E IV
3

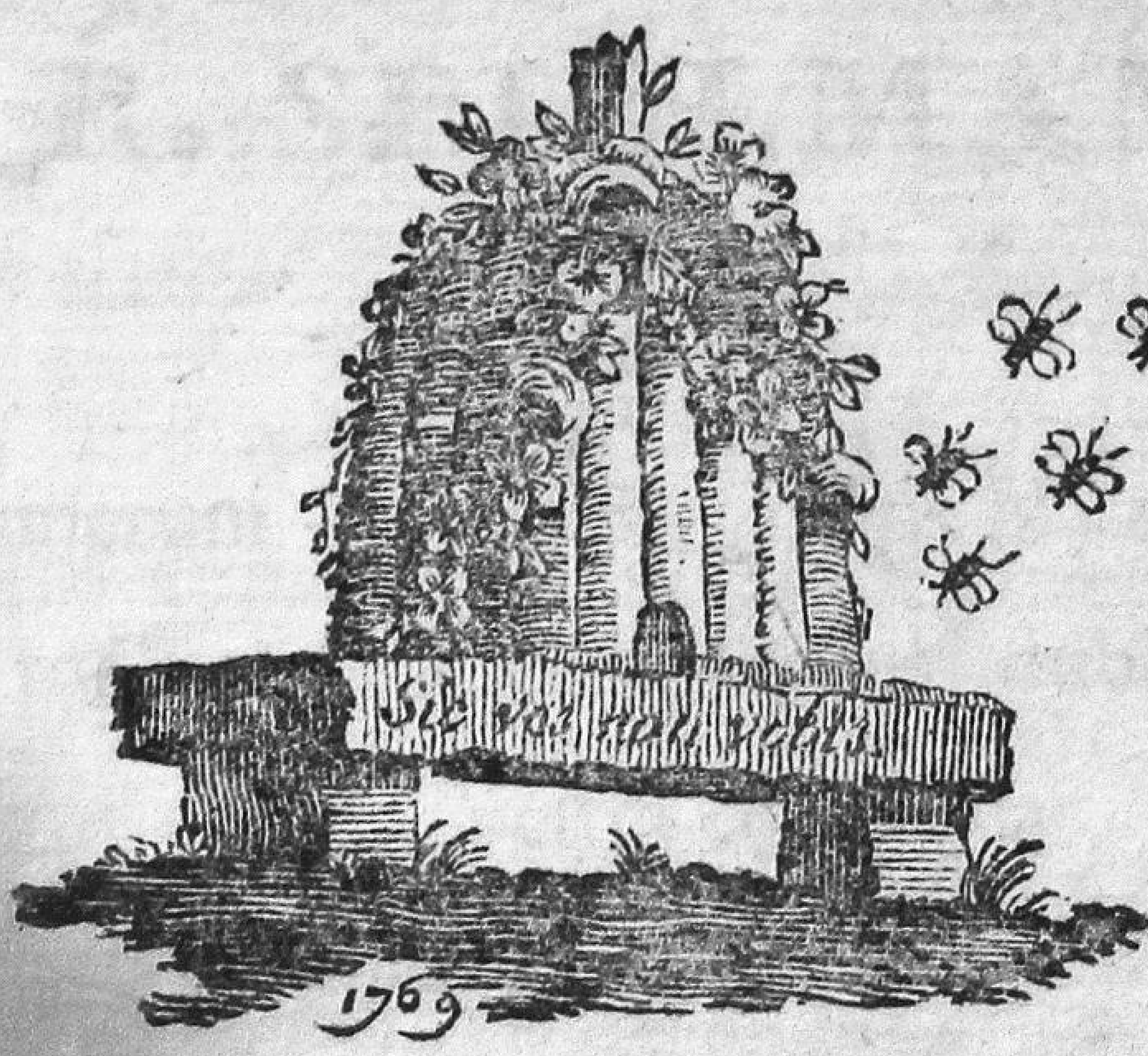
ACCADEMIA DI MEDICINA ★ DI TORINO

JAC. REINBOLDI SPIELMANN

Doctoris & Profeſſoris Medici, Acad. Cæſar. Natur. Curioſ. & Petropolit. Regiæ Berolin. Elect. Mogunt. & Palatin. Sodalis, Regiæ Scientiarum Pariſienſ. Correſpondentis

INSTITUTIONES MATERIÆ MEDICÆ

PRÆLECTIONIBUS ACADEMICIS ACCOMMODATÆ.

ARGENTORATI,

Apud BAUERUM & SOCIUM, Bibliop. 1774.

Cum Permiſſu Superiorum.

=70 de 032641=

AUDITORIBUS SUIS

S. P. D.

J. R. SPIELMANN.

Numerum librorum, quibus Materia Medica traditur, augere nullus dubito, quotieſcunque enim, Veſtra commoda, quæ meis ſemper antepono, promoveri poſſe perſpicio, nulla res tanta eſt, ut ab ea me unquam retineri patiar. Inſtrumentorum notitiam, quorum ope ſanitas reſtituitur æque ac conſervatur, Medico omnino neceſſariam eſſe, vel ex eo quod omni arti, ſim-

pliciſſimæ quoque commune eſt, liquet, quarum nulla niſi perſpectis mediis, quibus exercetur, poteſt adminiſtrari. Varii, id quod Vos non latet, Auctores Hiſtoriam remediorum concinnarunt, & eam varia ratione diſpoſuerunt, quidam etiam tali, quæ non male Artis ſcopo videbatur reſpondere, eorum lectionem Vobis commendavi, & nunquam deſinam commendare, varios etiam pro baſi mearum Prælectionum ſelegeram, cum autem in tanta rerum, quas tirones in re Medica addiſcere tenentur multitudine, non melius intellectui ſuccurri poſſe ducam, quam ſingulas Artis partes ea ratione tradendo, qua proxime cum Praxi nectitur, hinc Materiem Medicam ordine therapeutico explicare, præ aliis methodis, quibus Auctores uti ſolent, magis proficuum mihi videbatur, & eum ad ductum, quo Vos Pathologiam Generalem doceo, componere, ita enim aſſecuturum ſpero, ut, junior Medicus quam primum perſpicit, quid ſibi ſit agendum, ſtatim in promtu habeat media, fini, quem in-

tendit, idonea. Omnia recenſere medicamenta, quæ unquam morbis oppoſita fuerunt aut adhucdum opponuntur, nimis magnum negotium fuiſſet, nec utilitas, quæ inde ſurrexiſſet, tempus quod & Vos & ego eo impendiſſemus, compenſaſſet, ſed nec rei medicamentariæ contractum nimis penum volui exhibere, qui compendiariam inſtructionem ſemper perniciosam eſſe, certiſſimus ſum, multa ſane ſunt, quæ ſuadent plura in promtu habere corpora, quæ viribus vix differunt, & ſi quæ alii magni faciunt medicamenta, ipſi non vultis in uſum trahere, ea ſaltem debetis noſſe, & rationem callere, cur ea relinquenda eſſe judicetis; cum autem omnino ea, quæ crebrius in uſum ducatis præ reliquis firmius menti imprimenda ſint, hinc minus, inter nos ſaltem, uſitata, aſteriſco notavi, ut mox poſſitis videre, quæ recentiſſima ſemper memoria ſint ſervanda, & ea ab illis diſtinguere, quæ modo aliorum ergo noſſe, tenemini. Prolixior fui circa alimenta, quam alias in Materie Medica eſſe ſolent, certus

enim facilius ſanitatem conſervari quam reſtitui, conſultum fore duxi materiem, quæ tanti momenti eſt in morbis præcavendis, non perfunctorie tractare; omnes homines nutrimentis opus habent, medicamentis nonniſi ægrotantes, nec hi illis poſſunt carere, ideo in tractatu unde Medici media, quibus ſuum ſcopum aſſequi poſſint, diſcere debent, non mediocrem alimentis locum dandum eſſe, judicavi. Corporum quæ recenſeo & genericas & ſpecificas notas adduxi, ut certo conſtaret, quæ debeant recipi. Circa animalia Eximios Brisson & Klein maxime ſum ſecutus; circa Vegetabilia Illuſtrem Linnæum, hujus cum jure maxima ſit in Hiſtoria Naturali auctoritas, ejus denominationes ubique adjeci, etiam tunc cum alios characteres, quam ipſe dedit, duxi aſſumendos eſſe, & cum adhucdum, non ſine dolore videam, Rei herbariæ ſtudium neutiquam ab omnibus qui ſtadium Medicum ingrediuntur pro dignitate tractari, vegetabilibus adjeci, qua tabula in Opere Blacwelliano eorum icon

occurrat, ut Medici inde ſaltem circa plantas officinales ſupplere poſſint, quæ in Academiis neglexerunt, & ſibi cavere ne Rhizotomarum, ſeplaſiariorum &c. fidei Artis dignitatem & hominum ſalutem ſuperſtruant. Analyſes ex probatorum Auctorum & propriis experimentis adjeci, ut videre poſſitis ſub qua forma optime medicamenta adminiſtrari & ad fines propoſitos accommodari queant. Cum non ſemper certo conſtat, num vox, quæ apud Veteres occurrit, idem medicamentum denotet, quod hodie eo nomine venire ſolet, id indicavi ſincere, recentiorum medicamentorum epocham, quantum potui, determinavi. Cautionem & diligentiam adhibui in recenſendis viribus; non eas, quas ex hypotheſi finxerunt, aut quas tumultuariis ex experimentis collegerunt, ſed ipſa Natura evidenter dictitat, aut quas haud fallax experientia confirmavit, adduxi; allegavi præterea Auctores præcipuos quorum fide nobis de illis conſtat. Plures errores typographicos, quos mihi permultis negotiis, uti

noſtis, diſtricto eliminare non licuit, ut mihi condonetis a Veſtra humanitate ſpero: non paucos annotavi, multi metuo ne adhuc ſuperſint. Valete & ſemper memineritis, ratione, qua ſtudia academica tractatis, niti quicquid commodi per reliquam vitam ipſi expectatis, quicquid Reſpublica, cui ſoli vivit Vir bonus, a Vobis ſibi pollicetur. Dabam ex Muſæo Argentorati X. Calendarum Aprilis MDCCLXXIV.

PROLEGOMENA.

§. I.

MATERIES MEDICA ὕλη ἰατρικὴ eſt doctrina, quæ corporum naturalium in Corpus humanum effectus docet; receptum vulgo eſt in Materia Medica corpora ſimplicia & a Natura producta recenſere, in Pharmacologia autem & Chemia ea enarrare, quæ ars parat, aut inter ſe miſcet. Materiæ Medicæ *ſubjectum* eſt Corpus humanum; *objectum* ejus conſtituunt corpora naturalia; *finis* verſatur in eo, ut Medicus adminiculis ad ſcopum obtinendum idoneis inſtruatur. Eluceſcit hinc Artis antiquitas, nobilitas, dignitas; & ſimul evidens fit, quod is, qui eandem cum fructu cupit addiſcere, callere debeat & *Hiſtoriam Naturalem*, quæ corporum naturalium characteres docet, & *Chemiam*, unde eorum natura pateſit, & *Phyſiologiam*, ut, qua ratione effectus in Corpus noſtrum poſſint edere, perſpiciatur.

§. II.

Corpora quæ homini applicata in ejus naturam mutantur, & partes nobis inquilinæ fiunt, dicuntur *Alimenta*; illa autem, quæ hominis, à quo recipiuntur, ſtatum mutant, nec in ejus naturam verti poſſunt φάρμακα, *Medicamenta* dicuntur. Illi qui ſtrictius loqui malunt, nonniſi illis Medicamenti denominationem reliquerunt quæ corpus ægrotum in ſanum convertunt; *Venena*, quæ talem mutationem producunt, unde mors ſequitur; alimenta autem, quæ dum aſſumuntur, etiam aliquid quod præter naturam obtinet, corrigunt, *Medicamenta Alimentoſa* vocant.

§. III.

Corpora naturalia agunt in Corpus humanum ex indole ipſis propria, ex natura hominis priva, & ex varia ratione qua applicantur: prius nunc explicatum imus, alterum ex Phyſiologia & Pathologia liquet, tertium Phyſices principia declarant, & quæ huc pertinent medicamenta creberrime *Mechanica* ſolent appellari. Patet hinc quemvis, quo magis hypotheſibus & ingenii luſibus indulget, eo minus adæquate de actionis medicamentorum ratione præcipere, quemvis illam eo magis juſte explicare, quo caſtius & exquiſitius Naturam ſequitur.

§. IV.

Idem corpus diverſos omnino effectus edere poſſe facile perſpiciet, qui perpendit homines eorumque varias partes vario irritabilitatis & ſenſibilitatis gradu gaudere, ipſam variam rationem qua medicamenta adhibentur, multum eorundem actionis modum poſſe

variare, in corpore ægrotante per ipſam mutationem morbo factam, aſſumtis varia poſſe commiſceri a quibus eorum natura mutatur, & ipſam irritabilitatem a modo naturali recedere, nec nullos eſſe idioſyncraſiæ & conſuetudinis effectus.

§. V.

Vires corporum externorum in humanum ſola experientia nobis poteſt cum certitudine patefacere, præcipiente jam GALENO; probe autem cavendum eſt, ne quodvis quod poſt applicatum homini corpus videmus in illo oriri phænomenon, mox pro iſtius effectu habeamus, & ejus virtutibus deberi reputemus; tunc demum de efficacia corporum externorum in nos certi evadimus, quando eandem crebrius, iteratis vicibus, & ſub variis circumſtantiis obtinuiſſe nobis conſtat, nec id quod hac ratione inde ſurrexiſſe vidimus phænomenon, aliunde poteſt explicari: neglecta hæc cautela, ut pluribus medicamentis vires alienæ fuerint adſcriptæ, erat in cauſa. Sed nec inde, quod aliquod corpus non ſemper aliquem effectum edat, licet eundem eidem in totum denegare; varia enim poſſunt obtinere in certis individuis obſtacula, quæ morantur vim, quam in univerſum obtinere, plurima tentamina evicerunt.

§. VI.

Circa vires corporum, quas experientia nondum claræ luci expoſuit, eruendas, non una ratione procedebant Auctores; id ipſum cum ad amplificandum artis noſtræ ambitum plurimum faciat, quia experientia, monente HIPPOCRATE, periculoſa, & longum tempus, antequam certi quid inde ſtatui queat, requiratur, (§. V.) nimis diu etiam inter Medicos rece-

ptum fuerit corporum vires ad principia generalia potius, quam ad experientiam dijudicare, hinc non inconſultum erit, variam rationem, qua circa hoc argumentum verſari mos erat, recenſere.

Vetuſtiſſimi à brutis medicamenta addidiciſſe dicuntur, id quod quoque circa nonnulla quæ ex America nobis afferuntur, perhibere ſolent, multum hic omnino fabuloſi ſubeſt, & hanc viam valde ambiguam eſſe, facile patet.

Galenus ad hypotheſin, quam de quatuor qualitatibus cardinalibus aluit, medicamenta quoque in humida, ſicca, calida & frigida diſtinxit, pro qualitate nimirum præ reliquis eminente, quamlibet harum claſſium in quatuor gradus diviſit, minimum primum, maximum quartum appellavit. Ratio hæc per quindecim ſecula in ſcholis Medicorum viguit; cum autem felici omine theoria Galenica ex arte noſtra ſit proſcripta, & facile pateat, multo plures virtutes à corporibus externis in corpus noſtrum exſeri, quam quæ ad quatuor modo genera poſſint referri, eaque ipſa in ſingulis determinare plerumque multum difficultatis habeat, hinc hodie optime negligitur.

Illos hic non eſſe audiendos, qui, præeunte Paracelso, ſive ex ſiderum in corpora naturalia influxu, ſive ex horum figuræ cum illa viſcerum aut morborum cauſis convenientia, id quod *Signaturam* dixerunt, eorum vires indicare auſi ſunt, quæ ultima ratio jam apud Veteres Ægyptios obtinuit, vix opus erit ut moneam; omnia enim hic imaginatione, nihil plane obſervatione caſta determinari nemo non videt.

Sed & ipſa Chemica analyſis hic crebro non ſufficit, cum inde non raro remota duntaxat, non proxima corporum principia obtineantur, eæ quas Chemia ex corporibus educit ſubſtantiæ, non ſemper etiam per vires corporis humani inde poſſint ſeparari, principia præterea cum aliis in compoſitione corporum nexa,

plane alios creberrime edant effectus, quam ſigillatim adhibita. Chemia omninò multum Materiem Medicam juvat, neutiquam autem ejus ope ſemper cum plenaria certitudine de viribus medicamentorum licet præcipere.

§. VII.

Corporum Naturalium in hominem effectus ex eorum odore & ſapore dijudicare, jam HIPPOCRATES & GALENUS ſuſceperunt, ad id ipſum per omnia ſecula Medici attenderunt & vel noſtra ætate egregii Auctores uberius illuſtrarunt; cum hac ratione omnino ad vires corporum detegendas magnum nobis ſurgat adminiculum, hinc præcipuos, qui huc faciunt, canones exponere, non inconſultum fore judico:

I. Amara humores attenuant, ſolida roborant & ſtimulant, digeſtionis & venæ portarum vitiis maxime medentur, putredinem arcent, vermes necant.

II. Acria humores reſolvunt, ſolida ſtimulant, ſanguinem commovent, ſcorbuticis conducunt, urinam cient.

III. Aromatica humores fluidiores reddunt, ſolida irritant & roborant, vim nerveam augent, morbis capitis & primarum viarum maxime laudantur, putredini quoque reſiſtunt.

IV. Auſtera, acerba, humores cogunt, ſolida roborant, ad ſiſtendos fluxus præternaturales faciunt.

V. Acida, refrigerant, ad morbos bilioſos maxime conducunt, putredini reſiſtunt, laudantur ſcorbuticis.

VI. Salſa ſolida ſtimulant, humores attenuant, in morbis a muco conducunt.

VII. Inſipida, quæ non male in ſicca, aquoſa, viſcoſa & pinguia diſtinguuntur, emolliunt, relaxant, obtundunt, crebro ſaponum vires edunt.

VIII. Dulcia etiam evidentiores inſipidorum effectus edunt, ad nutritionem faciunt.

IX. Odore virulento prædita motus humorum ſiſtunt, caput obnubilant, morbos phantaſiæ gignunt.

X. Fragrantia motum ſpirituum incitant, morbis à debilitate oriundis proſunt, omnes vires motrices intendunt.

Hæc licet creberrime obtineant, tamen nequaquam adeo conſtantia ſunt, ut non corpora præter vires, quas ſapor indicare videtur, interdum etiam alias habeant, quas non niſi experientia diſcimus; id quod nec HIPPOCRATEM latuit.

§. VIII.

Inde quoque quod plura genera, ad eandem claſſem pertinentia, viribus convenire videamus, non improbabiles conjecturæ naſcuntur circa virtutem corporum, quorum effectus nondum per experientiam confirmati ſunt. Poſt CÆSALPINUM Recentiores maxime hanc vires medicamentorum determinandi rationem ſtabilire conati ſunt. En præcipua quæ inde hactenus innotuerunt momenta:

I. Filices roborant & humores attenuant.

II. Gramina nutriunt & humores reſolvunt.

III. Liliacea ſolida ſtimulant, humores ſpiſſos corrigunt.

IV. Flore compoſito inſtructa nutriunt, humores attenuant, obſtructa reſerant.

V. Cruciformi flore inſtructa, ad tetradynamiam pertinentia, ſolida ſtimulant, humores exagitant & valide reſolvunt.

VI. Aſperifolia ſolida leviter roborant.

VII. Apocyna evidenter acria ſunt.

VIII. Malvacea relaxant, obtundunt, inſpiſſant.

IX. Oleracea nutriunt, refrigerant, attenuant, relaxant.

X. Verticillata morbis oſſium præcipue medentur.

XI. Umbellifera nutriunt, humores commovent & ſolvunt, ſolida ſtimulant, maxime ad vitia digeſtionis adhibentur.

XII. Cucurbitacea refrigerant, vires ſaponaceas edunt, interdum alvum movent.

XIII. Pomifera & quæ baccas habent cum Cucurbitaceis conveniunt.

XIV. Craſſifolia refrigerant, ſaponacea ſunt.

XV. Leguminoſa nutriunt, demulcent, relaxant.

XVI. Ringentia roborant, ſtimulant, reſolvunt.

XVII. Amentacea adſtringunt, nutriunt, balſamicæ ſunt.

XVIII. Lacteſcentia ad §. VII. n° 1. 2. 7. 8. determinandæ.

XIX. Pinguedines animalium ſecundum §. VII. n° 1. 7. 9. 10. dijudicandæ.

XX. Inſecta aliquid acris habent, in renes maxime agunt.

XXI. Teſtæ teſtaceorum vires alcalium edunt, in putredinem excitandam pronæ.

XXII. Quicquid ad lapides vitreſcentes pertinet, iners eſt.

XXIII. Calcarea in modum alcalium agunt.

XXIV. Bitumina reſolvunt, abſtergunt, vim nerveam varia ratione modificant.

Sed hic quoque notandum, non raro exceptiones valde inſignes dari, & hos etiam canones nonniſi conjecturis anſam præbere ſola experientia (§. V.) confirmandis.

§. IX.

Ab effectu, quem medicamenta edunt, illa varie diſtinguere ſolent: δραστικὰ, *generoſa*, *heroica* dicuntur illa, quæ exigua doſi aſſumta, inſignes in homine mutationes producunt: *Panacea*, qua voce Veteres

pro denotando medicamento polychreſto, ad multos uſus faciente, uſi ſunt, ab Alchemicis dicitur ſubſtantia, quæ omnibus omnino morbis medetur, talem medicinam ad non entia referendam eſſe, nec tyro Pathologiæ ignorat, & quid quæſo magis abſurdum poteſt cogitari, quam morbis à contrariis inter ſe cauſis oriundis idem medicamentum opponere velle? *Specifica* vocant illa medicamenta, quæ per rationes hactenus ignoratas in certas corporis partes agunt, vel propriis morbis medentur; eorum numerum multum auxere mox ſuperſtitio, mox fœda lucri cupido, mox falſæ theoriæ pathologicæ, mox vel nimis frequens in noſtra Arte argumentandi ratio à particulari ad univerſale; hinc quo magis Medicina creſcit, quo dignius Ars nobiliſſima exercetur, eo magis ſpecificorum catalogus decreſcit: eorum quæ omnino obtinent agendi ratio, ex eis quæ in Phyſiologia de certis corpuſculis ſanguini commixtis ad certas, præ aliis partibus, ſecedentibus demonſtrat, aliquatenus poteſt illuſtrari; probe autem & circa ſpecifica notandum, quod non debeant, niſi ex juſta indicatione exhiberi. Medicamenta minus bene a partibus corporis humani, quibus præcipue mederi putantur, denominari prudenter jam GALENUS annotavit. Medicamenta *magnetica* & *ſympathetica* Medicum rationalem, *Arcana* ingenuum, philoſophum, chriſtianum dedecent.

§. X.

Medicamenta *interna* appellantur ea quæ deglutienda offeruntur, agunt ea evidenter in fauces & œſophagum, non raro quoque in ipſam tracheam, nec non in ventriculum & canalem inteſtinalem; quæ ſub hoc itinere à vaſis reſorbentibus hauriri poſſunt, cum ſanguine commiſcentur, & inde ad omnes cor-

poris receſſus perveniunt; ſed etiam illa quæ in primis viis ſubſiſtunt, ob conſenſum, qui inter has & reliquum corpus intercedit, in remotas a canali alimentari partes operari quoque poſſunt; ea quæ ſanguinem ſubierunt, magna humorum quantitate in vaſis majoribus merſa, in minimis demum, per quæ globuli ſolitarii & cum difficultate tranſeunt, ſuas vires videntur exſerere; ea præterea, quæ Phyſiologi circa ſingula viſcera, per ſuam fabricam certas moleculas præ aliis admittentia, demonſtrant, illuſtrant quomodo dentur medicamenta in propria viſcera evidentius efficacia. *Externa* appellantur illa, quæ alio quovis modo quam per deglutitionem corpori applicantur; nec horum quoque effectus ſubſiſtit modo in parte, cui admoventur, ipſa enim circulatio & quicquid inde pendet, pro vario corporis externi habitu varie ſe habet, & omnis corporis ſuperficies innumeris gaudet vaſis reſorbentibus, quæ ea quæ receperunt, ſanguini, cordi & omni corpori tradunt; hinc medicamenta externa, partibus ſubtilioribus aut talibus inſtructa, quæ ab humoribus ſolvi poſſunt, eoſdem effectus, ac ſi intus fuiſſent recepta, producere ſolent, hac ſola differentia, quod mitius operentur quam interna, quæ integra ſua mole in ſenſilem multum & irritabilem canalem alimentarium agunt.

§. XI.

Inſignem medicamentorum farraginem recenſet Materies Medica; Medicum enim nil debet latere, quod aliquem effectum in ſanitatem edere certa fide compertum eſt, aut ſaltem dicitur; hæc autem omnia enarrare, cum multum limites Compendii excederet, hinc illa modo tradam, quæ in Syllabis *Pariſino*, *Wurtembergenſi* & *Noſtrate* occurrunt, & ex his, omiſſis illis quæ tota eviluerunt, amplam ſatis penum

proponere vel ideo conſultum duxi, quia Medicus varia, quæ viribus conveniunt tenentur in promptu habere, cum ei incumbat ægrorum guſtui, quantum id per morbi naturam licet, blandiri, idioſyncraſiæ quoque rationem habere, per quam non raro certa medicamenta ferri non poſſunt, & in morbis longis, eadem indicatione ſubſiſtente, non raro indicata mutanda ſint; multa præterea virtute convenientia remedia Medicus noſſe debet quia ejus opera non raro imploratur in locis, ubi medicamenta ſelecta ad manus non ſunt, & tunc præſtat minus efficax, quam nullum remedium dare. Medici prudentis interim eſt ad monitum Erasistrati pauca modo medicamenta & ea efficaciſſima in uſum trahere, cum ſeſquipedales formulæ, coacervatio talium quæ viribus conveniunt, & crebra medicamentorum mutatio ſive ignorantem ſive fluctuantem artificem demonſtrent, Pharmacopolæ præterea melius adſtringi queant, ut medicamenta exquiſita aſſervent, ſi pauca modo eorum curæ committuntur.

Cap. I.

§. 1.

Alimentum, *Nutrimentum*, τροφὴ, σιτίον, ὄμπνη dicitur omnis illa ſubſtantia, quæ reſtituit ea, quæ per vitam erant deperdita. Diſtinguunt alimenta in εὔπεπτα & δύσπεπτα, concoctu facilia & difficilia, in δύσλυτα porro & εὔλυτα, quæ firmum nimirum, & quæ facile diſſipandum nutrimentum largiuntur, præterea in πολύτροφα & ὀλιγότροφα multum & parum nutrientia.

§. 2.

Modus agendi medicamentorum in eo conſiſtit, ut eorum partes partibus corporis noſtri analogæ, inde ope

viſcerum chylopoicorum extrahantur, ſyſtemati arterioſo tradantur, ejus actione in naturam noſtram vertantur, fluida humoribus commiſceantur, ſolida foveoles fibrarum ſubeant & in eis ſe firmari patiantur; cum Phyſiologia evincat aquam, olea, mucilagines, glutina eſſe ſubſtantias, quæ corporis noſtri partibus analogæ ſunt, hinc quæ corpora alimentis ſint adſcribenda eluceſcit, & patet ſimul, quod ſingula ex propria non ſolum natura, ſed etiam ex ſtatu virium chylo & hæmatopoieticarum ejus hominis à quo aſſumuntur, debeant dijudicari; illa præterea, cum facilius aut difficilius partes alibiles, quas vehunt, dimittant, craſſiora ſint & teneriora, partes nutritias parcius ſive largius vehant, & hæ, pro vario quo gaudent genio, magis aut minus firmiter partibus corporis noſtri poſſint accreſcere, hinc ratio differentiarum (§. 1.) perſpicitur.

§. 3.

Ipſam vitam Nutrientia indicare Phyſiologia evincit, facile etiam perſpicitur ea eo copioſius ingerenda eſſe, quo majus obtinet corporis incrementum, & quo màjor eſt conſumtio; hinc infantes, ſanguinei, qui ſub cœlo frigido vivunt, qui corpus multum exercent &c. largius ſunt nutriendi, ſenibus, phlegmaticis, otioſis &c. parciora alimenta ſufficiunt; fames in quantitate ciborum menſuranda optimus ut plurimum index eſt; conſuetudinis præterea etiam ratio habenda eſt, nec non viſcerum ad chylopoieſin & hæmatopoieſin facientium, hinc his ſe præter naturam habentibus, parcius omnino nutrientia erunt exhibenda. Quæ mala ex excedente nutrientium uſu ſurgant, egregie tradit Illuſtris Gaubius.

§. 4.

Deſumuntur alimenta ex omni Naturæ regno: Vegetabilia dant *Subſtantias farinaceas*, *Olera*, *Fructus horræos*, *Nuces*; Animalium & ſolidæ & fluidæ partes nobis in alimentum cedunt; ex Foſſilium ordine Aqua huc pertinet.

§. 5.

FARINAM appellamus ſubſtantiam pulverulentam, quam vegetabilia includunt, cum aqua in paſtam reducendam, quæ fermentationi obnoxia eſt; illa cum in formam granulorum diffracta eſt πτισάνη, *Ptiſane*, *Gruau*, *Grütz* dicitur; hæret ſive in fructibus, ſive in radicibus, ſive in caudicibus. Fructus, qui farinam habent, ſive ad graminum ordinem pertinent, & *Grana cerealia*, *Frumenta*, *Far*, *Blè*, *Getreide* dicuntur, ſive deſumuntur ex plantis flore papilionaceo inſtructis & *Legumina* appellantur, quia non ſecando, ſed vellendo leguntur, *Legumes*, qua voce tamen etiam olera comprehendere ſolent, noſtratibus *Gekœrns*, *Gekirns*. Grana cerealia dum in uſum cibarium recipiuntur, opus eſt, ut cribri ope tam à granis macilentioribus, quam à ſeminibus heterogeneis, quibus ab herbis peregrinis, vix non omnium agrorum peſtibus, ſeparentur.

§. 6.

Farina ab involucris, quibus à Natura obvoluta eſt, vulgo ope molendini ſeparatur; hæc involucra poſtquam à farina fuerunt ſeparata πίτυρα, κηρύβια, *Furfures*, *du Son*, *Kleyen* dicuntur; illis ſi in corpus noſtrum vires ſunt, eæ a farina ipſis adhærente, ſive ab aſperitate qua gaudent, erunt deducendæ. Cum

farina mucilaginem habeat, hinc nutrit, demulcentes præterea, relaxantes, imò abſtergentes vires habet (*Inſtit. Chem.* Exp. 4.), eadem cum calore acida fiat, hinc refrigerat & putredini reſiſtit, quod ultimum recentiora experimenta egregie confirmant.

§. 7.

Farinæ in cibum receptæ uſus cum multum incommodi habeat, hinc à longiſſimo jam retro tempore obtinuit, eandem certo gradui fermentationis committere, quo ejus principia laxentur, eo autem cum pervenerit, ulteriorem reſolutionis progreſſum caloris furni ope cohibere, ſurgit ita *Panis*, ἄρτος, *Pain*, *Brod*, quem a Mythologorum PANE quidam derivant; illi tam gratiæ ergo, quam ut ſi adhuc aliquid viſcidi retinuiſſet, mox medicina adſit, Salem communem adjicere ſolent. Commendat ſe panis albedine, levitate & ſubſtantia multis foraminibus diſtincta, quæ vulgo oculi dicuntur, ab aëre, ope caloris & fermentationi expulſo, relictis. Panis portio ſuperior & ob majorem, quem paſſa eſt, furni calorem, & magis ſicca & magis colorata dicitur θρύμμα, *Cruſta*, *la Croute*, *Rinde*; ſubſtantia mollis à cruſta tecta μυελὸς, *Mica*, *Mie*, *Krume*, *Broſame*. Panis αὐτόπυρος, *cibarius*, *ſecundarius*, *ater*, *confuſaneus*, *Pain de munition*, *Commisbrod* ex farina à furfuribus non ſeparata coquitur; βρωλὸν, *ſordidum*, *gregarium*, *ſquarroſum*, *aceroſum*, *furfuraceum*, *Pain de recoupe*, *Kleyen-Brod*, *Hundsbrod* illum appellant, qui ex furfuribus coquitur, is pro varia ratione, qua furfures farinam retinuerunt, varius eſt. Panis iterata coctione ſicciſſimus redditus ναυτικὸς, ψωμὸς, *buccellatus*, *nauticus*, *biſcoctus*, *biſcuit*, *Zwiback* dicitur, hic omni humido privatus longiſſimam ætatem fert, & cum nutrientem panis partem habeat in arctius volumen coactam,

hinc præ reliquis panis generibus largiſſime nutrit; hujus ad naturam Cruſtam ſupra dictam propius accedere facile patet. Sed multas adhuc panis ſolet induere differentias, pro vario cereali unde paratur, pro varia ejuſdem farinæ ætate, ubi notandum, quod eadem quo recentior eſt, eo difficilius viſcidi medelam aſſumat, pro varia ratione qua molendinum furfures a farina ſeparavit, aut hæc ipſa a molliori molari inquinata fuit, de quo triſtes obſervationes apud Ill. LINNÆUM proſtant, pro ratione porro fermentationis & cocturæ, pro vario etiam humore quo farina ſubigitur, & pro variis ſubſtantiis quæ ipſi adjiciuntur.

§. 8.

Panis exequitur vires ejus cerealis unde erat parátus, & cum aquam facile ſubeat, nec ipſi lentorem conciliet, hinc facillime a primis viis ſubigitur, nec debilibus reformidandus, omni ætati & omni temperamento optimum alimentum. Calens panis plus aquæ & aëris habet quam pridianus, hinc difficilius digeritur & flatus gignit, ejuſdem odorem excitantes vires edere DEMOCRITUS jam expertus eſt. Mica extus emolliendi ergo adhibetur; ejuſdem ope medicamentis ex tempore formam pilularem dari poſſe alibi docetur; cruſta cum ſucceſſu ex jure coquitur pro illis roborandis, quorum ventriculo nec leviſſimus cibus conducit.

* *Aqua Panis* Wurtemberg. Eſt aqua ſpirituoſa a cruſta panis & aromatibus abſtracta, roborandi ergo cochleatim exhibetur.

* *Emplaſtrum de cruſta Panis* MONTAGNANÆ, præter cruſtam panis etiam varia aromata recipit; compoſitio Wurtembergenſium magis aromatica eſt quam illa Noſtratium, ventriculo aut umbilico imponitur in vomitu & vario diarrhoeæ genere.

§. 9.

Farina, dum aquam ipſi affundimus, ex eadem quidem ſe ſuſpendi patitur, ſed mora interpoſita, inde iterum ſecedit, & in ſubſtantiam abit non mediocri viſcedine inſtructam, primis viis hinc ingeſta validas earum vires exigit, ut digeri queat, & iſtis deficientibus, mala quæ a Viſcido oriri Pathologi oſtendunt, excitat, pueros inde tumido ventre languiſſe & hydropicos mortuos eſſe VAN SWIETEN vidit; præterea multum aeris fixi eidem inhærere cum HALES evicerit, hinc cur ejus eſus flatulentus ſit, evidens eſt. Dum autem validæ vires primarum viarum viſcido ſubigendo pares ſint & id ipſum nutrimentum non facile diſſipandum largiatur, hinc farina hominibus robuſtis & qui valide corpus movent, non modo concedenda, ſed etiam commendanda eſt. Romanorum antiquiſſimi fortes & bellicoſi ea utebantur PLINIO teſte. Varium pulmentorum, pultium, placentarum, bellariorum, cruſtulorum, artocreatum &c. genus inde paratur, quod præter ea, quæ nunc dixi, pro vario inſuper Cerealis genere, variis quæ farinæ additæ fuerunt ſubſtantiis, vario etiam calore, qui ad ejus coctionem fuit adhibitus, dijudicandum eſt. Multo præterea in uſu eſt eadem cum aqua ſubacta & in fila ducta, quæ *Vermicelli*, *Nudlen* nomine venit, in iis parandis maxime Italorum induſtria occupata fuit, hodie pluribus in locis parantur *Macaroni*, *Karagni*, *Vermicelli*, *Semoulles*, *Paters* &c. Farina extus adhibita integumenta relaxat, materiem acrem ad cutem hærentem demulcet, materiem perſpirabilem abſorbet, hinc digerendi, maturandi, diſſipandi ergo ad eryſipelas, intertriginem, tumores œdematoſos, ſub forma epithematis vel aſperginis in uſum trahitur.

Pulvis Eryſipelatodes Mynſicht. Saturnina quoque & reſinas habet, agit evidenter repellendo; inſpergi-

tur parti affectæ & ſupra eam ope chartæ cœruleæ retinetur.

§. 10.

I. α. GRANA CEREALIA.

Avena, βρῶμος, *Avoine*, *Haber*. Grana ſiſtit ſtrigoſa, utrinque acuta, uno extremo obtuſiore, facie una convexa, altera plana ſulco medio diſtincta, ſapore leviſſime dulci inſtructa, ſub cuticula alba, flava, nigricante, medullam albam includentia.

Avena. Locuſta multiflora, corolla biglumis, ariſtam verſus baſin emittens, trianthera, digyna, calice mutico biglumi ſuſtentata. *Sativa* L. Blakwell 422. locuſta biflora, glumis & ſeminis glabris gaudet.

Ubi ſponte creſcat hodie ignoratur, Anson ſe illam in Inſula Maris Auſtralis Ivas Fernandez reperiſſe teſtatur.

Varietas cortice nigro *Eichel-Haber*, reliquis præferri ſolet; illa quæ gryſea eſt, reputatur viliſſima cum parciſſimam farinam vehat; flavicans, quæ alba Anglica vel gravis dicitur, reliquas largioribus meſſibus & granis majoribus & craſſioribus vincit, copioſe in Palatinatu & Bohemia, teſte Cl. Schreber, colitur, creberrime etiam inter nos ſeri ſolet.

Avena nuda L. in Anglia ſeptentrionali, *Avena fatua* L. in Dalekarlia colitur.

Seritur menſe Martio, ſub finem Julii, inter nos, matureſcit.

Farina Avenæ dimidium ſui ponderis mucilaginis pellucidæ & albæ largitur. Cl. Kesselmayer.

Refragante omnino experientia Galenus avenam minus bonum alimentum hominibus largiri contendit, teſtatur enim Plinius Veteres Germanos pulte avenacea victitaſſe, & Rayus cum Hale, ruſticos Scotos & illos qui Angliam ſeptentrionalem inhabitant robuſtiſſimos homi-

homines, nullo alio cereali quam avena vivere; omne præterea avium & pecorum genus, equi quoque & ſues optime inde nutriuntur. Ptiſanum avenæ, quam recentiores *Grualdum* dicunt, Medicorum Gallorum inventum, teſte BRUGERINO, ſuaviſſimum omnino edulium eſt, & inter nos non modo ægrotis, tanquam cibus digeſtu facilis, exhibetur, ſed etiam optimis menſis apponitur. Puls ex avena toſta, in Helvetia ſeptentrionali teſte Illuſtr. HALLER, & inter nos comeditur. Panis ex avena paratus niger eſt, amarus & difficilius digeritur; amara etiam obſervatur cereviſia ex avena parata.

Scopo medicato Avena ob largam, qua gaudet, mucilaginem, tam relaxandi, quam demulcendi ſcopo optime præſcribitur & ſub ſorbitionis forma exhibetur, aquam cum eadem coctam, præeunte HIPPOCRATE, ad febres ardentes & inflammatorias exhibemus, ut inde tenſioni fibrarum medeamur, acrimoniam temperemus, ſpiſſitudini medelam afferamus, putredinem arceamus, & cum præ reliquis cerealibus citius aceſcat, hinc hoc ultimo ſcopo etiam reliquis præferenda eſſe videtur.

Avenam degenerantem morbos phantaſiæ producere plures Auctores cum FABRO tradunt, ſed hic effectus granis Lolii tumulenti, quod cum Avena adolevit, omnino eſt adſcribendus.

* *Decoctum Avenæ Loweri* Hecticis, & illis quibus ſanguis æſtuat, multum commendatur; de eodem bis de die duo cyathi exhibentur.

* FAGOPYRUM, *Fagotriticum*, *Frumentum Saracenicum*, *Bled noir*, *Sarraſin*, *Buchweitzen*, *Heidenkorn*, hoc nomine veniunt grana triquetra, quæ ſub cortice nigro farinam albiſſimam & inſipidam includunt; a colore & figura ad fructus Fagi accedente, denominationis ratio petita eſt.

Ruellio teſte Seculo XIV. ex Oriente in Europam hæe grana fuerunt illata.

Polygonum Corolla 4 vel 5 fida, ſtamina à 5 ad 8, 2 vel 3 ſtyli, ſemen unicum, nudum *Fagopyrum* L. Folia cordato ſagitata, caules inermes, ſemina integerrima.

Aſiæ indigena planta, hodie in terris ſterilioribus & talibus, quæ facile a frigore vernali afficiuntur, ſeritur, cum ſemen verſus Maji finem ſatum adhuc matureſcat; poſt avenam demetitur.

Ad urbem noſtram non colitur, nec inter nos in uſum trahitur.

Panis inde coctus niger eſt, nec ejus mica cohæret.

Digeſtu facile eſſe & exiguum alimentum hominibus præbere dicitur; avibus ſaginandis exhibetur. Pultes inde paratæ, quæ cineritium colorem habent, hominibus alvi ſegnioris commendantur.

HORDEUM κριθὴ, *Orge*, *Gerſt*, ſiſtit grana oblonga, medio ventricoſa, ad utrumque extremum acuta, angulata, facie magis convexa ſulco notata, ſub cuticula leviter flaveſcente, dulceſcentem & albam farinam includentia.

Hordeum locuſta triflora, involucro hexaphyllo tres corollas biglumes, quarum una gluma in ariſtam terminatur, triantheras, digynas ſuſtentat.

Hordeum Vulgare, L. *Orge quarré*, *Reisgerſte*, Blacwell tab. 423. floſculi omnes hermaphroditi, ſexfariam poſiti, ordinibus duobus magis eminentibus; grana cortice tenuiore tecta & magis flavicante; farina propius ad triticeam accedit.

Hordeum hexaſtychum L. *Wintergerſt*, ab antecedente ordinibus omnibus æqualibus differt.

Hordeum diſtychum L. *Orge de Mars*, *kleine Gerſt*, *Sommergerſt*; floribus lateralibus muticis, maſculis diſtinguitur. Hanc ſpeciem ſponte in montibus inter Sibiriam & Tartariam occurrere, monet Cl. Heinzel-

MANN. Duæ priores ſpecies autumno ſeruntur & ſub finem menſis Junii matureſcunt, ultima Martio menſe terræ committitur, ejus meſſis fit menſe Julio.

Hordeum ſuo cortice privatum Veteribus πτισσάνη, *Ptiſana* dicebatur, hodie *Mundatum*, *Orge mondé*, *gerollte Gerſt* ſolet appellari, cum integrum *Crudi* nomine veniat; illius plura genera molendinæ ope parari ſolent, grana quo ſunt minora & exquiſitius rotunda, eo magis laudantur, optima à margaritis ſive ab Ulma nomen accipiunt.

Sed nec id omittendum, quod apud HIPPOCRATEM & GALENUM etiam aqua in qua hordeum decoctum fuit πτισσάνη dicatur. Hordeum toſtum apud Veteres ἄλφιτον, *Polenta* appellabatur; aqua ab hordeo viſcida reddita autem πτισσάνης χυλὸς *Cremor*, is hodie *Crême d'Orge*, *Gerſten-Schleim* audit.

Mucilago hordei dodrantem efformat KESSELMAIER.

Panis ex hordeo albus eſt, ſed gravis & diu viſcedinem retinet.

Parum nutrire poſt ARISTOTELEM communis ſemper opinio fuit, interim illud antiquiſſimum hominum alimentum fuiſſe, tradit PLINIUS, & illo Suecos ſeptentrionales vitam ſuſtentare, teſtatur Illuſtris LINNÆUS, idem quoque de Alpicolis aſſeverat Celeb. HALLER. Medicato ſcopo HIPPOCRATI jam in creberrimo uſu fuit, quem etiam omnium ætatum Medici ſecuti ſunt; maxime laudatur propter vim refrigerantem, quam ſolida laxando, humorum alcaleſcentiam arcendo, eorundem acrimoniam obtundendo, & efficiendo ut aqua ſanguinem phlogiſticum ſubire poſſit, edere videtur; datur hinc ad omne febrium genus; ſed exhibetur quoque cum ſucceſſu in plurimis aliis morbis, ubi vel acrimonia peccat, vel ſtrictura aut irritabilitas excedens; idem calculum diſſolvere vidit LOBB. Propinatur vel ſub forma Cremoris cum jure coctum, vel ejus una uncia cum dua-

bus libris aquæ uſque dum grana diſſilierint, id quod crepaturam vocant, coquitur, & pro potu ordinario datur, ſive pro eodem ſcopo aliis vegetabilibus, morbo appropriatis, adjicitur; cum vix aliquid efficacis a glumis expectari poſſit, hinc mundatum ſemper crudo præferendum eſſe videtur; licet hoc etiam, imo ipſos furfures commendaverit HIPPOCRATES. Polentam quidam in modum fabarum Caffée ſolent aſſumere, illa autem cum igne aliquam acrimoniam contraxit, (*Inſt. Chem.* §. 80.) hinc fruſtra hordei virtutes inde expectantur.

Farina hordei quatuor reſolventibus adſcribitur. *Hordeatum Orgeate* ab amygdalis maxime ſuas vires habet, pro eo ex tempore parando proſtat * *Syrupus hordeatus* Pariſ. *Decoctum hordei.* *Saccharum hordei* Sacchari vires ſequitur. *Cereviſiæ* hiſtoria *Inſt. Chem. Exp.* 125. tradita; illam vulgo ex hordeo ſolent parare, ejus in corpus humanum effectus, partim ex ſpiritu quo ſcatet, & cujus vires l. c. Exper. 128. recenſui, fluunt, partim ex mucilaginoſo quod de cereali recepit, ob hoc ad nutritionem facit, ſed cum id ipſum fibras primarum viarum relaxet, hinc cereale torrendo & eidem amara, Lupulum maxime adjiciendo, ut Cereviſia ventriculo non obſit efficere tentant; horum igitur ad variam, quæ in variis cereviſiis obtinent, rationem attendendum eſſe liquet, & quia mucilago pro vario cereali variat, hinc etiam horum ergo, cereviſiæ ſunt dijudicandæ; triticeam reliquis magis nutrire, ſed etiam facilius viſcera abdominalia obſtruere docuit experientia, largiori præterea qua cereviſiæ gaudent mucilagini debetur hominum, ea pro potulento ordinario utentium, habitus ut plurimum ſpongioſus, humores mucoſi, ſolida inertiora. Sed cum largam quoque aquæ copiam cereviſia habet, hinc hujus quo-

que vires exequitur & illas eo evidentiores, quo magis tenuis eſt, pauciora amara recepit, ex cereali minus toſto parata eſt. Cereviſia non rite fermentata producit mala a viſcido & ab acrimonia fermentante oriunda, ea quæ aceſcit, morbos ab acri fermentante & acore ſurgentes ſuſcitat Cereviſiam antequam fermentaverit pro potu ordinario hauſtam egregie ad ulcera phagædenica curanda facere experti ſunt Cl. GIBSON & RUSH.

* MANNA *Schwaden*, *Polniſche*, *Francfurter*, *Berliner Manna.* Grana exigua, fere cylindracea, cortice fuſco inſtructa, quo privata albiſſima ſunt, ſapore dulci inſtructa.

FESTUCA L. Locuſta multiflora, corolla biglumis ariſtam infra apicem emittens, biglumi calice ſuſtentata. *Fluitans* L. panicula ramoſa; ſpicæ ſubſeſſiles. Pois omnino reddenda.

Creſcit in omni Europæ.

Mannæ quæ ſemen graminis eſt, reſtauratores Botanices meminerunt, omnes illud a ſpecie quadam Panici derivarunt, num recentiores id quod hodie obtinet, illi veterum ſubſtituerunt? num MATTHIOLUS primus erravit & ſucceſſores in errorem induxit?

In Germania ſeptentrionali & regionibus ipſi vicinis colligitur, modum eam colligendi tradit Celeb. SCHREBER.

Hordeo minus nutrire, Milio facilius digeri dicitur; in ſuave pulmenti genus cum jure vel lacte ſolet cogi. Noſtrates Gallos imitantes eidem alicæ Tritici Barbarici genus, quod SEMOULES dicunt, ſolent ſubſtituere.

* MAYS, *Frumentum Turcicum*, *Blé de Turquie ou d'Eſpagne*, *türkiſch Korn.* Siſtit grana rotunda, inferne leviter anguſtata & compreſſa, utrinque plana, altera facie ſulco diſtincta, altera ſubſtantia grani-

formi parva notata, ſub cortice varie colorato, medullam albiſſimam includentia.

Zea *Mays* L. Planta relativa monophyta, mares locuſta biflora, calyce & corolla biglumi, antheris tribus gaudent & in ſpicam laxam ordinantur, fœminæ calyce & corolla maribus ſimili, ſtylo longiſſimo inſtruuntur, & inhærent receptaculo magno, ſucculento, vagina foliacea incluſo.

Planta in America a longiſſimo retro tempore culta, ſub initium XVI Seculi in Europam allata, jam diu in regionibus meridionalibus ſeritur; in Germania ſerius coli cœpta eſt.

Frigoris impatientiſſima planta, menſe Aprili ſeritur, Octobri matureſcit.

Mays ultra dimidium ſui ponderis de mucilagine, grata aciditate gaudente edit Cl. Kesselmeier. Panis inde paratus non ingratus eſt, & albus ſi ex granis albis coquitur, ſed gravis; cum autem Mays granis cerealibus, unde vulgo panis paratur, adjiciunt, bonus omnino panis ſurgit. Digeſtu facilis farina, obſervantibus Hernandez & Dupuy Demportes egregium omnino alimentum præbet, cum teſte Hernandez hoc uno cereali Americani ab omni tempore vitam ſuſtentarint, & vulgari experientia conſtet, omne armentorum, porcorum, avium &c. genus inde optime ſaginari. Aciditas quæ ejus mucilagini ineſt, illud refrigerandi ergo vel aliis cerealibus præferendum eſſe ſuſpicare facit, quam ſuſpicionem etiam Hernandez confirmat.

Receptacula florum fœmininorum tenella, cum aceto condita, ſuaviſſimum edulium cum carne comedendum ſiſtunt.

* MILIUM κέγχρος, *Millet*, *Hirs* habet grana exigua, rotunda, ſplendentia, ſtriata, gryſea, ſubſtantiam albam farinaceam includentia.

Panicum Calice triglumi, unifloro, corolla biglumi gaudet. *Miliaceum* L. paniculam laxam ha

bet, flores muticos, foliorum vaginas piloſas. Apud Indos ſponte creſcit, quo tempore in Europa coli cœperit ignoratur.

Martio menſe ſeritur, ſub finem Auguſti ejus meſſis fit.

Molendinæ ope in grana flava frangitur & hac ratione in uſum trahitur,

Farina pauciſſimam aquam recipit & in panem abit viſcidum, gravem & cujus mica nulla foramina habet.

Æthiopum & Sarmatarum olim cibo, a multo jam tempore Itali utuntur, Gallis quoque & Hiſpanis uſitato; pultes inde paratæ, ad illas quæ ex Manna cereali coquuntur, videntur accedere, illas difficilioris digeſtionis & pauci alimenti eſſe, omnes per omnia ſecula tradunt Auctores, alvum inde ſtringi jam HIPPOCRATES monuit, qui ipſa grana ad varios morbos commendavit; apud nos nonniſi infimæ plebi in uſu ſunt.

Variarum aliarum *Panici* ſpecierum grana quæ hinc inde in Europa, calidiore maxime, coluntur, ratione virium cum Milio videntur convenire.

ORYZA, ὄρυζα, ὄρυζον, *Ris*, *Reis*, ejus grana ſunt oblonga, ventricoſa, uno extremo acuminata, altero obtuſa, ſtriis diſtincta, albiſſima: eadem quo majora, magis alba, quoque propius ad pelluciditatem accedunt, eo meliora.

Oryza, Calyx biglumis uniflorus, corolla ex quatuor glumis inæqualibus, quarum una ariſtata eſt, efformatur, hexanthera, digyna.

Panis ex oryza coctus illi ſimilis eſt qui ex Milio paratur.

Planta Indiæ, Nigritiæ & Inſulis Philippinis, Americæ quoque indigena, hodie vix non in omni Oriente colitur, inde ejus 1200000 centenarios ex una Damiata Ægypti in Europam duci teſtatur HASSELQUIST; ſed colitur præterea in Carolina, Geor-

gia, Jamaica nec non in Italia & Hiſpania. Orientalis & Hiſpanica rubet, Carolinenſis Europæam magnitudine & albedine ſuperat.

Vulgaris cum ſit omni Orienti cibus hinc ipſi vires nutrientes nequeunt denegari, eas autem cedere illis quibus triticum, ſecale & hordeum gaudet, docuit experientia; eadem cum aquam facile ſubeat, nec ipſi tenacem viſciditatem conciliet, hinc manifeſtum, quod digeſtu facilis ſit, mucilagine qua ſcatet demulcentes quoque vires edit & hordeo ſubſtituitur. Vim alvum ſiſtendi, quam ipſi ſecundum DIOSCORIDEM vulgo ſolent adſcribere, tunc demum videtur obtinere, quando alvus, ob acrimoniam in inteſtinis hærentem, laxa eſt. Calculum inde diſſolvi LOBB obſervavit. In Oriente grana emollita per aquam, ad omne ciborum genus, ea ratione qua inter nos panem adhibemus, ſolent comedi; Europæi eam ſub forma cremoris menſis apponunt, ſcopo medicato quoque decoctis adjiciunt.

Arack ſpiritum inflammabilem ex oryza paratum eſſe, vulgo perhibent, ſed RUMPHII & SHAW fide conſtat, Indos omnem ſpiritum inflammabilem hoc nomine inſignire, OSBECK aſſeverat illum qui ad nos affertur ex oryza, ſaccharo & coccos nucibus confici.

SECALE, *Seigle*, *Roggen*, *Korn*. Exhibet grana ſtrigoſa, inferne acuta, ſuperne obtuſa, teretia, ſulco longitudinali notata, ſub cuticula flavicante veſtigio nigri tincta, farinam albiſſimam includentia.

SECALE. Calyx biglumis, glumis acutis, bi- vel triflorus, ſeſſilis, corollæ una gluma in ariſtam terminata, aſpera. *Cereale* L. BLACWEL 424. glumas ſcabras habet.

In Sibiria ſpontaneum eſſe dicitur.

Vernum grana minora & leviora, ſed farinam magis albam largitur, illud apud nos non colitur; hybernum quod autumno ſeritur, primis menſis Julii diebus apud nos metitur.

Ejus dodrans a mucilagine efformatur KESSELMAIER.

Secalis dimidiam partem a ſpiritu acido, undecimam circiter ab oleo conſtitui Cl. ROSE, ope deſtillationis, eſt expertus.

Cereale quod nunc *Secale* dicitur, a Secali veterum diverſum eſſe, ex deſcriptione, quam PLINIUS de eodem tradit, eſt evidentiſſimum, ad id cum multi non attenderint, hinc noſtrum Secale viliſſimæ notæ frumentis adſcribere nulli dubitarunt

Bonum inde alimentum ſurgere Germania & regiones magis ſeptentrionales, apud quos panis ſecalinus frequentiſſimo in uſu ſolet eſſe, abunde probant, eſt is quidem triticeo minus albus, ſed ejus ſapor eundem multis commendat, nec non quod præ omni reliquo, ex aliis cerealibus cocto, minus cito areſcat; non raro vel apud Noſtrates farinæ triticeæ aliquid ſecalinæ adjicitur, pro coquendo pane familiari.

Secale toſtum ultra $\frac{7}{8}$ ſui ponderis de extracto aquoſo largiri, $\frac{1}{4}$ modo Extracti reſinoſi Cl. ROSE tradit; SCHWANECKE & Cl. NONNE $\frac{3}{8}$ modo Extracti aquoſi adducunt, ejus infuſum illi fabarum Caffée ſubſtitui poſſe aſſerit DILLENIUS, ſed obtuſo omnino guſtu gaudent, qui unum ab altero vix diſtingui poſſe contendunt.

Secale cum aqua maceratum facile acorem contrahit, hinc vulgo ferro quod ſtannum recipere debet ſolet illiniri, nec male forſan refrigerandi ſcopo reliquis cerealibus anteponeretur. Secalis viridis ſuccum ad nephritidem facere TIMÆUS à GULDENKLEE monet, & illum non ſine ſucceſſu adhibitum fuiſſe novi.

In locis ſeptentrionalibus, ubi nullus viticulturæ locus eſt, ex ſecali fermentato ſpiritum inflammabilem parant, qui gratia & viribus genuino ſpiritu Vini multo inferior eſt.

Accidit interdum ut grana Secalis proprio morbi genere afficiantur quo præter modum elongantur & turgent, creberrime quoque incurvantur, extus fuſco vel nigro colore tinguntur, aſpera & ſtriata evadunt, intus ſubſtantiam albam includunt, circa quam ego ſaltem nihil acris potui detegere, talia grana *Secale turgidum*, *cornutum*, *Clavos Siliginis*, *Blé ergotté*, *Korn-Zapfen*, *Mutterkorn* ſolent appellare, inde, ſi ab hominibus comeduntur, graviſſimos morbos convulſivos & gangrænas deterrimas excitari multi Auctores obſervationibus probare nituntur, ſed alii & inter hos magnæ auctoritatis Viri, hos ipſos morbos non tam Secali cornuto, quam potius epidemiæ, quæ ab eodem tempeſtatis vitio, quod ſecale corrupit, etiam homines afficiente, originem duxit, vel etiam aliis cauſis adſcribendos eſſe ducunt, experimenta inter nos circa homines, columbas, gallinas & canes inſtituta illud innocuum nobis ſtiterunt, & licet noſtrum ſecale crebro hoc vitium & quidem uno anno copioſius quam altero habeat, tamen epidemiæ, quas inde oriri alibi obſervarunt, nunquam apud noſtros homines obtinuerunt; id unum adhuc addendum eſſe duco, obſervatores Gallos a Secali cornuto ortas gangrænas, Germanos autem convulſiones recenſere.

Glumæ Secalinæ in faſciculum collectæ pro ſcarificatione oculorum adhibentur.

TRITICUM πυρὸς *Froment*, *Waitzen*. Exhibet grana cylindroidea, utrinque rotundata, una facie planiore ſulco longitudinali notata, ſub cuticula flaveſcente farinam albiſſimam includentia.

TRITICUM. Calyx biglumis glumis obtuſis, 3 vel 4 florus, ſeſſilis, corolla biglumis una gluma ſemper mutica, altera mox ariſtata, mox non.

Triticum æſtivum L. *trimeſtre* τριμηνιαῖος, σιτάνιος Veterum, calyces quadriflori, flores ariſtati, noſtras hyemes non fert & grana graciliora dat, in montibus

Sibiriam inter & Tartariam ſponte creſcere dicit HEINFELMANN.

Triticum hybernum L. BLACWEL 40 f. 1, 2, 3 locuſtæ quadriſloræ, flores mutici, ſed ejus varietatem multum ariſtatam, etiam colunt noſtrates in agris ſylvis vicinis & incurſui ferarum expoſitis.

Triticum ſpelta L. ζειὰ δίκοκκος, *Arinca*, *Kern*, *Dunckel*, *Spelt*, *Epautre*, locuſta mutica, quadriflora, ſed cujus duo modo flores fertiles ſunt; in ſabuloſis Alſatiæ inferioris agris colitur. Cum farinam & pauciorem & leviorem det, panis ex ea confectus citius areſcat, hinc nonniſi ſolo pro reliquis ſpeciebus nimis macro, mandatur.

Varia ratione Triticum molæ ope ſolent frangere, illud ſi ita comminuitur, ut inde corculum modo remaneat ſub forma grani exigui & albiſſimi χόνδρον, *Alica*, *Gruau*, *Grütze*, *Gries* dicitur, farina quæ hoc ambiebat *Pollen* Πγύρις, *Semoule*, *Farine de blé*, *Boll* audit, alica in farinam redacta *Similago*, σεμίδαλις, *fleur de Farine*, *Farine de Bourgeois*, *Semmel* appellatur.

Panis qui ex Tritico ſurgit omnes reliquos albedine vincit.

Triticum omnia reliqua cerealia nutriendi facultate anteire, omnium ſeculorum experientia evincit, hujus vis ratio patet per experimenta a Cel. BECCARIO primum inſtituta & a Cl. KESSELMEIER repetita, ex quibus quippe patet eidem præter ſubſtantiam farinaceam, aliam ad naturam animalem proxime accedentem, caſeoſæ lactis parti valde analogam ineſſe, quæ cum ex ſe in aqua ſolubilis non ſit, ope ſubſtantiæ farinaceæ diſponitur, ut ſe ex aqua ſuſpendi patiatur, & ejus rationem in vario tritico variam eſſe obſervavit KESSELMEIER. Hinc eluceſcit minus bene illum acturum, qui reliquis cerealibus vellet triticum in febribus ſubſtituere. Dum grana tritici cum aqua calida infunduntur, uſque dum eorum farina inde

digitis exprimi poſſit, dein ex illis, proprio molendinæ genere, quod habet laminas metallicas foraminibus perforatas, eliſis, farina in lacum ligneum eliquatur, ea iteratis vicibus per anguſtius cribrum tranſmittitur & ab omnibus furfuribus ſeparatur, id quod dein ſubſidet ἄμυλον, *Amidon*, *Ammlung* dicitur, & duplici facie apparet, infima tenacior optimum Amylum conſtituit, id ſaccis immittitur ut omnem aquam dimittat & dein in aere exſiccatur, eſt hoc amylum albiſſimum, aſt friabile, glutinoſum & aquam cui committitur viſcidam reddit. Lotricibus & tinctoribus multo in uſu eſt, ut pannis ſplendor concilietur; pulverem coſmeticum inde parari notiſſimum eſt, a Medicis demulcendi & glutinandi ergo, tam extus quam intus adhibetur.

§. 11.

I. β. LEGUMINA.

Siliquæ tenellæ λόβοι, *Gouſſes*, *Schiffen* quæ ſi in cibum aſſumuntur, proxime ad olera accedunt, ejuſdem fere naturæ ſunt grana recentia nondum indurata, grana adulta vero & exſiccata farina gaudent difficilius præ cereali digerenda & multo aere fixo foeta, hinc niſi ſub eorum eſu validior corporis exercitatio organorum chylo- & hæmatopoieticorum actionem intendat, flatus inde excitari, & chylum crudum ſanguini varium acrimoniæ genus affricare obſervamus; cortex, quibus farina incluſa eſt, ipſe etiam magis primis viis oneri eſt.

Legumina fracta *Freſa*, ἐρικτά, *egrugés*, *geſchroten* appellant, farinam ipſam *Lomentum* λείωμα Veteres dixerunt.

* CICERES ἐρέβινθοι, *pois Chiches*, *Kichererbſen* ſunt grana rotunda, piſis majora, inferne in acumen producta, hinc inde leviſſime compreſſa, includunt ſub cortice ruſo-fuſco, medullam flavicantem, inſipidam.

Cicer Blacwel 557. Calicis laciniis quatuor vexillo incumbentibus, vexillo reliquis petalis majore, carina minore, fructu irregulariter rotundo, inflato gaudet.

Sponte in Europa Meridionali & Syria creſcit.

In Helvetia meridionali, Gallia meridionali, Italia, Hiſpania & Luſitania ubi calidius cælum minus culturæ piſorum favet, copioſe ſeritur & in uſus cibarios recipitur, inter nos, cum nonniſi ad uſus medicatos recipiatur, hinc inde modo, & quidem ſatis parce ſeritur. Multum nutrire, ſed flatulentum eſſe Auctores contendunt, urinam inde moveri Hippocrates jam monuit, & adeo validos eſſe ejus in vias urinarias vires quidam aſſerunt, uti illud in ulcere aut calculo veſicæ non uſurpandum eſſe moneant; Calculum renalem autem ejus ope comminui tradit Galenus. Ego non video, quod aqua cum his granis decocta præter leves vires abſtergentes, alias adhuc inde poſſit acquirere. Farina extus adhibita potenter reſolvit & abſtergit, tumoribus mammarum & teſticulorum maxime commendata.

Fabæ, φάβαι, κύαμα; *Feves de Marais*, *welſche Bohnen*, *Saubohnen* magnitudine & colore multum variant, noſtrates gilvas & minores colere ſolent, oblongæ ſunt, uno margine hilo exciſo, ſub cortice duriore medullam albam & inſipidam includunt.

Vicia. Calice bilabiato, vexillo reliquis petalis majore, carina minore, fructu oblongo, acumine terminato gaudet, *Faba* L. cirrhis caret.

Ægypto indigena, apud nos copioſiſſime in agris colitur, cum ejus fructibus frequentiſſime pro pabulo brutorum utantur.

Fabas flatulentas eſſe poſt Hippocratem omnis ætas affirmavit, virides quæ non raro, cortice privatæ, menſis noſtris imponuntur, præ ſiccis magis flatulentas eſſe nemo Galeno credet; ſiccarum flatulentiam ad-

jectis ipſis aromatibus tentant corrigere, diarrhœam chronicam inde curatam vidit SIMON PAULI.

Farina cum abſtergens ſit ad eoſdem ac præcedens adhibetur uſus, quatuor reſolventibus adſcribitur, ſcopo quoque coſmetico uſurpatur.

Flores fragrantiſſimum ſpirant odorem, qui diutius, circa agros ubi obtinent, obambulantibus non raro caput afficit; ex ſiccati omnem fragrantiam amittunt, plane inertes evadunt.

Aqua florum Fabarum. VAL. CORD. ob fragrantiam ad medicamenta coſmetica recipitur. * *Sal Fabarum* præ aliis ſalibus alcalinis nihil proprii habet.

LENTES φακοι, *Lentilles*, *Linſen* ſunt grana rotunda, utrinque convexa, margine acuto cincta, colore albido inſtructa, includunt farinam quæ coctione fuſca evadit.

Lens. HALLER. Fructu brevi & lato ab *Ervo* cui a LINNÆO adſcribitur differt. Sponte creſcit in Europa Meridionali, apud nos copioſe in agris colitur. Quarta lentium pars extracto gummoſo badio & nauſeoſo conſtat KESSELMAIER.

Lentes minus bonum nutrimentum largiri vix non omnes Medici docuerunt, GALENUS peſſime de eis judicat & inde affectus cutaneos imo cancrum excitari tradidit, de legumine quod decoctum ad nigrum colorem accedit, morbos quos a melancholia deducere ſolebat, excitatum iri finxiſſe videtur: docet ſane experientia lentes non alia incommoda quam quæ grana ſicca aliorum leguminum producere ſolent, gignere. Arabes decoctum lentium variolis opitulari contendebant, morbo ſub quo corpus intumeſcit, melancholiam id eſt, ſiccitatem inducens medicamentum opponendum eſſe rati; exploſa abſurda theoria, cur tamen a non paucis adhuc retinetur, inde deducta medendi ratio? HIPPOCRATES Decocto lentium abſtergendi ſcopo eſt uſus.

* Lupini, θέρμα, *Lupins*, *Feigbohnen.* Sunt grana compreſſa, rotunda, margine leviter angulato, utraque facie levi ſulco rotundo notata, ſub cortice albo, medullam flavam & amaram includunt.

Lupinus. Calycem bilabiatum, petala fere æqualia, fructus oblongos habet. *Albus* L. calycibus non appendiculatis & ſeminibus compreſſis gaudet. Quibuſdam in hortis apud nos curioſitatis ergo colitur.

Reliquis leguminibus minus malorum facere ab Hippocrate dicitur.

In Europa meridionali in cibum recipiuntur, apud nos eorum farina nonniſi aduſus medicatos adhibetur, quæ ob amaritiem qua gaudet, reliquas farinas leguminoſas vi abſtergente vincit.

Phaseoli, φασίολοι, δόλιχοι, *Haricots*, *Bohnen*, quibuſdam *welſche oder türkiſche Bohnen* ſunt ſemina fabis minora, facie utrinque convexa, convexo utroque extremo, in uno margine hilo exciſa, ſub cortice variis coloribus ludente, ſubſtantiam albam includunt.

Phaseolus. Calicem bilabiatum, carinam ſpiraliter convolutam, fructum oblongum, acumine terminatum habet. *Vulgaris* L. flores racemoſos, geminos, vexillum alis æquale, ſiliquas turgidas, pendulas & glabras ſiſtit. Sponte in India creſcit apud nos in agris & hortis colitur, frigoris impatientiſſima planta.

Innumeræ ejus varietates colore florum & maxime ſeminum, altitudine & firmitate caulium, nec non rectitudine fructuum differentes hodie obtinent.

Tertiam circiter Phaſeolorum partem mucilago efformat Kesselmeier.

Phaſeolorum ſiliquas jam Veteres in cibum acceperunt, digeſtu faciles ſi recentes fuerint, nam ſive exſiccatæ ſive muria aſſervatæ ventriculo oneri ſunt, leve eſt quod inde ſurgit alimentum, iiſdem noſtrates Satureiam ſolent adjicere. Ipſa grana exſiccata etiam

cibum recipiuntur, ea minus flatulenta eſſe reliquis leguminibus HIPPOCRATES ſtatuit; eadem tritico adjecta in bonæ notæ panem coqui poſſe nuperiora experimenta probant.

PISA πίσα, *Pois*, *Erbſen* ſunt ſemina rotunda quæ ſub cortice gryſeo, vel flaveſcente, medullam flavam includunt, hilo longitudinali in uno latere notata, coctione in pultem flavam proprio odore & ſapore inſtructam abeuntia. Piſa tota viridia rariſſime adhuc apud nos in uſum trahuntur.

PISUM. Calyx bilabiatus, vexillum reliquis petalis majus, carina minor, ſtylus triangularis, fructus latus plus minus tumidus. *Sativum* L. BLACWELL 83 pedunculos habet multifloros & petiolos teretes.

Apud nos in agris & hortis copioſe colitur; plurimæ ejus varietates occurrunt quæ rectitudine & altitudine caulis, colore floris & ſeminis, & ſiliquorum craſſitie & teneritate differunt.

Piſa ſui ponderis dimidium mucilaginis largiuntur.

Eadem minus flatulenta eſſe poſt HIPPOCRATEM vulgo ſolet aſſumi, ſed inter nos ſaltem experientia omnino evincit eadem multum flatuum gignere, alvum obſtruere & chylum crudum efficere, hæc incommoda dum cortices inde auferuntur, minuuntur quidem, non autem tolluntur; eadem tenella nondum matura, minus nutriunt ſed facilioris digeſtionis ſunt. Siliquæ tenellæ, magis pulpoſæ, *Pois goulus* olim Gallis & Belgis multum uſitatæ inter noſtrates *Schiffen* dicuntur & frequenti in uſu ſunt, ratione virium ad ſiliquas Phaſeolorum accedunt, eis tamen difficilius digeruntur.

In locis montibus vicinis ubi Piſum ſativum facile a phalænis deſtruitur Lathyri ſativi L. grana loco piſorum ſerere ſolent.

§. 12.

I. 2. RADICES.

Veteres jam conſueverunt farinam ex radicibus parare, recentior ætas plurium talium radicum notitiam accepit, cum varia calamitate preſſi mortales, deficientibus granis cerealibus, quicquid urgentem famem lenire poſſet conquiſiverint, cum etiam tales regiones fuerint detectæ, quarum incolæ omnis agriculturæ expertes, ea tantum, quæ ſponte ex terra naſcuntur, in cibum recipiunt. Tuberoſas maxime farinam alibilem largiri, quæ hactenus proſtant obſervationes evincunt, illæ quæ multa acrimonia gaudent, aut quæ alia aliena qualitate ſcatent, ſuccum ex iis exprimendo, aut eaſdem multa aqua macerando, ad uſus cibarios aptantur; earum duplex maxime genus apud homines noſtros in uſu eſt.

* Poma Terræ, *Topinambours*, *Erdæpfel.* Sunt radices tuberoſæ quæ interdum ad duorum pugnorum magnitudinem aſcendunt, plura in tubera elevatæ, ſub cuticula ex rufo-fuſca ſubſtantiam albam, proprio ſapore inſtructam, continentes.

Helianthus. Florem compoſitum habet, calice imbricato ſuſtentatum, receptaculo paleaceo & ſeminibus tetragonis, involucro proprio cinctis gaudet. *Tuberoſus* L. radice tuberoſa inſtructus eſt.

Planta Americæ meridionalis civis, per ætatem altiſſime ſub terram deſcendit, hinc noſtras hyemes optime fert, menſe Octobri apud nos floret. In Europa ſub initium ſeculi ſuperioris jam innotuit, ſed verſus ejus finem demum crebrius cœpit coli; inter nos hinc inde in hortis plantatur, in ſabuloſis, Alſatiæ inferioris maxime, agris & montibus vicinis colitur.

Nonniſi ex menſtruo aquoſo coctæ hæ radices recipiuntur in uſum cibarium, ob majorem qua gaudent

viſciditatem & ad panificium & ad acetaria ineptiores. Evidenter nutrientes poſſident vires, ſed cum majori gaudeant viſcedine, hinc digeſtu difficiliores ſunt. Noſtrates eas nonniſi pro alendis brutis adhibent, & hoc quoque valde raro obtinet. In Alſatia Inferiore, Lotharingia & Ducatu Bipontino crebriori in uſu ſunt.

PYRA TERRÆ, *Pommes de Terre*, *Tartufflen*, *Grundbieren*, *Kartofflen* ſunt radices tuberoſæ mox rotundæ, mox oblongæ, hinc inde protuberantiis notatæ, ſub cortice, pro varia varietate ſive rufeſcente ſive albo, carnem album includunt, quæ exſiccata, radulæ ope, in tenerrimam farinam poteſt reduci, integra comeſta ſapore proprio, ad Caſtaneas accedente gaudent, varia magnitudine inſtructæ, quæ apud nos vix pugnum excedit.

SOLANUM. Corolla campaniformi quinquefida, calice quinquefido ſuſtentata, iſanthera, monogyna & bacca biloculari polyſperma inſtruitur: *Tuberoſum* BLACWELL 523 a & b & 587. caulem habet inermem, folia pinnata, pinnis integerrimis & pedunculis diviſis.

Americæ meridionalis planta, verſus finem ſeculi ſexti & decimi jam in Italia ſub nomine *Taratouffle* colebatur, inde Belgio & reliquæ poſtea Europæ innotuit; hodie copioſiſſime per omnem Europam ſeritur; noſtras hyemes non fert, radices exiguæ aut majores in fruſta ſectæ menſe Martio terræ committuntur, Julio florent & Octobri radices e terra eruuntur; dantur varietates præcoces, ubi radices jam verſus finem menſis Junii ita adoleſcunt, ut ex terra poſſint erui.

Quartam ſui ponderis partem mucilaginis largiuntur Cl. KESSELMEIER.

Multum & egregium inde alimentum & hominibus & brutis ſurgere, innumeræ obſervationes evincunt, quæ etiam confirmant eaſdem omni-

no digeſtu faciles eſſe; crudæ aſſumuntur, nec non toſtæ, etiam elixæ, earum farina, unde Americani panem coquunt, optime Triticeæ adjicitur, utriuſque ſi recipiuntur pares partes ſurgit optimus panis, non adeo cito areſcens & per aliquot menſes abſque ulla labe aſſervandus. Amylum egregium inde parari poſſe Recentioribus innotuit. Has radices calculum quoque ſolvere LOBB eſt expertus.

§. 13.

I. ♪. CAUDICUM MEDULLA.

* SAGO. Hoc nomine ad nos adducuntur grana illis ſub quibus Hordeum mundatum proſtat, ſimilia, non raro anguloſa & variæ magnitudinis, extus ex albo flavicantia, intus medullam albiſſimam includentia, ſaporis & odoris expertia, evidenti tenacitate inſtructa, ita ut in teneram farinam nequeant reduci.

Formantur hæc grana, teſte RUMPH, ex duplici Palmarum genere. *SAGO* nimirum & *CYCA* L. illud relativum monophytum eſt, mares polyantheræ, fructus drupa aliquot nuces continens, ſpadix ramoſus, ejus ſpecies quatuor RUMPH recenſet; Cycæ character nondum innotuit. Creſcunt in Inſulis Moluccis & Auſtralibus nec non a Borneo ad Siam uſque. Ex his palmis medulla ope aquæ eluitur, exſiccatur, denuo cum aqua in paſtam reducitur, quæ ope lapidum foraminibus exſculptorum, in panis modum coquitur, & formam ſub qua ad nos mitti ſolet induit.

Hæc grana tota in aqua fervida ſolvuntur & eam viſcidam reddunt, bonus quoque panis inde poteſt parari Cl. STECK. Angli primi eadem ſub initium hujus ſeculi ad uſus medicatos ad hibuerunt, anno 1740 a Gallis & anno 1744 a Germanis fuerunt recepta.

Farina Sago in omni Aſia meridionali pro cibo vulgari utuntur, tenue inde alimentum ſurgere annotat RUMPH. In Europa pro nutriendis infantibus & ſuſtentandis phtiſicis adhibentur grana, quæ cum menſtruis aquoſis, lacte, interdum etiam cum vino coquuntur, eundem plane in modum quo Hordeum mundatum exhiberi ſolent.

§. 14.

II. OLERA.

OLUS, λάχανον, *herbe Potagere*, *Legume*, *Gemüs*, *Gartenwaar*, dicitur omnis plantæ pars, præter fructum, quæ in uſum cibarium recipi ſolet & nullam farinam condit.

Nutriunt olera ratione mucilaginis qua ſcatent, hæc cum in ipſis ſemper multum diluta obtineat, hinc paucum & tenerum eſt quod inde ſurgit alimentum; eidem cum pro vario olere, varia in ratione partes terreſtres, aër fixus aut etiam principia acria adhæreant, hinc olera, tam reſpectu alimenti, quod inde ſurgit, quam reſpectu effectus in primas vias, differunt.

Coctio olera teneriora reddit & multum aeris fixi inde expellit, unde digeſtu faciliora evadunt; peſſime eadem prius cum aqua coquere, hanc aquam rejicere & denuo demum oleri menſtruum aquoſum adjicere ſolent, cum priori aqua enim, obſervante jam GALENO, optimas & efficaciſſimas oleris partes rejiciunt. Quæ condiendi fine oleribus elixis adjiciunt, non parum tam ad eorum ſaporem quam ad rationem, qua digeſtioni parent contribuunt.

Ea quæ cruda comeduntur & guſtui & primis viis magis accommodantur, aceto, ſale & pipere, quæ ipſis ſolent adjicere; oleum quod addunt *Acetaria* guſtui, ſecus ventriculo accommodant. Olera frixa vix non omni propria vi carent, facile præterea acrimoniam oleoſam excitant,

Acetosa, ὀξαλὶς, ὀξυλάπαθον, *Oſeille*, *Sauerampfer*. Inde radices ad uſus medicatos, folia ad eoſdem & culinarios ſcopos adhibentur. Radices ſunt fibroſæ ex uno capite plures fibræ longæ & tenues prodeunt, ſub cortice ex rufo flaveſcente, medullam albidiorem includentes, ſapore gaudent leviter amaricante, qui evidentius adſtringit & in aquam tranſit; decoctum præterea colorem rubellum habet, quem acida deſtruunt, alcalia non mutant, martialia fuſcum reddunt.

Folia ſunt oblonga, ſagittata, pro varia varietate ſive oblonga ſive evidentius rotunda, ſapore gaudent evidenter acido.

Rumex. Corolla tripetala, ſimili calice ſuſtentata, diploſanthera; iſogyna, monoſperma; ſpecies quæ huc pertinent ſunt relativæ diphytæ. *Acetoſa* L. Blacwell 230. foliorum ſagittas rectas habet, copioſe in pratis omnis Europæ occurrit, hæc inter nos præcipue in hortis colitur & in cibum recipitur. *Lapathum* n. 1598 Haller. folia magis rotunda, ſuperne obtuſa, ſagittas parvas, divergentes habet, in Europæ ſeptentrionalis & Helvetiæ montibus creſcit, in hortis inter nos quoque culta, *Hiſpanica* dicitur. Succus Rumicis Acetoſæ $\frac{1}{400}$ circiter ſui ponderis partem Salis eſſentialis largitur.

A radicibus ego ſaltem præter adſtringentes, vix alias vires expectarem. Folia in cibum recepta vix videntur nutrire, grata autem qua pollent aciditate appetitum excitant, digeſtionem juvant, hinc ad embammata recipiuntur, inſipidis quoque aliis oleribus adjiciuntur, aut cibis animalibus, quorum in alcaleſcentiam niſum corrigunt. Eadem attenuandi & refrigerandi ergo cum ſucceſſu ad febres adhibentur. Geoffroi eorum ſucci unciis ſex aut octo, ante quemlibet paroxyſmum exhibitis, febrem intermittentem vidit curatam. Bartholinus, Morin, Ill. Lin-

Næus ſcorbuticos inde curatos viderunt, & Lobb calculum diſſolutum. Extus adplicata egregie reſolvunt & maturant.

* *Syrupus ex Succo* Mesue. Refrigerandi & ſitim extinguendi ergo adhibetur. * *Aqua deſtillata* Nic. Præpos. iners omnino. * *Conſerva*.

Allium, σκόροδον, *Ail*, *Knoblauch*. Ejus triplex genus in uſum recipitur; *Vulgare* quod radicem ſiſtit ex multis bulbis, quæ olim ἄγλιθες, γέλγες, *nuclei*, *ſpicæ* audiebant, *Zehen* dicuntur, efformatam, qui incurvi ſunt & ad margines angulati, ſuperne in acumen educti, ſub cuticula leviſſime rufeſcente carnem albam, ſolideſcentem, proprio, forti & evidenter acri odore & ſapore præditam includentes; quælibet radix plures faſciculos harum ſpicarum habet, tunicis albis & ſiccis involutos. *Aſcalonicum*, *Eſchaliottes*, *Chalottes*, *Schalotten* ſtructum ex pluribus bulbis qui nulla communi tunica in caput colliguntur, ſinguli bulbi ſub tunica rufeſcente includunt bulbos prioribus minus angulares, convexo concavos, ſuaviori odore & ſapore minus acri quam antecedentes inſtructos. *Scorodopraſum*, *Rocambole* exhibet bulbos qui in umbella inter flores colorati ſunt, magis ad figuram rotundam accedunt, ad latera compreſſi, cuticulæ color ad violaceum vergit, ſapore & odore parum Allio vulgari cedunt.

Allium, Corolla hexapetala, iſanthera, monogyna, fructu triangulari & triloculari, vagina marcida communem florum ortum ſuſtentante conſtituitur: *Sativum* L. ſtamina alterna tricuſpidata, umbellam bulbiferam, folia plana habet; ex Africa in Europam, Veterum fide, illatum, hodie ubique colitur. *Aſcalonicum* L. nequaquam Veterum, ſtamina tricuſpidata, umbellam nudam, ſcapum nudum, folia ſubulata habet. Palæſtinæ civis inter nos in agris colitur. *Scorodopraſum* L. ſtaminibus gaudet tricuſpidatis,

umbella bulbifera, foliis planis, ſcapo ante maturitatem contorto; cum antecedentibus colitur; varietas ſylveſtris in Gallia, Helvetia, Germania & Septentrione frequens.

Wedel ex Allio Vulgari Spiritum acidum cum pauxillo Olei obtinuit, Geoffroi largam quantitatem Acidi, minorem Liquoris alcalini volatilis, aliquid Salis volatilis & Oleum empyreumaticum: Neumann Extracti aquoſi $\frac{3}{8}$, ſpirituoſi $\frac{1}{8}$, Olei odorati $\frac{1}{512}$: Spiritum ammoniacalem Veratti. Ego ex bulborum, unde omnes pelliculas ſeparaveram, libra una accepi libram dimidiam ſpiritus colorati, qui leviſſime colorem Syrupi Violarum mutavit, Mercurium ex ejus ſolutione non dejecit, & ob oleum quo ſcatebat cum alcalinis non efferbuit, huic ſpiritui pauciſſimæ modo Olei moleculæ inhærebant. Aqua a ſex libris Allii abſtracta mihi exhibuit unicam drachmam olei, quod omnia reliqua olea odorata odore penetrante vincit, in aqua fundum petit & citrinum eſt. Lewis obſervavit Allii ſuccum inſpiſſatum omnes ſuas vires retinere, Extractum aquoſum iners eſſe, ſpirituoſum vires Allii ſervare, ſpiritum a bulbis abſtractum illos parciſſime redolere.

Ob evidentem, qua pollet, acrimoniam vix nutrientes poterit edere vires, ſed eadem acrimonia in cauſa eſt, ut cum ſummo ſucceſſu tanquam condimentum cibis adjiciatur, hinc in frequenti uſu eſſe ſolet in regionibus calidioribus, ubi ventriculi languent, nec non in regionibus frigidioribus & apud homines victu duro utentes, ut viſcidis menſtruis primarum viarum opem ferat. Sed medicato etiam ſcopo adhibetur, & quidem ad non pauca morborum genera, cum ad minimos quoque vaſorum ordines penetret, & ſtimulantes æque ac incidentes vires edat teſtibus anima, lacte, perſpiratione &c. eorum qui illud aſſumſerunt, & Blair obſervarit plantis pedum appli-

catum animam olidam reddidiſſe, BENNET autem quarta a comeſtione hora fonticulos inde fuiſſe vellicatos, ad mucum pulmones obſidentem jam HIPPOCRATI celebratur, qui idem in humoribus ſpiſſis abdomen vel uterum occupantibus quoque laudat; colicam a muco ſuſcitatam inde curatam viderunt GALENUS & TOURNEFORT; ad hydropem conducere præter HIPPOCRATEM, DIOCLES, FORESTUS, SYDENHAM, COHAUSEN obſervarunt, huic morbo medetur etiam ob evidentem, qua pollet, virtutem diureticam, qua quoque adverſus calculum valere a BARTHOLINO, HOYER, MOEHRING, LOBB, GOETZ confirmatum eſt, ſed etiam acri in maſſa humorum hærenti medelam affert. Scorbuticos inde ſanatos RIEDLIN vidit. BINNINGER ejus vires anthelminticas, jam DIOSCORIDE memoratas, probat, has vel inter nos innumera experimenta extra dubitationem ponunt. Podagricis inde medelam afferri, id quod TILEMANN annotaſſe lego, aliquoties inter nos fuit obſervatum, ſed habemus quoque exempla, quod apud eoſdem in caſſum fuerit tentatum. Scopo medicato ad tres ejus ſpicarum pro doſi dantur.

Ejus uſum illis qui morbo ſacro laborant HIPPOCRATES, ſiphyliticis etiam FALLOPIUS interdicunt.

Extus bulbi vel inter cineres cocti, ſive pinguedine recepti, rubefaciendi ergo, imponuntur, odontalgiam curatam poſt SERAPIONEM, PARE vidit & WEDEL verrucas inde conſumtas; extus quoque ad morbos varios, ob quos intus commendatur, ſolet adhiberi.

APIUM, σέλινον, *Ache*, *Eppich*. Inde recipimus in officinas Radices quæ ex capite craſſiore aliquot fibras emittunt, ſub cuticula flava carnem albam condentes, vix odoratam, ſapore acri ad illam Paſtinacæ accedente, diverſo omnino ab illo, quo varietates hortenſes gaudent, inſtructam. Culinæ utuntur varietate quæ *Celeri* dicitur, cujus radix ex capite craſſo fibras

interdum ad calami anſerini craſſitiem accedentes dimittit, ſub cuticula nigricante carnem albam, dulci, cum grata acrimonia, ſapore inſtructam, proprio non ingrato odore, nares irritante, includit. Inde duplex varietas proſtat, una cujus radicum capita valde craſſa evadunt ita ut pugnum excedant, *Rüben* vel *knollen Selery*, altera radices minores habet, magis albas, dulciores & gratius odoratas, *Franzöſiſcher Selery* hujus folia prioribus latiora & lætius viridia, ſub terra condita, ut dealbentur, ſuaviſſima redduntur & una cum radicibus ad acetaria recipiuntur, utraque varietas iterum alias produxit, quæ in hortis noſtris coluntur.

Apium Flores umbellatos habet, involucro utroque pauci folio inſtructos, ſemina convexo plana, profunde ſulcata. *Graveolens* L. Blacwell 533. pinnis cuneiformibus gaudet.

Paſſim creſcit per omnem Europam, præter maxime ſeptentrionalem. Sub initium Seculi ſuperioris Celeri tanquam propriæ plantæ cœperunt meminiſſe, ipſum Veteres ſemper adhibuiſſe certum eſt. Extracti aquoſi ſui ponderis dimidium, reſinoſi $\frac{1}{5}$ circiter largitur Neumann. Spiritus Vini inde Saccharum extrahit, tinctura ulterius evaporata Reſinam albidam, dulci & pungente ſapore linguam afficientem ſiſtit, Extractum aquoſum dulce eſt, omnis aromatis expers. Semina aliquid Olei odorati fundunt, omnem odorem & ſaporem Spiritui Vini cum ipſis digeſto relinquunt. Lewis.

Planta evidenter aromatica tanquam condimentum cum aliis cibis recipitur, ut appetitum excitet, digeſtionem promoveat, flatulentiam arceat; Radices, annotante Hippocrate, obſtructionibus medentur, quinque aperientibus annumerantur, nec non medicamentis urinam moventibus.

Calculum inde diſſolvi Lobb vidit. Plinii & Tralliani commenta de Apio oculis, & illis qui

morbo comitiali laborant noxio, experientia non confirmavit. Folia & Succum inde expreſſum quidam ad ulcera mundanda laudant. Seminum uſus exolevit cum habeamus alia ſemina carminativa quæ magis grata ſunt.

* *Aqua deſtillata* NIC. PROP. * *Conſerva.* * *Syrupus.* * *Unguentum Mundificans de Apio* Lugd. Inconcinna compoſitio.

ARMORACIA, ῥαφανὶς ἀγρία, *Raifort*, *Meerrettich.* Recipimus inde Radices quæ cylindraceæ ſunt in varios ramos diviſæ, totæ albæ, inſigni acrimonia & nares & linguam vellicant, comeſtæ ſpiritum alliaceo odore afficiunt, brachium humanum interdum æquant.

COCHLEARIA. Florem cruciformem, ſiliculam ſphæroideam, ſtylo notatam habet: *Armoracia* L. BLACWELL 415 folia lanceolata & flores ſpicatos.

Creſcit in Europa magis ſeptentrionali, quæ in temperata ſpontanea occurrit, ex cultæ ſeminibus ſurrexiſſe videtur.

Non eſt ῥαφανὶς ἀγρία DIOSC. & multa dubitare faciunt noſtram plantam eſſe Armoraciam Romanorum. Extracti aquoſi $\frac{1}{8}$, ſpirituoſi $\frac{1}{9}$, circiter $\frac{1}{256}$ olei odorati in aqua ſubſidentis, linguam non adurentis vehit NEUMANN. Extracti aquoſi $\frac{1}{8}$, reſinoſi $\frac{1}{160}$, oleum odoratum parciſſimum CARTHEUSER. Coctione & exſiccatione ſua acrimonia privatur, eandem tam aqua quam alcohol inde recipiunt LEWIS. Ego inde accepi $\frac{2}{3}$ ſpiritus ammoniacalis & $\frac{1}{24}$ circiter olei empyreumatici tenaciſſimi.

A radice inſigniter acri vix vires nutrientes poſſunt expectari, recipitur ad intinctus, ut digeſtionem promoveat. Multum inde humores attenuantur, vermes expulſos vidit SEBIZIUS, calculum & ſcorbutum curatum BARTHOLINUS, arthriticos levatos RAYGER, a vi diuretica jam DIOSCORIDI erat laudata.

Folia extus applicata inflammationem curaſſe vidit GOHL nec non eryſipelas HERRMANN & VRATISLAVIENSES.

* *Aqua deſtillata* VAL. CORD.

ASPARAGUS, ἀσπάραγος, *Aſperge*, *Spargel*: inde turiones, quos Græci ἀσπαράγυς dixerunt, in uſus cibarios, radices in medicatos recipimus.

Turiones pro varia varietate variam habent magnitudinem, variam craſſitiem, colorem mox album, mox viridem, capite gaudent ſquammoſo, ſapore dulci & urinam eorum qui ipſos comedunt, fœtentem reddunt.

Radices ex uno capite craſſiore multas fibras longas emittunt, ſtriis longitudinalibus notatas, ſub cortice leviter luteſcente medullam albam includunt, inſipidæ.

ASPARAGUS. Corolla gaudet hexapetala, iſanthera, monogyna, bacca polyſperma: *Officinalis* L. caule inermi, foliis mollibus & capillaribus nec non ramis erectis agnoſcitur.

Creſcit per omnem Europam, præter maxime ſeptentrionalem & meridionalem, cultura ſuavior & craſſior fit.

Veteres *Aſparagum acutifolium* L. ſub nomine Corrudæ coluerunt, noſtra Species demum TIBERII ætate innotuiſſe videtur.

Turiones alvum ſiſtere vix aliquis credet HIPPOCRATI, experientia etiam contra GALENUM, quod omnino boni ſucci ſint, teſtatur, renes inde abſtergi CELSUS annotat & fœtor inde in urina excitatus, cujus primus SIMON SETHI meminit, probat; rationes & obſervatio quibus HELMONTIUS calculum inde gigni evincere contendit, nullius momenti ſunt; calculum ab eis ſolvi LOBB vidit; adeo valide urinam pellere ut etiam mictus cruentus inde ſurrexerit SCHULTZ affirmat; ad rem veneream ob vim diureticam facere videntur.

Radices ob vires aperientes laudantur, & quinque aperientibus adſcribuntur, diureticæ quoque habentur, valde metuo vires ſolis turionibus competentes feſtinanter nimis radicibus fuiſſe adſcriptas, cum interim aquæ cum qua coquuntur aliquid acris ſoleant affricare, hinc nollem eis vires aperientes denegare.

* ATRIPLEX, ἀνδράφαξις, *Arroche*, *Bonne* ou *Belle dame*, *Milten*, *Melten.* Folia exhibet triangularia, evidenter mollia, farina quaſi conſperſa, pro varia varietate ſive rubra ſive viridia, ſapore fatuo inſtructa.

ATRIPLEX. Corollam habet pentapetalam, irregularem, iſantheram, monogynam, ſemen unicum, nudum: *Hortenſis* BLACWELL 99 & 552 foliis triangularibus diſtinguitur.

Aſiæ ſeptentrionalis civis, in noſtris hortis culta menſe Auguſto ſemen maturat & perit, ſemen Octobri terræ committitur & ſequente anno folia, antequam caulis prodierit, in uſum recipiuntur.

Rarius hodie menſis apponitur, per id anni tempus, ubi Betæ folia nondum germinarunt, illis ſubſtituitur.

Humida HIPPOCRATI dicitur, ventriculum gravare & exiguum alimentum præbere GALENO, illis maxime qui alvum ſtrictam habent laudatur. In tanta, quam habemus Emollientium copia, ad uſus medicatos non recipitur.

BETA, τεύτλον, *Betta*, *Poirée*, *Mangold.* Variarum ejus varietatum Folia, duarum Radices in uſum trahuntur.

Folia magna ſunt & lata, ovata, ad marginem plicata, magnis & latis petiolis ſuſtentata, varie pro varia varietate colorata, levi dulcedine inſtructa, quæ etiam in petiolis evidentior eſt.

Radices ex capite rotundo ſubito in caudam gracilem terminantur, evidenti dulcedine inſtructæ, & vario, pro varia varietate, colore.

Beta. Corollam viridem habet, quinquefidam, regularem, iſantheram, digynam & capſulam mox mono mox polyſpermam; *Cicla* L. floribus congeſtis agnoſcitur. Creſcit in Europa meridionali. Apud nos in hortis colitur.

Varietas vulgaris alba vel palleſcens eſt τεῦτλον σικελικὸν, Beta Sicla; rubra & lutea major, *Engliſcher* aut *Römiſcher Mangold* Seculo XVI innotuit, hujus cauliculi maxime recipiuntur.

Radices deſumuntur ex *Beta Vulgari* L. quæ flores ternos habet, & quidem ſive ex *Beta rubra radice Rapæ* C. B. *Beta nigra* Veterum Blacwell 235, quæ Seculo XVI nondum in aliis præter Germaniam regionibus colebatur, ſive ex *Beta radice flava.* Sola varietas Sicla noſtras hyemes fert, omnes biennes. Ill. Marggraff ex ſucco Betæ albæ $\frac{1}{16}$ ſacchari, Betæ rubræ $\frac{1}{25}$ obtinuit.

Alvum inde ſolvi Hippocrates annotat, facile ſed parcum nutrimentum largiri Galenus, uterque reſolvendi ergo noſtrum olus exhibuit, quam vim quoque ſapor ejus ſuſpicare facit. Succum errhinis Galenus adſcribit & Borrichius confirmat, inde in cephalalgia Baglivius, in odontalgia Cl. Vogel egregios effectus viderunt. Folia recentia cuti, unde epidermis ablata fuit, cum ſucceſſu imponuntur.

Brassica, ῥάφανος Græcis antiquiſſimis, κράμβη, *Olus*, *Caulis*, *Choux*, *Kraut*, *Kohl.*

Plantæ ab antiquiſſimis retro temporibus cultæ plures ſpecies, plures varietates, pluresque partes culinis inferuntur, quæ omnes dulci ſapore gaudent, & aquam, cum qua coquuntur, fœtidiſſimo odore afficiunt.

Brassica. Corolla cruciformi, calice tetrapetalo, deorſum gibbo, ſiliqua tereti, polyſperma, parvo apice eminente inſtructa gaudet: *Oleracea* L. calyce vireſcente, foliis petiolatis, ſiliqua quadrangulari gaudet: ad mare creſcit. Num recte Linnæus ex hac una omnes reliquas tanquam varietates ſurrexiſſe contendit?

Illæ ſpecies, quæ ſuperficiem rugoſam habent a Sabaudia denominantur, noſtratibus *Kohl* vel *Wirſing*, *Chou de Milan*, an *Cumana* PLIN. Superficie lævi inſtructæ *capitatæ* L. noſtratibus *Kraut*, alias *Cappus*, audiunt, *Choux*, hujus varietas rubra inter nos ad acetaria & uſus medicatos recipitur. Eæ quarum folia profunde & tenuiter laciniatæ ſunt, *Apiacon*, *Selenoides* Veterum, *Chou-Brun*, *Blau-Kohl*, *Feder-Kohl*; hæ tunc demum cum gelu expertæ ſunt, omnem ſuam gratiam aſſequuntur. Eæ quarum germina florum in cibum recipiuntur *Botrytis* L. *Pompejanæ* Veteribus, *Choufleur*, *Blumen-Kohl* dicuntur & varietates tenerioribus caulibus inſtructæ *Broccoli* Italorum, *Aricinia* PLIN. *Spargel-Kohl.* *Gonyglodes* L. dicuntur illæ quarum caulis in tuber excreſcit, *Choux raves*, *Kohlraben*, harum demum Auctores Seculi XVI mentionem faciunt, videntur cum Botrytide & aliis forſan ſpeciebus per exercitus Chriſtianorum, ex Oriente in Europam allatæ fuiſſe. Ex his ſpeciebus plures ſurrexerunt varietates, quæ largiſſime inter nos coluntur; omnes præter *Botrytidem* L. quæ annua eſt, & *Selenoidem*, quæ perennat, ſunt biennes.

Aqua cum Braſſica cocta nullos alcalium effectus edit, ſed Mercurium ex ſolutione in Acido Nitri albo colore dejicit, id quod etiam eadem deſtillata facit; ipſa Braſſica per ſe deſtillata Spiritum ammoniacalem fundit.

Olus jam a PYTHAGORA celebratum, ab HIPPOCRATE dicitur boni ſucci eſſe, ad ſeceſſum facere & bilioſa ducere, CATONEM illud ad omnes morbos commendaſſe conſtat; ANDROCYDIS, de Braſſica crapulam ſedante, commentum, quod ab ARISTOTELE receptum, maximam auctoritatem accepit & ad nos uſque deſcendit, debetur falſæ Veterum opinioni de vite Braſſicæ adſita inerticula evadente. Omnem Braſſicam inflare CELSUS rectiſſime monet; in univer-

ſum, quo quævis ejus varietas eſt tenerior, eo citius digeritur, eo minus in primis viis moram agit & ad majorem corruptionis gradum aſcendit; Botrytidis cymæ præ reliquis citius digeruntur, Gongylodes autem difficilius.

Braſſica capitata, ratione inter Turcas quoque obtinente, ſolet condiri, & ita condita in cibum recipi; cum & ſal & fermentatio olus attenuent, multum quoque aëris fixi inde expellant, hinc eam digeſtu faciliorem reddi, veroſimile eſſe videtur.

Folia Braſſicæ mammis ſolent imponi pro diſcutiendo lacte.

Braſſicam ad uſus medicatos adhibituri, neſcio qua ex ratione, rubram recipere ſolent, ea ob vires abſtergentes, quæ tantæ ſunt, ut inde verrucas conſumtas viderit PAULI, ad morbos pectoris pituitoſos multo in uſu eſt, nec male datur in principio ulcerum pulmonalium. LOBB inde calculum vidit diſſolvi. Concionatores & cantores ejus decocto cum Paſſulis frequenter uti ad arcendam raucedinem GEOFFROI monet, eadem hydropicum curatum adducit GRUBE. Braſſicam muria conditam multum claſſiariis ab Illuſtr. LINNÆO commendari reperio.

Semen Braſſicæ rubræ exolevit.

Syrupus Braſſicæ MESUE ſapore ſuavi, odore ingrato gaudet, egregium ad morbos pectoris pituoſos remedium.

CAPPARIS, κάππαρις, *Capres.* Inde gemmæ florum ad uſus culinarias, Cortices ad medicatos adhibentur.

Gemmæ virides ſunt, pedunculo inſtructæ, variam habent. magnitudinem, angulares, conſtant ex aliquot petalis, quæ rudimenta antherarum includunt, ſapor ipſis eſt proprius & levis; adducuntur ad nos aceto, ad morem a GEOFFROI indicatum, conditæ, ſenio viriditatem perdunt, quam peſſima ratione, ope æris, illis reddere vulgo audent. Exiguæ, Cubebis non majores, virides, pedunculo præditæ optimæ habentur.

Cortices deſumuntur a radice, variam longitudinem & craſſitiem habent, convoluti adduci ſolent, ſtriis tranſverſalibus & longitudinalibus notati, flavicantes & aliqua tenacitate inſtructi, odore nullo, ſapore leviter amaro, cum veſtigio acris gaudent.

CAPPARIS. Corolla gaudet tetrapetala regulari, polyanthera, ſtylo unico, bacca carnoſa: *Spinoſa*. L. pedunculos ſolitarios & folia rotunda habet.

In Europa Meridionali, Aſia & Africa creſcit: Toloſæ præcipue colitur, & inde gemmæ per Europam divehuntur,

Aqua cum corticibus cocta colore ex rufo citrino & leviſſimo ſapore acri inſtruitur, iidem dant Extracti rufeſcentis, ſalini $\frac{1}{2}$; reſinoſi, rufi, amaricantis $\frac{1}{16}$.

Gemmæ ſuas vires ab Aceto maxime habent, hinc præeunte GALENO non male tanquam condimenta aſſumuntur; obſervationes quæ de earum efficacia ad morbos ſplenis occurrunt, ſuſpectæ ſunt.

GALENUS Cortices aperiendi ergo multum commendat & eos tam intus, quam extus adhibet.

Oleum de Capparibus DE DONDIS. Varia Diſpenſatoria varias ejus præſcriptiones habent; ad induratum hepar & lienem adhibetur.

CEPÆ, κρόμμυα, *Oignons*, *Zwieblen*: Exhibent radices & folia.

Radices ſunt bulboſæ mox ſphæroideæ, mox utrinque compreſſæ, mox oblongæ, albæ vel rubræ, continent ſub aliquot tunicis ſiccis, carnem albam, quæ linguam, nares & oculos valide afficit.

Folia viridia ſunt & fiſtuloſa, ſapore & odore bulborum, ſed mitioribus.

Allium Cepa L. ſtamina alterne trifida, & ſcapum nudum inferne ventricoſum habet, folia fiſtuloſa.

Patria ignoratur, apud nos variæ varietates copioſiſſime coluntur.

Allium

Allium fiſtuloſum L. ſtaminibus ſimplicibus, ſcapo foliis vix altiore & radicibus oblongis a priore differt. *Jacobs Zwiebel.*

Ego a quatuor libris Ceparum cum abſtraxerim aquam, illam odoratiſſimam inde accepi, linguam non ferientem, cui nec guttula olei adhærentis innatavit, nec ex duodecim libris Ceparum NEUMANN aliquid ejus obtinuit, qui expertus eſt Cepas exſiccatas $\frac{3}{4}$ extracti ſpirituoſi, aquoſi autem $\frac{4}{5}$ circiter largiri.

Ratione compoſitionis & virium proxime ad Allia accedunt, quibus autem minorem acrimoniam habent; & odorem minus nauſeoſum.

Calidæ, æſtuoſæ, nullum alimentum corpori exhibentes, urinam moventes dicuntur HIPPOCRATI; inter nos albæ ad affectus pectoris maxime adhibentur, ad quem ſcopum duæ aut tres pro doſi, ex jure vitulino coctæ, exhibentur. LANZONUS ſolo eſu ceparum aſciticum curatum vidit. Eædem ſub cineribus aſſatæ, hypogaſtrio imponuntur pro pellenda urina, nec non abſceſſibus quibuſcunque maturandis.

CHÆROPHYLLUM, *Cerfeuil*, *Körbel-Kraut*. Recipimus inde folia quæ læte viridia ſunt, duplicato pinnata, pinnis parvis & integris & inciſis, oblongis, exigua ſpinula terminatis, ut plurimum ternis, ultima impari; ſuſtentantur folia petiolis convexo-planis, ſulco notatis: nervi foliorum hinc inde pilos habent; proprius & aromaticus odor & ſapor ipſis eſt. Noſtram herbam eandem cum illa Veterum eſſe dubito.

SCANDIX flores umbellati, involucrum partiale, ſemina convexo plana, roſtrata. *Cerefolium* L. BLACWELL 236, ſeminibus lævibus, laciniis obtuſis agnoſcitur.

In Gallia Auſtrali, Helvetia, Suecia ſponte creſcere dicitur: annua planta, vulgatiſſimus noſtrorum hortorum hoſpes, ex ſponte cadentibus ſeminibus quotannis reſurgens, per ipſam hyemem durat.

Succus inſpiſſatus evidenter ſalinus eſt, leviſſime Chærophyllum ſapit; aqua & Spiritus vini, ſi cum herba digeruntur, ejus odorem & ſaporem recipiunt. LEWIS. Parum olei odorati, Extracti aquoſi $\frac{5}{12}$, reſinoſi fere totidem fovet NEUMANN.

Non tam alimenti, ſed potius condimenti loco ad cibos recipitur, cum appetitum excitet, flatulentiam & viſcoſitatem ciborum corrigat. Scopo medicato ſolida ſtimulando, & humores attenuando morbis a debili, muco, obſtructionibus oriundis egregie conducit. GEOFFROI ejus ſuccum, quarta quaque hora aſſidue ſumtum, in qualibet hydropiſi maxime proficuum eſt expertus, & eundem paulo ante paroxyſmum ad uncias ſex epotum, febres intermittentes profligaſſe aſſerit. Ad grumos ſanguinis, poſt partum in utero hærentes, poſt SCHENCK commendat CRANZ. ERHARDT, Ill. HALLER & PLENK viſcera inde reſerata fuiſſe obſervarunt. Diuturniorem ejus uſum tuſſim excitare & hinc hæmopticos ejus uſu interdicendos eſſe GEOFFROI monet. Mammas induratas eo curavit PLENK. PAULLI eodem ex butyro frixo & pectini impoſito iſchuriam ſanavit, abdomini impoſito & enemati commixto graviſſimam colicam; mos ab EODEM recenſitus idem extus ad cardiogmum infantum applicandi, etiam inter nos viget. Sugillatis, mammis induratis, hæmorrhoidibus cum ſucceſſu imponitur, herba quæ per omnem annum recens haberi poteſt, & quæ exſiccatione vix non omnem virtutem perdit, ſemper recens adhibenda.

Aqua deſtillata omnino efficax eſt. * *Oleum deſtillatum* Wurtembergenſes habent. *Oleum coctum* a Chærophyllo nihil habet, quippe cujus virtus coctione in auras agitur.

CICHORIUM, κιχώριον, κιχώρη, πικρὶς, *Intubus*, *Ambubeja*, *Chichorée*, *Wegweis*. Inde recipiuntur radices & folia; flores & ſemina jure eviluerunt.

Radix fibroſa ſub cuticula leviſſime fuſca carnem & medullam albam includit, illam dulcem, hanc amaram.

Folia petiolis latis ſuſtentantur, ex fine anguſto lateſcunt, utrinque leviſſime hirſuta, viridia, amara, laciniis latis eundo creſcentibus dentata, ad marginem notata.

Cichorium. Florem habet compoſitum ligulatum, calice ex duplici ſerie ſquammarum conſtante ſuſtentatum, receptaculum paleaceum, ſemina dentibus coronata: *Intybus* L. Blacwell 177 & 183, caule glabro, floribus ſeſſilibus, radicibus perpendiculariter ſub terram deſcendentibus gaudet.

Creſcit per omnem Europam.

Planta ſylveſtris in hortis culta omnes partes majores experitur, laciniæ foliorum minus profundæ ſunt, minor ipſis foliis hirſuties, quæ etiam non raro aliquid purpuræ recipiunt; noſtratibus *Hollændiſche Cichorien*, inde varietas cujus radix & folia pulcherrime purpura variegantur, ſurrexit.

Pro uſibus cibariis varietates hortenſes, pro medicatis planta ſylveſtris adhibetur. Folia ad acetaria adhibenda terra obruendo, alba & dulcia reddere ſolent.

Coctione nihil perdit, plus extracti aquoſi quam ſpirituoſi largitur, hoc præ illo linguam evidentius afficit. Lewis.

Cultura amaritie privata planta optime in cibum recipitur. Sibi relicta ob amaritiem roborat & ſucco ſuo ſaponaceo ſpiſſis humoribus medelam affert, hinc variis in morbis refrigerantes effectus edit; foliorum aſſidue in acetariis comeſtorum uſu diuturnas & contumaces febres profligatas vidit Geoffroi; decocto radicum melancholiam hypochondriacam Rhodius, phtiſin Hoyer, ulcus ſeroſum tibiæ Henning. Van Swieten ſolo decocto meraciore Cichorii icteros ſatis pertinaces curavit.

Aqua deſtillata Nic. Præpos. Iners. * *Syrupus ſimplex* Bauderon paratur ex ſucco. *Syrupus compoſitus* Florentini; variæ ejus proſtant præſcriptiones; ſimpliciſſima eſt illa Wurtembergenſium, Noſtrates minorem rationem Rhabarbari, quam reliquæ admittunt. * *Extractum* efficax omnino. * *Conditum Radicum* Val. Cord. * *Conſerva Florum.*

Cinara, *κύναρα*, *Artichaut*, *Cardon*, *Artiſchock.* Inde calyx σπόνδυλος Galen. *Archiocco* Italorum, & petioli cum coſtis, menſis noſtris apponuntur.

Cynara. Flores compoſitos tubuloſos, calice imbricato, ſpinoſo, & carnoſo ſuſtentatos habet receptaculo ſetoſo gaudentes, ſemina tetragona, piloſa. *Scolymus* L. Blacwell 458. foliorum nervo anguſtiore, foliis inermioribus, pinnatis & integris diſtinguitur. *Dracunculus* L. foliis omnibus pinnatifidis & nervo foliorum latiore gaudet.

Utraque in Europa & America meridionali nec non Syria creſcit, varias varietates produxit, in hortis colitur, apud nos per hyemem contra frigus defendenda eſt, altero demum a ſatione anno floret. Primæ ſpeciei calyces, menſe Majo prodire cœperunt; alterius folio quæ prodit autumno, antequam cauleſcat, ligantur & contra lucem defenduntur, ut alba & dulcia evadant.

Calices, reſecta ſquammarum parte non eduli, cum aqua cocti, eam virideſcentem & leviſſime ſapidam reddunt, $\frac{4}{7}$ circiter extracti aquoſi largiuntur.

Calicum primæ ſpeciei antequam flores excludunt receptacula, & ſquammarum baſis edulia ſunt, proprium & illum non fortem ſaporem habent; varietas ab Hiſpania denominata, cujus calices parvi ſunt, conoïdei, rubri, ſuaviſſima ad acetaria reputatur. Petioli & coſta, ablatis ſpinis, de Cinara Dracunculo adhibentur, varietas a Turonio Galliæ denominata, pinnis anguſtioribus & copioſioribus ſpinis inſtructa

præfertur. Etiam Cinaræ Scolymi L. coſtas edules eſſe, hodie conſtat.

A vegetabili tenero & dulci cur GALENUS melancholiam metuat, ego ſaltem non video, tam calices quam nervos foliorum digeſtu faciles eſſe, innumeræ obſervationes evincunt, urinam inde fœtidam reddi experientia non confirmat. Decoctum radicis in gonorrhæa proficuum vidit LANG. Succus foliorum cum paribus Vini Maderenſis partibus mixtus, & ad tria cochlearia mane & verſus veſperam aſſumtus, tanquam ſpecificum contra hydropem laudatur in *Journal Etranger*.

DAUCUS, δαῦκος, *Carotta*, *Carottes*, *Vogelneſt*, *gelbe Rüben*, *Möhren*. Inde deſumuntur radices & ſemina ex ſpecie vulgari, aliud ſeminum genus ex propria planta.

Radices fibroſæ ſunt pro varia varietate albæ, luteæ, rubræ, proprio gaudent aromatico odore, & ſapore multum dulci.

Semina *Vulgaris* ſunt convexo plana, altera facie ſtriis rigidis, quæ ſingulæ pilis rigidiuſculis albis obſidentur, notata, fuſca, ſapor eorum eſt evidenter aromaticus, cum quadam amaritie.

Semina *Dauci Cretici* cylindracea ſunt, vix ſtriata, villoſa, ſapore antecedentibus ſimili, ſed evidentiore inſtructa.

DAUCUS. Flores umbellatos habet, utroque involucro, quorum laciniæ diviſæ ſunt, ſuſtentatos, ſemina hiſpida: *Carotta* L. Umbella ad baſin uſque diviſa gaudet.

Creſcit per omnem Europam; varietates hortenſes floſculo centrali purpureo ſterili carent.

ATHAMANTA flores umbellatos ſiſtit utroque involucro, cujus laciniæ integræ ſunt, inſtructos & ſemina villoſa, *Cretenſis* L. BLACWELL 471, minus bene, pinnis linearibus, hirſutis diſtinguitur.

In montibus Helvetiæ, Auſtriæ, Galliæ Meridionalis creſcit.

Utrumque ſemen aliquid olei odorati largitur, extractum aquoſum amaricat, reſinoſum fortem ſaporem, exiguum autem odorem habet. LEWIS.

Daucum & Paſtinacam Veteres videntur confudiſſe. Radices bonum alimentum largiri & ex earum ſapore eſt evidens & experientia evincit, licet ſecus videatur GALENO, qui flatus inde gigni, recte monet; diureticæ quoque vires ab iis non male expectantur; reſolvendi ergo ab HIPPOCRATE adhibebantur. *Berliner Sammlungen* radicum & ſeminum vires ad nephritidem calculoſam, obſervationibus ex variis novellis collectis, probant. In *Journal de Medecine*, *Obſervations by a Society of Phyſicians*, Ill. RICHARD *Recueil d'Obſervations* multæ exhibentur obſervationes de radicum, cum aqua in cataplaſma reductarum, egregiis effectibus ad ulcera cancroſa.

Semen utrumque a vi carminativa & diuretica laudatur, quam ultimam etiam obſervationibus HELMONTIUS probat.

DRACUNCULUS Barbar. *Eſtragon*, *Dragun*, *Kayſer Sallat*. Inde in uſum trahuntur folia quæ anguſta ſunt, oblonga, integerrima, acuta, atro viridia, ſapore grato, acri, aromatico inſtructa.

ARTEMISIA. Flores habet compoſitos tubuloſos, calice imbricato ſuſtentatos & receptaculo nudo, ſemina quoque nuda.

Dracunculus L. BLACWELL 116 foliis integerrimis & glabris diſtinguitur.

In Aſia ſeptentrionali ſponte creſcit; apud nos in hortis colitur, perennis.

Ad embammata & acetaria inter nos multum recipitur tam gratiæ ergo, quam ad juvandam digeſtionem.

* *Acetum* odore & ſapore gratiſſimum.

ENDIVIA, *Scariola* Barbar. σέρις ἥμερος, *Intubus*

Sativus, *Chicorée blanche*, *Endivie*: inde recipimus Folia, quæ pro varia unde deſumuntur varietate, ſive lata ſunt & ſinuata, ſive anguſtiora & in tenuiores lacinias diviſa, non raro criſpa, ſucco lacteo turgent, amaro multum ſapore gaudent, quo ad uſus culinarios recipienda privantur dum ſive vinculis colliguntur, ſive terra obruuntur, uſque dum alba evaſerint.

* Semina a Scariola denominata, & quatuor frigidis minoribus annumerata, eviluerunt.

Cichorium Endivia L. BLACWELL 378 floribus pedunculatis & radicibus horizontaliter ſub terra repentibus diſtinguitur.

Sponte in Palæſtina dicitur creſcere, annua planta, apud nos in hortis colitur; menſe Junio folia adoleſcunt & per omnem æſtatem & autumnum vigent.

Cum Cichorio ratione virium convenit, folia magis ſucculenta, etiam efficaciora ſunt.

* *Aqua deſtill.* NIC. PRÆP. iners.

FUNGUS, Μύκη, *Champignon*, *Schwamm*. Eſt vegetabile nihil herbacei excludens, nec filamentoſum, nec cruſtoſum, a conſiſtentia muci ad eam qua lignum gaudet, aſcendens.

AGARICUS. Pilei ſuperficiem inferiorem lamellatam habet: *Campeſtris* L. *Champignon* ſtipite gaudet, pileo convexo & integro, lamellis integris; odorem proprium non ingratum habet; per æſtatem & autumnum copioſe occurrit, copioſe quoque in hortis colitur. Interdum etiam adhibent alios, qui ſunt *fungi verni*, *Mouçerons* dicti J. B. *Dornſchwamm* avellana non majores, toti albi, petiolo rugoſo, pileo convoluto, proprio & grato odore & ſapore inſtructi. Primo vere in Germania, Gallia, Italia, Boruſſia occurrunt.

PHALLUS. Subtus glaber eſt, ſuperne callis reticulatus, *Eſculentus* L. *Morille*, *Morchel* ſtipitem latum, planum, rugoſum habet, pileum nulla valva

tectum, recens ochroleucus, exſiccatus gryſeus, ſapore gaudet fatuo, odore proprio.

In omni Europa, præter maxime ſeptentrionalem, occurrit.

TUBER, ὕδνον, *Trufle* Parum a figura rotunda recedit, fuſcus, extus ſquammis aſper, intus ſubſtantia fuſca lineis albis variegata gaudet, odoris & ſaporis aromatici, magnitudinis variæ. Eſt LYCOPERDON, quod figuram ſubrotundam habet, *Tuber* L. apice non dehiſcens & radice carens. Occurrit in tota Europa, autumno demum ſapidum fit & odorum. Veteres tubera immatura recepiſſe videntur.

Phalli exſiccati dederunt $\frac{7}{16}$ ſpiritus urinoſi, $\frac{1}{16}$ olei empyreumatici, $\frac{1}{3}$ Carbonis.

Tubera recentia perparum olei limpidiſſimi & fragrantis, ſpiritum urinoſum & ſalem volatilem exhibuerunt.

Minus bonum alimentum fungos præbere, poſt GALENUM omnis ſemper Medicorum ſchola contendit; nec a cibo facillime in putredinem ruente, & cujus ſtructura adeo evidenter ab illa qua noſtra alimenta gaudent, recedit, bonam nutritionem expectamus. Cum præterea multa dentur fungorum pernicioſorum genera, quæ facile pro eſculentis poſſunt aſſumi, hinc cautiſſime circa fungos in cibum recipiendos verſandum eſt. Tubera ob oleum odoratum, quo ſcatent, fibras primarum viarum irritant & motum fluidi nervei incitant, hinc aphrodiſiacæ ab illis expectantur vires, languentes & decrepitos inde juvari WOLFF eſt expertus,

LACTUCA, θρίδαξ, θριδακίνη, *Laitue*, *Lattich-Sallat.* Inde recipiuntur folia tenella quæ colore, magnitudine, figura &c. plurimum variant, in planta adulta, quæ caulem producit, amara ſunt & lacteo ſucco turgent.

Semen oblongum eſt, utrinque acutum, ſub cu-

ticula leviter flavicante paucam medullam albam & dulcem includit.

Lactuca. Flore compoſito ligulato, calyce cylindraceo, receptaculo nudo & ſeminibus pappo ſtipitato coronatis gaudet: *Sativa* L. Blacwell 88, foliis rotundis & lævibus diſtinguitur.

Plantæ, a vetuſtiſſimis retro temporibus in hortis ſatæ, originem ignoramus, numeroſiſſimas varietates colimus: hæ ad duo genera reducuntur, quorum unum, folia in caput plus minus rotundum colligit: *Lactuca rotundicaulis*, *Laconica*, *Aſtylida*, *Eunuchion Laituë pommée*, *Kopf-Sallat*; alterum folia in meditullio, in formam oblongam, coire cogit *Romana* Crescent. *Chicon*, *welſcher Sallat*. A primo vere ad hyemem uſque noſtri horti menſis Lactucas exhibent.

Frigidam eſſe & imbecillitatem corpori afferre Hippocrates monuit, optimis cibis eam Galenus adſcribit, tenerum olus digeſtu facile eſſe & tenue alimentum præbere, liquet omnino, illud cum non in modum plurimorum ex reliquis oleribus, flatus gignat, ſomnumque turbet, ſomnum inde excitari putarunt Veteres & ipſi vires refrigerantes adſcripſerunt. Galenus in ſe ipſo ſomnum illud conciliare expertus eſt, malum hypochondriacum ejus eſu curatum viderunt Lanzonius & Geoffroi.

Semen cum pauciſſimum medullæ vehat, hinc hodie eviluit, olim quatuor frigidis minoribus adſcriptum.

* *Aqua deſtill.* Val. Cord. iners.

Lactuca Agnina, Barb. *Valerianella*, Barb. *Locuſta*, Barb. *Mâche*, *Blanchette*, *Rebkreſſen*. Sumimus inde Folia quæ ex baſi anguſta in finem latiorem & obtuſum educuntur, læviſſime crenata, læte viridia, ſapore grato auſteriuſculo inſtructa.

Valeriana. Corollam quinquefidam irregularem, ſtamina quatuor pauciora, ſtylum unicum,

fructum non dehiſcentem habet: *Olitaria* L. flores triandri, caulis dichotomus.

Communis per omnem Europam, maxime ſeptentrionalem ſi excipis, planta, etiam in agris & hortis colitur, unde majora & craſſiora folia accipit. Annua & per hyemem perſtans.

Aquæ, cum qua coquitur ſuum ſaporem impertit, eam leviſſime modo tingit, $\frac{1}{19}$ extracti aquoſi largitur.

A Recentioribus demum in uſum tracta, digeſtu facilis eſt, & reſolventes vires habere videtur.

* LEPIDIUM, non λεπίδιον Græcorum, *Paſſerage*, *Pfefferkraut*: inde recipiuntur folia quæ longa ſunt & mediocriter lata, ſerrata, in acumen deſinentia, ſapore evidenter acri inſtructa.

LEPIDIUM. Corolla cruciformi, calice quadrifolio ſuſtentata, ſilicula compreſſa, non marginata, ſtylo inſtructa gaudet: *Latifolium* L. BLACWELL 445 foliis latis diſtinguitur.

In Gallia, Anglia & Helvetia ſponte provenit, noſtris hortis moleſtiſſima planta, cum ejus radices inſigniter repant.

Danorum mos a PAULI recenſitus, quo illud ad intinctus recipiunt, etiam apud nos obtinet; ad quos appetitum excitando, humores attenuando, digeſtionem promovendo eximie conducit.

* *Aqua deſtill.* Pariſ.

LUPULUS MESUE, *Lupus Salictarius*, PLIN. *Houblon*, *Hopffen*. Inde turiones & ſtrobili ad alimentarios æque ac medicatos uſus recipiuntur. Turiones parvi & graciles ſunt, exiguis nodis diſtincti; anguloſi, extus ſubruſi, intus albi, ſapore amariuſculo, qui aliquid aromatici habet, inſtructi.

*Strobili efformantur a ſquammis flaveſcentibus, laxis, uni communi axi affixis, odorem ſpirant aromaticum, ſaporem aromaticum & amarum habent.

Humulus L. Blacwell 536. Planta relativa diphyta; mares corollam quinquepetalam iſantheram habent, fœminæ in amentum ſeu ſtrobilum collectæ monopetalæ, digynæ, unum ſemen concludunt.

Per omnem Europam copioſus, in Anglia, Belgio & Germania colitur. Turiones primo vere, ſtrobili autumno colliguntur.

Aqua cum turionibus infuſa roſeum colorem induit & extracti ſalini $\frac{1}{5}$ inde recipit.

Spiritus vini æque ac aqua principia ſtrobilorum extrahunt, utrumque extractum cum aromate amarum eſt Lewis.

Turiones, quos nos tanquam olus recipimus, cum evidentiorem quam Aſparagi ſaporem habent, eis etiam ſcopo maxime humores attenuandi, præferendi eſſe videntur, eoſdem non male ad juſcula medicata aperientia recipimus.

Strobili amaritie ſua & aromate primas vias roborant, humores reſolvunt, obſtructa reſerant, ſolida ſtimulant & urinam movent.

Eos extus applicatos ad diſcutiendos humores & dolores multum facere obſervat Pauli.

* *Extractum* Pariſ. quod eſt ſuccus inſpiſſatus.

Nasturtium, κάρδαμον, λεπίδιον, *Kreſſon*, *Kreſſen.* Ejus quadruplex genus in uſum recipimus *Hortenſe* nimirum, *Aquaticum*, *Sylveſtre* & *Indicum. Hortenſis* folia anguſta ſunt, oblonga, obtuſa, irregulariter & profundius diſſecta, pallide viridia, ſapore acriuſculo, cui aliquid amaricantis accedit, inſtructa, odorem acrem ſpirant; Semina ſunt oblonga, glabra, rufa, ſapore oleoſo non multum acri inſtructa.

Lepidium Sativum L. foliis difformiter ſectis inſtruitur.

Planta annua per longe maximam anni partem in hortis colitur.

Ad eoſdem ſcopos ac Dracunculus & cum eodem effectu adhibetur. PARÉ hæc folia cum Axungia Porci ſubacta multum ad tineam commendat. * Semen HIPPOCRATES & GALENUS reſolvendi & excretiones aquoſas promovendi ergo in uſum receperunt; & extus rubefaciendi ſcopo.

* *Aqua deſtill.* VAL. CORD.

Naſturtium Aquaticum, καρδαμίνη, σίον, *Creſſon d'eau*, *Brunnkreſſen*, recipiuntur folia cum cauliculis, quæ ſunt impari pinnata, pinnis rotundis leviter inciſis, ſapore acri, amaricante, odore proprio & ſapore analogo gaudent, cauliculi cavi, ſulco longitudinali diſtincti.

SISYMBRIUM. Corolla cruciformi, calice non deorſum gibbo ſuſtentata, ſiliqua tereti, parvo ſtylo notata gaudet, *Naſturtium Aquaticum* L. pinnis rotundatis diſtinguitur.

Creſcit ubique, in Germania quoque coli cœpit.

Ejus principia activa tam ab aqua, quam a Spiritu vini extrahuntur, utrique etiam menſtruo inde abſtracto accreſcunt, a planta exſiccata abſunt, extractum aquoſum ſalinum eſt, oleum odoratum recens vegetabile fundit LEWIS.

Tanquam condimentum, ut antecedens, adhibetur. Scopo medicato multum a GALENO ad calculum laudatur, cui RIEDLIN, GRUGER & ZWINGER obſervationes ſuffragantur; ejus vires multum attenuantes in dolore ventriculi gravativo RIEDLIN, in morbis pulmonum MUSCHEL DE MOSCHAU & ZWINGER, in caro FORESTUS ſunt experti. Ad ſcorbutum, præeunte EUGALENO, ab omnibus laudatur. Adjicitur juſculis manipulus illius, ſuccus inde expreſſus ad uncias quatuor pro doſi datur.

* *Aqua deſtill.* VAL. CORD. parum efficax. * *Syrupus* e ſucco LEMERY. * *Conſerva.*

* SYLVESTRE, κορωνόπους, *Creſſon Sauvage*, *Feldkreſſen.* Folia habet longa, laciniis anguſtis pinnata, ſapore prioribus proximum eſt.

Cochlearia Coronopus L. Blacwell 120, foliis pinnatifidis agnoſcitur, Vulgaris per Europam.

Olim recipiebatur ad acetaria, hodie eviluit, illi cum ratione foliorum ſimilis ſit *Plantago Coronopus* L. hinc hunc interdum ad acetaria ſolent recipere, inertem & inſipidum.

Naſturtium Indicum, *la Capucine*, *Capucinerlein*: recipiuntur gemmæ florum nondum apertorum & flores ipſi.

* Gemmæ virides ſunt, ſapore gaudent leviter aromatico & odore qui ad fructus Rubi Idæi accedit.

Flores ex fundo conoideo, qui cum cucullis Capucinorum ſolet comparari, in quinquepetala ciliata terminantur, colore ſive aurantio ſive luteo gaudent, odore proprio, ſapore acriuſculo.

Tropæolum. Corollam quinquepartitam irregularem habet, ſimili calice ſuſtentatam, ſtamina octo, ſtylum unicum, fructum carnoſum, irregulariter angulatum: *Minus* L. foliis integris & petalis acuminatis diſtinguitur.

Sponte in America meridionali creſcit, inde a Monardes in Europam allatum, hodie ubivis hortos ornat; per omnem æſtatem & autumnum flores excludens.

Flores non evoluti, cum carne comeduntur aceto conditi, & gemmis Capparidis ob majorem gratiam & evidentius aroma omnino præferendi videntur; evoluti acetariis admiſcentur; eos ad ſcabiem malignam inſigniter facere Pauli annotat.

Aqua a floribus deſtillata odore acri nares ferit. Cartheuser.

Pastinaca, ϛαφυλῖνος, *Panais*, *Peſtnägel:* inde radices in cibarios, ſemina in medicatos uſus recipiuntur.

Radices figura ad Daucum accedunt, carne magis laxa inſtructæ, albæ, proprio odore & ſapore, cui

præter dulcedinem etiam aliquid aromatici accedit, gaudent.

* Semina flavicant, odorem plantæ habent, ſaporem evidenter acrem & aromaticum.

Paſtinaca flores habet umbellatos, involucro nullo ſuſtentatos, ſemina plana, elliptica, marginata, ſtriata *Sativa* L. BLACWELL 319. foliis ſimpliciter pinnatis diſtinguitur.

Paſſim per Europam creſcit; cultam, quæ omnia majora habet, neutiquam ex ſylveſtri ſurgere obſervavit MILLER.

Radices oleum odoratum fundunt, Alcohol inde extractum dulce ſiſtit: ſemina $\frac{1}{640}$ olei odorati mediocriter acris exhibent, extractum eorum tam aquoſum quam ſpirituoſum acre & amarum eſt LEWIS. Radices $\frac{1}{8}$ extracti aquoſi exhibent KESSELMEIER. Saccharum ex radice obtinuit MARGGRAFF.

* Ratione virium ad illas, quas Daucus habet videtur accedere. Si unquam radicum annoſiorum eſum morbi phantaſiæ ſecuti ſunt, ut poſt REBECQUE varii Auctores obſervationibus probare contenderunt, illi ſive radicibus Cicutæ pro radicibus Paſtinacæ aſſumtis, ſive aliis cauſis debentur, radices ſaltem Paſtinacæ cum annotinæ jamjam ligneſcant, nemo pro olere aſſumſiſſe videtur.

PETROSELINUM, πέτροσέλινον, *Perſil*, *Peterſilien.*

Radices fibroſæ ſunt, ſub flavicante cuticula includunt carnem albam, ſapore dulci, cui aliquid acriuſculi accedit inſtructam.

Folia inſident petiolis ſulcatis, duplicato pinnatis, pinnis & integris & inciſis, ternatis, omnibus acutis, ſunt glabra, ſapore aromatico proprio ſimilique odore iſtructa.

* Semina convexo plana ſunt, oblonga, profundius ſtriata, ſapore leviter mordicante, minus ſuavi gaudent: illa ſemina quæ a Macedonia denominantur his

ipſis ſimilia ſunt, leviter hirſuta, evidentius aromatica.

Apium Petroſelinum L. BLACWELL 172 pinnis acutis diſtinguitur.

Fide COLUMNÆ in Sardinia creſcere dicitur, ſed non extat in Indice PLAZÆ. Copioſe cum ſuis varietatibus apud nos colitur.

* Semina Petroſelini Macedonici largitur *BUBON* quod flores umbellatos habet, involucro utroque ſuſtentatos, ſemina ſtriata, pilis mollibus ornata, *Macedonicum* L. BLACWELL 382 foliis ovatis & crenatis diſtinctum. Orienti indigena planta, Seculo XVI ex Macedonia in Italiam allata.

Ex radicibus Alcohol omne actuoſum extrahit, reſinam dulcem efformat, $\frac{1}{12800}$ olei odorati ſpiſſi largiuntur, herba $\frac{1}{2560}$, ſimilis olei, ſemina $\frac{1}{16}$ olei odorati in aqua fundum petentis, eadem parum virium aquæ impertiunt, reſina inde parata mordax eſt & amara. LEWIS.

Recentiores demum Petroſelinum in uſum receperunt; ad vires Apii accedit. * Semen monente GALENO, humores incidit & commovet, urinam quoque pellit, herbæ ad tuſſim effectus FORESTUS obſervavit; radicem autem ad expellendas variolas facere obſervavit Ill. DU HAMEL. Folia mammis impoſita lac diſcutere A CASTRO & WELSCH viderunt.

* *Aqua* VAL. CORD. melius ſecundum Pariſinos a ſeminibus abſtrahitur.

PIMPINELLA, Barb. *Sanguiſorba*, Barb. *Pimprenelle, Pimpernell.* Folia pinnata in uſum recipiuntur, nervo hirſuto notata, margine profundius crenato, ſapore nullo proprio inſtructa.

POTERIUM. Planta relativa diphyta corollis quadrifidis, calice triphyllo ſuſtentatis, ſive polyantheris ſive digynis, capſula diſperma gaudet; *Sanguiſorba* L. BLACWELL 413 habitu inermi & caule ſubanguloſo diſtinguitur.

Non ultra Saxoniam aſcendit.

A vi leniter roborante laudatur, olim hæmoptycis multum commendabatur, hodie ad acetaria recipitur aut juſculis vernalibus adjicitur.

Porrum, πράσον, *Porreau*, *Lauch*: ejus duplex genus culinæ noſtræ recipiunt, unum quod folia longa, plana, profundius viridia, odorem proprium, ſaporem reliquis cepaceis mitiorem & cui etiam aliquid dulcis accedit habet; alterum Recentiores *Schænopraſum*, *Schnittlauch*, præeunte Dodonæo, appellant, ſunt illi folia fiſtuloſa ſive juncea, odor & ſapor priori magis mordicantes, reliquis cepaceis mitiores.

Allium Porrum L. Blacwell 421 caulem foliaceum habet, ſtamina alterna trifida, & radicem ſolitariam.

Patria ignoratur.

Allium Schœnopraſum L. ſcapum nudum, folia fiſtuloſa, ſtamina ſimplicia habet; in Alpibus Helveticis, Tyrolenſibus, Hercynicis, Oelandicis, occurrit, apud nos in hortis colitur.

Ejus varietas foliis craſſioribus & majoribus *Ciboule*, etiam a noſtratibus ſeritur.

Prius tanquam olus coquitur, alterum tanquam condimentum ad embammata recipitur.

Vires ad cepaceas accedunt; vocem claram inde reddi poſt Aristotelem plures monuerunt, diureticum Hippocrates monuit & ejus vires contra calculum obſervatione probavit, id quod quoque Lobb experimenta confirmant.

Portulaca, Ανδράχνη, *Pourpier*, *Burzel*: Exhibet folia quæ rotunda ſunt, inferne angulata, craſſa, viridia, multo ſucco ſcatent, ſaporis & odoris nullius.

* Semina exigua ſunt, nigra, ſapore oleoſo inſtructa.

Portulaca. Corollam pentapetalam habet, calice quinquefido ſuſtentatam, polyandram, monogynam, capſu-

capſulam polypyrenam *Oleracea* L. BLACWELL 287 foliis cuneiformibus diſtinguitur.

In Saxoniam uſque aſcendit, in hortos translata ſucculentior fit & ſuavior.

Planta ſucco aquoſo & ſaponaceo gaudens aperientes, demulcentes, refrigerantes vires edit, obſervante GALENO, ad ſcorbutum quoque commendatur. Semina quæ refrigerantibus minoribus adſcribebantur eiviluerunt, ab HIPPOCRATE emenagogis adſcripta.

Aqua deſtillata VAL. CORD. Iners. * *Syrupus* SCHROED.

RAPA, *Rapum*, γογγύλη, *Rave*, olim *Navet*, *Navau*, *Rübe*, hoc nomine veniunt radices rotundæ, aut fere totæ cylindraceæ, illæ autem quæ propius ad figuram fuſiformem accedunt NAPI, βουνιάδες, *Steck*- vel *Stückel* - *Rüben*, noſtratibus *Franzöſiche Rüben* audiunt.

Rapæ totæ rotundæ parvam caudam emittentes olim feminæ appellabantur, oblongæ autem mares, multæ earum porro varietates occurrunt, tam ratione coloris quam magnitudinis differentes; omnibus odor proprius eſt, ſapor antequam adoleverint amarus, ſed dulciſſimus in adultis.

Braſſica Rapa L. BLACWELL 231, ſtylo ſuperſtite majore & foliis caulinis dentatis agnoſcitur.

Belgio & Angliæ indigenæ plantæ, varietates apud nos in agris & hortis coluntur.

Extractum aquoſum inde paratum flavicat, Raparum odorem non habet, ſubdulce eſt, & radicum quartam partem æquat. LEWIS.

Optimum pabulum inde brutis ſurgere vulgaris experientiæ res eſt, qua etiam conſtat, earum ſaporem & in lac & in carnes animalium, quæ eis veſcuntur, tranſire, homines inde quoque aluntur, eaſdem longiorem coctionem requirere, ut flatulentiam exuant, obſervavit GALENUS; ob vim evidentem ſapo-

naceam in morbis, ubi reſolventia indicantur, multum conducunt, morbis nimirum pectoris & faucium, obſervantibus LANZONO & KETELAER, hydropi præterea, atrophiæ, renibus muco obſeſſis.

Externum ad perniones uſum jam CELSUS refert.

Radices Napi ad variam magnitudinem ſolent aſcendere, inter nos cultæ ad pedis longitudinem perveniunt, non raro etiam quatuor pollicibus craſſiores, ſub cuticula nigricante carnem albam, quæ nucleorum dulcedinem linguæ imprimit, includunt, cui autem evidenter aliquid acris accedit, cæterum odor Raparum.

* Semen *Rübſaamen*, *Rebs*, *Levat*, *Colſat* rotundum eſt, ſub cortice modo fuſco, modo rufo nucleum album, multo oleo turgidum includit, inodorum, nec gratum, nec nauſeoſum.

Ultra $\frac{1}{3}$ olei unguinoſi limpidi inodori & inſipidi inde obtinui.

Deſumitur a varietate, quæ habitu magis glauco, foliis anguſtioribus, radicibus minoribus & gracilioribus inſtructa eſt.

Braſſica Napus L. BLACWELL 410 foliis ſeſſilibus gyratis, caulinis amplexicaulibus integris diſtinguitur.

Creſcit in littore maris ſeptentrionalis Europæ, unica adhuc dum ejus varietas pro uſibus cibariis inter nos colitur. Germani Teltavienſes & Marchicas maxime laudant. Galli Vaugirardienſes & Freneſenſes.

Cum Rapis ratione virium conveniunt, inter nos juribus ad affectus pectoris ſolent adjici.

Semen venenis mederi Veteres tradiderunt, hinc in officinas receptum eſt, ſed non videtur aliquid proprii præ aliis ſeminibus oleoſis habere.

* *Syrupus*. Pariſ. *Oleum* ex ſeminibus expreſſum, quod vulgo proſtat, cum multum calorem paſſum ſit ſub expreſſione, flavum & ſapore & odore minus gratum ſolet eſſe, multum a noſtratibus ad lucernas adhibetur.

Raphanus, ῥάφανος, ῥαφανὶς, *Radicula*, *Radis*, *Rave*, *Rettich*: Semen quod Veteres βάκανον appellaverunt, hodie eviluit: Radices fibroſæ pro varia varietate magnitudine, colore, figura, acrimonia differunt, proprio odore & ſapore acri gaudent.

Raphanus. Corollam tetrapetalam regularem, calice tetraphyllo ſuſtentatam, ſiliquam oblongam ſeminibus eminentibus diſtinctam habet: *Sativus* L. Blacwell 81, ſiliquis glabris & bilocularibus diſtinguitur.

In China dicitur ſponte creſcere, numeroſæ ejus varietates inter nos coluntur.

Vires Armoraciæ edit, ſed debiliores, non male tanquam condimentum cibis adjicitur, ſed flatulentum eſſe experientia evicit, ſuccum intus datum in ſpiſſitudine mucoſa egregium opem attuliſſe, obſervavit Schroeck. Rubefaciendi ergo plantis pedum interdum applicatur.

* *Aqua* Val. Cord.

* Rapunculus Barb. *Raiponce*, *Rapunzel*: hoc nomine veniunt radices digito minimo anguſtiores, albidæ, ſapore dulci inſtructæ.

Variarum plantarum genus hoc nomine culinas ſolet ingredi, earum nulla inter nos colitur, ſed noſtrates hoc nomine recipiunt radices *Phyteumatis* corolla quinquefida recurva; calice quinquefido ſuſtentata, iſanthera, monogyna & capſula multiloculari inſtructi, *Orbicularis* L. capitulo rotundo & foliis ſerratis gaudentis, & *Spicati* L. quod capitulo oblongo diſtinguitur: Europæ temperatæ civium: nec non *Œnotheræ* corolla tetrapetala calice quadrifido ſuſtentata, diploſanthera, fructu tetragono & quadriloculari gaudentis: *Biennis* L. foliis ovato lanceolatis, dentatis, glabris, caule tuberculato præditæ, ſuperiori Seculo ex Virginia allatæ, nunc per Europam, præter ſeptentrionalem, ſpontaneæ.

Scorzonera Barb. *Scorzonere*, *Scorzoneren*. Culinas æque ac officinas ingrediuntur Radices quæ longæ ſunt, fibroſæ, pollicaris ut plurimum craſſitiei, cuticula nigra obductæ, ſub qua ſubſtantia alba, proprio ſapore dulci inſtructa, & quæ diffracta lac fundit, continetur: hæ radices, ablata inde cuticula, exſiccatæ in officinis aſſervantur, extus ruſæ, intus albæ, fere inſipidæ.

Scorzonera. Flores compoſitos ligulatos, calice imbricato & receptaculo nudo ſuſtentatos, ſemina pappo ſeſſili coronata habet: *Hiſpanica* L. caule ramoſo, foliis amplexicaulibus & ſerratis diſtinguitur.

Hiſpaniæ, Siberiæ & Corſicæ civis, medio Seculi XVI. in uſum recipi cœpit; primum a Johanne Odorico Melchiorio memorata, inter nos copioſe colitur; radices primo aut altero a ſatione anno in uſus cibarios recipiuntur, trimæ vel quadrimæ ad medicatos.

Extractum tam aquoſum quam ſpirituoſum dulce eſt, prius radicis dimidiam, alterum tertiam partem æquat. Cartheuser & Lewis.

Ad uſus medicatos primum recepta radix, demum ſuperiore ſeculo ad culinarios aſſumta fuit, tenera, ſaponacea, dulcis, omnino egregium cibum eſſe apparet, apud debiles flatus excitare obſervatur, ad morſus ſerpentum commendata, inde quoque denominata, contra morbos malignos, a veneno quippe oriri creditos, diu uſurpabatur, ſed experientia medicamentum falſa theoria nixum, nunquam confirmavit; reſolvendi ergo ad ſpiſſos humores attenuandos facit omnino, viſcera abdominalia inde reſerari, Pauli confirmat.

Succum ad abſtergendas corneæ maculas ſolent adhibere.

Aqua deſtill. Schroed. plane iners. * *Extractum* efficax omnino. * *Conditum* Schroed.

Sisarum nequaquam σίσαρον vel Siſer Veterum, *Chervi*, *Zuckerwurzlen* inde recipiuntur ad uſus culi-

narios Radices tuberoſæ, quæ oblongæ ſunt, teretes, circulis diſtinctæ, quarum plures capitulis cohærent, includunt ſub cuticula flaveſcente carnem albiſſimam, ſpongioſam, admodum dulcem, cui aliquid aromatici ad Petroſelinum accedentis commixtum eſt.

Sium. Corolla umbellifera gaudet, involucro utroque ſuſtentata, & ſeminibus ovatis convexo planis, ſtriatis: *Siſarum* L. foliis floralibus ternis diſtinguitur. Patria ignoratur, apud nos in hortis, ſed minus frequenter quam alia olera, colitur.

Radices tenerrimæ vix coctionem admittunt quin diſſolvantur: Saccharum inde paravit Illuſtr. Marggraff; aquam coctione levi flavedine tingunt, protracta coctione aroma perdunt, evidenter ſalino ſapore linguam feriunt, Extracti aquoſi $\frac{1}{4}$ largiuntur.

Radices teneræ & dulces omnino tanquam egregius cibus commendandæ ſunt, cum etiam iſtas aroma quod habent, primis viis valde acceptas reddat.

Spinachia Barbar. *Epinars*, *Binetſch*, noſtratibus *grün Kraut*. Folia inde recipimus, quæ ex ovatis rotunda ſunt, ad baſin haſtata, appendicibus rotundis, utrinque viridia, ſapore leviſſimo inſtructa.

Spinacia planta relativa diphyta, mares quinquefidi, iſandri, feminæ quadrifidæ, iſogynæ; ſemen unicum nudum: *Oleracea* L. fructibus ſeſſilibus agnoſcitur.

Planta annua, quæ autumno ſata, per hyemem viget, ex Hiſpania in noſtros hortis venit, primi Arabes ejus mentionem fecerunt.

Folia Spinachiæ aquam, cum qua coquuntur, non tingunt, eandem autem protracta coctione dulciuſculam reddunt, edunt $\frac{1}{4}$ Extracti aquoſi adeo ſalini ut & cryſtalli in ipſo poſſint diſtingui.

Cum huic oleri, dum illud ad uſus cibarios præparant, multum ſemper butyri ſoleant adjicere, hinc primæ viæ apud non paucos inde debilitantur, alvus

ſolvitur, interdum quoque nauſea excitatur, ergo minus bene olim illis quibus debilis ventriculus eſt, laudabatur.

Tragopogon, τραγοπώγον, *Serſifi*, *Salſifi*, *Haberwurzlen*, *Artiſifen*. Radices exhibet fibroſas, Scorzoneræ figura, magnitudine, craſſitie ſimiles, ſub cuticula flava albam carnem includentes, lacteum ſuccum fundentes, Scorzonera magis, Siſaro minus dulces.

Tragopogon. Flores compoſitos, calice ſimplici & receptaculo nudo ſuſtentatos habet, atque ſemina pappo ſtipitato coronata: *Porrifolium* L. calice corolla longiore & foliis integris, ſtrictis, glabris diſtinguitur.

In Europa Meridionali & Anglia ſponte creſcit, apud nos in hortis colitur, radix plantæ, quæ floruit, lignoſa eſt.

Radix vetuſtioribus abhinc temporibus menſis apponitur, cum Scorzonera viribus conveniens, qua tamen magis flatulenta obſervata eſt.

Taraxacum Barb. *Dens Leonis* Barb. *Piſſenlit*, *Pfaffenröhrlein*, *Seichblumen*: interdum in uſus cibarios recipiuntur folia tenella, primo vere erumpentia, oblonga, pallidius viridia, majoribus dentibus diſſecta, leviter amara, lac fundentia: ad uſus medicatos autem adhibent ſcapos teneros, lacte leviter amaro turgentes: Noſtrates in officinis aſſervare jubent * Radices, quæ exſiccatæ ſub cortice nigricante medullam albam & dulcem includunt; recentes lac amaricans largiuntur.

Leontodon. Flores compoſitos ligulatos habet, calyce ex duplici ſerie ſquammarum conſtante & receptaculo nudo ſuſtentatos, ſemina pappo ſtitipitato coronata: *Taraxacum* L. Blacwell I. calyce inferne reflexo diſtinguitur.

Vulgaris per Europam planta.

Folia ſicca $\frac{1}{8}$ circa reſinæ viridis, & quæ non ingrata acrimonia linguam ferit, $\frac{1}{5}$ Extracti Gummoſi, nec non ſalem vere nitroſum largiuntur. DELIUS.

Claſſe & ſapore a Cichorio haud diſtat, ad quod etiam a Veteribus relatum fuiſſe videtur, hinc ejuſdem quoque vires jure inde expectare licet; ejus ſuccum ad icterum laudat VAN SWIETEN, ſanguinem viſcidum inde attenuari, vidit DELIUS, ejus vires ad reſeranda viſcera abdominalia patent ex obſervationibus BONAF. apud Illuſtrem RICHARD & Lipſienſium apud Cl. BOEHMER.

§. 15.

III- Fructus HORÆI, *Obſt*.

Denominantur ab anni tempore, quo in ſuo vigore ultra citraque conſiſtunt, æſtate nimirum, quam Græci ὥςαν dixerunt; pertinent huc omnes fructus, qui ſubſtantia ſucculenta gaudent & in uſus cibarios recipiuntur, eoſdem non male ſub Romanorum *Pomi* denominatione comprehendunt. Recentiores hos fructus diſtinguunt in *Poma*, quæ pulpam conſiſtentem, & in *Baccas*, quæ diffluentem vehunt. Pro ſcopo qui huc facit, eos ratione ſaporis diſtinguimus in acidos, dulces, adſtringentes & amaros.

§. 16.

Hos fructus ab HIPPOCRATE jam minus laudatos, GALENUS pernicioſos pronuntiat, factum eſt inde, ut per omnia Secula noſtro ſuperiora, nonniſi cum metu & varia ratione præparati, ab illis qui ſuæ ſanitati proſpicere voluerunt, fuerint aſſumti. Sed ratio æque ac experientia evincunt, craſſiſſimum vel hic quoque errorem erraſſe Scholam; principia enim noſtrorum fructuum verum ſaponem conſtituere probatum dedit BOERHAAVE; & eoſdem ſaponum effectus edere evici in *Inſt. Chemiæ*, incredibili vi ſolvente

omnia fundere, teſtatur VAN SWIETEN, jure itaque effectus ſolventes & abſtergentes inde expectamus, & cum eodem eximio Auctore adoramus creatorem, *qui eos juſſit abundare eo tempore, dum moleſto calore æſtuant ſub æſtivo ſole homines, & diſponitur ſanguis ad atrabiliariam*, nec non inflammatoriam *cacochymiam*, *durant in autumnum uſque*, *ut illorum uſu ſolvi poſſit, & blanda vi alvum laxante expelli melancholica ſaburra, æſtatis tempore collecta*; nec inde dyſenteriam excitari, ut vulgo creditur, evicit inter multos alios Illuſtris PRINGLE; tam eorum dulcedine, quam exemplis primævorum hominum & plurium calidarum regionum incolarum, vires nutrientes poſſidere liquet, acido quoque, quod pluribus eorum ineſt, & egregie ſitim ſedant & putredini reſiſtunt, hinc eximie conducunt in morbis a putrido oriundis, iidem autem cum larga aëris quantitate ſcateant, hinc flatus inde gigni, non raro eſt obſervatum, cum porro eorum ſuccus in fermentationem pronus ſit, hinc largius debiliori ventriculo, ſi ingeruntur, mala varia & gravia ſolent excitare: Evitantur hæ noxæ, ſi modice aſſumuntur, & ſi pro debilibus ex aqua coquuntur: vinum, dum ipſis ſuperbibitur, efficit, ut citius iter per canalem inteſtinalem abſolvant. Saccharo ſi condiuntur, eorum vires ſolventes & nutrientes etiam intenduntur, Spiritu Vini omni virtute orbantur. Optime ingeruntur ventriculo vacuo, qui integras ſuas vires in eos exercere, aërem inde ſolutum valide expellere, ipſos, antequam fermentent, ex canali inteſtinali propellere valeat.

α. ACIDI.

BERBERIS Barbar, *Epine Vinette*, *Saurauch.* Inde radices & baccas recipimus.

* Radices fibroſæ ſunt ad inſignem magnitudinem & craſſitiem perveniunt, ſub cortice rugoſo & fuſco luteæ ſunt & inſigniter amaræ.

Baccæ cylindraceæ ſub cute tranſparente ſuccum vehunt læte rubrum, acido ſapore inſtructum & ſemina includunt oblonga, ſapore adſtringente inſtructa, exſiccatione nigreſcunt.

Berberis. Corollam habet hexapetalam, calyce hexaphyllo irregulari ſuſtentatam, iſantheram, baccam umbilicatam, oligopyrenam. *Vulgaris* L. Blacwell 165 floribus racemoſis diſtinguitur.

Creſcit in omni Europa, Oriente quoque & America.

Autumno baccæ maturantur, tunc demum omnem gratiam habent, quando pruinam fuerunt expertæ.

Aqua cum radicibus cocta flava & intenſe amara evadit, extracti aquoſi lutei, amari, ſalini $\frac{1}{4}$ inde extrahit, Spiritus Vini inde etiam flaveſcit & amarus evadit, ejus ope $\frac{1}{24}$ reſinæ nigricantis & amaræ obtinetur.

Baccas primi Arabes in uſum traxerunt, ob virtutem ſaponaceam, indolem acidam & ſitim ſedantem multum refrigerant, commendantur cum ſucceſſu ad morbos inflammatorios & bilioſos; Alpinus eas Ægyptiis multo in uſu eſſe ad febres ardentes & peſtilentes teſtatur, ipſe febre peſtilentiali cum diarrhœa bilioſa inde curatus, id quod idem etiam in ſe ipſo expertus eſt Pauli.

Alvum a radicibus duci amicus Clusii expertus eſt & confirmatur a van Swieten, apud Cel. Cranz, eaſdem egregie contra Icterum facere Rajus obſervavit; rariſſime hodie præſcribuntur.

Conditum Val. Cord. * *Rob* Val. Cord. huic ſuavius *Gelatum* ſolet ſubſtitui. *Syrupus* Schroed. *Tabulæ* Schroed.

Cerasi, κέρασοι, *Ceriſes*, *Kirſchen*. Sunt fructus varia figura rotunda inſtructi, vario colore, rubro maxime, præditi, ſapore gaudent plus minus acido & includunt oſſiculum rotundum, in quo nucleus albus pellicula fuſca cinctus, amaricans & rotundus hæret.

Prunus. Corollam pentapetalam regularem habet, calice quinquefido ſuſtentatam, polyantheram, monogynam, baccam monopyrenam: *Ceraſus* L. Blacwell 449 floribus aggregatis & pedunculatis diſtinguitur, hanc arborem ultimo ante Chriſtum natum Seculo ex Ceraſunte Ponti oppido Romam delatam fuiſſe teſtatur, Plinius. Varietates aliquot ſylveſtres copioſe occurrunt, plures in hortis coluntur.

Præſtant Ceraſa acida abunde quæ de fructibus horæis in univerſum monui, van Swieten viginti & ultra libris quotide comeſtis, graviſſimas manias vidit ſolutas, decocto exſiccatorum plures melancholicos convaluiſſe teſtatur Fernelius, Idem non raro iis, qui febribus acutis afficiuntur, noſtrates propinant; ad eundem quoque ſcopum ſaccharo condita exhibentur.

Syrupus Schroed. ut majorem gratiam accipiat, ex Ceraſis cum nucleis contuſis parandus. *Conditum* Wurtemberg.

Citreum Malum, *Medicum*, μῆλον μηδικὸν, περσικὸν, κεδρόμελον, κίτριον, λειμώνιον, *Citron*, *Limon*. Fructus varia magnitudine præditus, figura ut plurimum ovata instructus, creberrime ſuperne in papillam eductus, inferne calice reſiduo notatus; ſub cortice per maturitatem flavo, fragrante, proprio odore & aromatico ſapore inſtructo, ſubſtantiam albam ſpongioſo tenacem minus ſapidam & odoram vehit, ſub hac, cui varia craſſities eſt, reperitur pulpa in novem ut plurimum loculos diſtincta, ſucco flavo odorato & qui frequenter acidus eſt, interdum dulcis, interdum etiam auſterus repleta. *Semina oblonga, inferne anguſtata, ad latera compreſſa, leviter flaveſcentia, parum odorata, amara, condit.

Citrus. Corollam habet pentapetalam regularem, polyantheram, polyadelpham, monogynam, pomum

novem loculare, polypyrenum: *Medica* L. BLACWELL 361 petiolis linearibus diſtinguitur.

Arbor Orienti indigena, jam PLINII temporibus in Italia culta fuit, a Luſitanis in Americam translata eſt, hodie in Gallia Meridionali, Inſulis Stœchadibus ad Lacum Benacum & in territorio Genuenſi maxime colitur; inter nos cultæ fructus vix cedunt iis, qui ex regionibus meridionalibus adducuntur. Varietas *Bergamotte* dicta ob olei fragrantiam, multum laudatur. Ad uſum internum Citra, primo a C. N. Seculo recepta fuiſſe, ex ATHENÆO patet. Centum poma unicam unciam olei odorati largiuntur. FERRARIUS.

Cortices, qui etiam *Flavedo* dici ſolent, non modo gratiæ ergo vario ciborum generi adjiciuntur, ſed etiam refocillandi ſcopo, nec non ad roborandas primas vias, in uſum trahuntur; ad priorem finem recentes præferendi, ad alterum qui exſiccati proſtant tenues, ſubſtantia ſpongioſa privati, plicati, grata amaritie inſtructi. Pulpa, quæ etiam *Caro* dicitur, omnem ſuam virtutem a ſucco habet, qui, cum multum ſaponaceus ſit, humores attenuat, obſtructiones reſerat, digeſtionem juvat, evidenti præterea qua gaudet aciditate, appetitum ſtimulat, ſitim extinguit, æſtum ſanguinis temperat, putredinem arcet, princeps ad febres inflammatorias & malignas remedium, notante FRANCO, nec non ad ſcorbutum, obſervante RIVERIO & teſtibus paſſim *Itinerariis*, ad varium quoque vomitus genus, annotantibus PISONE, PAULI &c. facit, ejus uſu nephritidem calculoſam curatam, teſtantur *Berliner Sammlungen*, contra venena facere jam Veteres annotarunt, WEPFER & LOSS confirmant & ex nota virtute acidorum vegetabilium in venena narcotica liquet; externe coſmetico ſcopo ad abſtergendas cutis ſordes adhibetur.

Seminum, quæ ad vermes & morbos viſcerum abdominalium commendabant, uſus eviluit, & in

locum Florum, Aurantiorum flores adhibentur. Poma integra cibis condimenti loco adjiciuntur, gratum inde & ſanis & qualicunque febre correptis ſurgit potulenti genus, ſi, præeunte MYNSICHT, eorum tria in taleolos ſecta cum ſex libris Aquæ ad remanentiam librorum quatuor coquuntur, & decoctum colatum tribus unciis ſacchari edulcoratur.

Vinum cum corticibus infuſum & ſaccharo edulcoratum olim inter nos multum appetebatur.

Aqua a Corticibus abſtracta SCHROED. aromatica, * eadem a *Bergamotte* deſtillata etiam proſtat; *Oleum odoratum* & deſtillatione & expreſſione ex corticibus paratum, hoc illo majorem evidenter gratiam habet, & ex Italia ſub nomine *Quintæ Eſſentiæ* adducitur, proſtat etiam ex Bergamotte elicitum. *Elæo ſaccharum* optime paratur ſaccharum pomis recentibus affricando. *Conditum Corticum* nec Arabibus ignoratum, *ſiccum Citronade* dictum, ex Italia ad nos advehitur, *liquidum* VAL. CORD. *Syrupus Corticum* MESUE, eum Pariſini addito Elæo ſaccharo gratiorem reddunt, Wurtembergenſes ad morem Arabum granis Chermes tingunt. * *Spiritus* Wurtemberg. eſt claretum Stomachicum gratum. * *Electuarium de Citro* MESUE Pariſini parum mutatum receperunt & ſub forma Morſulorum aſſervant, inconcinna compoſitio, quæ reſinoſa purgantia recipit & ad drachmas ſex pro doſi præſcribitur. * *Conſerva ex Pulpa* PH. AUGUST. *Rotulæ ex Succo* Noſtrat. & adhuc gratiores *ex Succo & Elæo ſaccharo* proxime ad *Morſul. de Citro* SCHROED. accedunt. *Syrupus Acetoſitatis Citri* MESUE & hunc ſuavitate ſuperans *Syrupus Citri e toto* Wurtemberg. ab illo non differt * *Syrupus Limonum* VAL. CORD.

MALUM, *Pomum*, *μῆλον*, *Pomme*, *Apfel.* Græca & latina vox interdum pro omni fructu ſumitur, proprie autem denotat fructum varia ſuperficie, varia magnitudine, vario odore inſtructum, utrinque exca-

vatum, ſub cuticula varii coloris, pulpam varie tinctam proprio ſapore, qui autem varios quoque modos aſſumere ſolet, includit, ipſi innidulantur ſemina ex anguſto fine obtuſe & latius terminata, convexo-plana, quæ ſub cuticula nigricante medullam albam & dulcem continent.

Pyrus. Corolla pentapetala regulari, calice quinquefido ſuſtentata, polyanthera, pentagyna, pomo nudo, quinque loculari gaudet: *Malus* L. BLACWELL 141. pomis baſi concavis & foliis ſerratis diſtinguitur.

Arbor Orbi temperato propria, quæ in regionibus calidioribus non bene vegetat, in frigidioribus autem fructus non maturat. Hujus loci ſunt varietates, quæ vinoſo ſapore gaudere dicuntur, eæ autumno ſolent matureſcere, per tempus aſſervatæ demum ſummam gratiam acquirunt.

Malis multum aëris fixi ineſſe, docet unanimis Medicorum ab HIPPOCRATE ad noſtra uſque tempora conſenſus, nec dubium, flatulentiæ vel idioſyncraſiæ attribuendos eſſe malos effectus, quos inde natos HOFFMANN, PAULI, J. BAUHINUS &c. obſervarunt; evicit ſane experientia, quod mala bene matura reliquorum fructuum horæorum virtutes omnino exſerant. Ob fragrantiam qua pollent, analepticas quoque vires edunt.

Ex ſucco malorum, ſylveſtrium maxime, & earum varietatum, quæ proxime ad ea accedunt, fit Vini genus ὑδρόμηλον, *Pomatium*, *Cidre*, cujus parandi rationem GEOFFROI, *Journal Oeconomique*, Ill. DU HAMEL &c. tradunt, illud ſi bene paratum fuerit, ad ſeptem & ultra annos poteſt aſſervari, Vini effectus, infra dicendos, edit, acidulum & pauciore Alcohole fœtum æſtate maxime bibitur, optimum in Normannia paratur, minus bene defæcatum, aut nimis recens colicam Pictonum gignit. *Gelatum* SCHROED. ſuave multum.

* *Syrupus* MESUE. * *Compoſitus* SAPOR Regis, ejus unciæ uni duo circiter ſcrupuli foliorum Sennæ reſpondent; *Helleboratus* Pariſin. *Ungnuetum Pomatum* PH. HAG. correctum Pariſini habent, ad coſmeticos maxime uſus adhibetur. *Ungentum Pomatum Rubrum. Pariſ.* ad fiſſuras labiorum conducit.

RIBES Arab. *Groſſula* Barbar. *Johannis-Beeren*; *Groſeilles* ſunt baccæ rotundæ piſis majores, ſive rubræ ſive albæ, umbilico notatæ, ſapore acido proprio inſtructæ: illæ quæ nigræ ſunt *Chaſſis*, ſaporem minus acidum, & nauſeoſum cimicum odorem habent.

RIBES. Corollam pentapetalam regularem habet, calice quinquefido ſuſtentatam, iſantheram, monogynam, baccam unilocularem, polypyrenam: *Rubrum* L. BLACWELL 285 racemis glabris & pendulis diſtinguitur. Creſcit in omni Europa, & copioſe in hortis colitur, varietas alba Seculo XVI. innotuit: *Nigrum* L. BLACWELL l. c. pedunculos villoſos habet, occurrit ubique, Europa maxime ſeptentrionali excepta.

Prioris ſpeciei baccæ ad vires ſucci Citri accedunt, Iſchiaticum inde refocillatum allegat WOLFF, earum pelliculæ difficilius digeruntur, hinc varia mala inde ſurrexiſſe obſervatum eſt, teſtibus HANNEMANN & GRUBEL; Ribeſia nigra primum a SCHWENCKFELD ad morbos tentata, ob vim diureticam ſolent laudari.

Conditum VAL. CORD. *Rob* VAL. CORD. quod aqua dilutum in morbis acutis egregium medicamentum eſſe, propriis experimentis confirmat Ill. HALLER; in angina ſalutare vidit Cl. VNTZER. * *Syrupus* PH. AUGUST.

β. DULCES.

ANANAS Barb. Eſt receptaculum variæ magnitudinis, ovatum, ſub cuticula ſolidiore quæ fructus

tegit, flava & multum fragrante, includit pulpam citrinam, ſeptis tenacibus diſtinctam, gratiſſimo ſapore, dulci & vinoſo inſtructam.

Bromelia. Corollam trifidam habet, ſimili calice ſuſtentatam, diploſanthera, monogyna, pomo polypyreno gaudet: *Ananas* L. Blacwell 567 & 568 receptaculo ſimplici diſtinguitur.

Americæ Meridionalis civis, in Madagaſcar quoque occurrit, apud nos in hortis colitur.

Multum negotii cum faceſſat ejus cultura, magnatum modo menſis ſolet apponi, fragrantia ſua motum ſpirituum refocillat, ſucco ſaponaceo humores attenuat, digeſtionem hinc promovet, urinam quoque pellere dicitur. In taleolas diſſectam a febricitantibus ore detineri, refrigerandi & ſitim ſedandi ergo, annotat Hernandez.

Armeniaca Mala, *μῆλα Αρμενιακα*, *Abricots*, *Apricoſen*, *Möllelin*. Noſtr. ſunt fructus variæ magnitudinis qui figuram rotundam habent, ſulco longitudinali in uno latere notati, ſub cuticula pellucida pulpam ſolidiuſculam, flavam, fragrantem, ſapore proprio dulci inſtructam fovent, hæc includit oſſiculum læve, rotundum, inferne compreſſum, quod nucem globoſam, ſub flavicante cuticula medullam ſuavem, amaricantem ſiſtentem, vehit.

Prunus Armeniaca L. Blacwell 281 floribus ſeſſilibus & foliis ſubcordatis in acumen productis diſtinguitur.

Plures ejus varietates horti noſtri colunt.

Ob dulcedinem, qua pollent, nutrientes vires edunt, Perſicis a Galeno præferuntur, quia ſolidiora ſunt, nec ita facile corrumpuntur, neutrum experientia circa noſtratia confirmat.

* Nuclei effectus ſaponaceorum, oleoſorum & amarorum edunt.

Aurantia Barb. *νεράντζια* Græc. Rec. *Oranges*,

Pomerantzen. Fructus ut plurimum rotundi ſunt, illi qui dulces ſunt ſuperficie lævi, per maturitatem crocea, umbilico non multum eminente, pulpa ſive flavicante ſive rubra gaudent, ſapore vinoſo, dulci, gratiſſimo prædita, cortex ſive inſipidus ſive leviſſime modo amarus eſt.

Flores a Napha denominantur, albi ſunt, carnoſi, odorem ſpirant gratiſſimum, ſaporem habent amaricantem, exſiccati multum de ſua gratia perdunt & flaveſcunt.

Folia ſunt ex ovatis oblonga, firma, læte viridia, ſapore gaudent aromatico, amaro, odor eorum eſt fragrans.

Citrus Aurantium L. BLACWELL 349 pedunculo cordiformi diſtinguitur.

Arbor a Veteribus communi cum Citro nomine comprehenſa, Seculo XIII. circiter diſtingui cœpit, iiſdem cum Citro locis creſcit & colitur, frigoris minus patiens.

Aurantia dulcia ut plurimum deſumuntur ex arbore Chinæ indigena, unde primum Olyſſiponem traducta ſunt, hinc *Aranza de Sina* dicuntur.

Folia deſtillatione cum aqua oleum odoratum fundunt; Florum libra una vix grana tria olei flavi, odoratiſſimi exhibet. FERRARIUS.

Folia quidem paſſim ab Auctoribus laudabantur, ſed Illuſtris DE HAEN demum ipſis magnam famam conciliavit, dum exempla adducit de convulſionibus quæ eorum decocto aquoſo æque ac ipſis in pulverem redactis, ſublatæ fuerunt, quibus etiam obſervationes Cl. HANNES, LOCHER & STOERCK accedunt; Cel. TISSOT non magnos inde effectus vidit.

Flores, ob fragrantiam, qua pollent, motum ſpirituum intendunt & in illis caſibus, ubi analeptica indicantur, locum habent, id quod autem præcipue de recentibus valet, ope ſacchari in confectionem ſic-

cam

cam redacti, non male pro menſis ſecundis apponuntur.

Pulpa, cum illa pomorum Citri, ratione virtutis ſolventis convenit, eidem ob majorem gratiam, & ubi humores etiam demulcendi ſunt, præfertur; in affectibus pectoris, febribus biliofis & inflammatoriis cum ſucceſſu propinatur; ſcorbuticis quoque ſolet laudari: integrum pomum cum cortice ante paroxyſmi acceſſum comeſtum, tertianas perſæpe curaſſe RAJUS notat.

Aqua florum, illam vernacula Italica *Nanſa* qua voce aquam fragrantem denotant, inter primos RENODÆUS *Aquam Naphæ* appellavit; cadaveris Comitis cujuſdam, qui ante mortem per plures dies hac aqua uſus fuit, omnia viſcera & omnes ventres eandem redoluiſſe, expertus eſt HEISTER; præcipuus ejus inter nos uſus eſt, ut medicamentis gratia concilietur. * *Oleum* ex floribus deſtillatum colorem rubrum habet & *Neroli* dicitur, illud cum ſit valde pretioſum, hinc ei vulgo oleum Behen cum floribus digeſtum, & inde eorum odore imbutum, ſolent ſubſtituere, optimum Graſſæ & in territorio Nicæenſi paratur. * *Syrupus Florum* Pariſ. * *Conſerva Florum* SCHROED. * *Spiritus florum per ferment.* Pariſ. *Tinctura florum* Pariſ. *Unguentum ſive Pomatum florum.* Pariſ.

CERASA dulcia, ab acidis ſapore maxime differunt, varia illis eſt magnitudo, color niger, ruber, albidus, conſiſtentia plus minuſve ſolida. Plurimas varietates habet, quæ deſumuntur ex varietate ſylveſtri, *Ceraſus major ac ſylveſtris, fructu ſubdulci nigro colore inficiente* dicta, parva ſunt, nigra, dulciſſima *Meriſes*, noſtratibus *Ruprechtsauer Kirſchen*, *Actiana* PLINII creduntur eſſe: illa quæ magna & lateribus compreſſa ſunt *Bigarottes*, *Herzkirſchen* dicuntur, *Duracina* PLIN. & hujus denuo multas varietates noſtri horti colunt.

Ceraſa dulcia ratione virium ſatis prope ad mala armeniaca accedunt, non video cur GALENUS ea digeſtu difficilia dixerit. Nigra vetus fabula, quæ autem vix Seculo XVI. antiquior eſt, morbis nervinis mederi, tradit.

* Nuclei ſunt oblongi, ventricoſi, ſub cuticula pallida includunt medullam albam, multum gratam.

* GUMMI flaveſcens eſt, pellucidum, inſipidum, inodorum, ſordes ſi habet, ſolutione in aqua, colatione & inſpiſſatione depuratur.

Succus ceraſorum nigrorum cum nucleis contuſorum cui ſaccharum adjicitur, ſi vino commiſcetur *Vinum Ceraſorum* ſurgit, quod Noſtrates magni faciunt, qui quoque multum delectantur Clareto *Rataffia* dicto, quod ex ſucci quatuor partibus, cum una Spiritus Vini mixtis, & ſaccharo edulcoratis paratur.

Aqua VAL. CORD. omnem gratiam a nucleis habet. *Spiritus per fermentationem* SCHROED. copioſe a monticolis noſtratibus paratur, & poſt largiora prandia, ut digeſtionem promoveat bibitur, a non paucis omnibus reliquis claretis anteponitur.

Nuclei cum Armeniacis viribus conveniunt, laudantur maxime ob virtutem diureticam.

Gummi pro acrimonia demulcenda exhibetur, & iis maxime commendatur, qui difficultate urinæ laborant, rarius in uſum trahitur, ab Illuſtr. LINNÆO nutriendi ſcopo commendatur.

* CITRULLI Barb. *Anguriæ* Barb. *Melons d'eau*, *Waſſermelonen*. Sunt fructus prægrandes, ita ut HASSELQUIST in Ægypto viderit, quorum diameter longitudinalis tres pedes & tranſverſalis duos æquavit, glabri, virides, qui ſub cortice teneriore, pulpam rubram multo ſucco ſaccharina dulcedine inſtructo gaudentem, Cucurbitas redolentem includunt; in pulpa nidulantur ſemina majora ex ovatis oblonga, utrinque compreſſa, quæ ſub cortice nigro, ad baſin mar-

ginato fovent medullam albam, inferne acutiſſime terminatam.

Cucurbita. Planta relativa, monophyta: Corolla quinquefida, ſimili calice aucta, nectario ornata mares anthera unica inſtruuntur, tribus filamentis ſuſtentata, feminæ ſtigmate trifido, & pomum triloculare efformant. *Citrullus* L. foliis multifidis diſtinguitur.

Aſiæ civis in Europæ hortis colitur, rarius inter nos.

Evidenter nutritii fructus, ita ut vulgus Ægypti, per omne id tempus quo vigent, teſte HASSELQUIST vix alio nutrimento utatur, ſucco, quo ſcatent, ſaponaceo humores ſolvunt, attenuant & contra alcaleſcentiam defendunt, hinc æſtate ſanis multum proficui, in morbis calidis quoque multum laudantur; ad noxas ab aſſumto opio conferre RUMPH expertus eſt, Cl. KALM autem quod fortiter urinam moveant: cum inſigniter refrigerent & facile fermentent, hinc cum prudentia debent in uſum trahi. Optime menſis ſecundis apponuntur.

Semina cortice privata, unguinoſorum & ſaponaceorum effectus edunt, humores demulcendo & ſolida relaxando æſtum ſanguinis imminuunt, refrigerantes vires exerunt, unum ex quatuor ſeminibus frigidis majoribus conſtituunt, per morem receptum vix non ſemper reliquis tribus adjecta in uſum trahuntur, & quidem ſive ſub forma Emulſionis, ſive quod eis contuſis repleatur venter pulli gallinacei exenterati, qui dein cum libris tribus aquæ ad remanentiam librarum duarum coquitur, & ſub nomine *Eau de Poulet* exhibetur.

* *Aqua Citrullorum* Pariſ. iners. * *Oleum S. quatuor frigidorum* VERNY.

CUCUMIS, *Cucumer*, σίκυος, *Concombre*, *Cucumer*. Eſt fructus oblongus, variis tuberculis obſeſſus, non raro incurvus, utrinque obtuſus, per maturitatem,

pro varia varietate ſive flaveſcens ſive albeſcens, pulpam albam multo ſucco ſcatentem, proprio odore & ſapore leviter dulci inſtructam includens; in pulpa hærent copioſa ſemina parva, oblonga, utrimque compreſſa, ad unum extremum leviſſime emarginata, ad alterum, apicem acutiſſimum & exiguum emittentia & quæ ſub cortice duriuſculo, flaveſcente, medullam albam & dulcem continent.

CUCUMIS. Planta relativa diphyta, Corolla quinquefida ſimili calice ſuſtentata, maribus anthera unica, tribus filamentis inſidens, feminis monogynis ſtigmata tria bipartita, pomum triloculare. *Sativus* L. BLACWELL 4 foliis angulatis & angulis acutis diſtinguitur.

Ejus varietates in noſtris hortis coluntur, fructus per omnem æſtatem obtinent.

Cucumim pinguefacere HIPPOCRATES tradit, id quod de fructu, quem noſtra ætate nondum maturum aſſumunt, vix auderem promittere, vires quas de Citrullo dixi, etiam a Cucumere non male expectamus, ut eorum in fermentationem niſus, & quæ inde oriri poſſent mala, minuatur, portionem ſucci inde exprimere, eoſdem quoque aromatibus condire ſolent, antequam in uſum trahantur: refrigerandi, abſtergendi, urinam movendi ergo ab HIPPOCRATE laudantur. Pulpam juſculis incoctam cum ſucceſſu febricitantibus dari, monet RAJUS; lepram Cucumeribus ſanatam vidit HEURNIUS; in variis mente captis eoſdem utiliſſimos expertus eſt HOFFMANN; Succo Cucumerum ad duas uncias bis de die exhibito, tabidos & hecticos curatos vidit SCHULZ.

Fructus tenellos ſale & aceto conditos, *Cornichons*, cum carne comedere ſolent, horum vis, vix non omnis, a condimentis pendet, cavendum ne tales aſſumantur, qui, ut læte virides ſint, ære inquinati fuerunt. Semina cum reliquis frigidis majoribus uſurpantur.

Aqua deſtill. Pariſ. iners.

Cucurbita, κολοκύνθη, *Courge*, *Kürbis*, *Calabaſſe* Indis & Hiſpanis. Eſt fructus variæ magnitudinis & figuræ, cortice inſtructus, qui ut plurimum per maturitatem flaveſcit & totus ſiccus evadit, ſive lævi ſive tuberculis obſeſſo, pulpa autem magis quam in congeneribus ſicca, ut plurimum inſipida, includente ſemina majora, utrimque plana, medullam albam vehentia; illa ex *Pepone* tota margine tumido cincta ſunt, ſuperne ovata, inferne quaſi reſecta, eorum nucleus cuticula viridi tegitur.

Cucurbita Pepo L. *Plebeja* Plin. foliis aſperis & pomis lævibus diſtinguitur.

Colitur in hortis & prægrandes fructus ſiſtit.

Cucurbita Melopepo L. *Pepo* Veterum *Pfaffenhütel* caulem erectum habet & poma depreſſo nodoſa.

Inter nos in agris copioſe colitur.

Pepones noſtrates maxime ad ſaginandos porcos adhibent, Melopepones cum lacte a plebejis in cibum recipiuntur.

Cucurbitas parum nutrire Galenus monet, refrigerantes & abſtergentes inde effectus Hippocrates pollicetur. Pulpa Cucurbitæ capiti impoſita phreneticos curatos teſtantur Borellus & Bartolettus.

* *Syrupus ex ſucco* Mesues, illum ex America ſub nomine *Syrop de Calabaſſe* etiam adducere & phtiſicis multum commendare ſolent.

Semina inter quatuor frigida majora recipiuntur.

Dactyli, φοίνικες, φοινοβάλανοι, *Dattes*, *Dattlen* ſunt fructus qui ad Prunorum majorum magnitudinem accedunt, recentes καρῶται, teſte Kæmpfer, carnem habent pellucentem, mollem, rufeſcentem, dulciſſimam, vinoſam, exſiccati quales inter nos proſtant, ſunt *Tragemata* Veterum, figuram habent oblongam, ſuperne pulvinati, umbilico cartilagineo notati, inferne parum anguſtati, rugoſi, ſub cuticula

tenerrima carnem includunt viſcidam, ex rufo flaveſcentem, quam ſequitur membrana ex multis lamellis conſtans, alba, in qua oſſiculum hæret convexo planum, oblongum, albidum, in facie plana ſulco longitudinali diſtinctum.

Rejiciuntur profundius ſulcati, albidi, molliores æque ac aridi, flaccidi & qui concuſſi ſonitum edunt.

Phoenix. Palma relativa diphyta, corolla hexapetala irregularis, calice trifido ſuſtentata, marium iſanthera, feminarum monogyna. In Aſia Occidentali, Africa & Americæ regno Mexicano ſponte creſcit, in Europa Meridionali & Occidentali colitur, ſed nunquam fructus maturat.

Utiliſſima arbor cujus folia corbes, ſcopas, flabella, lignum egregiam materiem, liber funes, ſpatha maſculina gratiſſimum & aphrodiſiacum obſonium præbent, truncus vulneratus autem dulciſſimum & ſuaviſſimum potulenti genus, oſſicula fructuum recentium in pabulum camelis cedunt.

Dactyli inter nos proſtantes ex Syria, Ægypto & Regno Tunetano adducuntur, in ipſa arbore ſole exſiccati. Hiſpanicos & Salonenſes rejiciendos eſſe Geoffroi monet.

In Ægypto integras familias ſolis Dactylis vivere, & eoſdem per omnem Turciam in cibum cedere teſtatur Hasselquist, eoſdem in Perſia olus & panem plebi præbere Kæmpffer monet, hinc nutrientes ipſis vires eſſe, facile liquet; levis adſtrictio cum pulpæ ſaponaceæ accedat, hinc non male menſis ſecundis apponuntur, ipſi demulcentes & relaxantes non male aliis hujus generis medicamentis adjiciuntur ut nimiam relaxationem moderentur. Aquam ex Dactylis Hippocrates ad diarrhœam commendat.

* *Electuarium Diaphœnicon* Mesue Pariſini mutatis doſibus receperunt, inconcinnum medicamentum.

Ficus, σῦκον, σύκη, *Figue*, *Feige*. Eſt ſubſtantia, quæ figura rotunda & turbinata variat, cuticula violacea vel alba includens concolorem pulpam dulcem, proprio odore & ſapore inſtructam, per quam plura grana ſparſa ſunt, quæ & vulgus cum Plinio *Grana* appellat, Botanici flores & ſemina eſſe evincunt.

Ficus immatura ὄλυνθος ἐρινός, *Groſſus* dicitur; exſiccata ἰσχὰς *Carica* colorem flavum habet, ſaporem dulciſſimum, cuticulam arctiſſime cum pulpa cohærentem.

Caricarum triplex genus tabernæ aſſervant, unum eſt magnum flavum & rotundum, denominatur a *Smyrna*, alterum a *Genua* nomen habet, magnum, flavum & oblongum, tertium eſt *Maſſilienſe* flavum, rotundum, dulciſſimum & gratiſſimum, quod autem vix ultra unum annum poteſt aſſervari. Rejiciuntur ſicciores, pulvere albo obſeſſæ, vermibus exæſæ, nigricantes & quarum ſapor ſive ad acidum ſive ad auſterum vergit.

Ficus. Receptaculum pulpoſum excludit, quod & maſculinos & femininos flores continet, illi trifida corolla gaudent, iſanthera, hi corollam habent quinquefidam, monogynam & ſemen nudum. *Carica* L. Blacwell 125 foliis palmatis, & quod relativa monophyta ſit diſtinguitur.

Vulgaris in Europa Occidentali & Meridionali arbor, noſtras hyemes, niſi terra vel ſtramine defendatur, vix fert, plurimas dedit varietates. In Archipelago creſcit ſpecies nonniſi flores mares vehens circa quam τὸν ἐρινασμὸν, *Caprificationem* jam Theophrasto memoratam, egregie a Tournefortio, Pontedera & Illuſtri Linnæo deſcriptam, ſolent inſtituere, ficus hac ratione fœcundatæ, ne a larvis teredinum ficariarum deſtruantur, clibano exſiccari ſolent, ſed inde eorum gratia & virtus multum imminuuntur.

Ficus dulces multum nutrire Veteres jam noverunt, hinc, Plinio teſte, eas athletis exhibuerunt, hodieque præcipuum Archipelagi ruſticorum alimentum conſtituere, Tournefortius refert. Multum virtute abſtergente & relaxante pollent, obſervante Hippocrate, ad alvum ſtrictam, morbos pectoris etiam & renum, quia demulcentes quoque vires habent, cum ſucceſſu, præcipiente Galeno, adhibentur; notat Illuſtris Linnæus, "quod ſi quis ante prandium in„ſignem caricarum copiam comederit, tamen conſue„tam fere ciborum quantitatem, ſine ulla ventriculi „moleſtia conſumere queat"; Sed hoc ipſum de omnibus fructibus horræis valet; eaſdem ad minores uſque vaſorum ordines penetrare, ſudoris fœtor, quem frequentem earum uſum excitare, poſt Athenæum, Simon Pauli quoque obſervavit, nobis perſuadet; hinc non male ab Avicenna ad exanthemata laudari videntur, num etiam inde Galeni effatum, a multis Medicis confirmatum, quod eis crebro utentes pediculis infeſtentur, id quod tamen jam Athenæus refutavit, explicandum eſt? certe vis earum contra venena, poſt Galenum & Plinium, ab Arabibus maxime commendata, inde erit deducenda.

Sed extus quoque cum ſucceſſu reſolvendi ergo adhibentur, aſſatæ imponuntur abſceſſibus, illis maxime qui ad gingivas hærent, aqua cum iis cocta ad morbos faucium, præeunte Hippocrate, adhibetur, nec male ſuppoſitorii vice ano intruduntur

Fraga, *Fraiſes*, *Erdbeeren*. Noſtri fructus ab illis Veterum diverſi eſſe videntur.

Radices tenues ſunt longæ, repentes, plurimas fibrillas capillares emittunt, ſub cortice ex fuſco ruſeſcente ſubſtantiam magis albam includunt, ſapore gaudent evidenter adſtringente.

Folia ternata, ex ovatis oblonga ſunt, ſerrata, hirſuta, adſtringentia.

Fructus ſunt receptacula carnoſa ſive oblonga ſive rotunda, eorum tota ſuperficies acinis efformatur, ſive rubra ſive alba, odore proprio vinoſo, ſapore ſimili nec non dulci gaudent.

Fragaria. Calice decemfido corollam pentapetalam, regularem ſuſtentat, polyantheram, polygynam, fructus eſt receptaculum pulpoſum, copioſa ſemina in ſuperficie gerens. *Veſica* L. Blacwell 77 foliis ternatis diſtinguitur & quod flagellis repat. Vulgaris per omnem Europam planta; in noſtris hortis variæ ejus varietates coluntur & quidem præcipue le *Fraiſier, Freſant* du Chesne, *le Fraiſier Ananas* Ejusd. & *le Fraiſier ecarlate.* Ejusd.

Radices exhibent $\frac{3}{8}$ Extracti aquoſi, fuſci, multum ſalini, Fraga ipſa ſimilis Extracti fuſci, ſapore amaricante, grate vinoſo inſtructi $\frac{1}{6}$.

Radices cum aqua decoctæ eam rubro colore afficiunt, & hoc decoctum etiam fæces rubras reddere eſt obſervatum, celebrantur multum ad viſcera aperienda, in ictero conducere a Bartholino & S. Pauli annotatum fuit. Adſtringendi quoque ergo in uſum trahuntur.

Folia ad eoſdem ac radices uſus commendantur. Nebel eorundem uſum ad ulcera pedum iteratis obſervationibus probavit.

Fraga ipſa, fructibus horræis hactenus recenſitis, nequaquam viribus cedunt, ab Hildano obſervatæ noxæ, quæ eorum abuſum excipiebant, neutiquam ea ſuſpecta reddunt; cum largius comeſta evidenter ſuo odore urinam imbuant, notante Geoffroi, hinc evidens fit eorum virtus ad vitia viarum urinariarum jam a Gesnero perſpecta & a Lobb confirmata; hecticos inde curatos Schulz vidit, & phtiſicum Hoffmann. Furentiſſimos melancholicos & maniacos ad viginti libras quotidie per aliquot ſeptimanas comeſtis van Swieten curatos allegat, fragis quotannis copioſe comeſtis per plures annos a podagra immunis vixit Ill. Linnæus.

Mos non laudandus eſſe videtur, quo fraga ſive vino & aromatibus, ſive lacte condita aſſumere ſolent, prior ratio præcipuas eorum vires enervat, altera coagulo lactis ventriculum onerat.

* *Aqua Fragariæ* Val. Cord. iners. *Aqua Fragorum* Val. Cord. licet odorem fragorum habeat, eorum tamen vires fruſtra inde expectantur. *Syrupus Fragorum* Schroed. * *Spiritus Fragorum per ferment.* Schroed.

Granatum, *Malum Punicum*, ῥοὴ, σίδα. Recipimus Flores βαλαύστια, *Balauſtia*, quos, ſi germen in ipſis jam intumuerit, κοτίνες dixerunt, pomi præterea pulpam, & qui ipſam ambit, Corticem, hic σιδια, unde Barbarorum *Pſidium* ortum, nec non *Malicorium* dicitur.

Balauſtia plena modo noſtras officinas ingrediuntur, efformantur a petalis pluribus ſanguineo colore fulgentibus, ovatis, inodoris, ſapore leviter adſtringente & amaricante inſtructis; calyce comprehenſis ſolidiore, tenaci, magno, quinquefido, flaveſcente & purpura tincto, amaro & adſtringente.

Fructus eſt rotundus, varia magnitudine præditus, umbilico quinquefido coronatus, includit ſub cortice extus purpureo intus luteo, ſolido, rugoſo, multum adſtringente, pulpam liquidam, rubram, fragrantem, vinoſo & dulci ſapore præditam, ſeptis carnoſis diſtinctam, & cui ſemina κοκκωνες innidulantur, propria membrana rubente *Cico* incluſa, oblonga, ventricoſa, angulata, ſub cortice duro medullam amaricantem includentia.

Punica. Corollam pentapetalam regularem habet, calice quinquefido ſuſtentatam, polyantheram, monogynam, pomum calice coronatum, novemloculare, polypyrenum. *Granatus* L. Blacwell 97 foliis lanceolatis diſtinguitur.

In Aſia, Africa, Europa Meridionali & Occi-

dentali ſponte provenit, noſtras hyemes difficilius fert.

Aqua & alcohol pallida a Balauſtiis rubedine & ſapore adſtringente imbuuntur, extracta evidenter adſtringunt, ſpirituoſum præ aquoſo parcius obtinetur, pallidius & magis adſtringens: Cortex ſui ponderis dimidium extracti aquoſi largitur; alcohol vix aliquid inde recipit. LEWIS.

Balauſtia adſtringendi ſcopo ad omne genus fluxuum intus ad drachmam unam pro doſi exhibentur; externe roborandi ergo ad medicamenta gingivalia; nec non ad injectiones & epithemata adſtringentia recipiuntur. *Malicorium* HIPPOCRATES puerperis exhibuit, valide adſtringit, nonniſi caute ægrotis propinandum, menſium obſtructiones inde reſeratas obſervavit LANGELOTT. *Pulpa* reliquorum fructuum horræorum vires exequitur, cardialgiam inde curatam vidit HIPPOCRATES, id quod etiam FABRICIUS apud SIM. PAULI obſervavit, ille quoque eandem ad humores attenuandos commendat. Succo granatorum, diarrhœas & dyſenterias curavit VAN SWIETEN. * *Semina* hæmorrhoidariis conducere BARTHOLINUS & LENTILIUS viderunt.

Syrupus MESUE egregium medicamentum roborans & æſtum ſedans. * *Vinum Granatorum* PALLADII proxime ad Syrupum accedit.

JUJUBÆ Arabum, *Jujubes*, *Bruſtbeeren* exſiccatæ quales apud nos proſtant, ventricoſæ ſunt, cylindraceæ, utrinque pulvinatæ, ſub cuticula ſicca, præ laxitate rugoſa', rubra, pulpam includunt, flavam, dulcem, fungoſam, quæ condit oſſiculum ventricoſum, utrinque acutiſſimum, nucleum craſſiuſculum includens, qui ſub cuticula rubra medullam albam continet.

RHAMNUS. Corollam quinquefidam habet regula-

rem, ſquammis auctam, iſantheram, mono vel digynam, fructum baccam oſſiculo biloculari gaudentem. *Zizyphus* L. BLACWELL 569 foliis ovato oblongis, aculeis geminatis, rectis diſtinguitur. In Italiam tempore AUGUSTI translata, hodie in omni Europa Meridionali copioſa eſt.

Recentes in Gallia Merldionali vulgarem populo cibum largiuntur, ſcopo medicato caricis vulgo ſolent adjici, cum autem pulpa parciore & minus ſuavi gaudeant, hinc prudentius omitterentur.

* *Syrupus de Jujubis* MESUE mutatum Wurtembergenſes reeipiunt, adhuc magis a præſcriptione MESUE Noſtrates recedunt; demulcendi & relaxandi ergo ad morbos pectoris commendatur.

MALA DULCIA inertia licet a GALENO dicantur, tamen & vires omnibus fructibus horræis proprias habent, & præter effectus, quos ob fragrantiam edunt, egregiam opem ferunt ubi demulcendi ſcopus obtinet, laudantur maxime ad morbos pectoris, ſtricturas laxandi, acre temperandi, mucum attenuandi ſcopo. Hunc in finem ſive datur aqua cum eis cocta, ſive ipſa comeduntur aſſata, ſive ex aqua cocta & cum ſaccharo edulcorata, ſolent quoque umbilicum inde reſecare, ejus in locum fruſtum ſacchari Candi illis committere, & ita aſſare.

MELO., Μηλοπέπον, *Melon*, *Melone*. Eſt fructus variæ magnitudinis interdum malo non major, interdum ad cucurbitarum volumen accedens, figura gaudet mox rotunda, mox oblonga, ſuperficie viridi ſive lævi, ſive reticulo obducta, ſive tuberculis notata, cortex etiam variam craſſitiem habere ſolet, pulpa interdum viridis eſt, crebro rubra, creberrime flava, odore grato qui varios gradus habet, ſapore dulci, leviter vinoſo, cui interdum aliquid aromatici accedit, gaudet; includit ſemina minora, compreſſa, ex albo flavicantia, inferne marginata & anguſtata, quæ ſub

cortice duriuſculo medullam albam & dulcem fovent.

Cucumis Melo L. foliorum angulis & pomis rotundatis diſtinguitur.

Ex Oriente ad nos deſcendit, varietas cujus tota ſuperficies in tubercula elevata eſt, & quæ carne duriuſcula, cui evidenter aroma accedit, gaudet, ex Armenia in Europam delata eſt & cum primum Cantoloupæ in Italiæ Marchionatu Anconitano culta fuerit, inde quoque denominatur.

Ob vinoſum & aromaticum quo gaudent principium cucurbitis & ſuaviores ſunt & citius e ventriculo deſcendunt, hinc quoque a GALENO laudati. Perſpirationem inde minui, diureſin autem augeri annotat SANCTORIUS; BORELLUS phtiſicum Melonum eſu curatum adducit. Immaturi tenelli in modum cucurbitarum conditi, harum quoque in modum dijudicandi ſunt.

Semina quatuor frigidis majoribus adſcribuntur.

Aqua Pariſ. iners.

MORA, συκάμινα, μόρα, *Mœures*, *Maulbeeren*. Sunt fructus qui prunorum minorum magnitudinem habent, ex acinis rotundis conflati, ſucculenti, ſapore dulci vinoſo inſtructi, colore ſanguineo præditi.

* *Radices* fibroſæ ſunt, dulces potius quam amaræ, flavo colore præditæ.

MORUS. Planta relativa diphyta: mares amentacei tetrandri, feminæ corollam habent tetraphyllam, digynæ. *Nigra* L. BLACWELL 126 foliis cordatis & ſcabris diſtinguitur.

Europæ Meridionali indigena arbor, apud nos copioſe colitur & optime noſtras hyemes fert.

GALENUS radices contra lumbricum latum laudat. Fructus vires reliquorum horræorum habent, ego ſaltem nihil adſtringentis in eis poſſum deprehendere. Laudantur quoque ab HIPPOCRATE.

Syrupus jam ante GALENUM uſitatus, ad morbos oris & faucium maxime adhibetur. *Rob* NICOL. Syrupus optime ſubſtituitur.

PERSICA MALA, μῆλα περσικὰ, *Pêches*, *Pfirſching*. Sunt poma variæ magnitudinis, ſuperficie ſive lanuginoſa inſtructa ſive glabra, hæc *Nuciperſica* Barbaris, *Brugnons*, *Nectarines*, *nackete Pfirſching* dicuntur, colore varie rubro & flavo variant, odore fragrante gaudent, ſapore plus minus vinoſo, includunt oſſiculum ventricoſum, oblongum, ſulcatum in quo nucleus hæret compreſſus, qui ſub cuticula fuſca, medullam grata amaritie linguam ferientem continet. Perſica quorum pulpæ oſſiculum fortius adhæret dicuntur Pavies.

Flores aſſervantur cum calycibus, roſeo colore, proprio & ſuavi odore nec non ſapore amaricante gaudent.

AMYGDALUS. Corollam pentapetalam calyce quinquefido ſuſtentatam habet, polyantheram, monogynam, fructum drupam. *Perſica* L. fructu pomo diſtinguitur.

Americæ & Aſiæ indigenæ arboris aliquot varietates in agris & vinetis creſcunt, plurimæ, magis exquiſitæ, in hortis coluntur.

Saluberrimi fructus non paucis, nimis Veterum auctoritati tribuentibus ſuſpecti ſunt, quippe qui non raro quæ de Perſia arbore venenata, hodie ignorata, dicebantur de noſtris quoque fructibus metuebant; Decocto hordei intrita in obſtructionibus & febribus bilioſis ſolatio fuiſſe vidit VAN SWIETEN. Saccharo, Vino, coctione fictitias eorum noxas correcturi, laudandas qualitates imminuunt. Spiritu Vini condita hæc mala cum inde indurentur, minus bene menſis ſecundis apponuntur.

Nuclei demulcent, abſtergentes quoque, cum amari ſint, vires habent, laudantur illis qui renibus laborant.

Flores exſiccati aquæ cum qua infunduntur, ſuavem odorem, qui nucleos refert, affricant, ſaporem evidenter amarum, & cui aliquid acris junctum eſt, colorem flavum ad rubrum accedentem habent. Extracti aquoſi fuſci, amaricantis, parum ſalini $\frac{1}{3}$ circiter, exhibent.

Reſolventes & catharticas vires edunt, majori doſi, aut hominibus delicatioribus dati, tormina & vomitum excitaſſe obſervatum eſt, non male quoque ſcopo anthelmintico exhibentur. Ad drachmas duas pro doſi ſive cum ſero lactis infunduntur, ſive medicamentis eccoproticis adjiciuntur.

* *Oleum ex Nucleis expreſſum* SCHROEDER. Neſcio cur ſpecifice ad dolores capitis laudetur. * *Aqua deſtillata Florum* Noſtrat. unice pro parando Syrupo aſſervatur. * *Conſerva Florum* Noſtrat. *Syrupus Florum* MESUE ratione a Noſtratibus tradita præparatus & fragrans & multum efficax evadit; infantibus ad unciam dimidiam, adultis ad uncias duas carthartico ſcopo exhibetur.

PRUNA, *πρόυμνα*, *κοκκομῆλα*, *Prunes*, *Zwetſchen*, *Pflaumen*. Sunt Fructus ab avellanæ uſque ad majoris ovi magnitudinem variantes, vario quoque colore tincti, ſive oblongi ſive rotundi, ſapore dulci, qui interdum aquoſus, interdum acidulus eſt, præditi, includunt oſſiculum ventricoſum ſive rotundum ſive oblongum, in quo nucleus dulcis hæret, cui pauciſſima amarities eſt.

Prunus Domeſtica L. pedunculis ſubſolitariis, foliis lanceolato-ovatis & ramis inermibus diſtinguitur.

Ex arbore Europæ Auſtrali indigena, varietates copioſiſſimæ in noſtris hortis coluntur.

Prunus Inſitiva L. quæ pedunculis geminis & ramis ſpineſcentibus gaudet, copioſe apud nos creſcit; ejus fructus ſub nomine *Haberſchlehen* a plebe comeditur.

Pruna cum malis Armeniacis ratione virium conveniunt; varietates magis aquoſæ facilius in ventriculo fermentant; dulces exſiccatæ vi ſua ſaponacea alvum laxant, obſervante jam GALENO, & hoc ſcopo eorum decoctum non raro apud nos adhibetur.

* *Pruna laxativa* Wurtemberg. ratione virium cum Paſſulis laxativis conveniunt. * *Electuarium Diaprunis ſimplex* Pariſ. demulcentes & adſtringentes vires habet. * *Electuarium Diaprunis laxativum* Pariſ. Ejus uncia una grana duo Diagrydii vehit. *Electuarium Catholicon ſimplex* Noſtrat. Ad ſeſquiunciam in clyſteres ſtimulantes & flatus pellentes recipitur.

RUBI, βάτινα, eorum tria maxime genera in uſum trahuntur; unum *Rubi mora*, *Meures de Renard*, *Brombeeren*, ſatis prope ad mora ratione figuræ appropinquat, colore nigro, odore nullo, ſapore aquoſo dulci, cui aliquid viſcidi accedit gaudet, ſecundum primo ſimile ſaporem magis aquoſum habet & colorem cæruleſcentem, tertium rubrum eſt, interdum album, ſapore gratiſſimo vinoſo, odore ſuaviſſimo gaudet.

RUBUS. Corolla pentapetala regularis, calyce quinquefido ſuſtentata, polyanthera, polygyna, fructus ex multis baccis tanquam totidem acinis exſtructus. *Fruticoſus* L. BLACWELL 45 foliis quinatis & ternatis ſubtus tomentoſis, fructu glabro diſtinguitur, *Cæſius* L. folia ternata utrinque viridia habet, *Idæus* L. a primo, caule magis recto, aculeis rigidioribus inſtructo & fructu hirſuto differt. Hæ tres ſpecies per omnem Europam copioſe creſcunt.

Priorum ſpecierum fructus effectus horræis communes edunt, cum minus ſuaves ſint, hinc nonniſi a ruriculis in cibum recipiuntur. Idæi ob fragrantem quo ſcatent odorem, analepticis quoque adſcribuntur, humores attenuandi, ſitim ſedandi, æſtum

æſtum ſanguinis refrænandi ergo cum ſucceſſu recipiuntur, & optimo conſilio, præeuntibus GESNERO & BARTHOLINO, febricitantibus exhibentur.

Rubi Idæi Aqua deſtill. & odore & acidulo ſapore ſe commendat: *Syrupus* SCHROED. * *Conditum* Wurtemberg. *Rob* Wurtemberg. * *Vinum* Wurtemberg. Syrupo etiam gratius eſt: * *Spiritus per ferment.* Pariſ.

UVA, σταφυλὴ, *Raiſin*, *Traube*. Eſt racemus lignoſus, qui baccas gerit *Acinos*, *Beeren*, *grains* dictas variæ magnitudinis, varii coloris, figuræ ſive rotundæ ſive oblongæ, ſaporis dulcis, ſub cuticula tenaci includentes pulpam plus minus ſolideſcentem & ſemina *vinacea*, γίγαρτα, ſapore leniter adſtringente prædita.

VITIS corollam pentapetalam habet, calice quinquefido ſuſtentatam, iſantheram, monogynam, baccam unilocularem, polypyrenam.

Vinifera L. foliis lobatis & ſinuatis gaudet; *Laciniata* L. *Cioutat*, *ſpaniſche Trauben* foliis multifidis diſtinguitur.

Prior maxime ſpecies innumeras varietates dedit, colitur in Europa calida & temperata, nec non in omni reliquo orbe ubi æſtates non nimis breves ſunt, aut clima non longiores pluvias gignit. Viticulturam non ultra quinquageſimum primum gradum ſeptentrionalem & trigeſimum verſus æquatorem locum habere obſervarunt. Ultimo demum ante C. N. Seculo Romæ, in Avernis nec non & Sequanis vites coli cœperunt, in Gallia Narbonenſi poſtquam ipſa in provinciam Romanam redacta fuit, in reliqua Gallia demum poſt Seculum quartum, verſus finem tertii in Alſatia, octavo autem in Rhingovia.

Uvæ ſive ſole aut clibano exſiccatæ ſive recentes in uſum trahuntur, priores *Paſſulæ* dicuntur.

Paſſularum duplex genus tabernæ aſſervant, unum quod dicitur: *Corinthen*, *Roſinlein*, *Raiſins de Corinthe*

efformatur ab acinis varietatis *Apyrenæ* L. ſunt illi exigui, ribeſiis minores, ex purpura nigricantes, ſaporis dulciſſimi, cui levis aciditas accedit. Rejiciuntur aridæ, ſitum redolentes, & quæ ob mel ipſis aſperſum humidæ ſunt. Olim petebantur ex Corintho, ibi autem hodie non ulterius coluntur, noſtra ætate in Maris Jonici inſulis Ithaca, Cephalene & Zacyntho, nec non in Moreæ Natholico, Voſtiza & Patris parantur, acinos ſole & aëre exſiccando, & propriis cellis, ſuperne apertis, committendo, ubi ſubſident & adeo fortiter cohærent, ut nonniſi inſtrumentorum ope ſeparari poſſint, ex his cellis, doliis immittuntur, pedibus conculcantur & aqua marina conſperguntur. Quotannis ultra centum millia centenariorum divendi tradunt.

Paſſularum majorum, *Zibebarum* Arabum, *Meertrauben*, *Zibeben* duplex genus proſtat, maximæ parvis prunis æquales, denominantur a Damaſco ſive a Smyrna, *Raiſins de Damas*, oblongæ ſunt, compreſſæ, rugoſæ, fulvæ, non raro ſale, ſaccharo ſimili conſperſæ, dulces, minus gratæ; ab his ſapore magis grato & quod ventricoſæ ſunt, differunt *Raiſins aux Rubis*, quæ in Gallo-Provincia exſiccantur, Calabrinæ his ſimiles, racemis adhuc adhærentes & filo connexæ proſtant; minores in Gallo-Provincia exſiccantur, ubi lixivio, quod oleum habet, immittuntur, ſole coquuntur, in areis exſiccantur.

Paſſulas a vi ſaponacea & ſopiente jam HIPPOCRATES laudat, alvum laxant, egregie demulcent, & hinc ad varium affectuum pectoris & renum genus, cum ſucceſſu, adhibentur; nutrientes quoque vires habent, notante HIPPOCRATE.

* *Paſſulæ laxativæ* Auguſt. ad unciam unam & ultra aſſumuntur ab illis quibus alvus ſtricta eſt.

Uvæ recentes immaturæ *Verjus*, ſuccum habent ὀμφάκιον & vernacula Italica *Agreſta*, acidum, multum

adſtringentem, qui ab HIPPOCRATE ad lippitudinem laudatur, hodie rarius ſcopo medicato uſurpatur, juribus gratiæ ergo adjicitur.

* *Syrupus de Agreſta* MESUE cum alios Syrupos acidulos habeamus, eviluit: * *Rob Uvarum* Pariſ. * *Unguentum de Uvis* Brandeb. egregium ad herpetem & fiſſuras labiorum remedium, quo magis omnino præſtat *Unguentum ad fiſſuras labiorum* Noſtrát.

Uvæ recentes fructuum horæorum vires exequuntur, ventriculo debili largius ingeſtæ facile in eodem fermentant, pelliculæ earum difficillime a primis viis ſubiguntur, notante jam GALENO, & KERCKRING obſervavit uvas per tres menſes integras in ventriculo ſubſtitiſſe.

Vinacei adſtringentes vires poſſident, ab HIPPOCRATE puerperis laudantur. Id quod ab uvis remanet, quando ſuccus inde expreſſus fuit *Vinacea*, ϛέμφυλα, *Mare*, *Draberen*, *Treberen* adſtringentes vires, & ob muſtum, quod ipſi adhuc adhæret, roborantes quoque habet, ſive ſub epithematis ſive ſub balnei forma adhibetur illis qui ſive rheumaticis ſive paralyticis affectibus laborant; egregias inde in ſiſtendo ſphacelo vires vidit Cl. PLENCK.

Succus ex uvis expreſſus γλεῦκος, *Muſtum*, *Mouſt*, *Moſt* appellatur, ſine preſſione effluens πρόϛροπον, *Lixivum*, *Mere goutte*, *Vorlauf*, id autem quod poſt primam preſſuram, ex inciſis vinaceis obtinetur *Circumcidaneum*, *Tortivum*, *Vin du preſſurage* dicitur. Eſt autem Muſtum liquor turbidus & dulcis, qui licet linguæ blandiatur, tamen bibendus non eſt, dum facillime inde noxæ a fermentatione in primis viis oriri poſſint, monente HIPPOCRATE, id quod obſervationibus confirmarunt PLATERUS, ZACUTUS LUSITANUS &c.

Muſtum ad tertias partes decoctum ἕψημα, *Defrutum*, *Weinmus*, *Vin Cuit* dicitur, *Sapa* autem σίραιον.

Ψίθιον ſi ad dimidium, *Carenum* denique ſi ad duas tertias; noſtrum muſtum etiam ad quartas reducendum eſt pro parando inde Defruto. Muſtum coctione ſpiſſius evadit, ſaporem acidulum, & colorem qui ad nigrum accedit induit.

Muſto varia ratione inſpiſſato olim tanquam medicamento ſaponaceo multum utebantur, illud etiam adhibebant ad condiendos cibos, ipſi hodie mel vel ſaccharum ſolemus ſubſtituere; Defrutum patrum noſtrorum ætate in deliciis erat, Sapa, quam Pariſini in officinas recipiunt, vulgo pro ſemine Sinapeos in embamma reducendo adhibetur.

Muſtum juſta fermentatione in Vinum vertitur, quod ex aqua, alcohole, mucilagine, reſina & tartaro conſtat, ab alcohole generoſitatem habet, a reliquis principiis cæteras, quibus pollet, qualitates; innumera cum proſtent vitis genera, varia tellus & varium cœlum quoque uvas diverſiſſimis rationibus alant & coquant. hinc diverſiſſima quoque Vina obtinent, ea pro noſtro ſcopo non incommode ratione coloris & ſaporis diſtinguuntur in talia quæ propria dulcedine ſaccharina linguam feriunt, & in talia quæ hac dulcedine carent; in alba porro & rubra; in albis ſemper evidens acidum eminere, refutatur a Vinis albis Burgundiæ & Aquitaniæ, rubris autem omnino ſemper aliquid adſtringentis ineſt.

Vina dulcia illa ſunt quæ ex regionibus orientalibus & Europa meridionali, orientali & occidentali ad nos adducuntur; hæc vina enim cum ob cæli calorem facile in fermentationem acetoſam tranſeant, ſive aliquid careni illis adjiciunt, more apud Romanos uſitato, ſive eadem aliqua aquæ portione, vel parum coquendo vel calcis vivæ ope, privant, ſive nonniſi uvas paſſas exprimunt & ita Veterum *Vinum paſſum* parant; tale in Alſatia ſuperiore conficitur, quod a ſtramine denominant, & quod nec optimo Cana-

rienſi ſuavitate cedit. Hæc vina multum generoſa ſunt, hinc Gallis *Vins de Liqueurs*, Italis autem *Vini Secci* dicuntur, cum plura eorum ex uvis paſſis parentur.

Hujus generis vinorum generoſitas non a largiore alcoholis ratione pendet, cum poſt PORZIUM per experimenta NEUMANNI pateat, illa ejus nonniſi modicam vehere portionem, ſed potius a majori partium reſinoſarum, qua ſcatent quantitate, quippe quæ fibras evidentius ſtimulant, deducenda eſſe videtur, id quod experimenta ejuſdem Auctoris, ſicca horum vinorum viſcoſitas, ſaturatus magis præ aliis color & eminentior vis corpora ipſis commiſſa contra corruptionem defendendi, evincere videntur.

Vina etiam ſecundum patriam diſtinguere ſolent, circaquod argumentum BOECLER, BÆHR & NEUMANN mire copioſi ſunt; cum autem innumeris fraudibus, hac diſtinctione admiſſa, locus concedatur, idem etiam terræ tractus diverſiſſimæ indolis vinum largiatur, hinc melius ex qualitatibus, quas in vino deprehendimus, quam ſecundum patriam, quæ ipſi non raro affingitur, ejus præſtantiam dijudicamus.

Lora, δευλεϱίας ὄινος, *Piquette*, *Leger*, ſurgit ex aqua vinaceis affuſa & in fermentationem acta, tanquam tenue valde vinum dijudicanda.

Plurium vinorum analyſes NEUMANN habet, nimis prolixas, quam quæ hic adduci poſſent.

Neocomenſe $\frac{1}{6}$ alcoholis vehere *Prince* vidit; HOFFMANN eandem vinum Rhenanum proportionem ſervare expertus eſt, in Franconico $\frac{1}{9}$ alcoholis, in Hungarico $\frac{2}{7}$, in Burgundico $\frac{2}{9}$ invenit.

Vinum partes quibus conſtat, ſi reſpicimus, alios atque alios edit effectus; hinc HIPPOCRATES jamjam pro variis caſibus varia vini genera commendat; ab aqua, ejus vires diluentes & ſitim ſedantes pendent; ob gummoſas partes demulcet & nutrit, obſervante GALENO; alcohol caput petit, exhilarat, ebrietatem cau-

ſatur, motum humorum accelerat, ſudorem promovet, hinc ad febres malignas a LENTILIO, RIEDLINO commendatur, & ubi ægroti refocillandi ſunt, omnibus analepticis omnino præferendum eſt, ſed ob eandem cauſſam, & cum evidenter ſanguinem & ſerum cogat, ego nollem in febribus inflammatoriis, continuis & intermittentibus illud concedere, licet ab HIPPOCRATE, GALENO, CÆLIO AURELIANO, BORELLO, HELMONTIO &c. multum commendatum; reſinoſæ, quibus ſcatet, partes & multum ad odoris & ſaporis ſuavitatem faciunt, & roborantes æque ac exæſtuantes ejus vires augent; tartaro debet diureticas vires ab HIPPOCRATE & GALENO celebratas, a RIEDLINO confirmatas, nec non quod ſcorbuto medeatur obſervante SACHSIO. Idem fragrantia, qua pollet, ad ſubitaneam refectionem multum facere, omnis ætatis experientia docet.

Vina dulcia præ reliquis in uſum trahuntur, cum vires multum augere animus eſt; rubra roborandi & adſtringendi ergo reliquis præferuntur; alba præ cæteris evidentius ſitim ſedant, & urinam movent, minus caput petunt. Illa vina in quibus fermentatio ſuppreſſa fuit, & quæ eam, cum aër ad ipſa accedit, denuo ſuſcipiendo multum ſpumam faciunt *Vins mouſſeux*, tam quia partes mucilaginoſas non debita ratione attenuatas habent, quam quia non poſſunt non in primis viis fermentationem violentam continuare, ab iis qui ſanitati ſuæ conſulere ſtudent, nunquam haurienda ſunt.

Vini cura, quam HOFFMANN commendat, ubi homines per aliquot ſeptimanas nullo alio potu quam vino uti jubentur, vix niſi apud valde phlegmaticos videtur locum poſſe habere.

Infantibus licet vinum HIPPOCRATES commendet, & RIEDLINUS exempla proferat infantum, quibus matres mammas præbere non potuerunt, ſolo vino aqua

temperato ſuſtentatorum, ego tamen ætati teneræ, ſumme irritabili, potum qui caput petit, fibras denſat & ſtimulat, humorum impetum intendit, commendare nunquam auderem; illi quoque qui vinum, lac ſenum eſſe reputant, meminerint quæſo, ejus uſu rigiditatem ſolidorum, unde præcipue ſenectutis incommoda pendent, non poſſe non augeri.

Id præterea circa uſum vini adducendum eſſe duco, mucilaginem ejus, quando per fermentationem non ſufficienter fuit attenuata ad renes ferri & calculi ortui occaſionem dare, id quod vulgo peſſime a tartaro, ſive calce, quæ nunquam in vino obtinere poteſt, derivare ſolent.

Sed externe quoque vinum conducit, adhibetur fotus vel balnei forma ad partes roborandas, nec non ad fluida loco errantia diſcutienda, eodem butyro ſive oleis unguinoſis juncto ad ulcera abſtergenda & ad cutis ſquammas auferendas utuntur; vinum rubrum præcipue pro roborandis partibus in teneſmo, prolapſu &c. adhibent.

Acetum ſimplex, *Acetum deſtillatum*, *Spiritus Vini, rectificatus*, *tartariſatus*, *Tartarus*, *Cremor Tartari*, *Sal Tartari*, *Tinctura Tartari*, *Terra foliata Tartari*, *Tartarus Chalybeatus*, *Tartarus Emeticus*, *Tartarus tartariſatus*, *Sal Polychreſtus de Segnette*, *Sal Tartari*, *oleum Tartari per deliquium*; de ſingulis in *Inſtit. Chemiæ* egi. * *Syrupus Acetoſus* MESUE multum hodie in Gallia ad Julapia recipitur: *Tinctura Tartari acris* Wurtemb. vix videtur a Tinctura Tartari vulgari differre: *Liquor terræ foliatæ Tartari per deliquium, limpidus* eſt ſolutio terræ foliatæ in quadruplo aquæ ſecundum Noſtrates, in triplo vero ad normam Wurtembergenſium: * *Sal Tartari volatile* Wurtemb. * *Sal Tartari volatile* TACHENII; * *Specificum Tartari pharyngicum* ZOBEL abſurda compoſitio.

Uvæ crispæ, Gesner., *Groſeilles à maquerau, Kriſelbeeren.* Sunt baccæ ex rotundis ovatæ, umbilico eminente notatæ, per maturitatem ſive flavæ ſive rubræ, ſtriatæ, multum dulces.

Ribes Uva criſpa L. habitu ſpinoſo & fructu glabro diſtinguitur; creſcit per omnem Europam; in hortis culta, fructus majores ſiſtit. Fructus immaturi loco uvarum immaturarum ad condiendos cibos recipiuntur; maturi cum ceraſis dulcibus, vires quod attinet, conveniunt.

γ. ADSTRINGENTES.

Corni, κράνεια, κράνια, *Cornouilles*, *Cornes*, *Cornel, welſche Kirſchen.* Sunt fructus umbilicati, qui olivarum figuram & ceraſorum magnitudinem habent, vel cerei vel ſanguinei, ſub cuticula tenui includunt carnem dulcem, cui aliquid adſtringentis accedit & in qua oſſiculum hæret, quod fructui parum magnitudine cedit, duriſſimum, duos nucleos exiguos condens.

Cornus. Corollam habet tetrapetalam regularem, calyce quadrifido ſuſtentatam, iſantheram, monogynam & pomum umbilicatum dipyrenum. *Mas* L. Blacwell 121 involucro umbellas æquante diſtinguitur.

Habitat in Europa temperata, non ultra Saxoniam aſcendit.

Proxime ratione virium ad pyra minus adſtringentia accedunt, minus bene a Galeno adſtringentibus fortioribus adſcripti.

* *Aqua deſtill.* Pariſ. iners omnino: * *Rob* Val. Cord. demulcendi & refrigerandi ergo laudatur.

Cydonia, *Cotonea*, κυδώνια, κοδύμαλα, *Coins*, *Quitten.* Sunt poma variæ magnitudinis, turbinata, mox plus mox minus rotunda, plus turbinata a Pyris, rotundiora a Malis denominantur, umbilicata, ad um-

bilicum angulis eminentibus notata, cute aurea inſtructa, quam denſior lanugo tegit; caro firma eſt, flavicans, multum adſtringens & acida, proprio odore prædita, quinque loculis oſſeis inſtructa, in quibus *Semina* hærent oblonga, muco obducta, quæ ſub cortice ſpadiceo medullam albam vehunt, & cum aqua conſiſtentiam mucilaginis induunt.

Pyrus Cydonia L. BLACWELL 137 foliis integerrimis diſtinguitur. Ex Creta in Italiam advecta hodie per omnem Europam colitur, multis etiam in regionibus ſpontanea occurrit.

Una ſeminum pars viginti quatuor aquæ partes viſcidas reddit, eadem dimidium ſui ponderis de mucilagine vehunt.*

Fructus nimis acerbus, recens per ſe non poteſt comedi; in taleolos ſectus & exſiccatus multum de ſapore acerbo deponit, evidentes vires adſtringentes habet, notante jam HIPPOCRATE, & ideo tam menſis ſecundis imponitur, quam ægrotis exhibetur, varia ratione præparatus. Eorum decoctum ad procidentias commendat GALENUS, analeptico quoque ſcopo ob fragrantiam laudantur. Semina primi Arabes in uſum traxerunt; mucilago inde parata demulcendi & relaxandi ſcopo apprime inſervit, cum fructu ad morbos faucium, & cum acre in ventriculo hæret, exhibetur; extus ad ambuſta, fiſſuras, ophtalmiam uſurpatur.

Conditum Græcis & Romanis jam uſitatum, hodie adhuc menſis apponitur: * *Panis* Recentiorum, *Diacydonium* VAL. CORD. Μηλοπλακοῦντα Iberiæ edulium GALENI, vel hodie adhuc tam *ſimplex* quam *aromatiſatum* proſtat: *Syrupus* Arabum ὑδρόμηλον PAULI, ab hoc parum differt *Rob* Wurtemberg. Pariſini *Rob* ſimplex habent: * *Miva* Arabum exolevit: *Vinum* SCHROEDERI ad illud DIOSCORIDIS accedit, ab illo Veterum, quod per fermentationem

parabatur, diverſum eſt: * *Spiritus per fermentationem* Wurtemb. rariſſime uſurpatur: * *Diacydonium*, *Cotignac*, *Quitten-Lattwerg Simplex* Auguſtanorum, *Marmelata* SCHROED. *Aromatiſatum* GALENI: * *Diacydonium laxativum pellucidum* ZWOELLFERI, Noſtrates hoc modo parant ut $\frac{1}{20}$ circiter reſinæ Jalappæ vehat, vix non in totum eviluit, crebrius uſurpatur *Diacydonium Jalappinum*, quod ope menſtrui aquoſi in hauſtum reducitur & $\frac{1}{16}$ reſinæ Jalappæ continet, ſecurum ſatis medicamentum, ſi rite fuerit paratum: *Oleum Cydoniorum* DIOSCORID. leniter adſtringit, id quod MESUE habet cum Omphacium receperit, validius erat.

* MESPILI, Μέσπιλα, *Nefles*, *Meſpeln*. Sunt fructus turbinati, qui ad magnitudinem minorum malorum accedunt, umbilico cavo coronati, rubiginoſi, villo conſperſi, qui ab arbore decerpti, elapſo demum aliquo tempore molleſcunt, & ſaporem gratum, vinoſum, cum evidenti adſtrictione, induunt, clibano exſiccati, quales in officinis proſtant, fuſci ſunt, evidenter adſtringentes.

MESPILUS. Corolla pentapetala regulari, calice quinquefido ſuſtentata, polyanthera, pentagyna, bacca coronata, umbilicata, pentapyrena gaudet: *Germanica* L. foliis lanceolatis integerrimis diſtinguitur.

Creſcit in Europa temperata, ultra circulum Rhenanum in Germania non occurrit.

Crudi comeduntur, minus quam Cydonia adſtringentes, ſed rarius in menſas ditiorum aſſumuntur. A virtute adſtringente jam HIPPOCRATI laudati fuerunt, alvi fluxus inde ſopitos vidit FORESTUS.

* *Aqua* Pariſ. iners.

MYRTILLI Barb. *Vitis Ideæ fructus* GESNER *Airelles*, *Heidelbeeren*. Sunt fructus globoſi, umbilico no-

tati, cæruleo-nigricantes, labia inquinantes, ex ſtyptico dulces.

Vaccinium. Corolla quadrifida vel quinquefida calice ſimili ſuſtentata, diploſanthera, monogyna, bacca globoſa gaudet. *Myrtillus* L. BLACWELL 463 folia habet ovata, glabra, ſerrata.

Creſcit in omni Europa.

Præter vires omnibus fructibus horæis communes, etiam adſtringentes edunt, eorundem uſum in cachexia ſcorbutica vidit BSCHERER.

* *Syrupus* Brandeburg. raro in uſum trahitur.

OLIVÆ, *Oleæ*, ἐλαῖαι, *Olives*, *Oliven*. Sunt fructus ſubovati, variæ magnitudinis, maximi ex Hiſpania adducuntur, carnoſi, virides, per maturitatem albeſcentes, demum nigricantes, ſapore adſtringente, plus minus amaro gaudent & includunt oſſiculum oblongum, & duriſſimum, in quo nucleus parvus & dulcis hæret.

Olea. Corollam regularem quadrifidam, ſimili calyce ſuſtentatam habet, oligantheram, monogynam, fructus drupa eſt bilocularis. *Europæa* L. BLACWELL 119 & 213 foliis lanceolatis diſtinguitur.

In Europa meridionali & Aſia orientali ſponte creſcit & copioſſimæ ejus varietates coluntur, pro quibus & fructus & oleum inde obtinendum differunt.

Fructus verſus initium menſis Octobris colliguntur, nondum maturi, lixivii cinerum ope, privantur amaro, qui ipſis proprius eſt, ſapore, tunc collocantur cum aromatibus per ſtrata, & aqua ipſis affunditur, hac ratione conditi eduntur & embammatibus adjiciuntur, ἁλμάδες, πολυμβάδες Græcis dicti.

Vires roborantes edere olivæ creduntur, & appetitum excitare, notante jam GALENO. Pro bono oleo unguinoſo inde acquirendo nec immaturæ, nec tales quæ juſtum maturitatis terminum exceſſerunt, debent recipi; illæ oleum amarum & quod difficulter clarum fit, hæ tale

quod acrius, rancidum & nimis pingue eſt, largiuntur; Novembri menſe ut plurimum juſtum maturitatis terminum ſolent aſſequi, mox poſtquam decerptæ fuerunt torculari committendæ ſunt, nam fermentatio ſi conceditur, copioſius quidem, ſed quod minus bonum eſt, ſolent largiri oleum; id quod primum defluit, *Virgineum* dici ſolet, & præſtantiſſimum eſt; vilioris autem conditionis id habetur quod obtinent, dum Olivis jam expreſſis aqua adjicitur & denuo torcular adigitur. Limpiditas & ſaporis & odoris abſentia, de olei bonitate teſtantur, his adde ut non nimis unctuoſum ſit, quale Hiſpanicum eſſe ſolet.

Oleum vires oleorum unguinoſorum exequitur, apud gentes meridionales loco butyri ad cibos recipitur, ſcopo medicato non male oleo amygdalarum ſubſtitui ſolet, ejus vires contra venena quæ animalium ictus vulneri inſtillat, obſervationibus evincere annituntur *Philoſophical Tranſactions*, VATER POUTENU, ſed has dubias reddunt experimenta a GEOFFROI & HUNAULD coram Academia Pariſina inſtituta, nec non obſervationes BORGIANI & Illuſtris LINNÆI. OLIVER, præeuntibus GALENO & DIOSCORIDE, hujus olei abdomini illiti ope, hydropem tolli aſſeverat, & Cl. MEDICUS obſervationibus confirmare ſatagit. Hoc oleum vix non omnia Emplaſtra, Unguenta, Linimenta, Olea infuſa & cocta officinalia ingreditur; creberrime quoque clyſteribus adjicitur, cum autem ad hæc medicamenta ut plurimum vilius oleum, aut quod per ipſam præparationem corrumpitur, ſoleat recipi, hinc illa potius ab abſtergente quam a demulcente & relaxante virtute ſunt commendanda.

Sapo vid. *Inſtitut. Chem.*

* *Pilulæ Saponaceæ* Pariſ. ſunt ſapo in formam pilularem redactus: * *Oleum Saponis* JUNGKEN vires oleorum empyreumaticorum exequitur: * *Oleum Philoſophorum* vid. *Inſtit. Chem.*

Pyri, ἄπια, *Poires*, *Birnen*, *Bieren.* Sunt fructus turbinati variæ magnitudinis & varii coloris, ſapor eorum varium adſtrictionis gradum habet, eidem creberrime aliquid aromatici aut vinoſi jungitur, ſemina in eis hærentia proxime ad malorum ſemina accedunt; eorum quidam cito a maturitate in corruptionem ruunt, quidam demum poſtquam per ſeptimanas, imo menſes collecti fuerunt, omnem gratiam acquirunt; quidam acerbum ſaporem nunquam deponunt, & nonniſi aqua cocti & ſaccharo edulcorati in uſu ſunt.

Pyrus Communis L. pomis baſi productis agnoſcitur; ejus innumeræ varietates in hortis coluntur; fructus ſpeciei ſylveſtris ἀχράδες, *Holzbieren* nunquam, ob acerbum nimis ſaporem, in cibum recipiuntur, pauperiores ruſtici ex iis Pyraceum parant.

Pyra cum malis dulcibus ratione virium conveniunt, primæ viæ inde minus laxantur, Hippocrates alvum ducere aſſerit.

Sorba, ὄα, *Cornes*, *Sorbes*, *Speyerlinge*, *Aſchenröslein.* Sunt fructus rotundi, umbilicati, parvorum pyrorum magnitudinem habent, uno latere pallidi, altero rubri, pulpam includunt flavam, adſtringente & leviter vinoſo ſapore inſtructam; aliquo demum, poſtquam ab arbore decerpti fuerunt tempore, edules fiunt.

Sorbus. Corollam habet pentapetalam, regularem, calyce quinquefido ſuſtentatam, polyandram, trigynam, pomum tripyreneum. *Domeſtica* L. Blacwell 74 foliis pinnatis & ſubtus villoſis diſtinguitur.

In iiſdem cum Meſpilo locis creſcit.

Sorba alvum ſiſtere Hippocrates monuit, meſpilis autem minus adſtringere Galenus. Bruyerinus eorum ope dyſenteriam curavit, apud nos infantum & plebis deliciæ, ad uſus medicatos nunquam recipiuntur.

ſ. AMARI.

Aurantia amara. Immatura ſolent *Curaſſavica* dici. Conveniunt aurantia amara, ratione fragrantiæ, cum dulcibus, ad intinctus recipiuntur, & vel integra vel eorum cortex ad uſus medicatos, nimirum ad roborandas primas vias & reſerandas obſtructiones viſcerum abdominalium, adhibentur. Pomis his, ex vino albo coctis, ſutorem quendam quartanam pertinacem curaſſe, Riverius refert. Corticibus, quos *Flavedinem* dicunt, rejecta, qua intus obducuntur, ſubſtantia albeſcente, fungoſa, tanquam inutili, Medici maxime utuntur; eoſdem multum ad flatus diſcutiendos commendat Hoffmann, ob vires aperientes fluxum menſtruum & hæmorrhoidalem inde moderari vidit Werlhoff, & hydropicos curatos Heister, eorum evidentes in curandis febribus intermittentibus effectus obſervationibus adſtruunt Lanzonius, Nigrisolius, Werlholff, Moehring, Heister.

Aqua Schroed. efficax omnino; * *Aqua vinoſa* Wurtemberg. * *Spiritus abſtractitius* Pariſ. * Ille Wurtembergenſium eſt claretum gratum & ſtomachicum: *Syrupus* Zwoelffer, ipſi oleum eſſentiale Pariſienſes adjiciunt, iidem cum Noſtratibus cortices cum aqua infundere jubent; Wurtembergenſes, præſcripto Zwoelfferi inhærentes, vinum recipiendo, eum & gratiorem & ſuaviorem parant: *Conditum ſiccum* ex Italia adducitur: *liquidum* Val. Cord. ad Electuaria recipitur: *Eſſentiæ ex Corticibus ſiccis* Auguſtan. ex *cortibus recentibus* Hamburg. parata omnino præferenda: * Eandem quoque cum *Vino Malvatico* Wurtembergenſes parant: * *Elixir balſamicum ſtomachicum temperatum* Hoffmanni egregium ad roborandas primas vias medicamentum: circa * *Oleum eſſentiale* ea, quæ circa Oleum Citri monui, retinenda:

* *Elæoſaccharum* Anguſtanis *Eſſentia Corticum Aurantiorum* dicitur.

§. 17.

IV. NUCES.

Nuces, κάρυα, ſunt ſubſtantiæ, quæ involucro plus minus duro, ſubſtantiam ſiccam tegunt, oleo unguinoſo fœtam, quæ πυρὴν, *Nucleus*, *Noyau*, *Kern* ſolet dici. Dum nuclei & oleo unguinoſo gaudent & etiam mucilaginem habent, quæ efficit, ut illud ab humoribus noſtris poſſit recipi, hinc evidens eſt, quod multum ad nutritionem faciant, cruorem enim & pinguedinem ab oleo præcipue conſtitui, alibi evincitur; cum autem mite modo oleum in noſtrum nutrimentum poſſit verti, hinc de illis ſolum Nucibus hic verba faciam, quæ dulci, quem linguæ imprimunt, ſapore de miti olei, quod vehunt, natura teſtantur. Sed medicatos quoque effectus Nuces edunt, ratione olei enim, quo ſcatent, acria obtundunt, & hinc *Demulcentibus* adſcribuntur, ſtricturas quoque relaxant & ob utramque hanc virtutem annumerantur *Refrigerantibus*, ſopientes præterea effectus edunt; cum autem inde primæ viæ debilitentur, eædem inſuper diutius in primis viis ſubſiſtentes facile corrumpantur, hinc ſive nimia quantitate ingeſtæ, ſive ab hominibus, quibus ventriculus debilis eſt, aſſumtæ, viſcera digeſtionis debilitant, acrimoniam etiam oleoſam cauſantur. Ea denique, quæ in *Inſt. Chem.* circa toſtionem monui, evincunt, quod inde Nuces quidem ſapidiores reddantur, ſed cum evidenti virium medicatarum & nutrientium diſpendio.

Amygdalæ, *Nuces Græcæ*, ἀμύγδαλα, θάσιαι, *Amandes*, *Mandlen*. Sunt nuclei oblongi, mox ventricoſi, mox compreſſi, variæ magnitudinis, ſive dulces, ſive amari, albi, cuticula tenui, rufeſcente veſtiti.

Amygdalas longas *Jordanicas*, latas *Hiſpanicas*, parvas *Barbaricas* quidam ſolent appellare: graciles, quarum medulla flaveſcit, diffractæ, rugoſæ rejiciuntur.

Amygdalus Communis L. BLACWELL 105 fructu exſucco dignoſcitur.

Arbor Syriæ & Arabiæ indigena, CATONIS ævo ex Græcia in Italiam allata, in Europa occidentali & meridionali copioſiſſime colitur, apud nos quoque & in Palatinatu viret. Flores ſub initium Aprilis apparent, autumno fructus maturat.

Amygdalæ dulces ſui ponderis dimidium Olei fundunt, quod leviſſime flavicat & amygdalas redolet; furfures ab expreſſione reliqui, ſemper aliquid olei retinent, hinc cum aqua lacteſcunt, & vires ſaponaceas edunt. Amaræ ſui ponderis quartam partem olei largiuntur, antecedenti ſimillimi, amarities in mucilagine & partibus terreſtribus hæret, ab aqua & ſpiritu vini recipitur & ab iiſdem ſupra alembicum ducitur. LEWIS. Aqua ab amygdalis deſtillata proprium odorem, quem a nucibus denominant, habet.

Nutrientes, demulcentes & reſolventes vires amygdalis ineſſe HIPPOCRATES jam monuit, pro his ſcopis ſive in emulſiones redactæ, ſive varia ratione cum ſaccharo mixtæ, ad ſopiendam tuſſim, mitigandos dolores inteſtinorum & viarum urinariarum, nec non ſanguinis qualeſcunque fluxus adhibentur; nutricibus dantur, ut ipſis lac augeatur; refrigerandi quoque ſcopo in multo febrium genere uſurpantur: externe ad excoriationes, fiſſuras, ambuſtiones præſcribuntur.

Amygdalæ amaræ, cum evidentem acrimoniam habeant, brutis omnino lethalem, obſervantibus *Ephemeridibus Naturæ Curioſorum*, WEPFERO &c. hinc reſolvendi fine, præeunte GALENO, laudantur, roborandi appetitus ergo, ad mucum renum ſolvendum SOLENANDRO & UNZERO monen-

monentibus, nec non ſcopo anthelmintico adhibentur, earum vis ebrietatem arcendi, a DIOSCORIDE celebrata, jam diu eviluit: ad præcavendam hydrophobiam facere Cl. THEBESIUS eſt expertus. Externe ad delendas cutis maculas, & ut ipſi nitorem concilient, uſurpantur, quo ſcopo eaſdem in paſtam tundunt, illis varia adhuc coſmetica nec non ſuaveolentia adjiciunt; diverſæ tales compoſitiones ſub nomine *Pates d'Amandes* proſtant.

Oleum Amygdalarum dulcium COSTÆI cum gratia reliqua olea unguinoſa vincat, hinc præ reliquis intus exhibetur. * *Oleum Amygdalarum amararum*, ratione virium a priori non differt. * *Ceratum Amygdal.* Pariſ. non male *Refrigeranti* GALENI ſubſtituitur.

AVELLANÆ, *Nuces Ponticæ*, *Præneſtinæ*, καρυα ἡρακλεωτικά, *Noiſſettes*, *Haſelnüſſe*. Sunt Nuces calice viridi complexæ, qui ſi nuce minor eſt *Calva* Veteribus audiebat, ſive rotundæ, ſive oblongæ, majores, minores, ſub cortice lignoſo, fragili, umbilico notato, includunt nucleum album, pellicula ſive alba, ſive rubra tectum, ſuavi & proprio odore inſtructum.

CORYLUS. Arbor relativa monophyta, amentacea. Mares inter ſingulas ſquammas ad 8. uſque antheras habent; feminæ ſolitariæ, ſtylis duobus gaudent: *Avellana* L. ſtipulis ovatis & obtuſis diſtinguitur.

Creſcit per omnem Europam.

Primo vere flores prodeunt, ſub finem æſtatis fructus matureſcunt.

Varietatis propriæ fructus, quæ præcipue in Abbellino Regni Neapolitani Ducatu colitur, ſub nomine *Römiſche Haſelnüſſe* in noſtris tabernis per omnem annum proſtant.

Avellanæ ſui ponderis dimidium olei unguinoſi fundunt, amygdalino, præter odorem, ſimillimi.

Eſt his nucibus evidens quædam adſtrictio, hinc præferuntur amygdalis ubi roborandi ſcopus obti-

net, ad alimentarios potius quam ad medicatos uſus adhibentur.

Ligni & Viſci Coprylini uſus eviluit, nec non Olei empyreumatici, quod ſub *Heracleotici* nomine olim celebrabant.

* *Oleum Avellanarum* MESUE maxime ad augendum capillorum incrementum laudatur.

CACAO NUCES ſubrotundæ ſunt, interdum oblongæ, includunt ſub putamine rufeſcente fragili, duriuſculo, medullam ſiccam, oleoſam, in plures partes inæquales diviſam, extus fulvam, intus fuſcam, ſapore proprio grato, leniter acerbo, leviſſime amaro inſtructam, & odore proprio levi præditam.

Quadruplex harum genus in tabernis ſolet proſtare. *Caraccas* a Nicaragua, Regni Mexicani regione, denominatæ, reliquis majores ſunt, earum cuticula externa miculis albis ut plurimum videtur conſperſa eſſe, nucleus ſpadiceus & evidenter oleo turgens; *Barbiches* priores magnitudine ſequuntur, pellicula ex rufo fuſca, medulla profundius quam antecedens tincta, minus olei vehit, ex Antillis majoribus afferuntur; *Inſularum* reliquis minores & magis aridæ a Caribæis nobis mittuntur; *Baſilienſes* reliquis longiores ſunt & magis rufæ.

THEOBROMA. Corollam quinquefidam, calice quinquefido ſuſtentatam, nectariis inſtructam, iſantheram, monogynam, fructum oblongum, multas nuces continentem habet: *Cacao* L. foliis integerrimis gaudet.

Præter regiones jam dictas ad fluvium Amazonum quoque creſcit, ab Hiſpanis in Inſulas Philippinas etiam transplantata, per omnem annum fructus gerit; nuces ex fructibus exemtæ, in acervos colliguntur, ut incaleſcant, & inde ſapore acerbo & amaro priventur.

Nuces Cacao ſeculo ſexto & decimo, imo ſuperioris medio adhuc parum frequentes in Europa fuiſſe

ex CLUSIO & SCHROEDERO patet; ſui ponderis tertiam circiter partem Olei albiſſimi, quod in noſtro climate conſiſtentiam ſpiſſam habet, & hinc *Butyrum* dicitur, fundunt. $\frac{1}{8}$ Extracti reſinoſi amari & acerbi exhibent. CARTHEUSER.

Hæ nuces ob oleum unguinoſum, quo ſcatent, vires nutrientes omnino edunt, cum autem idem ſpiſſum ſit & hinc difficilius digeri queat, ideo vix nudæ in uſum trahi ſolent, ſi autem torrentur, ſaccharo præterea & aromatibus condiuntur, quo fit ut facilius viribus coctionis cedant, & humoribus noſtris commiſceri queant, tunc demum corpus noſtrum inde inſigniter nutritur, hinc jam Hiſpani, cum primum Regnum Mexicanum adierint, viderunt quod Americani iſtas toſtas & cum aromatibus mixtas ſub *Chocolatæ* nomine receperint; Chocolata ante medium ſuperioris ſeculi in Europa in uſu eſſe & parari cœpit, priores illam parandi rationes fuerunt admodum prolixæ, hodie ſimplicior & melior componitur, parum refert, ex qua urbe petatur, dummodo rite fuerit confecta; illam quæ aromatibus & Vaniglia caret a *Sanitate* ſolent denominare, quam ego ſaltem cum Chocolata medicamentum roborans eſſe debeat, alteri nequaquam vellem præferre. Tanquam inſigne nutriens ſenibus & debilibus exhibetur, phtiſicum inde curatum MUNDIUS vidit, aphrodiſiaco quoque ſcopo laudatur. Ejus uncia cum aqua aut lacte pro doſi datur. Recipitur quoque ad Electuaria, Morſulos &c.

Butyrum quod, refragante omnino experientia, nunquam rancorem recipere dicitur, tam ad internos quam ad externos uſus ſpermati ceti ſubſtituitur, imo cum eodem majorem gratiam habeat, etiam præfertur.

CAFFEA, *Cofea*, dicuntur Semina variæ magnitudinis, ovata, convexo plana, quorum facies plana ſulco longitudinali notata eſt, odore pauco, ſapore

leniter auſtero, colore flavicante gaudent, ſub cortice ſicco medullam ſiccam includunt.

Hæc ſemina pro varia patria unde advehuntur, varia ratione differunt: illa quæ ex Arabiæ Yemen adducuntur ab Oriente denominantur *du Levant*, parva ſunt, pallide flava, cum veſtigio viroris, reliqua gratia vincunt; his proxime accedunt quæ Mocca nobis largitur, prioribus magis flava; ea ſequuntur in Inſula Bourbon collecta, propius ad albedinem accedentia; Java grana majora & quæ evidentius flava ſunt nobis mittit, his etiam majora ſunt Surinamenſia, quibus præferri ſolent minora, quæ Martinica ſubminiſtrat.

COFFEA. Corollam quinquefidam regularem habet, calice quadrifido ſuſtentatam, iſantheram, digynam, fructum baccam habet: *Arabica* L. bacca dipyrena gaudet.

Arabiæ indigena arbor, in Inſulis Americanis circa annum 1715, in Aſiaticis anno 1719 in Java anno 1723, in Inſula Bourbon anno 1726 circiter coli cœpit, illam anno 1680 RAUPES Divioni ſuo horto intulit, anno 1710 in horto Amſtelodamenſi ex ſeminibus ſurrexit, hodie non infrequenter in caldariis curioſorum occurrit. Ubi ſub libero cœlo creſcit per omnem annum fructibus maturis abundat, largiſſimas meſſes Majo menſe fundit, baccæ ab arbore decerptæ ſole exſiccantur & cylindris ligneis agitantur, ut ſemina dimittant.

MAPPUS deſtillatione ſpiritus $\frac{3}{16}$, olei $\frac{1}{16}$, DU FOUR olei $\frac{1}{6}$ fere, BOURDELIN ſpiritus $\frac{1}{2}$ fere, olei $\frac{1}{6}$ fere, GEOFFROI ſpiritus $\frac{3}{8}$ fere, olei ultra $\frac{1}{5}$ NEUMANN ſpiritus $\frac{3}{8}$ fere, olei ultra $\frac{1}{3}$ Cl. ROSE ſpiritus $\frac{7}{16}$, olei $\frac{1}{7}$ fere inde obtinuerunt. Ex fabis toſtis NEUMANN Extracti aquoſi ſuavis dimidiam earum partem & quartam Extracti ſpirituoſi extraxit, Cl. ROSE de Extracto aquoſo eandem quantitatem ac

Neumann accepit, Extracti autem ſpirituoſi $\frac{1}{3}$ fere. Aqua & ſpiritus vini, ſi a fabis toſtis abſtrahuntur, earum odore & ſapore imbuta deſtillant.

Infuſum horum ſeminum verſus finem Seculi XVI in frequentiſſimo uſu apud gentes Orientales fuit, ipſa ſemina anno 1657 primum Maſſiliam & anno 1669 Pariſios fuerunt advecta; ex illo tempore immenſa quotannis quantitas in Europam adducitur. du Four teſtatur eorum ultra 120000 Centenaria quotannis ex Arabia divendi; anno 1723, 19061 Centenaria Amſtelodamum fuiſſe advecta memorant *Breſslauer Verſuche* & ex Martinica anno 1756, 180000 Centenaria Europam miſſa fuiſſe refert Cel. Jaquin.

Fabæ Caffe antequam in uſum trahuntur, torrentur, unde & ſapidæ & odoræ redduntur, ita ut multum earum gratia a juſto toſtionis modo pendeat, ſed inde quoque earum oleum attenuatur & diſponitur, ut & aquam poſſit ſubire & ventriculum irritare & ad humores noſtros pervenire.

Infuſum cum amarum ſit & evidenter linguam ſtimulet, ideo rectiſſime medicamentis, quæ digeſtionem promovent & obſtructionibus viſcerum medentur adſcribitur (§. VII.) hoc ſcopo etiam, teſte Alpino, apud Orientales laudatur & ejus ad cephalalgiam ſympathicam utilitatem a Boneto, Baglivio, Stahl, du Four, Lentilio, Nebel, Cl. Ritter &c. obſervatam accepimus, evidens porro fit, quod prudenti conſilio poſt prandium hauriatur, ex hac ejus virtute vitia digeſtionis corrigendi patet, cur febres & diarrhœas inde curatas viderit du Four & vertiginem de Muralto. Sed idem infuſum etiam pro indole olei empyreumatici, quo ſcatet, ſolida ſtimulando & humores attenuando agit, quem ultimum effectum quoque, dum ſanguini e vena fluenti affunditur, quotidiano experimento poſſumus videre, denuo itaque, quod ad reſerandas obſtructiones egregie

faciat, patet, hinc ALPINUS & DU FOUR catamenia inde reſerata viderunt, ultimus quoque podagram curatam & aſthma pituitoſum ſopitum. Hoc autem infuſum, quia penetrante ſuo odore evidenter quoque in nervos agit, hinc ſomnum arcere & tremores interdum excitare obſervatur, ſed id quod abuſui aut idioſyncraſiæ debetur, nihil contra virtutes optimi potulenti probat. HOFFMANNI hypotheſis, quod Caffeæ uſus ortui exanthematis miliaris cauſam præbuerit, vel ex inde refutatur, quod probante Cl. ALLION hoc exanthema obtinuerit, antequam illa in uſum tracta fuerit, & quod apud plures gentes hoc demum ſeculo exanthema fuerit obſervatum. Vapore decocti Caffe grandinem curatum vidit ZWINGER, & eodem ſub forma clyſmatis injecto apoplexiam ſanatam MALLEBRANCHE. Optime fabarum toſtarum & in pulverem comminutarum uncia una cum unciis ſex aquæ ſemel modo ebullire permittitur.

Varia ſemina oleoſa, dum torrentur, dant infuſum, quod ad illud fabarum Caffe accedit, ſed omnia quæ hactenus tentata fuerunt, ipſi omnino gratia multum cedunt.

CASTANEA, *βάλανος*, *Chataigne*, *Caſtanie*, *Keſte.* Eſt Nux ventricoſa, ex ovato triangularis, umbilico notata, uno latere convexa, altero plana, inferne in exiguum macronem producitur, ſub cortice coriaceo, tenaci, badio, interne multum tomentoſo includit nucleum album, ſolidum, proprio ſuavi odore & ſapore dulci inſtructum, cuticula ſtriata & fulva tectum.

FAGUS. Planta relativa monophyta, marium amentum corollas quadri, quinque ad ſex fidas, octantheras continet, feminarum corollæ quadri, imo ſex fidæ, trigynæ, amento oblongo incluſæ, capſula ſpinoſa polypyrena eſt: *Caſtanea* L. BLACWELL 330 Amentis maribus prælongis & foliis nudis dignoſcitur,

inoculatione in ſativam mutatur, cujus fructus *Marons* dicti, ſylveſtres & volumine & gratia ſuperant.

Creſcit in Europa minus frigida, non alte in Germaniam aſcendit; ſativa in Gallia Meridionali & Italia colitur.

Ex duabus Caſtanearum libris torcularis ope nullum oleum, ſed ſuccum, qui in fermentationem vinoſam ruit, obtinui.

Caſtaneas efficaciter nutrire GALENUS monet, eaſdem Græcos olim pro pane comediſſe XENOPHON teſtis eſt, hodie etiam vulgarem monticolarum in Gallia Meridionali & Italia cibum conſtituunt; elixando vel torrendo digeſtu faciliores redduntur; minus bene nuces difficilius a ventriculo ſubigendæ cum butyro menſis ſecundis apponuntur.

COCCOS NUCES quæ fructus τȣ͂ φοίνικος ἐλάτης, videntur eſſe, prægrandes ſunt, irregulariter rotundæ, fuſcæ vel nigræ, inferne uno foramine & duabus foveolis ſemilunatis notatæ, ſub cortice duro, præter liquorem dulciſſimum, medullam albam, duram, dulcem, ſapidam includunt.

Coccos L. Palma relativa, monophyta, ſpatha univalvi & ſpadice ramoſo gerens corollas tripetalas ſimili calice exceptas, in maribus diploſantheras, in feminis autem monogynas, drupa gaudet coriacea, fibroſa, obſolete trigona, nucem includente.

Creſcit inter Tropicos.

Nuces Indi comedunt, & variarum inſularum Americanarum coloni eis ſolis vitam ſuſtentant; recentium ſuccus in potum recipitur, nec non liquor qui ex vulnerata ſpatha ſtillat, quem *Vin de Palma* dicunt, probe diſtinguendum a Vino, quod ex Palma una Canarienſium inſula ad nos adducitur.

De his Nucibus tegmen oſſeum ad nos mittitur, quod ſive tabernas Seplaſiariorum ornat, ſive vario artificio condecoratum in muſea recipitur; ha-

bemus præterea oleum inde expreſſum, quod in officinis dicitur.

* *Oleum Palmarum*; albiſſimum, inodorum, inſipidum & in noſtro aere conſiſtentiam ſpiſſioris unguenti habens.

Emplaſtrum Diapalmæ ſeu *Diachalciteos* GALENI, hinc inde Diſpenſatoria a præſcriptione GALENI recedunt. Multum exſiccat, ad inflammationes diſſipandas & ulcera exſiccanda adhibetur; a GALENO præterea rheumaticis, arthriticis, herniosis commendatum.

JUGLANDES NUCES, *Perſicæ*, *Regiæ*, κάρυα, κάρυα βασιλικά, *Noix*, *Nüſſe*. Sunt nuces rotundæ, variæ magnitudinis, quæ ſub putamine viridi, tenaci, adſtringente, amaro, digitos nigredine inficiente, ſulco longitudinali notato, *Culiola* Barbarorum, includunt oſſiculum durum, albicans, rugoſum, ſub quo nucleus quadrilobus, ſepto diſtinctus, rugoſus, dulcis, cuticula flavicante & adſtringente tectus reperitur. Juglandes oſſiculo fragili tectæ *Tarentinæ* PLINIO *Moluſcæ* Recentioribus audiunt, qui illas, quæ præduro cortice gaudent, *Moracillas*, illas vero, quæ magnitudine multum eminent *Caballinas*, Junio menſe demum vernantes, a *feſto Johannis* denominant.

JUGLANS. Planta relativa monophyta, flores mares amentacei, corolla ſexfida, polyanthera gaudent, feminæ calice quadrifido, corollam quadrifidam, digynam ſiſtunt, fructus drupa: *Regia* L. BLACWELL 247 foliis pinnatis quinatis & ſeptenis agnoſcitur.

Syriæ civis apud nos copioſiſſime in hortis, agris & ad vias colitur; floret menſe Aprili, Septembri fructus maturat.

Exſiccatæ dimidium ſui ponderis olei fundunt, dulcis, flavicantis, ſuaviſſimi, nullo frigore conſiſtentis, pictoribus utiliſſimi.

Nuces immaturæ, ſub nomine *Cerneaux* menſis ſolent imponi, ſubſtantia potius aquoſa, viſcida, quam

oleoſa gaudent, juſto majore quantitate ſi aſſumuntur, ventriculum gravando & in eodem corruptionem ſubeundo, graves noxas excitant. Maturæ & recentes nutriunt evidenter, ab omni tempore contra venena fuerunt laudatæ, quem effectum ratione olei videntur edere. Per aliquod tempus aſſervatæ flaveſcunt & rancorem ſuſcipiunt, tunc omnino noxius eſt earum uſus.

Reliquæ Juglandum partes ſive ad Medicinam non adhibentur, ſive eviluerunt.

* *Aqua deſtillata.* * *Oleum* SCHROED. vix amygdalino inferius, olivaceo ad lucernas magis præſtare dicitur, intus ſumtum tæniæ mederi GEOFFROI, PASSERAT DE LA CHAPELLE & BINET obſervarunt. * *Conditum* VAL. CORD. ob putaminis vires adſtringentes ventriculum roborat. * *Rob* GALENI vires reſolventes & roborantes habet, ad collutiones & gargariſmata maxime adhibetur.

PINEÆ NUCES Barbar. *Nuclei Pinei* Veterum, ϛρόβιλα, κόκκαλοι, *Pignons*, *Pinien.* Nuclei parvi, oblongi, ventricoſi, utrinque obtuſi, albiſſimi, tunica rufeſcente, ſicca, gracili veſtiti, ſapore dulci cui aliquid proprii, minus grati accedit gaudent.

PINUS. Arbor relativa monophyta, amentacea, flores mares in racemos diſpoſiti, plura ſtamina inferne connata habent; feminæ in conum ſquammis ligneis efformatum diſponuntur, monogynæ, fructus nux eſt, ala membranacea ſuperne aucta. *Pinea* L. BLACWELL 198 foliis in juniore planta ſolitariis diſtinguitur.

Creſcit in Hiſpania, Italia & Gallia meridionali.

Ultra tertiam ſui ponderis partem olei unguinoſi fundit.

Ab HIPPOCRATE ad morbos inflammatorios commendantur, eas multum nutrire GALENUS perhibet; a gentibus meridionalibus in cibum recipiuntur, inter

nos vix niſi ad reſinoſa in pulverem aut emulſionem reducenda adhibentur.

PISTACIÆ NUCES, πιστάκια, *Piſtaches*, *Piſtacien.* Nuclei oblongi, obſolete trigoni, ſub cuticula rufeſcente includunt medullam viridem, dulcem, ſuavem.

PISTACIA. Arbor relativa diphyta. Mares amentacei corollam quinquefidam, iſantheram, feminæ trifidam & trigynam, drupam autem ſiccam monopyrenam habent. *Vera* L BLACWELL 461 foliis impari pinnatis & foliolis ſubovatis diſtinguitur.

Sponte in Aſia creſcit, colitur in Europa Meridionali & Occidentali, quo primo noſtræ æræ Seculo fuit delata.

Olei aurei $\frac{1}{11}$ circiter largiuntur.

Ratione virium ad Pineas accedunt, eis ſuaviores in bellaria & morſulos, ſcopo nutriendi, recipiuntur.

* *Oleum expreſſum* SCHROED.

* TRIBULUS AQUATICUS, τρίβολος, ἔνυδρος, *Chataigne d'eau, Waſſernüſſe.* Eſt fructus caſtanea minor, quatuor alis acutis inſtructus, qui ſub cortice nigro, nucleum cordiformem, album, ſapore dulci præditum condit.

FRAPA L. Calice quadripartito ſuſtentat corollam tetrapetalam regularem, tetrantheram, monogynam.

Creſcit in omni Europa, præter maxime ſeptentrionalem.

A GALENO contra inflammationes laudatur, proxime ratione virium videtur ad Caſtaneas accedere.

§. 18.

Animalia cum vehant gelatinam, hæc autem ſit præciſe id, quod ſolida noſtra reſtituit, ſerum quoque a gelatina reſtituatur, pinguedo præterea ad reparandas oleoſas, quas continuo perdimus partes faciat, & præcipuum cruoris principium conſtituat, hinc

evidens eſt, animantia ad nutriendos homines apprime facere, quia autem quodlibet animantium genus propriam & gelatinam & pinguedinem habet, quæ tunc demum nos nutrire valent, quando per noſtras vires in noſtram naturam mutantur, eædem præterea pro vario animali, aut varia ejus parte, variam digeſtionis operam requirant; hinc Medicorum eſt determinare, quomodo varia animalia & variæ eorum partes ſeſe circa nutriendos varios homines gerant.

§. 19.

Docuit autem experientia, gelatinam teneriorem, facilius per vires digeſtionis extrahendam, & nutritioni aptandam, largiri animalia juniora & animantium muſculos, qui ſub *Carnis* nomine veniunt, ſuccoſiores, viſcera porro laxa, nec non oſſa ſpongioſa & tenera; hæc gelatina, quo tenerior eſt, eo tenuiores gignit humores, eo laxiora inde ſurgunt ſolida, eo citius per vitam conſumitur alimentum quod ſubminiſtrarunt: gelatinam viſcidiorem, digeſtu difficiliorem, difficilius noſtris partibus aſſimilandam, humores denſiores, ſolida firmiora efficientem, ægrius per vitam conſumendam, exhibent animalia annoſiora, carnes tenaciores, cartilagines, tendines, ligamenta, membranæ, viſcera ſpiſſiora membranacea, oſſa denique duriora. Obſervandum præterea eſt, quodlibet animal non modo eo meliorem gelatinam vehere, quo ipſum magis perfecta ſanitate gaudet, ſed etiam reliquorum ſuccorum, quo gaudet, rationem habendam eſſe, cum illi una cum gelatina noſtrum corpus ſubeant, hinc non alia, niſi quæ integra ſanitate gaudent bruta, quæ loca ſalubria inhabitant, & quæ vitam rite exercitiis temperatam vivunt, ſunt aſſumenda, & probe attendendum quo pabulo fuerint paſta. Carnes animalium, quæ in ſylvis & agris

verſantur, optime laborant, ſanguine abundant, locis minime aquoſis, ſiccis & æſtuoſis vitam agunt, reliquis magis nutrire, monuit HIPPOCRATES. Alcalinum principium, quod in brutis victu animali utentibus obtinet, in cauſa eſt, ut minus homines nutriant, & varium morbi genus ipſis facile affricent. Quadrupedum ſtructura cum proxime ad noſtram accedat, hinc eorum gelatinam nobis proxime accomodatam eſſe evidens eſt, & docuit experientia inter hæc, pecora nobis nutriendis præ reliquis aptiora lacte nutrita & fœmellas digeſtu quidem faciliora, ſed minoris nutrimenti eſſe, caſtrata optime digeri & largiſſimum alimentum præbere. Poſt quadrupeda aves nos optime nutriunt, ſequuntur piſces, ipſi ab amphibiis excipiuntur & hæc a vermibus.

§. 20.

Animalia, ſi teſtacea excipimus, rariſſime cruda aſſumuntur, horror quo corripimur, ſi eis crudis veſci debemus, num exemplo debeatur, an ſit vox Naturæ, hic non diſputo; comeduntur ſive *Elixa*, ubi menſtrui aquoſi ope fibræ emolliuntur, & digeſtioni aptantur, ſive *Aſſata*, cum carni is admovetur caloris gradus, ut cruor & ſerum in exterioribus vaſis denſentur, fibræ exſiccentur, & ita cruſta excitetur, ſub qua coerciti in interioribus humores per continuantem calorem agitantur, in vapores reſolvuntur, fibræ omnes in vero balneo vaporis maceratæ emolliuntur, ſive *Frixa*, dum ope pinguedinis calore denſatæ, cruſta carnibus inducitur, ſub qua ea fiunt, quæ ſub aſſatione contingere dixi, *ſive Sale condita & fumo indurata.* De carne elixa multum gelatinæ aquam, cum qua coquitur, ſubit, quæ inde *Juris* nomen induit, hinc ſi coctio modum excedit, talis caro plane iners redditur, notante jam HIPPOCRATE; dum ſub

aſſatione optime fibræ emolliantur, nec quicquam de gelatina perdatur, hinc pro optima carnem ad cibum præparandi ratione jure habetur; Frixa facile incommoda ab acrimonia oleoſa metuenda cauſatur. Dum ſale carnem condimus, ſub ipſa conditura multum gelatinæ inde eluitur, fibræ rigidiores & hinc digeſtu difficiliores redduntur, ſal qui fibris accreſcit, in gelatinam uſque penetrat, reſolutioni, quæ in primis viis fieri debet, obicem ponit, gelatinam ad nutritionem minus aptam reddit; fumus, dum vernice quaſi fibras obducit, empyreumate quoque ipſam gelatinam afficit, ea quæ a ſale fieri dixi, etiam auget, imo ipſam pinguedinem carni interpoſitam rancore afficit; hinc tali ratione præparatam carnem minus laudandam eſſe, evidens fit.

I. QUADRUPEDA.

α) Cicura.

Bos. Animal quadrupes, pedibus biſulcis inſtructum, utraque maxilla duodecim molares, inferior præterea octo inciſivos gerit; *Taurus* L. cornubus erectis, teretibus, fronte glabra, dorſo non gibboſo juba mediocri a congeneribus differt. Pro varia patria magnitudine quoque boves diſtant, ſeptentrionales maximi ſunt, meridionales minimi, illi maxime quos Barbaria alit.

Mares ταῦροι, *Tauri*, *Taureaux*, *Stiere* verſus ſecundum ætatis annum puberes evadunt, & ad hanc vitæ periodum uſque δαμάλαι, *Juvenci* dicuntur, taurus caſtratus proprie βȣ̃ς, *Bos*, *Ochs*, *Bœuf*, appellatur; femellæ βόες, *Vaccæ*, *Vaches*, *Kühe*, ſeſqui ætatis anno puberes, ab Aprili ad Julium uſque taurum admittunt, prægnantes *Hordarum*, βόων ἐγκύων, *Vaches pleines*, *tragende Kühe* nominibus veniunt, per novem menſes utero gerunt, & edunt *Vitulum*, μόσχον, *Veau*,

Kalb, qui ſexta a partu ſeptimana optimus ad cibum eſt; tauri & vaccæ poſt nonum ætatis annum decreſcunt, vix ultra quintum & decimum vitam extendunt.

Bos ut plurimum in latus ſiniſtrum ſolet decumbere, hinc hujus lateris renem, quem Galli *Rognon* dicunt, majorem eſſe, & copioſiorem pinguedinem habere obſervatur; triennis novos dentes & nova cornua producit, quæ ultima quotannis novo circulo augentur; decennis ad uſus cibarios adhibendus eſt, & tunc granis cerealibus & radicibus alendus.

Caro bovina $\frac{1}{16}$ fere gelatinæ, vitulina ultra $\frac{1}{12}$, cor vituli $\frac{1}{24}$ fere, pedes ultra $\frac{1}{12}$ vehunt. Gelatina ex carne bovina & corde vitulino nunquam conſiſtentiam ſiccam acquirit. GEOFFROI.

Carnem vitulinam bovina leviorem eſſe, monet HIPPOCRATES, eſt illa mollis & tenera, & ideo digeſtu facilis, ſed debilius inde ſurgit alimentum, multum eadem præterea muci vehit, hinc jura vitulina in morbis, ubi demulcendi & relaxandi animus eſt, præ reliquis commendantur, & patet cur in morbis pectoris & inflammatoriis multum laudentur. Pulmones præ carne plus muci vehere evicit experientia.

Caro taurina & vaccina ſiccior, durior, digeſtu difficilior eſt bovina, quam difficilius digeri minus bene dicit HIPPOCRATES. Eodem aſſerente, & ſuffragante omnino experientia, reliquis validius roborat, cum autem varii muſculi variam firmitatem habeant, hinc omnino caro bovina, pro vario loco, unde deſumitur, varia eſt, ſive lanionum ſive culinæ vitio debetur omnino quod veteres eam minus commendarint.

Lingua dotes optimæ carnis ſequitur.

Ventriculi in fruſta diſſecti, ſub *Trippes*, *Kuttelfleck*, *Bletzer*, *Caldaunen* nomine veniunt, membranacei cum ſint, hinc difficilius digeruntur, & minus nutriunt.

Medulla eſt liquor oleoſus, qui omne oſſium longorum cavum replet, ipſa pinguedo largiori aquæ portione inſtructa, & hinc facilius, quam ea, quæ in membrana cellulari hæret, humoribus noſtris commiſcenda, hinc recte validioribus nutrientibus adſcribitur; extus ſi quidem reliquis pinguibus præſtat, id ipſum majori, qua gaudet, penetrandi virtuti erit adſcribendum.

Sebum. Pinguedo conſiſtentiæ ſolidæ & duriuſculæ, proprio nauſeoſo odore & ſapore gaudet, nunquam interne datur, externe ſcopo demulcendi & relaxandi adhibetur interdum; œconomicis maxime uſibus relinquitur.

* *Sanguinem Tauri*, præeunte NICANDRO, Veteres venenis adſcripſerunt, ut videtur, ex hypotheſi potius quam ex experimento.

Fel Tauri cui creberrime bovinum ſubſtituitur, inſpiſſatum, a quibuſdam ad morbos ab inertia bilis oriundos & ad viſcerum abdominalium obſtructiones reſerandas adhibetur: HOFBERG eodem, ad drahmam unam bis de die exhibito, epilepſiam vidit curatam: externe abſtergendi, reſolvendi, vermes necandi ergo adhibetur, ab HIPPOCRATE ſuppoſitoriis pro educendis fæcibus immiſcebatur.

Lac Vaccinum, γάλα, *Lait*, *Milch*; eſt liquor albus in uberibus vaccæ ſecretus, ex triplici principio conſtans *Cremore*, πῖαρ, πῖον, *Creme*, *Rahm*, *Saane*, *Sero*, ὀῤῥὸς, *petit Lait*, *Molcken*, *Schotten* & *Caſeo* τυρὸς, *Frommage*, *Käſs*. Cremor quoad maximam partem ex oleo conſtat in *Butyrum* efformandus, ſerum copioſiſſimam aquam habet, aliquas partes oleoſas & ſalem eſſentialem, qui inde ſub *Sacchari* nomine educitur, caſeus genium animalem fert.

Cum Lac conſtituatur a chylo circulationem paſſo, quæ ejus partes in naturam animalem vertit, hinc illud ſicuti pro vario animalium genere, ita & in varia ejuſdem generis ſpecie, imo in eodem individuo pro

aſſumtis, conſtitutione corporis, motu humorum, ætate, diſtantia a paſtu &c. differt; id quod ex vacca trienni, nigricante, tribus circiter a partu menſibus, tempore verno, cœlo ſereno, matutino tempore emulgetur, pro optimo habetur. In univerſum, lac per quod albedo æqualiter diffuſa eſt, odoris alieni expers, & quod illam pinguedinis rationem habet, ut ejus gutta ſupra unguem effuſa non diffluat, commendari ſolet.

Lac vaccinum, caprino & equino levius eſſe, copioſiorem quam reliqua uſitata aquam vehere, poſt ovillum largius oleum, parciorem quam ovillum & caprinum, caſeum habere probavi in Diſſertatione *de optimo infantis recens nati alimento*.

Secedit lac in ſua principia mora, calore, acidis, alcalinis, ſpiritu vini. Si ſemel aut bis ebulliverit diutius ſine ſeceſſione principiorum poteſt aſſervari.

Innumeri, quos lac præſtat uſus, ad tres potiſſimum claſſes poſſunt revocari.

I. Cum ſit liquor per fabricam animalem ad nutritionem aptatus, hinc inter nutrientia primum locum habet, eodem non modo integræ gentes vivunt, obſervante jam Aretæo, ſed idem, illis quorum viſcera chylo & hæmatopoietica ita debilitata ſunt, ut non ſufficiant nutrimento ex cibis parando, optimum alimentum eſt, cum habeat partes nutritias, per viſcera vaccæ jamjam ad nutritionem aptatas. Infantes loco lactis materni non raro vaccino nutriuntur, quod aqua diluunt, amygdalarum ope ejuſdem partes caſeoſas ita temperari, ut humano proximum fiat, oſtendi in Diſſertatione citata. Ruſticum, qui lacte potiſſimum veſcebatur, ultra centum annos vixiſſe Galenus refert, & Bettus adducit aliquem, qui lactis uſu ad centeſimum quinquageſimum ſecundum ætatis annum aſcendit. Tabidis ab Hippocrate commendatur.

Lac calidis primis viis ingeſtum, & quæ vix non ſemper aliquid acidi continent, in eis quidem ſecedit, ſed

ſed caſeoſæ partes a ſaponaceis liquoribus chylopoietiscis ita attenuantur, ut oneri eſſe non poſſint, debili autem ventriculo cum lac ingeritur, id ipſum, ne is a partibus oleoſis relaxetur, aqua diluere, unde Gallorum *Lait coupé* ſurgit, ſive adjecto ſaccharo, monente AVICENNA, ejus ſeceſſum in partes impedire ſolemus.

II. Ob dulcedinem & oleoſas, quibus ſcatet, partes ad omnem acrimoniam, ſi acidam exceperis, commendatur, ejus uſum ad ſcorbutum omnes Auctores poſt EUGALENUM laudant; in morbo articulari ad præcepta HIPPOCRATIS, a WERLHOFF, PYE, GALLO &c. confirmata uſurpatur, ſunt qui his morbis ſæpius vexatis *diætam*, quam *lacteam* dicunt, commendant, ſub qua, per plures menſes, imo annos nullus alius cibus præter panem & lac aſſumitur, & non paucos magnum inde ſolamen expertos eſſe, conſtat omnino, ſed cum ſub tali vitæ regimine primæ viæ debilitentur, & ſolida digerere deſueſcant, hinc non raro, ſi ad priſtinam diætam redeunt ægroti, ut plurimum graviores recidivas experiri ſolent, SYDENHAM & VAN SWIETEN obſervantibus; ad venena, acria maxime, lac etiam ob omni tempore, tanquam optimum remedium fuit in uſum tractum; illis etiam qui ulceribus internis laborant, tam pro demulcendo ichore, quam pro alendo debili corpore, exhibetur, HIPPOCRATIS & GALENI conſilia, auctoritate & propriis obſervationibus longe plurimi Auctores commendant, inter quos GALLO, GULLMANN, MORTON, HOFFMANN, BOERHAAVE, VAN SWIETEN, Cl. TRALLES, Ill. PRINGLE allegaſſe ſufficiat; ſed interdum in his morbis obtinent diſpoſitiones, quæ optimi medicamenti uſum diſſuadent, quo præter febrem fortiorem, etiam ab ejus uſu ſurgentes cardialgia, ructus, preſſiones ventriculi, diarrhoeæ &c. pertinent; his in caſibus lac erit diluendum aqua

hordeata aut infuſo quodam roborante, vel ad monita MORTONI & HOFFMANNI aquis ſoteriis; id præterea notandum, prudentes medicos etiam lac appropriata morbo vegetabilia ſive vaccæ exhibendo, ſive cum lacte in fundendo, ſuo ſcopo adhuc magis aptare.

III. Ratione omnium ſuarum partium fibras relaxat, ſtricturas & inde ſurgentes morbos tollit, ſpaſmos mitigat, dolores lenit; alvum ejus ope laxari, poſt DIOSCORIDEM omnium ſeculorum obſervata docent, TRALLIANUS & GALLO hæmoptyſin, WEPFER colicam, SYDENHAM paſſionem hyſtericam, SYLVATICUS malum hypochondriacum, HIPPOCRATES Dyſenteriam, RIVERIUS tuſſim chronicam, GALLO motus convulſivos, tuſſim convulſivam, anginam, gravia a vermibus ſymptomata, nephritidem &c. curata viderunt.

Curam lacteam ſuſcepturi purgaante eccoprotico primas vias evacuare tenentur, mane & verſus veſperam ejus, mox poſtquam e vacca emulctum eſt, uncias ſex bibant, ſenſim ſenſimque ad duas libras uſque de die hauriendas aſcendant, eidem ſaccharum adjicere nunquam obliviſcantur; peſſime agunt, qui illud coquendo & ſollicite cuticulas inde auferendo, dum neſcio quam viſcedinem inde auferre volunt, illud ſpiſſius reddunt, & ut difficilius ex alvo exeat, id quod jam Veteres perſpexerant, efficiunt, & ſubtili principio privant, cujus præſentiam egregie VAN SWIETEN evicit; id denique adhuc notandum, quod per omne, quo cura lactis uſurpatur, tempus, id quod ad minimum per quatuor ſeptimanas extendendum eſt, cibis eupeptis, vino generoſo, rubro maxime, debeant uti ægroti, corpus decenter movere, puro & libero aëre veſci, omnes graviores animi motus evitare &c. & ut omnia paucis comprehendam, talem debeant ſequi vitæ rationem, ut lactis effectus inde juventur, corruptio arceatur.

Lactis uſu febricitantes interdicendos eſſe HIPPOCRATES rectiſſime monuit, cum tales homines vires digerentes vitiatas habeant, nutriendi non ſint, & major, quo ardent, calor facile pinguedinem lactis rancidam poſſet reddere, hypochondriaci quoque inde abſtinere debent, nec non illi quibus viſcera abdominalia obſtructa ſunt, obſervante GALLO etiam tuberculis pulmonum laborantes, plethorici porro, phlegmatici & obeſi. Gravia quæ uſum lactis præpoſterum excipiunt ſymptomata, egregie delineavit HOFFMANN; dentes quoque inde lædi GALENUS monet. Externe ad cataplaſmata, balnea, enemata emollientia, nec non ad abluendas partes excoriatas adhibetur.

Serum, præ equino pauciorem aquam vehere evici in Diſſertat. citat; ejus partes oleoſæ, & ſi quas adhuc fovet, caſeoſæ paucæ ſunt, & principio ſaponaceo, quo gaudet, ſolutæ, hinc qui a lactis inſignioribus viribus nutrientibus & laxantibus, aut ab ejus in partes ſeceſſu metuuntur effectus, ſub ſeri uſu locum non habent.

Pingues partes, quibus ſerum ſcatet, ut illud vires nutritias habeat, efficiunt, eo ſolo BOERHAAVE per aliquot menſes, FERGUSON per octodecim annos vixit; medicato ſcopo ob vim ſaponaceam maxime commendatur, inde ejus vires alvum ducendi, GALENO notatæ, fluunt, & quidem ſine commotione, ita ut in febribus continuis ipſis, ſuadente jam HIPPOCRATE, carthartico ſcopo poſſit exhiberi, in quibus ipſis ſanguinem diluendo, ſpiſſitudinem phlogiſticam arcendo & tollendo, ſtricturas relaxando, excretiones aquoſas promovendo, egregie conducit; dyſentericis quoque, ſecundum HIPPOCRATEM, cum ſucceſſu datur, nec non illis qui qualicunque acrimonia laborant; hinc tempore verno optimo conſilio, ad eluendas e corpore ſordes per hyemem collectas, exhibetur ſpiſſitudini cuivis humorum egregie medetur. SYLVATICO ob-

ſervante ad obſtructiones viſcerum abdominalium reſerandas, mala hypochandriacum & hyſtericum ſopienda, ad rheumaticos porro & arthriticos morbos arcendos & curandos, ſecundum obſervata SYDENHAM, præſtans omnino medicamentum, multum quoque ad mitigandam draſticorum virulentiam, & leniendas, quæ inde ortæ fuerunt, noxas conducit, confirmante HIPPOCRATIS monita HOFFMANNO. Datur ſive ſolum, ſive cum medicamentis morbo appropriatis unitum, ad libram unam pro doſi, non malo conſilio quoque pro potu ordinario præſcribitur. Idem GALENUS abſtergendi ſcopo ad ulcera adhibuit, & inteſtino recto infudit.

Serum Lactis dulce HOFFMANNI acido evoluto caret, copioſiores partes pingues fovet, & illas levi empyreumate inſtructas; ubi demulcendi ſcopus eſt vulgari præferendum, in febribus autem & obſtructionibus reſerandis iſti omnino poſtponendum.

* *Aqua deſtillata Seri lactis* Pariſ. iners. * *Aqua Lactis Alexiteria* BATEI. parum mutata a Pariſinis recipitur; nomini non reſpondet.

Butyrum, βέτυρον, *Beurre*, *Butter*. Eſt pinguedo ex lacte, ope agitationis, a ſero ſeparata & collecta, eidem autem & ſeri & caſei partes adhuc connexas madere, docet ejus coctio, qua illæ partim quoad maximam partem in auras abeunt, partim cum his ſub nomine *Anckentröſter* ſecedunt.

Cum butyrum ex lacte ſurgat, hinc hujus indolem ſequitur, & evidens fit, cur Majale reliquis præferatur.

Optimum habetur, quod ſatis pingue eſt, flavo colore gaudet, gratum præterea ſaporem & odorem exhibet.

Alcohol inde aliquid recipit, ultra $\frac{1}{2}$ olei, ultra $\frac{1}{6}$ aquæ, vix $\frac{1}{3}$ terræ vehit. NEUMANN.

Ut ætatem ferat, ſive ſale condiri, ſive coctione diſponi ſolet, hæc moderato igne inſtituitur, uſque

dum per butyrum limpidiſſimum fundus vaſis poſſit videri & ſordes, quæ ſub coctione ſecedunt, probe inde removentur. Optimum butyrum ſalitum ad nos ex Belgio adducitur, Galli id quod in Normannia aut Gallo-Britannia paratur maximi faciunt, eo rarius utimur, cum ex montibus Alſatiæ ſuperioris & ſylvæ Martiæ larga quantitas butyri nobis advehatur, quod coctione, ut aſſervari poſſit, noſtrates diſponere ſolent.

Butyrum, Scytharum præparatum, monente HIPPOCRATE, & Barbarorum cibus ſecundum PLINIUM, hodie creberrimo in uſu ſolet eſſe, oleorum unguinoſorum & virtute & nocendi facultate pollet, large nutrit, ſed primas vias quoque relaxat, & acrimoniam oleoſam gignendo, non raro graviſſima excitat ſymptomata. Medicato effectu in morbis a rigiditate fibrarum, aut cum hæ præter naturam irritantur, conducit. Butyrum calore diſſolutum & ſaccharo mixtum feminas Luſitaniæ ad menſes dolorificos haurire, ZACUTUS refert; illi qui per vitæ rationem vaporibus acribus ſeſe exponere coguntur, non male Butyrum jentaculi loco aſſumunt; Externe relaxandi & demulcendi ſcopo in uſum trahitur, clyſmatibus quoque, emolliendæ alvi ergo, adjicitur.

Butyrum coctum, *beurre fondu*, *Ancken*; coctione aliquam mutationem paſſum eſt, hinc & odore & ſapore a butyro integro recedit, eo maxime culinæ opus habent ad paranda ea frixorum genera, quæ ſicca fragilitate debent gaudere, Medici eodem vix interne, crebro autem externe utuntur, abſtergendi maxime ſcopo. **Unguentum Potabile Rubrum* Auguſt. parum mutatum Wurtembergenſes & Argentoratenſes recipiunt, cur medicamento, quod reſolvendi ſcopo commendant, adſtringentia addantur, non video. *Unguentum Potabile Viride* SCHROEDERI. Wurtembergenſes aliqualiter a SCHROEDERO recedunt, abſur-

diſſima compoſitio, evidentur roborans, a noſtratibus crebro ventriculo infantum, qui cardiogmo laborant, ſolet inungi.

Caſeus formatur a lactis partibus tenacioribus, illæ pro varia forma qua ſecedunt, varie denominantur. Serum & caſeus, dum cremore in butyrum acto, remanent, *Lactis ebutyrati* Barb. *Babeure*, *Buttermilch* nomine veniunt, ſi lac effuſo acido cogitur, ὀξύγαλα, χιστός, *Lac ſchiſtum*, *Recocta* Barb. *Lait caillé*, *Zieger* appellari ſolet, inde ſi ſerum effuſum & ponderibus quoque impoſitis expreſſum eſt, *Caſeus* ſurgit, variat is non modo pro vario lactis genere unde fuit paratus, ſed etiam eo, quod quidam ex integro lacte paretur, butyraceis hinc partibus ſcatet, pinguis, alius ex lacte ſurgat, unde prius cremor fuit ablatus, hinc ſiccior. Vaccinum ovillo minus, reliquis magis tenacem eſſe in Diſſertatione citata oſtendi.

Quidam caſei ex regionibus ubi parantur famam aſſecuti ſunt. *Parmeſan* præparatur ad Parmam, nec non in Laudenſi Ducatus Milanenſis tractu, flavus, recens, non pinguis eligitur; ex Helveticis *Gruyerenſes* ab oppido pagi Freiburgenſis denominati, annoſi, pingues & *Glaromenſes* multum acres, ſicciſſimi & Trifolio Meliloto cœruleo L. viridi colore, nec non ſapore & odore aromatico imbuti laudantur; inter Belgicos, illi qui cruſtam rubram habent, reliquis præferuntur, ad eos *Caſtrienſes* Anglorum proxime accedunt, inter Gallicos *Caſſenaticum Delphinatus* & *Brienſem* ad Campaniæ Meldas paratum valde laudant; *Roquefortenſis* ex lacte ovillo conficitur.

Ab acidis & alcalibus quoad maximam partem diſſolvitur, ultra $\frac{1}{2}$ ſpiritus alcalini, $\frac{1}{16}$ ſalis urinoſi, $\frac{1}{4}$ fere olei, $\frac{1}{5}$ circiter aquæ fundit. NEUMANN.

Cum caſeus ex partibus lactis jam in naturam animalem verſis ſurgat, hinc eundem multum nutrire

eſt evidens, ut jam HIPPOCRATES monuit, qui autem etiam eundem difficilis digeſtionis eſſe, ſagax perſpexit & non pauca quæ inde ſurgere poſſunt mala adduxit, id quod ex inſigni, qua gaudet tenacitate, facile patet, hinc quoque videmus ejus abuſum primas vias onerare, chylum ſpiſſum & acrem ſanguini infundere, varium acrimoniæ genus gignere, calculos renum inde cauſari GALENUS monet, cum recocta & lac ebutyratum caſeum ſaponaceo ſero dilutum vehant, hinc ſecurior eſt eorum uſus, id quod & GALENUS monet.

Caſeus extus applicatus reſolvit & glutinat, in arthritide & vulneribus egregios ejus effectus vidit GALENUS.

* CANIS, κύων, *Chien*, *Hund*. Animal quadrupes quod in utraque maxilla ſex dentes inciſores habet, digitos unguiculatos quinque in pedibus anterioribus, quatuor in poſterioribus. *Familiaris* L. cauda ſiniſtrorſum recurva diſtinguitur. Animal carnivorum, innumeris varietatibus ludit, hinc difficillime ejus characterem naturalem determinare licet, nono aut decimo ætatis menſe puber evadit, tempus libidinis per decem circiter dies durat, & bis de anno obtinet, graviditas per duos menſes obtinet, plures catuli uno partu excluduntur, vitam canes ad vinginti uſque annos protrahere ſolent.

Stercus caninum $\frac{1}{80}$ extracti ſpirituoſi, $\frac{1}{12}$ aquoſi ſalini, $\frac{1}{6}$ fere phlegmatis, $\frac{1}{11}$ ſpiritus $\frac{1}{64}$ olei empyreumatici NEUMANN dedit.

Carne canina in Inſulis Canarienſibus, India, China, Africa & Canada veſci ſolent, illam facile digeri & parum nutrire HIPPOCRATES præcipit, qui ejus eſum ægris inflammationibus, alvo adſtricta aut viſceribus abdominalibus obſtructis laborantibus commendat. ROBERTI FLUDD animadverſionem de podagra lambitu canum curata Illuſtr. LINNÆUS confirmat, obſervationes

de epilepſia & aliis morbis in canes tranſplantatis mitto.

* *Stercus*, quod Barbari *Album græcum* dixerunt, eligitur ſiccum, & quod ab immixtis oſſium recrementis album eſt, illud GALENUS aliquem ſuorum Præceptorum ad anginam, dyſenteriam, ulcera inveterata adhibuiſſe, ſe quoque cum optimo ſucceſſu eodem uſum eſſe, teſtatur. In Suecia tanquam polychreſtum remedium ad mammas induratas adhiberi refert VIGELIUS. Stercus, oleo acri & alcali conſtans, vires reſolventes editurum facile largior, ſed non video cur caninum aliis ſit præferendum, & in tanta remediorum reſolventium quantitate quam habemus, ſordidum medicamentum ſit in uſum trahendum. * AXUNGIA nihil proprii videtur habere. * *Hepar Canis rabidi* virtutes antilyſſas nondum probavit. * *Oleum Catellorum* Pariſ. ad morbos nervorum laudatur.

CAPRA, *αἴξ*, *Chevre*, *Geis*. Cornubus rectis a bove differt: *Hircus* cornua apice recto inſtructa, ſemel modo arcuata, extus rotundata, intus cultrata, pilos rectos, aures minores habet.

Mares *τράγοι*, *Hirci*, *Tragi*, *Boucs*, *Bœck*, anniculi jam puberes ſunt, ſexennes jam effœti; capræ, quæ non raro cornubus carent & pauciores quam hirci dentes habent, ſeptimo ætatis menſe puberes, per quinque menſes utero gerunt & tunc deponunt *ἐρίφους*, *Hædos*, *Chevraux*, *Zickelchen*, *Geisbœckgen*, *Geislein*; per quinque a partu menſes copioſiſſimum lac fundunt, ſeptimo ætatis anno effœtæ, hœdi ſexto a partu menſe caſtrantur, & tunc *Capri* ſolent dici.

Gens caprina in ſeptentrione procerior eſſe ſolet, vix ultra duodecimum annum vitam extendit.

Cum & hircorum & caprarum caro durior ſit, hinc nonniſi hœdorum in cibum recipitur, quæ de ejus

minus ſalubri eſu adducunt HIPPOCRATES & GALENUS hircinam & caprinam non hœdorum ſpectant, quippe quam & digeſtu facilem eſſe, & bonum alimentum largiri quotidiana experientia docet.

Lac caprinum aſinino & equino copioſorem pinguedinem vehere, & minus caſei, qui vaccino tenerior eſt, ejus ſerum poſt ovillum minus oleoſarum partium habere, evici in *Diſſertat. citat.* Cum capræ plantis adſtringentibus veſcantur; hinc earum lac, cum roborare volumus, reliquis præferre ſolemus, eodem ad malum hyſtericum cum ſucceſſu uſus eſt GALLO.

* *Sanguis Hirci inſpiſſatus* unde ventriculus, præter quaſdam partes empyreumaticas, nihil extrahere valet, jure exolevit inter Medicos rationales. * *Sevum Hirci* præ bovino nihil proprii habet, niſi quod mollius ſit, & ad colorem cœruleſcentem vergat.

OVIS, πρόβατον, ὄϊς, *Brebis*, *Schaaf.* Cornubus retrorſum verſis a pecoribus cicuribus reliquis differt. *Aries* L. caudam rotundam, brevem & corpus lanigerum habet.

Mas κριός, *Aries*, *Belier*, *Widder* ſeſquiennis puber, octennis effœtus, ad decimum quartum annum vitam extendit, ſexto ætatis menſe caſtratur & tunc ἔθρις, *Vervex*, *Mouton*, *Hammel* dicitur. Ovis annicula puber eſt, duo loco cornuum tubera in fronte fert, per quinque menſes utero gerit, per octo menſes a partu lac fundit; octavo ætatis anno effœta; ejus catuli ἄρνες, *Agni*, *Agneaux*, *Lämmer*.

Oves, in locis ſiccis vitam degentes, multo meliorem carnem largiuntur, quam illi, qui humida inhabitant, antequam macello committuntur, cerealibus & leguminibus nutriri ſolent.

Caro arietis tenax eſt, & in modum hircinæ ſaporis nauſeoſi, ovilla inſipida, viſcida, vervecina

ſucculenta, digeſtu facilis, ultra $\frac{1}{11}$ gelatinæ largitur, Geoffroi; præ reliquis tranſpirationem auget obſervante Sanctorio; agnina caro, notante etiam Hippocrate, facillime digeritur, $\frac{1}{32}$ gelatinæ teneræ & mucoſæ fundit.

Lac ovillum præ reliquis copioſius & tenerius butyrum, largiorem & tenaciorem caſeum vehere in *Diſſertat. citat.* monui; patet hinc quod cæteris magis nutriat quidem, ſed difficilius digeratur.

Pedes vervecini glutinoſi ſunt, in morbis ubi acre inteſtina tenet, aqua cum eis cocta ano injicitur.

Lana Succida eſt talis, quæ pinguedine farta eſt, ea inde aquæ ope extracta ὄισυπος dicitur & non videtur aliquid proprii præ reliquo adipe habere, monente jam Galeno; lana ſuccida e collo & abdomine pendens ὑσώπερα Græcis dicitur, calore partes quibus applicatur fovet & hinc relaxat, mammis induratis, membris luxatis, collo, cum fauces affectæ ſunt, imponitur, creberrime, ex præcepto Hippocratis, tanquam vehiculum, quo medicamenta emollientia partibus affectis imponuntur, adhiberi ſolet.

Porcus, *Sus*, ὗς, χοῖρος, *Cochon*, *Schwein*. Eſt quadrupes dentibus inciſivis in utraque maxilla & pedibus biſulcis inſtructum.

Sus Scrofa L. cauda piloſa, auriculis oblongis, abdomine non ad terram uſque propendente diſtinguitur, ubique in antiquo orbe occurrit, Hiſpani eam demum Americæ intulerunt, in regionibus meridionalibus nigra & procerior eſt.

Mas *Verres*, *Verrat*, *Eber*, nono menſe puber evadit, dentes caninos extra os prominulos habet, triennis effœtus eſt, ſexto ætatis menſe caſtratur & tunc *Majalis*, *Barg* ſolet dici. *Scrofa*, *Truïe*, *Mohr* bis de anno porcellos, *Ferklein*, *Heizlein* deponit & illos plures qualibet vice, porcelli qui ubera ducunt, *Cochons de Lait*, *Spanfercklein* duos ſeu tres menſes

nati in cibum recipiuntur, ſcrofa vulgo poſtquam quarta vice peperit evadit effœta.

Gens ſuilla ſimplici ventriculo gaudet, & inteſtina habet illis, quæ in ruminantibus obtinent, multo minora, ad vigeſimum uſque ætatis annum ſolet pervenire. Vegetabili æque ac animali victu veſcitur, optime impinguatur glandibus Quercus & Fagi, ſed hæ lardum minus ſolidum gignit.

Lardum, *Lard*, *Speck*. Eſt pinguedo dura in panniculo adipoſo ſubcutaneo hærens; *Axungia*, *Saindoux*, dicitur mollior pinguedo ex inteſtinis, meſenterio &c. collecta.

Caro ſuilla digeſtu difficilis eſt, & chylum viſcidum largitur, hinc nonniſi hominibus robuſtis & qui vitam exercitatam vivunt concedenda, eam hac ratione in uſum tractam copioſe nutrire HIPPOCRATES tradit, multum inde tranſpirationem imminui obſervavit SANCTORIUS. Porcellos digeſtu difficiliores eſſe, & alvum laxare jam HIPPOCRATES præcepit & experientia confirmat.

Farcimina quæ ex hac gente maxime parantur ex eis quæ de viſceribus & partibus animalium fumo induratis, ſub Bovis hiſtoria dicta fuerunt, dijudicanda ſunt, aromatibus quæ ipſis adjici ſolent & linguæ & ventriculo magis accomodantur.

* *Stercus* quod CUMMIUS contra febres intermittentes commendat, Ill. LINNÆUS autem ad drachmæ pondus intus datum dyſentericis, extus ad hæmorrhagiam narium laudat, in tanta quam habemus, meliorum & minus nauſeoſorum remediorum caterva negligitur.

* *Vulvas* Romanis olim multum uſitatas MOELLEBROECK & LEDEL in incontinentia urinæ auxilium afferre tradunt, ſed quis talibus fidem adhibebit?

β. FERA.

Quadrupeda fera cum ſub cœlo libero vivant, & illa maxime, quæ ſicciora & montana loca inhabitant, exercitatam magis quam cicura vitam agant, hinc præ his melius alimentum præbere videntur, cum autem eorum caro, ob eam vitæ rationem, magis firma ſit, hinc validiores vires digerentes exigunt, nec conducunt debilibus; ut caro tenerior & ſapidior evadat, animal demum aliquot a morte diebus ſolent in cibum recipere, ubi autem probe cavendum, ne putredo juſto majores progreſſus fecerit, & ab ejus uſu acrimonia putrida ſurgat; fera animalia præ cicuris ſicciora, crudiora, digeſtu faciliora eſſe & minus nutrire tradit HIPPOCRATES.

APER, χοῖρος ἄγριος, κάπρος, *Sanglier*, *Wildſchwein* auriculis brevioribus & ſubrotundis, dentibus caninis longioribus, cauda brevi & magis recta a Porco domeſtico differt; tardius quam verres puber fit, Decembri & Januario menſibus æſtu venereo agitatur, capto, ſi per paucas modo horas teſticuli relinquuntur, omnis caro nauſeoſo inde afficitur odore, femina *Laye* catellos *Marcaſins*, *Friſchling* Majo vel Junio excludit, horum cutis per ſex aut ſeptem a partu menſes ſtriis variegata eſſe ſolet.

Cum aper corpus ſuum magis quam porcus domeſticus exerceat, alimento etiam minus ſordido, quam Sus ſcrofa utatur, hinc ejus caro ſuilla & ſapidior eſt, & digeſtu facilior.

Dentes canini *Defenſes*, *Fangzæhne* ut plurimum ex maxilla inferiori deſumuntur, toti cavi ſunt, albi, in annoſiore animali flavicant, in arcus formam flexi ſunt, tribus faciebus longitudinalibus inſtructi, ad pleuritidem laudantur, ſed quis a ſubſtantia abſorbente aliquid boni ad morbum inflammatorium expectabit?

Capreolus, δορκὰς, *Chevreuil*, *Reh.* Pedes biſulcos, cornua ramoſa, in maxilla inferiore octo, in ſuperiore nullos dentes habet. *Cervus Capreolus* L. cornubus teretibus, erectis, nudis diſtinguitur.

Sub finem Octobris venere agitatur, femella *Chevrette*, *Ziege*, circa finem Aprilis per viginti & duas ſeptimanas utero gerit, circa finem Aprilis duos ut plurimum catulos edit δορκάδια, *Faons*, *Rehkitzlein*, qui duodecimo jam a partu die matrem ſequi poſſunt. Capreoli non gregatim vivunt, ſingulæ familiæ ex parentibus & catulis anniculis compoſitæ ſingulatim vivunt; eorum vita vix ultra decimum & quintum annum extenditur.

In variis Galliæ provinciis nulli, nulli in Anglia, pauci in Italia & Suecia, in America copioſi. Colles amant & ſylvarum regiones ſteriliores, agris cerealibus vicinas, in ſylvas denſiores ſe nunquam immittunt.

Mares anniculi typhos exiguos, *Dagues*, *Spieſe* edunt, eos ad finem autumni deponunt & per hyemem reſtituunt, Martio menſe cutim, qua nova cornua teguntur, abradunt; ſingulis annis uſque ad quartum, ramorum, in quos cornua dividuntur, *Andouillers*, *Ende*, numerus augetur. Caro capreolorum biennio majorum, quos *vieux Brocards* ſolent appellare durior & minus ſapida eſt, catellorum mucoſa, anniculorum optima, exquiſitiſſima ad lumbos *Filet*, *Ziemer* hæret, hanc ſequitur illa pedum poſticorum *Schlegel*, *Cuiſſot*.

* Catus, αἴλουρος, *Chat*, *Katze*. Differt a cane unguibus hamatis & retractilibus, nec non lingua aculeis inſtructa. *Felis Catus* L, caudam elongatam, annulis diſtinctam & pilos ex fuſco, nigro, flavicante & albido variegatos habet. Sylveſtris per omnem Europam occurrit.

A plebe interdum comeditur, ejus carnem ad leporinam accedere, teſtatur Gesner.

Aliquoties de anno libidine agitatur, femella per duos circiter menſes utero gerit, primo jam ætatis anno puber evadit, raro vitam ultra decem annos extendit, animal carnivorum.

* *Axungia* præter vires cum reliquis communes aliquam acrimoniam ob catorum victum animalem & vitam valde agitatam videtur poſſidere, & hinc evidentiores effectus reſolventes edere.

Cervus, ἔλαφος, *Cerf*, *Hirſch.* Dentes in inferiore maxilla octo & cornua ramoſa habet, *Nobilis* L. cornubus teretibus nudis, ſolidis, ad latera incurvis & collo non jubato diſtinguitur.

Septembri menſe libidine agitatur & per omne hoc tempus, quod raro ultra quatuor ſeptimanas extenditur, multum furit & validiſſimum odorem ſpirat. *Cerva Biche*, *Hündin*, *Hirſchkuh* per octo menſes utero gerit, & Junio menſe unum *Hinnulum*, *Faon*, *Hirſchkalb* excludit, cujus corpus ſtriis & maculis variegatur, accipit is ſexto ætatis menſe, ſi mas fuerit, tubera in fronte, quæ ſi in cornua ſimplicia excreverunt, animal παλταλία, *Subulo*, *Daguet*, *Spieshirſch* dicitur, a tertio ad quintum vitæ annum *Furcarius* Barbar. *jeune Cerf*, *Gabelhirſch* appellatur, ſeptennem Galli *Cerf de dix Cors*, annoſiorem *vieux Cerf* denominant. Ad octavum uſque ætatis annum creſcit, quadrageſimum raro excedit, ſingulis annis menſe Aprili cornua deponit, Auguſto cuticulam, qua nova teguntur, ad arborum truncos abradit, caſtratus nova cornua non protrudit, ramorum, in quos cornua finduntur, numerus nihil conſtantis habet, ſed pendet a quantitate & qualitate alimenti, idem cervus uno anno plures & altero anno pauciores habet, apud noſtrates raro ultra duo & viginti occurrunt.

Gens cervina hyeme gregatim paſcitur, vere juniores modo ſe in greges colligunt, cervi colles,

valles, planitiem inhabitantes majores ſunt, & capita magis rufa habent. Veſcuntur vegetabilibus.

Dum HIPPOCRATES & GALENUS carnem cervinam difficilem & mali ſucci eſſe pronuntiant, de cervis annoſioribus aut hyeme captis verba faciunt, quæ a cerva vel ſubulone deſumitur ſatis tenera, ſapida & nutritia ſolet eſſet; maxime ſi a talibus animalibus recipitur, quæ loca altiora inhabitant. *Typhi* Barbar. *Crues*, *Kolben* cornua tenella, a prolongatione integumentorum perioſtei & vaſorum, quæ apophyſes frontales cingunt, efformata, alimentum quidem guſtui gratum ſed viſcidum, hinc digeſtu difficile, & unde minus bonus ſanguis ſurgit, largiuntur.

Cornua una cum baſi quæ ea nectit *Merein*, *Geweih* nomine veniunt, cornu corpus *Perche*, *Stange*, rami *Andouillers*, *Ende*, baſis eorum tumida *Meule*, *Roſe* dicitur. Cornuum omnis ſuperficies tuberculis *Perlen* obſidetur, majoribus ad baſin *Pierrures*, minoribus per reliquum corpus *Perlures*.

Cornua ultra $\frac{1}{6}$ ſpiritus urinoſi, $\frac{1}{29}$ fere olei empyreumatici, ultra $\frac{1}{12}$ ſalis volatilis fundunt. *Inſt. Chem.* NEUMANN inde ultra $\frac{1}{11}$ ſpiritus urinoſi, ultra $\frac{1}{28}$ olei, $\frac{1}{15}$ fere ſalis obtinuit. Gelatinæ $\frac{1}{4}$ fere. *Inſt. Chem.* NEUMANN, CARTHEUSER.

Raſura Cornu Cervi eſt cornu radula comminutum, minus bene ex officinis ſamiariorum, cultrariorum &c. recipitur, quippe tale non raro ramentis æris inquinatum eſſe ſolet, nec placet cornu cervi torno comminutum, quippe quod caret interna cornuum ſubſtantia, præ exteriore largiorem gelatinæ rationem vehente. Coquitur ex aqua & illi vires relaxantes & demulcentes impertit, ejus drachma circiter ad libram aquæ hoc ſcopo recipitur.

Gelatina SCHROED. demulcendi & nutriendi ſcopo adhibetur, ejus uncia dimidia duodecuplo juris diluta pro doſi datur, ad morbos pectoris & febres

lentas maxime adhibetur. * *Gelatina ſicca* Noſtrat. ad pulveres demulcentes, ubi acrimonia primis in viis obtinet, adhibetur: * *Gelatina Cornu Cervi Citrata* Wurtemb. egregium medicamentum ad febres lentas. *Cornu Cervi uſtum* a GALENO adſtringendi ſcopo commendatur, præter abſorbentes, nullas alias vires exſerit, peſſime ad decocta præſcribitur. *Cornu Cervi philoſophice præparatum* SCHROED. per ipſum quo præparari ſolet, laborem iners redditur, bezoardicæ quæ ipſi adſcribuntur vires debentur ſomniis ſuperiorum ſeculorum de vi cervi alexipharmaca. * *Cornu Cervi auratum* FINCK antecedenti viribus par eſt. * *Decoctum Album* SYDENHAM non placet. *Aqua Cornu Cervi Citrata* Noſtrat. inconcinna compoſitio, quæ ſi quas virtutes habet, illas corticibus citri maxime debet, mixturis mediis, gratiæ ergo ſolet adjici. * *Pulvis Cervinus* CAMERAR. Inconcinna compoſitio, quæ præter abſorbentes, nullas alias vires habet. *Spiritus*, *Oleum*, *Sal*, vid. *Inſtitut. Chem.* * *Spiritus Cornu Cervi externus* Wurtemb. eſt ſpiritus vini oleo empyreumatico fœtus. * *Aqua deſtillata e typhis Cervi* SCHROED. iners omnino, * *Aqua e typhis Cervi compoſita* Wurtemb. eſt aqua vinoſa analeptica, parum efficax. *Liquor Cornu Cervi Succinatus* vid. *Succinum.*

Medulla Cervi etiam HIPPOCRATI laudata, vix aliquid proprii præ bovina videtur habere.

* Os de Corde Cervi planum, figura irregulari inſtructum, eſt portio cordis ad ortum utriuſque orificii arterioſi, per frictionem, indurata, de ſubſtantia oſſea, jam a PLINIO ad uſus medicatos laudata, quis aliquid efficacis expectabit?

* *Aqua e Corde Cervi* MYNSSICHT correcta a Wurtembergenſibus recipitur, vires, ſi quas habet, eas vino & aromatibus debet.

Oleum Animale DIPPELII. vid. *Inſtitut. Chemiæ.*

CUNI-

Cuniculus, δασύπους, *Lapin*, *Kunigle*, *Kaninichen*; ad lepores pertinet qui pedibus digitatis, unguiculatis, duobus in utraque maxilla inciſoribus, caninis nullis, cauda minima gaudent: *Lepus Cuniculus* L. pupillas rubras habet. Frigus regionum ſeptentrionalium non fert; cuniculos ſylveſtres ſemper gryſeos eſſe, domeſticos nullas foveas fodere, quibus ſe cum catulis abſcondant, Perilluſtris Buffon annotat; ſexto ætatis menſe puberes fiunt, marem vel ſexies in una hora congredi cum femellis ferunt; femella per unum menſem utero gerit, & quolibet partu ſex ad octo catulos, *Lapraux*, edit, quibus per ſeſqui menſem mammas præbet, duplicem uterum habet, minus frequenter tamen quam lepus ſuperfœtationem experitur, ad nonum uſque ætatis annum cuniculi perveniunt, caro albicat, præ leporina magis ſucculenta, alimentum dat laudabile.

* *Axungia* a Leporina parum differt.

Lepus, λάγως, *Lievre*, *Haas*. *Lepus timidus* L. auriculis apice nigris diſtinguitur; in Europa copioſiſſime, parcius in Aſia, parciſſime in America occurrit. Primo jam ætatis anno puber eſt; femella *Haaſe* per unum menſem utero gerit, uno partu tres ad quatuor catulos, *Levrauts*, excludit, & mox a partu marem denuo admittit; ob uterum duplicem, quo gaudet, facile ſuperfœtationem experitur, per viginti dies catulos lactat. Lepores qui loca paludoſa inhabitant, *Ladres*, carnem habent nauſeoſam; nec exquiſiti ſaporis ſunt, qui in planitie & vallibus degunt; monticolæ & majores & magis bruni ſunt, & carnem habent magis acceptam, in locis ſeptentrionalibus per hyemem albi ſunt, ſed tales quoque interdum in Gallia fuerunt obſervati.

Tali eorum $\frac{1}{16}$ Extracti ſpirituoſi, $\frac{1}{4}$ aquoſi ſalini, $\frac{1}{5}$ fere ſpiritus, $\frac{1}{12}$ olei empyreumatici, $\frac{1}{8}$ ſalis volatilis exhibuerunt. Neumann.

Carnem leporinam digeſtu facilem eſſe, & corpus bene nutrire HIPPOCRATES & GALENUS tradunt; vires pilis jam ab HIPPOCRATE, veſicæ & talis, ſuperioribus ſeculis adſcriptas, experientia non confirmavit.

* *Axungia* flava eſt, reſolvendi & abſceſſus maturandi ergo laudatur.

*LUTRA, ἐνυδρὶς, *Loutre*, *Otter*. Dentibus in utraque maxilla ſex & digitis membrana inter ſe junctis gaudet, *Muſtela Lutra* L. digitis palmatis, glabris, æqualibus agnoſcitur. Vivit piſcibus & avibus aquaticis, piſcinis pernicioſiſſimum animal; caro ejus dura eſt, tenax, nauſeoſo piſcium putridorum odore perfuſa, difficilis digeſtionis, mali nutrimenti.

* TAXUS Barb. *Meles*, *Blaireau*, *Dachs*. Eſt animal quadrupes, quod dentes inciſivos in utraque maxilla ſex, digitos in ſingulis pedibus quinque, & pollicem reliquis digitis proximum habet. *Urſus Meles* L. Corpus ſupra ſordide cinereum, inferne nigrum, caput tæniis albis & nigris variegatum oſtendit. Animal carnivorum maximam vitæ partem dormiendo tranſigit.

In Europæ ſpiſſioribus ſylvis occurrit.

* *Axungia*, pinguedini cati ſylveſtris ſimilis, cum meles vitam parum agitatam agat, minus reſolvens eſſe videtur.

* VRSUS, ἄρκτος, *Ours*, *Bæhr*. Non male ab Ill. LINNÆO ad idem cum melibus genus reducitur & cauda abrupta diſtinguitur.

Occurrit in Alpibus, Germania & regionibus magis ſeptentrionalibus.

Animal carnivorum, autumno libidine corripitur, per centum & duodecim dies utero gerit, raro ultra quintum & vigeſimum annum vitam extendit.

Pedes urſi gratum edulii genus conſtituere, Perilluſtris BUFFON monet.

* *Axungia* alba eſt, porcina mollior, ego nullum proprium in eadem odorem poſſum detegere, ad alopoeciam laudari GALENUS refert, hinc eam vel hodie adhuc, vulgus pro accelerando incremento pilorum adhibet.

* VULPES, ἀλώπηξ, *Renard*, *Fuchs*. *Canis Vulpes* L. cauda recta diſtinguitur, animal carnivorum proprium fœtorem emittens, hyeme libidine agitatur, ad quatuordecim annos vitam extendit.

Interdum in cibum recipitur, & tempore vindemiarum pro exquiſita habetur, ut poſt GALENUM Perilluſtris de BUFFON monet.

* *Pulmones* cum arteria aſpera exſiccati aſſervantur, probe cavendum ne vermibus exedantur, nauſeoſum ſaporem habent, & præeunte GALENO, ab omni tempore aſthmaticis fuerunt commendati, per ſe vix hodie præſcribuntur, ſed crebriori in uſu eſt

Loch de Pulmone Vulpis quod MESUE a GALENO deducit, reſolvens omnino medicamentum, ad morbos pectoris non inutile, ex quo optime Pulmones Vulpis exularent.

Oleum Vulpis ſimplex GALENUS, quod in principio arthritidis profuerit, ſe crebro expertum eſſe, teſtatur; Wurtembergenſes & Pariſini, præeunte MESUE, varia vegetabilia aromatica ipſi adjiciendo illud magis reſolvens reddunt, Wurtembergenſes majorem præ Pariſinis aromaticorum rationem recipiunt.

II. AVES.

Aves facile digeri, ſed parum nutrire HIPPOCRATES præcipit, circa eas æque ac circa quadrupeda experientia docuit, annoſiores carnem tenaciorem habere, quæ autem etiam validius nutrit, inter eas granis vel baccis veſcentes, eis quæ inſectis vivunt, & hæ ichtyophagis præferuntur, cadavera ſectantes a menſis no-

ſtris jubemus exulare; minus bonum præ reliquis alimentum, eas quæ ad aquas vivunt præbere, jam Hippocrates monuit; verno tempore, avium in univerſum eſus minus laudatur, quippe quo plurima earum genera rem veneream exercent, migratoriæ autem, poſt longiora itinera, ad nos veniunt. Illæ etiam quas in cortibus alimus, cum largiore alimento nutriantur, illis quæ vaga Cerere vivunt, præſtant. Aves annoſæ ſive ad jura recipiuntur, ſive in ollis elutatis per plures horas vapore aquæ maceratæ, elixantur; aves exiguæ frixantur, reliquæ omnes ſolent aſſari.

α. GRANIS CEREALIBUS AUT BACCIS VESCENTES.

Alauda, κόρυδος, *Alouette*, *Lerche*. Gaudet digitis quatuor, quorum unus poſticus eſt, & cujus unguis ipſum digitum magnitudine ſuperat, roſtro ſubulato & naribus detectis. *Vulgaris* L. *Feldlerche* dorſo nigricante, griſeo, ruſeſcente & albido vario, abdomine ex rufo albo, tænia ſupra oculos albo-rufeſcente diſtinguitur.

Inhabitat prata & agros cereales, inter ſolſtiticum vernale & hybernum ter ova, & ſingulis vicibus quatuor, deponit, primo vere & autumno gregatim ſolet volare, & tunc in cibum recipi, verſus Calendas Novembris noſtras terras relinquit, ad decimum annum uſque vitam extendit.

Caro facile digeritur & bonum alimentum largitur.

Anser, χὴν, *Oye*, *Gans*. Roſtro craſſitie, latitudinem æquante ab anate differt. *Domeſticus* Br. *Anas Anſer domeſticus* L. corpore inferiore ſemper albo, ſuperiore cinereo, albo, fuſco ludente gaudet, roſtrum & pedes in adultis rubent.

Herbis & granis veſcitur, anſeres, qui ad loca

paludoſa degunt, majores & obeſiores ſunt illis qui in ſiccis vivunt; a Martio ad Julium uſque ova excludunt, menſem integrum in cubando tranſigunt, vere & autumno deplumantur.

Anſeris carnem digeſtu difficiliorem eſſe HIPPOCRATES & GALENUS annotarunt; hepar hodie multum a delicatioribus expetitur, ut illud voluminoſum & pingue multum evadat, variis artificiis ſolent obtinere; eſu omnino ſuaviſſimum, ventriculo minus amicum eſt, multum nutrit.

* *Axungia* vix aliquid proprii habere videtur.

* *Sylveſtris*. BR. *Anas Anſer ferus* L. *Oye Sauvage*, *Schneegans*, dorſum cinereo fuſcum, pectus album, roſtrum nigrum in medio croceum habet & pedes luteos aurantios.

Tenacioris carnis avis hyeme in artocreata recipitur.

* CARDUELIS, χρυσομίτρης, *Chardonneret*, *Diſtelfinck*. Digitos quatuor habet, quorum unus eſt poſticus, pedes ad calcaneum plumoſos, roſtrum conoideum in verticem gracilem, acutum, elongatum abiens. *Carduelis* BRISSON. *Fringilla Carduelis* L. tænia nigra utrinque, a roſtro ad oculum, protenſa, dorſo ex fuſco rufeſcente, pectore albo, roſtro albo & pedibus fuſcis diſtinguitur: *Ligurinus* BRISSON. *Fringilla ſpinus* L. ἀκανθὶς, *Ziſel*, *Zeiſig*, dorſum ex viridi olivaceo flaveſcens, pectus citrinum, roſtrum candidum, pedes nigros habet.

Bonum chylum largiri & facilis digeſtionis eſſe dicitur.

COLUMBA, περιστερὰ, *Pigeon*, *Taube*; digitos quatuor habet, quorum unus poſticus, pedes ad calcaneum uſque plumoſos, roſtrum conoideum, mandibulæ ſuperioris apicem craſſum & incurvum: *Domeſtica* L. parte dorſi inferiore alba, pedibus rubris, roſtro fuſco, materia farinacea tecto ſolet diſtingui;

plurimæ ejus varietates proſtant, aliquoties de anno bina ova ponit, per viginti dies incubat, tres ſeptimanas educationi pullorum impendit, quinto ætatis menſe puber. ſexennis effœta, ad vigeſimum ætatis annum pervenire dicitur; caro juniorum, *pigeonnaux* quæ nondum volare poſſunt, digeſtu facilis eſt, & bonum chylum largitur; adultiores elixatione ventriculo accomodantur, & bonum alimentum ſiſtunt: Qui columbam dilaceratam capiti aut pectori phreneticorum, apoplecticorum, pleuriticorum &c. imponunt, præter vires a calore expectandas dum nihil ſibi promittere poſſunt, caveant ne præter horrorem, quem cruento ſpectaculo ægroto incutiunt, putridas animalis partes, maſſæ humorum in putredinem abeuntium ingerant. Columbæ ſpecies ſylveſtres apud nos non in cibum recipiuntur.

Coturnix, ὄρτυξ, *Caille*, *Wachtel. Perdix.* Brisson. digitis tribus anticis, uno poſtico, roſtro conico incurvo, capite paleis deſtituto, pedibus nudis gaudet: *Coturnix, Tetrao Coturnix* L. tres in capite tænias, dorſum nigrum, rufo & pauco gryſeo variegatum, pectus rufum, nigricantibus maculis varium, roſtrum cinereum, pedes carneos habet; ad Septembrim uſque ova ponit, ſingulis vicibus ad quatuordecim uſque, Octobri menſe nos relinquit, Majo reditura.

Ob pinguedinem, qua abundant, digeſtu paulo difficiliores ſunt, ſed copioſum & bonum alimentum largiuntur, frequentiſſime cum inter nos edantur, nec unquam evidentem noxam inde ſurrexiſſe fuerit obſervatum, hinc morbi qui a Galeno, Riedlin, Nebel inde orti recenſentur, aliis omnino cauſis, quam optimis avibus ſunt adſcribendi.

* *Axungia* Wurtemb. officinalis eſt.

Gallina Corylorum Barb. *Attagen*, ἀτλαγᾶς, *Gelinotte*, *Haſelhuhn.* *Lagopus* Brisson. Cruribus ad calcaneum uſque plumoſis, tribus digitis anticis,

uno poſtico gaudet, roſtro conico incurvo, capite paleis deſtituto, pedibus plumoſis: *Bonaſa*, *Tetrao Bonaſa* L. dorſum cinereum, lineis minimis & punctis fuſcis, rufis, nigricantibus varium, faciem maculis albis diſtinctam, pectus album inter quod fuſcum translucet, roſtrum nigrum, pedes gryſeo-fuſcos habet, appendiculis ſquammoſis ornatos.

Ad decem ova uſque ponit, in calidiore Europa non occurrit, altiora coryleta & pineta inhabitat.

Carnem teneram & albam habet, bonum alimentum largitur.

Gallus, ἀλέκτωρ, *Coq*, *Hahn*. Roſtrum conicum incurvum, tres digitos anticos, unicum poſticum habet, caput paleis ornatum, pedes ad calcaneum uſque plumoſos: *Domeſticus* Brisson. *Phaſianus Gallus* L. paleis binis longitudinalibus, ſub gutture pendulis & criſta membranacea in fronte diſtinguitur; varietates *Caudata* L. ex Perſia, *Morio* L. ex Guinea & Senegal, *Puſilla* L. ex Bantam in Europam fuerunt allatæ; mares calcaribus diſtinguuntur & duabus rectricibus mediis longiſſimis, reflexis: femina ἀλεκτορίς, *Poule*, *Henne*, æque ac mas quarto ætatis anno effœta evadit, *Pouſſins*, *Glücklein* ex ovis per tres ſeptimanas incubatis prodeunt, ad aliquot ſeptimanas cum pervenerunt, *Poulets* dicuntur, mares tertio ætatis menſe caſtrantur & tunc *Caponum*, *Chapons*, *Capaunen* nomine veniunt. *Gallo pavo* Brisson. *Meleagris* L. *Dindon*, *Coq d'Inde*, *Calecutiſcher Hahn*, *welſcher Hahn* palea unica ſub gutture pendente, ornamento frontis carneo gaudet. Malabar & Coromandel veram ejus patriam eſſe, aſſeveratur apud Osbeck. Inter nos coloribus ludit, harum avium greges quotannis ex Lotharingia ad nos adductos, omnes nigro colore gaudent, quem Americanis proprium eſſe, teſtatur Illuſtris Linnæus. Per integrum menſem ova incubant, bis de anno ad

quindecim uſque ova excludunt. * *Meleagris* Brisson. *Numida* L. *Peintade*, *Perlhuhn*, paleis binis ad rictum oris pendentibus & cornu conico in fronte diſtinguitur. Africana avis, rarius in noſtris cortibus ob horridos, quos edit, clamores educatur, ejus caro ad carnem gallo-pavonis accedit.

Galli, qui crebrius rem veneream exercuit, caro ſicca, tenax, digeſtu difficilis eſt, elixatione emollitur, ejus gelatina ſextam partem æquat, recipitur præcipue ad jura nutrientia. Gallinæ, quæ aliquoties ova excluſit, caro etiam tenax eſt, hinc nonniſi eæ quæ nulla adhuc ova ediderunt & *Poulardes* dicuntur, aſſari ſolent. Galli æque ac gallinæ juniores & digeſtu faciles ſunt, & egregium chylum largiuntur, Hippocrati multum laudati, jus inde paratum, demulcendi & relaxandi ergo commendatur, noſtrates illud puerperis exhibent, pertinaciſſimam alvi obſtructionem ejus ope feliciſſime curatam vidit Ovelsun. Jus ex pullis paratum, ad attenuandos humores & relaxanda ſolida egregie facit, hinc in morbis inflammatoriis, acutis & ubi primæ viæ ſpaſmo agitantur, cum ſucceſſu ſolet exhiberi. Capo & ſapore & facili digeſtione & nutriendi facultate præſtat. Gallo-pavo Gallo domeſtico etiam validius nutrit.

Ventriculi membrana interior, roborandi ergo laudatur, noſtrates illam infantibus pro firmando ventriculo exhibent, videtur hunc effectum ratione acidi, quod ejus vis lac cogens evincit, exſerere.

Ovorum albumen quod $\frac{7}{8}$ fere phlegmatis, $\frac{1}{24}$ ſpiritus urinoſi, $\frac{1}{40}$ olei empyreumatici, $\frac{1}{36}$ ſalis volatilis Neumann fudit, cum ſero ſit analogum, hinc nutritioni omnino inſervit, egregium præterea medicamentum eſt demulcens, hinc ad morbos pectoris multum commendatur, cum muci defectum ſuppleat, etiam ad vocem claram reddendam multum confert; extus relaxando, lubricando, demulcendo, contra

aërem defendendo, in inflammationibus & ambuſtis, nec non ubi epidermis deficit, egregiam opem fert. Calore induratum, digeſtu difficillimum eſt. *Vitelius* multo oleo unguinoſo turgens, unde NEUMANN deſtillatione $\frac{6}{11}$ fere aquæ, $\frac{1}{9}$ ſpiritus urinoſi, $\frac{1}{3}$ olei empyreumatici obtinuit, cum totus in aqua diſſolvi poſſit, hinc multum ſaponaceus eſt, digeſtu facilis & & multum alit, viribus medicatis cum oleis unguinoſis convenit, aqua agitatus & edulcoratus ad pertinaciſſimas tuſſes, ſub nomine *Lait de Poule* adhibetur. *Teſtæ*, deſtillatione $\frac{5}{19}$, ſpiritus urinoſi, pauciſſimum olei empyreumatici, $\frac{1}{96}$ ſalis volatilis fundunt ſecundum NEUMANN. Præter vires abſorbentes nullas alias habent. Cum itaque ova habeant ſubſtantiam nutritioni aptiſſimam, quæ ſine diſpendio primarum viarum ſanguinem ſubire poteſt, hinc vel ægrotis cum ſucceſſu, nutritionis ergo, exhibentur, conſentiente HIPPOCRATE, ſed ſimul eluceſcit quod in febribus exulare debeant.

* *Aqua Caponum* quam VAL. CORD. a Florentinis recepit, phtiſicis laudatur, rectiſſime ZWOELFFER jura, aquis deſtillatis præfert. * *Axungia Gallinæ: Oleum Ovorum.* vid. *Inſt. Chem.* * *Loch de Ovo* Pariſienſium ſuave medicamentum demulcens & relaxans.

OTIS non Veterum, ὠτὶς, *Outarde*, *Trappe*. Pedes tridactylos habet, crura inferiora denudata, roſtrum conicum incurvum. *Tarda* L. maris os pennis gryſeis barbatum eſt, dorſum nigricans, flavo & rufeſcente variegatum, pectus album, cui aliquid fulvi accedit, roſtrum gryſeo-fuſcum, pedes cinerei.

Nonniſi rigidiore hyeme nos accedit, caro dura, vix elixatione in vaſis clauſis emollienda, & tunc validum nutrimentum largitur.

* PASSER, ϛρυθὸς, *Moineau Franc*, *Sperling*, *Spatze*. Crura ad calcaneum uſque plumoſa habet,

tres digitos anticos, unum poſticum, roſtrum conicum attenuatum, apice craſſo & brevi terminatum, mandibulam utramque rectam, integram, roſtri baſi capite multo minore: *Domeſticus* BRISSON. *Fringilla domeſtica* L. tænia ſpadicea per occiput ad alterum oculum ducta, dorſo ſuperne nigro & ruſo, inferne gryſeo & ruſo variegato, pectore cinereo-fuſco, roſtro nigricante, inferne ad baſin flavicante diſtinguitur. Ter de anno quinque ova ponit, præter grana cerealia inſecta quoque aſſumit.

Paſſeres juniores pingues ſunt, ſed raro in cibum recipiuntur, cum inde epilepſiam excitari poſſe, vulgus reputet, cui faventes etiam obſervationes quidam Medici litteris conſignarunt, figmentum falſiſſimum omnino.

PERDIX, πέρδιξ, *Perdrix*, *Feldhuhn*. *Gryſea* BRISSON. *Tetrao Perdix* L. dorſum ex cinereo, rufo & nigro tranſverſim varium, pectus ex cinereo-cœruleſcens, nigrum, tranſverſim ſtriatum, maculis rufis ornatum habet, roſtrum & pedes cinereo-cœruleſcunt. Mares calcar in pedibus gerunt.

Formicas quoque in cibum recipiunt, 16 ad 18 ova ponunt, hyeme gregatim incedunt, a Julio menſe ad hyemem uſque optimæ; in Europa temperata & ſeptentrionali obtinent.

Caro digeſtu facilis & egregii alimenti eſt; annoſæ in jura nutrientia recipiuntur.

* *Rubra* BRISSON. *Tetrao rufa* L. Dorſo gryſeo fuſco, pectore dilute cinereſcente, roſtro & pedibus rubris, qui in maribus calcar habent, agnoſcitur. In Europa calida maxime, apud nos rarius occurrit.

A quibuſdam, priorem gratia ſuperare, dicitur, id quod alii negant, decidant delicata lingua prædititi.

* *Græca* BRISSON. *Bartavelle*, *Rebhuhn*; prioribus major, dorſo & pectore cinereis cum aliqua rufi mixtura, tænia nigra utrinque a naribus ſupra oculos per

collum ad pectus ducta, roſtro rubro, pedibus pallide rubris, in maribus calcaratis. Italiæ propria avis, in Alpibus Helveticis quoque occurrit, & inde ad nos mittitur; exquiſiti omnino ſaporis eſt.

PHASIANUS, φασιανὸς, *Faiſan*, *Faſan*. A Perdice cauda longa differt: *Phaſianus* BRISSON. *Phaſianus Colchicus* L. dorſo fuſco, caſtaneo-purpureo, maculis albis variegato, pectore caſtaneo, purpureo, nigricante, ſplendente agnoſcitur; femina & magnitudine & pulchris coloribus mari cedit.

Sylvarum incola, nonniſi Martio & Aprili menſibus venerem exercet, ad triginta ova ponit, & per quinque & viginti dies incubat.

Exquiſiti ſaporis avis, facile digeritur, & optimum alimentum largitur.

TURDUS. Crura ad calcaneum uſque plumoſa, tres digitos anticos, unum poſticum habet, roſtrum ſub rectum, maxillam ſuperiorem convexam, apice deflexo & utrimque emarginato habet: *Major* BRISSON. *Viſcivorus* L. *Grive*, *groſser Grammetsvogel*, dorſo gryſeo-fuſco, ventre ex albo flavicante, maculis nigris notato, roſtro gryſeo-fuſco & pedibus fuſcis diſtinguitur; veſcitur baccis & inſectis, bis de anno ad quatuor uſque ova ponit, optimus verſus hyemem.

Bonum alimentum largitur, digeſtu facilis.

* *Minor* BRISSON. *Muſicus* L. *petite Grive*, *Droſſel*, magnitudine & pectore rufeſcente, rectricibus, nullo albo marginatis a priori differt; nidificat in ſepibus, inſectis maxime veſcitur, hinc minus quam reliqui ſalubris.

* *Iliacus* BR. & L. *Mauvis*, *Weindroſtel*, tænia utrimque a naribus ad occiput ducta, albo-flavicante, dorſo gryſeo-fuſco, pectore maculis gryſeo-fuſcis variegato, roſtro nigro, pedibus dilute gryſeis agnoſcitur. Gregatim autumno ad nos advolat, uvas maxime appetit, in ſepibus nidificat.

Pilaris BRISSON & L. τριχὰς, *Litourne*, *Tourdelle*, *Krammetsvogel.* Dorſum ſuperne fuſco-rufeſcens, inferne cinereum, pectus rufeſcens maculis nigris variegatum, roſtrum flavicans, pedes nigros habet; autumno nos adit, vere relinquit, baccis juniperi maxime veſcitur, quas quoque ejus caro ſapit, in Europa non nidificare dicitur.

* *Merula* BR. & L. κότλυφος, *Merle*, *Amſel*, corpore toto in maribus nigro, in feminis fuſco, roſtro luteo & pedibus nigris diſtinguitur, vere ad nos venit, autumno noſtras regiones relinquit, bis de anno quinque ova ponit; qui hyeme apud nos manent, omnes mares ſunt; caro minus quam antecedentium æſtimatur.

VROGALLUS Barb. *Lagopus Vrogallus major* BR. *Tetrao Vrogallus* L. *Coq de Bruyere*, *Auerhahn.* Dorſo tæniis tranſverſis undulatis, alterne cinereis & nigricantibus inſtructo, pectore ex fuſco-nigricante, maculis aliquot albis variegato, roſtro cinereo albo, digitis fuſcis, appendiculatis, utrinque ſquammoſis gaudet.

Copioſus in pinetis, ſeptentrionalibus præcipue, occurrit, gemmis abietis veſcitur, quas etiam ejus caro ſapit, per æſtatem baccis & inſectis vivit, tempore verno venere agitatur, femina ultra tredecim ova excludit & ea per quatuor ſeptimanas incubat. Caro ejus duriuſcula, ſicca, validum alimentum largitur.

* *Lagopus Vrogallus minor* BR. *Tetrao Tetrix* L. *Coq de Bruyere à queuë fourchue*, *Birckhahn.* Dorſo & pectore nigro violaceo, cauda bifurca, roſtro nigro, digitis fuſcis, utrinque appendiculatis, dignoſcitur.

Ad Europam calidam non deſcendit, montium altiorum betulaceas ſylvas inhabitat, femina duodecim ova ponit, vario genere vegetabilium & inſectis veſcitur.

β. INSECTIS VIVUNT:

* FICEDULÆ Br. *Motacillæ* L. Crura ad calcaneum uſque plumoſa, tres digitos anticos, unum poſticum, qui in arcum flexus eſt, roſtrum ſubulatum, nares nudas habent, plures ſpecies in cibum recipiuntur.

Digeſtionis facilis & boni alimenti eſſe reputantur.

* HIRUNDO, χελιδών, *Hirondelle*, *Schwalbe*. Cruribus ad calcaneum uſque plumoſis, tribus digitis anticis, uno poſtico, roſtro minimo, baſi compreſſo, apice adunco gaudet. *Minor ſeu Ruſtica* BRISSON. *Urbica* L. capite & dorſo nigro-cæruleſcentibus, collo inferiore, pectore & ventre niveis, pedibus lanugine alba obſeſſis, roſtro nigro, cauda bifurca diſtinguitur.

Martio menſe nos adit, Auguſto ulterius migrat, ſub tectis nidificat, bis de anno & qualibet vice quatuor aut quinque ova excludit.

Rarius in cibum recipitur & inde minus bonum alimentum ſubminiſtrari dicunt, a virtute antepileptica SERENO SAMMONICO laudari cœpit, quam autem æque ac illam, qua viſus aciem acuere & morbis faucium mederi, Veteribus dicebatur, experientia non confirmavit; pro his ſcopis eos in cineres combuſtos ſolebant exhibere: nidum hirundinum ad anginam adhibere, jam ante GALENUM in more fuit, & hodie adhuc a quibuſdam laudatur, ſi qui inde effectus ſequitur, is debetur reſolventi ſtercoris, quod continet, virtuti. Proprium lapidis genus quod in ventriculis & nidis hirundinum reperiri olim aſſeruerunt, *Chelidonium* dixerunt, & de eo miras vires prædicarunt, hodie eviluit, ipſi *Achates Chelidonios minerales* WALLER. ſolent ſubſtituere, inertes omnino.

* *Aqua Hirundinum cum Caſtoreo* Auguſt. Ad ſpaſmos hyſtericarum commendatur. * *Aqua Hirun-*

dinum ſine Caſtoreo Auguſt. præ aqua Sambuci vix aliquid proprii habet.

* Parus, αἰγίθαλος, *Meſange*, *Meiſe*. Digitos tres anticos, unum poſticum habet, crura ad calcaneum uſque plumoſa, roſtrum ſubulatum, nares plumis tectas: *Fringillago* Br. *Major* L. *Charbonniere*, *Brandmeiſe* macula utrinque candida infra oculos, dorſo viridi, olivaceo, pectore flaveſcente, roſtro nigro, pedibus plumbeis diſtinguitur.

Autumno in hortis & ſylvis occurrit, novem ova excludit, nucibus, muſcis, cadaveribus, veſcitur, ſaporis minus boni eſt & difficilis digeſtionis.

Pluvialis Barb. digitis tribus, omnibus anticis, cruribus inferne nudis, roſtro, recto brevi gaudet. *Aurea* Brisson. *Charadrius Pluvialis* L. *Pluvier doré*, *Brachvogel*, extimo digito cum medio poſtice, ope membranæ, nexo, dorſo nigricante, flavo variegato, pectore gryſeo fuſco, cum maculis flavis, roſtro & pedibus nigricantibus agnoſcitur; in campis & ad aquas degit.

Exquiſiti ſaporis avis, digeſtu facilis, alimentum inde ſurgens facile diſſipari aſſerit Lemery.

* Rallus Barb. tribus digitis anticis, uno poſtico inſtructus eſt, cruribus inferne deplumatis, roſtro longo, recto, lateraliter compreſſo: *Aquaticus* Br. & L. *Rasle-d'eau*, *Rohrhühnlein* dorſo in medio nigricante, ad margines ex fuſco rufeſcente, pectore cinereo, roſtro ad originem rubro, reliquo nigro, pedibus fuſco virideſcentibus agnoſcitur.

Julio menſe ova ponit.

Exquiſiti ſaporis eſt, difficilius digeri, minus bonum alimentum præbere dicit. Lemery.

* *Maruette* Br. *Porzana* L. *Weinkernel* dorſum medium nigrum, margine fuſco olivaceo, maculis candidis vario, pectore cinereo, olivaceo, maculis

albis diſtincto, roſtro & pedibus fuſcis olivaceis gaudet; ad aquas cum priori occurrit.

* *Ortygometra* Br. *Crex* L. *Raſle de Genet*, *Roi des Cailles*, *Wachtelkönig* dorſum nigrum gryſeo rufeſcente variegatum habet, pectus cinereum, cui aliquid rufi accedit, roſtrum antecedentibus brevius, cum pedibus gryſeum.

In pratis & ericetis occurrit, ad octodecim, per annum, ova excludit.

Prioribus & exquiſitioris ſaporis eſt, & digeſtu facilior & magis probum alimentum ſubminiſtrat.

Scolopax, σκολόπαξ, *Beccaſſe*, *Schnepfe*. Pedes tres anticos, unum poſticum ſiſtit, crura inferne denudata, roſtrum gracile, longiſſimum, rectum, apice obtuſo: *Ruſticola* L. tænia nigra utrinque ab ore ad oculum deſcendente, dorſo caſtaneo & nigro variegato, pectore gryſeo rufeſcente, nigricante, tranſverſim ſtriato, roſtro ex gryſeo ad carneum tendente, inferne nigro, pedibus gryſeo-fuſcis diſtinguitur.

Occurrit ad loca paludoſa, autumno optimus.

Exquiſiti ſaporis avis, ſed monente Lemery, digeſtu minus facilis.

Gallinago Br. & L. *Beccaſſine*, *Waſſerſchnepfe*, priore minor, dorſo nigricante & fulvo diluto, utrinque binis tæniis notato, pectore albo, roſtro fuſco in extremitate nigro, pedibus fuſco vireſcentibus gaudet.

Ad rivos & paludes degit, priore ſapidior & digeſtu facilior.

Sturnus, ψὰρ, *Etourneau*, *Staar*, tres digiti antici, unus poſticus, pedes ad calcaneum uſque plumoſi, roſtrum integerrimum, rectum, convexum, apice obtuſo, latiuſculo: *Vulgaris* Br. & L. dorſo & pectore nigris, albo maculatis, roſtro flaveſcente, pedibus luteis diſtinguitur.

Habitat ad paludes & ſtagna.

Multis in deliciis eſt, ſed antequam in cibum re-

cipiatur, multa aqua abluendus eſt, ut amarities ejus carni propria inde auferatur.

* Tringa Barb. tres digitos anticos habet, unum poſticum, crura inferne nuda, roſtrum gracile, longum, apice obtuſo & levi. *Glareola* L. *Cul blanc, Steingallel*, digito medio utrimque membranula aucto, dorſo fuſco & candido maculato, tæniis utrinque duabus a roſtro ſupra oculos ductis, pectore albo, roſtro & pedibus vireſcentibus diſtinguitur.

Habitat ad ſtagna, annumeratur avibus ſaporis exquiſiti & digeſtu facilibus.

* *Guinetta* Brisson. *Hypoleucos, Guignette, Pfiſterlein*, digito medio membranula aucto, dorſo gryſeo-fuſco undulato, pectore albo, fuſco variegato, roſtro & pedibus fuſcis diſtinguitur: ab Aprili ad Novembrim inter nos occurrit; priori etiam præfertur.

* *Totanus ruber* Brisson, *Gambetta* L. *Chevalier rouge, Rothbeinel*, digitum medium utrinque appendiculatum, dorſum ex fuſco & gryſeo variegatum, pectus album, gryſeo-fuſco variegatum, roſtrum fuſcum, pedes rubros habet.

A vere ad autumnum uſque apud nos obtinet, carnem habet exquiſitam, autumno optimam.

Vanellus Barb. αἴξ, digitis tribus anticis, uno poſtico, crurum parte inferiore denudata, roſtro recto, ad apicem craſſiore, unguiculis breviſſimis inſtruitur.

Tringa Vanellus L. *Vanneau, Kibitz, Fiſitz*, criſtam nigram habet, dorſum viride aureum, pectus album, roſtrum nigrum, pedes ex fuſco rufeſcentes.

Degit ad aquas, autumno & hyeme optima, quatuor ad quinque ova excludit, digeſtu facilis, minus bonum alimentum largitur. Lemery.

Gryſeus Br. *Squatarola* L. πάρδαλος, *Koppel*, dorſum ex albo & fuſco-variegatum ſiſtit, pectus album, fuſco nigricante diſtinctum, roſtrum cum pedibus nigrum. Gregatim volat, ejus caro priori quoque præfertur.

ICH-

γ. ICHTYOPHAGI.

Anas, νήσσα, *Canard*, *Ente*. Tres digitos membrana nexos, poſticum ſolutum habet, crura extra abdomen poſita, roſtrum, cujus latitudo craſſitiem ſuperat, denticulatum, ſuperne convexum, in apicem unguiculatum, obtuſum terminatum. *Domeſtica* Br. *Boſchas* L. Roſtro recto, ex viridi flaveſcente, capite nec criſtato, nec papilloſo, collo torquato, cauda parva, pedibus aurantiis, pectore caſtaneo, dorſo cinereo variegato diſtinguitur: mas *Canard*, *Entrich*, *Erpel*, *Entvogel*, rectricibus quatuor intermediis surſum erectis, torque, capite, gutture, collo viridi aureo ſplendentibus &c. a femella *Cane*, *Ente* differt; hæc ad quatuordecim uſque ova excludit, & per quatuor ſeptimanas incubat. Octobri menſe & per omnem hyemem gregatim volat, & menſis apponitur, eadem avis etiam in cortibus coli ſolet.

Anatis feræ caro ſuavior & digeſtu facilior eſt, quam caro domeſticæ, quæ omnes ſordes devorat & corpus minus movet.

* *Axungia* nihil proprii habet.

Querquedula Brisson & L. *Sarcelle*, *Kernel*. Priori magnitudine multum cedit, tæniis candidis ad oculos, dorſo fuſco, pectore rufeſcente, fuſco, undulato, roſtro nigro, pedibus ex fuſco plumbeis gaudet.

Querquedula minor Br. *Crecca* L. *petite Sarcelle*, *Dræſel*. Antecedente minor, tæniam albo-rufeſcentem per omnem faciem habet, aliam quoque exiguam ſub utroque oculo, dorſum ſtriis albidis & nigricantibus undulatum, pectus rufeſcens, nigro variegatum, roſtrum nigrum, pedes gryſeos.

Utraque querquedula exquiſitioris ſaporis & digeſtu facilior quam Boſchas reputatur.

* Ardea, ἐρωδιός, *Heron*, *Reiger*. Digitis nudis, tribus anticis, uno poſtico ad extimum anteriorem

inclinato, roſtro longo, recto, acuto, ſuperne ſulco longitudinali gaudet: *Cinerea* L. Caput habet cinereo nigrum, dorſum gryſeum, tæniam, quæ inferius corpus percurrit, nigram, roſtrum ex flavo virideſcens, pedes vireſcentes.

Botaurus Br. *Stellaris* L. ἀστερίας, *Butor*, *Rohrdummel*, priori minor, tænia fuſca utrinque a maxilla inferiori ad collum ducta, dorſo & pectore fulvo & nigro variegato, roſtro fuſco & pedibus viridi flavicantibus diſtinguitur.

Caro piſces ſapit, chylus inde minus bonus ſurgit.

Colymbus Barb. Digitos quatuor habet, quorum tres anteriores membranis lobatis connexi ſunt, crura ad podicem poſita & intra abdomen abſcondita, roſtrum rectum, acutum. *Auritus* Br. & L. *la Grebe à Oreilles*, *Tauchentlein*. Dorſum ipſi ex fuſco nigricat, pectus, venter & crura albent, latera candida, aurantio variegata, roſtrum nigrum, pedes exterius obſcure virideſcentes, interius rubeſcentes, ad utrumque oculum faſciculus plumarum aurantiarum obtinet.

Piſciculos ſapit, minus bonum chylum largitur.

Fulica, φαλαρὶς, *Foulque Pfaff*. Tres digitos anticos, unum poſticum, totos membrana lobata obſeſſos, roſtrum conicum, lateraliter compreſſum, crurum partem inferiorem nudam, frontem deplumatam, calloſam habet. *Atra* L. fronte coccinea, dorſo & pectore gryſeis, roſtro flavo-olivaceo & pedibus fuſco-olivaceis diſtinguitur.

Boni ſaporis eſt, nec illaudabilem chylum ſubminiſtrat.

Gallinula Barb. Crura inferne deplumata habet, æque ac ſinciput, tres digitos anticos, unum poſticum, per totam longitudinem membranis fiſſis & ſimplicibus auctos. *Gallinula minor* Briss. *Fulica fuſca* L. *Poule d'eau*, *Waſſerhühnlein*. Caput, collum, dorſum, fuſco-olivacea ſunt, pectus & venter cine-

reum colorem habent, ſinciput craſſiſſima membrana flavo-olivacea obducitur, roſtrum & pedes viridi-olivaceum colorem habent.

Exquiſiti ſaporis, nec digeſtu difficilis eſt.

* Sterna Barb. digitos tres anticos membrana nexos, poſticum ſolutum habet, pedes extra abdomen poſitos, parvos, roſtrum rectum, lateraliter planum, mandibulam utramque æqualem: *Major* Br. *Hirundo* L. *grande Hirondelle de Mer*, *Spyrer*: capite toto nigro, dorſo cinereo, pectore niveo, roſtro & pedibus rubris diſtinguitur.

Ab Aprili ad autumnum uſque inter nos occurrit, in Rheni inſulis nidificat.

Ejus caro minus tenera eſt, & piſciculos ſapit.

Minor Br. *Nigra* L. *Fiſcherlein* ſincipite albo, reliquo capite nigro inſtructus, pectore niveo, roſtro & pedibus rubris.

Menſe Majo optima, priori præfertur.

Nigra Br. *Fiſſipes* L. *l'Epouvantail*, *Brandvogel.* Caput nigrum, dorſum cinereum, pectus ex cinereo nigrum, roſtrum nigrum, pedes obſcure rubros ſiſtit.

Cum inſectis potius quam piſcibus veſcatur, hinc reliquis pro cibo præfertur.

III. PISCES.

Teneram ob carnem, qua gaudent, digeſtu faciles ſunt, ſed cum eorum fabrica ab humana inſigniter diſtet, hinc alimentum leve largiuntur, docente Hippocrate, quod facile diſſipatur, nec hominibus multum virium ſubminiſtrat, eadem caro cum facile in putredinem ruat, hinc non auderem illis accedere, qui febricitantibus aut a graviori morbo reconvaleſcentibus piſces commendant. Marinos, ut ſapore, ita quoque ſalubritate anteire, vulgo aſſerere ſolent, ad nos cum rariſſime niſi ſaliti adveniant, carnes ſalitas autem minus ſalubres eſſe, monitum fuerit,

(§. 17.) hinc tale encomium inter nos non merentur; illi qui limum fluviorum aut ſtagnorum inhabitant, multo inferiores ſunt, HIPPOCRATE jam obſervante, illis qui in fluviis aut torrentibus crebro motu agitantur. Sed etiam idem piſcium genus, pro vario quo veſcitur alimento, obſervatur differre, hinc minus laudantur piſces quos in fluviis, ad majores urbes, multo ſordium genere inquinatis, capiunt, notante GALENO: pinguedo piſces commendat guſtui, digeſtu difficiliores reddit; multi tempore verno minus commendandi, cum per hyemem & venerem fuerint exhauſti: ætas non tantam in piſcibus differentiam facit, quam in quadrupedibus & avibus.

α. FLUVIATILES.

* ACIPENSER *Elops*, ἀκκιπήσιον, γαλαξίας, *Eſturgeon*, *Stœr*. Branchias apertas habet, corpus longum, verſus caudam attenuatum, os in acumen eductum, edentulum, pronum. *Sturio* L. ore obtuſo, quatuor cirrhis inſtructo, cute tuberculis rigidis aſpera, non maculata diſtinguitur.

Piſcis marinus, a Majo ad Septembrim uſque in Rheno capitur, olim apud nos rariſſimus, nunc frequentior, ad novem pedes longitudine, ad trecentas libras pondere accedit, quod omne volumen in fluviis acquirit, cum in mari vix cubitum excedat; femellæ maribus majores ſunt, caro marium præfertur, bovinæ pingui ſimilis, lactes maximi fiunt, ejus ova contrita & ſale condita, ſub nomine *Caviat* per Ruſſiam, Italiam & Turciam in cibum recipiuntur.

Digeſtu difficilior ob copioſam, qua ſcatet, pinguedinem; validum alimentum dat, exſiccatus aut ſale conditus multum gratiæ perdit, ventriculum magis gravat.

ALOSA, *Aloſa*, *Mayfiſch*. Ad HARENGOS a KLEI-

NIO refertur, qui branchias apertas, pinnam unicam brevem ad medium dorſi, corpus cultellatum ſpiſſum, caput imberbe habent: *Clupea Aloſa* L. ventre ita compreſſo, ut carina ejus in aciem producatur, dorſo ex albo flaveſcente, lateribus nigro maculatis diſtinguitur.

Ex Oceano, Aprili menſe nos adit, quo etiam ad cibum optimus eſt, ſub finem Maji ſemen emittit, Junio noſtras aquas relinquit, minus piguis apud nos eſt, quam ad mare captus, digeſtu facilis, mediocris alimenti.

BARBO Barb. *Barbeau*, *Barbe*, *Bärbele*. MYSTUS KLEIN. branchiis apertis, pinna una ſolitaria brevi, ad medium dorſi, corpore cultellato, ore barbato gaudet: *Cyprinus Barbus* L. maxillam ſuperiorem longiorem, caudam bifurcam, dorſum cultellatum, dilute olivaceum, punctis nigricantibus diſtinctum habet.

Illi qui in Ello capiuntur Rhenanis præferuntur, Junio ſperma dimittunt, optimi Auguſto, non exquiſitiſſimis piſcibus annumerantur, digeſtu faciles, ova nauſeoſa & emetica eſſe dicuntur.

BRAMA Barb. *Brême*, *Breſem*. Branchias habet apertas, unicam pinnam dorſalem & illam brevem, ad medium dorſi, corpus præterea latum & ſpiſſum; *Cyprinus Brama* L. dorſo ex cœruleo nigricante, ventre plumbeo & pinnis ex cœruleo nigricantibus diſtinguitur; in fluviis & aquis ſtagnantibus occurrit; Februario optimus eſſe reputatur, Majo ſperma emittit; ejus varietas occurrit minor, magis nigricans & pinguior *Waſſerbreſem*, hæc elixata, illa frixa, menſis imponitur. Difficulter digeri, SEBITZ annotavit.

Cyprinus Ballerus L. *Bordelure*, *Blieck*; corpus ex plumbeo argenteum habet, pinnas fuſcas, caudam ex rubro liventem. Vilioribus piſcibus adſcribitur. *Cyprinus Rutilus* L. *Rottel* pinnis omnibus, præter pectorales, cum cauda rubris, dorſo fuſco cœrule-

ſcente, ventre argenteo, iride rubra agnoſcitur: Aprili ſemen emittit, Februario & Martio optimus, in fluviis & ſtagnis occurrit; ad piſces meliores refertur.

Capito, *Schnotfiſch.* Ad Leuciscos Kl. pertinet, qui branchiis apertis, pinna brevi ad medium dorſi, corpore caſtigato, ore imberbi, dorſo ventreque æqualiter arcuatis gaudent. *Cyprinus Dobula* L. pinnam dorſalem glaucam, ſquammas in dorſo fulvas, ad latera argenteas habet. Februario ſemen emittit, ad pedis longitudinem & libræ pondus interdum excreſcit; digeſtu facilis, mediocris ſaporis.

* *Cyprinus Jeſes* L. *Kopp*, dorſum carinatum habet, latera preſſa, pinnas rubeſcentes.

Leuciscus Barb. *Cyprinus Leuciſcus* L. *Vandoiſe*, *Laucke.* Ventrem argenteum, pinnas albas ſiſtit & ventrem linea recta diviſum. Junio ſemen emittit, optimus Aprili & Majo, boni ſaporis eſt & digeſtu facilis; ejus ſquammæ adhibentur ad margarithas artificiales.

Lucius, *Brochet*, *Hecht.* Branchiis apertis inſtructus eſt, pinna dorſali unica, parva, ano proxima. *Eſox Lucius* L. mandibula inferiore longiore, dentata, dorſo fuſco, ventre albo, & pinnis maculatis diſtinguitur. Lucii anniculi *Brochetons*, *Heuerling*, ſolent appellari.

Primus Ausonius Lucii meminit, furit is in propriam gentem, & anates feras jam in ejus primis viis fuiſſe repertas, ſunt qui aſſerunt, Lucii vel viginti libras pondere excedentes in fluviis noſtris occurrunt; Martio & Aprili ſemen emittit, optimus a Junio ad Decembrim.

Digeſtu paulo difficilior eſſe reputatur, ſapore exquiſitus, bonum alimentum largitur; hepar ejus a delicatioribus multum laudatur; ova nauſeoſa & cathartica eſſe, ſunt qui aſſeverant.

* *Mandibulæ* inferiores, antice ſurſum flexæ dentibus prioribus parvis, poſterioribus majoribus inſtructæ in officinas recipiuntur, $\frac{1}{50}$ circiter Extracti ſpirituoſi, $\frac{1}{3}$ fere aquoſi, $\frac{1}{5}$ ſpiritus urinoſi, $\frac{1}{8}$ olei empyreumatici, $\frac{1}{5}$ fere ſalis volatilis edunt. NEUMANN. Præter vires abſorbentes vix alias poſſident.

* *Fel* abſtergendi ergo ad ulcera corneæ & meatus auditorii adhibetur.

NASUS Barb. *Cyprinus Naſus* L. roſtro oblongo, pinnis flavicantibus, fuſco & rubro variegatis, ore edentulo agnoſcitur.

Illi qui in Ello capiuntur, Rhenanis meliores reputantur, Aprili ſemen emittunt, optimi Junio eſſe cenſentur, ad trium librarum pondus interdum accedunt, mediocribus cibis adſcribuntur, digeſtu, teſte SEBITZ., difficiles.

PERCA, *πέρκη*, *Berſing*, *Kaulbarſch*, *Perche*. Branchias apertas, pinnam dorſalem unicam, longam, interruptam habet. *Perca fluviatilis* L. pinnis duabus ventralibus cum cauda rubris, corpore nigris maculis conſperſo, agnoſcitur.

Ad quatuor librarum pondus aſcendit, Martio & Aprili ſemen emittit, piſcium prædator, in aquis non multum agitatis habitat. Julio optimus, ob carnem duriuſculam minus bene digeri reputatur.

* *Lapides Percarum* ſunt exigui, elliptici, albi, ſemipellucidi, ſuperne duplici linea longitudinali diſtincti, inferne albi, duri, inſipidi, cum acidis effervescunt, bini in ſingulis piſcibus, ad oſſis occipitalis inferiorem partem, vertebris vicinam, hærent. NEUMANN inde Extracti aquoſi, $\frac{1}{4}$ fere, $\frac{1}{32}$ liquoris empyreumatici obtinuit.

Præter abſorbentes nullas vires habent.

* PERCIS KL. pinna dorſali ſinuata ab antecedente diſtinguitur: *Perca Cernua* L. *Kutt*, caput compreſſum habet, & pinnæ dorſalis radios duos minores,

Majo & Junio ſemen emittit, Aprili optimus, priori æquiparatur.

Salmo, *Saumon*, *Salm. Trutta* Kl. branchiis apertis, pinnis dorſalibus duabus, quarum una cutanea eſt, agnoſcitur. *Salmo Salar* L. corpore argenteo, maculis diſtincto gaudet, & roſtro acuto. Piſcis marinus, qui inde in fluvios aſcendit, plurimus in Rheno.

A Februario menſe ad Auguſtum noſtratibus *Lachs* dicitur, a Martio ad Junium uſque pro cibo optimus eſſe reputatur, ad ſexaginta librarum pondus interdum excreſcit; Novembri ſemen emittit, Majo menſe ejus ova inter lapides excluduntur: juniores *Sælmling*, *Saumoneaux* a Septembri ad Majum uſque capiuntur, Majo optimi, eo elapſo ad Oceanum deſcendunt, nec ad nos redeunt uſque dum ad quatuor circiter librarum pondus excreverint, in torrentibus excluſi, in illis ad ſecundum uſque ætatis annum hoſpitantur, Rhenanis majores, flaveſcentes, rubris punctulis nōtati; cum Rhenani albi ſint, nigris maculis diſtincti.

Caro Salmonis rubet, & coctione ejus rubedo intenditur, caput reliquis partibus ſolent præferre, ob pinguedinem, qua abundat, digeſtu difficilior eſt, cum primæ viæ validæ ſunt, bonum alimentum largitur; Salmerones & facile digeruntur, & probe alunt.

Thymallus Barb. θύμαλλος, *Ombre*, *Aſche. Salmo Thymallus* L. ventre plano, ore edentulo, dorſo in acumen contracto agnoſcitur.

Martio ſemen emittit, Junio ad cibum optimus, illi qui in torrentibus occurrunt minores & ſapidiores ſunt fluviatilibus, digeſtu faciles ſunt & boni alimenti.

* *Axungia* abſtergendi ſcopo & ad oculos & ad aures adhibetur.

Trutta, *Truitte*, *Forelle*. Ejus duæ maxime ſpecies noſtrates in cibum recipiunt: *Salmonem* nimirum *Farionem* L. qui os dentatum, ventrem album, maculis conſperſum habet, hæ maculæ ſi rubræ fuerint *Lachs-Forelle*, *Truitte Saumonée* dicitur; in torrentibus occurrit, Novembri menſe ſemen emittit, optimus Junio & Julio habetur, noſtri piſcatores hunc piſcem culturæ ope ad ſex librarum pondus aſcendere faciunt, omni reſpectu egregius piſcis, & * *Salmonem Truttam* L. *Weisforell* qui cauda æquali, corpore albo, maculis nigris & rubris diſtincto agnoſcitur, raro inter nos occurrit, ex Rheno piſcatur, Farioni quoque anteponitur.

β. LIMO INHABITANTES.

Anguilla, ἔγχελυς, *Anguille*, *Aal*. Ad Congros a Kleinio refertur, qui branchias occultas habent, pinnati ſunt & ſpiraculo unico gaudent: *Muræna Anguilla* L. dorſo fuſco, ventre ex flavo albo, tubulis breviſſimis in mandibula ſuperiore, diſtinguitur.

Semper ſub aqua in limo hæret, piſciculis, cancris & inſectis veſcitur, ad trium pedum longitudinem aſcendit, in vivariis culta vel decem libras pondere exceſſiſſe eſt obſervata, Majo menſe ſemen emittit, piſcis viviparus.

Exquiſitiſſimi ſaporis eſt, ſed digeſtu difficilis & humores viſcidos gignit, hinc menſis imponendus ſive aromatibus ſive ſinapi conditur.

* *Hepate anguillæ* nyctalopiam curatum fuiſſe, quis credet Paullini obſervationi? & mulier, quam exuviis intus aſſumtis iſchuria liberatam, refert Cruger, aliis medicamentis potius ſuam debuit ſalutem.

* *Axungia* abſtergendi ſcopo commendatur.

* Centriscus Barb. *Stichling*. Branchias apertas & corpus aculeatum habet: *Gaſteroſteus acu-*

leatus L. aculeis tribus in dorſo; duobus in ventre, uno ad anum diſtinguitur.

Aquas ſtagnantes inhabitat; Aprili ſemen emittit, vilioribus piſcibus a noſtratibus annumeratur.

Cobitis, *Goujon*, *Gründling*, *Grundel.* Enchelyopis a Kleinio adſcribitur, *Cobitis Barbatula* L. cirrhos ſex, maculas fuſcas, corpus flaveſcens, pinnam dorſalem brevem habet; in fundo fluviorum occurrit, Martio menſe optimus habetur, Aprili ſemen emittit, exquiſitioribus piſcibus annumeratur, digeſtu difficilior eſt: * *Cobitis tænia* L. *Perée*, *Steinbeiſſer* cirrhis ſex, pinna dorſali brevi, maculis rotundis, nigricantibus, lineas longas efformantibus agnoſcitur & aculeo utrimque retro oculos diſtinguitur.

Sub finem Junii ſperma emittit, optimus Aprili, aquas ſtagnantes inhabitat, carne tenaciore gaudet, inter viliores piſces numeratur.

Cyprinus, κυπρῖνος, *Carpe*, *Carpſe*. Branchias apertas, pinnam dorſalem unicam longam, æqualem & os edentulum nobis ſiſtit: *Cyprinus Carpio* L. ore quatuor cirrhis inſtructo, dorſo fuſco, ſquammis majoribus diſtinguitur.

In fluviis & lacubus copioſus, multi etiam ex Lotharingiæ lacubus nobis advehuntur, qui autem æque ac illi qui in piſcinis coluntur, illis quos ex fluviis piſcantur, gratia multum cedunt, quam vero, ſi fluviis per aliquot menſes immittuntur, aſſequuntur; Aprili optimi, Majo & Junio ſperma ejaculant, ad quadraginta libras interdum aſcendunt, ultra centum annos vitam extendunt.

Digeſtu non adeo difficiles ſunt, paroxyſmos podagricorum inde excitari dicitur in *Suite de la Matière Medicale de* Geoffroi.

* *Lapides Carpionum* ſunt cartilagines inter palatum & primam vertebram ſitæ, cornu conſiſtentiam

& colorem habent, facies eorum altera linea longitudinali diviſa eſt, & duabus facieculis gaudet, cum acidis non efferveſcunt, $\frac{3}{4}$ gelatinæ vehunt. CARTHEUSER. $\frac{1}{48}$ Extracti ſpirituoſi, $\frac{1}{8}$ aquoſi, $\frac{1}{4}$ ſpiritus ac $\frac{1}{3}$ olei empyreumatici, $\frac{1}{4}$ ſalis volatilis fere. NEUMANN. Quas ipſis adſcribunt vires antepilepticæ & diureticæ, experientia non confirmat.

GOBIO. *Loche*, *Kreſſe*. *Cyprinus Gobio* L. a reliquis *ENCHELYOPIS* KL. cirrhis duobus, ventre albo, pinna dorſali brevi, dorſo nigris maculis conſperſo diſtat.

Ad fundum fluviorum occurrit, Aprili & Majo optimus, Junio ſemen emittit, primus AUSONIUS ejus mentionem fecit; annumeratur piſcibus mediocribus, frixus maxime comedi ſolet,

* LAMPETRA, γαλεξία, *Lamproie*, *Lampret*, *Neunauge*. *PETROMYZON* KL. branchias occultas, pinnas laterales & ventrales nullas, ſpiracula ſeptem, habet: *Petromyzon fluviatilis* L. ore nudo, unico ordine dentium minorum, præter inferiores majores, duabus pinnis cutaneis dorſalibus, una ad caudam gaudet. Martio menſe nos adit & tunc optimus eſt, Aprili ſemen emittit, carne gaudet tenaci & quæ limum ſapit, digeſtu difficilis eſt & minus boni alimenti; qui conditi ad nos adducuntur adhuc minus ſalubres ſunt. * Varietas corpore minore & lineis tranſverſalibus nigris diſtincta, *Brüke* Februario & Martio menſe nos copioſe adit, Aprili ſemen emittit, priore digeſtu facilior eſſe reputatur. * *Petromyzon branchialis* L. *Neunhacken* ore edentulo, appendicibus in margine oris agnoſcitur, Martio & Aprili ſemen dimittit, a Januario ad Martium optimus; vilis valde piſcis.

MUSTELA FLUVIATILIS, *Lotte*, *Ruffolck*. *ENCHELYOPIS* a KLEINIO annumeratur, qui branchias apertas habent & corpus anguillæ-forme. *Gadus*

Lota L. pinnam dorſalem longam habet, mentum barbatum & caudam flabellatam.

Junio & Julio menſe optimi habentur, a noſtris piſcatoribus culti, ad ſex librarum pondus uſque aſcendunt, ſaporis exquiſiti ſunt, alimentum bonum largiuntur, digeſtu non multum difficiles.

Tinca Barb. *Teinte*, *Tanche*, *Schley*. Bramæ a Kleinio adſcribitur. *Cyprinus Tinca* L. cauda atra, integra, pinnis circinatis nigris, corpore ex atro viridi & flavicante diſtinguitur.

Occurrit in aquis ſtagnantibus & turbidis, Majo optimus eſſe cenſetur, Junio ſemen emittit, ad quinque librarum pondus non raro aſcendit. Digeſtu difficilis & minus boni alimenti eſt.

2. MARINI.

Asellus, ὄνος, *Callarias* Kl. branchiis apertis & tribus pinnis dorſalibus gaudet; *Gadus Morhua* L. ore cirrhato, cauda æquali, corpore ſordide olivaceo, maculis flavis notato, agnoſcitur. Recens *Cabeliau*, exſiccatus *Merluche*, *Stockfiſch*, ſalitus exſiccatus *Morüe* dicitur.

Occurrit in Oceano ſeptentrionali, maxime ad Terram novam, nec non in mari Baltico, interdum etiam ad Galliam ſeptentrionalem, piſcibus & cancris veſcitur. Piſcatura ejus quæ anno 1500 cœpit, a Martio ad Octobrim uſque inſtituitur.

Piſcis recens exquiſitiſſimi ſaporis eſt, inter nos nonniſi exſiccatus proſtat, digeſtu difficilis & omnem gratiam a condimentis accipit.

Gadus Ægelſinus L. *Callarias* Plin. *Merlan*, *Labberdan*, *Bolchen* ore cirrato, cauda diviſa, corpore albicante diſtinguitur: copioſe in mari Baltico & ad littora Galliæ ſeptentrionalis occurrit, veſcitur ut antecedens animalibus; recens reputatur ſaluberri-

mus, ad nos ſale conditus adducitur, hinc digeſtu facilior eſt, ſapidior & magis ſalubris.

ENCRASICOLUS Barb. ἐγκρασίχολος, *Anchois. Clupea Encraſicolus* L. Maxilla ſuperiore longiore & ſquammis exiguis, facile decidentibus diſtinguitur. Hi piſces ex mari Mediterraneo ad nos adducuntur, muria conditi, condimenti loco apud nos aliis cibis, in modum gari Veterum adjiciuntur; appetitus inde excitatur, & viſcidum ciborum corrigitur.

HARENGUS Barb. *Clupea* PLIN.? *Harang, Hæring. Clupea Harengus* L. corpore toto argenteo, cum interlucente cœruleo, diſtinguitur.

Inſignes turmæ mare Germanicum ex ulteriore Septentrione, lacubus Kamtſchakæ maxime, adeunt, eorum piſcatura, cujus initia ad annum 1565 referuntur, a feſto Johannis Baptiſtæ ad Decembrem uſque inſtituitur; variæ ejus varietates a mercatoribus Belgis recenſentur: *Virgineos* illos appellant in quibus genitura nondum poteſt diſtingui, reliquis pinguiores, *plenos* dicunt, qui eandem integerrimam habent, *clauſos* denique, qui venerem exercuerunt, hi viliores eſſe reputantur; illi qui ad Magnam Britanniam capiuntur, reliquis præferri ſolent. Adducuntur ad nos haleces ſive ſale conditi ſive infumati; rationem illos condiendi BEUKELSEN circa initium Seculi XV. reperiſſe dicitur, illi, præ reliquis, ſal marinus & quidem Hiſpanicus & Luſitanicus conducit, infumati *Büking*, *Pickling* parantur dum muria macerati, capitibus ex verubus ſuſpenduntur, & ſub eis per quatuor & viginti horas ligna, quæ multum fumum emittunt, comburuntur.

Haleces recentes & digeſtu facillimi eſſe & exquiſiti ſaporis dicuntur, ſaliti digeſtu difficiles ſunt & alimentum ſubminiſtrant & tenue & ad gignendam acrimoniam pronum, deteriores etiam ſunt fumo indurati (§. 17.)

Sardina, τριχίας, *Sardine*, *Sardelle*. Encraſicoli varietas, minus longa & lata, ſex maculas nigras ad latera habet; cum encraſicolo piſcatur, ſalita nobis adducitur & eodem modo ac iſte in cibum recipitur.

IV. AMPHIBIA.

Ad naturam piſcium propius accedunt, carnem habent digeſtu minus facilem, & unde minus laudabile alimentum ſurgit, cum hæc animalia ut plurimum ad loca paludoſa degant, nec corpus multum moveant.

Rana, βάτραχος, *Grenouille*, *Froſch*: corpore quadrupede, cauda & alis carente, gaudet: *Eſculenta* L. Capite producto & antice acuminato, dorſo virideſcente, maculis nigris conſperſo, tæniis tribus flavis longitudinalibus diſtincto, agnoſcitur: ad aquas & paludes copioſa occurrit, ultra ſedecim annos vitam producit, juniores ſub finem Martii, annoſiores ad finem Aprilis ex limo, quo ſe per hyemem recipiunt, prodeunt; æſtate & autumno optima pro cibo eſt; inſectis & junioribus aviculis veſcitur, tertio demum ætatis anno puber evadit: cum hæc rana ſerius ex limo prodeat, hinc evidens eſt, quod femora, quæ primo vere comedere ſolent, ſive a *bufonibus* ſive a *rana temporaria* deſumantur.

Digeſtu difficilem eſſe & humores viſcoſos gignere, obſervatur; ſcopo medicato jura ex femoribus cocta, demulcendi & relaxandi ergo, cum ſucceſſu aſſumuntur; hinc, præeunte Hippocrate, hecticis & phtiſicis laudantur, nec non illis, qui affectibus cutaneis laborant; hoc ſcopo ſex ad octo paria femorum, cum carne vitulina & vegetabilibus indicationi inſervientibus, cum tribus libris aquæ ad remanentiam libræ unius decoquuntur.

* *Sperma Ranarum* ſubſtantia alba, viſcida, albumen ovorum referens, germina novorum animalium, ſub forma corpuſculorum rotundorum & nigrorum gerens, recipitur, tempore verno aquis innatans, a *Rana Bufone* L. ſive a *Rana temporaria* L. emiſſa. A Paracelso in uſus medicatos receptum, extus modo adhibetur, demulcendi & refrigerandi ſcopo laudatur.

* *Oleum Ranarum* coctum, quod Arabibus in uſu fuit, eviluit, ejus in locum hodie adhibemus *Emplaſtrum de Ranis* Vigonis, cujus deſcriptiones in Diſpenſatoria receptæ variant, nullæ non reprehendendæ; reſolvendi ergo adhibetur, quam virtutem, id cui Mercurium addunt, eminentem poſſidet, & cum ſucceſſu ad glandulas induratas adhibetur, ſi ejus uncia drachmam Hydrargyri ſuſcepit, cum ſimplo Mercurii dicitur præparatum eſſe. *Emplaſtrum de ſpermate Ranarum* Zwoelffer, correctum hodie proſtat, ad inflammationes diſſipandas, levia vulnera & ulcera curanda conducit; gangrænam unquam inde fuiſſe curatam multum dubito, egregias ejus vires ad diſſipandum lac in mammis ſtagnans expertus eſt Fischer. * *Oleum de ſpermate Ranarum* Wurtemb. vix præ ſimplici oleo olivarum, aliquid proprii videtur habere: * *Aqua ſpermatis Ranarum*, quam Paracelsus ſub nomine *Sperniolæ* deſcripſit, plane iners eſt: * *Sperniola* Crollii, abſurdum medicamentum, peſſime ad ſiſtendas hæmorrhagias commendatur.

Bufo L. *Rubeta*, φρῦνος, *Crapaud*, *Krott*, *Kröte*. Pedibus poſticis minoribus & duplici tuberum genere retro oculos, quorum poſticum foraminibus pertuſum eſt, diſtinguitur.

Vitam ultra quindecim annos extendit, tempore verno venerem exercet, Junio menſe ejus pulli apparent.

Bufonem venenatum eſſe, poſt NICANDRUM omnium temporum ſcholæ Medicæ aſſeruerunt, non pauci id idem lepidis fabulis confirmare allaborarunt; poſtquam Medici curatius obſervationes inſtituere, & res naturales propriis, non alienis, oculis conſiderare, nec cuilibet hiſtoriolæ fidem adhibere, ſed ipſi in veritatem eorum, quæ facta fuiſſe dicebantur inquirere, cœperunt, numerus obſervationum de effectibus venenatis animalis vulgatiſſimi, multum eſt imminutus: BORELLUS, CLAUDER, VALISNERIUS bufones ſine noxa comeſtos viderunt, id ipſum teſtantur innumera exempla eorum, qui ipſorum crura, loco crurum Ranæ eſculentæ, primo vere, aſſumunt; BLAU vidit liquorem e Bufonibus laceſſitis in oculos jaculatum, nonniſi pruritum excitaſſe, urina eorum manibus æque ac vultu excepta SAUVAGES nulla noxa affecit, ROESEL ſe creberrime pulmones bufonum impune inflaſſe teſtatur. Minus recte itaque effectus venenati a bufonibus metuuntur, licet omnino concedendum ſit, animal quod vulgo horrere ſolent, apud homines ſenſiles præternaturales affectus producere poſſe.

* *Bufones exſiccati* a MARCELLO primum laudati, ſi unquam hæmorrhagiam narium ſtiterunt, illud horori inde excitato erit adſcribendum.

* *Cineres Bufonum.* Illorum, ſub forma amuleti adhibitorum, laudes apud prudentiores recte ridentur, ſi vera eſt SOLENANDRI de hydrope, eorum uſu interno curato obſervatio, id ipſum a virtute cineribus communi erit deducendum.

* TESTUDO, χελόνη, *Tortue*, *Schildkröte.* Eſt amphibium quadrupes, carne molli gaudens, caput & pedes verrucis, in modum ſquammarum obſidentur, teſta dura, ex duabus laminis conſtante, variis maculis picta tegitur. *Orbicularis* L. pedibus palmatis, teſta orbiculata, planiuſcula diſtinguitur.

Occur-

Occurrit in Gallia meridionali & Italia.

Seculo decimo quinto ad ulcera interna uſurpari cœpit, ejus uſus in Gallia & Italia maxime obtinet: una teſtudo, rejectis capite & pedibus, ex aquæ libris duabus ad remanentiam unius coquitur & pro una doſi exhibetur. Mihi nulla exacta obſervatio nota eſt, quod hoc jus, a BIANCHI maxime laudatum, præ aliis gelatinoſis proprias vires ediderit.

* *Syrupus de Teſtudinibus reſumtivus* RENOD. Syrupus egregie demulcens eſt, maxime ſi melius ad artis regulus, quam præſcriptio jubet, præparatur.

V. INSECTA.

CANCER, *καρκίνος*, *Ecreviſſe*, *Krebs*. Animal exſangue, pedibus ſex pluribus, duobus prioribus chelatis, oculis duobus, cauda articulata, inermi gaudet: *Aſtacus* L. corpore cylindraceo, cauda ſquammata & longa, thorace levi, baſi utrinque dente ſimplici aucta diſtinguitur: duplex ejus inter nos varietas proſtat, una cujus chelarum baſis rufeſcit *Edelkrebs*, illa in altera albeſcit, nec coctione colorem mutat *Steinkrebs*, hæc nonniſi ab infima plebe in cibum recipitur.

Veſcitur inſectis, amphibiis, interdum in proprium gentem furit, menſe Auguſto totam, qua tegitur loricam deponit, una cum interna ventriculi tunica, & tunc cuticula modo tectus eſt, hoc tempore ad ventriculum lapides, quos *Oculos* dicere ſolent, occurrunt, ſubſtantiæ pro firmando & indurando novo thorace collectæ, hinc eodem confirmato diſparent.

Caro digeſtu difficilior eſt, & aliquid acris fovet, quod non raro fauces, ſub deglutitione incommodat; exanthemata, cardialgias, affectus arthriticos excitaſſe eſt obſervatum, gelatina quæ inde ſanguinem ſubit &

valde nutriens eſt, & demulcentes vires exerit; hinc jura cancrorum debilibus, hecticis, vitiis cutaneis laborantibus laudantur, humectare & ventrem refrigerare ab HIPPOCRATE dicuntur, a FRANCO & BRUNNER tam ore hauſta, quam ano injecta, multum ad gangrænam inteſtinorum commendantur; alcalina eſſe, nec in gelatinam conſiſtentem cogi poſſe, obſervarunt BONONIENSES, RIVINUS eſu cancrorum melancholicam vidit curatam, & SCHULZ ſcorbutum.

Oculi Cancrorum Barb. *Yeux d'creviſſe*, *Krebsaugen*. Subſtantiæ rotundæ, convexo-concavæ, recentes cœruleſcunt, dein albi evadunt, proprio odore gaudent, ex lamellis arcte ſibi invicem incumbentibus, ad faciem concavam laxioribus conflati, hærent inter utramque ventriculi tunicam, unus in utroque latere; maxima eorum copia ex Ruſſia, ubi ad confinia Tartariæ leguntur, ad nos ſolet adduci, ibi cancros ſive piſtillis ligneis contundunt, ſive in acervos collectos putredini relinquunt, carnem aqua eluunt, & hac ratione lapides colligunt, obſervante BAKER. Sed factitii quoque interdum proſtant ex qualicunque terra alba alcalina parati, hos CRUGER à veris differre monuit abſentia impreſſionis venularum, levitate, friabilitate, fortiore ad linguam adhæſione, minori, ſi calcinantur, ſalſedine & ſpuma cum in acidis diſſolvuntur, citius ſubſidente. Exhibent $\frac{7}{32}$ ſpiritus urinoſi, NEUMANN. Hujus medicamenti uſus ſeculo ſuperiore non videtur antiquior eſſe; quæ ipſi præter abſorbentes, adſcribuntur vires Auctorum luxurianti ingenio & hypotheſi de acido communi febrium cauſa, debentur.

* *Sal vel Solutio & Magiſterium Oculorum Cancrorum* SCHROED. rectiſſime exoleverunt. *Oculi Cancr. citrati Act. Med. Berol.* cum ſint terra ope acidi, vel abſorbendi virtute privata, mihi ſaltem inertes eſſe

videntur. * *Tabellæ de Oculis Cancrorum* Pariſ. ad acrimoniam acidam non ineptæ ſunt.

* *Cancri Paguri* qui cauda parva, thorace utrimque obtuſo plicato, & chelarum apice nigro gaudent, Oceani civis, chelæ recipiuntur ad * *Pulverem e chelis cancrorum* HAMILTON, eidem viperas Pariſini adjiciunt, nullas alias niſi abſorbentes vires edit; ingredientia pretioſa omittendo, Brandeburgenſes eum *incompletum*, nequaquam virtute minorem reddunt.

VI. VERMES TESTACEI.

COCHLEA, κοχλίας, *Limaçon*, *Schneck*. Ex numeroſa gente recipitur *HELIX*; teſta ſpirali, cujus apertura coarctata eſt, ſemilunata, ſegmento circuli deficiente gaudet: *Pomatia* L. eo quod ſubovata ſit, decolor, umbilicata & anfractus in figuram coni ſibi invicem impoſitos habeat, agnoſcitur.

In Europa temperata vel nimis vulgaris, hortorum noſtrorum peſtis.

Animal oviparum, cujus ova cruſta quadam obducta ſunt & conglutinata; copioſiſſimo ſemper muco turget; hyeme ſub terram deſcendit & teſtæ orificium muco claudit, qui in operculum prædurum cogitur. Veſcitur vegetabilibus. Hodie etiam, more apud Romanos multum uſitato, cochleæ propriis receptaculis ſive vivariis aſſervantur, ut ſemper hyeme præſto ſint.

Multum in cibum recipiuntur & gratum omnino edulii genus conſtituunt, ſi probe a muco, qui ipſis extus adhæret, mundantur; mollem carnem digeſtu non difficilem fore prævideo, ſed ab animali, adeo inſigniter a noſtra natura diverſo, non auderem multum alimenti promittere, plane aliter viſum fuit GALENO, cui plures Medici ſubſcribunt. Cum hæc animalia plures partes viſcidas aquæ, cum qua coquuntur,

largiantur, hinc jura inde parata ad acres humores demulcendos maxime laudantur, multo hinc in uſu contra tuſſim ſunt, nec hecticis dantur ſine ſucceſſu: ſcopo medicato earum octo ad decem cum una aquæ libra decoquuntur.

* *Aqua deſtillata* Lemery hecticis laudatur.

Ostrea, *Huitre*, *Auſter*. Animal quod foramina lateralia ſiniſtra gemina habet, & in teſta bivalvi, cujus valvæ inæquales ſunt & cardine edentulo, foſſulam ovatam intercipiente, uniuntur habitans: *Edulis* L. ſemi orbiculata eſt, valva ſuperiore undulata, inferiore plana, integerrima, gaudet.

Oceani civis.

Magnitudine & colore variat; quæ ad Angliam piſcantur, & illa quæ in foſſis ubi aqua marina ſtagnat reperiuntur, virides evaſerunt, reliquis ſolent præferri. Digeſtu facilis eſt, alvum laxat, pauciſſimum alimentum nobis ſubminiſtrat. Galenus.

Teſtæ vires abſorbentes habent; quæ circa illa obſervatæ fuiſſe leguntur vires antilyſſæ, jure ſuſpectæ ſunt.

§. 21.

Foſſilium ordo multa quidem condimenta, unicum modo alimentum nobis ſubminiſtrat, cum enim quotidie multam aquæ jacturam faciamus & hæc omnino, ſi ſanitas ſtare debet, ſit reſtituenda, hinc hujus loci omnino eſt.

Aqua, ὕδωρ, *Eau*, *Waſſer*. Liquor qui certo frigoris gradu in ſubſtantiam ſolidam, pellucentem, decolorem, quam Glaciem dicunt, abit.

Aquæ elementi conſiderationem Chemia ſuſcipit, eam, quæ vulgo in uſum trahitur, pro noſtro ſcopo, diſtinguimus in inſipidam, quam *dulcem* appellant, & ſapidam quam Recentiores *Mineralem* dicunt, de ea intelligendi ſunt Auctores, quando ſimpliciter de aqua loquuntur.

Aquam dulcem ſive deſumimus ex terra, ſive meteora illam nobis ſubminiſtrant.

Fontana, *Eau de Roche*, *Quellwaſſer*; ſemper ex ſtrato ſiliceo, creberrime media inter ſaxa, ſcaturit, ex aqua marina, calore ſubterraneo in vapores reſoluta, ſurgens, qui per fiſſuras montium in cavernas aſcenderunt, ad eorum lacunaria in guttas denſati, inter ſilicea decurrentes, in propria gazophylacia collecti, per canales inde deſcendentes, vi quæ a lapſu ſurgere ſolet, ex terra erumpunt; vehit quidem hæc aqua principia quæ aquæ marinæ propria ſunt, ſed ea vehit in parca adeo ratione, ut nullos plane effectus edere queant, hinc hæc aqua omnem reliquam, ratione levitatis & puritatis, vincit.

Putealis quam labente ævo etiam *Aquam fundi* nec non *vivam* appellare conſueverunt, *Eau des Sources* vel *des Puits*, *Brunn* vel *Grundwaſſer* occurrit, quando terra corticalis ad uſque ſtratum ſiliceum foditur, & ſub hoc argilla obtinet; eſt ipſa aqua fontana, quæ ex receptaculo in ſtratum argilloſum deſcendit, & ibi collecta, in conſpectum noſtrum prodit, ſive quando ipſi incumbens terra fodiendo removetur, ſive quando hujus adeo exigua ratio eſt, ut propria vi inde erumpere poſſit, ſive fluvius quidam ad ipſam uſque terram penetravit; interdum etiam efformatur a pluvia ad ſtratum argilloſum uſque deſcendente, creberrime utraque ratione ſurgit: ea ſi nulla ſtrata percurrit, unde aliquid peregrini diſſolvere potuit, æque pura eſt ac antecedens, imo ſi heterogeneis etiam inquinata fuerit, dummodo antequam ſe hauriendam præbeat, per ſtratum ſiliceum fuerit filtrata priori omnino erit æqui paranda: variam itaque hanc aquam eſſe perſpicitur, mox puriſſimam, mox variis alienis inquinatam, ſalia ſi vehit, ea affuſione alcalium deteguntur, terras & ſapor & quod legumina non emolliat declarat, in grumos inde coiens ſapo acidi index

eſt; juſta evaporatio & reliqua ad principia Chemiæ accomodata analyſis, cum plena demum certitudine quas fovet ſubſtantias determinat.

Fluviatilis, *Eau de Rivieres*, *Bach-* ſive *Fluſswaſſer*, ex fontana ſurrexit, non raro putealem quoque recipit, meteorica eam etiam ſubit. Dum per ſylvas, vicos, urbes fluit, plures ſordes accipit, inquinatur præterea a ſtratis alveum fluvii efformantibus, nec non a piſcibus, amphibiis, vegetabilibus, quæ vehit, tam integris quam putredine reſolutis, unde ejus limus, & hinc a motu impedita adeo facile putreſcit; cum autem fluvius celeri curſu ſupra arenam aut ſilices fertur, ſuas ſordes deponit & hinc hæc etiam aqua pro vario fluvii alveo, variis locis quibus vicinus decurrit &c. variæ puritatis ſolet eſſe.

Aqua Lacuum, *Eau de Lacs*, *Seewaſſer*, non multum a genio fluviatilis recedit, minus hæc mota, etiam mi[illegible]s bona eſſe reputatur.

Paluſtris, *ſtagnans*, *Eau de marais*, *Sumpfwaſſer*, ob inſecta, quibus ſcatet, vegetabilia putreſcentia, inter quæ ſtagnat, innumeras ſordes, quæ in ipſam illabuntur, & ob ſoli laxitatem inde non ſecedunt, omnium deterrima eſt, ita ut vel ejus exhalationes graviſſimos morbos excitare conſtet.

Ad aquas meteoricas pertinet.

Pluvialis, *Eau de Pluïe*, *Regenwaſſer*. Ab Alchemicis multum celebrata, recte a BOERHAAVE athmoſphæræ lixivium dicitur, continet quicquid ex terra in aërem aſcendit, ſed quantis ſordibus hinc inquinetur nemo non videt, diverſiſſima præterea pro vario unde aſcendit ſolo, pro varia qua decidit tempeſtate, pro vario quo adducitur vento; Cl. RUTTY in eadem alcali foſſile, ſalem mirabilem, ſalem communem, nitrum, petroleum, &terram calcaream detexit; Ill. MARGGRAFF nitrum, ſalem communem & terram calcaream, ſed vehit præterea innumera in-

ſecta, ovula, ſemina vegetabilium &c. unde mox ſulphur, mox ſanguinem habere credita fuit, hinc ex eadem, vegetabilia ſurrexiſſe mirati ſunt Alchemici, & ideo jure impuriſſima habetur.

Nivalis, *Eau de Neige*, *Schneewaſſer*: cum aqua frigore conſtricta omnes ſordes deponat, hinc ſi pura nix fuerit liquata, aqua ſurgit ſi quæ alia pura, formata quippe a vaporibus in altum elevatis, & hinc ab omni heterogeneo liberis, per frigus autem ab omni heterogeneo, quod ipſis accreverat, depuratis; eadem ac antecedens principia habet, præter nitrum, terra quoque in ipſa in minori ad reliqua ratione eſt. RUTTY & MARGGRAFF; cum autem laxæ nivi facile aliquid heterogenei, ſive dum ex aere deſcendit, ſive dum terram tegit accreſcat, hinc ea omnino purior eſſe videtur

Aqua Grandinis, *Eau de Grêle*, *Hagelwaſſer*, quippe quæ in altioribus athmoſphæræ locis efformata, quæ vix ſordes habent, in glaciem concreta quicquid heterogenei habuerat depoſuit, & ſub hac forma per inferiorem aerem deſcendens, etiam nihil peregrini potuit recipere.

Aqua Roris, *Eau de Roſée*, *Thauwaſſer*: formatur ab exhalationibus, calore in non magnam altitudinem elevatis, hinc impuriſſima eſt, pro variis unde ſurgit locis & vario anni tempore, varia omnino, hinc patet iteratas quoque analyſes, nihil certi circa ejus naturam poſſe determinare.

Depuratur aqua dulcis quiete, coctione, filtratione per ſabulum, putrefactione, optime deſtillatione, ſed nec hæc omne heterogeneum inde valet auferre, in aqua deſtillata ELLER & acidi & olei veſtigia deprehendit, BOYLE & Ill. MARGGRAFF ex aqua iteratis deſtillationibus non mediocrem terræ quantitatem obtinuerunt, ita ut aquam in terram mutari, non pauci crediderint, & phænomenon ab aqua calore agi-

tata, ſemper aliquid terræ ſecum elevante, pro metamorphoſi aquæ in terram habuerint.

Aquæ Minerales quæ calore gaudent illo, quem temperata athmoſphæra habet, majorem, *Thermæ* dicuntur, ſurgit ille ſive a calore, quo viſcera terræ ſemper calent ſive a ſtratis in quibus pyritæ reſolvuntur, & quas tales aquæ, brevi antequam ex terra ſcaturiverint, perfluxerunt. Thermæ æque ac aquæ minerales frigidæ a ſapore vulgo ſolent diſtingui, in terreſtres, *tophaceas* W. duras vulgo, ſalinas & ſulphureas. Salis ſapore inſtructæ, ſive vinoſi quid linguæ imprimunt *Acidulæ*, *Eaux aigres*, *Sauerwaſſer* ſive ſalem communem ſapiunt *Salinæ*, ſive amaritiem, junctam habent, quæ nauſeoſiſſima eſt in *Aqua Marina*, *Eau de Mer*, *Seewaſſer*, multo mitior in *Amaris*, *Eaux Ameres*, *Bitterwaſſer*. Sulphureæ hepar ſulphuris & olent & ſapiunt.

Multa ratione in principia aquarum mineralium inquirere ſolebant, illa quæ per reagentia fit, multum ambigui habet, optima eſt cum largam aquæ quantitatem rite evaporant, prudenter ſingula, quæ ita obtinentur, examini ſubjiciuntur, probe obſervando id quod creberrima experimenta evicerunt, nimirum eandem aquam, vario tempore tentatam, variam principiorum rationem exhibere.

Aquæ tophaceæ vel ipſo ſapore ſeſe produnt, terram quam habent calcaream, ſeleniticam, argillaceam, corporibus ſupra quæ decurrunt, aut quæ illis immittuntur, appendent, varias incruſtationes, varia lapidum genera, quæ *Tophi* vel *Stalactites* dicuntur, efformant, legumina non emolliunt, terram, qua ſcatent, cum ipſis alcali adjicitur, dimittunt; eaſdem pro elixandis piſcibus, candefaciendis linteis, paranda cereviſia, conficiendo cæmento, ſcopis tinctoriis &c. reliquis præſtare Cl. Rutty annotavit, innoxie bibi Borrichius & Scheuchzer obſerva-

tionibus probant, ſed videtur hic aliquid conſuetudini dandum eſſe, terra enim harum aquarum vix non primis viis poteſt non oneri eſſe, & ad viſcera delata & obſtructiones & varia concrementa cauſari.

Acidulæ ſive martiales ſunt, ſive alcali foſſili ſcatent; ochra, quam tales aquæ ad fundum dimittunt, violaceus inſuper vel niger color, quem cum vegetabilibus adſtringentibus induunt, martiales ex tempore detegunt; hæ aquæ vix non ſemper etiam alcali foſſile vehunt, quod, dum illæ ſupra terram erumpunt, vitriolum, ſub cujus forma ferrum receperunt, aggreditur & efferveſcentiam excitat, ſub qua aër fixus, qui his aquis copioſior, per experimenta Cl. VENEL inhæret, vi quadam erumpit, aquam in bullas agit, ut ea propria ratione linguam afficiat, efficit & vitra quibus includitur diſrumpat, hic aër, ita per efferveſcentiam agitatus, conſtituit illum ſpiritum æthereum, circa cujus naturam explicandam & vires prædicandas adeo multi ſunt Auctores. Vitriolo omni reſoluto, ferrum, quod in aqua hærebat, inde dejicitur, & perit omnis ejus qualitas, quæ ab efferveſcentia ſive a ferro pendebat; ſed dantur etiam aquæ martiales quæ ſive nullum ſive pauciſſimum modo alcali vehunt, ex his ope evaporationis verum vitriolum martis obtinetur, nec in illis ſpiritus æthereus hæret, teſtibus SHORT, Cl. RUTTY, Cel. CADET; interdum etiam vitriolum ſub terra jam fuit deſtructum, tunc aquæ neutiquam vinoſum ſaporem habent, nihil ſpirituoſi exhibent & ſalem mirabilem, dum evaporantur, ſiſtunt, obſervante Cl. BROUZET: *Acidulæ alcali foſſili* ſcatentes etiam aere fixo copioſiore gaudent & acidum vehunt, quod, quando ſupra terram erumpunt cum alcali coit & efferveſcentiam excitat, hinc ipſis quoque ſpiritum æthereum ſolent adſcribere; hoc genus aquarum, antequam acidum cum alcali coiit, alcalium effectus ſolet edere.

Aquæ Amaræ: A ſale mirabili Glauberi, quo ſcatent, & ſaporem & vires habent, huic ſali cum terra quædam alcalina in varia ratione juncta ſit, hinc ſalia amara cryſtalliſationis ope ex his aquis obtinenda, tam a ſincero ſale mirabili, quam ſingula a ſe invicem differunt.

Aquæ Sulphureæ: Odore, qualitatibus alcalinis, colore nigro, quam metallis, quæ ex eorum menſtruis dejiciunt, affricant, aut argento ipſarum vaporibus expoſito, non raro etiam ſulphure ſolidis ſcaturigini vicinis accreſcente, agnoſcuntur.

Quando ad ea quæ de ortu aquæ fontanæ monui applicantur obſervationes apud Auctores occurrentes de pyritis reſolutis, alcali foſſili, ſulphure, ſale communi & vaporibus acidi vitriolici creberrime ſub terra occurrentibus, harum omnium aquarum origo facile perſpicitur & ratio patet, cur in illis crebro præter reliqua principia, ſelenites, ſal ammoniacus fixus & ſal communis occurrant.

Immenſus eſt numerus aquarum mineralium quæ hactenus innotuerunt, copioſiſſimæ earum deſcriptiones proſtant, præcipuas collegit Cl. RUTTY, de Germanicis multum meruit Cl. ZUCKERT. En illas quæ apud nos uſitatæ ſunt.

MARTIALES.

Petrinæ ſalis mirabilis $\frac{1}{960}$, terræ calcareæ & vitreſcentis $\frac{1}{1920}$, ſalis ammoniaci fixi, acidi ſalis, petrolei, ferri veſtigium. BOECLER.

Pyrmontanæ ferri $\frac{1}{2880}$, ſalis mirabilis $\frac{1}{288}$, ſelenitiæ $\frac{1}{1440}$, terræ calcareæ $\frac{1}{720}$, alcali foſſilis veſtigium. SEIP.

Rippelſavienſes ſalis mirabilis $\frac{1}{570}$ terræ calcareæ & vitreſcentis $\frac{1}{640}$ ſalis communis, ammoniaci fixi, ferri, petrolei, veſtigium BOECLER.

Schwalbacenſes ſalis mirabilis & alcali foſſilis $\frac{1}{443}$, ochræ $\frac{1}{823}$. HOFFMANN.

Spadanæ ſalis mirabilis $\frac{1}{1152}$, totidem terræ martialis, terræ calcareæ $\frac{1}{823}$. SPRINGSFELD.

Sulbacenſes alcali foſſilis $\frac{1}{115}$, terræ ſeleniticæ, calcareæ, vitreſcentis $\frac{1}{1440}$, ſalis mirabilis, ferri, petrolei, veſtigium. HAUSMANN.

Wadwilenſes $\frac{1}{1920}$ ſalis mirabilis cum ochra mixti. MOREL.

SALINÆ.

Caſtonacenſes ſalis mirabilis $\frac{1}{198}$, ſalis communis $\frac{1}{380}$, terræ vitreſcentis & calcareæ $\frac{1}{115}$, petrole veſtigium. KÜRSCHNER.

Plumbariæ ſaponaceæ ſubſtantiæ ex petroleo, argilla, calce, ſale communi & alcali foſſili compoſitæ $\frac{1}{2880}$. MALOUIN.

Selteranæ ſalis communis & alcali foſſilis $\frac{1}{120}$, terræ $\frac{1}{180}$. VENEL.

AMARÆ.

Sedlizenſis ſalis mirabilis $\frac{1}{36}$, terræ $\frac{1}{576}$. WALTH.

THERMÆ.

Aquisgranenſes calore gaudent ad illum aquæ ebullientis proxime accedente, $\frac{1}{215}$ alcali foſſilis, $\frac{1}{960}$ terræ calcareæ, totidem ſalis polychreſti, nec non ſulphur continent. SPRINGSFELD.

Badenſes in Marchionatu, præcalidæ ſcaturiunt, $\frac{3}{320}$ ſalis communis, ochram quoque & ſelenitem vehunt. *Abhandl. von dem im Marggrafthum Baaden gelegenen warmen Baad.* 1756.

Bourbonenſes multum quidem calent, ſed albumen ovorum inde non induratur, ſubſtantiæ ex ſale mirabili, petroleo, ſale communi, ſelenite, terra calcarea, alcali foſſili & ſulphure conſtantis $\frac{1}{192}$, continent. BAUDRY.

Carolinæ Sprudel calore ad 165 gradus Farenheit, aſcendente calent, ſalis mirabilis $\frac{1}{192}$, alcali foſſilis $\frac{1}{660}$, ſalis communis $\frac{1}{1440}$, totidem fere terræ fovent; *ſcaturigo Molendinæ* thermometrum ad 123° aſcendere

facit, continet ſalis mirabilis $\frac{1}{288}$, alcali foſſilis $\frac{1}{576}$, ſalis communis $\frac{1}{1440}$, terræ ultra $\frac{1}{1920}$. BECHER.

Ferinarum Wurtembergenſium calor 100° æquat, exhibent $\frac{1}{2880}$ fere ſubſtantiæ ex ſale communi, petroleo & ſelenite conſtantis. GESNER.

Niederbronnenſes calorem 63° habent, ſalis communis $\frac{1}{240}$, ſalis mirabilis $\frac{1}{3840}$, ſalis ammoniaci fixi, terræ vitreſcentis, petrolei, ferri veſtigium. LEUCHSENRING.

Piperinæ ad 93° calent, terræ pinguis $\frac{1}{1920}$ fere, ſalis communis veſtigium, habent. RAHN.

Wisbadenſes ſalis communis $\frac{1}{384}$ & veſtigium ferri vehunt. HOFFMANN.

Aqua Marina nauſeoſo ſapore gaudet, ſi deſtillatur prima aqua inſipida eſt, poſterior autem nauſeoſa, acido ſalis fœta, eandem ab alcali fixo abſtrahendo, optime depurari, & potui aptari, viderunt Recentiores; in eadem præter ſalem communem, alcali fixum quoque, ſal Glauberi & petroleum hæret. RUTTY.

Dum rimamur maximam humorum noſtrorum quantitatem ex aqua efformari, ejuſdem autem non mediocrem quantitatem nunquam non per varium excretionis genus e corpore eliminari, nullam præterea non lædi functionem, ſi humores juſta aquæ ratione non attenuantur, nulli omnino dubitabimus aquæ dulcis maximam eſſe ad ſuſtentandam vitam neceſſitatem. Sed eadem non modo præcipuum eſt alimentum, optimis etiam omnino medicamentis adſcribenda eſt, ſi quod aliud polychreſti nomine celebranda: glutinis dum in ſolidis auget rationem, emollientes edit effectus, medetur præterea ex ſua natura *Inſtitut. Chemiæ.* omni morbo a ſpiſſitudine oriundo, eadem, cum omnis acrimonia genium ſalinum habeat, ipſam & mitigat, & ut e corpore eliminetur, efficit, excretiones aquoſas præterea promovet, & quicquid commodi inde nobis ſurgit; ab indicatione vitali ita-

que ſemper, a reliquis creberrime indicatur, vix non omnes Obſervatores ab HIPPOCRATE ad recentiſſimum quemque, eſſent adducendi, ſi morbos ubi aquæ potus profuiſſe obſervatus eſt, vellem colligere.

Sed inſignis quoque eſt aquæ uſus, quando externe adhibetur, ſive ea partes modo abluantur, & ita a ſordibus liberentur, ſive eadem partibus extus patentibus injecta, eluantur in ipſis quæ hærent heterogenea, ipſa relaxentur, ſive eadem dum ſibi partes corporis immittuntur, *Balnei* vice fungatur; hujus & antiquiſſimus & ampliſſimus omnino uſus eſt, inde non modo auferuntur ſordes & tranſpiratio reſtituitur, ſed pars eidem commiſſa relaxatur evidenter, hunc effectum moderatus balnei calor etiam multum juvat, hic ſi excedit, omnia mala ab aucto præter naturam calore oriunda, debent timeri omnino: aquam ex alto in partes induratas cadentem eas quoque efficacius emollire, Auctores medii ſeculi primi perſpexerunt, hanc rationem a Græcorum ἐμβροχὴ, *Embrocationem* dicunt, *Ducia* quoque, *la Touche*, *Tropfbaad* ſolet appellari, & vel hodie cum ſucceſſu in uſum trahitur, ſi aliquam partem inſignior durities occupat, aut ſi ſuſpicio eſt, quod a nervo preſſo morbus originem habeat, hoc in caſu, ſive vertici capitis, ſive medullæ ſpinali, ſive loco, ſub quo non multum ab integumentis remotus nervus decurrit, aqua ex alto inſtillatur: maxime autem vires aquæ emollientes intenduntur, ſi ea ſub forma vaporis applicatur, hic mos crebro olim apud Lacedæmones obtinuit, hinc talia balnea *Laconica* ſolent dici, βαλάνεα ξηρά, *Balnea ſicca*, *Sudatoria*, *Etuves*, *Schwitzbæder* &c. ea aut per artem parantur, dum in conclavi detinentur vaſa aqua plena, ex quibus ſuppoſitus ipſis ignis, continuo vapores aſcendere facit, ſive ſub conclavi excitati vapores per varia ſpiracula in illud admittuntur, ſive inſtituuntur in propriis domunculis, quas medii ævi Auctores

Stuphas appellarunt; aut nativa occurrunt ad metalli fodinas, montes ignivomos, ſcaturigines fontium, ubi vaporibus copioſe ex terra aſcendentibus fornices ſuperſtruuntur, tales plures in Italia occurrunt, Pyrmonti quoque obtinent, teſte SEIPP. Cubiti articulationem, ob indurata ligamenta immobilem, priſtinam flexilitatem per talia balnea recuperaſſe, VAN SWIETEN vidit & CAPPEL contracturam a Mercurio in corpore retento, curatam. Cum humores ſemper eo ruant, quo ipſis minus reſiſtitur, hinc balneorum ope ab interioribus ad exteriora, a ramis aortæ ſuperioris in inferioris, vel vice verſa, evocantur, hinc pro varia Medici intentione, variæ partes balneo ſolent committi; ſed nec negligenda eſt aquæ a vaſis cutaneis reſorptio, quam balneantes experiuntur, id quod experimentis ad ſtateram captis MARTYN, & alii a Cl. SPRINGSFELD, & Illuſtr. HALLERO, citati auctores evincunt, inde cur balnea excretiones aquoſas promoveant, in ſcabie aut aliis exanthematibus retropulſis adeo egregie conducant, ad viſcera indurata vel ſtricta, laxandam alvum faciant &c. fit evidens; preſſio denique, quam experiuntur partes balneo merſæ omnino quoque debet attendi, ejus effectus eo ſunt majores, quo altior eſt aquæ columna corpori imminens, eam, ſi ad duos pedes mergimur, vel 2280 libris æqualem eſſe, WAINEWRIGHT evicit, inde roborantur vaſa, acceleratur refluxus ſanguinis venoſi, retardatur arterioſi ſanguinis motus, novum de vi balneorum aperiente argumentum ſurgit. Commoda & pericula, quæ ab excedente balnei calore vel frigore oriuntur, ex eis quæ circa effectus caloris & frigoris Pathologia præcipit, ſunt dijudicanda, quicquid etiam in laudem talium balneorum adducatur, illa mihi ſaltem, cum omnem mutationem ſubitaneam perículoſam eſſe nemo ignoret, ſemper ſunt ſuſpecta. Ex his quæ de effectibus balneorum hacte-

nus monui, ſequuntur regulæ, quæ ſub eorum uſu obſervandæ ſunt, earum præcipuæ ſunt, monente HIPPOCRATE, corpus a ſordibus prius liberandum; plethora venæſectionibus imminuenda; frigus & omnes mentis perturbationes ſedulo vitanda; æſtate maxime uſus balneorum ſuſcipiendus, debiles præcipue, nonniſi ſenſim ſenſimque in balneum deſcendant, in univerſum regulis diæteticis accuratiſſime ſit obtemperandum.

Aquæ minerales, quas etiam Veteres adhibuiſſe, FALLOPIUS probat, præter effectus, quos ratione aquæ edunt, propriis quoque a reliquis quibus ſcatent principiis, pollent, omnes cum ſalia media vehant, hinc omnes vires aperientes edunt, ſpiſſos humores attenuant, excretionem urinæ & tranſpirationis intendunt; illæ quæ Ferrum fovent, evidenter etiam roborant & ad morbos, qui ab humoribus difficilius per ſyſtema venæ portarum movendis ſurgunt, cum magno ſucceſſu adhibentur, & ſi quæ aliæ ad ulcera interna etiam cum ſucceſſu poſſunt adhiberi, cum ichorem diluant & temperent, viſcus debilitatum roborent, vires bonum ſanguinem præparantes reſtaurent, id idem MORTON & SEIP multa experientia ſuffulti confirmant, mirandum omnino quod AVICENNÆ commentum de his aquis ad morbos pectoris noxiis, adhuc dum etiam nimis frequenter obtineat: aquæ, quæ *Alcali foſſile* vehunt, cum mucum pulmonum attenuent, & aliquid roboris pulmonibus dare videantur, hinc ad pulmones debiles aut tophis obſeſſos laudantur; illæ quæ *ſalis mirabilis* eam vehunt rationem, ut etiam amaræ inde evadant & incidentes effectus edunt, & alvum movent; *ſulphure* ſcatentes ad promovendam diaphoreſin, roboranda ſolida, ulcera interna ſolidanda, præprimis faciunt. Spiritus, quem præeunte HOFFMANN, vulgo mire extollere ſolent, ad virtutem harum aquarum plane

nihil facit, cum Phyſiologi uberrime evincant, aerem elaſticum ſanguinem ſubire non poſſe, & ſi eum ſubiret perniciosiſſimos editurum effectus; ex eis præterea, quæ in Pathologicis circa elaſticorum in primas vias effectus docentur, ſequitur elaſticum aquarum mineralium ventriculo & inteſtinis adeo non conducere, ut eis etiam noxium eſſe jure reputetur, eodem ſane res redibit, aër ſive per fermentationem ſive per efferveſcentiam extricatus & calore primarum viarum rarefactus, tragœdiam ludat. Circa potum harum aquarum, præter ea quæ ſanitatis leges in univerſum ſuadent, cavendum ne a non aſſuetis nimis frigidæ aſſumantur, ne major quantitas, intervallis nimis brevibus, ingurgitetur, ne ventriculo cibis repleto ingerantur; purgantium doſin limitat numerus ſeceſſuum, inde excitatus, reliquæ non per dies ſed per ſeptimanas ſunt uſurpandæ, uſque dum effectus, quem inde expectamus, obtineatur; earum quantitatem de die hauriendam, determinat ventriculus inde non gravatus; tandem & id adhuc eſt obſervandum, quod aquis ſoteriis, quarum ope demulcendi nobis animus eſt, aut a quarum ſtimulo noxiam quandam irritationem metuimus, optimo conſilio lac adjiciatur.

Aquæ minerales, ſi ſub forma balnei adhibentur, ſe ratione aquæ gerunt, ut ſupra dictum eſt, cum autem & ferrum & ſalia & ſulphur & terræ, quibus ſcatent, fibras roborent, hinc effectus quidem balneorum aquæ dulcis edunt, quamdiu corpus ipſis immerſum eſt, cum autem cuti applicatas relinquant partes, quæ illam firmiorem reddunt, alios quoque qui ipſis proprii ſunt edunt effectus, hinc eadem quoque & vario alio fine præſcribuntur & multis caſibus vel aquæ dulci præferuntur. Cum ſalia reſolvant, terræ & inter has maxime ſelenites, nec non ſulphur & ferrum evidenter adſtringant, alcalia inſigniter abſtergant, maxime ſi petroleo unita ſunt, argillæ ſaponis

effectus

effectus edant, hinc patet quomodo pro varia Medentis indicatione varium balneum debeat ſeligi, imo quomodo balnea naturalia per artem etiam efficaciora poſſint reddi.

Cum ex hactenus dictis liqueat, aquas ſoterias ratione principiorum quæ fovent, agere, hæc principia autem juſta analyſi quam accuratiſſime poſſint determinari, hinc evidens eſt, eaſdem, monente jam GALENO, ubivis poſſe imitari, nec opus eſſe ex longinquo accerſere aquas, aut longo itinere adire, quas domi æque efficaces poſſumus parare: cum autem mutationi aëris, remotioni ab objectis domeſticis, vitæ, toti proſpiciendæ ſanitati accomodatæ, non paucæ omnino vires ſint ad mitigandos & curandos, chronicos maxime, morbos, ratio quoque fiduciæ in medicamentum a multis laudatum habenda ſit, hinc nollem in totum morem ægrotos ad fontes ſoterios mittendi improbare.

De ſedimento thermarum, quod vulgo *Lutum* dicere ſolent, non eſt quod multa verba faciam, ſequitur illud naturam ſubſtantiarum unde efformatur, has Chemia inde eruit, earum autem facultates ſuis quæque locis dicentur.

Aqua deſtillata tanquam puriſſima ad ſcopos medicatos adhibetur.

CAP. II.

ROBORANTIA.

§. 22.

Alimenta robur nativum conſervant, id ſi per morbum fuerit imminutum, *Medicamentis Roborantibus* reſtituitur; imminuitur autem robur nativum ſive vitio fluidorum, & tunc his proſpiciendum vel per Chi-

rurgiam, vel per medicamenta ſuis locis indicanda, ſive vitio ſolidorum, horum robur, cum tam a ſoliditate pendeat, quam a propriis, quibus in corpore vivo gaudent, viribus, irritabilitate nimirum & vi nervea, hinc Roborantia quadruplici maxime modo videntur agere 1) glutinis rationem imminuendo, 2) partes terreſtres augendo, 3) irritabilitatem intendendo, 4) vim nerveam excitando, duo priora *Amara*, *Adſtringentia & Reſinæ* præſtant, duo poſteriora *Reſinæ* & *Aromata*, ultimum, præprimis *Fragrantia*.

§. 23.

Placuit Auctoribus Roborantia pro variis, quæ ex eorum actione fluunt, effectibus variis nominibus appellare: *Viſceralia* Barb. dicuntur, dum viſcerum robori medentur, & cum Recentioribus receptum ſit juſtum viſcerum robur tonum appellare, hinc eadem etiam *Toncia* ſolent dici, imo ipſis ſequior ætas pro vario viſcere, quod roborare putabantur adhuc propria nomina indidit *Cephalica*, *Cardiaca*, *Stomachica*, *Uterina* &c. aut pro varia quæ inde intenditur actione *Carminativa*, *Aphrodiſiaca*, *Emmenagoga*, *Nervina* &c. eadem quia efficiunt, ut vaſa minorum ordinum, craſſiores quos acceperunt humores, majoribus reddant, *Diſcutientia* ſolent appellari. Indicari Roborantia quoties nativum robur deficit, aut id ipſum ex intentione Medici intendendum eſt, facile liquet: eorum abuſus, in univerſum morbos a rigiditate, ab anguſtia, ab errore impactorum, a retentione excernendorum poſt ſe ducit; de indicantibus & contra indicantibus ſingularum Claſſium, ſingulis titulis dicetur.

§. 24.

I. AMARA.

Præ reliquis roborantibus indicantur *Amara* 1) cum debilitati lentor quoque junctus eſt, hinc maxime

conducunt in obſtructione viſcerum abdominalium, 2) ſi bilis ſive iners eſt, ſive non rite in canalem inteſtinalem effunditur, 3) ſi acrimonia alcalina primas vias obſidet, 4) ſi vermes obtinent, hinc *Anthelminticis* ſequioris ævi adſcribuntur, 5) Extus, ad humores frigidos reſolvendos 6) Ad ſphacelum exteriora occupantem.

Eorundem abuſus, ſyſtema Venæ Portarum præcipue offendit, inteſtina exſiccat & inflammat, alvum obſtruit, hæmorrhoides, febres & turbas in utero excitat.

α. VEGETABILIA.

ABROTANUM vid. *Aromata.*

ABSYNTHIUM, ἀψίνθιον, *Abſinthe*, *Wermuth*. Ejus duplex genus hodie in officinis proſtat, unum quod *Vulgare*, alterum quod *Ponticum* dicunt; valde probabile videtur, noſtrum vulgare Veterum ponticum fuiſſe.

Vulgaris Folia laciniata ſunt, laciniis latiuſculis, utrinque alba, proprio odore, minus grato & ſapore amariſſimo inſtructa.

* *Pontici* Folia tenera ſunt, tenuiſſime laciniata, odorem non fortem ſpirant, ſaporem habent leviſſime amarum, evidenter aromaticum.

Artemiſia Abſynthium L. BLACWELL 17. Receptaculo villoſo, foliis multifidis, floribus cernuis, caule tomentoſo diſtinguitur: *Pontica* L. receptaculo nudo, foliorum laciniis linearibus, floribus cernuis & caule herbaceo agnoſcitur; prior in omni Europa; poſterior in Helvetia & Germania Orientali occurrit, in hortis noſtris colitur.

Folia Vulgaris $\frac{1}{3}$ fere Extracti aquoſi largiuntur, quod amariſſimum eſt, ſed nauſeoſo odore caret, alcohol inde ex viridi flavicante colore tingitur, & omnem ejus odorem, æque ac ſaporem retinet; aqua inde deſtillata & odorata & ſapida eſt, ſpiritus vini

parum ſub deſtillatione inde recipit. LEWIS. Olei flavi & amari $\frac{1}{256}$ fundit.

Sanguinem diſſolvit SCHWENCKE.

Abſynthium vulgare, inſigni qua gaudet amaritie, & oleo æthereo quod fovet, potens medicamentum eſt ad roborandas primas vias, attenuandum mucum, & corrigendam bilis inertiam, hinc ab omni tempore tanquam medicamentum polychreſtum ad vitia digeſtionis fuit commendatum. HIPPOCRATES illud ad icterum, GALENUS hypochondriacis laudat, febres inde curatas ALBRECHT, aſcitem VOLCKAMER vidit, & ad arcendum calculum, præeunte ÆTIO, Ill. LINNÆUS laudat; longo uſu podagram avertiſſe expertus eſt Ill. HALLER qui & ejus vires ad icterum & hydropem vidit, EUGALENUS autem antiſcorbuticas; idem cum egregie ad cavendam putredinem faciat, hinc celebratur ad omnes morbos malignos, & nimis frequenter præſervationis ergo vino infuſum, more a PALLADIO jam laudato, adhibetur; nec inefficax eſt ad necandos vermes & nidum eorum deſtruendum. Sed probe ſemper ſub ejus uſu retinendum, motum humorum inde augeri. Ejus uncia dimidia cum libra aquæ aut vini infunditur. Externe ſcopo ſtomachico & anthelmintico adhibetur, nec non diſcutiendi & contra ſphacelum defendendi ergo.

* *Aqua deſtillata* NIC. PRÆP. efficax omnino, * *Spiritus* parum proprii habet. *Conſerva* VAL. CORD. *Syrupus ſimpl.* LEMERY: * *Syrupus compoſitus* MESUE non ingratum medicamentum: *Sal* VAL. CORD. præ aliis ſalibus alcalinis, nullas proprias vires habet: *Eſſentia ſimpl.* ZWOELFFER. * *Eſſentia compoſita* JUNGKEN, ſimplicior eſt illa quam Pariſienſes habent: *Oleum deſtillatum* VAL. CORD. ob acrimoniam qua gaudet vix intus datur, extus ſcopo carminativo & anthelmintico præſcribitur: *Oleum coctum* VAL. CORD. ad unguenta & clyſmata carminativa, anthelmintica,

ſtomachica recipitur: *Extractum* VAL. CORD. * *Vinum* tam per fermentationem paratum COLUMELLÆ, quam id quod infuſione fit, olim magni fiebat. *Species pro Vino Abſynthii* Noſtrat. non male ad infuſa ſtomachica adhibentur.

Ponticum ab aromate potius, quam ab amaritie dijudicandum eſt.

AGARICUS vid. *Purgant. Specific.*
ALOES vid. *Purgant. Specif.*
AMMEOS SEMEN vid. *Aromata.*

AMMONIACUM GUMMI. Succus concretus mediocri calore lenteſcens, qui ſub forma magnorum fruſtorum ad nos adducitur, conſtat ex grumis flaveſcentibus, quibus copioſe grana lactei coloris, quæ ſequior ætas *Ungues*, *Lachrymas*, *Amygdalas* dixit, immixta ſunt, odorem habet fragrantem, ſaporem amarum, acriuſculum, nauſeoſum.

Quo pluribus unguibus gaudet, eo melius.

Noſtrum non videtur θυμίαμα ἀμμωνιακὸν Veterum eſſe; ignoramus plantam unde deſumitur, ſemina, quæ ipſi interdum commixta reperiuntur, illud ex umbellifera quadam planta deſumi, videntur ſuadere.

Ex deſerto Africæ Barca, ubi olim Jovis Ammonis templum celebrabatur, Alexandriam & inde ad nos ducitur.

Totum ſe ex aqua ſuſpendi patitur & ipſi lacteum colorem affricat, inde autem elapſo aliquo tempore denuo recedit, alcohol ejus dimidium diſſolvit; nec oleum odoratum fundit, nec aqua inde abſtracta evadit odorata, ſpiritus inde deſtillatus levem odorem contrahit. Extracti aquoſi, debiliore ſapore inſtructi $\frac{9}{10}$ circiter & $\frac{3}{4}$ circiter extracti ſpirituoſi ſapidioris inde obtinuit CARTHEUSER. Extracti aquoſi $\frac{5}{6}$ circiter, ſpirituoſi $\frac{3}{4}$ NEUMANN.

Validas vires reſolventes poſſidet, laudatur ma-

xime ad mucum pulmonum attenuandum, nec non ad obſtructa viſcera abdominalia. Datur ad drachmam dimidiam, ſub forma ſive emulſionis ſive pilularum. Extus quoque cum magno ſucceſſu adhibetur ad reſolvendos tumores ſcirrhodeos, ſcrophulas, tophos &c. Applicatur ſub forma cataplaſmatis, emplaſtri, unguenti &c.

* *Spiritus & Oleum* Val. Cord. præ aliis ſpiritibus & oleis empyreumaticis vegetabilibus nihil proprii videntur habere: *Pilulæ de Ammoniaco* Quercetani. Rationem G. Ammoniaci auxerunt Noſtrates, & adhuc magis Wurtembergenſes, qui minus extracti Aloes & Myrrhæ quoque recipiunt; medicamentum variam adhuc correctionem admittens, vi reſolvente inſigni gaudet, & cum ſucceſſu ad attenuandum mucum pulmonalem, & reſeranda viſcera abdominalia adhibetur, ſcopo reſolvendi ad ſcrupulum unum, purgandi ergo ad drachmam dimidiam datur; magis placent * *Pilulæ Tartareæ* Bontii, cum ſimpliciores ſint, in his Tartarus Vitriolatus expungendus. * *Syrupus* Wurtemberg. egregium ad affectus pectoris mucoſos videtur medicamentum eſſe. *Emplaſtrum ſive Ceratum de Ammoniaco* Forest. Recentior noſtri Diſpenſatorii editio præſcriptionem Wurtembergenſium ſequitur, magis placet illa Foresti, laudatur hoc medicamentum ob vires reſolventes, quas & ad ipſa viſcera extendere dicitur.

Anagallis, *Mouron*, *Gauchheil*. Recipimus Cauliculos cum foliis, quæ ovato oblonga ſunt, acumine terminata, integerrima, ſapore acri & amaro linguam feriunt.

Anagallis. Corollam habet quinquefidam, rotatam, regularem, iſantheram, monogynam, calice quinquefido ſuſtentatam & capſulam horizontaliter dehiſcentem: *Arvenſis* L. Blacwell 43 & 274 foliis

ovatis & ſeſſilibus agnoſcitur, vulgo illa quæ florem phœniceum habet, ſolet in uſum trahi.

Creſcit in omni Europa, præter maxime ſeptentrionalem.

Dat extracti aquoſi & amari $\frac{3}{8}$, reſinæ magis amaræ & acris $\frac{1}{4}$. BUCH. SCHRADER inde $\frac{1}{3}$ extracti aquoſi, ultra $\frac{1}{5}$ reſinoſi obtinuit.

Reſolvendi ergo jam a GALENO laudatur, hinc feminæ Weſtphalæ illam ad pellendos menſes adhibent, teſte HOFFMANN; ſub ſeculi ſuperioris initia, QUERCETANI & HARTMANN maxime auctoritate, ejus contra melancholiam vires cœperunt extolli, unde quoque Germanica denominatio ſurrexit, BOENNCKEN eas etiam propriis obſervationibus confirmare nititur; maxime autem ejus vis antilyſſa ſolet laudari, quam poſt TRAGUM plures Auctores adducunt, MAROLDUS & BRUCH propriis obſervationibus evincere cupiunt, inefficacem Ill. HALLER vidit; ſed & fateor me ſemper plus Chirurgiæ, quam cuicunque etiam ſpecifico, cum homo ab animali rabido morſus fuerit, fidere. Datur ſingulis diebus demorſis ad ſcrupulos quatuor, ſub forma pulveris, quem quoque quotidie vulneri, uſque dum conſolidatum fuerit, jubent inſpergi. Externe abſtergendi ergo ab HIPPOCRATE commendatur.

* *Aqua deſtillata* VAL. CORD. iners æque ac * *Oleum coctum* Auguſt. quod neſcio cur ad dolores colicos laudant.

* ARISTOLOCHIA. Potius a viribus ſecundum PLINIUM & DIOSCORIDEM, quam a proprio alicujus Viri nomine, ut CICERO autumat, denominata eſſe videtur. Sub hoc nomine varium radicum genus officinæ recipiunt

Ariſtolochia longa, mas, ἀριστολόχια μακρὰ, ἄῤῥη, *Ariſtoloche longue, lange Oſterluceywurzel*, pollicis circiter craſſitiem, dimidii pedis longitudinem habet, leviter

rugoſa, extus dilute fuſca, intus ex luteo-albens, leviter ſpongioſa, odore nullo, ſapore aromatico, quem acriuſcule amarus excipit, inſtructa.

Aristolochia. Corolla nuda gaudet, ex baſi ventricoſa in limbum producta, hexanthera, monogyna, capſula ſexangulari: *Longa* Blacwell 257 foliis cordatis, integerrimis, petiolatis & floribus ſolitariis diſtinguitur.

Creſcit in Europa meridionali.

Tam aquæ quam alcoholi ſuas vires tranſmittit, ſpiritus vini inde ſi deſtillatur, fere iners, aqua odorata & ſapida, cum ipſi oleum odoratum ſit immixtum, Extractum ſpirituoſum ſaporem radicis retinet, reſinoſum nauſeoſum eſt. Lewis. Extracti aquoſi rob ſambuci redolentis, ſubſalſo amaricantis $\frac{1}{3}$, ſpirituoſi aloen ſpirantis, valde amari, auſteriuſculi $\frac{1}{4}$ obtinuit inde Cartheuser.

Ob vires abſtergentes, quarum ſuſpicionem ejus ſapor præbet (§. 7.) in morbis pectoris frigidis, obſtructione viſcerum abdominalium aut vaſorum uterinorum, præeunte Hippocrate, laudatur. Externe ab ejus pulvere egregios in ulcere cacoetheo tibiæ effectus vidit S. Pauli.

Ariſtolochia rotunda, *Malum terræ*, ἀριστολόχια στρογγύλη, θηλεῖα, *Ariſtoloche ronde*, *runde Oſterlucey*. Radices nobis ſubminiſtrat ex pluribus tuberibus concretas, rugoſas, priore pallidiores, intus rufas, antecedente acriores & magis amaras.

Ariſtolochia rotunda L. Blacwell 256 folia cordiformia, parum petiolata & flores ſolitarios habet.

In iiſdem cum priori locis creſcit; ſimili quoque ratione ſe ad menſtrua habet. Lewis.

Præ longa magis abſtergere, Galenus monuit & ſapor ſuadet, tincturæ ſpirituoſæ inde extractæ vires antarthriticas celebrat Klaunig.

* *Extractum* Wurtemb.

Ariſtolochia Clematitis, *Cretica*, ἀριςολόχια κλημα-
λῖτης, *Ariſtoloche de Vigne*, *Oſterlucey*. Radices & Folia officinæ recipiunt.

Radices longæ ſunt, fibroſæ, digito minimo anguſtiores, extus rufeſcunt, intus pallidæ, antecedentibus minus acres & minus amaræ, inodoræ.

Folia cordiformia, firmula, viridia, ſapore acriuſculo prædita ſunt.

Ariſtolochia Clematitis L. BLACWELL 255 foliis cordatis & floribus confertis axillaribus diſtinguitur.

Etiam in Europam temperatam aſcendit, creberrimum ad vites noſtras vitium.

Radices ad eoſdem ac antecedentes adhibentur uſus, iis evidenter debiliores, ab HELDIO multum ad arthritidem celebrantur. Folia noſtrates vino macerant & tanquam vulnerarium polychreſtum adhibent.

* *Extractum* Wurtemb.

Ariſtolochiæ Piſtolochiæ, *Polyrrhizæ*, *Ariſtoloche menuë*, *petite Ariſtoloche*, Radices ex communi capite plures fibras longas & tenues emittunt, ſubluteæ, odore non ingrato, ſapore acri & amaro gaudent.

Ariſtolochia Piſtolochia L. foliis cordatis crenulatis & floribus ſolitariis gaudet.

Creſcit in Europa meridionali.

Proxime antecedentis vires habet.

Ariſtolochiæ fabaceæ Barb. *Holwurzel*, Radices ſunt bulboſæ mox ſolidæ, mox cavæ, cute fuſca tectæ, ſub qua caro alba & amara hæret.

FUMARIA. Corolla irregulari, in calcar educta, calice nullo aut diphyllo ſuſtentata, hexanthera, monogyna, ſilicula uniloculari gaudet: *Bulboſa* L. caule ſimplici & bracteis longitudine florum diſtinguitur.

Copioſe in Europa calida & temperata creſcit, in Boruſſiam uſque aſcendit.

Extracti aquoſi valde amari ultra $\frac{3}{8}$, reſinoſi amari, acris $\frac{3}{17}$ circiter ſiſtit. CARTHEUSER.

Inter primos TRAGUS has radices Ariſtolochiis annumeravit, nulla propria vi, præ aliis amaris, inſtructas.

AURANTIA AMARA v. *Fr. Horræi*,

* BDELLIUM GUMMI, βδέλλιον. Sub hoc nomine hodie aſſervamus maſſas majuſculas ex rubro fuſcas, quarum portiones a ſordibus liberæ pellucent, inter dentes friabiles, & eis leviter adhærentes, earum fumus ſuavem odorem ſpirat, ſapor evidenter amarus eſt.

Ex Arabia, India & Africa ad nos adducitur, nondum conſtat ex quo vegetabili.

Et alcohol & aqua largam ejus portionem diſſolvunt, aqua inde abſtracta ejus odore imbuitur, ſpiritus vini leviſſime. LEWIS. Extracti aquoſi amaricantis & aromatici ultra $\frac{3}{8}$ & totidem ſpirituoſi largitur. CARTHEUSER. Extracti aquoſi $\frac{5}{6}$, ſpirituoſi $\frac{1}{4}$. NEUMANN.

Valide reſolvit, hinc jam a GALENO ad mucum viarum primarum & urinariarum nec non pectoris, externe quoque ad tumores aquoſos & mucoſos commendatur; multi quoque illud, præeunte FORESTO, ſive intus ſumtum, ſive accenſi fumum, ano recipiendum, ad hæmorrhoides laudant.

BEHEN NUCES vid. *Emollientia.*
BERBERIS RADIX vid. *Fr. Horæi.*
BRYONIA vid. *Emetica.*

* BUGULA Barb. *Conſolida media* Barb. *Bugle*, *Goldengunſel*. Folia recipimus ovato oblonga, longis petiolis ſuſtentata, margine dentato notata, ſapore amaro inſtructa.

AJUGA. Corolla labiata, cujus labium ſuperius bifidum & minimum eſt, inferius trifidum, calyce

quinquefido ſuſtentata & ſeminibus nudis gaudet: *Reptans* L. ſtolones reptantes habet.

In Boruſſiam uſque aſcendit.

A vi adſtringente laudata, hodie evileſcere cœpit.

* *Aqua deſtillata* VAL. CORD. plane iners.

CALAMUS vid. *Aromata.*

* CALENDULA Barb. *Soucy*, *Ringelblume.* Flores læte luteos exhibet, ligulatos, ſuperne inciſos, qui exſiccati omni odore & ſapore carent, aquam autem, cum qua infunduntur, amaram reddunt.

CALENDULA. Flore mixto gaudet, calice ſimplici multipartito, receptaculo nudo, ſeminibus triangularibus, incurvis: *Officinalis* L. BLACWELL 106 ſeminibus craſſis, muricatis & foliis ſpatulatis diſtinguitur.

Creſcit in Europa Meridionali, apud nos copioſe in hortis colitur.

Extracti aquoſi $\frac{3}{8}$ fere, $\frac{1}{4}$ circiter ſpirituoſi inde obtinuit CARTHEUSER.

Cum hi flores exſiccatione omnem odorem, quem recentes ſpirabant, exuant, hinc ab illis minus bene ſive aromaticæ ſive balſamicæ vires expectantur.

* *Aqua deſtillata* VAL. CORD. omnino iners, * *Acetum* & * *Conſerva* Seculo XVI in officinas intrarunt, cum flores Calendulæ multum cœperint ad peſtem, laudari.

CAPPARIS CORTICES vid. *Olera.*

* CARDIACA Barb. *Agripeaume*, *Herzgeſpann.* Siſtit Folia quæ ex anguſtiore fine dilatantur & tribus dentibus inæqualibus terminantur, odorem nullum, ſaporem intenſius amarum habent.

LEONURUS. Corollam exhibet labiatam, calice pentagono & quinquefido ſuſtentatam, labium ſuperius integerrimum, villoſum, inferius tripartitum, parum inæquale, reflexum, ſemina nuda: *Cardiaca* L. foliis trifidis, laciniis vix inciſis diſtinguitur.

Ubique in Europa occurrit.

Ob amaritiem viſcidos primarum viarum humores attenuare, eaſque roborare videtur, hinc ad diſtenta hypochondria & cardiogmum infantum multum olim laudabatur.

Unguentum Cardiacum SCHROED. Cardiacam non pro baſi habet, medicamentum reſolvens, multo in uſu eſt ad cardiogmum.

CARDUUS BENEDICTUS Barb. *Chardon Benit, Cardenbenedicten.* Et Folia & Semina adhibemus: illa ſunt oblonga magnis ſinubus dentata, hiſpida, inodora, intenſe amara; hæc majuſcula, ventricoſa, ſtriata, flava, margine rotundo coronata, qui in ſetas rigidas educitur, medulla alba & dulci farta.

CENTAUREA flores compoſitos tubuloſos, calice imbricato comprehenſos habet, receptaculum ſetoſum, ſemina papposa: *Benedicta* L. calice per maturitatem clauſo, duplicato ſpinoſo, floribus parum difformibus, foliis ſemidecurrentibus, denticulato-ſpinoſis diſtinguitur.

Europæ Meridionali & Orienti propria planta, FRIDERICO Imperatori ex India, ſub initium Seculi XVI allata, teſte TRAGO, apud nos in agris colitur.

Extracti ſpirituoſi $\frac{1}{7}$ circiter, aquoſi autem $\frac{3}{4}$ circiter largiuntur folia. NEUMANN.

Primæ viæ a foliis roborantur, hinc eadem ad febres intermittentes & alios morbos a læſis digeſtionis viribus commendantur: laudari quoque ſolent a vi propria ſudorifera, non video quo jure, & ſi quidem ad morbos malignos proſunt, de quo mihi ſaltem nulla juſta obſervatio innotuit, proderunt virtute omnibus amaris communi. (§. VII.)

* Semina unice ratione nuclei oleoſi agunt, hic cum parvam ad involucrum, quo cingitur, rationem habeat, & ſæpe carie exeſi in officinis occurrant, hinc rarius in uſum trahuntur.

Aqua deſtillata VAL. CORD. iners: * *Extractum* EJUSD. *Eſſentia* Noric. * *Syrupus* QUERCET. * *Sal per incinerationem paratus* nihil proprii habet.

CARLINA vel CARDOPATIUM Barb. *Ebertswurzel* num χαμιλεών Veter.? Deſumitur inde Radix quæ fibroſa eſt, digitum craſſa, aliquot pollices longa, rugoſa, ſuperne in aliquot ramos diviſa, extus fuſca, intus ex albo flava, odore proprio nauſeoſo, ſapore acri & multum amaro inſtructa.

CARLINA. Florem compoſitum habet tubuloſum, calice imbricato & cujus ſquammæ externæ ſiccæ ſunt cinctum, receptaculum paleacum & ſemina papposa: *Acaulis* L. BLACWELL 532 caule unifloro diſtinguitur.

Non aſcendit ultra Germaniam ſeptentrionalem, nec in Anglia occurrit.

Aqua parum inde recipit, $\frac{1}{220}$ olei odorati ſpiſſi largitur. LEWIS. Olei ſpiſſi $\frac{1}{108}$, Extracti reſinoſi ultra $\frac{1}{11}$ & ultra $\frac{1}{2}$ aquoſi inertioris NEUMANN inde obtinuit. Extracti aquoſi ultra $\frac{3}{8}$, reſinoſi $\frac{1}{4}$ circiter. CARTHEUSER.

A viribus contra peſtem maxime laudatur, quas cum in exercitu CAROLI M. probaſſe dicitur, inde nomen ſuum accepiſſe volunt, hodie rariſſime hominibus exhibetur, multus autem ejus uſus eſt in Mulomedicina.

CASCARILLA vid. *Aromata*.

CENTAUREUM MINUS, κενταύριον μικρὸν, λιμναῖον, *Centaureum Lepton*, *Fel Terræ*, *petite Centaurée*, *tauſend Gulden-Blumen*. Ejus Flores adhibentur cum ſummis caulibus, quos aggregatim terminant, rubri, inodori, intenſe amari, cum ſenſu acrimoniæ.

GENTIANA. Corollam monopetalam, cujus laciniarum numerus varius eſt, calice ſuſtentatam, pentantheram, digynam, capſulam unilocularem habet:

Centaurium L. corollis quinquefidis, infundibuliformibus, ſtylo unico, & caule dichotomo diſtinguitur.

Creſcit ubique per Europam.

Tam aquoſa quam ſpirituoſa menſtrua vires inde extrahunt. LEWIS. Extracti ſpirituoſi $\frac{1}{2}$ fere, aquoſi $\frac{2}{3}$ exhibet. NEUMANN.

Multum laudatur ad roborandas primas vias & aperiendas obſtructiones viſcerum abdominalium, monente jam GALENO, hinc ad fugandas febres multum commendatur, ad podagram ab ÆTIO; a MAUR. HOFFMANN hydropicis auxilium attuliſſe fuit obſervatum. Extus ad ulcera maligne laudatur.

* *Aqua deſtillata* VAL. CORD. & odore & ſapore ſatis evidentibus, ſed minus gratis gaudet, evidenti acrimonia linguam ferit, hinc nollem inertem dicere: * *Extractum* EJUSD. ad ſcrupulum dimidium pro doſi datur: * *Eſſentia* Wurtemberg. a collectoribus Diſpenſatorii ad drachmas duas data, alvum ducere eſt obſervata: **Syrupus* ZWOELFFER. **Conſerva* Hafnienſ. *Sal per incinerationem* SCHROED.

CHAMÆDRIS, χαμαίδρυς, χαμαίδρωψ, λινόδρυς, *Germandrée*, *Gamænderlein*. Inde proſtant Folia parva, oblongo-ovata, crenata, inodora, amara.

TEUCRIUM. Corolla labiata, labio ſuperiore deficiente, inferiore quinquefida, lacinia media maxima, calice quinquefido ſuſtentata, gymnoſperma gaudet: *Chamædris* L. BLACWELL 80 foliis ovatis petiolatis & floribus pedunculatis, crenatis diſtinguitur.

Creſcit in Europa minus ſeptentrionali, in Saxonia adhuc occurrit.

Tam aquæ quam alcoholi ſuas vires largitur, Extractum aquoſum magis amarum eſt quam ſpirituoſum. LEWIS. Utrumque in pari ratione vehit. CARTHEUS.

A vi reſolvente & aperiente maxime commendatur, præeunte GALENO. VESALIUS ad podagram com-

mendatam recenſet, RAJUS polychreſtam ad reſerandas menſium obſtructiones & curandas ſcrophulas, RIVERIUS & CHOMEL ad febres intermittentes.

* *Extractum* VAL. CORD.

CHAMEMELUM, *Chamomilla* Barbar. χαμαίμηλον, ἄνθεμις, *Camomille*, *Camillen*. Aſſervamus ejus Flores, qui parvi ſunt, compoſiti, mixti, radio albo & diſco flavo inſtructi, odorem proprium fortem ſpirant, ſapore gaudent amaro, cui quædam acrimonia juncta eſt. Triplex florum Chamæmeli genus recenſetur inter plantas officinales quorum uni *Vulgaris* nomen relinquunt, alterum a *Roma*, tertium a *fœtore* denominant.

Primum deſumitur a *MATRICARIA* floribus mixtis, calice hemiſphærico, cujus ſquammæ fere æquales ſunt, ſuſtentatis, receptaculo & ſeminibus nudis inſtructa: *Chamomilla* L. BLACWELL 298 receptaculis conicis, ligulis non deflexis & foliis ſetaceis, parum tomentoſis diſtinguenda.

In omni Europa vulgaris.

Secundum eſt *ANTHEMIS* floribus mixtis, calice hemiſphærico, ſeminibus nudis, receptaculo-paleaceo inſtructa: *Nobilis* L. BLACWELL 526 foliis ſetaceis & caneſcentibus diſtincta.

In Europa temperata, inter nos quoque occurrit & in Anglia.

Officinæ Germanicæ nonniſi varietatem floribus plenis recipiunt, quæ minus odorata eſt, & minorem ſaporem habet; in hortis apud nos colitur.

* Tertium ſubminiſtrat *Anthemis Cotula* L. receptaculo conico, ligulis anguſtiſſimis & foliis viridibus agnoſcenda: in iiſdem cum prima locis creſcit.

Florum Chamomillæ Vulgaris libra, olei quod per plures annos cœruleum colorem ſervat, Cl. LEWIS drachmas tres, NEUMANN ſcrupulum unum, mihi drachmam unam ſubminiſtravit, flores Chamomillæ

Romanæ LEWIS olei flavi drachmas quinque exhibuerunt, ego ex triginta libris florum Chamomillæ fœtidæ plane nihil olei recepi. NEUMANN porro expertus eſt Vulgares æque ac Romanos $\frac{1}{2}$ extracti aquoſi & $\frac{3}{8}$ extracti ſpirituoſi vehere, quod utrumque inertius eſt. Ex floribus Chamomillæ Romanæ CARTHEUSER $\frac{1}{2}$ fere extracti aquoſi, $\frac{1}{3}$ ſpirituoſi, ex Vulgaribus ſimiles fere rationes obtinuit.

Poſſidet Chamæmelum vires inſignes ad reſerandas obſtructiones viſcerum abdominalium, obſervante GALENO, & ab HOFFMANN inſigniter ad malum hypochondriacum laudatur, principio, quo ſcatet, odorato evidenter in nervos agit, hinc jam ab Ægyptiis, ad febres intermittentes fuit commendatum, id quod quoque plurimi ex poſterioribus Medicis obſervarunt, inter quos GASER, ZACUTUM, DIEMERBROECK, BAGLIV, MORTON, WERLHOFF, HOFFMANN, SCHULZ, BOERHAAVE nominaſſe ſufficiat, ejus vires ſopientes etiam, in omni ſpaſmorum genere inſignes fuerunt obſervatæ, ad dolores ventriculi & inteſtinorum multum a FORESTO laudatur, ad nephritidem a S. PAULI & HAGENDORN, ad dolores poſt partum a FORESTO, ad reſeranda lochia a TREW, & intus & extus applicatum ſe egregie gerere ad tormina dyſenterica vidit Illuſtris PRINGLE & eximias vires antiſepticas habere.

Extus cum magno ſucceſſu ad epitemata & cataplaſmata diſcutientia & reſolventia adhibetur.

Aqua deſtillata VAL. CORD. efficax omnino. *Aqua Carminativa* DORNCRELLII præter flores Chamomillæ, etiam varia alia carminativa recipit, concinnior omnino poſſet parari, ad duo cochlearia pro doſi datur in colica flatulenta. * *Aqua Carminativa* SCHROED. vinoſa eſt, calidiora quoque quam antecedens ingredientia habet, hinc nonniſi in caſibus frigidis adhibenda. * *Aqua Carminativa* Wurtemb. eſt

eſt *Dorncrelliana* correcta: * *Aqua Carminativa ſpirituoſa* Wurtemberg. Calidum medicamentum, quod ad aliquot drachmas, poſt uſum flatulentorum, aſſumitur: * *Oleum deſtillatum* VAL. CORD. ad guttas octo intus datur, egregium antiſpaſmodicum: *Oleum per Infuſionem* AETII, male per coctionem parari jubetur, diſcutiendi & ſopiendi ergo præſcribitur, cynanchen graviſſimam ejus uſu externo ſopitam vidit SARTORIUS: * *Syrupus* Auguſt. * *Tinctura Spirituoſa* Pariſ.

CHAMÆPITYS, *χαμαιπίτυς*, *ὁλόκυρον*, *ἰωνιὰ*, *σιδηρῖτις*, *Ivette*, *Schlagkräutlein*. Folia exhibet officinis hirſuta, trifida, odore nullo, ſapore amaro, qui aliquid aromatici habet, inſtructa.

Teucrium Chamæpitys L. BLACWELL 528. folia trifida habet & flores ſeſſiles, ſolitarios.

In Marchiam uſque aſcendit.

Aqua æque ac alcohol vires inde extrahunt, Oleum odoratum fundit, Extractum aquoſum amarum eſt & ſalinum, ſprituoſum dulciuſculum & acre. LEWIS; Extracti aquoſi $\frac{1}{4}$ & totidem ſpirituoſi largitur. CARTHEUSER.

Ad eoſdem ac antecedens, præeunte GALENO, morbos adhibetur, ob evidentius principium balſamicum vel præferenda eſſe videtur.

CICHORIUM vid. *Olera*.

CHINÆ CORTEX vid. *Aromata*.

CINÆ SEMEN Barb. an *σαντόνιον* Veterum? hanc vocem in *Sanctum* inflexerunt, prouti Italorum *Zina* in *Cina*, *Semen Contra*, *Wurmſaamen*. Proſtant his nominibus Semina oblonga, flava, ſtipitibus inquinata, ſapore amaro cui aliquid acris junctum eſt, odore forti, nauſeoſo inſtructa. Id quod ab *Aleppo* denominatur reliquis præſtat, hoc excipit *Orientale*, *Indicum* ab exiguis floſculis, *Barbarum* ſeu *Africanum*, a cauliculis maxime conſtituitur.

Artemiſia Judaica L. foliis caulinis obovatis, obtuſis, lobatis, floribus paniculatis & pedicellatis diſtinguitur. Creſcit in Syria, Perſia &c.

Tam aqua quam alcohol ejus ſaporem & odorem recipiunt, infuſum ſpirituoſum majorem, præ aquoſo, gratiam habet, Extractum aquoſum inodorum eſt Lewis: Neumann $\frac{7}{16}$ Extracti ſpirituoſi $\frac{13}{24}$ aquoſi, fere inertis obtinuit: Cartheuser autem hujus ultra $\frac{3}{8}$, illius $\frac{5}{8}$.

Inter Latino-Barbaros hoc medicamentum cœpit in uſum trahi, nec male remedium, quod acrimoniam habet, fœtet & amarum eſt, ad hunc ſcopum recipitur. Datur ad ſcrupulum unum. Cum multi, nauſeoſum medicamentum horreant, hinc a Matthioli ætate proſtat, ſaccharo incruſtatum ſive

Confectio: * *Pulvis contra Vermes* Noſtrat. præter ſemen Cinæ etiam alia anthelmintica & cathartica recipit; inde parantur *Tabulæ* Noſtrat. * *Morſuli contra Vermes* Wurtemb. $\frac{1}{24}$ Æthiopis mineralis & totidem radicis Jalappæ vehunt.

Colocynthis vid. *Purgantia Specifica.*

* Colubrinum Lignum Barb. *Bois Couleuvré, Schlangenholz.* Adducitur ad nos ſub forma fruſtorum, quæ dimidii pedis circiter craſſitiem habent, ſolida ſunt, ponderoſa, colore albo, cui luteſcens accedit inſtructa; cortex, quo teguntur, caſtaneus eſt, rugoſus, & tuberculis concoloribus, ſparſis gaudet, odor nullus, ſapor valde amarus.

Strychnos. Corollam quinquefidam, ſimili calice ſuſtentatam habet, iſantheram, monogynam, baccam unilocularem, ſeminibus villoſis fartam: *Colubrina* L. Blacwell 403 foliis trinerviis diſtinguitur.

Creſcit in India.

Cartheuser inde $\frac{1}{6}$ circiter Extracti aquoſi amariſſimi, $\frac{1}{4}$ fere ſpirituoſi æque amari obtinuit, & obſervavit aquam inde abſtractam, balſamicum odorem ſpirare.

Ab Indis commendatur ad morſus ſerpentum; Seculo XVI in Europa innotuit, ad curandas febres & enecandos vermes a quibuſdam laudatur: Heyde inde ſtuporem, tremorem, fatuitatem, ſurrexiſſe obſervavit. A medicamento ſuſpecto, & quod præ aliis ſecurioribus nihil proprii habet, jure abſtinemus. Commendatur ad ſeſqui drachmam, aqua infuſum.

* Consolida Regalis Barb. *Calcatrippa* Barb. *δελφίνιον? Pied d'Alouette*, *Ritterſpörlein*. Inde recipimus Flores qui cœrulei ſunt, amari, inodori, & qui cum aqua infuſi, tincturam rufam ſiſtunt.

Delphinium. Corollam quinquepetalam irregularem, nectario caudato inſtructam, polyantheram, mono- ſeu trigynam, capſulam unam ſeu tres habet: *Conſolida* L. nectariis monophyllis, caule ſubdiviſo gaudet.

Creſcit ubique in Europa.

Extracti ſpirituoſi $\frac{5}{24}$, aquoſi ultra $\frac{3}{8}$ largitur, utrumque Extractum odorem ſuavem ſpirat. Cartheuser.

Præter vires, quas cum omnibus amaris communes habet, ego ſaltem nullas proprias inde expecto, nec video quo jure ipſi olim traumaticas adſcripſerint.

Aqua deſtillata Val. Cord. Cur ad morbos oculorum laudetur non perſpicio.

* Costus, κόστος. Noſter ab illo Veterum evidenter diverſus eſt; primus Avicenna amari mentionem fecit, Græci recentiores demum dulcem addiderunt; inter Recentiores de hoc non conſtat, hodie pro eo Canellam albam exhibere ſolent; tam dulcis quam Arabicus, quos Pomet habet, ex mente potius

ficti eſſe, quam vere obtinere videntur; unicus igitur modo proſtat Coſtus nimirum *Amarus*, qui conſtituitur a Radicibus aliquot pollices longis, unum craſſis, extus flavis, intus profundius tinctis, medulla laxa fartis, violas olentibus, ſapore evidenter amaro & acri inſtructis.

Costus L. Corolla a quatuor petalis efformatur, quorum unum labiatum eſt, labio ſuperiore ſimplici, inferius ſexpartitum, calice tridentato ſupero ſuſtentata, monanthera, monogyna; fructus eſt capſula trilocularis, polypyrena.

Creſcit in India.

Extractum aquoſum vix odorum, non multum amarum $\frac{2}{3}$, ſpirituoſum magis amarum, vix $\frac{1}{9}$ radicis æquat. Lewis.

Amaritie, qua gaudet, & principio acri humores attenuat & ſolida roborat, expectorantibus, diureticis & diaphoreticis adſcribitur.

Doſis ad drachmas duas in Infuſo.

* *Caryocoſtinum* Bayri eſt medicamentum purgans quod $\frac{1}{16}$ Diagrydii vehit: * *Extractum Maracoſtinum* Mindereri, abſurda formula in qua Aloes primas, Coſtus autem & Marum exiguas valde rationes habent, Wurtembergenſes aliquatenus correctum præſcribunt: * *Oleum Coſtinum*, nec hujus compoſitio placet.

Crocus vid. *Aromata.*

Cupressi Nuces vid. *Adſtringentia.*

* Cyanus Barb. *Bluet*, *Kornblumen.* Recipimus Flores ex calice evulſos, tubuloſos, in plures lacinias diſſectos, pulchre cœruleos, inodoros, qui, ſi ſicci guſtantur, inſipidi ſunt, aquam autem, cum qua infunduntur, evidenter amaram reddunt.

Centaurea Cyanus L. Blacwell 270 calycis ſquammis ſerratis & foliis linearibus diſtinguitur.

Creſcit per omnem Europam, æſtate floret.

Vires reſolventes, aperientes, diureticas inde ſe expertos eſſe, HOFFMANN & ALBRECHT teſtantur.

Aqua deſtillata SCHROED. quid ad curandos oculorum morbos debeat facere, ego ſaltem non perſpicio.

DICTAMNUS ALBUS vid. *Aromata.*

ELATERIUM vid. *Vomitoria.*

ENDIVIA vid. *Olera.*

* EUPATORIUM, εὐπατώϱιον, illud Græcorum eſt omnino Agrimonia, quos quoque AVICENNA ſequitur, id autem cujus MESUE mentionem facit, ita vage deſcriptum reperio, ut nihil de eo audeam decidere; quod hodie *Cannabini*, *Kunnigundskraut*, *Eupatoire* nomine proſtat, ſub Latino-Barbaris demum cœpit in uſu eſſe. Ejus recipimus Folia cum floribus, illa ſunt digitata, oblonga, acuminata, ſerrata, amara, hi parvi, rufeſcentes, tubuloſi, ſemini papposo inſident.

EUPATORIUM. Floribus compoſitis tubuloſis, calice imbricato, inæquali ſuſtentatis, thalamo nudo inſiſtentibus & ſeminibus papposis inſtruitur. *Cannabinum* L. foliis digitatis gaudet.

Creſcit ad aquas, rarius in Septentrione occurrit.

Ad aperienda viſcera abdominalia olim laudabatur & ad reſerandos menſes, & ad curandum hydropem commendabatur; extus contra œdemata & hydrocelen in uſum trahitur.

EUPHRASIA potius *Eufragia* Barb. *Eufraiſe*, *Augentroſt*. Caules officinis exhibet teneros, foliis viridibus, rugoſis, dentatis, levius amaris, adſtringentibus, ſalinis veſtitos, nec non floribus albis, qui ſive luteis ſive purpureis lineis picti ſunt.

EUPHRASIA. Calice quadrifido ſuſtentat florem labiatum, cujus labium ſuperius concavum, inferius tripartitum eſt, laciniis æqualibus, capſula gaudet biloculari. *Officinalis* L. BLACWELL 427. foliis ovatis, argute dentatis diſtinguitur.

Frequentiſſime per omnem Europam occurrit.

Ad vitia oculorum a Latino-Barbaris commendata, Hildanus ejus ope ſeptuagenariis videndi facultatem reſtituit: Lanzonius eandem ad caliginem curandam cum ſucceſſu adhibuit, inter nos Vir vixit qui vino cum Euphraſia, ad monitum Villanovani, confermentato utens, octogenarius optima viſus acie pollebat; num hi effectus vere Euphraſiæ adſcribendi ſunt? vix id mihi perſuadere poſſum, & nullus dubito, noxas, quas commilito Lobelii a vino, quod Euphraſiam habuit, expertus eſt, potius vino in nimis magna quantitate hauſto, quam innocenti omnino herbæ, adſcribendas eſſe. Scopo oculos roborandi, ſive cum muſto confermentatur, ſive pani incoquitur & per annos ejus uſus continuatur; vires quas ab hac herba in reſerandis obſtructis viis biliaribus Hoffmann eſt expertus, ex ejus indole amara & ſubſalſa fluunt. Extus quoque ad effectus oculorum adhibetur.

Aqua deſtillata Nicol. Præpos. iners omnino eſt. * *Conſerva* Val. Cord. * *Tragea Ophtalmica* Wurtemberg. in morbis oculorum a ſpiſſitudine humorum conducere videtur.

* Fabæ St. Ignatii Recent. ſunt Nuces oblongæ, avellana majores, angulares, ſubſtantia duriore, intus ſplendente, ad cornu accedente, efformatæ, extus gryſeæ, ſapore amariſſimo inſtructæ.

Camellus ad inſulas Philippinas Miſſionarius primus harum fabarum meminit ſub finem ſeculi ſuperioris, arborem unde deſumuntur adeo imperfecte deſcribit, ut ejus character definiri non poſſit; ipſas fabas, venenis reſiſtere & incantationibus aſſerit, antifebriles præterea, diureticas, emenagogas, ariſtolochicas, anthelminticas, ſtomachicas vires poſſidere, vomitum, catharſin, tremores & convulſiones inde excitari quoque vidit. Medicamento, de cujus viri-

bus nonniſi per tumultuaria experimenta conſtat, rectiſſime hodie abſtinemus.

Continent $\frac{1}{2}$ Extracti aquoſi, $\frac{5}{24}$ ſpirituoſi. NEUMANN.

FOENUGRÆCUM vid. *Emollientia.*

FRAXINUS, *μελία*, *Freſne*, *Eſchenbaum.* Inde Cortex & Semen ad uſus medicatos adhibentur, ille gryſeus eſt cum admixto fuſco, ſapore evidenter amaro gaudet; hoc oblongum, compreſſum, fuſcum, tenax, ſapore adſtringente præditum eſt cum quadam acrimonia, cui aliquid oleoſi & leviſſime acris accedit, obvolvitur involucro ſicco, dilutius fuſco, quod ipſum multum excedit, progrediendo dilatatur & obtuſe terminatur, unde a Latino-Barbaris *Lingua Avis* dicitur.

FRAXINUS. Corolla mox bifida, mox quadrifida gaudet, interdum calyce ſuſtentata, flores mox hermaphroditi, mox relativi ſunt, & hi in quibuſdam monophyti, in aliis diphyti, mares diandri, feminæ monogynæ; ſemen cruſta membranacea compreſſa & producta, tectum, characterem eſſentialem conſtituit: *Excelſior* L. BLACWELL 328 foliis ſerratis, oblongis, floribus apetalis, androgynis agnoſcitur.

Creſcit in omni Europa.

Semen HIPPOCRATES ad dolores uteri & pellendam urinam adhibuit, FLOYER quartanam inde vidit curatam, vis aphrodiſiaca, quam ipſi Arabes adſcribunt, fabuloſo de ſignaturis commento nititur.

Corticem a longo jam retro tempore multum ad aperienda viſcera abdominalia commendant, ſunt qui eundem ligno quajaco omnino ſubſtitui poſſe contendunt.

FUMARIA Barb. *κάπνος*, *Fumeterre*, *Taubenkropf.* Ejus proſtant cauliculi teneri, ramoſi, quadrangulares, quibus longis petiolis inſident folia tenuiter ſecta, una cum floribus parvis & rubentibus; tota planta evidenti amaritie gaudet.

Fumaria officinalis L. Blaçwell 237 pericarpiis monoſpermis & foliis nudis diſtinguitur.

Per omnem æſtatem in omni Europa obtinet.

Extractum aquoſum amarum eſt & ſalinum, ſpirituoſum parum amarum eſt, neutiquam ſalinum. Lewis.

Ab omni tempore ad reſeranda viſcera abdominalia laudata fuit, icterum & vomitum inde curatos vidit Riverius, efficax præterea ad ſcorbutum eſt & ad dyſcraſiam, unde varium ſcabiei genus ſurgit, ut S. Pauli obſervationibus probat, de Lindern illam cum egregio ſucceſſu tæniæ latæ oppoſuit. Datur ſive ſuccus ad uncias quatuor, ſive ejus manipulus cum appropriato, ad Medici intentionem, menſtruo, infunditur.

Aqua Fumariæ Val. Cord. iners omnino aqua, quam, Junckeri auctoritate ſeducti non pauci Medici, ſanguinem acrius commovere & impellere ſibi perſuaſerunt: * *Conſerva* Val. Cord. * *Extractum* Val. Cord. ad ſcrupulum unum exhibetur: * *Syrupus* Auguſt. * *Eſſentia* Wurtembergenſ.

Galbanum vid. *Reſolventia.*

Geniſta vid. *Diuretica.*

Gentiana, γεντιάνη, *Enzian.* Radix ejus exſiccata, aliquot pollices craſſa eſt, rugoſa, fungoſa, ſecedit in plures fibras digitum craſſas, extus fuſca, intus flava, odore nullo, ſapore amariſſimo inſtructa.

Gentiana lutea L. Corollis quinquefidis, rotatis, verticillatis diſtinguitur.

Ad Lapponiam & Norwegiam uſque aſcendit, non occurrit in Floris Saxoniæ.

Spiritus vini inde majorem, quam aqua amaritiem extrahit. Lewis.

Extracti aquoſi $\frac{9}{16}$, ſpirituoſi $\frac{7}{16}$ fere obtinuit Neumann. Cartheuser autem illius fere $\frac{3}{8}$, hujus ultra $\frac{1}{4}$.

A Gentio Illyriæ Rege, qui XXXVIII ab orbe condito ſeculo floruit, primum in uſum tracta radix

primas vias roborat, obſtructiones abdominales reſerat, monente jam GALENO, ad curandas febres intermittentes & necandos vermes adhibetur, laudatur quoque podagricis, nec non ad curandum calculum. Ill. PRINGLE ejus vim antiſepticam confirmavit; Cl. PLENCK efficaciam extracti ad ſcrophulas.

Extus inde turundæ efformantur ad dilatanda orificia vulnerum & ulcerum, adhibetur quoque ad mundificanda ulcera.

Extractum DIOSCORIDIS ad drachmam dimidiam præſcribitur: * *Eſſentia* Brandeburg.

Paſſim, in Germania maxime, Radices *Gentianæ rubræ* L. recipiunt; non crediderim illam, quæ a *Gentiana cruciata* deſumitur, ratione virium a priori differre, hinc miror utraſque in quibuſdam Indicibus publicis proſtare juberi.

GRATIOLA vid. *Emetica.*

HELENIUM vid. *Incidentia.*

JAPONICA TERRA, *Cachou.* Eſt ſubſtantia, ſicca, dura, extus rufa, nigricans, intus e rubro fuſca, ſapore adſtringente primum dulci, deinde amaro inſtructa.

Rejicimus, quæ in ore detenta non tota deliqueſcit, nec non illam quæ arena, aut aliis ſordibus inquinata eſt.

Neutiquam ex Japponia, ſed ex India ad nos adducitur, peſſime quoque terra appellatur, cum ſuccus ſit, qui ex variis MIMOSÆ L. ſpeciebus, & diverſis aliis plantis, cortice adſtringente & rubro præditis, paratur, referente de JÆGER; cum hoc ſucco tanquam maſticatorio utantur, ex nucibus autem *Areccæ Catechu* L. Indi quoque maſticatorium parent hinc fama obtinuit, terram Japonicam eſſe hunc ipſum ſuccum, cum autem Auctores autoptæ de Arecca loquentes noſtri præparati non meminerint, Arecca Catechu teſte GARÇIN in variis locis, unde tamen no-

ſtrum medicamentum adducitur, non creſcat, hinc potius narrationi teſtis autoptæ credo adhærendum eſſe, quam hypotheſi in Europa effictæ.

Vix non tota, ſi pura fuerit, in aqua poteſt diſſolvi, non parum ejus etiam ſpiritus vini recipit. LEWIS: ejus $\frac{15}{16}$ aquam $\frac{3}{4}$ Alcohol ſolvere, NEUMANN vidit.

Hujus medicamenti uſus, medio ſuperioris ſeculi inter nos obtinuit, ſcopo adſtringente maxime adhibetur, in vomitu, fluxibus alvi, hæmorrhagiis, gonorrhœa, fluore albo HAGENDORN & WEDEL non ſpernendos inde viderunt effectus, medicina roborans & reſolvens etiam bene ſe gerit in affectibus muci, hinc ad morbos catarrhales multum laudatur, ulcus ſordidum narium, & pertinaciores tuſſes eodem HAGENDORN curavit, idem non male ad reſtituendas vires digeſtionis adhibetur. Datur ſub forma pulveris ad ſcrupulum unum; extus ad dentifricia adhibetur.

Eſſentiam Noſtrates ſpiritu vini, Wurtembergenſes ſpiritu Cydoniorum parant, multum adſtringit; *Trochiſci* præter ſaccharum etiam varia ſuaveolentia recipiunt, Wurtembergenſes majorem ſacchari rationem admittunt quam Noſtrates & Pariſini, Ambram & Moſchum quoque adjiciunt, efformantur ad figuram muſcerdarum, ut commode poſſint ſub lingua teneri, cum præcipuus eorum uſus ſit ad oris fœtorem corrigendum. * Alios adhuc Wurtembergenſes habent qui ſuccum Liquiritiæ & ſpecies Diatragacanthæ recipiunt, & quos multum hæmoptycis commendant: * *Tabellæ* Pariſ.

Proſtant interdum in tabernis * Placentulæ variæ magnitudinis, aliquot pollices latæ, lineam circiter craſſæ, extus ſaturatius flavæ, intus pallidiores, albeſcentes, ſapore aromatico, amariuſculo, ſubadſtringente præditæ, quas *Catagamber* appellant, earum jam JÆGER anno 1684 meminit, SEBA refert

eas parari ex Cachou cum argilla mixto, aſſuſa aqua & calore ſolis in fermentationem acto, ſpuma liquori fermentanti ſupernatante collecta, & in modulis orbicularibus exſiccata, harum placentularum drachmæ duæ, cum aqua per aliquot horæ minuta infundunt, & in morbis pectoris, oris &c. adhibent, DU BUISSON eaſdem cum ſucceſſu in anginoſis & aphtoſis faucium affectibus, nec non in diarrhœis, dyſenteriis &c. adhibuit. GEOFFROI meminit * paſtillorum, qui nucis vomicæ magnitudinem & figuram habent, ex terra Catechu, variis aromatibus mixta, parantur & a Belgis nomine *Siri Gata Gamber* in Europam advehuntur.

IMPERATORIA vid. *Incidentia.*

LAURUS vid. *Aromata.*

LILIUM CONVALLIUM vid. *Aromata.*

LUPINI SEMEN vid. *Legumina.*

LUPULI FLORES vid. *Olera.*

MARRUBIUM, πράσιον, *Andorn.* Folia nobis largitur quæ ſubrotunda ſunt, margine crenata, rugoſa, inferne maxime tomento obſeſſa, inodora, ſapore amaro, cui aliquid ſalini accedit, inſtructa.

MARRUBIUM. Corolla labiata, quæ calice mox quinquefido, mox decemfido ſuſtentatur, & cujus labium ſuperius bifidum, inferioris trifidi lacinia media latior & emarginata eſt, gaudet, gymno ſperma: *Vulgare* L. BLACWELL 479 foliis crenatis, ſuperne viridibus diſtinguitur & calice decemfido.

Creſcit in omni Europa, præter maxime Septentrionalem.

Extracti aquoſi inertioris $\frac{9}{16}$, ſpirituoſi viridis, odorati, amari $\frac{5}{16}$ inde obtinuit NEUMANN. Extracti ſpirituoſi ultra $\frac{1}{6}$, aquoſi $\frac{5}{16}$ CARTHEUSER.

Ejus decoctum ſanguini e vena fluenti affuſum eum rubicundiorem & fluidiorem reddit. SCHWENCKE.

Humores ſpiſſos reſolvit, hinc a GALENO ad ob-

ſtructiones pulmonum, viſcerum abdominalium & uteri laudatur, nec non extus detergendi ſcopo ad vitia oculorum & aurium. Arabibus maxime ad morbos pectoris pituitoſos in uſu fuit, BORELLUS aſſerit ſe innumeris comprobaviſſe exemplis marrubium mire ad menſtrua promovenda, ſtomachum roborandum, appetitum reſtituendum, cachexiam & fœdos virginum colores curandos feciſſe; vermem inde expulſum LENTILIUS vidit; ſalivationem quæ ultra annum juvenem, cui curandæ luis ergo Mercurius exhibitus fuerat excruciaverat, brevi ſe ope noſtræ herbæ ſuſtuliſſe, teſtatur Illuſtris LINNÆUS. Eximii HALLER & DE HAEN in abſceſſibus pulmonum bonos inde viderunt effectus, ſed non conſtanter; LOESEKE & HALLER in difficili ſcreatu.

* *Aqua deſtillata* VAL. CORD. quam & ſapidam & odoram CARTHEUSER dicit, prouti vulgo proſtat, plane iners eſt. * *Syrupus de Praſio* DIOSCORID.

MENTHA vid. *Aromata*.

* MATRICARIA Barb. παρθένιον, *Matricaire*, *Metram*: inde proſtant Folia pinnata, pinnis ovatis & crenatis, albicantia, nullo, ſi exſiccata fuerint, odore, ſapore leviter amaro inſtructa.

Matricaria Parthenium L. BLACWELL 192 pinnis ovatis, inciſis diſtinguitur.

Vulgaris per Europam minus Septentrionalem, in Boruſſiam uſque aſcendit.

Oleum deſtillatum fundit obſervante jam SCHROEDER: Extracti ſpirituoſi $\frac{3}{8}$, aquoſi ultra $\frac{1}{2}$ inde ſeparavit NEUMANN.

Variæ ipſi adſcribuntur vires, quæ omnes ab ejus principio odorato pendere videntur, quod cum a planta exſiccata abſit, non multum virtutis inde audeo polliceri.

* *Aqua deſtillata* NIC. PRÆP. ſi ex herba paratur, plane iners. * *Spiritus* Pariſ. etiam vix aliquid proprii videtur habere.

Myrrha, σμύρνα, Æolibus μύῤῥα, ſub variæ magnitudinis fruſtis, quæ mox avellanas, mox juglandes æquant, ad nos adducitur; pellucida, intus rufa, diffracta maculas albas, quas *ungues* dicunt, exhibet, gaudet ſapore ſubacri, aromatico, inſigniter amaro & odore proprio gravi; hanc ſpeciem Veteres ςάκτην, dixerunt, cum ſponte ex arbore effluxerit, nec non τρογλοδυτικὴν, a tractu in quo provenire dicebatur, magis tincta πλάςη illis audiebat, inciſione arboris obtenta, hodic ambæ ſub communi *Electæ* nomine proſtant; fruſta ad nigredinem vergentia, arida, ſordibus inquinata apud ſeplaſiarios *in Sorten* appellantur, rejicienda omnino.

Planta, unde obtinetur, nos adhucdum latet.

Adducitur ex Arabia & Æthiopia, inde magni ſacci ex corio confecti quatuor aut quinque centenarios ponderantes apportantur, in quibus variæ bonitatis grana hærent, pro varia forſan patria, ubi colliguntur, differentia; Veteres ſane Myrrham, pro vario ejus loco natali, diſtinxerunt.

Exhibet $\frac{25}{32}$ Extracti aquoſi, $\frac{5}{16}$ ſpirituoſi, & cum deſtillatur $\frac{3}{8}$ ſpiritus acidi, $\frac{1}{9}$ circiter olei empyreumatici fundit, aquæ ab ejus una libra abſtractæ, tres drachmæ olei innatant Neumann. Eandem olei odorati quantitatem inde obtinuit Hoffmann, ego ſolummodo aliquot guttas olei butyracei accepi. Ultra $\frac{7}{8}$ Extracti aquoſi, $\frac{1}{2}$ ſpirituoſi refert Cartheuser.

Valide reſolventes & abſtergentes vires poſſidet, jam a Galeno ad aſthma & tuſſim laudata, ob eaſdem virtutes, quibus etiam roborantes accedunt, ad læſam digeſtionem & aperienda viſcera abdominalia cum ſucceſſu adhibetur, ad febrem ſingultuoſam & dolores uteri ab Hippocrate commendabatur, Cl. Cartheuser hypochondriacum ejus ope vidit curatum, præterea ab omni tempore vis ejus putredinem

arcendi ſuit celebrata, hinc ad ulcera interna quoque cum ſucceſſu fuit applicata, Cl. CARTHEUSER in hæmoptyſi ad phtiſin tendente, in ipſa phtiſi LOESECKE egregios inde viderunt effectus, nec non in ulcere renali, & multi illam in febribus malignis præſcribunt, contra vermes quoque facere facile perſpicitur, ſed probe notent quæſo Medici, motum humorum etiam inſigniter ſub uſu Myrrhæ incitari, abortum inde excitari monet GALENUS, & mictum cruentum ab eadem excitatum a LEBENWALD obſervavit. Cum experientia evicerit hanc Myrrhæ vim æſtuantem, a reſinoſo præcipue ejus principio pendere, hinc prudenter nonniſi ejus extractum aqua frigida paratum, ad uſus internos recipitur.

Datur ad ſcrupulum unum pro doſi, HIPPOCRATES eam ultra drachmam dimidiam extendit.

Extus abſtergendi, contra putredinem defendendi & conſolidandi ergo adhibetur, ab HIPPOCRATE medicamentis ocularibus adſcripta, & ad ulcera capitis, morbos aurium a muco, ſcirrhum uteri, reſeranda catamenia &c. præſcripta, ad cariem oſſium etiam & ulcera cacoethea, probante CARTHEUSER, cum ſucceſſu adhibetur, nec male medicamentis dentifriciis adjicitur, Coſmeticis Veteres annumerabant.

* *Aqua deſtillata* Wurtemberg. non inefficax medicamentum, roborans & analepticum videtur eſſe: * *Spiritus* & * *Oleum* Pariſ. præ aliis empyreumaticis nihil proprii habent: *Tinctura* ſive *Eſſentia* Hamburg. pro vario Diſpenſatorio variam Myrrhæ rationem recipit, Wurtembergenſes & Noſtrates etiam *alcaliſatam* pro uſibus internis præſcribunt, commovens valde medicamentum doſi viginti guttas non excedente propinandum. * *Oleum per deliquium* vid. *Inſt. Chem.* * *Trochiſcorum de Myrrha* RHAZES prolixam jam deſcriptionem, adhuc ampliorem reddide-

runt Pariſini. Medicamento inſigniter commovente jure abſtinemus.

* OPOPANAX, ὀποπάναξ. Eſt ſuccus ſpiſſus, qui ſub forma granorum, quorum maxima, vix ad juglandem accedunt, ad nos adducitur, extus hæc grana luteſcunt, intus albida, ſaporem habent amarum cum pingui & proprio nauſeoſo mixtum, odor ipſis eſt balſamicus non ingratus; eodem autem etiam nomine ad nos adducuntur maſſæ majores, in quibus grana, ſubſtantia quadam granuloſa variis ſordibus inquinata, conglutinata ſunt.

Ex Oriente ad nos adducitur.

Paſtinaca Opopanax L. foliis bipinnatis diſtinguitur & in Europa Meridionali creſcit.

Ex aqua ſe patitur ſuſpendi, ea inde abſtracta odorata evadit. LEWIS. Ultra $\frac{1}{3}$ Extracti ſpirituoſi, $\frac{1}{2}$ aquoſi inde NEUMANN obtinuit.

Cum Gummi-reſina ſit, hinc humores valide attenuat & ad morbos a viſcerum abdominalium obſtructione oriundos, aut a pulmonibus muco obſeſſis, cum ſucceſſu exhibetur.

Datur ad drachmam dimidiam pro doſi.

Externe quoque ad qualeſcunque indurationes, reſolvendi ergo exhibetur.

PAREIRA BRAVA Recent. Eſt Radix ſive Sarmentum lignoſum, cujus fruſta variæ craſſitiei, quæ interdum ad brachium uſque accedit, ſub cortice rugoſo, fuſco, ſubſtantiam lignoſam, obſcure flaveſcentem, inodoram & amaram condunt. Denominatio Luſitanis debetur, qui Parra vitem & brava ſylveſtrem appellant.

CISSAMPELOS. Relativa dyphyta, mares monopetali indiviſi, calice quadrifolio ſuſtentati, tetrandri, feminæ ſuperæ monopetalæ, trigynæ, bacca monopyrena: *Pareira* L. folia peltata habet.

Creſcit in America meridionali.

Anno 1688 ex Luſitania per Dominum AMELOT Galliæ Oratorem, Pariſios fuit allata, & cum ibi fuerit tentata, in officinas recepta.

Extracti ſpirituoſi ultra $\frac{1}{4}$, aquoſi autem priore debilioris $\frac{7}{24}$ inde obtinuit NEUMANN, qui præterea vidit, nec aquam nec ſpiritum vini, ſi inde abſtrahuntur, ejus aliquid recipere.

Eximia gaudet vi reſolvente & ad renes depurandos & urinam pellendam jam a PISONE laudatur, id quod etiam Medici Pariſini apud POMET, HELVETIUS, LOCHER & GEOFFROI confirmarunt, duo poſteriores etiam propriis obſervationibus ejus vires ad obſtructiones viſcerum abdominalium & aſthma evicerunt. Drachmæ duæ cum ſeſquilibra aquæ ad remanentiam libræ unius coquuntur.

* *Eſſentia* Wurtemb.

PERSICÆ NUCLEI & FLORES vid. *Fructus Horæi.*

* PETASITES, πελασίτης, *Peſtilenzwurzel.* Radices habet fibroſas, digitum craſſas, extus fuſcas, intus albas, ſapore acriuſculo & amaro præditas.

TUSSILAGO. Flore compoſito mox tubuloſo mox mixto, calice imbricato cylindraceo ſuſtentato, receptaculo nudo, ſeminibus papposis gaudet: *Petaſites* L. BLACWELL 222 thyrſum ovatum habet & flores tubuloſos.

Creſcit in omni Europa.

Aqua inde abſtracta odora eſt, & aliquid olei odorati ſiſtit; Extracti aquoſi $\frac{1}{4}$ circa, ſpirituoſi autem $\frac{1}{8}$ exhibet. CARTHEUSER.

Radix a GALENO ad curanda ulcera laudata, putredini opem ferre creditur, FORESTUS in peſte utilem fuiſſe teſtatur, nondum certis obſervationibus, quod aliquas virtutes proprias habeat, eſt evictum. Folium membro podagrico applicatum eidem magno ſolatio eſſe, obſervavit RAJUS.

PIX vid. *Reſinas.*

POPULI OCULI vid. *Reſinas.*

* QUASSIÆ LIGNUM Recent. Hoc nomine afferuntur fruſta Radicis, varia longitudine & craſſitie inſtructa, ponderoſa, cortice ex gryſeo-albo tecta, nonnunquam fiſſo, tenui, intus albeſcente, lignum flavicat & in tenues lamellas ſecedit, odor nullus, ſapor intenſe amarus.

QUASSIA L. Corollam habet pentaphyllam, ſimili calice ſuſtentatam, quinque nectariis, decem antheris, uno ſtylo inſtructam, fructus a quinque capſulis, receptaculo carnoſo innatis, monopyrenis, efformatur.

Creſcit in Americæ Meridionalis Surinam.

Extracti aquoſi $\frac{1}{6}$ inde Cl. SCHLEGER obtinuit, Cl. PAARMANN vix $\frac{1}{8}$ Extracti aquoſi amariſſimi, $\frac{1}{24}$ ſpirituoſi ſeparavit.

Medicamentum, quod Surinami ad putridas febres multo in uſu eſſe dicunt, ſervus nigrita QUASSI Illuſtri DAHLBERG recentiſſimis temporibus detexit, qui illud Celeberrimo LINNÆO miſit, a quo tentatum, & laudatum fuit, ab aliis poſtmodum Medicis in uſum tractum. Ejus vires adſtringentes in ſudoribus nocturnis hecticorum, ſalivatione nimia, diabete & diarrhœa colliquativa expertus eſt Cl. SCHLEGER, ad roborandum ventriculum etiam ipſo cortice chinæ præſtare, obſervationibus niſus, contendit Eximius TISSOT. Evincunt Cl. SCHRADER Exper. GESNER & Cl. SCHLEGER, nec non Illuſtr. HALLER obſervata, ejus virtutem reſolventem in podagra retropulſa, Ill. LINNÆUS in doloribus podagricis cum ſucceſſu adhiberi nec non Cel. VALMONT DE BOMAR & SCHLEGER probant, qui etiam ejus ſucceſſus in lue venerea, apoplexia & hydrope vidit, vermes inde curatos TISSOT adducit; de ejus virtute antiſeptica, etiam SCHLEGER teſtatur, quam tamen cortici chinæ multum cedere, experimenta Cl. PAARMANN evincunt, a quo etiam reſpectu virtutis febrifugæ vinci, & Ill. TISSOT & inter nos inſtituta experimenta evincunt.

Datur optime ſub forma Infuſi aquoſi, unam ejus drachmam cum libra aquæ infundendo & aliquoties de die aliquot cochlearia exhibendo.

Rhabarbarum vid. *Purgantia Specifica.*

Ruta vid. *Aromata.*

Sabina vid. *Aromata.*

Salvia vid. *Aromata.*

Schoenanthum vid. *Aromata.*

Scordium, *σκόρδιον*, *le Chamaras*, *Lachen-Knoblauch.* Exhibet folia ex ovatis oblonga, crenata, hirſuta, odore proprio ad allium accedente, ſapore amaro, acriuſculo inſtructa.

Teucrium Scordium L Blacwell 475 foliis ex ovato oblongis & floribus geminis pedunculatis diſtinguitur.

Creſcit in omni Europa, præter maxime Septentrionalem.

Extracti aquoſi $\frac{9}{16}$, ſpirituoſi magis amari & efficacioris $\frac{3}{8}$ ſiſtit. Neumann. Illius ultra $\frac{3}{8}$, hujus vix $\frac{1}{16}$ obtinuit Cartheuser.

Duobus demum retro ſeculis in Germania innotuit.

Ejus vires, qua putredini reſiſtit, Galenus obſervatione probat, Idem illud ad recludanda viſcera & promovendas excretiones laudat, Kleinknecht anaſarcam inde curatam & catamenia reſerata vidit, ob vires anthelminticas multum a Riverio laudatur; noſtram herbam ad morbos malignos adhibituri probe meminerint, obſervante jam Galeno, corpus inde calefieri. Extus ad ulcera adhibetur & gangrænam.

* *Aqua deſtillata* Val. Cord. licet recens aliquid odorati habeat, tamen prouti vulgo in officinis proſtat, omnino iners eſt. * *Extractum* Val. Cord. minus omnino quam herba efficax. * *Syrupus* Auguſt. non contemnendus: * *Eſſentia* vel *Tinctura* Stahl integerrimas plantæ vires habet, multum calefacit: * *Eſſentia de Scordio compoſita* ſeu *Diaſcordium liquidum* Hoffmann præter ſcordium multa inſuper cale-

facientia & opium recipit, Wurtembergenſes Camphoram omiſerunt: * *Eſſentia Alexipharmaca* STAHL præter ſcordium plura ingredientia calida habet, in compoſitione Noſtratium ſcordium omiſſum eſt: * *Eſſentia Alexipharmaca temperata* STAHL minus quam antecedens calefacit; omnes hæ eſſentiæ, cum hodie evictum ſit, quam perniciosa ſit therapia calida, rariſſime adhibentur: *Diaſcordium* FRACASTORII prolixæ & inconcinnæ compoſitioni Pariſini & Noſtrates roſas adjiciunt; cum vini & mellis ratio, tempore labente, imminuatur, hinc non accurate, quantum opii certum ejus pondus vehat, poteſt determinari, in præſcriptione Noſtratium drachma una tertiam circiter grani partem opii habet. Medicamentum evidenter adſtringens, hodie unice adhibetur ad ſiſtendos alvi fluxus, & minus bene ad febres commendatur.

SERPENTARIA vid. *Aromata*.

SIMAROUBA Recent. Hoc nomine ad nos adducitur Cortex in fruſtis teneris, pede etiam longioribus, aliquot pollices latis, in lacinias diviſis, fractu contumacibus, tenacibus, extus leviſſime rugoſis, intus magis albis, odore nullo, ſapore valde amaro inſtructis: * *Ligni* fruſta, quæ nobis mittunt, craſſa ſunt, levia, alba, inſipida.

BURSERA L. Corollam tripetalam habet, ſimili calice ſuſtentatam, diploſantheram, monogynam, baccam ſexlocularem.

Creſcit in Americæ Meridionalis inſulis, ſed dubitat Ill. JAQUIN autopta, hanc arborem eſſe Simaroubam & BANCROFT memorata Simaroubæ arbor a Burſera omnino differt.

Largitur $\frac{1}{4}$ fere extracti aquoſi amariſſimi, nauſeoſum odorem ſpirantis, $\frac{1}{40}$ Extracti ſpirituoſi. CARTHEUSER. CRELLIUS inde $\frac{1}{6}$ Extracti aquoſi obtinuit.

Jeſuitæ fratri SOLEIL collegio Pariſino adſcripto

anno 1713 quædam hujus corticis ſpecimina miſerunt, ille in dyſenteria gravi, quæ anno 1718 Pariſiis furebat, juſſu Regio, fuit tentatus, bonos inde obſervatos effectus, anno 1723 reiterata experimenta uberius confirmarunt, variis itaque in locis in uſum tractus efficaciam ſuam in ſiſtenda dyſenteria ubivis probavit DEGNER, SCHWENCK, TISSOT, GRASHUIS, BOENNIKEN, WERLHOFF teſtibus, efficacem quoque in alvi fluxu chronico & lienteria SCHWENCK, TISSOT, BOENNICKEN, JUSSIEU ſunt experti, in hæmorrhagia uteri DU BUISSON & JUSSIEU: has ejus virtutes non modo a vi adſtringente, qua pollet, pendere, ſed illam ipſam materiem quoque horum morborum corrigere & e corpore educere, SCHWENCK & JUSSIEU ex eo probant, quod ſub ejus uſu excretiones aquoſæ promoveri obſerventur.

Datur ſive ſub forma pulveris ad ſcrupulum unum, ſive & quidem melius, cum a pulvere ventriculum gravari DEGNER obſervarit, corticis tenuiter inciſi drachmæ duæ cum duabus libris aquæ, ad tertiæ partis conſumtionem coquuntur, & decocti quatuor unciæ tertia quaque hora exhibentur.

SQUILLA, *Scilla*, σκίλλα, *Meerzwibel*. Eſt Radix bulboſa, quæ non raro ad aliquot pugnorum magnitudinem accedit, ex baſi anguſtiore rotunda, fibrillas emittit, mox in corpus amplum & ventricoſum diſtenditur, quod in formam conoideam contrahitur, & ex apice primum flores, deinde folia emittit, aliquot ſtrata cuticulæ ſiccæ, aridæ, rubræ tegunt bulbi ſquammas albas, levi rubore ſuffuſas, ſapore exquiſite amaro inſtructas, cui propriam adhuc acrimoniam accedere non potui detegere, meditullium, τὸ μυξῶδες HIPPOCRATIS multo minorem amaritiem habet.

SCILLA. Corollam habet hexapetalam, nudam, iſantheram, monogynam, capſulam triſulcam, trilo-

cularem : *Maritima* L. ſcapo ſpicato ante folia erumpente & bracteis flexis diſtinguitur.

Creſcit ad littora maris Europæ Meridionalis, Aſiæ Occidentalis & Africæ.

* Varietatem radice alba inſtructam *Marem* PLIN. etiam quædam officinæ, qua ex ratione non perſpicio, aſſervant.

Aquæ & ſpiritui vini ſuas vires communicat, ejus amaritiem alcalina infringunt, largitur Extracti reſinoſi, evidenter acris $\frac{1}{20}$ circiter, aquoſi $\frac{15}{16}$ fere. SCHULZ.

Ad vetuſtiſſima, quæ habemus, medicamenta pertinet, de ejus viribus volumen condidiſſe PYTHAGORAM, teſtatur PLINIUS. Ejus amaritiei propriam ineſſe acrimoniam uno ore omnes contendunt Auctores, catos & cuniculum inde periiſſe, vidit Cl. HILLEFELD, ut acrimonia temperetur, radicem paſta farinacea, ad præceptum DIOSCORIDIS, obduci jubent & clibano coqui, hunc morem, rationibus, quæ minus placent, impugnat ZWOELFFER. Ab omni tempore a vi reſolvente laudabatur, & a Veteribus ac Recentioribus æque ad urinam pellendam, & hydropem curandum commendata fuit. DIOSCORIDEM, SCRIBONIUM LARGUM, HOFFMANN, WAGNER, VAN SWIETEN, COHAUSEN, KOEHLER, JOERDENS, SCHUSTER, D'APPLES, hic allegaſſe ſufficiat, in aſthmate egregias ejus vires viderunt HESSE, ALBRECHT, BAUMLIN, SCHULZ, in nephritide calculoſa & pituitoſa WAGNER; ipſis empyicis ab HIPPOCRATE præſcribitur, qui eandem quoque extus tanquam peſſarium in uſum traxit: ad verrucas & perniones in oleo ferveſcentem, aut cum reſina liquefactam efficaciter illini, monet Cl. VOGEL.

Doſis eſt ad ſcrupulum dimidium, etiam minor ejus quantitas apud delicatiores cardialgiam & nauſeam ſolet excitare.

Acetum ex ſchola PYTHAGORÆ ad nos deſcendit, infuſio viginti quatuor horarum omnino ſufficit, eximium medicamentum reſolvens, quod etiam in pituitoſis faucium morbis, prudenter ſub forma gargariſmatis adhibetur. *Oxymel Scilliticum* Noſtrates rationem NICOLAI PRÆPOSITI ſequuntur, & gratia & viribus priore præſtat; ab eo vix differt * *Syrupus* Wurtembergenſium, *Oxyſaccharum* Londin. his omnino inferius eſt * *Mel ſcilliticum* BAUDERON. * *Vinum* quod COLUMELLA per confermentationem parat, Pariſini per infuſionem jubent conficere: * *Loch ad Aſthma* MESUE non male reſolvendi ergo in morbis pectoris adhibetur: * *Eſſentia* Wurtemb. nunquam placent ſpirituoſa, cum reſolvendi animus eſt: * *Pulvis compoſitus* STAHL, præeunte HELMONTIO, ſcillæ radix vincetoxici adjicitur, non video cur? * *Pilulæ* Edimburgenſ. ſcopo aperiendi ad pectoris æque ac abdominis morbos cum ſucceſſu adhibebuntur: * *Trochiſci* ANDROMACHI differunt præſcriptiones Diſpenſatoriorum, inconcinna compoſitio nonniſi ad præparandam Theriacam adhibetur.

SENNÆ FOLIA vid. *Amara.*

SPICA NARDI vid. *Aromata.*

TAMARISCUS, *Tamarix*, μυρίκη, *Tamaris*, *Tamarisken.* Ejus caulium recipimus Cortices, qui ſunt tenues, anguſti, extus ruſi, intus albi, ſapore amaricante, qui evidenter adſtringit, inſtructi.

TAMARIX. Corollam habet pentapetalam calice quinquefido ſuſtentatam, quinque vel decantheram, trigynam, fructum unilocularem, ſeminibus papposis fartum. *Germanica* L. corolla diploſanthera agnoſcitur.

In Auſtria, Ponoñia, Helvetia & apud nos creſcit.

Præeunte GALENO ad obſtructiones lienis & omnes morbos inde oriundos commendatur; datur ad drachmas duas in Infuſo.

* *Sal per incinerationem paratus*, ſi ex Tamarice

Gallica paratur, eſt ſal mirabilis Glauberi obſervante MONTET.

TANACETUM Barb. *Tanais*, *Rheinfarn* ſiſtit:

* Folia quæ longa ſunt, viridia, pinnata, pinnis dentatis, odore proprio minus grato, ſapore amaricante inſtructa.

* Flores tubuloſi ſunt, flavi, odore & ſapore foliis ſimiles.

Creſcit in omni Europa.

Spiritus vini, ſaporem & odorem inde, magis quam aqua extrahit. LEWIS. Flores ultra $\frac{1}{4}$ Extracti aquoſi, $\frac{1}{6}$ fere ſpirituoſi, linguam evidentius ferientis, largiuntur. CARTHEUSER.

Oleum odoratum quod fundit flavum eſt, acre & amarum.

Ad vermes maxime laudatur, nec non ad morbos uteri, ſcopo aperiendi etiam, a quibuſdam adhibetur, nauſeoſum medicamentum eviluit.

* *Aqua deſtillata* VAL. CORD. * *Oleum deſtillatum* Wurtemberg. ad aliquot guttas pulveribus anthelminticis adjicitur: * *Extractum* Wurtemb.

TRIFOLIUM FIBRINUM, TABERNÆMONT. *Menyanthe*, *Biberklee*. Recipiuntur folia quorum tria uni petiolo inſident, ovata ſunt, firmula, odore nullo, ſapore intenſe amaro prædita.

MENYANTHES. Corollam habet monopetalam, quinquefidam, hirſutam, calice quinquefido ſuſtentatam, iſantheram, monogynam, capſulam polypyrenam; *Trifoliata* L. BLACWELL 474 foliis ternatis diſtinguitur.

Occurrit per omnem Europam.

Extracti aquoſi $\frac{1}{3}$ & Oleum odoratum largitur. SCHROER.

CORDUS inter primos, hujus plantæ meminit, ejus vires antiſcorbuticas PAULI, DOLÆUS, WILLIUS & SCHROER ſunt experti, in roborandis primis viis per

obſervata VAUGHAN, & attenuando muco, aperiendis obſtructionibus viſcerum abdominalium conducit egregie, œdemata inde curata SCHROER, hydropem DOLÆUS, febres intermittentes WILLIUS, arthritidem SCHULZ & DOLÆUS, paralyſim WILLIUS, videre.

Optime datur ſub forma infuſi aquoſi, ejus pugillus dimidius pro doſi, cum aquæ unciis quatuor aut ſex infunditur.

* *Aqua deſtillata* Pariſ. iners. * *Extractum* quod Pariſini habent, eſt ſuccus inſpiſſatus: * *Eſſentia* Auguſtan. * *Spiritus abſtractitius* Wurtemb.

* VERBENA, *Verveine*, *Eiſenkraut* non eſt *Verbena* Romanorum, quibus omnes herbæ ſacræ hoc nomine venerunt, nec eſt περιστερεών Veterum; Folia, quæ hodie ita appellantur, ſunt longiuſcula, laciniata, laciniis denuo diviſis, viridia, ſapore amaro inſtructa.

VERBENA. Corolla inſtruitur monopetala, quinquefida, irregulari, di vel tetranthera, monogyna, fructu capſula: *Officinalis* L. BLACWELL 41 corollam tetrantheram, caulem ſolitarium, folia multifido laciniata habet.

Creſcit in omni Europa.

Quæ apud Veteres de virtutibus verbenæ legimus, & ſuperſtitioni debentur & non ad noſtram plantam ſpectant, quæ præ reliquis amaris omnino nihil proprii præſtabit.

* *Aqua deſtillata* VAL. CORD. plane iners.

VINCETOXICUM vid. *Reſolventia*.

VOMICÆ NUCES Barb, *Noix Vomiques*, *Krœhenaugen*. Sunt Nuclei rotundi, utrinque plani, ſive leviſſime convexo-concavi, villoſi, gryſeo albidi, intus cornei, amariſſimi.

Strychnos Nux vomica L. BLACWELL 395 foliis ovatis & caule inermi diſtinguitur.

Creſcit in India.

Extracti aquoſi circiter $\frac{1}{2}$, reſinoſi ultra $\frac{3}{16}$ vehit. NEUMANN.

Primi Arabes harum nucum mentionem faciunt, eaſdem contra ictus ſerpentum homines immunes reddere, ſi una aut duæ per duos continuos annos quotidie aſſumuntur, teſtatur VAN RHEDE, FALLOPIUS ſe a Germanis audiviſſe memorat, eas ad drachmam unam in peſte aſſumi cum ſucceſſu, febres intermittentes inde curatos WEDEL adducit, & confirmant Collectores *Diſpenſatorii Brandeburgici*, nec non MURALTUS & Medici Scaphuſienſes apud KOENIG, qui quoque eas in gonorrhœa virulenta præſens remedium eſſe, aſſerunt, THEBESIUS earum vires ad hydrophobiam, & ad delirium hypochondriacum eſt expertus, MONTINUS Lappones contra colicam, dimidiam nucem vomicam cum ſpiritu vini non ſine ſucceſſu aſſumere, teſtatur. Cum interim GESNER, WEPFER, LOSSII, DE HEYDE, SEUTTER, Cl. HILLEFELD &c. experimentis pateat canes, feles, cuniculos &c. inde convulſos perire, MATTHIOLUS quoque, HOFFMANN, DE SORBAIT & SEUTTER exempla adducant homines inde convulſos imo necatos fuiſſe, prudentis Medici eſſe duco, cum ſecuriora proſtent medicamenta, ab uſu ſuſpecti deſiſtere, & licet, præter quas adduxi obſervationes, etiam MELICHIUS, GEBAUER & omnes, qui olim famoſum *Electuarium de Ovo* laudarunt Auctores, nuces vomicas impune aſſumi poſſe fidem faciant, ego ſaltem eas unice pro necandis animalibus, gliribus &c. ad quem ſcopum etiam in frequenti uſu ſunt, duco eſſe adhibendas.

ZEDOARIA vid, *Aromata*.

β. ANIMALIA.

FEL TAURI vid. *Bos*.

* LAPIS PORCINUS Recent. *Lapis Hyſtricis, Pedro del Porco* Luſitanis. Ejus duæ ſpecies in commercio proſtant, quæ ſecundum patriam diſtinguuntur, *Malaccenſis* multo majori pretio quam *Zeilanicus* venit, illius unum vidi, qui unciam dimidiam circiter pon-

dere æquabat, cui pretium ſeptingentorum florenorum mercator Amſtelodamenſis ſtatuerat. Uterque lapis evidenti amaritie gaudet, quam etiam aquæ, cui immittitur, communicat *Malaccenſis* mox ovatam, mox rotundam figuram habet, utrinque compreſſam, colorem corneum cum rufo mixtum, ſuperficiem lævigatam, ſplendentem, aqua, ſi ipſi affricatur, aliquid viſcidi, in modum ſaponis ſiſtit. *Zeylanicus* quem poſſideo, coloris nigricantis eſt, conſiſtentiam habet, qualem ſolent habere ſucci inſpiſſati, quorum quoque in modum ſuperficies extima in ſquammas dehiſcit, quas Auctores tunicas ſolent appellare, ſapore gaudet amariſſimo, quem etiam aquæ communicat, unam circiter unciam pondere æquat, pro eo trecentos florenos ſolvi.

Dicitur reperiri in veſicula fellea *Erinacei*, qui duobus dentibus inciſivis in utraque maxilla gaudet, quibus etiam canini accedunt: *Malaccenſis* L. auriculis pendulis diſtincti. Aſiæ civis.

Luxurians gentium Orientalium ingenium, huic lapidi maximas ad vincenda venena adſcribit vires, illum deinde Europæi ad omnes febres malignas & exanthematicas multum facere aſſerebant, accedebat his auctoritas ab enormi ejus pretio ſurgens, & molimina eorum, qui eos poſſidebant, ut ſibi de quæſtu bene proſpicerent: fateor me non poſſe perſpicere, quod calculus felleus Erinacei præ aliis debeat aliquid proprii habere, & quod bili inſpiſſatæ, cui particulæ terreſtres accreverunt, adeo inſignes inſint vires, quales ab hoc calculo in febribus malignis Decker, Rayger, Behrens &c. obſervationibus probare ſunt anniſi, morbus a Natura victus non raro remedio creditur ceſſiſſe, quod eo tempore dabatur, quando ejus cauſa a Natura fuit ſuperata.

Dantur aliquot grana pro doſi, aut integer lapis alicui aquæ deſtillatæ per horæ quadrantem immittitur & infuſum exhibetur.

Ægagropilarum quoddam genus rotundum, fuſcum, valde leve, cujus diameter ſeſqui pollicem circiter æquat, in animalis ventriculo reperiri dicitur, & ſub nomine *Lapidis hyſtricis ſpurii* a curioſis aſſervatur.

§. 25.

II. AROMATA.

Vegetabilium partes ſolidæ, quæ linguam acri & calefaciente ſapore afficiunt, & evidenti odore nares ſtringunt, dicuntur *Aromata*, roborant iſta fibras irritando & fragrantia, qua pollent, vim nerveam intendendo. Cum eorum uſu cor & arteriæ ſtimulentur, hinc *Calefacientibus* adſcribuntur, dum ſanguinem ſolvunt & ejus motum intendunt, ſudorem movent, ab hac earum vi, & a virtute, qua gaudent, antiſeptica *Alexipharmacis* ſolent annumerari. Abuſus aromatum circulationem augendo febres acutas gignit, primas vias rigidas & torpidas reddit, proprio acrimoniæ genere humores inficit. Cum eorum vis ab oleo odorato, quo ſcatent, pendeat, hinc patet, quomodo ſub forma concentrata poſſint dari, & quod vinum & ſpiritus vini ſint optima menſtrua, quando eadem ſub ſpecie Infuſorum exhibendi animus eſt. Ob gratiam, qua gaudent, & vires ſtomachicas æque ac carminativas quas habent, creberrime tanquam condimenta cibis adduntur. Indicantur præcipue 1) cum ſpiſſitudo frigida obtinet, 2) quando debilitas a vi muſculari imminuta originem ducit, 3) in debilitate viſcerum. Extus in uſum trahuntur, ad diſſipandos humores, in inflammatis, contuſis, ſugillatis, œdematoſis, rheumaticis, arthriticis; contuſionibus capitis &c. nec non ad membra reſoluta.

* ABROTANUM, *αβρότανον ἄῤῥεν*, *Aurone*, *Stabwurzel*. Ejus aſſervamus cauliculos herbaceos, foliis ſetaceis, albis, obſeſſos, forti & grato odore,

nec non ſapore aromatico proprio inſtructos, cui aliquid amari accedit.

Artemiſia Abrotanum L. BLACWELL 555. Caule fruteſcente erecto & foliis ſetaceis diſtinguitur.

Sponte in Europa Meridionali creſcit, apud nos in hortis colitur & optime noſtras hyemes fert.

Extracti aquoſi $\frac{1}{3}$ fere, $\frac{3}{8}$ ſpirituoſi efficacis largitur. CARTHEUSER. Valde exiguam quantitatem Olei odorati. LEWIS.

Ad peripneumoniam ab HIPPOCRATE laudatur, calefacere, vermes necare, incidere, digerere, diſcutere jam a GALENO eſt obſervatum, qui autem minus bene monet, ſtomacho inimicum eſſe, & ejus cinerem cum oleo ſubactum ad alopæciam, & promovendum crinium incrementum conducere; raro hodie in uſum trahitur, non quod iners ſit, ſed quod per ſeculi mores, alia, quibus ſimiles vires ſunt, medicamenta uſurpantur. Laudatur ad fugandos cimices.

* *Oleum coctum* SCHROED. melius per infuſionem paratur.

* *Montanum* ἀβρότανον θῆλυ, *la Garde robe*: inde recipiuntur cauliculi teneri, cum foliis anguſtis, dentatis & albentes, odore grato, ſapore levi, aromatico & amaricante inſtructis.

SANTOLINA. Flores compoſitos tubuloſos, calice imbricato, hæmiſphærico ſuſtentatos, receptaculum paleaceum, ſemina nuda habet:

Chamæcypariſſus L. foliis dentatis diſtinguitur.

Creſcit in Europa Meridionali, noſtras hyemes non fert.

Priore vires remiſſiores habet.

ABSYNTHIUM PONTICUM vid. *Amara*.

AGNUS CASTUS vid. *Adſtringentia*.

* AMMI, ἄμμι, κύμινον ἀιθιοπικὸν? proſtant hoc nomine ſemina exigua, ovata, gryſea, ſulcata, inodora,

ſapore aromatico & amaricante inſtructa; hæc ſemina, præeunte LOBELIO, a Creta denominantur. * *Ammi Vulgaris* ſemina, exigua ſunt, fuſca, ſtriata, ſapore leviſſime aromatico, odore nullo inſtructa.

Prius nobis exhibet *SISON*, quod flores umbellatos habet, involucrum utrumque pauci folium, ſemina ovata ſtriata: *Ammi* L. foliis decompoſitis, illis quæ vaginam petiolarem terminant, reliquis longioribus diſtinguitur.

Creſcit in Italia, ubi Seculo XVI innotuit.

Alterum deſumitur ab *AMMI* quod floribus umbellatis, involucro utroque polyphyllo, univerſali pinnatifido & ſeminibus ſtriatis gaudet: *Majore* L. cujus foliorum inferiorum pinnæ laciniatæ ſunt, ſuperiorum lineares.

Creſcit in Europa Meridionali, eadem cum priori æra annotata.

Prius modicam Olei odorati quantitatem fundit, $\frac{1}{5}$ fere Extracti ſpirituoſi, totidem aquoſi. CARTHEUSER. Non parvam quantitatem Olei, Extractum aquoſum amarum, ſpirituoſum aromatico ſapore gaudens. LEWIS.

Creticum vulgari efficacius eſſe, monent Auctores, ad movendam urinam a GALENO laudatur, ad morbos ventriculi ab aliis.

AMOMUM, ἄμωμον, illud Veterum nos latet omnino, Pariſini ejus in locum Cardamomum ſubſtituunt; vulgo, præeunte CLUSIO, ſub nomine Amomi recipiuntur Fructus, variæ magnitudinis, piſis crebro majores, badii, rotundi, umbilico notati, rugoſi, biloculares, in utroque loculo ſemen utrinque depreſſum, uniforme, fuſcum, rotundum includentes, ſapore acri caryophyllos & cinamomum referente, ſimilique odore inſtructos.

MYRTUS. Corolla pentapetala regulari, calice quinquefido ſuſtentata, polyanthera, monogyna,

bacca triloculari, calyce umbilicato gaudet: *Pimenta* L. BLACWELL 355. Calyce duplici, corolla tetrapetala, fructu biloculari diſtinguitur. Non male a BROWN ad *Caryophyllum* videtur referri.

Jamaicæ indigena planta.

Baccæ, antequam plenariam maturitatem induerint, colliguntur & in ſole exſiccantur.

Largiuntur Oleum in aqua ſubſidens, ad oleum Caryophyllorum accedens, Extractum aquoſum iners, ſpirituoſum aromaticum. LEWIS; Olei proxime ad oleum Caryophyllorum accedentis $\frac{1}{17}$, Extracti aquoſi fere inertis ultra $\frac{1}{4}$, ſpirituoſi viridis ultra $\frac{1}{8}$. NEUMANN. Olei $\frac{1}{256}$ CARTHEUSER.

In Anglia crebro, loco aliorum aromatum ad condiendos cibos adhibetur.

Ratione virium, medium inter antophyllos & caryophyllos locum videtur tenere.

ANETHUM, *ἄνηθον*, *Anet*, *Dyll*. Proſtant ejus Semina, ovata, fuſca, flavo margine marginata, una facie leviſſime convexa & evidentius ſtriata, altera plana & obſcurius ſtriis notata, odore leviore, ſapore aromatico inſtructa.

* *Herba* conſtituitur a foliis glaucis, tenuiſſime diſſectis, odore gravi, ſapore aromatico inſtructis.

ANETHUM. Flores umbellatos habet, involucrum neutrum, ſemen ovatum, ſtriatum: *Graveolens* L. BLACWELL 545 ſeminibus planiuſculis, marginatis diſtinguitur.

Sponte in Luſitania & Hiſpania creſcit, inter nos colitur.

$\frac{1}{16}$ Olei odorati inde obtinui, ad ejus infuſionem melius ſpiritus vini quam aqua recipitur. LEWIS.

Herbam olim ad condiendos cibos recipiebant. Semen HIPPOCRATES ad morbos pectoris maxime adhibuit, ad uſus carminativos laudatur, in cohibendo ſingultu a DIOSCORIDE commendatur, & egregias inde

vires vidit FORESTUS. Non raro illius carboni injecti fumum, odontalgia laborantes ore hauriunt.

* *Oleum coctum* ex herba GALENUS, ad conciliandum ſomnum, & digerendi ergo præſcribit: * *Oleum deſtillatum* VAL. CORD. * *Oleum ex ſeminibus expreſſum* habent Pariſini.

ANISUM, ἄνισον, *Anis*. Semen quod hoc nomine inter nos aſſervatur ab illo Veterum differt omnino. Eſt illud rotundum, & cum ut plurimum duo grana cohærentia occurrant, hinc ventricoſum ſolet proſtare, ſtriatum præterea eſt, cinereum, odore proprio ſuavi inſtructum, ſapore evidenter dulci cum leviſſima acrimonia.

PIMPINELLA. Flores ſiſtit umbellatos, petalis cordatis efformatos, involucro neutro ſuſtentatos & ſemina ſtriata: *Aniſum* L. BLACWELL 374 foliis radicalibus & trifidis diſtinguitur.

Sponte provenit in Ægypto & Syria, apud nos large in agris colitur, largiſſime in Thuringia, nec non apud Turonenſes Galliæ & in Hiſpania, quod ultimum ab Alona denominatur, reliquis minus & magis aromaticum.

Omnem odorem & ſaporem ſpiritus vini inde recipit, Olei deſtillati $\frac{1}{48}$, expreſſi $\frac{1}{16}$. LEWIS. Olei deſtillati $\frac{1}{32}$ circiter NEUMANN. Ego olei deſtillati $\frac{3}{85}$, expreſſi, viridis $\frac{1}{16}$ obtinui. CARTHEUSER Extracti aquoſi inertis $\frac{1}{3}$, ſpirituoſi efficacis $\frac{1}{10}$ fere.

Multum extollitur ob vires, quibus pollet, humores ſpiſſos attenuandi, ventriculum roborandi, & flatus diſcutiendi, non raro cibis tanquam condimentum adjicitur, ſæpe quoque ſcopo carminativo catharticis validioribus admiſcetur. HEURNIUS obſervavit ejus ſcrupulo uno, recens natos egregie purgari.

Aqua deſtillata VAL. CORD. efficax omnino: *Oleum deſtillatum* VAL. CORD. thermometro ad gradum temperatum deſcendente, ſubſtantiam albam

cryſtalli in modum pellucentem ſiſtit, magna quantitate in Thuringia paratur, & inde late per Europam devehitur; minor illi quam aliis odoratis, acrimonia ineſt, non modo intus datur, ſed etiam extus; ſcopo carminativo uſurpatur cum ſucceſſu, tumoribus a contuſione ortis inunctum citam opem ferre, obſervavit FORESTUS. * *Oleum expreſſum* CHARAS vix in uſum trahitur: *Spiritum abſtractitium* pro remedio polychreſto ad diſcutienda tormina adhibent, multum ejus Manhemio ad nos adducitur, & ſub titulo *Mannheimer-Waſſer* proſtat: * *Confectio Aniſi ſimplex* SCHROED. * *Confectio Aniſi laxativi* Auguſt. variæ ejus compoſitiones in variis Diſpenſatoriis proſtant, omnes reſinoſa recipiunt, medicamentum incertum omnino. *Elæoſaccharum* Auguſt. frequentiſſimo in uſu eſt ad tormina infantum. * *Balſamum ſulphuris Aniſatum* MYNSICHT. differunt præſcriptiones ratione ſulphuris ad oleum, nauſeoſum medicamentum prudentiores negligunt: *Spiritus ſalis Ammoniaci Aniſatus* Hamburg. ad effectus pectoris & inteſtinorum, cum reſolventia & roborantia indicantur, præſcribitur: * *Species Dianiſi* MYNSICHT. congeries plurium aromatum, quæ ad reſtituendas vires primarum viarum a mucoſis humoribus dejectas facit: * *Elixir Proprietatis* MYNSICHTI ſi quas vires habet, illas debet ſpiritui Aniſi.

ANISUM STELLATUM Recent. *Anis de la Chine, Stern-Anis.* Hoc nomine proſtant fructus ex pluribus, ad octo uſque, capſulis efformati, fuſcis, oblongis, inferne convexis, ſuperne apertis, in figuram ſtellæ horizontaliter connatis, non raro inæqualibus, compreſſis, quælibet capſula continet ſemen rotundum, quod ſub cortice ſplendido, ſpadiceo, fragili, nucleum album condit, proprio odore & ſapore aromatico dulci inſtructum.

ILLICIUM

Illicium L. Corolla polypetala irregularis, calice quinquefido ſuſtentata, polyanthera, polygyna; fructus, capſulæ ad duodecim uſque, in formam ſtellæ concretæ.

Hæc arbor in Japonia & Florida creſcit.

Primus Clusius ſeminis Aniſi ſtellati mentionem facit, & refert illud ſub finem Seculi XVI in Europam ex Inſulis Philippinis fuiſſe allatum. Elsholz illud multo in uſu apud Ruſſos eſſe tradit, & ab eis *Badiani* appellari monet.

Oleum odoratum fundit, Extracti aquoſi $\frac{1}{2}$ circiter inertioris, ſpirituoſi aromatici $\frac{1}{4}$. Cartheuser.

Laudatur a vi aromatica, carminativa, fœtorem oris corrigente. Proſtant interdum * Cortices convoluti, qui digiti craſſitiem & dimidii pedis longitudinem habent, rugoſi, gryſei, ſapore aromatico, cui dulcedo jungitur, ſimilique ſapore, inſtructi, quos *Cortices Lavola*, vel *Seminis Aniſi* appellant.

Antophylli vid. *Caryophilli.*

Aristolochia longa vid. *Amara.*

Artemisia, *Armoiſe*, *Beifus.* Ejus folia ſunt pinnata, pinnis latiuſculis, dentatis, inferne tomentoſa, ſapore aromatico inſtructa.

Artemiſia Vulgaris L. caule herbaceo, foliis pinnatifidis inciſis & floribus erectis diſtinguitur.

Copioſe creſcit per omnem Europam, nec non in Aſia.

Oleum odoratum inde Bayer obtinuit: Extractum aquoſum amarum, leviſſime ſapidum, ſpirituoſum aromaticum inde educi teſtatur Lewis, utrumque iners eſſe, aſſeverat Cartheuser.

Artemiſiam ad pellenda ea quæ utero continentur, facere contendit Hippocrates, unquam autem abortum inde excitatum fuiſſe, ut Ammann contendit, dubito, Zacutus ejus infuſi ope, menſes per decennium obſtructos curatos fuiſſe teſtatur.

* *Moxa* qua gentes Orientales membra eorum qui morbo articulari laborant, curare ſolent, eſt tomentum ab Artemiſia probe exſiccata & trita remanens, quod digitorum ope in turundam formant; hoc medicamentum non tam ratione Artemiſiæ, quam quia cauterium eſt, operatur.

* *Aqua deſtillata* NIC. PRÆPOS. * *Extractum* Wurtemb. Utrumque medicamentum iners, * *Syrupus ſimplex* Pariſienſium. * *Syrupus compoſitus* FERNELII, etiam auctus apud Pariſinos occurrit, Wurtembergenſes ſequuntur Auguſtanos: * *Oleum deſtillatum* SCHROED.

* CALAMINTHA, καλαμίνθη, *Calament*, *Bergmüntze*. Recipimus inde Folia petiolata, ex ovatis-oblonga, hirſuta, evidentius crenata, quæ exſiccata parum odoris & ſaporis aromatici habent.

MELISSA. Calice bilabiato quinquefido ſuſtentat corollam labiatam, cujus labium ſuperius fornicatum eſt, inferius trifidum, lacinia media majore: *Calamintha* L. flore parvo, foliis minoribus, minus acutis differt. Creſcit in Europa Meridionali, Helvetia & Anglia.

Proſtant interdum folia *Meliſſæ Nepetæ* L. pedunculis axillaribus, dichotomis, folia excedentibus, diſtinctæ, quæ minora ſunt, magis ovata, magis odorata & ſapidiora.

In iiſdem cum priori locis creſcit.

Oleum odoratum fundit, Extractum aquoſum iners eſt, ſpirituoſum aromaticum. LEWIS.

Vires reliquarum plantarum aromaticarum habet, a meliſſa & mentha depreſſa, exolere cœpit, cum Ill. HALLER a Meliſſa Nepeta veſicas excitari viderit, hinc ea præ reliquis propius ad Calaminthan Veterum accedere videtur.

CALAMUS AROMATICUS Barb. Ἄκορος Veterum, *Calmus*. Proſtant hoc nomine Radices longæ, com-

preſſæ, lineis longitudinalibus & tranſverſis, nec non tuberculis notatæ, quæ exſiccatæ, extus ex flavo rubent, intus albæ & fungoſæ ſunt, fractu faciles, odore gaudent grato & aromatico, ſapore amaro, linguam ferientc.

Acorus L. BLACWELL 466. Spadice amentaceo, flores hexapetalos, iſantheros, monogynos, in capſulas triangulares abeuntes gerit.

In Europa, præter maxime Septentrionalem multum occurrit, ultra Alſatiam in Galliam non aſcendit.

* Radices tenuiores interdum proſtant ruſeſcentes, odore jucundiore, ſapore leviter amaro, aromatico, minus acri inſtructæ, ex varietate Acori in India Orientali & China Septentrionali creſcente deſumtæ, & has *Radices Acori veri* ſolent appellare.

Olei odorati vix $\frac{1}{128}$, ultra $\frac{3}{16}$ Extracti ſpirituoſi multum aromatici, $\frac{1}{2}$ fere aquoſi inertis largitur NEUMANN. Extracti aquoſi $\frac{3}{8}$ fere, $\frac{1}{4}$ circiter ſpirituoſi CARTHEUSER. Spiritus vini a radice Calami abſtractus parum ſapidus & odoratus inde evadit. LEWIS.

Vi multum reſolvente & primas vias roborante gaudet, hinc in affectibus ventriculi maxime, in obſtructionibus menſium cachecticarum, morbis pectoris pituitoſis, multum laudatur, lotii ſuppreſſione laborantes eodem FALLOPIUS curavit; ad drachmam dimidiam in hæmorrhagiis internis exhibitum, egregios effectus edidiſſe LE BEAU obſervavit.

* *Aqua deſtillata* VAL. CORD. * *Oleum deſtillatum* VAL. CORD. * *Electuarium de Acoro* SCHROED. minus bene Pſeudacorum recipit, ex magna farragine medicamentorum aromaticorum concinnatum, & ad roborandas primas vias laudatum: * *Extractum* ſpirituoſum & aquoſum commixta, Wurtembergenſes aſſervant: * *Conditum* VAL. CORD. *Confectio* SCHROED.

* CARDAMOMUM, *καρδάμωμον*, hoc nomine occurrunt Folliculi ſicci, ventricoſi, trifido ſepto

intus diſtincti, ſeminibus angulatis, aromaticis foeti.

Majus L. BLACWELL 385 & 584 appellantur folliculi oblongi, aliquot pollices longi, turbinati, ſuperne apertura lacera hiantes, cinereo-ruſi, ſtriati, tenaces, quæ ſemina includunt coriandro non minora, ſub cute ex cinereo-ferruginea medullam albam vehentia, ſapore acri, ad camphoram accedente, linguam ferientia, ſingula ſepti productionibus involuta.

Ex Syria, Malabaria, Ægypto & littore Orientali Africæ ad nos adducitur, creberrime cum folliculo Granorum Paradiſi confuſum.

Olei eſſentialis ex albo virideſcentis, $\frac{1}{43}$ circiter, Extracti aquoſi ad caryophyllorum ſaporem accedentis $\frac{1}{5}$, Extracti ſpirituoſi parum aromatici $\frac{1}{12}$ largitur.

Rotundum, *Javanicum*, *Medium* LOBEL. Figura & magnitudine avellanas refert, in tres angulos obtuſos diſtinguitur, extremitas ſuperior parum eminet, neutiquam hiat, folliculus fragilis eſt, color plus minus flavus, ſemina angulata, cinerea, fuſca, intus alba, ſuavem odorem ſpirant, ſapor aliquid amari habet, evidenter ad Camphoram accedit.

Ex Java & Malacca nobis mittitur.

Extracti aquoſi, ſpiculis ſalinis diſtincti, butyrum Cacao ſapientis $\frac{1}{4}$, ſpirituoſi inertioris $\frac{1}{32}$, olei odorati pellucidi $\frac{1}{16}$ fere fundit.

Zeylanicum, *Majus* CLUS. *Medium* MATTHIOL. ſiſtunt folliculi triquetri, unciales, apice acuto, fuſco inſtructi & ſeminibus badiis, rugoſis, anguloſis, odore ſuavi, ſapore amariuſculo, minus quam antecedentium acri, gaudentibus.

Ex Ægypto, Perſia, India & Java, in Europam fertur.

Olei odorati, ſpiſſiuſculi, dulciuſculi $\frac{1}{192}$, Extracti aquoſi, inodori, ſpiculis ſalinis diſtincti $\frac{1}{12}$, ſpirituoſi acris & aromatici $\frac{1}{20}$ exhibuit.

In Germania præcipue uſurpatur.

Minus, *Malabaricum*, *Majus* C. B. Folliculos ſemiunciales circiter habet, ſubflavos, leviſſime ſtriatos, in tres angulos diſtinctos, papilla in apice coronatos; ſemina angulosa ſunt, rugoſa, ſubrufa, ſapore & odore Camphoræ propiora. Deſumitur ab

Amomo. Corolla quadrifida irregulari, calice trifido ſuſtentata, monanthera, monogyna, capſula triloculari gaudente: *Cardamomo* L. BLACWELL 584 & 585 ſcapo ſimpliciſſimo & bracteato diſtincto.

In Malabaria & Zeylana creſcit.

Olei odorati pellucidi $\frac{1}{26}$, Extracti aquoſi omnis aromatis expertis, ſalini $\frac{1}{4}$, ſpirituoſi aromatici $\frac{1}{16}$ inde extraximus: NEUMANN Olei odorati $\frac{1}{24}$, Extracti aquoſi $\frac{1}{21}$, reſinoſi $\frac{1}{32}$: CARTHEUSER autem Extracti aquoſi $\frac{1}{8}$, reſinoſi perparum; LOESECKE Olei odorati $\frac{1}{12}$.

Reliqua Cardamoma, quæ unquam in uſum recepta fuiſſe non novi, mitto, id ſaltem adhuc monens quod Cl. HERRMANN evicerit, PLINIUM primum Zeylanici meminiſſe, rotundum a DIOSCORIDE & GALENO intelligi, quando ſimpliciter de Cardamomo præcipiunt, majus autem ab Arabibus.

Medicamentis uterinis HIPPOCRATES Cardamomum adſcribit, a DIOSCORIDE roborandi ventriculi ergo laudatur, nec non ad movendam urinam & necandos vermes, quos etiam effectus ab indole ejus aromatica jure expectamus, & præcipue quidem a rotundo; extus diſcutiendi ſcopo, nec non tanquam maſticatorium, ut fœtorem oris corrigat, ſolet adhiberi.

Oleum Cardamomi Majoris ſub nomine OLEI CAJEPOET in officinis proſtat, ejus inter primos LOCHNER, undecim circiter retro luſtris, meminit, videtur ſuccedaneum eſſe olei, quod apud Indos ex foliis *Melaleucæ Leucodendræ* L. quam ipſi Cajepoet dicere ſolent, paratur, illud ad cephalalgiam, odontalgiam,

retrogreſſa exanthemate & apoplexiam, egregium medicamentum BEYER eſt expertus. In *Commercio Norico*, valide inde ſudorem moveri, convulſiones, epilepſiam, catalepſin mitigari, ab una aut altera ejus gutta, goſſypio excepta & denti dolenti immiſſa, odontalgiam ſeroſam faſcini inſtar curari, cæcitatem, podagram retropulſam, cardialgiam curari obſervationibus probatur, Cl. RAMSPECK eximios inde effectus in morbis convulſivis & vertigine vidit: * *Oleum deſtillatum Cardamomi* VAL. CORD. * *Eſſentia* Brandeb.

CARUM, κάρον, *Carvi* LONICER. *Carvi*, *Mattenkümmel.* Semina exhibet convexo-concava, incurva, oblonga, ſtriata, ſubnigricantia, odore & ſapore proprio, aromatico, ſuavi inſtructa.

CARUM L. BLACWELL 529. Involucrum nullum, flores fere regulares, ſemina oblonga, ſtriata habet.

Creſcit in omni Europa, præter maxime Meridionalem, occurrit adhuc in Lombardia; hinc inde colitur.

Spiritus vini inde plus ſaporis, aqua plus odoris recipit, Extractum ſpirituoſum aromaticum, gummoſum fere inſipidum eſt, Oleum odoratum $\frac{1}{30}$ æquat. LEWIS. Ego inde ſaltem $\frac{1}{64}$ obtinui, CARTHEUSER ultra $\frac{1}{6}$ Extracti ſpirituoſi, aquoſi autem $\frac{3}{16}$ fere.

Radices olim ad uſus alimentarios recipiebantur, eas ad urinam ciendam, & flatus pellendos GALENUS commendat, illis ſcopo medicato efficaciora hodie ſubſtituuntur ſemina, puellas Suecicas inde pallidas reddi, monet Illuſtris LINNÆUS, & illud in tertiana non flocciſaciendum eſſe; noſtrates ejus aliquot pugillos ex jure carnium coquunt, & inde in colica flatulenta egregios experiuntur effectus, idem, more apud Veteres jam uſitato, cibis flatulentis adjicitur, ſed a ſemine paulo acriore caveant ſibi homines ſenſibiliores. Clyſmata carminativa, nec non epithemata diſcutientia non male ingreditur.

* *Aqua deſtillata* Val. Cord. * *Oleum expreſſum* Pariſ. *Oleum deſtillatum* Val. Cord. Ob evidentem acrimoniam rarius interne uſurpatur, externe ad unguenta & clyſmata carminativa recipitur.

* Caryophyllata Barb. *la Bénoite*, *Benedictenwurzel.* Exhibet Radices quæ ex capite craſſiuſculo, fibras emittunt capillares, extus rufas, intus albas, odore ad caryophyllos aromaticos accedente, & ſimili ſapore, qui aliquid adſtringentis linguæ imprimit, inſtructas.

Geum. Calice decemfido, ſuſtentat corollam pentapetalam regularem, polyantheram, polygynam, gymnoſpermam: *Urbanum* L. Blacwell 253, ſeminibus caudatis, uncinatis, floribus erectis & foliis lyratis diſtinguitur.

Creſcit in omni Europa.

Oleum deſtillatum album, ſpiſſum, fragrans, Extractum aquoſum leniter adſtringens, ſpirituoſum aromaticum & adſtringens largitur. Lewis ultra $\frac{1}{6}$ Extracti aquoſi ſubminiſtrat.

Potius a vi adſtringente, quam ab aromatica videtur eſſe dijudicanda, hanc tamen non omnino negligendam eſſe ex Ill. Haller obſervatione patet, qui inde in febre maligna deliria excitata fuiſſe vidit, & Ovelgun ejus vim aphrodiſiacam atteſtantis; ab Ill. Linnæo poſt Paracelsum ad conſervandam cereviſiam laudatur. Extus diſcutiendi ſcopo adhibetur.

Caryophylli Græcorum recentiorum, *Cloux de Geroffles*, *Nægelein*: ſunt germina, quæ aliquot pollicum longitudinem habent, inferne obtuſa, ſuperne in quatuor lacinias æquales diſſecta, quibus creberrime globulus, ex quatuor petalis convolutis conſtans, inſidet, floris rudimentum, rugoſa, rubiginoſo colore tincta, ſaporis proprii, linguam urentis, odoris proprii, fragrantiſſimi. Varietas, cujus latera in ali-

quot quaſi alas producuntur *Caryophyllorum regiorum* nomine venit.

Pinguiores, acriores, & qui preſſi humidum pingue digitis affricant, eligendi ſunt.

Carpuntur hæc germina antequam florem dimittunt, menſibus Octobri & Novembri, collecta per aliquot dies fumo exponuntur, unde colorem rufum contrahunt, deinde in ſole exſiccantur, unde illum induunt colorem, quo ad nos mittuntur.

Caryophylli, quando arbori relinquuntur, ut matureſcant, abeunt in fructus, qui exſiccati, noſtras officinas intrant, & dicuntur. ANTOPHYLLI Barbar. *Cariophylli mares* AVICENNÆ *Meres de Geroffles*, *Mutternägelein*, unciam circiter longi, ventricoſi, utroque extremo parum anguſtati, inferne exiguo pedunculo inſtructi, ſuperne umbilico quadrifido coronati, in cujus medio exiguus ſtylus conſpicitur; ſub eorum cortice fuſco & tenui hæret ſubſtantia nigra, ſplendens, ſinu longitudinali in duos lobos diviſa, odore & ſapore caryophyllorum, ſed remiſſioribus gaudent.

CARYOPHYLLUS L. BLACWELL 338. Corollam tetrapetalam habet, calice quadrifido ſupero ſuſtentatam, polyantheram, monogynam, capſulam umbilicatam, monoſpermam.

Arbor, quæ olim in omnibus Moluccis copioſe creſcebat, ex conventione Belgarum cum Rege Ternatenſi anno 1652 pacta, ubivis deſtructa, hodie nonniſi in Amboina colitur. In Tartaria quoque creſcere dicitur.

Caryophylli, olei limpidi $\frac{7}{32}$ fundunt, quod integris minus acre eſt, Extracti ſpirituoſi acerrimi, minus odorati $\frac{1}{4}$; ſpiritus vini inde minus odoris, ſed plus ſaporis quam aqua, recipit. LEWIS, Olei odorati $\frac{1}{7}$ circiter, Extracti ſpirituoſi $\frac{3}{8}$ & paulo ma-

jorem quantitatem aquoſi CARTHEUSER obtinuit: NEUMANN olei odorati $\frac{1}{7}$, Extracti aquoſi $\frac{5}{12}$ circiter, ſpirituoſi $\frac{5}{16}$.

Caryophylli fragrantia ſua, motum ſpirituum augent, acri, quo pollent ſapore, fibras ſtimulant, & hinc non male tanquam condimenta cibis adjiciuntur, ad morbos præterea, a primis viis debilitatis, aut muco ſpiſſo oriundis, apprime adhibentur. Probe autem circa eorum uſum cavendum, ne acrimonia aromatica inde excitetur. Dantur ad ſcrupulum dimidium & in Infuſis ad drachmam unam. Extus ad epithemata ſtomachica recipiuntur.

* *Oleum deſtill.* WECKER gratiæ ergo aliis medicamentis adjicitur, & ad oſſa carioſa maxime adhibetur. * *Aqua deſtillata* SCHROED. minus bene eviluiſſe videtur. * *Conditum* VAL. CORD. ex India ad nos adducitur.

Antophylli, quorum primus AVICENNA meminit, eaſdem vires cum Caryophyllis habent, ſed remiſſiores.

CASCARILLA Recent. hoc nomine veniunt Cortices in tubos convoluti, aliquot pollices longi, lineam craſſi, extus rugoſi, cinerei, intus nigri, odore proprio, ſapore amaricante, acriuſculo, aromatico inſtructi, & qui accenſi odorem non ingratum ſpirant.

Deſumuntur hi cortices fide Ill. LINNÆI a

CROTON. Planta relativa monophyta, cujus mares corolla interdum pentapetala gaudent, ſimili calice ſuſtentata, nectario ornata, diplos, interdum polyanthera, ſtaminibus connatis; feminarum corolla maſculinæ ſimilis eſt, trigyna, capſula triloba, trilocularis: *Caſcarilla* L. foliis lanceolatis, acutis, ſubtus tomentoſis diſtincta.

Creſcit arbor in America Meridionali, præcipue in Peru.

Extracti reſinoſi $\frac{5}{8}$ BOULDUC inde obtinuit, HOFFMANN olei odorati $\frac{1}{128}$, CARTHEUSER Extracti aquoſi

inertioris $\frac{1}{3}$ circiter, ſpirituoſi autem parum ſapidi $\frac{7}{24}$; Ego $\frac{1}{4}$ extracti aquoſi & ultra $\frac{1}{32}$ olei odorati.

Primus STISSER ſub finem ſeculi ſuperioris, noſtri corticis tanquam novi medicamenti, quod in Anglia, nicotianæ, cujus fumum hauriunt, adjicere ſolent meminit, & addit, ſuo tempore eundem pro cortice Chinæ venditum fuiſſe, id quod etiam DE LA CONDAMINE teſtatur, qui ipſum corticem Chinæ, in regno Peruviano Caſcarillam dici, refert, quod ab Hiſpanis factum non miramur, qui omnem tenuem corticem, *Caſcarilla*, ſuo idiomate ſolent appellare. Ex homonymia ortus error, APINUM ſeduxit, ut febre epidemica annis 1694 & 1695 graſſante, hunc corticem ad fugandas febres adhibuerit, illum deinde omnis ſecta Stahliana, pro ſummo, quo corticem Chinæ proſequebantur, odio, eſt ſecuta; nec medicamentum valide reſolvens in vario febrium genere Medicorum ſpem fruſtrare, facile largior, ſed omni experientiæ refragantur illi, qui corticem Caſcarillæ æque univerſale febrifugum eſſe ac cortex Chinæ contendunt. Caſcarilla ratione vis valide reſolventis, cui roborans accedit, ad morbos pectoris cum ſucceſſu adhibetur, eandem in dyſenteria, hæmorrhoidibus, malo hypochondriaco & hyſterico conducere obſervavit BOULDUC. Datur ejus pulvis ad ſcrupulum unum.

* *Aqua deſtillata* Pariſ. efficax omnino. * *Eſſentia* Brandeburg. *Extractum aquoſum* Pariſini, ſpirituoſum & aquoſum mixta Wurtembergenſes, aquoſum & vinoſum Noſtrates habent, omne ipſo cortice minus efficax eſt. * *Syrupus* Pariſ.

CASIA CARYOPHYLLATA PISON. *Canelle geroﬂée, Nägelein-Rinde*; hoc nomine proſtant cortices aliquot pollices longi, tenues, ſemi convoluti, extus dilutiores, hinc inde lichene albo obſeſſi, intus fere nigri, odore & ſapore caryophyllorum, ſed remiſſioribus, inſtructi.

Myrtus Caryophyllata L. pedunculis trifido multifloris & foliis obovatis diſtinguitur.

Arbor Indiæ indigena & in Americæ Martinica, Guadelupa & Grenada occurrit. Ill. JAQUIN eam odorem laurinum, non caryophyllaceum habere, aſſerit.

Hic cortex medio ſeculi ſuperioris adhuc, nonniſi in collectionibus curioſorum occurrit.

Cum aqua & ſpiritu vini ſe in modum Caryophyllorum gerit, Oleum deſtillatum vehit illo Caryophyllorum acrius LEWIS. Ex integra libra corticis, nonniſi aliquas miculas Olei aquæ innatantis obtinuit CARTHEUSER, qui ex hoc cortice præterea vix $\frac{1}{8}$ Extracti ſpirituoſi, valde acris & $\frac{1}{16}$ aquoſi, non aromatici accepit.

Ratione virium ad Caryophyllos accedit, quorum pulveri quoque non raro, augendi quæſtus ergo, adjicitur.

* CASIA LIGNEA, HERNANDEZ, *ξυλοκασία* MYREPSI, *Mutterzimmet.* Ita appellantur Cortices, qui pollicis circiter latitudinem habent, antecedentibus parum craſſiores, mox plani, mox in tubos convoluti, colore obſcuriore cinamomeo, ſapore & odore cinamomi, ſed multo remiſſioribus, inſtructi; maſticati evidentem viſcedinem linguæ imprimunt.

Varii alii cortices, inſuper ſub Caſiæ ligneæ nomine, apud Auctores, interdum quoque in tabernis occurrunt, videtur in univerſum, varias Lauri ſpecies cortices habere cinamomeo odore & ſapore inſtructos, hos omnes Caſiæ ligneæ nomine ſolent inſignire, illum, qui inter nos proſtat ajunt deſumi a

LAURO, corolla hexapetala, enneanthera, nectario inſtructa, monogyna, fructu drupa, nuce fœta gaudente: *Caſſia* L. foliis trinerviis, lanceolatis diſtincta.

Ex integra libra CARTHEUSER ne guttulam quidem Olei obtinuit, idem inde Extracti aquoſi multum

mucilaginoſi, parum aromatici, ſalini $\frac{1}{5}$ circiter, ſpirituoſi quoque debilis fere totidem ſeparavit.

In Malabaria, inſulis Aſiaticis, Philippinis maxime creſcit.

Cinamomo multo debilior cortex hodie vix ulterius in uſum trahitur.

*Cataria Barbar. *Nepeta* Plin. *l'Herbe aux Chats, Katzenkraut.* Recipiuntur ejus Folia tomento obſeſſa, profundius crenata, ex ovatis in acumen protenſa, proprio odore & ſapore minus gratis inſtructa.

Nepeta. Corollam labiatam habet, cujus labium ſuperius emarginatum eſt, inferius trifidum, lacinia media majore, calice bilabiato ſuſtentatam: *Cataria* L. Blacwell 455 floribus ſpicatis, pedunculatis & foliis integris gaudet.

Creſcit in omni Europa, præter maxime Septentrionalem.

Parum Olei odorati fundit, Extractum ſpirituoſum gratum eſt. Lewis.

Laudatur ad morbos uterinos, chloreticis ab Illuſtri Linnæo commendatur, ejus in locum Pulegium ſuccedit.

Chærophyllum vid. *Olera.*

Chamæpitys vid. *Amara.*

Chinæ Cortex Recent. *Cortex Peruvianus, Quinquina, Fieberrinde* qualis ad nos adducitur, vix digitum longitudine excedit, extus ſcaber eſt, fuſcus, non raro lichene obſeſſus, intus lævis ferrugineus, odore proprio aromatico, ſapore amaro, evidenter aromatico inſtructus. Rejiciendi ſunt cortices evidentius amari, non convoluti, linea craſſiores, minus aromatici; nec non illi qui extus albi, intus gryſei ſunt, ſapore amaro, acriuſculo, aromatico quidem, ſed ab illo quo genuinus gaudet diverſiſſimo gaudent, & *Corticis Peruviani albi* nomine veniunt.

Cinchona. Corollam habet quinquefidam, ſimili calice ſuſtentatam, iſantheram, monogynam, fructum bilocularem, ſeminibus parvis fœtum, proprio receptaculo affixis: *Officinalis* L. floribus paniculatis diſtinguitur.

Creſcit in montibus Loxæ regni Peruviani.

Cortex inde omni anni tempore deglubitur, & probe in ſole exſiccatur. Si a variis Auctoribus inſtituta experimenta rimamur, $\frac{1}{3}$ circiter Extracti gummoſi & $\frac{1}{5}$ reſinoſi vehit; ego Extracti aquoſi $\frac{3}{8}$ & reſinoſi $\frac{1}{6}$ obtinui.

Egregium remedium primum ab Americæ incolis uxori Comitis de Cinchon, qui in regno Peruviano regis locum tenuit, anno 1638 fuit detectum, quæ, cum eodem in pulverem redacto a febre pertinaci convaluit, magnam ejus quantitatem inter ægrotos diſtribuit, unde *Pulvis Comitiſſæ* dicebatur, miniſterio Jeſuitarum ad hunc ſcopum uſa, hi per Procuratorem generalem Regni Peruviani in Europam reducem, ejus largam quantitatem Cardinali de Lugos miſerunt, in cujus primum palatio, dein in collegio Jeſuitarum Romano diſpenſabatur, hinc a *Cardinali* æque ac a *Jeſuitis* denominatur; anno 1640 Comite de Cinchon Europam repetente, ejus Medicus largam corticis quantitatem ſecum attulit, & illum inſigni pretio vendidit; inde factum, ut quæſtu incitati mercatores cortici genuino varios alios cortices commiſcerent, & ita optimi medicamenti fama, malis artificiis malorum hominum, multum imminueretur. Interim ſemper extiterunt, qui cortice, & illo genuino, cum ſucceſſu utebantur. Schedula quædam anno 1649 Italico idiomate impreſſa, Sturm Medicus Delphenſis anno 1659, Badus Medicus Genuenſis anno 1663 publica circa ejus præſtantiam ediderunt teſtimonia. Difficultas interim Medicorum novam medendi rationem tentandi, falſa de febrium & cor-

ticis natura hypotheſes & pernicioſus mos medicamenta non ad experientiæ lucem, ſed ex theoria dijudicandi, parca, qua medicamentum nonniſi magno pretio comparandum dabatur, doſis quam vix ad duas drachmas extendebant, ejuſdem crebra præterea ſophiſticatio, unde ſpei creberrime non reſpondit, fuerunt in cauſa, ut per aliquod tempus rarior ejus fuerit uſus. Ea ætate Talbot Eques Anglus genio hominum ſe accomodans, corticem ſub perſona arcani dedit, is ipſe ſub *Febrifugi Anglici* titulo multum celebrabatur; Ludovicus XIV qui noluit ſummi medicamenti notitiam diutius latere, eam a Talbot vere regia liberalitate emit, & anno 1682 publici juris fieri juſſit, ex hoc tempore cortex, non obſtantibus varia ratione occœcatorum clamoribus, ſe non in febribus modo, ſed etiam in aliis morbis non tam egregium ſed unicum, quo certiſſime vinci poſſint, probavit medicamentum.

Ad quinque præcipue capita corticis, Peruviani ſalutares effectus poſſunt reduci: 1) ſiſtit diſpoſitionem nervorum ad ſuſcipiendos ſpaſmos; hac ratione omne febrium genus ſopit, & medetur omni morbo, qui per periodos invadit: 2) ſtomachicorum princeps eſt, primas vias roborat, & viſcerum obſtructiones reſerat, hinc & ad icterum, & ad malum hypochondriacum, & ad hydropem debellanda egregie facit, nec non ad deſtruendum vermium nidum, obſervantibus Torto, Werlhoff & Cel. Tissot: 3) roborat organa quæ ſanguinis motui præfecta ſunt, omne genus hæmorrhagiarum inde curatum, menſes reſeratos, morbos arthriticos fugatos, excretiones colliquativas ſopitas, fluorem album curatum legimus: 4) ſpecifica plane virtute, ſanguinis in putredinem niſui reſiſtit, id quod inter alios Ill. Pringle, Toracea & Mauth experimentis probarunt, primus Douglas, proprio tractatu 1732 edito, ejus in

curanda gangræna effectus recenſuit, quos longe pluribus exemplis in omni morborum genere, quod putredo humorum comitatur, hucuſque fuit obſervatum, ipſas obſervationes, nec non illas quæ priora confirmant, non cito, cum vix non omnes Obſervatores eſſent adducendi. 5) Vi, cujus rationem ego ſaltem non audeo allegare, etiam aliis humorum corruptionibus reſiſtere, compertum eſt, adcruſtam aphtoſam ſeparandam egregie facere, SYDENHAM, VAN SWIETEN, Ill. PRINGLE, Cl. KRATZENSTEIN teſtantur, ſpinæ ventoſæ mederi Cel. DE HAEN vidit, qui poſt DIETRICH æque ac Cl. RITTER & VAN SWIETEN corticem in cancro mammæ exulcerato vidit efficacem. Cl. FORDYCE & FOTHERGILL, quantum in morbis ſcrophuloſis conducat, probatum dederunt.

Qua ratione ſua miracula cortex edat, non audeo decidere, id tamen nolo ignorari, illum, peſſime adſtringendo agere reputari, BLEGNY, a BRUNN, ALBERTINI, HOFFMANN, BERGER, LOESECKE obſervationibus ſane conſtat, ſub ejus uſu ſemper aliquam excretionem augeri, id quod & ipſe creberrime vidi; ALSTON præterea experimentum, de cortice cum vitriolo non nigreſcente, evidenter evincit, quod minime adſtringentibus debeat annumerari. BRUNNER & SCHWENKE viderunt, eundem ſanguinem e vena emiſſum rubicundiorem & fluidiorem reddere. Exhibetur optime ſub forma pulveris ad drachmam dimidiam pro doſi, & datur quater de die, per omne, quo morbus urget, tempus, febres ſi inde fuerint profligatæ, prudenti conſilio ejus uſus adhuc per aliquot ſeptimanas continuatur, & ſenſim doſium numerus imminuitur, non male iidem interdum alia medicamenta ad morbum facientia commiſcentur, ſed non raro, dum ipſi, quæ corrigentium vice fungi debent, adjiciunt, ſalutaribus ejus effectibus obicem ponunt. Contra

gangrænam etiam majoribus & crebrius repetitis doſibus datur. Forma infuſi exhibitus debilius agit, optime ad tales infuſiones menſtruum aquoſum recipitur. Sub forma clyſmatis, ad ductum HELVETII, ano injectus, ſuas vires quoque edit, nec non ſub forma balnei, ſi in uſum trahitur, obſervante Cl. ALEXANDER. Febre per corticem curata, ſi indicatio alvum adhuc ducere ſuadet, ſine ullo recidivæ metu eccoprotica poſſunt exhiberi, licet ſecus videatur SYDENHAMO & aliis, qui illum adſtringendo agere fingunt. Cl. BEAUMÉ non male obſervat, efficaciſſimum eſſe illum corticis pulverem, unde is qui primus ſub contuſione ſurgit, quippe inertior, fuit ſeparatus.

Extractum Pariſini aquoſum habent, Noſtrates ſpirituoſum, Wurtembergenſes ambo commixta, optimum id eſt quod in modum Comitis DE LA GARAYE paratur, jam diu in Gallia ſub nomine ſalis celebratum, datur ad ſcrupulum unum uſque: * *Syrupus*, duplicem Pariſini habent, quorum alteri, præeunte LEMERY, infuſum vinoſum adjiciunt, idem quoque Wurtembergenſes habent: * *Decoctum febrifugum* Pariſ. etiam ſalia recipit: * *Vinum febrifugum* Pariſ. * *Tinctura* ſive *Eſſentia* TALBOT, minus bene corticem ſpiritu vini extrahi, experientia evicit: ille ipſe ſolus, multo melius febres malignas profligabit, quam *Tinctura compoſita* HELWIGII, & multum metuo in *Elixir Antifebrili* Wurtemberg. corticis vires potius imminui, quam augeri.

CINAMOMUM, neutiquam κινάμωμον Veterum, *Canelle*, *Zimmetrinde*; cortices convolutos, dræłongos, tenues ſiſtit, proprio colore fuſco, qui extus dilutior eſt, odore proprio fragrantiſſimo, ſapore grato, & cui aliquid dulcis accedit, inſtructos.

Laurus Cinamomum L. BLACWELL 354 foliis trinerviis, nervis verſus baſin coeuntibus diſtinguitur.

Creſcit

Creſcit in Zeylan, Malabar, Moluccis, Tartaria, Martinica Americæ.

Cortex ex arbore Zeylanica deſumtus reliquis præſtat; arboris radix camphoram & oleum odoratum, quod iſtam perfecte redolet, fundit.

Olei deſtillati vix $\frac{1}{128}$ largitur, quod fragrantiſſimum eſt, aureum colorem habet, & gratiſſima acrimonia, dulci juncta, linguam ferit. Extracti ſpirituoſi aromatici $\frac{1}{6}$ largitur. LEWIS. Extracti ſpirituoſi ultra $\frac{1}{8}$, aquoſi $\frac{1}{10}$ circiter. NEUMANN. Olei deſtillati $\frac{1}{64}$, Extracti aquoſi leviter adſtringentis $\frac{1}{8}$, reſinoſi $\frac{3}{16}$. CARTHEUSER.

Penetrante & fragrantiſſimo, quem ſpirat, odore evidenter in origines nervorum agit, & hinc egregie conducit in encephali & nervorum morbis a languore oriundis, datur quoque cum ſucceſſu ad roborandas primas vias, & cum mucum attenuet & vires circulationes ſtimulet, hinc opponitur morbis, quos frigidos ſolent appellare, adjicitur quoque gratiæ ergo tam medicamentis, quam alimentis.

* *Aqua Cinamomi ſimplex* GARZIÆ ab HORTO jam memorata, efficax omnino, cum oleum Cinamomi, præ omnibus reliquis pertinacius aquæ, cum qua deſtillat, adhæreat; Wurtembergenſes Aquam Ceraſorum a Cinamomo abſtrahunt: *Aqua hordeata* Pariſinis a noſtratibus prioris in locum recipitur: * *Aqua Bugloſſata* a prioribus neutiquam diverſa: * *Aqua ſpirituoſa* Pariſ. non multum differt ab *Aqua cum Vino* Colonienſ. gratiæ multum habet: * *Aqua Cinamomi cordialis* Noricorum ab aqua Bugloſſata non diverſa eſt: *Aqua Cinamom. Cydoniata* ad ſiſtendos alvi fluxus maxime commendatur: * *Aqua Cordialis temperata* Auguſtan. a ZWOELFFER jam correcta, & a Collectoribus *Pharmacopœæ Wurtemberg.* adhuc magis contracta, nimis tamen adhucdum eſt prolixa: * *Aqua Cordialis frigida* No-

rimberg. correctam Wurtembergenſes exhibent: cum Cinamomum habeat, neutiquam medicamentis frigidis poteſt adſcribi: * *Confectio cinamomi regia* Wurtemb. egregium omnino medicamentum analepticum, & quod multum ad roborandas primas vias facit: * *Species Diacinamomi* MESUE, congeries aromatum ad morbos a viſcido primarum viarum faciens: * *Tinctura* SCHROED. gratum omnino medicamentum: *Syrupus* Auguſtan. optime ſecundum præſcriptum Noſtratium paratur: *Vinum Hippocraticum* RENODÆI, parum mutatum Noſtrates recipiunt, gratum potulenti genus vix ad uſus medicatos adhibetur: *Species Ejuſdem* tam roborandi ergo variis Infuſis adjiciuntur, quam a cauponibus uvis adduntur, quibus vinum ſuperfundunt, & ita *Rebs* parant: *Oleum Cinomomi* VAL. CORD. cum genuinum cariſſimo pretio vendatur, hinc vix non ſemper adulteratum proſtat, pertinet ad præcipua medicamenta analeptica, extus adhibetur ad oſſa carioſa; inde parant: * *Balſamum* SCROED. * *Elæoſaccharum* Auguſt. nonniſi uſus tempore præparandum: *Pulverem auratum Germanicum* ſeu *Zellenſem* Pariſ. Wurtembergenſes ambram omittunt, Noſtrates matrem perlarum & folia auri adjiciunt, rationem olei imminuunt, remedium princeps pro refocillandis viribus cordis.

CITRI CORTICES vid. *Fructus Horæi*.

CONTRAJERVA Recent. Ejus Radices ſunt fibroſæ, plurimis fibrillis inſtructæ, tenues, parvæ, rugoſæ, foris rufæ, intus pallidæ, ſapore gaudent ſubadſtringente, leviſſime aromatico, exiguo quoque odore.

DORSTENIA. Flores habet quadrifidos, iſantheros, monogynos, receptaculo communi tectos, quod per maturitatem carnoſum evadit: *Contrajerva* L. BLACWELL 578-581 habitu acauli, foliis pinnatifidis & pinnis ſerratis diſtinguitur.

Creſcit in America Meridionali.

Contrajerva eſt vox Hiſpanica, qua plantam venenis oppoſitam denotant, tales cum plures prædicare ſolent, hinc plures Contrajervæ apud Auctores occurrunt. Primus DRACKEN Eques Anglus anno 1581 quaſdam radices in Europam attulit, illa demum medio ſeculo ſuperiore in officinas fuit recepta.

Aquam inde multum viſcidam reddi LEWIS obſervavit. Extractum ſpirituoſum, aquoſo, multo magis ſapidum eſt. LEWIS & CARTHEUSER. Extracti aquoſi ultra $\frac{3}{13}$, ſpirituoſi $\frac{1}{5}$ circiter. NEUMANN.

Olim cum morbos malignos a veneno oriri crediderunt, hæc radix magni fiebat, exploſa hac theoria, ipſa etiam evileſcere cœpit.

* *Pulvis compoſitus* Edinburg. ad morbos exanthematicos commendatur: *Syrupus* Argentoratenſ. a ſucco citri præcipue, in morbis exanthematicis laudandus: * *Syrupus Contrajervæ compoſitus* Viennenſium, inconcinna compoſitio: * *Tinctura* Pariſ.

CORIANDRUM, κορίαννον, κορίανδρον Græcis recentioribus, *Coriandre*, *Coriander*. Semina ſiſtit rotunda, cava, ſtriata, ſapore proprio aromatico, odore in recentibus cimices redolente, in exſiccatis non ingrato, inſtructa.

CORIANDRUM. Flores umbellatos habet, involucro utroque paucifolio ſuſtentatos, ſemina ſphærica, concava: *Sativum* L. BLACWELL 176 fructibus globoſis diſtinguitur.

In Italia & Palæſtina ſponte creſcit, apud nos in agris colitur.

Exiguam Olei deſtillati portionem fundit, ſpiritus vini omnem inde odorem extrahit. LEWIS. Extractum aquoſum parum, ſpirituoſum multum aromaticum eſt. CARTHEUSER.

Neutiquam aliquid venenati his ſeminibus ineſſe, ut NICANDER & DIOSCORIDES finxerunt, HIPPOCRATES jam perſpexit, qui illud ventriculo gratum eſſe aſſerit, ad morbos pectoris quoque, hepatis & uteri commendat, nec non ad ructus acidos. TARZAGUS, a Coriandro cum vino ante paroxyſmum exhibito, crebro quartanam fugatam fuiſſe, obſervavit.

* *Confectio* SCHROED. * *Aqua deſtillata* SCHROED. * *Oleum deſtillatum* VAL. CORD.

COSTUS vid. *Amara*.

CROCUS, κρόκος, *Safran:* ita appellantur filamenta fulva, inferne anguſtata, proprio odore & ſapore aromatico, amaro inſtructa, aquam luteo colore tingentia.

Rejicitur humidus, qui inter digitos preſſus eos non tingit, levem aut peregrinum odorem ſpirans, & cui filamenta alba aut lutea commixta ſunt.

Crocus. Corollam ſexfidam habet, ſpatha monophylla ſuſtentatam, triandram, monogynam & capſulam trilobam: *Sativus Officinalis* L. BLACWELL 144 & 566 tubo longiore & foliis per æſtatem diſparentibus, diſtinguitur.

Creſcit in Natolia & Archipelago. Colitur in variis Europæ regionibus. Orientalis & Auſtriacus optimus cenſetur eſſe, his non cedit Vaſtinienſis, quem per annos non poſſe aſſervari, minus bene dicunt, Italicus ex Magliano minus puniceus eſt, ſed in pulverem redactus, præ reliquis magis tingit, Hiſpanicus oleo irroratus, rejici debet.

Stigmata ex floribus recentiſſime explicatis decerpuntur, & chartis impoſita, in proprio fornacis genere exſiccantur, ſtamina, quæ ſub eorum collectione admiſcentur, manuum ope ſeparantur.

Extracti ſpirituoſi, minus odorati $\frac{2}{3}$, aquoſi $\frac{2}{4}$ largitur. NEUMANN. Extracti ſpirituoſi $\frac{3}{4}$, totidem aquoſi, $\frac{1}{82}$ Olei odorati. LEWIS.

Crocus ad quatuor ſcrupulos aſſumtus, neque in calore, neque in pulſu aliquid mutavit, neque urina inde fuit tincta, per experimenta ALEXANDRI.

Evidenti vi humores reſolvendi gaudet, hinc concoquentibus a GALENO adſcribitur, & ad morbos pectoris jam a SERAPIONE laudatur, & ad hunc uſque diem cum ſucceſſu adhibetur, hanc etiam maxime ob rationem ad promovendas excretiones uterinas eo utuntur; ſed inde quoque motum ſpirituum retardari obſervatum eſt, ita ut & anodynas vires edat, & largiori doſi datus, delirium, imo mortem producat; cachinnum lethalem inde excitari, finxerunt Arabes, & obſervationibus voluerunt confirmare LUSITANUS, CAMERARIUS & KOENIG, vel ſolo ejus odore exanimatos adducunt LUSITANUS & BORELLUS. Vim ejus antiſepticam omnis ætas confirmavit. Interdum quoque cibis aut potulentis adjicitur. Doſis ad ſcrupulum unum.

Externe reſolvendi & ſopiendi ergo in uſum ducitur. HIPPOCRATES ad morbos oculorum commendat, in inflammationibus, abſceſſibus, tumoribus arthriticis & rheumaticis cum ſucceſſu adhibetur.

Extractum VAL. CORD. Noſtrates minus efficax ſpirituoſum recipiunt, datur ad grana quatuor: *Tinctura* ZWOELFFER etiam externe diſcutiendi ergo adhibetur: *Tinctura* vel *Eſſentia Vinoſa* SCHULTZ priore minus calefacit: *Oleum infuſum* MESUE: * *Syrupus* Wurtemberg. datur pueris ſcopo anodyno: *Emplaſtrum Oxycroceum* NICOL. a ZWOELFFER correctum, in Diſpenſatoria recipitur, ſed ita, ut fere ſingula, ratione proportionis ingredientium varient, Noſtrates præ reliquis minorem Croci rationem recipiunt, vix monendum eundem demum addendum eſſe, quando maſſa mox refrigeſcit; laudatur ſcopo reſolvendi ad luxationes, fracturas, ſugillationes.

CUBEBÆ Arab. κόμπεβα, κύμπεπερ Græcor. Recent. *Poivre a queue*, ſunt Fructus rotundi, qui piperis circiter magnitudinem & figuram habent, rugoſi, includunt granum ex rufo nigrum, intus album, ſapore gaudent acri aromatico, & ſuſtentantur pedunculo brevi & tenui.

Majores, nucleo ventricoſo inſtructæ, reliquis præferuntur.

Nil certi de planta, unde deſumuntur, conſtat, niſi quod caulem volubilem habeat, & in Java, Malabar & inſula Bourbon creſcat.

Parum Olei eſſentialis mitis fundunt, utrumque Extractum inde paratum, acre eſt. LEWIS. Extracti ſpirituoſi $\frac{1}{3}$ circiter, aquoſi $\frac{5}{12}$ fere. NEUMANN. Extracti ſpirituoſi $\frac{5}{16}$, aquoſi $\frac{3}{8}$. CARTHEUSER.

Præter vires, quas cum reliquis aromatibus communes habent, ſpecifice, præeunte CRATONE, vertiginoſis laudantur.

* *Oleum deſtillatum* Pariſ. * *Confectio* SCHROED.

* CULILAWAN CORTEX Recent. ſub forma fruſtorum lineam craſſorum, ſeſqui pollicem circiter latorum, ſive planorum ſive concavorum, colore cinamomeo inſtructorum, tenera & rugoſa epidermide tectorum, ad nos adducitur, textura gaudet laxiore, odore fragranti ad caryophyllaceum accedente, ſapore lenius aromatico, caryophyllos ſapiente.

Laurus Culilaban L. foliis trinerviis, ovato acutis diſtinguitur.

Creſcit in Amboina.

Nequidem $\frac{1}{100}$ olei limpidi, quod Caryophyllos & L. Saſſafras ſapit, Extracti ſpirituoſi acris & glutinoſi $\frac{1}{5}$, totidem aquoſi, modice amaricantis fundit. CARTHEUSER.

Sub finem Seculi ſuperioris demum, Europæ innotuit, ratione virium inter Caſiam ligneam & Caryophyllatam medius eſſe videtur.

* Cumini Semen κύμινον, *Cumin*, *Römiſcher Kümmel.* Eſt Semen majuſculum, odore & ſapore minus gratis inſtructum, oblongum, ſtriatum, ex gryſeo flaveſcens, quod hodie obtinet, ab illo Veterum evidenter diverſum eſt.

Cuminum L. Planta umbellifera eſt, involucro utroque, germine flore majore, ſeminibus ſtriatis inſtructa.

Ægypto & Palæſtinæ indigena; in Sicilia & Melito colitur.

Olei odorati $\frac{1}{32}$ exhibet. Lewis. Extracti aquoſi ultra $\frac{3}{8}$, ſpirituoſi evidentius aromatici vix $\frac{1}{5}$. Cartheuser.

Ob vires carminativas interne, ob reſolventes externe, ad lac diſcutiendum maxime, tumores teſticulorum & ſugillationes uſurpatur.

* *Aqua deſtillata* Schroed. * *Oleum deſtillatum* Val. Cord. * *Emplaſtrum* Hamburg. Baccis Lauri & Oleo deſtillato auctum receperunt Wurtembergenſes, abdomini imponitur, dum inteſtina flatibus diſtenduntur.

* Curcuma Barbar. κύπειρον Ἰνδικὸν Dioscorid. *Cyperis Indica* Plin. *Crocoma* Arab. *Terra merita* Gallis, largitur Radices tuberoſas, geniculatas, geniculis & cylindraceis & ſubrotundis, foris pallidas, intus ſplendentes & croceas, rugis diſtinctas, ſapore acri & aromatico, odore leviſſimo vel nullo inſtructas.

Curcuma. Corollam quadrifidam habet, calice ſuſtentatam, monantheram, monogynam, filamentis quinque præditam, fructum trilocularem, polyſpermum: *Longa* L. foliis multi nerviis diſtinguitur.

Creſcit & colitur in omnia India aquoſa.

Olei odorati $\frac{1}{120}$, Extracti reſinoſi $\frac{1}{8}$, aquoſi autem $\frac{1}{2}$ ſeparavit. Loeber. Extracti aquoſi $\frac{1}{3}$, ſpirituoſi ultra $\frac{1}{8}$ Neumann. Olei odorati vix $\frac{1}{256}$, Extracti aquoſi amaricantis & plurimum ſalſi $\frac{1}{4}$ fere, ſpirituoſi

acris, aromatici quidem ſed ſimul nauſeoſi $\frac{1}{5}$ circiter. CARTHEUSER. Aqua cum his radicibus cocta, aurantium colorem induit, qui ab acidis citrinus fit, ab alcalinis ex ruſo-fuſcus evadit. POERNER.

Virtute aromatica, qua gaudet, primas vias roborat, hinc teſte RUMPH vulgare in India ciborum condimentum eſt, humores quoque attenuat, & ideo egregie ad hepar obſtructum facit, ad icterum hinc conferre multoties BONTIUS vidit, ad œdemata & febres intermittentes LOEBER.

Doſis ad ſcrupulos duos, in Infuſo ad totidem drachmas.

* CYPERUS, κύπειρον, κύπερον, *le Souchet*. Duo ejus genera occurrunt.

Rotundi Radices ſunt turbinatæ, extus pallide rufæ, intus albæ, odore gaudent leviore, ſapore evidentius aromatico, olivæ magnitudinem habent.

CYPERUS. Spicam diſticham imbricatam habet, corollam glumoſam, nudam, triantheram, monogynam: *Rotundus* L. culmo triquetro, umbellæ ramis diviſis, ſpiculis alternis linearibus diſtinguitur.

Creſcit in India, maxime Java, nec non in Ægypto & Syria.

Extracti ſpirituoſi $\frac{3}{16}$, aquoſi $\frac{3}{4}$ largitur. NEUMANN. Extracti amari & aromatici $\frac{1}{3}$ & totidem ſpirituoſi obtinuit CARTHEUSER.

Longi Radices, quæ demum a Latino-Barbaris in uſum tractæ fuiſſe videntur, evidentius quam antecedenter odoratæ ſunt; calamo anſerino craſſiores, circulis & nodis notatæ, extus fere rufæ, intus pallide rufæ, utroque extremo in craſſatæ, ſapore prioribus remiſſiore gaudent.

Cyperus Longus L. culmum triquetrum folioſum habet, umbellam folioſam, multum diviſam, pedunculos nudos & ſpicas alternas.

Creſcit in Gallia Meridionali & Italia, noſtras quoque hyemes fert.

Extracti aquoſi inodori, ſubacris & amari $\frac{5}{5}$ circiter, ſpirituoſi amari & aromatici ultra $\frac{1}{4}$ largitur. CARTHEUSER.

HIPPOCRATES Cyperum extus ad morbos uteri adhibet, GALENUS ad nephritidem, obſtructiones menſium, levandam urinam commendat; extus autem ad ulcera manantia; hodie rarius in uſum trahitur.

* *Aqua deſtillata* Pariſ.

* DICTAMNUS, δίκταμνον. Ejus duo genera officinæ recipiunt: unum quod a Creta denominant, genuinus Veterum Dictamnus, alterum Recentiores addiderunt, & illud *album* appellant.

Dictamni Cretici folia rotunda ſunt, multo albo tomento obſeſſa, odorem levem, ſaporem evidenter aromaticum, ſed parum acrem habent.

ORIGANUM. Flores habet involucro ſuſtentatos, corolla ringente gaudentes, cujus labium ſuperius emarginatum eſt, inferius trifidum, laciniis parum irregularibus, ſemina nuda: *Dictamnus* L. BLACWELL 462, foliis tomentoſis & ſpicis nutantibus diſtinguitur.

Creſcit in Europa multum Meridionali.

Olei odorati $\frac{5}{256}$, Extracti ſpirituoſi $\frac{3}{16}$, aquoſi autem inertioris $\frac{7}{24}$ inde obtinuit NEUMANN.

Pro pellendis menſibus & ſecundinis ab HIPPOCRATE laudatur, olim ad promovendum partum commendabatur, cum id, quod hodie inter nos proſtat, parum aromatis habeat, hinc vix ulterius in uſum trahitur.

Dictamni albi Radices oblongæ ſunt, albæ, intus aliqualiter fungoſæ, calami circiter craſſitiem habent, ſaporis & odoris expertes, aquam cum qua infunduntur amaram reddunt.

DICTAMNUS L. BLACWELL 75. Calice quinquefido ſuſtentat corollam irregularem pentapetalam,

diploſantheram, monogynam, fructus quinquecapſularis.

Creſcit in Europa temperata, in Saxoniam uſque aſcendit.

Planta in Italia ſub nomine Fraxinellæ nota, ſeculo XVI demum Dictamni nomine cœpit appellari.

Extracti aquoſi leviter amari $\frac{5}{8}$ exhibet. CARTHEUSER.

Radicem de qua nullæ, quod proprias vires habeat, proſtant obſervationes, jure omnino negligimus.

* DORONICUM Barbar. *Gemſenwurzel.* Recipimus Radices quæ parvæ ſunt, rotundæ, in finem anguſtum terminatæ, totidem nimirum articuli radicis longioris, extus flavicantes, intus albæ, odore nullo, ſapore dulciuſculo, cui aliquid aromatici accedit inſtructæ.

DORONICUM. Flores mixtos habet, calice duplici ſerie foliorum efformato, ſuſtentatos, receptaculo plano & nudo inhærentes, & ſemina papposa: *Pardalianches* L. BLACWELL 239 foliis cordatis gaudet.

Creſcit in montibus Europæ Meridionalis.

Extracti aquoſi $\frac{7}{8}$, ſpirituoſi magis dulcis & aromatici $\frac{7}{32}$ NEUMANN obtinuit.

MARANTÆ figmentum a MATTHIOLO ſuſtentatum, hanc plantam eſſe Aconitum Pardalianches Veterum, effecit ut plures Auctores has radices venenatas eſſe reputarint, falſum commentum, experimento in ſe ipſo capto, refutavit GESNER; earum vires medicatæ, cum nulla obſervatione ſint confirmatæ, hinc hodie negliguntur.

* FILIPENDULA Barb. φιλιπεόδυλα Græc. Recent. *rother Steinbruch.* Radices fibroſas ſiſtit, plures fibrillas emittentes, quarum extremitatibus noduli adhærent, foris ex rubro nigræ, intus albæ, ſapore leviter aromatico & amaricante, odore ſuavi inſtructæ.

Spiræa. Corolla pentapetala regulari, calice quinquefido ſuſtentata gaudet, polyanthera, quinque vel polygyna, & capſulis pluribus: *Filipendula* L. foliis pinnatis, ſerratis, uniformibus & floribus cymoſis diſtinguitur.

Creſcit in omni Europa.

Ob vim diureticam, uterinam & roborantem laudata, eviluit.

Foeniculum μάραθρον, *Fenouil*, *Fenchel.* Inde Radices, Folia & Semina proſtant.

* *Radix* alba eſt, fuſiformis, digiti craſſitiem habet, ſaporem dulcem cum aromate, odorem proprium, fragrantem.

* *Folia* longa, capillaria, in longa filamenta ſecta, ſeminum odori & ſapori proxime accedunt.

Semina oblonga ſunt, convexo plana, ſtriata, odore proprio, ſimili ſapore, qui aromaticus eſt & aliquam dulcedinem habet, inſtructa; quo magis calido ſub climate planta adoleſcit, eo majora & magis dulcia ſemina perficit; hinc dulce, Italicum, Creticum Auctores ſolent laudare.

Anethum Fœniculum L. Blacwell 288 ſeminibus oblongis, marginatis diſtinguitur.

Sponte in Europa Occidentali & Meridionali, nec non in Anglia creſcit, apud nos multum colitur.

Radices Extracti ſpirituoſi aromatici, & cum quadam amaritie dulcis $\frac{1}{12}$, aquoſi, inſipidi parum, largiuntur. Semen $\frac{1}{25}$ Olei odorati, quod ſub aëre temperato conſiſtit, largitur. Neumann Olei deſtillati $\frac{1}{48}$, expreſſi viridis $\frac{1}{8}$, Extracti reſinoſi $\frac{1}{12}$, aquoſi $\frac{1}{4}$ fere inde obtinuit. Cartheuser $\frac{3}{8}$ Extracti reſinoſi & paulo majorem quantitatem aquoſi refert.

Radices reſolvendi ergo laudat Hippocrates, eas in ſuffuſione profuiſſe Reusner allegat, quidam ad debellandas febres intermittentes profuiſſe teſtantur. Folia rariſſime in uſum trahuntur, creberrime

autem ſemina, quæ vires ſeminis Aniſi exſeruut, quo tamen largiore aromate turgent, a GALENO ad augendum lac & ſcopo diſcutiendi commendantur, hoc ultimo fine maxime, ad morbos oculorum ſolent adhiberi.

Aqua deſtillata quæ non bene ex herba ad monitum NICOLAI PRÆPOSITI, ſed melius ex ſemine, ſecundum VAL. CORD. paratur, morbis oculorum maxime dicata: *Confectio* SCHROED. * *Oleum expreſſum* Pariſini recipiunt: * *Oleum deſtillatum* VAL. CORD. rariſſime interne præſcribitur: *Elæoſaccharum* Noſtrat.

*GALANGA Barb. γαλάγγας MYREPS. Ejus duplex genus in officinis proſtat: *Major* conſtituitur a Radicibus intortis, variis ramis & tuberculis notatis, circulis diſtinctis, extus rufis, intus parum pallidioribus, odore aromatico ad Camphoram accedente, ſapore ſimili inſtructis, aliquot pollices longis, unum circiter craſſis: *Minor* & magnitudine & craſſitie priori cedit, ſapore acriori linguam ferit.

Plantam autopta RUMPH corollam tetrapetalam habere, & baccam duobus vel tribus ſeminibus cordiformibus fœtam edere, teſtatur, hinc non audeo eam *MARANTÆ* L. adſcribere.

Creſcit in India.

RUMPH monet Galangam minorem, quæ in officinis Europæorum obtinet, ex China adduci, eandem ex China in Indiam tranſplantatam, hodie ibi coli ex *Hiſtoire générale de Voyages* XVII. video.

Triplo plus Extracti aquoſi, quam ſpirituoſi & $\frac{1}{128}$ Olei deſtillati parum odori & acris largitur. LEWIS. Olei deſtillati $\frac{1}{187}$, Extracti aquoſi aromatici $\frac{3}{8}$, ſpirituoſi $\frac{1}{11}$ circiter. NEUMANN. Olei deſtillati $\frac{1}{128}$, Extracti aquoſi $\frac{1}{3}$ circiter, ſpirituoſi acerrimi fervidi $\frac{1}{12}$. CARTHEUSER.

Primi Arabes Galangam in uſum traxerunt, reliquorum aromatum effectus edit, ventriculo maxime

& utero proficua credita. Minor, magis quippe aromatica, majori præfertur. Extus in paralyſi linguæ & atrophia membrorum profuiſſe Cl. Plenck monet.

* *Eſſentia* Wurtemberg.

* Grana Paradisi Recent. *Malaghetta* Barb. *Graine de Paradis*, *Paradies-Körner*, ſunt Grana parva, angulata, badia, odore non magno, ſapore fervido inſtructa. Folliculus, quo continentur, multa cum Cardamomo majore communia habet, hinc creberrime cum Cardamomo ab Auctoribus confunduntur.

Ill. Linnæi auctoritate noſtra grana ſubminiſtrat *Amomum Gran. Paradiſi* L. quod ſcapo ramoſo breviſſimo diſtinguitur.

Copioſe ad Africam Occidentalem occurrit.

Pauxillum Olei odorati ſuaveolentis fundunt, Extractum aquoſum acre, ſpirituoſum cauſticum eſt. Lewis. Ultra $\frac{1}{8}$ Extracti aquoſi, $\frac{1}{7}$ Extracti ſpirituoſi. Cartheuser.

Ab Arabibus ad nos deſcendiſſe videntur, piperi ratione virium multum vicina.

Hyssopus, ὕσσωπος, *l'Hyſſope*, *Iſop*, noſtra, ab illa Veterum diverſiſſima, per Arabes demum in officinas recepta: ejus proſtant Folia quæ oblonga ſunt, acuta, tota viridia, proprio odore & ſapore aromatico inſtructa.

Hyssopus. Corollam labiatam habet, cujus labium ſuperius rectum & emarginatum eſt, inferioris trifidi lacinia intermedia major & crenata, calice quinquefido ſuſtentata, ſemina nuda: *Officinalis* L. floribus, unum latus ſpectantibus, diſtinguitur.

In Europa Meridionali & Sibiria ſponte creſcit, apud nos in hortis colitur.

Olei odorati $\frac{2}{96}$, Extractum ſpirituoſum valde acre, aquoſum ſubſalinum & amarum largitur. Lewis. Extracti aquoſi $\frac{1}{2}$, ſpirituoſi $\frac{1}{4}$, Olei odo-

rati $\frac{1}{128}$. Neumann. Olei odorati $\frac{1}{64}$, Extracti ſpirituoſi ad $\frac{1}{8}$, aquoſi $\frac{3}{8}$. Cartheuser.

A virtute multum humores attenuante laudatur, & præcipue ad mucoſos pectoris morbos facere obſervataeſt: Extus adhibitam egregie ſugillationibus mederi, Riolanus & Boyle viderunt.

Aqua deſtillata Val. Cord. * *Oleum deſtillatum* Val. Cord. **Syrupum ſimplicem* Pariſini habent: Wurtembergenſium *Syrupus compoſitus* egregium medicamentum reſolvens eſt, omnino præferendum abſurdæ Mesue præſcriptioni.

Iris. Ejus duæ ſpecies hodie in officinis proſtant; una *Florentina* Latino-Barbaris, ſive ſimpliciter Iris Veteribus dicta, ſive ab Illyria, Africa, Macedonia denominata, altera a Latino-Barbaris *Pſeudacorus* dicta, *Iridis Noſtratis* nomine etiam venit.

Radices *Iridis Florentinæ*, *Violenwurzel* pollicem craſſæ ſunt, pauliſper compreſſæ, hinc inde tuberculis notatæ, intus leviter flaveſcunt, extus albæ, ſapore acri, leviter amaricante, & odore qui ad violas accedit, inſtructæ: illas, quæ rectæ ſunt & longiores, in tabernis *Longas* ſolent appellare.

Iris. Corollam habet ſexpartitam, ſpatha bivalvi ſuſtentatam, triantheram, monogynam, ſtigmate trifido, quod petala mentitur inſtructam & capſulam triangularem: *Florentina* L. corolla barbata, caule foliis altiore, paucifloro, floribus ſeſſilibus diſtinguitur.

Creſcit in Italia, noſtras hyemes optime fert.

Ego ex exſiccatarum decem libris nullum Oleum potui obtinere. Lewis $\frac{1}{15}$ reſinæ exhibuit. Kortum exiguam valde Olei portionem, $\frac{1}{12}$ Reſinæ, $\frac{1}{9}$ Extracti aquoſi, pulpam prunorum redolentis, amaricantis, leviſſime acris. Extracti aquoſi $\frac{3}{8}$, $\frac{1}{8}$ ſpirituoſi. Neumann. Extracti aquoſi $\frac{1}{5}$ circiter, reſinoſi valde acris $\frac{1}{12}$. Cartheuser.

Radicis recentis ſuccus evidentem acrimoniam habet, hinc ad alvum ducendam, poſt DIOSCORIDEM, a multis Medicis adhibebatur, & medicamentis hydragogis adſcribebatur, ob hanc rationem hodie ulterius non uſurpatur, ſed exſiccatione mitior reddita radix, tanquam eximium reſolvens, ad morbos pectoris pituitoſos adhibetur, & præeunte MARTINI cum ſucceſſu infantibus datur, quos tormina, a muco excitata, torquent: Externe cum ſucceſſu ad maſticatoria & errhina adhibetur, recipitur etiam ad dentifricia, ut mucus & ſordes dentium incidantur & abſtergantur, ad epithemata reſolventia quoque recipitur, & ad uſus coſmeticos adhibetur; Radices, quas *Longas* dicunt, creberrime, ſed minus laudando conſilio, infantibus dentientibus mordendas exhibent.

Species ſive *Pulvis Diaireos* Auguſt. non placent, cum ſpecies Diatragacanthæ, quas recipiunt, vires Iridis obtundant: *Rotulæ* ſive *Tabulæ Diaireos* WECKER noſtrates rationem Ireos augendo, inde medicamentum mucum pulmonum incidens, gratiſſimum parant. * *Aqua deſtillata* VAL. CORD. * *Oleum Irinum* PLIN. iners omnino. * *Extractum* SCHROED.

* Radices *Iridis Noſtratis* figuram priorum habent, odore & ſapore quoque ad eas accedunt, magis rugoſæ, extus rufæ, intus pallidæ.

Iris Pſeudacorus L. corollas imberbes, petala interiora ſtigmate minora & folia enſiformia habet.

Occurrit per omnem Europam.

Hujus præcipue ſuccum, ſcopo hydragogo & purgante, recentiores adhibuerunt, recte FALLOPIUS monet: *Iridis radix non eſt in uſu ad purgandum, quia habemus meliora medicamenta purgatoria.* WOLFF *Acta Med. Berol.* RAMSEY, PLATER obſervationes hydropis inde curati adducunt: ETTMÜLLER lumbricos inde vidit dejectos.

* *Extractum* Brandeburg.

Juniperus, ἄρκευθος, *Genevre*, *Wachholder*. Lignum, Baccas & Reſinam, quæ improprie Gummi dicitur, recipiunt officinæ.

Lignum proſtat ſub forma fruſtorum aliquot digitos longorum & quaſdam lineas craſſorum, tegitur cortice extus gryſeo, intus ferrugineo, ipſum album eſt, odore gaudet aromatico & fragrante, qualem etiam, ſi accenditur, fumum emittit, ſapor leviſſimum aroma habet.

Baccæ piſis magnitudine & figura æquantur, ſuperne umbilico exiguo notatæ, nigræ, pulpam includunt dulcem, viſcidulam, ruſeſcentem, aromaticam, grato odore præditam & tria ſemina includunt.

Gummi, quod eſt *Sandarax* ſive *Sandaracha* Serapionis, efformatur a granis variæ magnitudinis & figuræ, pellucidis, citrinis, inodoris, inter dentes non lenteſcentibus & quæ accenſa, fumum non ingratum dimittunt. Ex Africa ad nos mittitur.

Juniperus. Planta relativa diphyta, flores mares amentaceos habet, nudos, tribus ad octo antheris inſtructos: fœminæ corolla trifida & trigyna efformantur, baccæ globoſæ ſunt, trigynæ: *Communis* L. Blacwell 184 foliis ternis, patentibus, mucronatis diſtinguitur.

Creſcit in omni Europa.

Baccæ biennes demum maturantur: Gummi in Europa Meridionali ex ſpecie, quam dixi, ſtillat, in Africa etiam ex aliis ſpeciebus, in Suecia formicas illud in ſuos acervos colligere, monet Ill. Linnæus.

Ex Ligno $\frac{1}{16}$ Extracti aquoſi amaricantis & ſalini obtinui. Cartheuser Extracti aquoſi $\frac{1}{12}$ & $\frac{1}{8}$ ſpirituoſi accepit.

Baccæ mihi $\frac{1}{32}$ Olei odorati ſtiterunt: Cartheuser $\frac{1}{42}$ circiter, Extracti reſinoſi autem ultra $\frac{1}{2}$, totidem aquoſi.

Lignum

Lignum humores, valide attenuat & excretiones aquoſas promovet, copioſam urinam, cui multus mucus innatavit, inde a ſene affectibus catarrhalibus obnoxio ſeceſſiſſe Cl. SCOPOLI obſervavit, morbos venereos quoque, qui reliqua efficaciſſima remedia eluſerant, inde vidit curatos, id quod PLATER prius animadverterat: BRUCH exempla adducit de cacochymia ulcera excitante, ſcabie, ſuffuſione, obſtructione hepatis, gonorrhœa virulenta, affectubus arthriticis inde fugatis, & idem extus cum ſucceſſu ad ulcera uteri & ozænam adhiberi. Ejus ſuffitus non modo gratum per atmoſphæram diſpergit odorem, ſed hujus indolem malignam quoque corrigit, œdemata & rheumatiſmos curat.

Baccas medicamentis uterinis HIPPOCRATES adſcribit, humores inde attenuari, hepar aperiri, urinam pelli, ventriculum calefieri GALENUS monet, ob vires ſtomachicas, quas quoque HILDANUS confirmat, non raro cibis ſolent adjici; ASSVERUS & S. PAULI calculos inde viderunt pulſos, aſciticis multum conducere VOLCKAMER, RIEDLIN, DU VERNEY, VAN SWIETEN obſervationibus patet. ACOLUTHUS ab earum diutius protracto uſu vidit excitatam diabetem lethalem. Externe ſuffitus forma ad eoſdem ac Lignum adhibentur uſus, KHUNRATH ſuadente epithema inde paratur contra cephalalgiam.

Gummi reſinarum vires exequitur, ejus ſuffitus aërem corrigit, partes, ad quas admittitur, roborat, & hinc ad catarrhos & œdemata commendatur. HIPPOCRATES hoc medicamentum naribus manantibus immiſit.

* *Aqua deſtillata a baccis* medicamentum non iners eſt: *Oleum deſtillatum ex baccis* TRAG. calida multum medicina, tormina inteſtinorum inde ſopita vidit WELSCH, verminoſis conducere RIVERIUS obſervavit, multi ejus auribus inſtillati ope, ſurditatem cura-

tam fuiſſe, contendunt, eos ego ſaltem non auderem imitari: *Rob* ſive *Extractum* VAL. CORD. integerrimas baccarum vires habet, Germani ipſi etiam ſaccharum ſolent adjicere, quorum Theriaca a quibuſdam dicitur, ob polychreſtum uſum; tanquam egregium remedium etiam ad raucedinem & tuſſim commendatur; Doſis ad unciam dimidiam: *Spiritus ex baccis* SCHROEDERI per abſtractionem a Wurtembergenſibus paratur, vix interne datur, externe diſcutiendi fine adhibetur: *Elixir Malvaticum Juniperinum* Noſtrat. eſt *Elixir Juniperinum* SCHROED. bene Noſtrates loco ſpiritus Juniperi vinum Malvaticum recipiunt, egregie non modo in affectibus renum, obſervante SCHROEDER, ſed etiam in torminibus ventris medicamentum, quod ad dimidiam uſque unciam poteſt exhiberi: * *Tinctura baccarum* Pariſ. * *Spiritus & Oleum empyreumaticum* SCHROED.

LAVENDULA Barb. ςάχυς Græcorum Recent. *Spica*, *Spica Nardi* &c. Recent. *Lavande*, *Aſpic*, *Lavendel*, *Spick*. Inde & Folia & Flores recipiuntur.

Folia ſolidiuſcula ſunt, obtuſa, pro varietate unde deſumuntur mox latiora, mox anguſtiora, incana, grato multum odore & ſapore aromatico inſtructa.

Flores aſſervantur calici incluſi, non magni, cœrulei, odore gratiſſimo ſimilique ſapore gaudent.

LAVENDULA. Calice regulari ſuſtentat corollam labiatam, cujus labium ſuperius bifidum eſt, inferius parum irregulariter trifidum, ſemina nuda: *Spica* L. BLACWELL 294 & 295 foliis integerrimis & ſpica nuda diſtinguitur.

Creſcit in Europa Meridionali & in Helvetiam uſque aſcendit, apud nos in hortis, ejus varietas anguſtifolia maxime colitur.

$\frac{1}{256}$ Olei odorati ex floribus obtinui: LEWIS autem $\frac{1}{160}$ & CARTHEUSER vel $\frac{1}{22}$ circiter, qui præterea ad $\frac{1}{5}$ Extracti amaricantis & ſubfalſi &

fere $\frac{1}{4}$ Extracti ſpirituoſi, balſamico ſapore præditi ſeparavit.

Ob fragrantiam capiti maxime dicata eſſe reputatur & affectibus nervorum opponitur, rarius interne uſurpatur; frequentius multo externe ad epithemata roborantia & diſcutientia recipitur.

* *Aqua deſtillata* VAL. CORD. Pariſini aquas a ſingulis varietatibus abſtractas aſſervant: *Spiritus* Noricorum optimus Monſpelio ad nos mittitur & coſmetico & medicato ſcopo creberrime adhibetur: * *Conſerva* VAL. CORD. una cum * *Tinctura* Pariſin. optime ex noſtris officinis exulat: * *Acetum* Wurtemberg. coſmeticis maxime uſibus dicatum: *Oleum deſtillatum* gratum æque ac nervinum, ejus ope maxime inſecta fugari obſervatum eſt, inde * *Balſamus Lavendulæ* SCHROED. * *Pomatum Fl. Lavendulæ* Pariſ. & * *Guttæ Anglicæ* Wurtemberg. quæ cum ſucceſſu in affectibus capitis ſeroſis ſolent exhiberi, parantur: *Oleum Spicæ* quod ad encauſticam & ad vernices maxime adhibetur, monente jam GEOFFROI, oleum terebinthinæ eſt, cui pauxillum olei Lavendulæ adjecerunt.

LAURUS, δάφνη, *Laurier*, *Lorbeer*. Folia & Baccæ recipiuntur.

Folia ſunt viridia, firma, lanceolata, integerrima, multis nervis notata, ſapore proprio aromatico, amaricante, odore ſimili inſtructa.

Baccæ ſunt ovatæ, nigræ, exiguo acumine terminatæ, leviſſime rugoſæ, continent ſub cuticula tenera, & fragili, nucleum ad colorem caſtanearum accedententem, facillime in duas partes ſecedentem, odore laurino minus grato, ſapore acri, aromatico, amaro, nauſeoſo inſtructum.

Laurus Nobilis L. BLACWELL 175 Floribus dioicis diſtinguitur.

In Europa Meridionali vulgatiſſima arbor.

Ex baccis $\frac{1}{16}$ Olei unguinoſi, viridis, quod unguenti conſiſtentiam habet & ipſas multum redolet, obtinui.

Folia, ob aroma quo pollent, calefaciunt, teſte Galeno, ideo ab omni tempore primis viis roborandis commendabantur, & vel hodie adhuc variis cibis, tanquam condimenta adjiciuntur, male igitur a quibuſdam, Plinio & Dioscoride præeuntibus, vomitoriis ſolent adſcribi. Medici illa hodie rariſſime adhibent, ſed culinis relinquunt. Ab Hippocrate extus contra tetanum fuerunt præſcripta,

Baccæ, Galeno jam notante, vehementius calefaciunt & in uterum præcipue agunt, maxime ob vim abortum promovendi infames ſunt, & ſummo omnino jure, medicamento ſanguinem multum exæſtuante abſtinemus: cujus doſin ad aliquot grana ſub forma pulveris, & ad ſcrupulum unum in infuſis determinant. Ab Hippocrate extus abſtergendi ergo adhibebantur.

* *Aqua deſtillata* ex foliis Pariſ. * *Aqua deſtillata* ex baccis Eorund. *Oleum expreſſum* Hippocrates ad ulcera mali moris commendavit, ex Italia ad nos mittitur. multum a vi reſolvente laudatur, adjicitur quoque medicamentis nervinis. * *Oleum per infuſionem & coctionem* Dioscorid. * *Oleum deſtillatum* Val. Cord. * *Electuarium de baccis lauri* Rhazes mutatis doſibus varia Diſpenſatoria ingreditur, Noſtrates quædam expunxerunt, & parvam rationem ſalis gemmæ jubent adjicere, in doloribus inteſtinorum a cauſa frigida, ad unciam unam clyſmatibus adjicitur: * *Emplaſtrum de Baccis Lauri* Mesue a Bergomenſibus correctum, valide reſolvit, abdomini imponitur ad diſcutiendos flatus.

Lilium Convallium Barb. *Muguet*, *Mayenblümlein.* Flores exhibet qui campanæ figuram habent, recentes, gratiſſimum odorem ſpirant, unde caput

nunquam obnubilatur, iidem exſiccati toti inodori ſunt & leviſſime amari.

Convallaria. Corolla nuda monopetala, ſexfida gaudet, iſanthera, monogyna, bacca triloculari: *Majalis* L. Blacwell 70. diſtinguitur corolla campaniformi.

Creſcit in omni Europa, etiam Meridionali.

Ettmüller inde exiguam Olei odorati portionem ſeparavit, Lewis nullum obtinuit; Extractum utrumque, quod inde paratur, amarum eſt. Lewis & Cartheuser.

Flores recentes grato ſuo odore, ſenſorium commune grate afficiunt, & non fruſtra, ubi vires refocillandæ ſunt, naribus admoventur; exſiccati cum odore etiam omnem vim nervinam depoſuerunt, amarities, qua gaudent, eis acrimoniam quandam ineſſe, teſtatur, inde vis purgans a Schultz obſervata, & errhina, dum naribus hauriuntur, creberrime annotata.

Baccarum virtutem antepilepticam & antifebrilem Senckenberg aliquot obſervationibus tentavit probare.

* *Aqua deſtillata* Val. Cord. vulgari ratione parata, nihil proprii habet, æque ac * *Aqua vinoſa* Schroed. & * *Spiritus* Schroed. & * *Oleum Infuſum* Auguſt. nec * *Conſerva* Val. Cord. aliquid de odore florum retinet.

Macis vid. *Moſchata Nux*,

Majorana Barb. *Marjolaine*, ſi non eſt ἀμάρακον & σάμψυχον Veterum, ſaltem eo proxime accedit. Folia ſubminiſtrat quæ ovata ſunt & albida, proprio odore & ſapore aromatico inſtructa.

Origanum Majorana L. Blacwell 319 ſpicis ſubrotundis, pubeſcentibus agnoſcitur.

Creſcit in Europa Meridionali, apud nos in hortis colitur.

HOFFMANN $\frac{1}{64}$ Olei odorati inde obtinuit, cum quo etiam mea experimenta conveniunt & CARTHEUSER; qui præterea ex foliis $\frac{1}{7}$ circiter Extracti aquoſi obtinuit.

Cephalicæ, nervinæ & uterinæ ipſi adſcribuntur virtutes, rarius tamen hodie intus datur, crebrior ejus uſus eſt ad epithemata capitis roborantia & diſcutientia nec non ad formulas errhinas.

* *Aqua deſtillata* NIC. PRÆPOS. * *Oleum deſtillatum* VAL. CORD. quod nonniſi ad uſus externos recipitur; * *Oleum coctum* VAL. CORD. iners. * *Balſamum* Norimberg. id ego ſemper præferrem *Unguento* ſeu *Butyro* ad Argentoratenſium præſcriptionem parato, quod a noſtratibus radici & alis narium inungitur, muci ſpiſſi, nares obſidentis, attenuandi ergo.

* MALABATHRUM, μαλάβαθρον φύλλον, *Folium*, φύλλον ἰνδικὸν Græc. Recent. Hoc nomine aſſervamus Folia firma, ex viridi flaveſcentia, variæ magnitudinis, tribus nervis percurſa, ad baſin coeuntibus, odore vix ullo, ſapore aromatico ad caryophyllos accedente, cui aliquid viſcidi immixtum eſt, prædita. Spithamæa reliquis præferuntur.

COMMELINUS ſuſpicatur hæc folia deſumi a *Lauro Cinamomo* L. in Malabara creſcente.

In tanta aromatum abundantia, folia Malabathri negliguntur, & nonniſi ad compoſitiones, quæ a Veteribus ad nos deſcenderunt, adhibentur, & in his quoque non raro caſiam ligneam eis ſolent ſubſtituere.

MELILOTUS, μελίλωτος. Summitates nobis exhibet foliis ternatis, ex oblongo rotundis, crenatis, ſuperne quaſi reſectis & floribus papilionaceis luteis obſeſſas, proprio non grato odore, & ſapore leviter amaricante præditas.

Trifolium. Florem papilionaceum habet, calice quinquefido ſuſtentatum, vexillum reliquis petalis longius, legumina cylindracea: *Melilotus Offic.* L. Blacwell 80 leguminibus nudis, rugoſis, racemoſis & pedunculis ſulcatis diſtinguitur.

Creſcit in omni Europa.

Ob nauſeoſum quem ſpirat odorem, nunquam intus datur; Galenus digerendi & concoquendi ergo exhibuit, hodie diſcutiendi & anodyno ſcopo adhibetur, epithematibus, cataplaſmatibus, enematibus adjicitur, revellendi ergo quoque in pediluvia recipitur.

* *Aqua deſtillata* Val. Cord. leviter odorata, fragrantium odores, quando illis admiſcetur, augere contendit Ill. Linnæus: * *Oleum infuſum* Sylvii: *Emplaſtrum de Meliloto*, Galenus compoſitionem Andromachi adducit, quæ cum pro roborando ſtomacho fuerit præſcripta, varia ingredientia aromatica habet, Mesue inconcinnam formulam ex reſolventibus & emollientibus conſarcinatam ſubſtituit, quam ſive integram ſive correctam Diſpenſatoria recipiunt, Wurtembergenſis præ reliquis placet, ſed evidenter reſolvens eſt: * *Emplaſtrum de Meliloto ſimplex* Pariſ.

Melissa Barb. μελισσόφυλλον Græc. *Apiaſtrum* Latin. Folia exhibet cordata, leviter hirſuta, odore & ſapore ſuavi ad Citrum accedente inſtructa.

Meliſſa Officinalis L. Blacwell 27 foliis cordatis agnoſcitur.

Creſcit in Europa Meridionali, in Helvetiam uſque aſcendit, apud nos in hortis colitur.

Olei odorati exiguam valde rationem largitur, Extracti ſpirituoſi, minus grati ad $\frac{1}{5}$, aquoſi autem auſteriuſculi & amaricantis $\frac{1}{3}$. Cartheuser.

Vegetabilium aromaticorum vires, ſed mitiores habet, affectibus capitis maxime laudatur.

Aqua deſtillata NICOL. PRÆPOS. mixturas cephalicas vulgo ingreditur: *Aqua Meliſſæ compoſita* LEMERY, *Eau des Carmes* vulgo, Noſtrates Meliſſæ Dracocephalum Moldavicam L. ſubſtituunt, ſpiritus aromaticus in morbis capitis & cordis non fruſtra extus applicatur: * *Aqua Meliſſæ cum Vino* Wurtemberg. * *Aqua Meliſſæ Antihyſterica* Wurtemberg. * *Spiritus* Auguſtan. * *Oleum deſtillatum* VAL. CORD. ſi quidem tantæ vires ab aqua iteratis vicibus ſupra Meliſſam cohobata expectandæ ſunt, quantas BOERHAAVE promittit, crebrior hujus olei uſus omnino eſſet commendandus: * *Conſerva* VAL. CORD. * *Syrupus* SCHROED.

MENTHA, μίνθη, *Müntz*, duplicem quædam officinæ habent: *Aquaticam* nimirum & *Criſpam*.

* *Aquaticæ* Folia ex ovatis acuminata ſunt, glabra, majuſcula, ſerrata, odore & ſapore evidenter aromaticis & omnino gratis inſtructa.

MENTHA. Corolla labiata, non multum irregulari, calice quinquefido ſuſtentata, labio inferiore regulariter trifido, parum ſuperiore majore, ſeminibus nudis gaudet: *Aquatica* L. ſpicis capitatis, foliis ovatis, ſtaminibus corolla longioribus diſtinguitur.

Creſcit in omni Europa.

Criſpæ, *Krausbalſam* Folia, ſunt cordata, rugoſa, margine dentato & plicato inſtructa, odore proprio valido & ſapore evidenter amaro prædita, prioribus evidenter minus grata.

Mentha criſpa L. BLACWELL 290, 2. ſpicis capitatis, foliis cordatis, hirſutis, ſtaminibus corollam æquantibus gaudet.

Sibiriæ indigena, ubique in hortis colitur.

$\frac{1}{42}$ Olei odorati, $\frac{1}{8}$ Extracti aquoſi fere inertis & totidem fere reſinoſi aromatici fundit. CARTHEUSER.

Hanc vulgo adhibere ſolent, qua tamen omnino

& aquatica & adhuc magis *Piperita* L. omnino & majorem gratiam & evidentius aroma habent.

Mentham calefacere, urinam provocare, vomitum ſiſtere, obſtructiones reſerare, HIPPOCRATES aſſerit, qui etiam inde viris facultatem gignendi adimi contendit, id quod ANGELUS SALA multum impugnat, nec experientia confirmat. Lactis coagulationem inde impediri, ita ut vaccarum ea copioſius paſtarum lac vix caſeum largiatur monet Ill. LINNÆUS, qui, præeunte CRATONE, eam ſe in bubonibus mammarum a lacte ſtagnante egregie gerere, obſervavit, & in lochiis ſuppreſſis ejus efficaciam quoque expertus eſt. Eandem quoque ad tormina ſiſtenda, tam intus dare, quam abdomini imponere ſolent.

Aqua deſtillata NICOL. PRÆPOS. a SYDENHAMO ad ſiſtendum vomitum laudatur, omnino ſi qua alia efficax, quater cohobatam in roborando debili ventriculo, in frigida pituita ſtomachi, & vomitu hinc orto, & in lienteria in comparabile medicamentum eſſe, promtiſſime ſuccurrens laborantibus, ut nihil ſit ſupra, aſſerit BOERHAAVE: * *Aqua compoſita* Pariſ. eſt aqua aromatica ſpirituoſa, in colica flatulenta omnino laudanda: majorem gratiam, nec minores virtutes habet * *Aqua ſtomachica* Wurtemb. * *Spiritus* BOERHAAVE: * *Oleum deſtillatum* VAL. CORD. *Oleum infuſum* VAL. CORD. abdomini inungitur & clyſmatibus adjicitur: * *Syrupus* Argentoratenſ. parum in uſu eſt: * *Eſſentia* Wurtemb. phlegmaticis, & in morbis a cauſa frigida oriundis proficua: * *Conſerva* VAL. CORD.

MOSCHATA NUX Lat, Barb. κάρυον μυρεψικὸς, *Noix Muſcade*, *Muſcatnuſs*; hoc nomen dant Nucleis, qui vulgo figuram olivarum habent; magis oblongas olim *Mares* dixerunt, proſtant quoque interdum quarum una facies compreſſa & plana eſt, & has *Mutter-Muſcatnüſſe* appellant; variam magnitudinem præ ſe ferunt facies externa gryſea & reticulata eſt, interna pur-

pura variegatur, odor proprius aromaticus, ſapor ſimilis, paucam amaritiem, nullam acrimoniam habet, tota ſubſtantia oleo turget.

Arbor BLACWELL 353 unde deſumuntur hæ nuces, fide RUMPH. Corollam trifidam habet, nullo calice ſuſtentatam, monogynam & pomum maturat, quod ſub pulpa acerba non eduli, nucem nigram, unico nucleo fœtam, includit.

Creſcit in omnibus Moluccis, Banda maxime, & in Borneo colitur, occurrit quoque in America Meridionali.

Ter de anno, Martio nimirum, Julio & Novembri nuces colliguntur, aufertur inde tegmentum ex laminis anguſtioribus, in modum retis flexis, efformatum, oleoſum, proprio odore & ſapore aromatico parum acri & amaro inſtructum, MACIS Lat. Barb. *Fleur de Muſcade*, *Muſcat-Blüthe* dictum, colore chermeſino tinctum, quem autem exſiccatio in ſole in croceum mutat; hoc ipſum aqua marina conſperſum, & in ſaccis contra aërem defenſum ad nos mittunt: nucleos autem aliquoties aqua calcis mergunt, & fumo exponunt, quo toti penetrentur, & ita a corruptione defendantur.

Macis $\frac{1}{5}$ Olei unguinoſi bruni, odoratiſſimi, quod unguenti conſiſtentiam habet & $\frac{1}{64}$ Olei odorati exhibuit. NEUMANN $\frac{1}{24}$ Olei odorati, ultra $\frac{1}{4}$ Extracti ſpirituoſi, aquoſi $\frac{1}{4}$ inde obtinuit.

Nuces moſchatæ ultra $\frac{1}{3}$ Olei unguinoſi, odorati, flavi, quod ſebi conſiſtentiam habet, $\frac{1}{16}$ Olei odorati mihi ſtiterunt; NEUMANN illius ultra $\frac{1}{4}$, hujus $\frac{1}{32}$ circiter, $\frac{1}{4}$ Extracti ſpirituoſi & $\frac{5}{16}$ aquoſi, plane inertis; CARTHEUSER Olei unguinoſi ad $\frac{3}{8}$, odorati ultra $\frac{1}{25}$, Extracti aquoſi ultra $\frac{1}{3}$.

Utrumque aroma primum inter Arabes obtinuit, reliquorum aromatum vires habet, & cum minori acrimonia gaudeat, hinc in morbis primarum viarum,

ubi acrimonia vel ſtrictura obtinet, eis quoque præfertur; ſed præterea etiam eadem ſopientes vires habent, ita ut in majori doſi, dum fuerunt aſſumta, temulentiam, delirium, apoplexiam excitaſſe a BONTIO, LOEBEL, RUMPH, SCHMID &c. fuerint obſervata, hinc evidens fit, cur in vomitu & fluxibus alvi cum tanto ſucceſſu dentur; HOFFMANN pro gravidis, vomitione aut tuſſi correptis, non certius novit auxilium Nuce moſchata cum ſaccharo commixta, addit præterea, eandem Aluminі junctam paroxyſmos febrium intermittentium potenter ſiſtere.

Macis ad ſcrupulum unum, Nux moſchata ad drachmam dimidiam datur.

* *Oleum Macis expreſſum* Pariſini habent: * *Oleum Macis deſtillatum* VAL. CORD. * *Eſſentia Macis* JUNCKEN olim, cum guttæ ſtomachicæ in uſu erant, crebro uſurpabatur: * *Elæoſaccharum Macis* Auguſt. *Oleum expreſſum Nucis moſchatæ* NICOL. PRÆPOS. cum in Belgio venale variis pinguedinibus adulterare ſoleant, hinc optandum, ut Pharmacopolæ illud ipſi parent; datur intus ad ſcrupulum dimidium, extus ad ſiſtenda tormina & ſedandas evacuationes primarum viarum umbilico illinitur, temporibus vero, provocandi ſomni ergo; id ipſum, ſecundum SCHROEDER, ope Alcoholis colore & odore privatum * *Corpus pro balſamo* evadit: * *Oleum deſtillatum Nucis Moſchatæ:* * *Balſamum Nucis Moſchatæ* SCHROED. * *Syrupus Nuciſtæ* Brandeburg. *Nuces Indicæ Conditæ* VAL. CORD. ſunt ipſa poma, quæ ſaccharo condita, ad nos adducuntur, roborandi ergo comeduntur, Electuariis, Morſulis &c. adjiciuntur.

MYRRHA vid. *Amara.*

MYRTUS, *μυρρίνη*, *μύρτος* inde Folia & Baccæ in uſum trahuntur.

* Folia ſunt ex ovatis acuta, firma, viridia, proprium aroma ſpirant, ſuaviſſimum, ſapore gaudent

aromatico, proprio, cum evidenti adſtrictione amaricante.

* Baccæ exſiccatæ oblongæ ſunt, umbilico, ex cujus medio ſtylus eminet, inſtructæ, nigræ, odorem nullum, ſaporem leviter adſtringentem habent.

Myrtus. Corollam pentapetalam habet, calice quinquefido ſuſtentatatam, polyandram, monogynam & baccam trilocularem umbilicatam: *Communis* L. Blacwell 114. floribus ſolitariis, involucro ſuſtentatis diſtinguitur.

In Europa Meridionali & Aſia obtinet.

Varietas *Italica* vulgo dicta, foliis ovato-lanceolatis, acutis, laxe diſpoſitis, præcipue in uſum trahitur.

Folia a vi aromatica & adſtringente, baccæ a viribus adſtringentibus laudantur, utraque ad morbos uteri maxime Hippocrates adhibuit.

* *Aqua deſtillata* Pariſ. * *Spiritus* Pariſ. * *Syrupus e ſummitatibus ſiccis* Lemery. * *Syrupus Myrtinus compoſitus* Wecker, Mesue vulgo ſolet adſcribi, evidenter adſtringens: * *Oleum foliorum per infuſionem* Val. Cord. eſt *Myrtinum* Pariſ. * *Oleum baccarum per infuſionem* eſt *Myrteum* Galeni.

Nigella Barb. μελάνθιον, *Gith* Plin. *Nielle, ſchwarzer Kümmel* Semina exhibet parva, utrinque acuta, angulata, nigerrima, quæ medullam vireſcentem includunt, odore proprio aromatico, ſapore acri, linguam pungente gaudent.

Nigella. Corollam format pentapetalam, regularem, nectariis bilabiatis, in orbem poſitis ornatam, polyandram, penta vel decagynam, & capſulas numero ſtylorum reſpondentes: *Sativa* L. Blacwell 558 piſtillis quinque, capſulis ſubrotundis, muricatis diſtinguitur.

In Europa Meridionali & Oriente ſponte provenit, in noſtris hortis colitur.

Pauciſſimum Olei odorati, $\frac{1}{12}$ Olei unguinoſi, $\frac{1}{5}$ fere Extracti ſpirituoſi, totidem aquoſi inde obtinuit NEUMANN. Extracti aquoſi inertis $\frac{1}{4}$. CARTHEUSER.

Intus data, a GALENO ob vires anthelminticas, becchicas & emenagogas laudatur, extus autem naribus admoveri jubetur in catarrhis. Hodie tanquam medicamentum internum non ulterius præſcribitur, ruricolæ illud loco aliorum aromatum cibis ſolent adjicere; aquam cum eo conquaſſatam ſcopo errhino in uſum trahimus.

* OCIMUM, ὤκιμον, βασιλικὸν Græc. Rec. *Baſilic, Baſilicum.* Folia inde & Semina in officinis occurrunt.

Folia ex ovatis oblonga ſunt, albida, ſuavi & proprio odore, ſimilique ſapore, qui non acris eſt, inſtructa.

Semina ſunt exigua, oblonga, nigra, ſaporis fatui, odoris nullius.

OCIMUM. Calice bilabiato, ſuſtentat corollam labiatam, cujus labium inferius quadrifidum, ſuperius integrum eſt & ſerratum, ſemina nuda in calice muturantur: *Baſilicum* L. BLACWELL 104 foliis non ſerratis & calycibus ciliatis diſtinguitur.

In Aſia ſpontaneum, apud nos in hortis colitur.

Cum multæ apud Veteres de facultate Ocimi inſecta generandi, viguerint fabulæ, hinc ejus uſum internum diſſuadet GALENUS, Recentiores illud ob fragrantiam, qua pollet, cibis adjicere in more habent, nec ullam unquam inde noxam ſurrexiſſe, fuit obſervatum, HIPPOCRATES roborandi ergo intus dedit.

Semen plane iners eſt.

ORIGANUM, *Cunila bubila* PLIN. ὀρίγανος, *Doſten, Wolgemuth.* Vulgare quod ἡρακλεωτικὴ DIOSCORIDIS eſſe videtur & Creticum, τραγορίγανος altera EJUSDEM? aſſervantur.

Vulgaris folia ſunt ovata, integerrima, proprio & grato odore nares, ſapore autem aromatico linguam feriunt.

* *Cretici* nomine proſtant ſpicæ imbricatæ, pryſmaticæ, luteæ, aromatico multum odore, ſimilique linguam pungente ſapore inſtructæ. *Origanum Vulgare* L. BLACWELL 280 ſpicis ſubrotundis & paniculatis diſtinguitur.

Creſcit in omni Europa, præter maxime Septentrionalem.

Origanum Creticum L. ſpicas pryſmaticas & bracteas calyce duplo longiores habet.

In Europa Auſtrali occurrit.

* *Origanum Hiſpanicum* quod interdum proſtat, a capitulis ovatis, acutis, hirſutis, Saturejæ odore & ſapore inſtructis conſtituitur, & deſumitur ab *Origano Maro* L. ſpicas hirſutas & folia tomentoſa proferenti, Archipelagi cive.

Olei odorati $\frac{1}{1536}$ ex Origano vulgari accepi.

HIPPOCRATES origanum multum roborandi & reſolvendi ergo, maxime ad ulcera interna laudavit, incidentem & calefacientem ejus virtutem commendat, rariſſime hodie intus exhibetur; frequenter autem ad epithemata diſcutientia & balnea roborantia recipitur; & cum Vulgare evidens ſatis aroma habeat, hinc non male exotica negligimus.

* *Oleum deſtillatum* VAL. CORD.

PIPER, πέπερι, *Poivre*, *Pfeffer*. Ejus tres ſpecies jam Veteribus innotuerunt, nimirum:

* *Longum* quod cylindraceum eſt, dimidii digiti longitudinis, amentum, cujus ſquammæ coalitæ ſunt, refert, odore aromatico & ſimili ſapore, linguam urente inſtructum.

Nigrum. Grana parva, rugoſa, intus alba, fortiori, quam antecedens, odore & ſapore acerrimo prædita, ſiſtit.

Album. Grana nigro æqualia, lævia, alba, nigro paulo mitiora conſtituunt.

Piper. Corollam nullam habet, *Hortus Malabaricus* tri-quinque-ſexfidam recenſet, duas antheras, tres ſtylos exhibet: *Longum* L. Blacwell 356 foliis cordatis, petiolatis & ſeſſilibus dignoſcitur: *Nigrum* L. Blacwell 348 foliis ovatis, ſubſeptinerviis, glabris, petiolis ſimpliciſſimis dicitur diſtingui, cum autem nulla amenta gerat, ſed ſpicas, quæ fructibus ſeſſilibus arctiſſime congeſtis præditæ ſunt, quales non raro in Europam advehuntur, multum ſuſpicor, utrumque hoc aroma a plantis genere diverſis ſubminiſtrari.

Ambæ hæ plantæ in Inſulis Aſiaticis creſcunt.

Tam Piper longum, quam nigrum immatura decerpi, cum maturitate eorum aroma imminuatur, teſtatur Rumph & addit, baccas virides, quæ exſiccando nigreſcunt, per maturitatem luteſcere, & tunc ut conſervari poſſint, in aqua ſalſa conteri, donec exterior cuticula decidat, & dein in ſole vel fumo indurari.

Aquam parum de Piperis ſapore recipere, Alcohol illum integerrimum aſſumere, obſervavit Lewis, qui inde $\frac{1}{2}$ Extracti aquoſi fervidi & $\frac{1}{8}$ ſpirituoſi fervidiſſimi obtinuit: Heister Olei mitis $\frac{1}{128}$: Illuſtris Gaub. $\frac{1}{64}$ inde ſeparavit, quam etiam eandem rationem ego accepi; Eximius Gaub. porro inde $\frac{1}{7}$ Extracti ſpirituoſi, unde omnem aromatis acrimoniam pendere expertus eſt, ſeparavit: Neumann ultra $\frac{1}{51}$ olei, Extracti ſpirituoſi ultra $\frac{1}{7}$, aquoſi $\frac{5}{8}$ inodori & inſipidi adducit: Cartheuser autem Olei $\frac{1}{96}$, Extracti ſpirituoſi ultra $\frac{1}{8}$, aquoſi $\frac{1}{2}$ fere.

Recenſitis Piperis generibus, recentiori ævo varia alia fuerunt addita, inter ea præ reliquis ſolet in uſu eſſe:

* *Piper Indicum* Recentiorum, καψικὸν ACTUAR. id cum Hiſpani, poſtquam primum in Europam allatum fuerit, crebro in ſuis hortis ſeverint, ab *Hiſpania* vulgo ſolet denominari. Efformatur a Siliquis variæ, pro varia varietate, figuræ, vulgo ovato-oblongis & rubris, in pulpa flavicante ſicca, ſemina reniformia, compreſſa, includentibus: Siliquis & ſeminibus rodens ſapor & plane nihil aromatici ineſt.

CAPSICUM. Corollam quinquefidam, ſimili calice ſuſtentatam habet, pentantheram, monogynam, fructus pulpa ſicca fartus eſt: *Annuum* L. caule herbaceo & pedunculis ſimplicibus agnoſcitur.

In America Meridionali ſpontaneum, colitur in noſtris hortis.

Extractum ſpirituoſum linguam adurens ſiſtit. LEWIS.

Piper HIPPOCRATES reſolvendi ergo tam intus quam extus adhibuit, illud multum calefacere annotavit GALENUS, & ad morbos ventriculi frigidos quoque laudavit, in ructibus acidis egregie profuiſſe, RIVERIUS vidit, ante frigus paroxyſmi febrilis idem DIOSCORIDES commendat, qui mos vel hodie adhuc inter plebem obtinet, peſſimus omnino, probante VAN SWIETEN. A CELSO urinam pellere & lumbricum latum curare dicitur: HEISTER aphrodiſiacum obſervavit: non male, præeunte DIOSCORIDE, cibis adjicitur.

Datur ad ſcrupulum dimidium.

Extus detergendi ergo ad vitia oculorum, & reſolvendi ad morbos faucium a DIOSCORIDE laudatur, nec ignotum eſt, quod magno cum ſucceſſu tumenti uvulæ admoveatur, revellendi præterea & apophlegmatizandi ſcopo uſurpatur. Dentem carioſum non male granis Piperis repleri, HEISTER monet.

* *Oleum deſtillatum* VAL. CORD.

Piper Indicum ob inſignem, qua eminet, acrimoniam, vix a Medicis in uſum trahitur; oenopolæ illud maxime ad acuenda vilioris notæ aceta, ſolent adhibere.

* POLIUM, πόλιον, *Poley*. Ejus duas ſpecies officinæ recipiunt: *Montanum* ſiſtit cauliculos, foliis oblongis, craſſiuſculis obſeſſos, quos multa capitula florigera diſtinguunt, omnia multum tomentum habent, odorem fragrantem, ſaporem pungentem & amarum. *Cretici* nomine in noſtris officinis aſſervantur calyces parvi, tomentoſi, vix odorati, quibus multi cauliculi pauco aut nullo tomento obſeſſi, nec non folia linearia ſuperne crenata, interdum quoque capitula oblonga, quadrangularia, intermixta ſunt, ſapor & odor prioris.

Teucrium Polium L. BLACWELL 456 floribus in capitulum collectis & foliis oblongis, obtuſis diſtinguitur.

Creſcit in Europa Meridionali.

Teucrium Creticum L. folia lanceolato-linearia & flores racemoſos habet.

Archipelagi civis.

Ad viſcera reſeranda, urinæ menſiumque excretionem promovendam, & ad ulcera curanda a GALENO laudatur; hodie, cum tantam aromaticorum quantitatem habeamus, exolevit.

PULEGIUM, βλήχων, *Pouliot*, *Poley*. Cauliculos cum foliis & floribus nobis ſubminiſtrat: folia ſunt ovata, parva, obtuſa, leviſſime crenata, omnia proprium odorem & ſaporem aromaticum habent.

Mentha Pulegium L. BLACWELL 302 floribus verticillatis, foliis ovatis, obtuſis & caule repente diſtinguitur.

Creſcit in Europa non nimis frigida, in Marchiam & Daniam uſque aſcendit.

Hippocratis temporibus ad condiendos cibos adhibebatur, ab Eodem & a Galeno ad morbos uteri præcipue commendatur, Boyle illud ad tuſſim convulſivam puerorum multum laudat; infuſum vinoſum cum chalybe Illuſtrem Hallerum nunquam feſellit in reſerandis menſibus.

Aqua deſtillata Val. Cord. ad mixturas uterinas maxime recipitur: * *Oleum deſtillatum* Wurtembergenſibus officinale eſt.

Rosmarinus, λιβανωτὶς στεφανωματικὴ, ῥοσμάρινον, ἄνθος Actuar. *Romarin*, *Roſmarin*. Ejus & folia & flores recipiuntur.

Folia ſunt oblonga, integerrima, ſuperne viridia, inferne alba, ſaporem habent aromaticum & odorem proprium.

* Flores aſſervantur cum calice, cæruleſcunt, ſapore & odore foliis multo inferiores.

Rosmarinus L. Blacwell 129, Corollam labiatam habet, calice labiato ſuſtentatam, labium ſuperius bifidum eſt, inferius majus, trifidum, lacinia media maxima, diantheram, ſemina nuda.

In Europa Meridionali vulgatiſſima planta, in Helvetiam uſque aſcendit, apud nos multa in hortis colitur, contra rigidiores hyemes defendenda.

$\frac{1}{200}$ Olei odorati, Extractum aquoſum debile & amaricans inde obtinuit Cl. Lewis; Olei deſtillati minimam rationem, Extracti ſpirituoſi $\frac{1}{3}$ circiter, aquoſi $\frac{1}{2}$ Neumann: Olei odorati, virideſcentis $\frac{1}{52}$, Extracti ſpirituoſi $\frac{1}{8}$, aquoſi ultra $\frac{1}{3}$ Cartheuser.

A vi reſolvente Galeno laudatur, olim quoque multum, ob fragrantiam, qua pollet, capiti commendabatur; Welsch in diarrhœa ad tabem vergente, & Scholz in fluore albo, egregios ejus effectus viderunt. Hodie rariſſime intus datur, crebrius ad uſus externos diſcutiendi & roborandi ergo adhibetur; inertiores flores vix non toti negliguntur.

* *Aqua deſtillata* minus bene jubetur cum floribus parari: * *Conſerva* MESUE: * *Acetum* NIC. PRÆPOS. coſmetico maxime ſcopo uſurpatur: * *Mel Anthoſatum* MESUE clyſmatibus carminativis adjicitur: * *Oleum deſtillatum* VAL. CORD. ST. JAQUES Medicum Pariſinum, hoc oleo ad guttas ſex ante paroxyſmum exhibito, febres curaſſe S. PAULI refert, HANÆUS graviſſimum oſſis coccygis dolorem inde vidit curatum: * *Tinctura* Pariſ. * *Species Dianthos* NICOL. congeries aromatum ad viſcidum reſolvendum faciens: * *Aqua Cephalica* BOECLER eſt claretum aromaticum, cujus baſin folia roſmarini conſtituunt: * *Spiritus per fermentationem* Pariſ. *Spiritus abſtractitius*, PREVOT refert, Eliſabetham Hungariæ Reginam, illum propria manu tanquam remedium, ſibi ab Angelo detectum, quo a podagra liberata fuit, breviario ſuo annotaſſe, unde vulgo *Aqua Reginæ Hungariæ* appellatur: adhibetur cum ſucceſſu externe refocillandi, diſcutiendi, roborandi ſcopo, ab ejus uſu interno, unde non poſſunt non humores commoveri, prudentiores ſibi cavent, ſunt qui Rorimarino etiam alia adhuc aromatica pro paranda Aqua Reginæ Hungariæ adjiciunt.

RUTA, ῥυτὴ, πήγανον, *Rue*, *Raute*. Folia, interdum quoque ſemina uſibus medicatis ſubminiſtrat.

Folia pinnata ſunt & crebrius diviſa, pinnæ rotundæ & glaucæ, ſapor acris, amarus, minus gratus, odor proprius & gravis; ſed odor & ſapor exſiccatione multum imminuuntur.

* Semen exiguum eſt, angulare, nigrum, ſapore & odore ad folia accedit.

RUTA. Corollam tetrapetalam habet, calice quadrifido vel quinquefido ſuſtentatam, diploſantheram, monogynam, capſulam quadrilobam, polypyrenam: *Graveolens* L. BLACWELL 7. foliis decompoſitis diſtinguitur.

In Europa Meridionali ſponte creſcit, in Helvetia adhuc occurrit; apud nos in hortis colitur & optime fert noſtras hyemes.

Olei odorati $\frac{1}{512}$, Extractum ſpirituoſum actuoſum, aquoſum amarum & calidum Lewis inde ſeparavit; Neumann Extracti ſpirituoſi $\frac{1}{3}$ circiter, ultra $\frac{1}{2}$ aquoſi; Cartheuser Olei odorati $\frac{3}{320}$, Extracti aquoſi ultra $\frac{1}{3}$, ſpirituoſi $\frac{1}{6}$ circiter; Ego $\frac{1}{464}$ olei, quod frigore conſiſtit, inde deſtillavi.

Medicamentum jam a Pythagora celebratum, Hippocrates reſolvendi, urinam ducendi & venena arcendi ergo commendat, ad flatus diſſipandos Galenus adhibuit; rariſſime hodie intus datur; externe diſcutiendi ſcopo, nec non a vulgo maxime, in morbis malignis; denique rubefaciendi ergo in uſum trahitur. Ruta vino decocta Cl. Plenk ozænam curavit, & ulcus malignum gingivarum. Seminis uſus exolevit.

Sanguinem e vena emiſſum attenuat. Schwencke.

* *Oleum Infuſum* Val. Cord. vix aliquid proprii habet: * *Oleum deſtillatum* Val. Cord. præcipue inſervit ad parandum *Balſamum* Schroed. quod ad effectus nervorum commendare ſolent: * *Acetum* Schroed. prophylaxeos ergo olim in uſu fuit: * *Tinctura* Pariſ. *Extractum* Wurtemb.

Sabina, *βϱάϑυς*, *Sevenbaum.* Folia ſiſtit longa, ex foliolis imbricatis efformata, odore forti, gravi, ſapore amaricante & acri prædita.

Juniperus Sabina L. Blacwell 214 foliis alterne oppoſitis, cauli appreſſis agnoſcitur.

Creſcit in Europa Meridionali, Helvetiæ quoque indigena, apud nos in hortis colitur, noſtræ hyemis patientiſſima.

Olei odorati ultra $\frac{1}{6}$ largitur Hoffmann: Extractum aquoſum amarum, pungens, minus odoratum eſt Lewis: Cartheuser Olei odorati parum,

ultra $\frac{1}{96}$, Extracti aquoſi ultra $\frac{1}{4}$, ſpirituoſi $\frac{1}{5}$ circiter.

Sanguinem e vena emiſſum reſolvit. SCHWENCKE.

Validiſſime Sabinam in uterum agere, ita ut non modo menſes moveat, ſed etiam fœtus occidat & pellat, GALENUS monet, qui eandem quoque valide urinam pellere, & externe applicatam cutim inflammare, ſordidiſſima ulcera expurgare & putredini reſiſtere contendit; medicamentum quod ſanguinem vehementiſſime exæſtuat, ita ut eundem e pulmonibus prorumpere fecerit, obſervante Ill. HALLER, abortum quoque facile poterit excitare, cum, etſi non ſemper inde excitari IDEM vidit & ALBERTI probat, Cl. SCOPOLI quoque obſervavit non conſtanter menſes inde reſerari, rectiſſime tamen prudentes Medici ab ejus uſu interno abſtinent, & Pharmacopolæ coërcentur, ne medicamentum, unde graviſſima mala ſurgere poſſunt, promiſcue vendant. Externe ad caſus a GALENO recenſitos vel hodie adhuc cum ſucceſſu adhibetur, nec ſine effectu umbilico contra vermes imponitur. Pulvis fungis cerebri inſpergitur & oſſibus carioſis.

* *Aqua deſtillata* NIC. PRÆPOS. * *Oleum deſtillatum* HOFFMANN. * *Extractum* Wurtemberg. foliis inertius.

SALVIA, σφακὸς, *Sauge*, *Salwey*. Folia ejus & Flores in officinis obtinent.

Folia ſunt ex ovatis oblonga, rugoſa, crenata, tomentoſa, odore proprio, ſapore aromatico, amaricante gaudent.

* Flores majores ſunt, cœrulei, ſapore & odore foliorum ſed mitioribus inſtructi.

SALVIA. Corollam ringentem, calice bilabiato ſuſtentatam habet, labium ſuperius integrum eſt, inferius trifidum, lacinia media majore, dianthera,

filamenta biſulcata includens: *Officinalis* L. foliis lanceolato-ovatis & calicibus acutis diſtinguitur.

Creſcit in Europa Meridionali, apud nos copioſe in hortis colitur, nec a noſtra hyeme læditur.

Exiguum Olei odorati momentum largitur, Extractum aquoſum leviter amarum & ſubadſtringens eſt, ſpirituoſum aromaticum, ſapore ad Camphoram accedit. LEWIS. Olei odorati $\frac{1}{142}$, Extracti aquoſi $\frac{1}{3}$, ſpirituoſi vix $\frac{1}{6}$ CARTHEUSER inde obtinuit.

Sanguis ex vena miſſus inde attenuatur. SCHWENCKE.

Excalefacere & leniter adſtringere GALENO dicitur, reſolventes etiam evidentes vires habet, HIPPOCRATES ad morbos uteri & pulmonum commendat, ad quos ultimos ab ORPHEO uſurpatam fuiſſe, AËTIUS refert; ad eoſdem etiam hodie adhuc præſcribitur; ad ſudores nocturnos poſt morbos laxitatem ſolidorum relinquentes, & in fluxu ſeroſo mammarum, poſt ablactationem, ſuperſtite, Salvia nihil efficacius invenit VAN SWIETEN, fabulæ de noxia qualitate, qua a bufonibus imbuitur, exolevit; num palpebræ inflammatæ & inflammatio oculorum quas CADDEN uſum ſalviæ excepiſſe vidit, innocenti alias herbæ, an aliis potius cauſis debentur?

Florum, qui foliis evidenter inferiores ſunt, uſus eviluit.

* *Aqua deſtillata* VAL. CORD. Nonnulli minus bene eam a floribus jubent abſtrahi, linteolo ea imbuto & linguæ impoſito aphoniam curatam fuiſſe, GOETZ refert: * *Aqua compoſita* Wurtemberg. a ſpiritu multo aromate ditato, potius arceſſi quam arceri apoplexiam, metuo. * *Acetum* QUERCETAN. * *Conſerva* VAL. CORD. & hæc potius ex foliis quam ex floribus paranda eſt: * *Oleum odoratum* VAL. CORD. * *Oleum infuſum* Pariſ. * *Spiritus* Pariſ. * *Tinctura* Pariſ.

SASSAFRAS LIGNUM Recent. Ejus Radicis magna ad nos & ramoſa fruſta adducuntur, quæ ſub cortice, qui etiam ſeorſim in officinis proſtat, rugoſo, ferrugino, ſpongioſo, lignum continent pallidius, minus durum, cujus fibræ, ſi tranſverſim ſecatur, facillime a ſe mutuo recedunt, odor fragrans ad fœniculum accedit, ſapor valde aromaticus eſt; tam odor quam ſapor in cortice, præ ligno magis eminent.

Laurus Saſſafras L. BLACWELL 267 floribus dioicis, & foliis integris trilobis diſtinguitur.

Copioſe in Florida, Virginia, Penſylvania, Carolina & Canada creſcit.

$\frac{1}{32}$ Olei odorati inde accepi: HOFFMANN $\frac{1}{55}$ circiter: Extracti aquoſi $\frac{1}{2}$ GMELIN: NEUMANN $\frac{1}{48}$ Olei & præterea Extracti ſpirituoſi $\frac{1}{6}$, aquoſi autem $\frac{1}{4}$: CARTHEUSER Olei $\frac{1}{48}$, Extracti ſpirituoſi $\frac{1}{4}$ circiter, aquoſi vero ultra $\frac{1}{4}$.

MONARDES medio Seculi XVI primus ejus meminit: MUNTING primus arborem in Europa coluit.

Ratione aromatis, quo ſcatet, humores valide ſolvit & ſolida ad frequentiores contractiones ſtimulat, hinc ad catarrhos maxime & morbos rheumaticos commendatur, perſpirationom quoque multum intendit, & ad affectus cutaneos, nec non ad virus venereum miris laudibus celebratur; circa homines calidæ temperiei caute cum eodem mercandum eſt.

In infuſo Cortex ad drachmam unam, Lignum ad ſeſqui drachmam adhibetur.

* *Aqua deſtillata Ligni* Pariſ. * *Aqua deſtillata Corticis* Pariſ. Utraque non inefficax eſt: * *Aqua compoſita* Wurtemb. in affectibus ventriculi frigidis non contemnenda: *Oleum deſtillatum* SCHROED. ejus pauciſſimæ guttæ, pro doſi, aliis medicamentis admiſcentur: * *Extractum* Wurtemb. inertius: * *Eſſentia* Brandeburg. eam momentaneam operam ad diſcu-

tiendos flatus præſtare, BAGLIV. monet: * *Eſſentia compoſita* Wurtemberg. * *Syrupus* Wurtemberg.

SATUREJA, *θύμβρα? Sariette, Bohnenkraut.* Recipimus cauliculos teneros, veſtitos Foliis parvis, lanceolatis, acutis, odore aromatico, ſapore forti & acri æque ac ipſi cauliculi, inſtructis.

SATUREJA. Calice quinquefido ſuſtentat corollam ringentem, cujus labium ſuperius inferiori æquale eſt, inferius in tres partes, parum inæquales diviſum, ſemina nuda: *Hortenſis* L. BLACWELL 419 pedunculis bifidis diſtinguitur.

Sponte in Europa Meridionali creſcit, multum in noſtris hortis colitur.

Spiritus omne aroma inde recipit, aqua odorem & paucum ſaporem, Olei odorati parum largitur, Extractum aquoſum ſubadſtringens eſt, ſpirituoſum aromaticum. LEWIS. Extracti aquoſi $\frac{1}{3}$ circiter exhibuit, CARTHEUSER.

Θύμβραν ad eoſdem ac reliqua aromatica adhibuit HIPPOCRATES, Saturejam rarius ſcopo medicato, crebrius ad condiendos cibos adhibemus, a noſtratibus ſiliquis phaſeolorum adjicitur, ut earum gratiam augeat.

* *Oleum deſtillatum* VAL. CORD.

* SCHOENANTHUS AËTII, *χοίνε ἄνθος* GALEN. *Squinanthos* & *Juncus odoratus* PLIN. *Cameel-Heu*: hoc nomine proſtant Culmi teretes, flavi, ſuperne anguſti & in plures ramos paralelos, capillares terminati, aliquot foliis vaginantibus, arctiſſime convolutis tecti, ſubſtantiam fungoſam includentes, ſapore acri, amaricante, aromatico præditi.

ANDROPOGON. Locuſtam unifloram habet, quæ calice biglumi ſuſtentat corollam biglumen, a baſi valvæ longæ ariſtam longam emittentem, triantheram digynam, ſemen ariſtatum eſt: *Schœnanthum* L.

paniculæ ſpicis conjugatis, ariſta intorta, floribus, rachi pubeſcente gaudet.

In deſertis Arabiæ copioſe creſcit.

Exiguam quantitatem Olei odorati largitur, Extractum aquoſum minus gratum eſt, ſpirituoſum evidenter aromaticum. LEWIS.

Ab HIPPOCRATE ad injectiones in uterum ulceratum recipiebatur, a GALENO ad movendam urinam, reſerandos menſes, morbos viſcerum abdominalium & hæmoptyſin laudabatur: in tanta quam habemus medicamentorum aromaticorum copia, ejus uſus eviluit. Pulverem cum ſucceſſu cerebro fungoſo inſpergi, GOHL vidit.

SERPENTARIA VIRGINIANA Recent. Eſt Radix, quæ ex tenui capite plurimas fibrillas, aliquot pollices longas, emittit, ex albo-flaveſcens, odore evidenter camphoram redolente, ſapore acriuſculo, amaro prædita; ipſis non raro adhuc cauliculi foliis ornati adhærent.

Ariſtolochia Serpentaria L. foliis cordato-oblongis, planis, caulibus flexuoſis, teretibus & floribus ſolitariis gaudet.

Creſcit in Virginia.

Extracti aquoſi balſamici, camphorati $\frac{1}{4}$, ſpirituoſi magis acris $\frac{1}{8}$ circiter largitur. CARTHEUSER.

Verſus finem ſuperioris Seculi inter Anglos & Gallos, ſub initium hujus inter Germanos cœpit in uſum recipi.

A vi venenis reſiſtendi in America laudatam radicem, Europæi a virtute alexipharmaca commendant, Angli eadem crebro in morbis exanthematicis utuntur, ut virus ad cutim determinetur; motum ſpirituum inde compeſci, WILLISIUS & WEDEL obſervarunt. Vires antiſepticas Ill. PRINGLE vidit.

Datur in pulvere ad ſcrupulum, & in infuſo aquoſo ad drachmam unam.

* *Eſſentia* Wurtemberg.

Serpyllum, ἕρπυλλος & ἕρπυλλον, *Serpolet*, *Quendel*. Cauliculos teneros exhibet, veſtitos foliis parvis, ovatis, obtuſis, ſapore & odore aromatico æque ac cauliculi inſtructis.

Thymus. Corollam habet ringentem, ſimili calice ſuſtentatam, labium ſuperius emarginatum, inferius fere regulariter trifidum, ſemina nuda: *Serpillum* Blacwell 418 floribus capitatis, caulibus decumbentibus & foliis ovatis diſtinguitur.

Creſcit per omnem Europam.

Menſes & urinam inde moveri Galenus annotat, hodie vix intus exhibetur; ejus ope cephalæam a crapula tolli, aſſerit Linnæus: extus diſcutiendi & roborandi ergo in uſum trahitur.

* *Aqua deſtillata* Val. Cord. * *Aqua benedicta Serpylli* Mynsicht. eſt aqua vinoſa aromatica roborans & reſolvens, quæ in morbis frigidis ad aliquot cochlearia dari poteſt: * *Spiritus* Brandeburg. * *Oleum deſtillatum* Val. Cord.

* Seseli, σέσελι, *Bergkümmel*. *Creticum* & *Maſſilienſe* in officinis occurrit, prius Noſtrates ſub *Montani* nomine recipiunt.

Creticum oblongum eſt convexo-concavum, tribus lineis eminentibus notatum, rufum, odore nullo, ſapore levi, parum aromatico gaudet.

Maſſilienſe priore minus album eſt, & ſapore evidenter aromatico gaudet.

Creberrime in officinis unum alteri ſubſtituitur.

Prius deſumitur a *Laserpitio*, planta umbellifera, utroque involucro & ſeminibus profunde ſtriatis inſtructa: *Silere* Blacwell 426 foliis ovato-lanceolatis, integerrimis, petiolatis gaudente, Orientis, Europæ Meridionalis & Helvetiæ civi: alterum nobis ſubminiſtrat *Seseli* cujus umbella involucrum univerſale nullum, partiale paucifolium habet, ſemina

ſtriata ſunt: *Tortuoſum* L. foliolis linearibus faſciculatis diſtinctum, Europæ auſtrali indigenum.

Non raro variarum aliarum plantarum umbelliferarum ſemina, his ipſis ſubſtituuntur.

Ab Hippocrate medicamentis uterinis Seſeli adſcribitur, Galenus illud ad movendam urinam, morbum comitialem & orthopnœam laudat; cum plurima ſemina aromatica habeamus, illud hodie eviluit.

* Spica Nardi, ςάχυς νάρδος, Ejus duplex genus hodie proſtat:

Spica Indica, Νάρδος Ινδική, *Mariæ Magdalenæ Blumen.* Eſt capitulum exiguum radicis, plurimis nervis foliorum marcidorum inſtructum, qui ſibi invicem incumbunt & convoluti ſunt, colore ferrugineo, odore gravi, cui aliquid ſitum redolens accedit, ſapore leviſſime amaro inſtructum.

Spica Celtica, Νάρδος κελτική. Efformatur a Radiculis, quæ foliis exiguis tanquam ſquammis veſtiuntur, unde quoque nervi foliorum marcidorum prodeunt, odore ad priorem accedit, ſapore gaudet evidentius amaro, leviter ſalino & aromatico.

Andropogon Nardus L. paniculæ ramis multum ſubdiviſis & proliferis gaudet.

Creſcit in India & Syria.

Valeriana Celtica L. floribus triandris & foliis ovato-oblongis, obtuſis, integerrimis diſtinguitur.

Alpium Europæ Meridionalis & Helvetiæ civis.

Ex Indica Neumann $\frac{1}{8}$ Extracti ſpirituoſi, aquoſi autem $\frac{1}{6}$ & pauciſſimum Olei odorati obtinuit: Cartheuser Extracti ſpirituoſi $\frac{1}{14}$ circiter & $\frac{1}{6}$ aquoſi aromatici.

Galenus inde urinam moveri, & fluxiones viſcerum medelam recipere, Celticam præterea Indica debiliorem eſſe, monet, quod ultimum ſaltem de noſtris aſſerere non auderem, hodie utraque vix intus datur,

ſed interdum ad balnea adhibentur. HASSELQUIST refert, apud populos interioris Africæ & Abyſſiniæ, qui inde unguentum coſmeticum parant, adeo magnum Spicæ Celticæ uſum eſſe, ut quotannis pro pretio 6000 thalerorum ex Germania, per Venetias, in Ægyptum mittatur.

* *Eſſentia* Wurtemb.

* STOECHAS, στιχὰς, στοιχὰς. Ejus aſſervantur Spicæ cylindraceæ, multis calicibus ſibi arctiſſime incumbentibus efformatæ, ex quarum ſummitate flores marcidi eminent, colore gaudent cinereo, odore levi, ſapore aromatico ad lavendulam accedente, ſed magis reſinoſo.

Lavendula Stœchas L. BLACWELL 241 foliis lanceolato-linearibus & ſpica comoſa diſtinguitur.

Creſcit in Oriente & Europa Meridionali.

Olei odorati largam quantitatem, Extractum aquoſum amarum & ſubadſtringens, ſpirituoſum autem aromaticum largitur. LEWIS. Olei odorati perparum, Extracti ſpirituoſi $\frac{1}{7}$ circiter, aquoſi $\frac{5}{12}$ fere. NEUMANN.

Hanc Stoechadem *Arabicam* MESUE dixit, quam denominationem adhucdum ſervat, ut ab aliis plantis cognominibus diſtinguatur.

Cum flores ſtoechadis Arabicæ, prouti hodie in officinis proſtant, ut plurimum effœti ſint, evilueruntt, & ipſis lavendula, efficacior omnino ad obſtructiones viſcerum reſerandas, humores attenuandos & ſolida roboranda, ad quos a GALENO laudati fuerunt, ſubſtituitur.

THYMUS, θύμον, *Thym*, *Thymian*: Recipimus ejus Cauliculos teneros, foliis exiguis ovatis & verticillis florum exiguorum veſtitos, odore proprio, ſapore aromatico, grato, linguam pungente inſtructos, albidos.

Thymus Vulgaris L. BLACWELL 211. floribus verticillatis & foliis ovatis diſtinguitur.

Creſcit in Europa Meridionali, apud nos in hortis colitur, & noſtras hyemes optime fert.

Olei Odorati $\frac{1}{128}$ inde obtinui: LEWIS $\frac{1}{480}$ & præterea Extractum aquoſum, ſubſalinum, ſpirituoſum parum odoratum, ſaporis penetrantis camphorati accepit: CARTHEUSER olei odorati $\frac{1}{85}$ circiter, Extracti aquoſi $\frac{1}{3}$ fere, reſinoſi ad $\frac{1}{5}$.

Quas HIPPOCRATES de reliquis aromaticis vires adducit, etiam de thymo laudat; hodie magis in culinis tanquam condimentum, quam tanquam medicamentum in officinis uſurpatur.

* *Aqua deſtillata* VAL. CORD. * *Spiritus* Pariſ. * *Oleum deſtillatum* VAL. CORD.

VALERIANA Barb. *Baldrian.* Radicem officinis ſubminiſtrat, quæ ex capite craſſiuſculo & brevi, cui fovea, unde caulis exierat, inſculpta eſt, copioſiſſimas fibras capillares emittit, extus fuſca, intus alba, odorem fortem, qui ad Nardum accedit, ſaporem ſalinum habet.

Valeriana Officinalis L. BLACWELL 271 floribus triandris & foliis omnibus pinnatis diſtinguitur.

Creſcit in omni Europa, præter multum Meridionalem.

Aquam valde odoratam, ſed nullum Oleum largitur, $\frac{1}{4}$ Extracti aquoſi, nauſeoſe dulcis & acris, $\frac{1}{8}$ ſpirituoſi. LEWIS: Extracti aquoſi $\frac{13}{24}$, ſpirituoſi $\frac{3}{8}$ circiter NEUMANN: Extracti aquoſi $\frac{5}{16}$ fere & $\frac{1}{5}$ circiter ſpirituoſi. CARTHEUSER.

FABIUS COLUMNA virtutem hujus radicis antepilepticam, in ſe ipſo & multis aliis expertam, celebrat, eandem propriis obſervationibus confirmarunt, MARCHANT, CRUGER, LENTILIUS, SCHUCHMANN, SAUVAGES, Cl. SCOPOLI, Illuſtres STOERCK, TISSOT, HALLER &c. qui ultimus eandem, iis quorum

nervi nimis ſenſiles ſunt, quoque utilem eſſe, vidit; Illuſtris STOERCK præterea eam egregie ad fugandos vermes facere obſervavit; ejuſdem intus ſumtæ vires oculos roborantes, TABERNÆMONTANUS & STANTKE probant. Datur ſingulis diebus ejus pulvis ad drachmam unam.

* *Aqua deſtillata* VAL. CORD. omnino efficax: * *Extractum* Pariſ. ipſa radice minus efficax: * *Eſſentia Valerianæ compoſita* Wurtemb. eſt *Eſſentia Bezoardica* HERRMANN ad febres malignas laudata.

VANIGLIA Recent. Conſtituitur a Siliquis dimidio pede longioribus, dimidium pollicem latis, utroque extremo producto & obtuſo, compreſſis, ſtriis longitudinalibus notatis, uno margine craſſiuſculo, altero acuto inſtructis, profunde fuſcis, ſplendore quodam, quaſi oleoſo, ſimilique tenacitate gaudentibus, pulpam granulatam includentibus, odore fragrante ad flores Perſicorum accedente, & ſapore aromatico ſenſus recreantibus.

EPIDENDRON. Corollam pentapetalam, nectario quadrifido & ringente auctam, ſpathis vagis ſuſtentatam, diantheram, monogynam habet, & ſiliquas longas: *Vanilla* L. habitu ſcandente, foliis ovato-oblongis, nervoſis, ſeſſilibus diſtinguitur.

Creſcit in Jamaica, Cajenna & America Meridionali.

Fructus maturi ut conſerventur, oleo inungi ſolent; ſub initium Seculi ſuperioris, parum adhuc in Europa noti.

Oleum odoratum fundit, ſpiritu vini omni odore privatur.

Ob fragrantiam æque, ac evidens, quo pollet, aroma, ad roborandum caput, & reſtituendum robur primarum viarum adhibetur. Datur in Infuſo ad drachmam unam. Præcipuus ejus uſus eſt ad parandam Chocolatam, aut ad condimenta.

* WINTERANUS CORTEX Recent. *Canella alba* Quorumdam. Hoc nomine venit cortex craſſus, in tubos convolutus, extus ſtriis tranſverſis notatus, flavicans, intus albus, ſapore acriuſculo, aromatico inſtructus.

WINTERANIA L. BLACWELL 206. Corollam pentapetalam habet, nectario auctam, calyce trifido ſuſtentatam, polyantheram, monogynam, baccam tripyrenam.

Creſcit in America Meridionali.

Oleum eſſentiale calidum fundit, quod crebro Oleo caryophyllorum ſolent adjicere. BROWN: Olei ſpiſſiuſculi ultra $\frac{1}{768}$, Extracti ſpirituoſi parum aromatici $\frac{1}{7}$ fere, aquoſi, amari $\frac{1}{5}$ circiter obtinuit CARTHEUSER.

WILHELMUS WINTER nauclerus anglus anno 1579 hunc corticem ex freto Magellanico Europæ intulit.

Ob vires ad ſcorbutum facientes maxime laudatur, vi quoque reſolvente & roborante morbis ſeroſis, aut cum viſcera obſtructa fuerint, commendatur. Datur ad drachmam dimidiam.

* *Aqua deſtillata* Wurtemberg.

* ZEDOARIA Lat. Barb. *Zittwer*. Siſtit Radices aliquot pollices longas, minimum digitum craſſas, levibus rugis & tuberculis diſtinctas, extus gryſeas, intus rufas, odore proprio, ad camphoram accedente, ſapore acri, aromatico, amaricante inſtructas: Radices rotundiores olim a vulgaribus, quas *longas* dixerunt, diſtinguere ſolebant.

Kæmpfferia Rotunda L. BLACWELL 399 folia habet lanceolata & petiolata.

Creſcit in Madagaſcar & in India.

Largitur Oleum odoratum ſpiſſum GEOFFROI: *Extractum aquoſum* debile & nauſeoſe amarum eſt, ſpirituoſum calidum, aromaticum, grate odoratum

Lewis: Olei odorati $\frac{1}{128}$, Extracti aquoſi $\frac{1}{3}$ circiter, ſpirituoſi $\frac{1}{11}$ fere. Neumann: Extracti aquoſi $\frac{1}{3}$, ſpirituoſi $\frac{1}{16}$ Cartheuser.

Primi Arabes hanc radicem in uſum traxerunt.

Laudatur medicamentum aromaticum, incidens, roborans.

* *Aqua deſtillata* Wurtemb. eſt aqua vinoſa: * *Aqua compoſita* Juncken, non ingratum medicamentum ſtomachicum & carminativum: * *Oleum deſtillatum* Val. Cord. * *Extractum* ſpirituoſum & aquoſum commixta Wurtemberg.

Zingiber, ζιγγίβερις, *Zinziber* Barb. *Gingembre, Ingwer*, *Imber*. Largitur Radices plus minus lobatas, lobis varie figuratis, omnibus rotunde terminatis, rugis plus minus eminentibus notatas, extus flavicantes, intus ex rufo flavas, odore proprio, ſapore multum acri, aromatico inſtructas.

Rejicimus rubras & illas quarum ſuperficies, ad tegenda foramina, cruſta quadam terrea obducta eſt.

Amomum Zinziber L. Blacwell 402 obſervante Brown, duas antheras habet & calicem ſpathaceum, ſcapo nudo & ſpica oblonga gaudet.

Creſcit copioſe in omni India, inde per Luſitanos in Americam Meridionalem tranſlatum, ibi frequenter hodie colitur & in Europam mittitur.

Radices epidermide privatæ & aqua coctæ nos adeunt.

Largitur $\frac{1}{68}$ circiter Olei odorati, ipſa radice minus acris & Extractum aquoſum fervidum Gesner: Olei odorati $\frac{1}{128}$, Extracti ſpirituoſi $\frac{1}{15}$ fere, aquoſi $\frac{1}{4}$. Neumann. Olei odorati $\frac{1}{128}$, Extracti aquoſi $\frac{1}{4}$, ſpirituoſi $\frac{1}{12}$. Cartheuser.

Ratione virium ſatis prope ad piper accedit, ſed eodem, obſervante Galeno, mitius agit, attenuando & ſtimulando concoctionem ciborum juvat, hinc & hodie adhuc tanquam condimentum illis adjicitur;

interdum

internum admiſcetur medicamentis, quibus mucum priorum viarum incidere tentamus. Datur ad grana octo. Extus ad evocandum ex tumente uvula mucum remedium præſentaneum eſſe ſolet. STENO Zinziberis radice ſaliva humectata & oculo admota viſus aciem reſtitutam recenſet, & BORRICHIUS eandem in pulverem comminutam & aqua madefactam, palpebris cum ſucceſſu in imminente cataracta impoſitam teſtatur, recipitur etiam ad apophlegmatiſmos.

* *Oleum deſtillatum* SCHROEDER. *Zinziber coctum* Noſtr. ad reſtituendas vires digerentes, cum ſucceſſu datur. *Conditum Zinziberis* VAL. CORD. ex India ad nos adducitur, ad ſeſqui drachmam exhibetur eis, qui morbis frigidis primarum viarum laborant.

§. 26.

III. RESINÆ.

Huc refero ſubſtantias, ignem capientes, evidenti odore inſtructas, in aqua non ſolvendas, quarum plurimæ calore liquantur & in modum olei fluunt, omnes, una ſaltem excepta, oleum odoratum, aquæ inde abſtractæ impertiunt, & hinc ad aromata (§. 25.) accedunt.

§. 27.

Docet experientia, Reſinas partibus, quas obducunt, evidentem rigiditatem conciliare, hinc roborantibus jure adſcribuntur (§. 22.). Sed eaſdem putredini quoque reſiſtere, omnis ævi experientia evicit, hunc effectum videntur præſtare, dum a partibus, quibus adhærent, aerem arcent, in ſubſtantiam fibrarum deſcendendo, nexum earum firmant, motum deſtructorium cohibent, acidum quoque, putrido ſemper adverſum, ſubminiſtrant, hinc *An-*

tiſepticis adſcribuntur; eædem ſaponaceis unitæ diſſolutionem obſtructorum in pus juvant, & ſua vi antiſeptica, ne hoc corrumpatur, cavent, hinc *Digerentium* vires optime exſequuntur, & cum novam, quæ ſub pure ſurgit, carnem roborent, conſolidationem egregie promovent & *Conſolidantia, Traumatica, Epulotica* conſtituunt. Sed id circa earum adhibendi modum notandum eſt, eas, cum omne aquæ commercium reſpuant, & hinc a noſtris humoribus recipi non poſſint, ſemper alicui ſaponi eſſe jungendas, quando tanquam medicamenta debent uſurpari.

§. 28.

Indicantur Reſinæ 1) ubicunque aromata proſunt, 2) cum tonus viſcerum multum fuerit dejectus, 3) aut ulcera aliquam partem internam depaſcuntur: extus eaſdem adhibemus 4) ſub qualicunque læſione continui partium mollium, 5) ad roborandas membranas, 6) ad diſcutiendas ſtagnationes: in penultimo caſu ſub forma ſuffitus maxime in uſum trahuntur, in ultimo tanquam ſuffitus, cataplaſmata, emplaſtica. Abuſus Reſinarum 1) eadem ac ille aromatum mala gignit (§. 25.) 2) rigiditatem producit, 3) morbos ab excretione ſalutari cohibita oriundos excitat, 4) ſalubrem abſceſſuum & ulcerum depurationem impedit.

α. VEGETABILES.

* Aloes Lignum Arab. ἀγάλλοχον, *Agallochum* Veterum. Advehuntur ad nos ſub hoc nomine, fruſta lignoſa variæ magnitudinis & craſſitiei, ponderoſa, colore badio aut nigro tincta, ſtriis nigricantibus diſtincta, aut reſinam nigricantem, parum ſapidam in ſinubus quaſi exeſis vehentia; dum hæc fruſta ignem capiunt, fundunt reſinam, quam habent, & fra-

grantem odorem emittunt, qui autem a ſubſequente Ligni fumo mox turbatur.

Quo plus reſinæ hæc fruſta vehunt, quo magis ponderoſa ſunt, quo evidentius badia vel nigra ſunt, eo reputantur meliora. De arbore, unde hoc lignum deſumitur, nihil certi conſtat, non vana videtur conjectura, varium arborum genus in montibus Indiæ Orientalis contingere, quod per ſenium reſinam recipit, ea plane ratione, quam circa varias Pinus ſpecies in Europa obtinere videmus, arbores reſina fœtæ cædi & fruſta L. Aloes nomine in univerſum venire; illa, quæ copioſiſſimam & ſuaviſſimam reſinam habent, *Calambuc* appellant, & ab Indis tam ad uſum religioſum, quam ad luxum adhibentur, fruſta parciore reſina farta ſub *Garo*, L. *Aſpalathi*, *Agallochi*, *Aquilæ* titulo ad nos mittuntur, colore & ratione reſinæ, quam vehunt, adeo differentia.

Cum L. Aloes inter nos proſtans adeo diverſum ſit, hinc facile patet, rationes ejus principiorum etiam multum differre.

Hoffmann inde vix $\frac{1}{320}$ Olei odorati, quod conſiſtentiam butyraceam habet, obtinuit: Neumann Extracti reſinoſi $\frac{1}{2}$ fere, aquoſi $\frac{1}{3}$ circiter: Cartheuser $\frac{3}{8}$ Extracti ſpirituoſi inertioris & aquoſi $\frac{1}{4}$.

Laudatur hujus ligni ſuffitus ob vires cephalicas & cardiacas, olim ſub forma pulveris quoque intus dabatur, ſed certiſſime ſine effectu.

* *Reſina* Angeli Salæ iners: * *Eſſentia* Hamburg. * *Aqua deſtillata* Pariſ.

* Anime Gummi Recent. ſub fruſtis variæ magnitudinis ad nos adducitur, quæ citrina ſunt, pellucent, & odorem ſuavem ſpirant. Minus bona reputantur cortice reſinoſo, magis nigricante hinc inde obſeſſa.

Hymenæa L. Corollam pentapetalam habet, fere regularem, duplici calice, quorum exterior bifi-

dus, interior quinquefidus eſt, diploſantheram, monogynam & ſiliquam pulpa farinaceo-fibroſa fartam.

Creſcit in America Meridionali.

Primus AMATUS hujus reſinæ mentionem facit, & illud a Luſitanis ex Guinea & Mina in Europam vehi, in patria autem *Aniimum* vocari; ex quo PLUMIER arborem *Courbaril* dixit, Galli etiam reſinam hoc nomine appellant. Hodie omnis ex America ad nos adducitur.

Nonniſi in ſpiritu vini ſolubilis, pauciſſimum Olei odorati fundit. LEWIS. Tota in alcohole diſſolvitur, Extracti aquoſi $\frac{1}{16}$ largitur. NEUMANN.

Laudatur ejus ſuffitus, ſed rariſſime præſcribitur.

BENZOES G. Barb. *Aſa dulcis* Recent. Eſt reſina cujus magnæ maſſæ, quarum ſuperficies veſtigia ipſis a texto junceo impreſſa gerit, ex laminis rubro-fuſcis conflata, quibus grana variæ magnitudinis *Ungues* ſeu *Amygdalæ* dicta inhærent, odorem gratum ſpirat, ſaporem dulcem habet, calore liquatur.

Quo magis fruſta pellucent, quo albidioribus & copioſoribus unguibus ſcatent, eo ſunt meliora; ſordibus obſeſſa, corrupta a Mercatoribus *en Sortes, in Sorten* dicuntur, quæ appellatio etiam ad reliquas viliores medicamentorum ſpecies tranſiit.

Minus bene ſubſtantiam, ex Sumatra, Java, Siam, Borneo, Madagaſcar ad nos allatam, a *Lauro Benzoin* L. repetere ſolent, Virginiæ cive & noſtræ hyemis patientiſſima. Ill. LINNÆUS eam recentiſſime a *Croton Benzoe* L. foliis linearibus nudis & venis rubris diſtincta, derivat.

GRIMM refert, eam ex vulnerato arboris ſexennis cacumine effluere & unam arborem non ultra tres libras reſinæ largiri.

Innotuit demum, quum Europæi navigationes in plagas Orientales inſtituerunt.

Tam, ſi cum aqua tractatur, quam ſi ſub juſto inſtrumentorum apparatu calori exponitur, ſalem eſſentialem oleoſum fundit, qui ſub *Florum* nomine venit, & vulgo $\frac{1}{10}$ æquat. Deſtillata $\frac{1}{3}$ florum impuriorum, $\frac{1}{24}$ Olei, $\frac{1}{6}$ ſpiritus acidi circiter fundit. NEUMANN.

Intus rariſſime datur, ad ſuffimigia maxime recipitur.

Flores vid. *Inſt. Chem.* * *Oleum* VAL. CORD. exolevit: *Tinctura* SCHROEDERI eſt ſolutio Benzoes ſpirituoſa, ejus aliquot guttæ aquæ inſtillantur, quæ deinde, ſub nomine *Lactis Virginei*, ad uſus coſmeticos recipitur: * *Eſſentia ſimplex* Wurtemberg. eſt ſolutio Benzoes in ſpiritu Aniſi: * *Eſſentiam compoſitam* Eorundem ego ſaltem, cum non poſſit non ſanguinem commovere, ad morbos pectoris nunquam auderem exhibere, uſibus coſmeticis melius reſpondebit.

CAMPHORA Lat. Barb. Ejus varia genera recenſent Auctores: * unum ex radice *Lauri Cinnamomi* L. ope deſtillationis cum aqua obtinetur, & ad nos in exiguis granulis pelluciditſimis adducitur, odore & ſapore cum Camphora inter nos vulgari convenit; * ſecundum a Borneo vel Sumatra & hujus ſede regia *Baros* denominatur, granis majoribus conſtat, centuplo cariori pretio quam tertium, vel recentiſſime DEJEAN, apud Ill. GAUB, teſtante venditur, nec hoc unquam in tabernis occurrit: tertium ſub forma granorum parvorum, flavicantium, quæ interdum in maſſas majores collecta ſunt, ad nos adfertur, eandem Amſtælodami, ratione in *Inſtitutionibus Chemiæ* dicta, in propriis vaſis ſublimant, unde in panes concavo-convexos, cryſtallina albedine ſplendentes, quorum vertex, ob ſublimationis rationes perforatus eſt, fragiles, efformatur; adeo inflammabilis, ut etiam ſupra aquam ardeat, proprio fortiſſimo, caput quoque obnubilante, odore gaudet & ſapore, qui linguæ leviſſimum amari, evidentiſſimum frigoris ſenſum imprimit,

dentibus adhæret, nec niſi cum aliis ſubſtantiis ſubacta in pulverem teri poteſt.

Laurus Camphora L. BLACWELL 347 floribus dioicis & foliis trinerviis, ovato-oblongis, diſtinguitur.

Creſcit copioſiſſime in Japan.

Hujus arboris partes conſciſſæ; cum aqua in lebete, qui operculo, ſtramine intus obducto, tegitur, coquuntur, & ita efficitur, ut Camphora operculo ſtramineo accreſcat.

Arabibus egregium hoc medicamentum debemus, ſagaces illi, id ipſum medicamentis refrigerantibus adſcripſerunt, licet multa habeat, quæ calidis annumerandum eſſe ſuadent; ſapor, & non pauca cum illo inſtituta experimenta probant, non modo illud corpora, quibus ingeritur, non exæſtuare, ſed evidenter etiam refrigerare: HOFFMANN ab ejus drachma dimidia calorem non intendi, pulſuum numerum non creſcere, ſenſum frigoris ad præcordia excitari, eſt expertus, vel duas drachmas pulſum non accelerare LOESECKE vidit, a ſcrupulo uno pulſum imminui, a drachma dimidia eundem augeri & caput obnubilari, a ſcrupulis duobus convulſiones quoque ſurrexiſſe obſervavit ALEXANDER, Cl. CULLEN a largiore doſi frigus & pallorem cauſari monet. Hos effectus videtur producere ejus virtus motum ſpirituum retardandi, id quod obnubilatio capitis, vel ſolo ejus odore excitata, quotidiano experimento experiunda, & convulſiones imo mors in quadrupedibus, avibus & ranis a Cl. MENGHINI obſervatæ, facile evincunt, ab hac ejus vi ſedante ſequuntur virtutes contra maniam, a PARACELSO jam annotatæ, & obſervationibus KINNEIR, TRIEWALD, WERLHOFF, BOENNECKEN confirmatæ, illæ præterea quibus epilepſiam varii generis curari, Cl. CULLEN, HANNES & LOCHER monuerunt, & quibus vires ſialogogas mercurii & evacuantes draſticorum infringi

QUINCY, BARRY, RAULIN, SCHREIBER, HUXHAM & MISSA fide conſtat & cantharidum vim irritantem, notante QUINCY, & febres intermittentes ſiſti obſervante BARTHER, cardialgiam quoque ſopiri teſte KULBEL. Ea inſuper quæ a Camphora extus applicata effici, iterata multum tentamina docuerunt, occaſionem dederunt eandem ad caſus analogos intus quoque exhibendi, eamque in illis quoque cum ſucceſſu dari, confirmavit experientia; in inflammationibus internis ſummo cum fructu propinari, quotidie videmus, & CRAANEN, HOFFMANN, WERLHOFF, TREW, BERGER, ALBRECHT, WOLFF, POUTEAU &c. obſervationibus probant. In his caſibus ſanguinem ſpiſſum inde attenuari, evidens eſt, id quod ſibi in univerſum iteratis experimentis innotuiſſe, HOFFMANN teſtatur, qui etiam ipſam veneream ſpiſſitudinem inde minui, obſervavit. Vim Camphoræ, qua putredinem arcet, Ill. PRINGLE & *Eſſais pour ſervir à l'hiſtoire de la putrefaction* multis experimentis probarunt, hinc liquet cur eandem in morbis malignis cum tanto ſucceſſu adhibitam fuiſſe, apud RIVERIUM, WERLHOFF, BOESSEL, WEITBRECHT, ROSEN, WAGNER, HESS, HÆNEL, WOLFF, VITALIS, TRUMPEL, SCHREIBER, Illuſtr. HALLER, Cl. HUXHAM, LYSON &c. legamus. Eandem denique ad fugandos vermes cum ſucceſſu exhiberi, ex MENGHINI obſervationibus circa inſecta ejus odore percuntia, probabile fit & Cl. PRANCKE evicit.

In morbis inflammatoriis ad grana tria, aliquot per diem vicibus exhibetur, in morbis malignis ad ſcrupulum unum, in mania ad drachmam dimidiam datur.

Externe ad diſcutiendas ſugillationes & inflammationes polychreſta eſt, & ad arcendum ſphacelum cum ſucceſſu applicatur; glandulas eandem difficilius ferre, LOESECKE monet, denti carioſo immiſſa dolores multum lenit.

Spiritus Vini Camphoratus, *Eſſentia Camphorata* QUERCETANI Pariſini duplicem habent, unum cum ſpiritu vini ſimplici, alterum cum rectificato, polychreſtum omnino medicamentum diſcutiens: * *Oleum* ope argillæ obtinendum ROLFINCK ipſius Camphoræ vires videtur habere: * *Oleum* per ſpiritum Nitri paratum LEMERY medicamentum rodens: * *Oleum Bezoardicum* WEDEL, potius ROLFINCK egregium tam ad internas, quam ad externas inflammationes diſcutiendas, medicamentum, ejus ope WHYTT atheroma curavit.

* CARANNÆ GUMMI Recent. Apportatur ad nos in magnis maſſis ex viridi nigricantibus, quibus extus reliquiæ involucri juncei, quo involvi ſolent, adhærent, ſapore gaudet non multum reſinoſo, accenſum, odorem non ingratum ſpirat.

Apportatur ex America Meridionali, character arboris unde obtinetur, nos adhucdum latet.

MONARDES refert G. Carannæ medio Seculi XVI primum in Hiſpaniam allatum fuiſſe, ſed id quod hodie proſtat a MONARDES deſcripto ſive vilius eſt, ſive ab eo omnino diverſum.

Aqua ejus quartam partem diſſolvit, reliquum alcohol, Olei odorati largiorem quantitatem fundit: Extractum aquoſum amaricat. LEWIS. Extracti aquoſi $\frac{3}{8}$, ſpirituoſi $\frac{3}{4}$. CARTHEUSER.

Ad uſus nonniſi externos reſolventes & roborantes uſurpatum, hodie exolevit.

COPAIBA BALSAMUM Recent. Eſt liquor reſinoſus terebinthina magis fluidus, coloris pallide citrini, ſaporis acris, amaricantis, linguæ diu inhærentis, odoris proprii aromatici, minus grati.

Minus pellucidum & tenacius rejiciendum.

Copaifera L. Corollam tetrapetalam habet, decantheram, monogynam; fructus nux eſt.

Creſcit in Americæ Meridionalis terra firma.

Primus Celeberrimus JAQUIN accuratiorem arboris notitiam dedit, ex cujus trunco inciſo balſamum effluit, quod ſub finem Seculi XVI ſatis rarum adhuc in Europa fuiſſe, ex CLUSIO patet, Seculo ſuperiore ad finem vergente demum in officinas receptum eſt.

Olei odorati $\frac{1}{2}$ fere. LEWIS, ego $\frac{1}{5}$ inde obtinui, nequaquam viride, ad $\frac{3}{8}$ uſque CARTHEUSER.

Urinam inde amaram reddi, FULLER contendit.

Apud Indos multo uſu eſt ad conſolidanda vulnera, PISONE & Ill. JAQUIN teſtibus, & ad gonorrhœam laudatur, etiam nimis frequenter ab empyricis Europæis ad ultimum finem adhibetur, ſed a medicamento multum calido hic non poſſe non gravia mala ſurgere, facile evincitur, quod præterea non abſterſi ulceris ichorem cohibendo, multum omnino lædit: in fiſtula perinæi & iſchuria contumaci profuiſſe, HOPPE vidit, in fluore albo RIEDLIN, in ſuppurationibus pectoris internis VALCARENGHI. Datur ad guttas decem, cum vehiculo ſaponaceo, quando balſamicis uti, rationalis indicatio ſuadet; quia autem præ reliquis magis humores commovet, hinc rarius a prudentibus uſurpatur.

Solutionem cum Spiritu Vini alcaliſato paratam, Noſtrates ſub titulo: * *Tincturæ Balſami Peruviani albi* aſſervant, medicamentum admodum calidum.

* COPAL GUMMI. Proſtat ſub forma fruſtorum variæ magnitudinis, quorum maxima vix nucem juglandem æquant, pellucida, citrino colore dilutiore tincta, ita dura ut ungue radi poſſint, inodora, inſipida, accenſa jucundum odorem emittunt.

Color dilutius citrinus, durities, abſentia odoris & indiſſolubilitas in alcohole ſunt ſigna bonitatis.

Cum Indi, teſte HERNANDEZ, quodlibet gummi, *Copalli* appellent, hinc non miramur adeo varia Copal genera in tabernis occurrere.

Rhus. Corollam pentapetalam regularem, calice quinquefido ſuſtentatam habet, iſantheram, trigynam, & baccam monopyrenam: *Copallinum* L. foliis pinnatis integerrimis, petiolo membranaceo, articulato diſtinguitur.

Creſcit in Virginia.

Sed Hernandez inter novem Copalliferarum arborum ſpecies, unam modo adducit Rhois foliis inſtructam, & vulgo aſſerunt, G. Copal ex America Meridionali ad nos adduci.

Egregia eſt Ill. Macquer conjectura, Copal eſſe oleum unguinoſum acido denſatum.

Elemi Gummi Lat. Barb. Eſt ſubſtantia flava, cum immixta viriditate, ſicca, inter digitos lenteſcens, odore proprio, ad fœniculum accedente, inſtructa; olim in fruſta cylindracea denſata, foliis arundinaceis involuta ad nos mittebatur, & hoc verum Elemi, ſive Æthiopicum eſſe, Geoffroi reputat, ab aliquot retro luſtris proſtat in magnis maſſis, ciſtis incluſis, ego inter utrumque nullam, quæ notari meretur, reperio differentiam.

Amyris. Corollam edit tetrapetalam, calice quadrifido ſuſtentatam, diploſantheram, tetrantheram Cel. Burmann dicit, monogynam & drupam nuce nitida fartam: *Elemifera* L. foliis ternatis & quinatis, ſubtus tomentoſis diſtinguitur.

Creſcit in Nova Hiſpania.

Num alia arbor in Oriente, alia in Occidente noſtram Reſinam fundit? illa, quam Rumph adducit, genere ſaltem ab Americana differt.

Nonniſi in alcohole ſolubile, $\frac{1}{16}$ Olei odorati fundit. Lewis: totidem Olei odorati, $\frac{15}{16}$ reſinæ, $\frac{1}{48}$ Extracti gummoſi Neumann inde obtinuit.

Interne nunquam uſurpatur, externe applicatum in modum reliquarum reſinarum agit, & baſin conſtituit,

Balſami Arcæi, cui Wurtembergenſes Santalum rubrum, & parciorem unguinoſorum rationem adjiciunt, polychreſtum, quo vulnera devincire ſolent, medicamentum, ipſi proxime accedit * *Balſamum Vulnerarium* Minderer magis adhuc reſinoſum: * *Oleum deſtillatum* Schroeder.

Galbanum Gummi vid. *Reſolventia.*

Guajaci Resina vid. *L. Guajacum.*

Juniperi G. vid. *Juniperus.*

* Ladanum Gummi, λάδανον. Eſt ſubſtantia reſinoſa, nigra, levi odore, ſapore nullo inſtructa, calore manus emollienda, igne non fundenda, fumum proprii odoris, ſuaveolentem emittens. Id quod nobis ex Creta mittitur, in placentulas tortum eſt, vulgo *in Tortis* dicitur, non raro plures talium placentularum inter ſe conglutinatæ occurrunt: *liquidum ex Canada* dimidio prioris pretio venditur, maſſam mollem in modum extracti ſiſtit: *Hiſpanicum* in bacillos, illis quibus ſuccus liquiritiæ proſtat, ſimiles efformatum occurrit: *Barbaricum* maſſas refert paulo molliores, priore & tertio; in omnibus his, ego ſaltem, reſpectu odoris & ſaporis non magnam poſſum reperire differentiam.

Cistus. Corolla gaudet pentapetala regulari, calyce pentaphyllo, cujus duo foliola minima ſunt, ſuſtentata, polyandra, monogyna & capſula calice tecta: *Cretica* L. caulem arboreſcentem, folia ſpatulato-ovata, petiolata, enervia, ſcabra habet.

Creſcit in Archipelago.

Reſina, obſervante Tournefort, ex foliis exſudat, inde in Candia proprio inſtrumento, loris coriaceis efformato, colligitur, unde deraſa in maſſas efformatur, quibus arenam nigram admiſcere ſolent.

Totum in alcohole diſſolubile, aquam ſuo odore & ſapore imbuit, Oleum odoratum fundit. Lewis.

Reſinæ $\frac{3}{8}$, Extracti aquoſi $\frac{1}{8}$ circiter, inertis. CARTHEUSER.

Emolliendi, digerendi, adſtringendi ſcopo & ad defluxum capillorum a GALENO commendatur; hodie vix non totum eviluit, cum efficaciores & puriores reſinas habeamus.

* *Reſina* Pariſ. * *Oleum deſtillatum* KUHNRADT.

* LIQUIDAMBAR Rec. *Ambra liquida* Recent. Eſt balſamum, Peruviano magis ſpiſſum, nigrum, ſapore gaudet acriuſculo, odore ſtyracis.

LIQUIDAMBAR. Corollam amentaceam, relativam, monophytam, polyandram, digynam, fructum lignoſum, globoſum, ſemina, quorum appendices membranaceæ eminent, vehentem habet: *Styraciflua* L. BLACWELL 485 foliis palmatis gaudet.

Creſcit in omni America.

Arbores Americæ Meridionalis ex cortice vulnerato, hanc reſinam dimittunt, annotante Cl. KALM.

Ob vires balſamicas & ſuaveolentiam olim laudabatur, hodie ejus uſus eviluit, & ipſi ſtyrax ſubſtituitur.

MASTYX Lat. Barb. μαςίχη, *Maſtiche* PLIN. Proſtat ſub forma granorum variæ magnitudinis, ſiccorum, fragilium, avellanas nunquam excedentium, pellucidorum, colore levi citrino tinctorum, proprio odore, non ingrato, ſimilique ſapore, cui aliquid aromatici accedit, inſtructorum, ſub dentibus lenteſcentium, ſupra carbones fluentium & gratum odorem exhalantium.

Maſſas ex his granis, mediante reſina viliori conglutinatis, occurrentes *in Sorten* dicunt.

Piſtacia Lentiſcus L. BLACWELL 195 foliis abrupte pinnatis diſtinguitur.

Viret in Europa Meridionali, Archipelago, Palæſtina.

Hujus arboris. quem Veteres σχῖνον, *Lentiſcum* appellarunt, *Lignum* aſſervatur ſub forma fruſtorum variæ magnitudinis, ex pallido flaveſcens, cortice parum rugoſo, leviſſime ruſeſcente tinctum, odoris & ſaporis nullius.

Ipſa Maſtyche ex arboribus in inſula Chio cultis, quorum cortex Auguſto & Septembri menſibus vulneratur, effluit, in terram ſtillat & ibi denſatur; tantus eſt horum granorum proventus, ut coloni inſulæ eorum 300000 libras quotannis pro tributo ſolvant, teſte TOURNEFORT.

Maſtiche tota in alcohole diſſolvitur, aquam ſuo odore inficit, parum Olei odorati fundit. LEWIS. Oleum odoratum nullum, reſinæ $\frac{11}{12}$, plane nihil Extracti aquoſi largitur. NEUMANN.

Lignum Lentiſci adſtringendi ſcopo commendare ſolebant, Veteres inde dentiſcalpia pararunt, cum certiora adſtringentia habeamus, nec ullum hoc lignum in linguam effectum edat, hinc ejus uſus eviluit.

Maſtiche interne roborandi ergo & quidem præcipue, cum primæ viæ debilitatæ fuerint, adhibetur, olim quoque pro roborandis pulmonibus in uſum trahebatur. Doſis eſt ad ſcrupulum unum.

Extus tanquam diſcutiens a GALENO ad inflammationes viſcerum abdominalium laudatur, ejus ſuffitu membranam Schneiderianam in catarrhis, tunicas inteſtini recti in prolapſibus ani roboramus, illud pro firmandis dentibus & halitu oris ſuavi reddendo vel hodie adhuc inter Turcas obtinet, teſte HASSELQUIST, apud nos ad dentifricia adhibetur.

Spiritu vini ſolutam, ſuper alutam extenſam iſchiaticis ſolatio eſſe, multiplici experimento vidit Cl. CARTHEUSER, in odontalgia egregie conducit ſive maſticata, ſive denti carioſo immiſſa.

* *Aqua Summit. Lentiſci* Pariſ. * *Oleum deſtillatum* VAL. CORD. *Oleum infuſum* ſeu potius ſolutio in

oleo unguinoſo ÆGINETÆ ad roboranda viſcera abdominalia ventri inungitur: *Aquam Maſtichinam* Auguſt. a ZWOELFFER correctam, vinoſam Noſtrates præſcribunt, Wurtembergenſes ſimpliciorem & ſpirituoſam; egregium medicamentum ſtomachicum, quod in hyperemeſi maxime cum ſucceſſu adhibetur; datur ad unciam dimidiam * *Pilulæ Maſtichinæ* DE ABANO Aloes $\frac{3}{5}$, Maſtichis $\frac{1}{5}$, Agarici $\frac{2}{15}$ vehunt, non male exoleverunt: * *Spiritus Maſtichinus* Wurtemberg. præter Maſtichen varia adhuc aromata recipit, in frigidis ventriculi affectibus conducit: * *Syrupus* Brandeburg. medicamentum omnino laudandum.

OLIBANUM Lat. Barb. λίβανος, *Thus* Veter. *Encens*, *Weihrauch*. Efformatur a granis variæ magnitudinis, citrinis, rufo tinctis, tranſparentibus, figura irregulari inſtructis, fragilibus, ſub dentibus lenteſcentibus, odore proprio inſtructis & ſapore levi, ſuffitum gratum fundentibus: grana ſordidiora *Olibanum in Sorten* conſtituunt.

Veteres grana rotunda *Mares*, illa ubi grano majori minus inſidet *Fœminas*, granula exigua, rotunda *Thus Orobæum*, ramenta denique a detritis fruſtulis orta μάνναν dixerunt.

Olibanum ſylveſtre vid. Reſina Pini.

Incerta eſt arbor unde obtinetur, nec dum evictum illud a *Junipero Lycia* L. foliis ternis, undique imbricatis, ovatis, acutis Africæ & Arabiæ cive fundi.

HASSELQUIST refert, illud in utraque Arabia colligi, Meccam portari, inde Cairum duci, unde maxima pars Maſſiliam vehitur.

Patitur ſe ex aqua ſuſpendi. Reſinæ $\frac{3}{4}$ fere, Extracti aquoſi $\frac{5}{12}$, Olei odorati nihil fundit. NEUMANN.

HIPPOCRATES illud intus & extus, tam roborandi quam abſtergendi ergo adhibuit, GALENUS ad hæmoptoen & fluxus alvi commendat, hos

etiam Veteres Medici ſecuti ſunt; hodie rariſſime intus dari ſolet, ſed ob gratum, quem carbonibus injectum odorem ſpargit, ad ſuffitus roborantes & reſolventes adhibetur.

* *Oleum odoratum* Pariſ.

OPOBALSAMUM, ὀποβάλσαμον, *Balſamum de Mecca* Recent. Eſt Balſamum, quod conſiſtentiam terebinthina fluidiorem, reliquis balſamis non ſolidis ſpiſſiorem habet, colorem citrinum, ad rubrum vergentem, odorem fragrantem, ad citrum accedentem, ſaporem amaricantem, qui lignum, ſed mitius quam balſamus de Copaiba, ferit.

Amyris Opobalſamum L. foliis ternatis, integerrimis & floribus lateralibus, ſolitariis diſtinguitur.

Creſcit in Arabia, & quæ alibi vigere dicitur, eo tranſplantata colitur.

Autopta HASSELQUIST teſtatur, ipſum balſamum ex Arabia petræa, aliquot dierum itinere Meccam ferri.

Balſamum creberrime ſophiſticari, jam Veteres ſunt conqueſti, hinc multi fuerunt Auctores circa notas, quibus genuinum poſſit diſtingui, ſed nulla earum adeo certa eſt, ut ipſi poſſimus fidere, ſuavitas odoris enim, varios gradus habet, & teſte ALPINO pro varia balſami ætate variat, qui etiam monet, conſiſtentiam pro varia ætate diverſam eſſe, ſed ab illa evidenter pendet ejus qualitas, qua gutta aquæ inſtillata, ſe in telam calamo auferendam diffundit, coagulatio lactis a recente forſan poteſt fieri, nequaquam ab annoſo, unde acidum ſive avolavit, ſive partibus oleoſis obductum fuit, nec ego ſaltem mihi reſinam liquidam imaginari poſſum, quæ panno illita, nullam plane maculam ipſi relinquat. Id quod vulgo in tabernis proſtat, aliquo oleo unguinoſo, quod Seſameum vel Axungiam ſtruthionis eſſe, HASSELQUIST annotat, adulteratum eſſe videtur.

Tanta fuit ſemper hujus balſami auctoritas, ut fruticis * Lignum ſub nomine ξυλοβαλσάμȣ, fructum καρποβάλσαμον Græc. Recent. imo etiam * Viſcum arbori innatum in tabernas receperint; prius efformatur a virgis exiguis, gracilibus, cortice rugoſo, gryſeo tectis, inodoris, inſipidis, & quæ accenſæ gratum odorem ſpirant; alterum capſulas ſubrotundas ſiſtit, piſis minores, quatuor lineis eminentibus diſtinctas, ſuperne ſtylo exiguo terminatas, rugoſas, ex cinereo-rufeſcentes, inodoras, levi ſapore balſamico inſtructas, nucleum album includentes. Viſcus præ aliis nihil proprii habet.

Multi quidem ſunt omnium temporum Auctores in celebrandris hujus balſami viribus, ſed luxurians gentium Orientalium phantaſia multa vel hic quoque finxiſſe videtur, quæ experientia nequaquam probavit, raritas famam auxit, & cum jam Veteres, quod adulteretur, fuerint conqueſti, hinc habuerunt ejus præcones, quo ſe excuſarent, quando promiſſis non reſpondebat; ob gratiam & minorem vim calefaciendi, reliquis balſamis pro conſolidandis ulceribus internis præfertur.

Opobalsumum Siccum vid. *Balſamus Peruvianus.*

Peruvianus Balsamus Recent. Medium, ratione conſiſtentiæ inter Opobalſamum & Balſamum de Copaiba, locum tenet, odore fragrante, colore ex purpureo nigricante, ſapore leniter acri gaudet. Adhucdum non conſtat de planta, unde ſubminiſtratur.

Ex America Septentrionali & Meridionali, nec non ex inſulis Philippinis ad nos mittitur.

Noſtrum balſamum, ajunt, virgulta arboris cum aqua coquendo obtineri. * *Album* autem eſſe, & præſtantius, quando ſponte ex inciſa arbore effluit.

Mox a detecto novo orbe licet noſtrum balſamum innotuerit, ſub initio tamen Seculi ſuperioris valde rarum adhuc in Europa fuit.

Ab oleis unguinoſis non diſſolvitur. BARTHOLINUS. Olei odorati, quod evidenter Benzoen olet $\frac{1}{10}$, & per ſe deſtillatum Flores, benzoinis ſimiles, largitur. LEHMANN. Olei odorati $\frac{1}{16}$. HOFFMANN.

Proſtat & *Balſamus Peruvianus Siccus* quem quoque *Opobalſamum ſiccum* appellant, qui eſt reſina cum colore purpuraſcente flavicans, ſicca, Benzoen evidenter redolens, quæ parvis cucurbitis, propria ſubſtantia fungoſa obturatis, incluſa, ad nos advehitur.

Vires antecedentis edit, eo tamen cum calidius ſit, hinc nonniſi ad ſex vel octo guttas pro doſi datur; ad gonorrhœam & reſtituendum inteſtinis tonum, multum ab HOFFMANN laudatur, dyſenteriam inde curatam SCHROECK vidit, fluorem album & colicam RIEDLIN, colicam nephriticam WELSCH, abſceſſum renalem LEHMANN, colicam Pictonum, ejus guttis 40 cum ſaccharo datis, SYDENHAM. Extus ad ſolidanda vulnera, roborandas primas vias & curandas læſiones tendinum & membranarum adhibetur.

* *Eſſentia Balſami Peruviani* Hamburgenſ. medicamentum præcalidum, noſtris ſane hominibus non ſuaderem, illis minime qui ulceribus internis laborant: *Syrupus Balſamicus* HOFFMANN optime paratur, Balſamoſaccharum ſaccharo ad conſiſtentiam cocto adjiciendo; ad ulcera interna, nec non ad aſthma pituitoſum cum ſucceſſu adhibetur: * *Spiritus abſtractitius* HOFFMANN, ſcopo analeptico maxime laudatur.

PINI STROBILI Barb. Sunt Pinus Vulgaris tenella amenta, fere excluſa, intus viridia, extus rufis ſquammis tecta, cylindroidea, odore balſamico & ſimili ſapore inſtructa. Melius Summitates dicuntur cum Veteres non amenta, ſed fructus ϛϱοβίλυς dixerint.

Pinus Sylveſtris L. BLACWELL 190. foliis geminis, primordialibus ſolitariis diſtinguitur.

Per omnem Europam occurrit.

Laudantur multum ad morbos ſcorbuticos & eorum bonos effectus S. Pauli, Moellenbroeck, Michael, van Woenzel apud le Clerc probant.

Earum uncia una, cum tribus aquæ libris per viginti quatuor horas infunditur, ter de die infuſi unciæ ſex exhibentur, & ejus uſus per aliquot ſubſequentes menſes continuatur.

* *Eſſentia* Hamburg. * *Extractum* Wurtemb.

Pix, πίσσα, πίττα, *Poix*, *Pech.* Eſt ſubſtantia tenax, nigra, reſinoſa, odorem proprium minus gratum ſpirat & ſapore amaro linguam ferit.

Varia ratione ex *Pinu Sylveſtri* L. paratur: dum ſive arborem incidunt & more Canadenſium, Burdegalenſium, Gallo-Provincialium, Thuringorum reſinam exſudantem hoc nomine recipiunt, non raro fuligine tingunt, ſive ad rationem inter Macedones olim uſitatam, quæ hodie in Galloprovincia etiam obtinet, nec non in Louiſiana, Aquitania, Suecia, Valeſia & inter nos, ex humore ſub deſtillatione per deſcenſum fruſtorum inde elicito & ad juſtam conſiſtentiam cocto. Noſtrates deſtillationem ſuſcipiunt ex fornace, cujus amplus venter ſuperne & inferne multum anguſtatur, inferiori anguſto fini craticulam, & huic infundibulum ſupponunt, quod in canalem horizontalem terminatur, cui doliolum admovent; huic fornaci e limo ſtructæ, circumponitur paries quoque ex limo exſtructus, qui unius circiter pedis intervallo a fornace diſtat & ejus tria latera cingit, quartum quod anticum eſt nudum relinquens & ad illud utrinque apertus hians; fornax fruſtis pinus repletur, ejus orificium ſuperius limo clauditur, ignis in intervallo parietem & fornacem inter excitatur, ita deſtillat primum phlegma, quod Syros *Cedrinum* dixiſſe, Plinius monet, hoc ſequitur Oleum empyreumaticum, *Pix liquida vel navalis*, *Goudron*, *Theer* dicta, quod in proprio lebete, continuo agitatum in

Picem vulgarem coquitur; hæc ipſa variis uſibus accomodanda, variis ſubſtantiis miſcetur & varia nomina induit πισσέλαιον, *Pix ſutoria*, *Oleum Piſſinum* &c. Pici liquidæ ſolet Oleum tenuius ſupernatare, quod prius deſtillat πίσσανθος, *gelber Theer*.

Extracti reſinoſi vix ultra $\frac{1}{2}$, parum ultra $\frac{1}{8}$ Extracti aquoſi, $\frac{7}{35}$ circiter ſpiritus acidi, $\frac{1}{3}$ fere Olei inde obtinuit NEUMANN.

Cum Pix empyreuma habeat, hinc humores humanos diſſolvit & eorum motum intendit, picem liquidam jam GALENUS aſthmaticis & purulentis commendavit, anno 1744 BERCKLEY Epiſcopus Britannus morem Americanorum, quo aquam cum ſubquadruplo picis liquidæ per quatuor dies infundere, ambas crebrius agitare & aquam limpidam intus ad variolas ſive arcendas ſive mitiſſimas reddendas adhibere ſolent, repetiit, & eandem, ad uncias ſex mane & veſpera datam, quoque in inflammatione viſcerum, pleuritide, phtiſi, febribus epidemicis, aſthmate, ventriculo debilitato, malo hyſterico & hypochondrico, nephritide ſabuloſa, & morbis cutaneis egregios effectus edere vidit: ANONYMUS in *Recueil periodique* in ſe ipſo egregios effectus ad reſtituendum ventriculum, LE BEAU in ulceribus & fiſtulis, HASSELQUIST in lepra & lue venerea ſunt experti; hi effectus a partibus reſinoſis ope acidi ſolubilibus redditis, & hinc vires abſtergentes, roborantes, antiſepticas edentibus videntur pendere. BARTHOLINUS monet picem liquidam a Norwegis magno cum ſucceſſu ad febres malignas adhiberi.

Extus abſtergendi & reſolvendi ergo a GALENO ad lichenes, ad duros crudoſque tumores, hodie maxime ad emplaſtra adhibetur, quæ cuti fortius adhærere debent: ejus uſus ad dropaciſmos alibi explicatur.

* *Oleum deſtillatum* Val. Cord. quod eſt *Templinum* Schroed. ad uſus medicatos vix ulterius recipitur.

Populi Oculi, αἰγείρε κόκκοι, *bourgeons de Peuplier*, *Pappel-Knöpfe.* Sunt gemmæ oblongæ ex flavo rubræ, e ſquammis variæ magnitudinis, ſibi invicem incumbentibus efformatæ, ſuccum vehunt viſcidum, digitis adhærentem, ſuaveolentem, amarum; colligendæ ſunt antequam folia erumpunt, quibus quippe prodeuntibus, ſuccus imminuitur, imo totus deficit.

Populus. Relativa, diphyta eſt, mares in amentum longum colliguntur, cujus ſquammis multæ antheræ accreſcunt, fœminæ quoque amentaceæ, monogynæ, capſulas ovatas, ſeminibus papposis fœtas maturant: *Nigra* L. Blacwell 548. foliis deltoidibus, acuminatis, ſerratis diſtinguitur.

Creſcit per omnem Europam. præter maxime Septentrionalem.

Oculi populi aqua cocti & prelo preſſi ſuccum fundunt, Olei odorati exiguam quantitatem aquæ inde abſtractæ largiuntur, ſpiritus vini inde deſtillatus odoratus evadit. Weissmann.

Oculos Populi Hippocrates medicamentis uterinis adſcribit, hodie per ſe non in uſum trahuntur, ſed adhibentur ad

Unguentum Populeum Myreps. quod reſolvendi & refrigerandi ſcopo in frequenti uſu eſt; varia ingredientia recipit, quæ ſine virium detrimento poſſent omitti, hæ ipſæ potius a plantis ſolanaceis & ſucculentis, quam a gemmis videntur pendere: * *Eſſentia* Wurtemb. vulnerariis adſcribenda.

Resina, Ρητίνη, *Reſine*, *Hartz.* Eſt ſuccus reſinoſus ſiccus, tenax, ex arboribus coniferis Europæ obtentus.

Reſina alba, *vulgaris*, *Poix graſſe*, *Poix de Bourgogne*. Eſt ſubſtantia alba, quæ ſub magnis fruſtis proſtat, ex flavo albis, odoratis, ſiccis, tenacibus, fumum minus gratum, dum accenditur, emittit.

Obtinetur ex *Pinu Abiete* L. BLACWELL 198. foliis ſolitariis, tetragonis, mucronatis inſtructa,

Ubique in Europa obtinente, præter maxime Meridionalem.

Ex arbore portio corticis aufertur, & ita efficitur, ut ligno denudato, reſina ſub forma cruſtæ accreſcat, illa in lebetibus, quæ aquam habent, funditur, fuſa, committitur panno & ſub prælo exprimitur, hac ratione a ſordibus liberata, doliis committitur.

Reſina Pini, *Poix Reſine*, Variæ magnitudinis maſſas efformat, fragiles, ſiccas, flavas, tranſlucidas, quæ cum flammam ſuſcipiunt, fumum non ingratum emittunt; ejus minora fruſta formicæ in ſuos acervos ſolent congerere, & ea *Olibanum Sylveſtre* conſtituunt.

Sponte ex annoſa *Pinu Sylveſtri* L. effluit.

Varia alia reſinarum genera ex Abiete & Pinu quomodo parentur, Ill. DU HAMEL tradit.

Ad ulcera viſcerum curanda, tam extus quam intus adhibebatur ab HIPPOCRATE; hodie interne nunquam datur, extus roborandi, defendendi, maturandi ergo imponitur, unguentis & emplaſtris adjicitur, ut ipſis conſiſtentiam ſolidiorem & tenacitatem conciliet.

Emplaſtrum Citrinum Auguſt. ad ulcera & vulnera claudenda adhibetur: * *Emplaſtrum Iſchiaticum* BEZÆ valide reſolvit.

SAGAPENUM, σαγάπηνον, *Gomme Seraphique*, *Serapin Gummi*. Adducitur ad nos ſub forma Granorum, avellanis minorum, colore ex rufo flaveſcente, cornu referente, odore nauſeoſo & ſapore ingrato, amaro, cui

aliquid alliacei accedit gaudent, carbonibus injecta non liquantur, ſed in carbonem abeunt, calore manus liqueſcunt, accenſæ odorem minus gratum ſpirant. Maſſæ majores, quæ pannis cœruleis involutæ ad nos adducuntur, profundius fuſcæ, evidenter ſordibus inquinatæ, *in Sorten* dicuntur.

Plantam unde obtinetur ignoramus, umbelliferam eſſe auctoritas Veterum, folia & ſemina, quæ ipſi interdum commixta ſunt, videntur indicare.

Ex Alexandria ad nos adducitur.

Ejus dodrantem aqua recipit, aliquid Olei odorati fundit. Lewis. Extracti reſinoſi $\frac{3}{4}$, aquoſi $\frac{3}{8}$ fere. Neumann. Extracti aquoſi $\frac{5}{3}$, reſinoſi $\frac{2}{5}$. Cartheuser.

Calidum & abſtergens medicamentum a Galeno dicitur; purgantes vires, ipſi Mesue adſcripſit, quas autem experientia non confirmavit, multum ad reſerandas obſtructiones viſcerum laudatur, id quod quoque tanquam Gummi reſina penetrante oleo inſtructa, videtur præſtare.

Extus quoque reſolvendi ergo adhibetur.

* *Pilulæ de Sagapeno* Quercetan. a Trochiſcis Alhandal potius, quorum majorem præ reliquis ingredientibus rationem vehunt, denominandæ $\frac{7}{20}$ Trochiſcorum Alhandal, ultra $\frac{1}{6}$ Dagrydii habent.

Storax, στύραξ. Triplex ejus genus in officinis proſtat.

* *In granis*: ſub forma maſſarum variæ magnitudinis ad nos adducitur, ex badio rufarum, tenacium, proprio odore, multum ſuavi inſtructarum, pinguium, ſapore leviſſime acri præditarum, hanc *Vulgarem* Geoffroi, *Calamitam* Charras, *in granis* vulgo appellant.

Calamita. Diverſa omnino ab illa Veterum, magnas maſſas ſiſtit, quæ evidenter preli, in quo preſſæ erant, indicia habent, ſabulo & lapillis inquinatæ,

friabiles, colore, odore, ſapore evidenter ad priorem accedunt; quo ſicciores, eo minus bonæ.

Liquida. Conſiſtentiam unguenti ſpiſſi habet, gryſea, fæculenta, ſordida, odore antecedenti ſimili gaudet.

Duæ poſteriores, evidenter ex variis ſubſtantiis, quibus ope ſtyracis odorem conciliant, arte parantur, priorem, quam nec ipſam mangonii expertem pronuntiare auderem, largitur

STYRAX L. Carolla quinquefida regulari, ſimili calice inſtructa, polyanthera, monogyna, & drupa duabus nucibus fœta, gaudet.

Creſcit in Europa Meridionali, Syria, Æthiopia.

Ex arboribus Gallo-provinciæ reſinam effluere, vidit Illuſtris DU HAMEL, in agro Tiburtino eandem inciſione arboris obtineri, Cl. MAZEAS teſtatur.

Styracem ſolidam pauciſſimum Olei odorati fundere & ſalem eſſentialem dimittere, monet LEWIS, Extracti ſpirituoſi, $\frac{3}{4}$ aquoſi $\frac{1}{4}$, Olei odorati nihil NEUMANN.

Ad ſuffitus uteri ab HIPPOCRATE adhibebatur, a GALENO autem ad affectus pectoris ſeroſos digerendos, nec non ad pellendos menſes, hodie rarius interne, creberrime ad ſuffitus ſolet uſurpari, ubi ſe fragrantia æque ac indole balſamica commendat. Liquidam, cujus primi Arabes meminerunt, ad medicamenta balſamica externa ſolent recipere.

* *Oleum deſtillatum* in *Codice* Pariſino, vix in pharmacopoliis occurrit: * *Oleum craſſum & tenue* Pariſ. * *Tinctura Pharm. Batean. Pilulæ de Styrace* a variis Diſpenſatoriis variæ præſcribuntur: Pariſinæ ad $\frac{1}{5}$ Opii, Wurtembergenſes ejuſdem $\frac{1}{8}$, Noſtrates $\frac{1}{10}$ vehunt, inconcinna compoſitio, cui optime Extractum Opii, extracto Croci miſtum ſubſtituitur: *Unguentum de Styrace* PENICHER in frequenti uſu eſt ad ulcera contra corruptionem defendenda & ſolidanda: * *Empla-*

ſtrum de Styrace Pariſ. priore etiam magis ad arcendam gangrænam facit.

* Tacamahaca Lat. Barb. Eſt Reſina ſicca, aureo colore fulgens, ſuaviter odorata, accenſa minus gratum ſuffitum emittit, nauſeoſa, inſipida, calore liquanda: apportatur ſive in cucurbitis dimidiatis, hac magis pallet & *en Coques* dicitur, ſive ſub forma maſſarum aliquot pollices æquantium, rufo-flaveſcentium, ſplendentium, ſive maſſarum prægrandium, in quibus genuina reſina multis ſordibus inquinata eſt, & hæc *en Maſſe*, *in Sorten* dicitur.

Populus balſamifera L. foliis ovatis, ſerratis & ſuaviſſimo odore gemmarum multa reſina turgentium agnoſcitur.

Creſcit in America Meridionali & Madagaſcar, noſtras hyemes optime fert.

Vera reſina tota in alcohole ſolubilis, præter paucas, quæ ipſi accreverunt ſordes, ex quibus aqua aliquid recipit. Neumann.

Reſina odorata roborandi ergo cum ſucceſſu adhibetur, extus maxime debilitato ventriculo imponitur, intus nunquam datur.

* *Spiritus* Pariſ. empyreumaticus, * *Oleum empyreumaticum* Pariſ. * *Emplaſtrum ſtomachicum de Tacamahaca* Schroeder auctum Wurtembergenſes habent, egregium omnino pro roborando ventriculo medicamentum.

Terebinthina, τερμινθίνη (ῥητίνη). Eſt ſuccus reſinoſus ſive Balſamum tenax, balſamis hactenus recenſitis ſpiſſius, odore proprio, pro varia arbore unde deſumitur vario, ſapore reſinis proprio inſtructum, pellucens, ſive album ſive flavum.

Cum reſinam ex Terebintho arbore fluentem Veteres colore vitreo gaudentem, pellucidam & fluiditatem diu conſervantem deſcripſerint, hinc labente ætate, variæ reſinæ ad illas qualitates accedenti, eandem

denominationem dederunt & varia terebinthinæ genera in tabernas introduxerunt.

* *Vera de Chio*, *de Cypero* Lat. Barb. Conſiſtentiam reſinæ ſpiſſioris habet, ita ut non diffluat, pellucida, alba, leviſſima flavedine tincta, nec acris, nec amara, odore grato inſtructa.

Piſtacia Terebinthus L. BLACWELL 478. foliis impari pinnatis & foliolis ovatis diſtinguitur.

In Europa Meridionali, Aſia & Africa obtinet.

Argentoratenſis Recent. Balſamo de Mecca ſpiſſior eſt, tenax, pellucens, flavicans, odore grato abiegno, ſapore reſinoſo, amaricante inſtructa.

Pinus Picea L. BLACWELL 203. folia ſolitaria, plana, emarginata habet.

Creſcit in Europa temperata, in Scotia & Germania magis meridionali adhuc occurrit.

Hujus arboris epidermis, æſtate veſiculis obſidetur, quas proprio inſtrumento cylindraceo, quod ſuperne in aciem terminatur, aperiunt & balſamum inibi contentum legunt, cum quælibet veſicula vix aliquot grana terebinthinæ habeat, hinc per diem non magnas ejus meſſes operarii facere poſſunt.

Veneta priori ſatis ſimilis eſt, ſed fluidior, nec grate balſamici odoris dives.

Pinus Larix L. BLACWELL 477. foliis faſciculatis, deciduis gaudet.

Creſcit in iiſdem cum antecedente locis, ſi montes ſatis altos habent, tales cum in Alſatia deſint, hinc apud nos non obtinet.

Balſamum a Majo ad autumnum uſque terebrationis ope obtinetur, & per canales ligneos vulneribus immiſſos in ſuppoſitos urceos fluit.

* *Communis* Recent. Conſiſtentiam ſpiſſiorem, colorem ad rufum accedentem, odorem minus gratum habet, non pellucida ſed ſordida: eſt reſina *Pini ſylveſtris* L. quæ ex arboribus decorticatis defluit.

Balſamum de Canada Recent. Reliquis terebinthinæ generibus, ſi Chiam exceperis, ſpiſſius, & ſi qua alia in modum vitri pellucet, minus odorum, acre & amarum.

Obtinetur ex *Abiete Taxi-folio odore Balſami Gileadenſis* Raji.

Terebinthinam $\frac{1}{4}$ Olei odorati ſubminiſtrare Ill. du Hamel monet, ultra $\frac{1}{4}$ Neumann, $\frac{1}{10}$ circiter Cartheuser, Ego $\frac{1}{6}$ inde obtinui, id quod remanet cum aqua inde abſtracta fuit, conſiſtentiam reſinæ ſiccæ habet, & *Terebinthina cocta* dicitur.

Vires reliquarum reſinarum edit, eis cum ſit minus calida, hinc noſtris hominibus magis videtur conducere, interne ſcopo abſtergendi & conſolidandi datur, & cum urinam violaceo odore afficiendo, evidenter, quod in renes agat, commonſtret, hinc ad vitia viarum urinariarum maxime adhibetur. Balſamum Canadenſe cum reliquis mitius ſit, hinc illis pro uſu interno præfertur. Datur ad drachmam dimidiam. Externe Terebinthinam ad vulnera & ulcera abſtergenda adhibemus, vix non ad omnia unguenta & emplaſtra recipitur, non ſolum ob vim medicatam, ſed etiam ut ipſis mollitiem largiatur, & menſtrui vice fungatur, cujus ope reſinoſa cum unguinoſis miſceantur.

Oleum Terebinthinæ Brunsvicens. tenerius, quale ope aquæ obtinetur, ſive cauta deſtillatione primum prodit, *Spiritus* a quibuſdam dicitur, qui olei nomen illi relinquunt, quod cum Terebinthina per ſe deſtillatur, & magis tinctum & craſſum obtinetur, prius ad uſus medicatos ſemper poſteriori præferendum eſt: intus ſumtum vehementer calefacit & vias urinarias multum ſtimulat, ita ut ab ejus etiam non larga doſi, graves effectus ſurrexiſſe, *Vratiſlavienſes* obſervarint, Stedmann diabeten & validos viarum urinariorum ſpaſmos viderit, prudentiores

itaque illud nunquam intus exhibent; extus applicatum validiſſime reſolvit, & partes membranaceas roborat, hinc laudatur ad rheumatiſmos, & nervoſis æque ac tendineis partibus vulneratis applicatur cum ſucceſſu, ganglion inde curatum Cl. PLENK vidit; quantum idem ad arcendam putredinem valeat, vel ubivis muſæa anatomica evincunt; primum monente YONGE ad vaſa diſſecta ſtringenda & hinc ad ſiſtendas hæmorrhagias adhibetur: Oleum craſſum, * *Balſamum* SCHROEDER, optime empyreumatico hoc medicamento caremus: *Colophonia*, κολοφωνία, *Geigenharz* hodie dicitur reſina, quam terebinthina per ſe deſtillata, relinquit, ſicca, friabilis, extus nigra, intus fuſca, ad uſus externos eadem ratione ac reſina vulgaris recipitur, ejus ſuffitus contra prolapſus ani atque uteri adhibetur: *Terebinthina cocta* SCHROED. multo oleo privata eſt, hinc terebinthina integra minus calida: * *Sapo Tartareus*, *Corrector Starckey* vid. *Inſt. Chem. Unguentum Digeſtivum* Bononienſ. medicamentum digerens polychreſtum, cujus vires balſamicas Chirurgi, pro varia indicatione addito unguento Baſiliconis vel Balſamo Arcæi intendere ſolent: * *Pilulæ de Terebinthina* Brandeburg. roborant & abſtergunt, varie mutatæ, varia Diſpenſatoria ingrediuntur: * *Aqua Anhaltina* Noric. calidum valde medicamentum nunquam intus dari debet, extus roborandi ergo ventriculo aut membris debilitatis imponitur: * *Aqua balſamica* RIVERII potius gonorrhœam graviorem reddere, quam ipſam allevare poterit: * *Balſamum Vulnerarium* Wurtemberg. ad vulnera recentia & tendinum cum ſucceſſu poterit adhiberi.

* *Tolutonum Balſamum* Recent. Conſiſtentiam Opobalſami habet, colorem aureum, odorem non ingratum, ſaporem balſamo de Mecca magis acrem; proſtat etiam ſiccum quod cucurbitis incluſum ad nos adducitur.

Tolvifera L. Corollam pentapetalam irregularem, calice quinquefido ſuſtentatam, diploſantheram, monogynam habet.

Creſcit in Americæ Meridionalis provincia Tolu quam vulgo Honduras appellant.

Aliquid Olei odorati largitur, nec non ſalem eſſentialem in modum benzoes. Lewis.

Primus Hernandez ejus mentionem fecit; Monardes multus eſt in ejus laudibus deprædicandis, ratione virium ad Balſamum de Mecca accedit, quod ipſi, cum gratius & minus acre ſit, vulgo anteponitur.

* *Oleum craſſius* Pariſ. * *Tinctura* Eorund. * *Syrupus* Eorund.

β. ANIMALES.

Cera, κηρὸς, *Cire*, *Wachs*. Eſt ſubſtantia ſolida, tenax, calore liqueſcens, colore citrino & proprio odore inſtructa. Efformatur a polline antherarum, quem *Apis* alis quatuor membranaceis, aculeo caudæ in ſpadonibus & fœmellis, ore duabus maxillis & proboſcide inſtructo, gaudens: *Mellifica* L. cujus corpus pubeſcit, abdomen fuſcum, & cujus primus annulus plenus eſt, colligit, in globos format, tibiis poſticis appenſum, domum portat, commilitonibus inde deglubendum relinquit & deglutiendum, denuo e corpore emittendum; eo dein animalcula pro exſtruendis favis & claudendis cellulis penum hybernum ſive nymphis includentibus utuntur; cum pollen antherum, demum quando ex ventriculo apum eliminatur, ceram conſtituat, hinc illud ab apibus omnino aliquam mutationem experiri, fit evidens.

Soliditas, color flavus & proprius odor, ceram commendat; illa optime ex favis obtinetur, dum hi poſtquam mel inde deſumtum fuit, aquæ ebullienti committuntur, ita cera aquæ ſupernatat, refrigerata

facile inde auferenda & ſordes in fundo lebetis relinquit; hæ committuntur torculari calido & ita expreſſione, quicquid ceræ retinuerunt, dimittunt.

Ceræ genus eſt, ſubſtantia plus minus fuſca, rufa, durior, proprio nec ingrato odore inſtructa, quam apes ex corticibus variarum arborum deſumere videntur, & æque ad claudendas alvearium fiſſuras, quam ad ſuſpendendos favos adhibent, * *Propolis* dicitur *Stopwachs*, *Bienenharz*.

Ceræ genus, quod baccas *Myricæ ceriferæ* L. coquendo, coloni Americæ ſeptentrionalis parant, ad olea unguinoſa videtur referendum eſſe: Cera Chinenſium a proprio inſectorum genere, propriæ arboris foliis dicitur appendi.

Aqua ceram non diſſolvit, inde abſtracta ejus odore imbuitur, ſpiritus vini ejus aliquid recipit. Lewis.

Cera intus adhibita, effectus reſinarum edit, & cum nullum oleum odoratum vehat, hinc præ reliquis minus humores commovebit, Cl. Jacobi inde in pulmone debilitato, tuſſi convulſiva, mictu cruento & dyſenteria egregios effectus eſt expertus; Diemerbroeck, Valleriola, Illuſtris Pringle vel graviſſimas dyſenterias inde curatas viderunt, ſed probe meminerint Medici, iidem intus dandæ ſemper aliquem ſaponem jungendum eſſe. Extus adhibita, in modum reliquarum reſinarum, reſolventes, maturantes, antiſepticas, traumaticas virtutes exſerit, plurimorum emplaſtrorum & unguentorum conſtituens præſcribitur; vulgari modo, quem omnino laudandum eſſe duco, Ill. Pringle eam ſapone vulgari diſſolvit & ſolutionem aqua diluit; pileoli inde parati, mammarum papillis fiſſis imponuntur.

* *Oleum deſtillatum* Val. Cord. iterata deſtillatione attenuatum; nunquam intus exhibendum, empyreumaticum quippe & valde calidum, maximis

laudibus a Boerhaave extollitur ad fiſſuras epidermidis, perniones, tendines contractos & articulos obrigeſcentes, abdomini infantum illitum eorum alvum ducere, Idem aſſerit: *Cera alba* Nicol. Præp. obtinetur ceram aliquoties fundendo, & actioni radiorum ſolis exponendo, creberrime ſebo adulterata ſolet proſtare, vulgari durior eſt, & grato, quo illa gaudet, odore orba, Hippocrati in formulis emollientibus externis uſitata, adhibetur ad emplaſtra, quæ album colorem debent habere: *Cera viridis* Noſtrat. reſinam, terebinthinam & $\frac{1}{26}$ Viridis æris recipit; adhibetur ad clavos pedum: *Ceratum refrigerans* Galeni, cum albo colore nitens expetatur, hinc loco Olei roſarum, amygdalarum Oleum ad illud recipiendum, medicamentum egregium, emolliens & demulcens: *Cera arborea* Wurtemberg. vix ad alios quam ad hortulanorum uſus recipitur: * *Cera ſigillaris rubra & viridis* Wurtemb. recipiendis ſigillis dicatæ ſunt: * *Unguentum rubrum ad labia* Wurtemb. cum ſucceſſu ad fiſſuras labiorum adhibetur.

γ. FOSSILES.

Ambra, ἄμβρα Aetii, *Ambregris.* In variæ magnitudinis fruſtis ad nos adducitur, extus nigra cruſta tectis, intus gryſeis, maculis & ſtriis notatis, ex lamellis conſtantibus, levibus cum aliqua tenacitate fragilibus, per ſe non in pulverem terendis, proprio, qui gratiſſimus eſt, odore, ſapore vere nullo inſtructis, leni calore fundendis & flammam capientibus. Varia exempla prægrandium fruſtorum Neumann collegit.

In omni mari, quod Aſiam alluit, piſcatur, ſive rupibus appenſum colligitur.

Verum bitumen ſiccum, ut jam Avicenna monuit & Neumann multis argumentis probavit, quod

interdum varias ſordes vegetabiles vel animales recipit, interdum a balænis deglutitur, interdum a mari agitato ad remota valde loca disjicitur, & hinc diverſiſſimis opinionibus circa ſuam originem & patriam dedit occaſionem.

Una ſola *Ambra ambroſiaca* L. *Gryſea* vulgo dicta, genuina eſt, levitate, odore non multo, ſi integra eſt, fragrante autem, ſi laminæ candenti imponitur, aut cum aliis ſubſtantiis miſcetur, quod facile ad candelam liqueſcat, & igni commiſſa vix non omnis aerem ſubeat, agnoſcenda, *Vulgatior* L. *Unicolor* WALLER. omnis per artem imitata eſſe videtur.

Aqua inde deſtillata, ejus odore imbuitur LEWIS. Olei $\frac{5}{6}$, ſpiritus acidi $\frac{1}{12}$, ſalis $\frac{1}{30}$ inde NEUMANN obtinuit, KRIELE ſpiritus acidi $\frac{1}{12}$, Olei $\frac{7}{8}$ fere.

Ambræ uſus inter Arabes demum multum invaleſcere cœpit.

Ea ob gratiſſimum, quem ſpirat odorem & gratiæ ergo aliis ſubſtantiis admiſcetur, quarum magnum volumen exiguum ejus momentum ſuaviſſimo odore replet; intus pro roborando ſyſtemate nervoſo adhibetur, aphrodiſiaco quoque ſcopo multum commendatur: BOSWEL a granis decem aſſumtis, nihil in corpore mutari eſt expertus, a triginta autem granis pulſum celeriorem & fortiorem, placidum, non moleſtum per omnes nervos tremorem, firmius ad omnes mentis actiones cerebrum, auditum magis acutum, viſum perſpicaciorem, veros ad rem veneream ſtimulos, & hæc omnia ſatis evidenter per integram horam obtinere, obſervavit. Nonne parva, qua Ambram vulgo exhibere ſolent, doſis, quæ vix ad aliquot grana extenditur, in cauſa eſt, cur inſignes, quos inde jure expectamus effectus, nondum crebrius fuerint obſervati?

Ambræ odorem mulieribus, hypochondriacis & quibus propria idioſyncraſia eſt, contrarium eſſe inter omnes conſtat.

Eſſentia Ambræ HOFFMANN Pariſini majorem, quam Noſtrates & Wurtembergenſes, rationem Ambræ, ultimi Liquorem anodynum pro menſtruo recipiunt & moſchum adjiciunt; medicamentorum nervos roborantium princeps HOFFMANN dicitur: * *Eſſentia Ambræ balſamica* DIPPEL. * *Eſſentia Ambræ ſicca* Auguſt. pulvis analepticus egregius, qui ad ſcrupulum unum datur: * *Tinctura* ſeu *Eſſentia regia* Pariſ. fragrans multum medicamentum, quod tam ad incitandum motum ſpirituum, quam ad uſus coſmeticos adhibetur: * *Species Diambræ* MESUE ex aromatibus potius, quam ex Ambra, quam in exigua valde ratione, a Noſtratibus etiam adhuc imminuta, vehunt, dijudicandæ: * *Trochiſci de Ambra* Wurtemberg. gratum & efficax omnino medicamentum nervinum.

BITUMEN, ἄσφαλτος. Hodie dicitur omnis ſubſtantia foſſilis, quæ verum oleum vehit, in uſus medicatos recipitur tale, quod nigrum eſt, ſplendens, ſiccum, friabile, odore minus grato gaudens, totum calore liquandum. Illud quod vulgo in officinis proſtat factitium eſſe, & pro maxima parte a pice vegetabili efformari, valde probabile eſt.

Oleum quod ex terræ viſceribus obtinetur, varia forma ſolet apparere: fluidum, nigrum, fœtens, acriuſculo ſapore inſtructum. * *Petroleum* L. *nigrum* dicitur, illud ſi antequam e terra erumpat, calore ſubterraneo in vapores fuit reſolutum, ſub forma magis fluida & colore plus minus rubro, ſapore & odore eminentiore apparet, *Naphta* Veterum, * *Petroleum* L. *rubrum* conſtituit idem ſub terra adhuc magis attenuatum, parum tinctum apparens, hodie proprie * *Naphta* dicitur tale ad Baby-

Babylonem reperiri & Veteres & Recentiores aſſerunt, KÆMPFER illud etiam in Media offendit. Petroleum eo uſque a colore ſubterraneo inſpiſſatum, ut conſiſtentiam unguenti ſpiſſioris habeat, * πισσάσφαλτον, *Maltham* Veterum & L. efformat, ad conſiſtentiam picis induratum ἄσφαλτον ſupra dictum, illud improprie Gummi dicunt, id cum olim copioſe, unanimi Veterum conſenſu, ex Judææ Mari mortuo fuerit extractum *Bitumen Judaicum* ſolet appellari, idem adeo induratum, ut polituram admittat, γαγάτης, * *Gagates*, *Jay* audit: petroleum argilla mixtum *Litanthraces* L. cum arena aut calcareo *Ampelitis* L. *Mine d'Aſphalt*, ſi exigua in ratione calcareum ſubiit, *Bitumen Suillum* L.

Ex Aſphalto NEUMANN deſtillatione paucissimum phlegmatis & $\frac{3}{4}$ Olei, extractione autem Extracti reſinoſi $\frac{1}{64}$ obtinuit.

Bituminis varia, quæ hactenus recenſui genera, ſive aquis innatare obſervantur, ſive ex terræ viſceribus eruenda ſunt, & paſſim per Europam quoque obtinent. Petroleum non nigrum, quod ſi pallidius rubet, *Album* officinæ dicunt, ſive ex Ampelite deſtillationis ope obtinetur, ſive ex Italia ſponte inter ſaxa propullulans, hauritur.

Si ea, quæ ſupra de pice dixi, rimamur, nec non quæ circa ortum & deſtillationem reſinarum & oleorum empyreumaticorum iterata in vapores reſolutione, attenuatione, Chemia explicat, ſi his addere placet, quæ cum Ampelite noſtrate inſtitui & in Diſſertatione anno 1758 *Memoires de l'Academie de Berlin* inſerta, recenſui experimenta, nec non copioſas quas terra noſtra paſſa eſt ſubverſiones, & calorem qui in viſceribus terræ ſemper obtinet, & quod nulla alia ſubſtantia foſſilis, præter bitumina, oleo ſcateant, plus quam probabilis evadit conjectura, omnia bitumina ex arboribus, coniferis maxime, ſub terra

merſis calore eliquari, & pro vario, quem experiuntur, calore, pro variis, quæ ipſis admiſcentur, ſubſtantiis, varias quas recenſui induere formas.

Sequitur hinc, quod eis optime in Medicina poſſimus carere, cum ob varia, quæ ipſis, ſub terra, accreſcere poſſunt heterogena, ſemper ſuſpecta ſint, & pice & oleis empyreumaticis, quæ ipſi paramus, eoſdem, ob quos laudari ſolent, effectus poſſimus obtinere. HIPPOCRATES Aſphaltum ad ſuppoſitaria & ſuffitus adhibuit.

Bituminibus etiam adjungo

* MUMIAM Officinarum, Partes nimirum humanas bitumine conditas, nigras, odore & ſapore Aſphaltum referentes.

NEUMANN inde obtinuit $\frac{9}{16}$ Extracti reſinoſi, $\frac{1}{3}$ Extracti aquoſi.

Sordidum hoc medicamentum primi Arabes ad uſus medicatos cœperunt adhibere, circa illud ſuperfluum eſſet ad conditaram, qua veteres Ægyptii cadavera contra corruptionem defendere tentarunt, attendere, tales enim mumiæ nonniſi in cimeliis aſſervantur, officinas noſtras nunquam intrant; noſtræ ſunt varii generis cadavera Aſphalto, Myrrha, Aloe &c. perfuſa & clibani calore exſiccata, earum vires cum unice ab his condimentis pendeant, eadem autem pro lubitu noſtris ægrotis exhibere poſſimus, & ita non opus habeamus carnem cadaveris, neſcio quo morbo defuncti, eis devorandam dare, hinc incerto, nauſeoſo, imo periculoſo medicamento prudentes omnino deſiſtunt.

* *Spiritus*, * *Oleum*, * *Sal Volatil. Gagatis* Pariſ. * *Eſſentia Mumiæ purificans* CLAUDER. abſurdo medicamento optime caremus.

SUCCINUM, ἤλεκτρον λίθος, *Gleſum* Veter. German. *Carabe* & *Ambra* Arabum, quos Galli ſequuntur, *Bernſtein*, *Agtſtein*. Eſt Bituminis genus quod in

glebis variæ magnitudinis, irregularis figuræ, coloris citrini plus minus profundi, grate odoratis, fumum ſuavem exhalantibus, ſapore leviter reſinoſo inſtructis, pellucidis, non liquandis, ad nos adducitur.

Varia ratione hæc fruſta ſolent diſtinguere, quo magis pellucent, & quo minus tincta ſunt, eo reputantur magis pretioſa eſſe, candida ſive falerna pretioſiſſima, venduntur præterea eo majori pretio, quo ſunt majora, inde quoque varie a mercatoribus denominantur: *Tonnenſtein* reliqua magnitudine vincunt, hæc excipiunt *Tamenſtein*, quæ majora ſunt *Knœbel*, his *Firnis* magnitudine cedunt, quæ *Schlug* ſequuntur, *Sandſtein* ſuperantia; ramenta quæ decidunt, dum Succinum in varia utenſilia tornatur, *Raſuræ* nomine veniunt.

Maxima Succini quantitas in Boruſſia ad littus Maris Balthici Sudavicum colligitur, & ibi ſive in collibus arenoſis per ſtrata collocatum occurrit, ſive mari innatans, ex his collibus elutum, propriorum inſtrumentorum ope piſcatur; fruſta in collibus reperiunda acervatim congeſta deprehenduntur, eorum matricem ſive lignum bitumine & pyritis reſolutis fœtum, ſive lutum conſtituit; idem etiam in variis aliis Europæ regionibus interdum repertum eſſe dicunt, ſed interdum etiam ſubſtantias colore & ſoliditate modo ad ſuccinum accedentes, ejus nomine compellare ſolent, * id ſaltem quod ab India Occidentali, nonnunquam etiam ab Oriente denominant, & quod quibuſdam quoque *Gummi Look* audit, odore, colore magis tincto, fragilitate & analyſi chemica evidenter a Succino vero differt, non male G. Copal adſcribendum, cum in Alcohole non diſſolvi queat, teſte Cl. DE NEUFORN.

Cum Succinum bitumen ſit, hinc in ejus ortum hic non ulterius inquiram, fragrantia, duritia, ſubſidentia in aqua, & quod igne liquari, ſine deſtructio-

ne non poſſit, cum evidenter a reliquis bituminibus differat, hinc proprium arborum genus oleum, unde ſurgit, largiri, probabile eſt, rationem acidi quoque in eodem evidenter majorem eſſe, experimenta loquuntur. Illud aliquando liquidum fuiſſe evidenter ex ſubſtantiis, quæ ipſi incluſæ deprehenduntur, liquet, quas Veteribus jam notas fuiſſe, ex TACITO & MARTIALI patet.

NEUMANN ſpiritus $\frac{1}{8}$, olei $\frac{3}{4}$, ſalis $\frac{1}{15}$ inde obtinuit, NEUFORN ex viliori ſpiritus $\frac{1}{5}$, olei ultra $\frac{2}{3}$, ſalis $\frac{1}{34}$, ex puriore autem paulo plus ſpiritus, minus olei, $\frac{1}{24}$ ſalis, ego ex raſura $\frac{1}{8}$ olei & $\frac{1}{60}$ circiter ſalis. Acidum ſuccini, vegetabilis indolis eſſe Cl. POTT evicit; acidum ſalis, cujus quoque veſtigia in Succino deprehenduntur, ex mari ipſi videtur accreviſſe.

Magna, qua Succinum ad morbos capitis maxime & nervorum commendatur, fama, ipſi demum Seculo XVI videtur ſurrexiſſe, eam ulla juſta obſervatione evictam eſſe, ego non novi & omnino Cel. TRALLES ſubſcribo exclamanti, *quam immerito prædicatur vis ſuccini antiſpaſmodica, nervina, cephalica!* Veteres illud roborandi ergo duntaxat, & ad catarrhos laudabant; ſaponi junctum, dum intus adhibetur, ob analogiam bituminum cum reſinis, vires abſtergentes & conſolidantes forſan edit & hinc ad ulcera interna conducet, ſed vel hoc in caſu reſinæ vegetabiles ipſi videntur præferendæ eſſe. Ejus ſuffitus diſcutiendi, roborandi, aërem corrigendi, vim nerveam excitandi ergo cum ſucceſſu adhibetur.

Oleum CROLLIUS multum prædicat, cui quoque BOERHAAVE accedit, mihi nulla obſervatio innotuit, qua proprias præ aliis oleis empyreumaticis vires probaverit: *Salis* inter primos AGRICOLA meminit, illum BOERHAAVE antihyſtericorum & diureticorum principem appellat, quo magis depuratum eſt, eo minus humores exagitat, hinc nunquam, niſi albiſſi-

mus fuerit, debet in uſum trahi, & tanquam ſapo acidus, cui oleum ſumme penetrans junctum eſt, in ſolvenda varia humorum ſpiſſitudine & reſerandis obſtructionibus cum ſucceſſu poterit exhiberi. Doſis ad ſcrupulum dimidium uſque poteſt extendi: *Eſſentia* HELMONT, ea nihil ſtomacho, inteſtinis, nervis, imo cerebro gratius eſſe, HELMONT dicit, quæ BOERHAAVE repetit, & eam præterea ad morbos frigidos multum commendat; ſpiritum vini partibus reſinoſis fragrantibus fœtum, vires roborantes habere non dubito, num promiſſis Auctorum, quos adduxi, reſpondeat, decidat experientia: externe claudendis vulneribus conducit, pro hoc ſcopo *Eſſentia ſine Alcali* proſtat, ea quæ intus dari debet optime ad rationem ab HOFFMANN traditam paratur: * *Eſſentia Succini* GMELIN Liquorem anodynum pro menſtruo recipit, reliquis omnino magis ad curandos affectus encephali potens: * *Trochiſci de Carabe* MESUE, varias eorum ingredientium rationes Diſpenſatoria præſcribunt, ſecundum Auctorem $\frac{1}{7}$ circiter Opii vehunt, apud Pariſinos $\frac{1}{19}$ in circa, ad ductum Wurtemberg. $\frac{1}{25}$ abſurda compoſitio, valide quoſcunque fluxus ſiſtens: * *Syrupus de Karabe* Pariſ. ab Opio potius, quam a pauca, quam recipit, ſpiritus ſuccini quantitate denominandus: * *Elæoſaccharum* Wurtemberg. *Balſamum* SCHROEDER, minus bene cum cera parari jubetur, temporibus & vertici in affectibus nervinis illinitur: *Spiritus ſalis Ammoniaci ſuccinatus* Auguſt. melius deſtillando quam digerendo paratur, eidem jure præfertur * *Eau de Luce* quæ, ſpiritui ſalis Ammoniaci oleum ſuccini commiſcendo paratur, ſapo ex alcali volatili & oleo valde penetrante compoſitus, egregios omnino effectus in reſolvendis humoribus præbebit & naribus ad motus vires refocillabit: *Liquor Cornu Cervi ſuccinatus* MICHAEL Eſt ſal ammoniacalis oleo empyreumatico fœtus, hinc valide humores reſolvit & ſolida ſtimu-

lat, ſcopo ſudorifero cum ſucceſſu adhibetur, exulet omnino in affectibus capitis & nervorum ſanguineis, Datur ad guttas 20. * *Liquor Cornu Cervi ſuccinatus albus* Wurtemberg. debilior eſt antecedente, nec rite ſaturatus: *Pilulæ de Succino* CRATONIS abſurda compoſitio, cujus baſin Aloe conſtituit: * *Pilulæ de ſuccino auctæ* Wurtemberg. $\frac{1}{4}$ reſinæ Jalappæ prioribus adjiciunt, validius hinc catharticæ: * *Spiritus Bezoardicus* BUSSI vid. *Sal Ammoniacus*.

SULPHUR, Θεῖον, *Soufre*, *Schwefel*. Eſt ſubſtantia ſolida, cum crepitatione fragilis, proprio odore, minus grato, nares feriens, mediocri calore fundenda, & dum fluit, colorem rubrum præ ſe ferens, volatilis, ignem capiens & tunc flamma cœrulea, evidenter acidum emittente ardens, per ſe aquam non ſubiens, in oleis & ſpiritu vini ſolvenda.

Occurrit ſulphur I. Nativum 1) in maſſis ſolidis, plus minus coloratis & pellucidis ἄπυρον, *Vivum*, Veterum, Pyrites Nativus L. α) flavum, quale ex America advehitur, in Helvetia ex montibus eruitur, ad montes ignivomos occurrit β) rubrum, quale in Hungaria obtinet. 2) ſub forma pulveris flavi, ad aquas Aquiſgranenſes reperitur. II. Terris immixtum, quæ inde variis coloribus ludunt. III. Cum metallis in formam mineræ concretum, de hoc ſuis titulis dicetur. IV. Aquæ immixtum vid. *Aqua ſulphur.* Quod aliis ſubſtantiis a Natura commixtum occurrit, inde ſeparatur, ſive dum mineræ uſtulantur & efficitur ut calore liquatum, in foramen, quo acervus uſtulandus pertunditur, confluat, cochlearium ope inde hauriendum, *Sulphur ſtillatitium*, *Tropfſchwefel* vulgo dictum, ſive ſubſtantias eo prægnantes, ollis vel tubis terreis aut retortis ferreis immittendo & illud in appoſita excipula deſtillando; hac ratione obtentum depuratur, modis in *Inſtitut. Chem.* dictis, depuratum in formam cylindraceam

cogitur *Sulphur fuſum* Lat. Barb. *Commune*, *Citrinum*, *Vivum* noſtris officinis audit, ſordes inde remanentes a Recentioribus *Scoria ſulphuris*, *Sulphur caballinum* vel *gryſeum* dicuntur, interdum etiam, ſed valde improprie *Vivum*.

Sulphur ex acidi vitriolici maxima & principii inflammabilis minima ratione efformari, patet ex *Inſtit. Chem.*

Attrahentes ſulphuri vires GALENUS adſcribit, & illud extus ad morſus animalium venenatorum commendat, nec non ad morbos cutaneos, quos abſque periculo repulſionis curare affirmat, aliter videbatur recentioribus Medicis, qui ab eo materiem acrem ſalutari Naturæ conſilio ad exteriora depoſitam, ut ad interiora regurgitet, cogi, graviſſima mala excitari, monent, ſulphur ſive nunquam, ſive ſaltem nonniſi poſt multorum evacuantium & ſanguinem depurantium uſum, cuti ſcabioſorum inungendum eſſe: Illuſtris VOGEL Veterum auctoritate & ex natura ſulphuris, illud ab omni vi repellente immune eſſe, egregie evincit, & noxas quas ab ejus uſu excitatas obſervarunt, ſiquidem medicamento debentur, potius a vehiculo pingui, poros obſtruente, & hinc perſpirationem ſupprimente, quam a ſulphure eſſe repetendas: ejuſdem accenſi fumum, qui ad corrigendum aërem exhalationibus alcalinis corruptum, commendant, non meminerunt, idem obtineri poſſe per ſuffitus minus nauſeoſos & pectori minus inimicos; eundem fumum ad morbos pulmonum commendantes, craſſiſſimam Chemiæ ignorantiam produnt.

Sed etiam ab omni tempore ſulphur intus cum ſucceſſu fuit datum, DIOSCORIDES illud ad ulcera pulmonum commendat, & eum vix non omnium Seculorum Medici ſequuntur; reſolvendo, abſtergendo, ſolidando dicitur agere & ex ejus cum reſinis vegetabilibus convenientia illuſtratur. Ex eo, quod

illi, qui ſulphur aſſumſerunt, illud evidenter oleant, GEOFFROI & Cel. BALDINGER annotantibus, & quod aurum vel argentum, quæ geſtant, nigro colore obducantur, evidens eſt, illud intus ſumtum ad inferiores vaſorum ordines penetrare, cum ſucceſſu hinc ad promovendam tranſpirationem datur & in morbis arthriticis egregios effectus edidiſſe dicitur, inde quoque ejus virtutes ad morbos cutaneos videntur pendere, quos Illuſtris PRINGLE & ROSEEN obſervationibus confirmant: a vi ejus reſolvente derivandus ejus effectus in alvum ducendam & reſeranda viſcera abdominalia a WERLHOFF obſervatus; Cl. VAN DOEVEREN tæniam inde curatam adducit. Regulum Antimonii & Mercurium inde cicurari, notiſſimum eſt, quod autem idem quoque obtineat, quando ipſis in corpus ingeſtis ſuperingeritur, ego ſaltem multum dubito, cum ſola natura ſulphur cum regulo Antimonii ita miſcere noverit, ut iſtius vis emetica ſuſpendatur, neque exactiſſima mercurii cum ſulphure trituratio & adhuc minus ſublimatio in corpore noſtro locum habeat, & ſi vera ſunt, quæ QUELMAZ de Hydrargyri viribus a ſulphure ſuſpenſis allegat exempla, illa a vi diaphoretica ſulphuris, actionem hydrargyri ad cutim determinante, erunt deducenda. Intus ſi ſulphur datur, ſemper ejus Flores, qui illud puriſſimum ſiſtunt, ſunt exhibendi; præſcribitur ad drachmam dimidiam.

* *Sulphur Lotum* Pariſ. * *Cremor Sulphuris* Pariſ. Utrique optime flores ſulphuris ſubſtituuntur: *Flores* vid. *Inſt. Chem.* * *Flores Sulphuris compoſiti* JUNGKEN inconcinna compoſitio: *Magiſterium* ſive *Lac Sulphuris*, *Balſamum Sulphuris Aniſatum* vid. *Inſtitut. Chem.* * *Balſamum Sulphuris Amygdalatum* Wurtemberg. *Balſamum Sulphuris* RULANDI ſimpliciter cum oleo nucum parant & inde denominant Pariſini, Noſtrates, præeunte SCHROEDER, vinum & acetum

adjiciunt, Wurtembergenſes SCHINDLERUM ſequuntur, & ſolutioni ſulphuris in oleo Lini, oleum Terebinthinæ addunt, ad hæmorrhoides externas maxime adhibetur. * *Spiritus* vid. *Inſtit. Chemiæ.* * *Oleum* vid. *Inſtit. Chem. Sal Polychreſtus* vid. *Inſtit. Chem.* * *Unguentum ad Scabiem* Pariſ. $\frac{1}{6}$ circiter Sulphuris habet: *Unguentum Bernhardinum* Auguſt. $\frac{1}{12}$ Sulphris recipit: * *Tabellæ de Sulphure* Pariſ. * *Tabellæ de Sulphure compoſitæ* Pariſ. Utræque ad affectus pectoris apprime faciunt: *Æthiops mineralis* vid. *Inſt. Chem. Cinnabaris* vid. *Inſtit. Chem.* * *Emplaſtrum Diaſulphuris* RULAND. Wurtembergenſes propius SCHROEDER ſequuntur, rationem balſami ſulphuris & myrrhæ Noſtrates imminuerunt, in ulcere ſcrophuloſo, maligno, egregios inde effectus Cl. PLENK vidit. * *Tinctura Sulphuris* BEGUIN. * *Hepar.* * *Syrupus Sulphuris* Wurtemb. eſt *Arcanum Becchicum* WILLIS.

§. 29.

IV. FRAGRANTIA.

Corpora validiore, & qui non ingratus eſt, odore instructa & ſubitaneo effectu & valde evidenter vires lapſas reſtituunt, ut copioſis ex obſervationibus, quarum plures Ill. HALLER collegit, manifeſtum eſt; exinde quod corpora multum odora in nervos omnino molles & pia modo matre veſtitos agunt, quod adeo evidenter in ſenſorium commune operantur, & quod adeo celer eorum eſt effectus, ut nequaquam illo tempore, quod eorum applicationem & operationem intercedit, per vulgares circulationis vias ad encephalum pervenire potuerint, valde probabilis evadit conjectura, ſubtiliſſimas, quæ olfactum afficiunt, partes, immediate a nervis reſorberi, ſenſorio com-

muni adduci, & ibi, pro ſua, nunquam forſan determinanda natura, influxum fluidi nervei in fibras muſculares ſive intendere, ſive ſupprimere; prius ſuaveolentiam, alterum graveolentiam præſtare, docuit experientia. Hæc remedia Recentiores ἀναλέπτικα appellare ſolent, qua voce Veteres nutrimenta, quibus a morbis convaleſcentibus vires reſtituuntur, indigitabant, ſed alias quoque ſubſtantias analepticis adſcribere ſolent, ſequente ſectione dicendas.

§. 30.

Exhibentur præcipue fragrantia, ubi vires multum deficientes ſubitanea refectione opus habent, cum autem id, quod ſubminiſtrant, ſubtile valde ſit & cito diſſipetur, hinc vires inde reſtitutæ per paucum modo temporis momentum vigent, & hæc medicamenta creberrime palliativæ potius, quam reliquis indicationibus inſerviunt. Cum ea vim nerveam augeant, ea autem excedens omne genus ſpaſmorum & dolorum producat, eadem etiam evidenter ſenſorium commune afficiant, hinc evidens fit, quantæ noxæ ab iiſdem præpoſtere, ſive in nimia quantitate exhibitis poſſint excitari, vix non omnes Obſervatores tales caſus ſiſtunt, plures Celeberrimi Triller & Tralles collegerunt. A vi nervea cum erectionem penis pendere vulgaris inter Medicos recepta opinio ſtatuat, hinc ſuaveolentia etiam Aphrodiſiacis ſolent adſcribere.

α. VEGETABILIA.

Aromata omnia, Fructus horæi ſuaveolentes, Reſinæ fragrantes.

Primula Veris, *Paralyſis* Lat. Barb. *la Prime vere*, *Schlüſſelblumen*, *Himmelsſchlüſslein.* Flores in-

ſundibuliformes, flavi, ſuavi odore, etiam cum exſiccati fuerint, inſtructi & ſapore dulciuſculo.

Primula. Corollam habet infundibuliformem, quinquefidam, calyce quinquangulari ſuſtentatam, iſantheram, monogynam, capſulam in qua multa ſemina proprio receptaculo affixa hærent: *Veris officinalis* L. Blacwell 226. foliis rugoſis, dentatis, umbella magis cernua, limbo corollarum concavo & floribus minoribus, ſaturatius flavis dignoſcitur.

Creſcit in omni Europa.

Extracti aquoſi ultra $\frac{1}{4}$ & $\frac{1}{6}$ fere Extracti ſpirituoſi inde obtinuit Cartheuser.

Ob gratum, quo ſcatent, odorem ad infuſa cephalica hi flores præſcribuntur, propriis quod polleant viribus, nullæ ſuccurrunt obſervationes.

Aqua deſtillata Val. Cord. Prouti vulgo proſtat vix aliquid proprii habet: * *Conſerva* Val. Cord. * *Syrupus* Auguſt.

* Rhodium Lignum Recent. *Bois des Roſes, Roſenholz*: proſtant hoc nomine fruſta variæ longitudinis & craſſitiei, ſub cortice gryſeo, non raro rugoſo, ſubſtantiam lignoſam, albam, rubris & flavis tæniis percurſam includunt, Roſarum odore inſtructa, varie torta & ramoſa: quo magis colorata ſunt & odorata eo præſtantiora.

Genista. Corolla gaudet papilionacea, carina reliquis petalis majore, vexillo toto reflexo, calice bilabiato ſuſtentata, legumine ſubrotundo, turgido: *Canarienſis* L. folia ternata, tomentoſa & ramos angulatos habet.

Rariſſime & nonniſi ad ſuffitus in officinis uſurpatur.

Innotuit demum Seculo XV. ex Antillis & Canarienſibus inſulis adducitur.

$\frac{1}{50}$ Olei odorati largitur, ſpiritus vini inde abſtractus vix olet, Extractum reſinoſum ſuaveolens eſt,

aquoſum leviſſime amarum. LEWIS $\frac{1}{32}$ uſque Olei odorati, $\frac{3}{8}$ Extracti ſpirituoſi, $\frac{1}{4}$ aquoſi. CARTHEUSER, CHAMBERS & NEUMANN ex largiore ligni quantitate vix veſtigium Olei odorati potuerunt ſeparare, his & mea experimenta accedunt, ultimus Extracti ſpirituoſi $\frac{1}{8}$, aquoſi ultra $\frac{1}{10}$ inde obtinuit.

Oleum deſtillatum Hamburg. ſemper multo oleo unguinoſo adulteratum proſtat, ad $\frac{4}{5}$ ejus NEUMANN inde ſeparavit: * *Aqua deſtillata* multum gratiæ habet.

ROSARUM FLORES vid. *Adſtringentia.*

TILIA, φίλυρα, *Tilleul*, *Linde*. Ejus Flores flavicant & inſident pedunculo trifido, qui ex nervo intermedio, proprii foliorum generis oblongi, obtuſi, integerrimi prodit, recentes, fragrantiſſimo odore gaudent, qui ab exſiccatis abeſt, aquam flavicante colore & ſalino ſapore inficiunt.

TILIA. Corolla pentapetala, calyce quinque partito ſuſtentata, polyanthera, monogyna & capſula quinque loculari gaudet: *Europæa* L. BLACWELL 469. defectu nectarii diſtinguitur.

Creſcit per omnem Europam, præter maxime Septentrionalem.

Arbor Veteribus notiſſima, XVI Seculo demum ad uſus medicatos cœpit recipi & multum ad convulſiones laudari, flores exſiccati, inodori, quomodo debeant in nervos agere, ego ſaltem non poſſum hariolari. Num epilepſia chronica, quam HOFFMANN inde curatam refert, revera ab infuſo horum florum fuit fugata?

Aqua deſtillata VAL. CORD. iners omnino: * *Conſerva* VAL. CORD.

TUNICA Lat. Barb. *Oeillet*, *Nelcke*, *Grasblume*. Ejus Florum petala recipiuntur, ovata, inferne in unguem anguſtata, ſaturate rubra, gratum, qui

caryophyllos redolet, odorem ſpirantia, ſapore dulci inſtructa.

Dianthus. Corolla gaudet pentapetala, regulari, calice quinquefido, cui inferne ſquammæ accedunt, inſtructa, diploſanthera, digyna, capſula polypyrena: *Caryophyllus* L. flores ſubſolitarios, ſquammas calicinas, ſubovatas, breviores habet.

Creſcit in Europa Meridionali, cultura innumeras inde varietates produxit.

Evicit Ruellius quod nequaquam διὸς ἄνθος Veterum ſit.

Aqua inde ſuaveolens deſtillat, ſed nullum Oleum odoratum ab ea poteſt ſeparari, Extractum aquoſum leviſſimum, reſinoſum gratiſſimum odorem ſpirat. Lewis. Extracti aquoſi ultra $\frac{1}{4}$, ſpirituoſi $\frac{1}{6}$ Cartheuser.

Rariſſime flores præſcribuntur, quippe qui exſiccati vix odori ſunt.

Aqua deſtillata Schroeder. ſcopo analeptico & antiſpaſmodico crebro præſcribitur, prouti vulgo proſtat iners omnino: *Syrupus* Schroeder ad eoſdem ac aqua uſus adhibetur, utique efficacior: * *Acetum* Quercetan. * *Conſerva* Schroeder.

Viola, ἴον, *Violette*, *Viole*. Ejus Folia, Flores & Semina in officinis occurrunt.

* *Folia Violaria* Barb. cordata ſunt glabra, longis petiolis nixa.

Flores aſſervantur calycibus incluſi, cœrulei, ſuaviſſime olentes, ſapore dulci inſtructi.

Semina parva ſunt, rotunda, alba, medullam albam condentia.

Viola. Corollam pentapetalam irregularem, calice irregulari ſuſtentatam, iſantheram, monogynam habet: *Odorata* L. habitu acauli & foliis cordatis agnoſcitur.

Creſcit in omni Europa, præter maxime Septentrionalem.

Folia GALENUS refrigerandi ergo commendat, labente ævo emollientibus adſcribebantur, hodie raro in uſum trahuntur. Flores, qui melius ſubito clibani calore exſiccantur, quam quod in umbra diu aëris actioni relinquantur, & ita tam colore quam odore priventur, demum inter Latino-Barbaros frequentius in uſum fuerunt tracti, eorum, prouti in officinis proſtant, vires analepticæ non magnæ videntur eſſe, cum relaxent & demulceant, hinc, notante jam DIOSCORIDE, ad morbos pectoris adhibentur, eoſdem viribus alvum ducentibus pollere, Arabes annotarunt & PECHLIN iteratis experimentis probavit, adſcribuntur floribus cordialibus. Seminum vires diureticas, circa quas CLOSIUS & S. PAULI obſervationes adducunt, experientia non confirmavit.

* *Aqua deſtillata* VAL. CORD. * *Conſerva* ſive *Zuccara violata* MESUE: *Syrupus* minus bene a MESUE ſub nomine Julepi deſcriptus, ad morbos pectoris crebro exhibetur, & gratiæ ergo formulis adjicitur. * *Syrupus Solutivus* Wurtemb. vires catharticas a foliis ſennæ maxime habet: *Julepus* HONESTI ſuas vires ſaccharo debet: * *Oleum per Infuſionem*, ἰαλὸν, ÆGINETÆ nihil proprii habet: * *Mel* MESUE eviluit: *Emulſio Violata* MYNSICHT præ aliis emulſionibus vix aliquid proprii videtur habere.

β. ANIMALIA.

CHERMES Arab. κόκκοι, *Cocci* Veterib. Folliculi qui piſorum magnitudinem habent, unde inferne aliqua portio reſecta fuiſſe videtur, rotundi, ſplendentes, intus grana minima ſub forma pulveris ſive ſanguinei ſive flavicantis includentes, ex rubro fuſci, ſapore leviter adſtringente & amaricante, odore leviſſimo inſtructi.

Coccus. Inſectum quatuor alis, ſuperioribus ſemicruſtaceis, roſtro pectorali, abdomine poſtice ſetoſo, fœminis apteris gaudet: *Ilicis* L. habitat in *Quercu Coccigera* L. foliis ovatis, indiviſis, ſpinoſo dentatis, glabris diſtincta, Europæ Meridionalis cive. Inſecta in Aquitania & Gallo-Provincia occurrentia, reliquis præſtant.

Folliculi, qui in uſum trahuntur, ſunt exuviæ fœmellarum, quæ Martio menſe ſemine milii non majores, axillis foliorum, & diviſionibus ramorum accreſcunt; Majo autem ſua ova excludunt, ſucco rubro turgentia, eis excluſis moriuntur & ſicceſcunt; hi folliculi unguibus a frutice deraſi, in cubiculo, aëri libero pervio, exponuntur, & aceto, ut ovulorum excluſio impediatur, conſperguntur, ne incaleſcant, linteis, ut exſiccentur expoſiti, aliquoties de die debent verſari, ſed ita non poteſt non fieri, quin multum ovulorum, quæ continent, inde excutiatur, id ipſum, cribri ope, a folliculis ſeparatum, digitis, in paſtillos efformatur, qui * *Paſtel d'Ecarlate* ſive *Ecarlatte des grains* dicuntur.

Hæc inſecta, cum facile a paulo majore frigore lædantur, hinc pro varia quæ meſſem antecedit hyeme, illa ſive largior ſive mediocris ſolet eſſe.

Extracti aquoſi ſalini $\frac{1}{2}$ inde obtinui. CARTHEUSER Extracti aquoſi $\frac{1}{3}$, totidem fere ſpirituoſi.

Roborandi ergo a GALENO laudantur, primi Arabes ipſis vires cordiales adſcripſerunt, in alvi fluxibus, hæmorrhagiis & ad præcavendum abortum præſcribuntur ad dimidiam drachmam uſque, ſed fateor, me parum virium ab exſiccatis exuviis expectare, efficacior eſt omnino

Succus, qui in Gallia Meridionali ex recentibus folliculis exprimitur, per ſubſidentiam depuratur & pari ſacchari quantitate ipſi adjecta, contra corruptio-

nem defenditur & per orbem divenditur: huic ſucco $\frac{1}{3}$ ſacchari adjiciendo Noſtrates *Syrupum* Granorum Chermes parant, Wurtemberg. multo majorem rationem ſacchari, Coccionellam quoque & Roſarum & Cinnamomi aquas addunt: *Confectio Alchermes* MESUE correctam primi Monſpelienſes confecerunt; BARTHOLINUS inter primos Moſchum & Ambram, fœminarum ergo, juſſit inde exulare, hinc hodie *completa* & *incompleta* proſtat. Noſtratium præſcriptio ſimplicior quam aliorum, hinc magis placet, licet nec ipſa omni numero abſoluta ſit; polychreſtum medicamentum analepticum, quod ad drachmam dimidiam pro doſi exhibetur: *Trochiſci Alkermes* Auguſt.

MOSCHUS, *Muſc*, *Biſam*, Pulverem ex parvis granulis conſtantem refert, ferrugineo gaudet colore, ſapore amaro, odore proprio fortiſſimo, inflammabilis, mox nudus, mox veſiculis incluſus ad nos adducitur, quæ pilis rigidis obſidentur, hi ſi albi fuerint, veſiculæ a Ruſſia denominantur, ſi badii Chinenſes & Tunquinenſes appellantur.

Tanguticus & Sinenſis reliquos multum odore ſuperant.

Probatur Moſchus quod ferro candenti impoſitus, flammam capiat & vix non totus conſumatur.

TRAGULUS dentibus inciſoriis in maxilla ſuperiore nullis & defectu cornuum agnoſcitur: *Moſchus* BRISSON, *Moſchus Moſchifer* L. dentibus caninis ex maxilla ſuperiore extra os prominulis, & ventris parte, quæ in aliis penem educit, in tumorem prominula diſtinguitur.

In Tartaria, Sibiria & China occurrit.

Eſt autem noſtra ſubſtantia ſebi genus, quod in proprium folliculum colligitur, unde tumor inter umbilicum & teſticulos efformatur, duplici foramine extra corpus hians, fibris muſcularibus tectus, & membrana firma efformatus.

Ab

Ab alcohole omni ſua fragrantia privatur, quod tamen non multum odoris inde recipere videtur, aqua a Moſcho abſtracta, multum odorata evadit, ſecus ſpiritus vini. LEWIS. Extracti aquoſi $\frac{2}{5}$, ſpirituoſi $\frac{1}{3}$ largitur NEUMANN.

Gentes Orientales, quibus odorifera multum placent, a longo retro tempore Moſcho utebantur, AETIUS primus ejus mentionem fecit, Arabes & ſequioris ævi Medici illum valde laudarunt, ſed nulla certa obſervatione de ejus viribus medicatis conſtabat; recentioribus demum temporibus inſignes ejus in curatione morborum convulſivorum, deliriorum, maniæ, podagræ retrogradæ, morſus canis rabidi, vires per WALL, PARSON, OWEN, Illuſtris PRINGLE, HAARTMAN, GALEATI, ZANETTI, VAN SWIETEN, Cl. MEDICI, SEBASTIANI, MORGENSTERN &c. experientias innotuerunt: MASSE epilepſiam inde vidit curatam; Moſcho collo appenſo, contra contagium variolaceum infantes Ill. LINNÆUS defendit.

Datur a decem granis ad triginta uſque, ſemper aliquo ſapone mixtus. Fœminæ & hypochondriaci ejus odore non raro offici ſolent.

* ZIBETHUM Lat. Barbar. *Civette*, *Zibet*. Eſt ſubſtantia quæ conſiſtentiam unguenti vel axungiæ habet, odore fortiſſimo, proprio, colore albido gaudet, is quo magis ad brunum accedit, eo vilius reputatur unguen eſſe.

Duplex animalium genus hoc unguen largiri Illuſtr. BUFFON & D'AUBENTON annotarunt, unum *Civette* eſt *Viverra Zibetha* L. alterum *Zibet* eſt *Meles Zivetta* BRISSON, ſex dentes inciſores in utraque maxilla habent, digitos ad omnem pedem quinque, diſtinctos, unguibus parvis & debilibus instructos; prius ab altero fronte eminente, auriculis minoribus, dorſo ſetoſo, & pollice a reliquis digitis remotiore diſtinguitur.

Per Aſiam & Africam multis in locis occurrunt.

Unguen continetur in duobus receptaculis, in communem truncum hiantibus, qui proprio foramine inter orificia ſexus & ani hiant, tecta ſunt folliculis, qui ſinguli unguen ſecernunt & in receptaculum plorant, unde cochlearis ope, bis vel ter per ſeptimanam, hauritur.

Multum unguinis olim ex animalibus, quæ in Belgio alebantur deſumtum fuit, illa cum multis retro annis perierint, hinc hodie zibethum inſigni valde pretio venditur.

Nec ab aqua, ſaponibus quoque mixtum, nec in alcohole ſe diſſolvi patitur, utrique tamen menſtruo ſuum odorem affricat.

Medio ævo in Europa innotuiſſe videtur; interne nunquam datur: externe variis medicamentis, odoris ergo adjicitur; quem exigua ejus ratio, in modum Ambræ & Moſchi, per largum materiæ, cui additur, volumen diffundit.

§. 30.

V. SPECIFICA.

Huc illa medicamenta refero, quæ vulgaris opinio analepticis & roborantibus adſcribit, etſi ea tales vires poſſidere, nec ex eorum odore, nec ſapore ſuſpicari licet. Virtutes roborantes de ipſis prædicatas, cum nulla fida obſervatio probaverit, hinc ea, hunc in finem modo allego, ut occaſio naſcatur monendi, nullum robur inde expectandum eſſe, & ne corpora multum diu laudata, neglexiſſe videar, ut denique quid proprie inde ſit expectandum, exponam.

α. VEGETABILIA.

Borrago Barb. *Bourage, Boretſch.* Folia & Flores inde recipimus.

Folia ſunt ovato-oblonga, pilis hirſutis aſpera, odoris & ſaporis expertia.

Flores ſunt rotati, in quinque lacinias ſecti, cœrulei, nec ſapidi, nec odori.

Borrago. Corollam rotatam, quinquefidam, quinque eminentiis notatam, iſantheram, monogynam, calyce quinquefido ſuſtentatam habet, in quo ſemina rugoſa, ex baſi lata in mucronem acutum terminata, maturantur: *Officinalis* L. foliis ovatis, alternis diſtinguitur.

Ex Aleppo olim in hortos Europæos delata, hodie in illis colitur, & ad eos quoque ſponte provenit.

Ex ſucco foliorum nitrum & ſalem communem obtinuerunt Boulduc & Marggraff, ſed alibi notavi, hæc ſalia plantis non propria, ex ſolo, cui innaſcebatur, eas ſubiiſſe.

Cum ſub renatis in Europa litteris hanc plantam Bugloſſum Veterum eſſe reputarint, hinc lætificantes ipſi adſcripſerunt vires; folia, neſcio cur, refrigerantibus annumerabantur, & cum nitrum fovere Chemici aſſeruerint, majori quoque cum veri ſpecie id affirmari poſſe credebatur; ſed nulla mihi ſaltem innotuit obſervatio, quæ vel florum vel foliorum virtutem confirmaverit. Flores, ornatus ergo acetariis adjiciuntur, Folia juſculis vernalibus.

Aqua deſtillata Nicol. Præpos. * *Syrupus* Val. Cord. a Wurtemberg. ex floribus, a Pariſinis ex ſucco paratur: * *Conſerva* Val. Cord.

Buglossum, βύγλωσσον, *Bugloſſe*, *Ochſenzunge*. Folia & Flores recipiuntur.

* *Folia* ſunt oblonga, anguſta, in acutum mucronem terminantur, hirſuta, odoris & ſaporis expertia.

Flores parvi, inodori, inſipidi, infundibuliformes.

Anchusa. Corollam infundibuliformem habet, quinquefidam, quinque appendiculis clauſam, calice quinquefido ſuſtentatam, iſantheram, monogynam, ſemina gibboſa in calice maturantur: *Officinalis* L.

Blacwell 112. Foliis lanceolatis, hirſutis & ſpicis imbricatis agnoſcitur.

Galenus, communi Veterum conſenſu, hilaritatem inde excitari aſſerit, illud ad tuſſim quoque commendat. Eadem de hoc ac de antecedente notanda ſunt.

Aqua deſtillata Val. Cord. * *Syrupus* Val. Cord. ut antecedens parari jubetur: * *Conſerva* Mesue.

* Ninsing Japonenſium, *Ginſem*, *Ginſing* Chinenſium: Eſt Radix quæ calami craſſitiem habet, leviter rugoſa, cornu colore & pelluciditate refert; odorem nullum, ſaporem leviſſime dulcem poſſidet.

Sium. Flores umbellatos habet, involucro utroque inſtructos, ſemina ſubovata & ſtriata: *Ninſi* L. Blacwell 514. foliis caulinis pinnatis, racemis ternatis diſtinguitur.

Creſcit in Corea ad Chinam Septentrionalem & in Japan.

Cum hæc radix inferne bifurcetur, illam inter, & hominem, ſimilitudinem quandam intercedere ſtatuerunt, luxurians Chinenſium phantaſia finxit ejus ope calidum innatum, vitæ fontem, ſi langueritinde ſuſtentari & reſuſcitari poſſe, ſumma igitur apud ipſos in exiſtimatione eſt; Europæi ſibi a Chinenſibus imponi paſſi ſunt, has radices ad nos adduxerunt & Medicos repererunt, qui eas tanquam certiſſimum mortis antidotum conſiderarunt, & non obſtante cariſſimo pretio, unica quippe centum & quinquaginta florenis Amſtælodami venditur, ægrotis exhibuerunt, ſed vel ullum earum ope morti ereptum fuiſſe, ego ſaltem non novi.

Anno 1718 Lafitou Pater Jeſuita ſe in Canada radicem reperiſſe publicavit, eandem cum Ninſin, eſt hæc radix illa Chinenſium craſſior & magis rugoſa, eidem aliquid rufi accedit, nec pelluciditatem habet, id quod a diverſa exſiccationis ratione videtur pendere;

ſaporem ejus primum dulcem, alius, qui evidenter linguam ferit, ſolet excipere, hunc ſeplaſiarii hodie ſub nomine *Radices Ginſeng* ſolent, & quidem multo minori pretio, quam antecedentem, vendere.

Deſumitur a PANACE, floribus umbellatis, involucro utroque inſtructis & baccas excludentibus, gaudente: *Quinquefolio* L. BLACWELL 513. Canadæ & Virginiæ cive.

Ab hac radice, æque ac ab illa aliquid proprii ut exſpectemus, nec ratio nec experientia permittunt; Orientalis ad aliquot grana, Canadenſis ad drachmam dimidiam datur.

β. ANIMALIA.

* ÆGAGROPILÆ Recent. *Gemſen-Kuglen.* Sunt pilæ variæ magnitudinis, pugnum uſque æquantes & variæ figuræ, a recrementis variarum plantarum efformatæ, quæ involucrum tenax & ſolidum quod interdum partes calculoſas recipit, obduxit, coloris fuſci vel nigri, odoris leviter aromatici, qualis etiam ſapor eſt, cui aliquid adſtringentis accedit.

Reperiuntur in primo aut ſecundo ventriculo *Capræ Rubricapræ* L. cornubus teretibus, rugoſis & uncinatis diſtinctæ, ad altiorum Alpium Gallicarum, Helveticarum & Carpaticarum vertices habitantis.

Hæ pilæ Seculo XVI ſub nomine *Lapid. Bezoar.* notæ erant, primus WELSCH ipſis nomen, quod nunc habent, dedit.

A concrementis morboſis, formatis ex plantis unde vires digeſtionis omnia principia efficacia extraxerunt, ope liquorum ventriculi animalis, lapides multum lingentis, conglutinatis & cruſta obductis, nullas omnino vires medicatas poſſumus expectare. Auctoritas lapidibus ex animalibus deſumtis attributa, figmentum quod concentratas Alpeſtrium plantarum vires poſſideant, & conjectura de rupicapris inde nulla ver-

tigine laborantibus; hæc concrementa capiti opitulari Medicis perſuaſit, meliora hodie edocti, medicamentum iners omnino miſſum facimus, facile curationes a WELSCHIO inde obſervatas plane aliis rationibus adſcribendas eſſe perſpicientes.

BEZOAR LAPIS Lat. Barb. Arabicæ originis vox, quæ apud Arabes *Bedezahar*, *Bezarahat*, *Bezaar* &c. ſcribitur, vario ſignificatu apud Auctores occurrit, ſive latiſſimo, pro omni medicamento, quod veneno reſiſtit, & hoc in ſenſu Arabibus uſu venit, ſive latiore, pro omni calculo animali, effectus medicatos edente, qui Seculo XVI obtinuiſſe videtur, & hic præter mox dicendum & Lapidem Hyſtricis, illum qui ex vacca marina ad Coromandel deſumitur, Crocodilinum, quem *Caimanum* dicunt, & calculum Simiæ comprehendit, ſive ſtricto, quo Arabes proprium quendam lapidem foſſilem, inter nos hodie ignoratum, indigitarunt, ſive ſtrictiſſimo, præeunte VILLANOVANO, lapidem proprium ex proprio animali obtinendum.

Hodie duplex ejus genus in officinis aſſervatur *Orientale* & *Occidentale*.

* *Bezoar Orientalis.* Variam figuram & variam magnitudinem habet, & pro hac creſcente etiam ejus pretium creſcit, ſuperficies ejus lævis eſt, polita, ſplendens, color nigricat cum aliquo admixto virore, ex ſtratis ſibi invicem incumbentibus efformatur, quorum intimum cavitatem includit, cui ut plurimum aliqua ſubſtantia heterogenea inhæret, cum acidis non efferveſcit, ſaporis & odoris expers eſt.

* *Bezoar Occidentalis.* Sub diverſiſſimis figuris & variante multum magnitudine occurrit, evidenter quoque ex ſtratis compoſitus, nec ſplendens, nec politus, cum acidis non efferveſcit, colorem cinereum plus minus dilutum habet, cui non raro aliquid nigri accedit, nec ſapidus, nec odorus.

Primum dicunt deſumi ex *Capra Bezoardica* L. quæ cornibus erectis, ab imo ad ſummum fere annulatis & gula jubata diſtinguitur, in Perſia occurrente.

Alter cum nihil habeat, quo differat a calculis, qui in animalibus ut plurimum obtinent, hinc qui ipſi adſcribuntur lapides ex vario brutorum genere videntur deſumi, id quod etiam ACOSTA teſtatur.

Nec aqua nec ſpiritus vini aliquid ex Orientali recipiunt ſecundum NEUMANN, qui inde $\frac{7}{12}$ liquoris empyreumatici, nequaquam urinoſi, $\frac{1}{40}$ ſublimati flavi, ſalini, empyreuma olentis, $\frac{1}{120}$ fuliginis obtinuit; ex Occidentali autem liquoris empyreumatici urinoſi $\frac{1}{5}$ fere, & aliquot guttas olei empyreumatici.

Utrumque concrementum morboſum. ratione, quæ in Pathologia explicatur, ſurgit; pabulo proprio Capræ bezoardicæ videtur adſcribendum eſſe, quod ipſius calculus ſuperficiem ſplendentem habeat. Plures qui ſub nomine Bezoar Orientalis proſtant calculos factitios eſſe lubenter largior, ſed argumenta a NEUMANN adducta, nequaquam mihi perſuadent, omnes qui occurrunt arte factos eſſe, nullum ex animali deſumtum, genuinum occurrere, quomodo autem nativi debeant agnoſci, non audeo determinare, cum NEUMANN egregie inſufficientiam omnium, quæ vulgo huc facere dicuntur, tentaminum evicerit, ſi id quod Veteres allegarunt criterium in ullo reperire poſſem, quod nempe animali cui venenum exhibitum fuit, & morti proximo propinatus, vitam reddat, ille mihi vel adamante eſſet pretioſior.

Cum Pathologia demonſtret, calculos quoſcunque animales a partibus terreſtribus maxime efformari, fruſtra & ab his calculis aliquid medicati expectari patet; falſæ hypotheſes de talibus lapidibus concentratas vires herbarum, quibus animalia paſcuntur, poſſidentibus, de præſtantia medicamentorum ex animalibus deſumtorum, abſurda opinio, corpora quæ

magno pretio venduntur, etiam magnas in corpus humanum vires editura eſſe, mercium cariorum, quæſtus ergo, multa commendatio, omnis generis hiſtoriolis ſuffulta, auctoritas Medicorum qui talibus ſe falli paſſi ſunt, medentium ardor ſpecifica ad morbos curatu difficiles reperiundi, in cauſa fuerunt, ut inertia hæc medicamenta, ſine ulla ſuffragante experientia, quis enim fidem adhibebit a Cl. BAUHINO collectis obſervationibus? tanquam analeptica, cardiaca, antidota, cephalica &c. fuerint commendata.

Qui eis uti volunt, ſecure doſin etiam ultra drachmam dimidiam poſſunt extendere.

* *Bezoar de Goa* BATEI ſi quas vires habet, eas moſcho & ambræ debet.

CORALLIA, κȣράλια, κοράλλια, κωράλλια, hoc nomine veniunt duo genera zoophytorum, *Rubrum* nimirum & *Album*.

Rubrum ſubſtantiam lapideam refert, in plures ramos diviſam, nullis foraminibus pertuſam, colore rubro inſignitam, ſaporis expertem.

* *Album* præter colorem etiam eo ab antecedente differt, quod copioſiſſimis foraminulis hiet, quæ ſtellæ figuram habent.

Corallia dum per aliquod tempus extra mare aſſervantur, extima eorum membrana, quæ cortex dicitur, reliquo corpori accreſcit, ea ut lævis & ſplendens evadat, pumice lævigatur.

Corallium rubrum eſt *Isis* polypus, polycephalus, ſtirpi lapideæ rigidæ inhærens: *Nobilis* L. BLACWELL 341. ſtirpe continua æquali, & ramis vagis diſtinguitur.

Nullibi niſi in Mari Mediterraneo occurrit.

Officinæ nonniſi fragmenta minima & graciliora recipiunt, majora lapidariis & curioſis relinquuntur.

Calcarei omnes qualitates habet, igne quoque in optimam calcem vivam abit. LEWIS. Spiritus urinoſi

ultra $\frac{1}{64}$, veſtigium olei empyreumatici deſtillatione fundunt. NEUMANN.

Multi licet Auctores ab omni tempore fuerint in extollendis laudibus Coralliorum, nulla tamen proſtat fida obſervatio, quod præ aliis ſubſtantiis animalibus terreſtribus aliquid proprii habeant, principium martiale, quod in illis obtinere ajunt, & a quo vires adſtringentes derivant, experimentis demonſtrari nequit, præter abſorbentes itaque nullas alias inde expectamus virtutes.

* *Tinctura Corallorum* a PARACELSO præcipue celebarata, evicit ſanior Chemia, quod ad Veterum Alchymicorum ſomnia pertineat, quæ fumivendulum hoc hominis genus circa tincturas in univerſum & illam Corollorum in ſpecie effinxerat; omnes quæ hodie proſtant de Coralliis plane nihil recipiunt, omnes qualitates, quas habent, aliis, quæ Coralliis adjiciuntur, ſubſtantiis debent. Pariſini, præeunte QUERCETANO, ſpiritum vini adhibent ſucco Berberum dilutum, Wurtembergenſes ad mentem KUHNRADT ſpiritum vini, aceti inſpiſſati magmate tinctum, præſcribunt: * *Sal Corallorum*: *Solutio Corallorum* SCHROEDER. ad indolem terræ foliatæ Tartari accedit, eadem omnino inferior: * *Magiſterium* SCHROEDER. vix non totum iners: *Syrupus Corallorum* SCHROEDER præ Syrupo Berberum nihil proprii habet, eodem quoque inferior, cum Corallia ejus acidum imminuerint, Pariſini ſuccum Granorum Chermes adjiciunt: * *Tabellæ* Pariſin.

Corallium album, eſt *MADREPORA*, polypus polycephalus qui ſtirpi lapideæ, ſtellis lamelloſo-ſtriatis ornatæ inhæret: *Oculata* L. BLACWELL 342, 343, habitu ramoſiſſimo, ramis flexuoſis & ſtellis immerſis diſtincta.

Copioſe in Oceano Indico occurrit.

Aliarum etiam Madreporæ ſpecierum fragmenta, in officinis ſub nomine Corallii albi proſtare, obſervavit Cl. PALLAS.

Ratione virium cum Corallio rubro convenit.

MARGARITÆ, *Uniones*, μαργαρῖται, *Perlæ* Barb. ſunt corpuſcula plus minus rotunda & ſplendentia, alba, ex ſquammis ſibi invicem incumbentibus efformata, odoris & ſaporis expertia.

Æſtimantur Margaritæ ab albedine, ſplendore & volumine, ut pro hujus creſcente ratione pretium multiplicetur, prægrandes decem ceratiorum, quæ ſingulæ quatuor granis æquantur, pondus excedentes *Paragon* dicuntur, tribus granis non leviores *Coronariæ*, *Perles de compte*, *Zahlperlen* appellantur, minores *Textiles*, *Lothperlen*, *Saatperlen*, *Perles à l'once*, *Semence de Perles* vocantur, illæ autem quarum figura irregularis eſt *Baroques*; minus ſplendentes denique, colorem lacteum habentes & ſuperficiem irregulariter in tubera elevatam, *Occidentales* dicuntur, cum prioribus *Orientalium* nomen imponant.

Subſtantiæ quæ in conchis eam rationem habere videntur, quam lapides in cancris, in vario concharum genere ſolent occurrere, præcipue autem in *MYTILO* teſta bivalvi, cardine edentulo, quem linea longitudinalis diſtinguit, gaudente: *Margaritifero* L. cujus teſta compreſſo-plana, ſuborbiculata eſt, ſemi auriculata, rugis undatis diſtincta.

Occurrit in magna profunditate Oceani Orientalis Sinus Perſici & Maris Auſtralis, unde ab Aprili menſe ad Octobrim uſque, reliquo enim anno, nullas margaritas habet, per urinatores piſcatur.

Margaritæ Occidentales, quas paſſim fluvii Europæ exhibent, occurrunt in *MYA* cujus teſtæ bivalvis altera extremitas hiat, cardo dente craſſo, alteri teſtæ non inſerto gaudet: *Margaritifera* L. teſta antice coarctata, cardinis dente primario conico diſtincta.

Teſta Mytuli Margaritiferi *Mater Perlarum*. *Nacre de Perle* dieitur: variæ magnitudinis ſpecimina inde proſtant, quæ extus gryſea, ad flavedinem vergunt, intus ſplendore argenteo nitent.

Margaritæ $\frac{1}{17}$ liquoris urinoſi & aliquid Olei empyreumatici fundunt, Mater perlarum $\frac{1}{24}$ liquoris urinoſi & exiguam Olei empyreumatici rationem dimittit. NEUMANN.

Primi Arabes margaritas in uſum traxerunt & ex eo, quod magno pretio veniunt, magnas quoque vires ſibi ſunt polliciti, iiſque cephalicas, cordiales, & venenis reſiſtentes virtutes adſcripſerunt; ſimiles etiam a Matre perlarum expectarunt, ſed minores cum minori pretio potuerit comparari, nulla autem experientia Arabum promiſſa confirmavit & prudentes, præter abſorbentes, nullas alias ab iis expectant vires.

* *Species Diamargarit. calidæ* AVICENN. Vires roborantes unice ab aromatibus habent: * *Species Diamargarit. frigidæ* Auguſt. Wurtemberg. correxerunt, inconcinna compoſitio: * *Tabellæ de Margaritis* Pariſ. * *Tabellæ de Matreperlarum* Pariſ. abſorbendi ergo conducent: * *Magiſterium Margarit.* SCHROEDER iners omnino medicamentum, ipſi ſimile eſt *Magiſterium Matris perlarum* Wurtemberg. * *Sal perlarum* PARACELSI: * *Sal & Solutio Matris perlarum* Wurtemberg. harum ſubſtantiarum unicam quam habent virtutem, vel imminutam ſiſtunt.

γ. FOSSILIA.

* AURUM, χρυσὸς, *Or*, *Gold*. Eſt metallum, reliqua gravitate vincens, aqua vigecuplo fere gravius, medium inter argentum & æs ignis gradum, ut fundi poſſit, exigit, & fuſum ſmaragdino colore fulget ratione firmitatis medium inter argentum & ferrum

locum tenet, maximam extenſionem patitur, ita ut unum ejus granum in filum quingentorum pedum elongari queat, non niſi aqua regis & hepate ſulphuris diſſolvi poteſt, igne nihil perdit, nec ſulphuri, vitro ſaturni, nitro, qualeſcunque in illud vires ſunt.

Non aliter niſi Nativum occurrit I. varia figura & varia craſſitie lapidibus, ex vitreſcentium maxime genere, interdum quoque glebis metallicis innatum: II. forma palearum arenæ ſive montium ſive fluviorum commixtum: III. glebis metallicis, moleculis adeo minutis, ut omnem ſenſuum aciem effugiant, innatum, & has glebas *Aurum mineraliſatum* vulgo ſolent dicere.

Multum Auri ex America & Littore Africano (Côte de Guinée) ad nos adducitur; Germania, Hungaria, Scandinavia, Siberia lapides & mineras eo prægnantes fovent, plurimi Europæ fluvii arenam auro ſcatentem vehunt, de Rheno id jam diu notum, nec noſtra Bruſca tali caret.

Aurum, quod natura largitur, nunquam perfecte purum eſt, obſervante jam REAUMUR.

Amalgamationis, fuſionis, cupellationis & ſeparationis cum acido nitri ope, a ſubſtantiis, quibus commixtum occurrit, ſeparari ſolet.

Ad uſus medicatos, nullum aliud quam puriſſimum debet recipi.

Arabes, quos omnis Alchemicorum cohors ſecuta eſt, & non pauci Medicorum, qui a majorum præceptis non audent recedere, Auro inſignes vires cordiales ineſſe & illud multum contra melancholiam facere aſſeruerunt, id quod quidem ſenſu morali omnino verum eſt, ullum in corpus humanum inde ſequi effectum, nec ratio poteſt perſpicere, nec experientia confirmat. Ejus folia ornatus ergo aliis medicamentis adduntur. Medicamenta non raro aurum vehere

jactant, ut ea majori pretio vendere poſſint, ſolutio ſtanni impoſturam ex tempore detegit.

* *Tinctura Auri* Pariſ. omnes ſuas vires ab oleo Roris marini habet, cui omnino conſultius eſſet oleum Cinamomi vel Ætherem ſubſtituere: * *Crocus Solis* Mylii ab Auro ratione virium non differt: * *Aurum fulminans* v. *Inſtit. Chem.*

Argentum, ἄργυρον, *Argent*, *Silber*. Metallum album, aqua undecies gravius, inter aurum & regulum antimonii, ratione ignis gradus, quo fluit, inter aurum & ferrum ratione firmitatis, medium locum tenet, poſt aurum maxima ductilitate gaudet, in acidis ſolubile, igne nihil perdit, nec a vitro ſaturni nec a nitro deſtruendum.

Reperitur Argentum I. Nativum & quidem ſub diverſiſſimis figuris & variante multum magnitudine, interdum moleculæ viſum fugientes matrici inhærent, ut in *Minera Alcalina* Justi: II. ſub forma mineræ 1) nigræ A. textura ſolida gaudentis a) cultro ſcindendæ, *Argentum vitreum* Auctorum, quod ad $\frac{4}{5}$ uſque argenti vehit, ex ſulphure & argento concretum b) cultro non ſcindendæ α) zinco gravidæ *Argentum zincoſum* L. *Pechblende*, β) zinci expertis *ſprödes Glas-Erz* Justi: B. texturæ laxæ *Argentum nigrum* L. a) pulverulentæ *Silber-Schwärtze*, *ruſicht Erz* Justi, b) in fibras capillares efformatæ *Minera Argenti*, *antimonialis capillaris* Cronstædt, *Feder-Erz* $\frac{1}{400}$ argenti habet: 2) rubræ, quæ varios rubedinis gradus habet, cinabarinum ad Fanum divæ Mariæ occurrit, & in varias figuras, non raro in pulcherrimas cryſtallos, concretum *Argentum rubrum* L. *Rothgulden*, ex Argento & Arſenico efformatum ad $\frac{3}{5}$ uſque argenti fovet: 3) gryſeæ, hæc cuprum, ſulphur, arſenicum argento immixta habet, quo magis ratio cupri creſcit, eo magis color ad nigrum vergit A. albidior a) ferri expers *Album* L.

Weisguldig, hoc in cryſtallos efformatum, quale in Fano D. Mariæ occurrit, Noſtrates *Glasköpfen* dicunt: b) ferrum recipiens *Minera alba* CRONST. Argentum arſenicale L. B. Cinerea *Argentum cinereum* L. *Fahl-Erz*, in hujus generis mineris ratio Argenti ad $\frac{1}{7}$ uſque ſolet aſcendere. C. Gryſea cum fuſco mixta & ſuperficie granulata inſtructa *Röſchgewächs* ad $\frac{4}{5}$ Argenti cum arſenico, ferro & cupro commixti continet, nonniſi in Hungaria occurrit. 4) Flavicantis ſemipellucidæ, mollis, *Argentum corneum* L. *Minera Cornea* vulgo ad $\frac{2}{3}$ Argenti, ope acidi ſalis in mineram redacti, creberrime etiam ſulphur habet, raro occurrit. III. ſub forma terræ 1) ſolidioris, argillaceæ, flavicantis, cum immixto virore *Ganſekotig-Erz* vulgo, 2) laxioris quaſi pinguis, rubræ, flavæ, cœruleæ *Silber-Mulm* ad $\frac{1}{100}$ Argenti habet, 3) in ſquammas rigidas, fuſcas, ſplendentes efformatæ *Colophonien-Erz*. 4) foliola fuſca & laxa ſiſtentis, ad $\frac{1}{200}$ Argenti continentis, *Bergkorck* LEHMANN *Blättel-Erz*, nonniſi in Hercynia hactenus repertæ.

In America & paſſim per Europam occurrit.

Argentum nativum ſemper ære inquinatum occurrit, finiſſimum quod ex officinis metallicis ad nos mittunt $\frac{1}{16}$ Cupri vehit; puritas Argenti lapide lydio, cupellatione, nitro inquiritur; idem amalgamationis, fuſionis, cupellationis ope ex matricibus obtinetur.

Primi Arabes argentum ad uſus medicatos adhibuerunt & ex eo eaſdem ac ex auro virtutes ſibi ſpoponderunt, vel hic quoque tam ratione, quam experientia refragantibus; ejus ſolutione pro capillis nigro colore tingendis ſolent uti. Folia ejuſdem ornatus ergo variis medicamentis adjiciuntur.

* *Cryſtalli Lunæ* vid. *inſtitut. Chem.* * *Lapis Infernalis* vid. *Inſtit. Chem.*

* CRYSTALLUS, κρύσταλλος, hoc nomine proſtant hodie in officinis varia fragmenta pellucida, duriſſima,

alba, angulata, inodora, inſipida, nec aqua, nec acidis, nec igne fundenda, limam non admittentia.

Sunt fragmenta *Cryſtalli montanæ* AUCTOR. *Quarzi cryſtalliſati* CRONSTÆDT, *Nitri Cryſtalli montanæ* L.

Pluribus in Europæ regionibus occurrit, non raro aliorum lapidum cavitates replet, interdum in profundioribus telluris receſſibus, interdum in terra corticali, interdum in fluviis reperitur.

Omnibus figura eſt hexagona, ita ut utrinque pyramide hexagona terminentur, inter quas columna hexagona intercipitur, interdum columna, interdum pyramis inferior deficit, interdum numerus laterum augetur, interdum unus aut alter angulus deeſt; variant multum volumine, & colore, interdum nihil, interdum varias ſubſtantias in ſua cavitate includunt, interdum ſolitariæ, interdum plures aggregatæ occurrunt; color earum ab artificibus *aqua* dicitur.

Volumen, puritas, immunitas a fiſſura & maculoſa nube, pretium augent, tales PLINIUS *Acenteta* dixit, noſtri lapidarii *Mediolanenſes*, illas quæ levius inde recedunt *halbe Wahr*, viliores *Rottan* dicunt, exiguas, non coloratas, pellucidas *Pſeudo-adamantes* ſolent vocare.

Inter primos MATTHIOLUS cryſtallo vires adſtringentes adſcripſit, lithontripticas, abſorbentes &c. alii, a ſubſtantia, quæ nulli menſtruo cedit, fruſtra vires medicatæ expectantur; *præparatæ*, qualis in officinis proſtant, non raro partes de marmore ſupra quem tritæ fuerunt, adhærent.

* LAZULUS Lat. Barb. κυανὸς Veterum, *Cæruleus* Eorund. quo tamen nomine etiam alios lapides comprehenderunt, *Azur*.

Cuprum Lazulus L. *Zeolites cæruleus* CRONSTÆDT. Lapis vitreſcens opacus, polituram admittens, in oleo Vitrioli coctione ſolubilis, ex chalybe nullas

ſcintillas eliciens, pulcherrimo colore cœruleo gaudens, ſaporis & odoris expers; creberrime flavas maculas habet, quæ interdum moleculæ auri ſunt, creberrime autem a pyrite efformantur.

Verus Lazulus vix in officinis pharmaceuticis occurrit, creberrime ejus in locum *Cuprum Armenum* L. aſſervant, eo quod majoribus fruſtis occurrat, mollius ſit, cum acidis effervescat, vera gleba cupri, a lapide Lazuli diverſſimum.

Ex Oriente & Regno Peruviano ad nos adducitur.

Lapidem Lazuli nec veſtigium cupri vehere Ill. MARGGRAFF & CRONSTÆDT experimenta evincunt.

Cum creberrime Lapis Armenus pro lapide Lazuli fuerit adhibitus, hinc non pauci ipſi vires evacuantes adſcripſerunt & eum contra melancholiam laudarunt, Seculo ſuperiore & nervinis & analepticis annumerarunt, ſaniores, medicamentum pro quo creberrime ſubſtantiam corpori humano pernicioſam ſubſtituere ſolent, & quod ſincerum, nullos proprios effectus poteſt edere, ex penu pharmaceutica jubent exulare.

* PRETIOSORUM QUINQUE LAPIDUM FRAGMENTA. MESUE, *Granati* nimirum, *Hyacinthi*, *Smaragdi*, *Sapphiri* & *Sardi*.

Granatus Barb. Eſt lapis pellucidus, colore obſcure rubro inſtructus, igne fundendus, limæ exquiſitiori cedens, varia ratione angularis, ferro ſemper, non raro etiam ſtanno ſcatens.

Quo magis tranſparet, quo propius color ad flores balauſtiorum accedit, eo pretioſior, quo magis fuſcus, eo vilior reputatur gemma.

Borax Granatus L. *Granatus* CRONSTÆDT, eo quod per ſe igne fluat, a reliquis cryſtallis differt.

Ex Oriente ad nos adducitur, Saxonia, Sileſia, Hungaria, Suevia, Hiſpania, eos quoque largiuntur, Bohemia duriſſimos exhibet.

Hyacin-

Hyacinthus ab illo Veterum diverſus: eſt Cryſtallus igne non fundenda, colore rubro, cui flavedo admixta eſt, diſtincta, quo magis color ad melleum vergit, eo vilior eſſe reputatur, quo magis rubedo eminet, eo pretioſior.

Nitrum fluor purpureo-fulvum L.

Ex India Orientali præſtantiſſimi adducuntur, occurrunt quoque in Luſitania, Hiſpania, Bohemia, Sileſia, Saxonia, Haſſia.

Smaragdus, σμάραγδος, *Emeraude*, Cryſtallus granato durior, ſapphiro mollior, igne colorem non mutans.

Borax gemma viridis L. *Smaragdus gemma* Cronstædt ſe viriditate diſtinguit.

Illi qui ex Oriente ad nos adducuntur, quo non ſolum Indicos ſed etiam Peruvianos & Braſilienſes referunt, Bohemicis, Helveticis, Anglis dilutiores ſunt.

Sapphirus, σάπφειρος ab illa Veterum, quæ noſter Lazulus fuiſſe videtur, diverſa: eſt Cryſtallus, duritie propius ad Rubinum accedens, colore cœruleo ſplendens, igne colorem perdere dicitur.

Alumen, gemma pretioſa, cœruleum L. *Sapphirus gemma* Cronstædt: colore diſtinguitur, quo profundior, eo majori pretio venit gemma.

India Orientalis pretioſiſſimos nobis mittit, Saxonia, Sileſia, Bohemia, Gallia, Occidentales ſubminiſtrant.

Creberrime in ejus locum *Muria Chryſolampis* L. *Fluor ſpatoſus* Cronstædt cœruleſcens ſubſtituitur.

Sardus, σάρδιον, σάρδιος λίθος, *Carneolus* Recent. *Cornaline*: eſt Silex variæ magnitudinis, qui politura ſemipellucidus evadit, colorem carneum plus minus dilutum habet.

Silex Carneolus L. & Cronstædt colore rubro uniformi diſtinguitur.

Aſiatici & Americani, quos Orientales dicunt, magis fulgent, præ Europæis, quos Hungaria, Bohemia, Sileſia, Saxonia &c. ſubminiſtrant.

Arabes, quos Latino-Barbari ſecuti ſunt, vires cordiales horum lapidum multum extollunt, adſtringentes quoque & roborantes ipſis adſcribunt, ſed facile patet, de eis idem ac de reliquis lapidibus, ad claſſem vitreſcentium pertinentibus judicium eſſe ferendum, nec aliquid a principio metallico, quod dicuntur vehere eſt expectandum, ſi enim & tale in illis hærere eſſet evictum, non liqueret tamen, quomodo illud per vires corporis noſtri inde poſſet educi.

Confectio de Hyacintho, abſurdiſſimam AVICENNÆ compoſitionem correxerunt quidem, ſed non parum tamen inconcinnam adhuc reliquerunt Monſpelienſes apud RENODÆUM, Mediolanenſes moſchum & ambram addiderunt pro *Completa* reddenda: Monſpelienſem formulam, Wurtembergenſes & Noſtrates receperunt, magis placet Pariſina, quæ ſimplicior eſt, in omnibus diſplicet, quod Syrupum acidum recipiant: ingredientia ſicca ſub forma pulveris quoque aſſervantur & *Specierum de Hyacintho* nomine veniunt, vires leniter adſtringentes inde expectamus, in alvi fluxu, hæmorrhagiis, ſudoribus colliquativis Confectionem ad drachmam dimidiam, Species ad grana quindecim pro doſi exhibemus: * *Species de Gummis frigidas* VAL. CORD. inconcinnam & inertem compoſitionem, paucis mutatis, Wurtembergenſes receperunt.

§. 31.

VI. ADSTRINGENTIA.

Adſtringentium titulo comprehunduntur omnia reliqua corpora naturalia, quæ ſoliditatem fibrarum augent: ea, cum eorum actionis intenſitas multum

diverſa ſit, optime pro hujus vario modo diſtinguuntur, hunc autem non male ab eorum in linguam actione determinamus, ea, quæ linguam levi modo ratione adſtringunt *Subadſtringentia*, appellamus; *Adſtringentium* nomen illis relinquimus, quæ linguæ impoſita, eandem evidenter conſtringunt.

§. 32.

α. Subadstringentia.

Subadſtringentia levi valde modo partium terreſtrium fibræ rationem videntur augere, hinc parum evidens eſt eorum effectus: ut plurimum ſolummodo adhibentur, ubi ab uſu emollientium, quem indicatio ſuadet, nimiam relaxationem metuimus, vel ubi morbus roborantia quidem exigit, ſed neque validiores ſtimulos, neque fortiora adſtringentia admittit. In univerſum, eorum virtutes non admodum evidentes ſunt, ſed nec magnum diſcrimen inferunt, nec adeo ſtricta eſt eorum doſis.

Adiantum, *ἀδίαντον*, *καλλίφυλλον*, *τριχομανὲς*, *καλλίτριχον*, *πολύτριχον*, *Capillus Veneris* Barb. *Capillaire*, *Frauenhaar*: officinæ appellant plantas cauliculis teneris inſtructas, quibus foliola parva inſident, & quæ nullos flores perfectos excludunt.

* *Adiantum album? Ruta muraria* Trag. *Sauvevie; Mauer-Raute:* ſiſtit cauliculos teneros, teretes, ſolidos, herbaceos, albidos, ſuperne ramoſos & tribus foliolis veſtitos, quæ parva ſunt, rotundato-oblonga; crenulata, maculis ſeminalibus linearibus, quæ in foliis exſiccatione contractis totum diſcum occupant, obſeſſa, cum cauliculis inſipida, inodora.

Asplenium Maculas ſeminales in lineas ad nervum folii coonvergentes habet: *Ruta Muraria* L. Blacwell 219. frondibus non pinnatis gaudet.

Creſcit copioſe per omnem Europam, præter maxime Septentrionalem.

Pariſini pro Adianto albo *Polypodium fragile* L. præſcribunt.

Adiantum Americanum Recent. *Adiantum Canadenſe*, *Capillus Veneris Canadenſis* efformatur a petiolis rubris, ramoſis, quibus pinnatim inſident folia oblonga, inferne integra, ſuperne crenis majoribus crenata, dulciuſcula cum levi adſtrictione.

Adiantum: maculas ſeminales apicibus foliorum ſubjectas habet: *Pedatum* L. frondibus ramoſis, foliolis in uno latere rotundo inciſis, diſtinguitur.

Creſcit in Jamaica, Virginia, Canada.

Adiantum aureum Tabern. *Percemouſſe*, *golden Wiederthon*: cauliculi inferne raro ramoſi, foliis anguſtis & acutis obſeſſi, quæ exſiccatione multum contrahuntur & rubiginoſum colorem induunt, rubri, longi, ſuperne capitulum quadratum gerunt, calyptra laxa, in villos terminata tectum, leviter adſtringunt.

Polytrichum. Muſcus relativus diphytus, calyptra villoſa: *Commune* L: Blacwell 375. foliis ſerratis & capſula quadrata diſtinguitur.

Vulgaris per omnem Europam.

* *Adiantum nigrum* Veterum? *Capillaire commun*, *Frauenhaar*: Petioli rubri, foliis majoribus quam in reliquis Adiantis obſeſſi, pinnatis, triangularibus, utrinque inciſis, ſaporis leviter adſtringentis.

Aſplenium Adiantum nigrum Blacwell 220. frondes duplicato pinnatas, pinnas inferiores majores, folia lanceolata habet.

In Europa temperata occurrit, in Saxoniam uſque aſcendit.

Ipſi creberrime Noſtrates ſequens ſubſtituunt.

* *Adiantum Rubrum* Lonicer, τριχομανὲς, *Trichomanes*: efformatur a cauliculis rubris, utrinque

foliolis parvis, rotundis obſeſſis, ſaporem præcedentis habet.

Aſplenium Trichomanes L. foliis pinnatis, pinnis rotundis gaudet. Vulgatiſſima ad rupes in omni Europa planta.

Adiantum verum TRAG. *Capillus Veneris* SYLVII. Cauliculos habet fere nigros, ramoſos, veſtitos foliolis ex fine anguſtiore, in finem ovatum terminatis, in averſa, quæ reflexa eſt, foliorum parte maculas albas habet.

Adiantum Capillus Veneris L. frondibus decompoſitis, foliolis alternis, pinnis cuneiformibus, lobatis diſtinguitur.

Creſcit in Gallia Meridionali, Helvetia & Anglia. Cum hoc & Canadenſe reliqua, gratia anteant, & Canadenſe præ ipſo quoque majorem gratiam habeat hinc ſolo Canadenſi poſſumus omnino contenti eſſe.

Adiantum HIPPOCRATES reſolvendi & urinam ducendi ergo commendat, craſſos & viſcoſos pectoris humores digerere & ad ſcreatum diſponere, a GALENO dicitur, ab hac etiam virtute ad noſtra uſque tempora ſolet commendari, ea ſub ratione qua Adianta in uſum trahuntur, eorum vires potius ab aqua quam ab Adianti mucilagine videntur pendere, num aliquid roboris pulmonibus inde accedit? alvum inde ſtringi, male contra HIPPOCRATEM contendit GALENUS, qui vires calculum frangendi & incrementum capillorum promovendi, ex loco natali cauliculorum & eorum forma potius finxit, quam obſervatione hauſit.

Syrupus PLANTII gratia ſe commendat: * *Syrupus compoſitus* Auguſtan. a Brandeburg. auctus magis medicatus eſt.

* AGNUS CASTUS Barb. ἄγνος, Agnos: Capſulas inde recipimus tomentoſas, rotundas, parvas, aliquot ſeminibus fœtas, ſapore aromatico, ad cardamomum accedente, inſtructas.

Vitex. Corollam ringentem habet, calice quinquefido ſuſtentatam, labium utrumque trifidum, capſulam tetroſpermam: *Agnus Caſtus* L. foliis digitatis, ſerratis, gaudet.

Creſcit in Europa Meridionali.

Arboris virgulta, matronæ Athenienſes caſtitatem cuſtodientes in theſmophoriis lectis ſubſtraverunt, inde τῦ ἄγνυ nomen ipſi ſurrexit, ab omni dein tempore ejus fructus, quos vulgo ſemen dicere ſolent, venerem extinguere crediti fuerunt, abſurdiſſimum commentum, per plura ſecula inter Medicos ſe ſuſtinuit; ſemen ab Hippocrate attenuandi ergo, a Galeno ad diſcutiendos flatus & aperiendas obſtructiones viſcerum abdominalium commendatur, quibus ſcopis medicamentum aromaticum etiam magis aptum eſſe videtur, quam adſtringentibus, quibus a Recentioribus fuit dicatum.

Agrimonia Barb. εὐπατώριον, *Aigre moine*, *Odermenning*. Folia exhibet longa, pinnis inæqualibus, & quarum margines inciſi ſunt, obſeſſa, inferne incana, odoris expertia, ſapore ſalino prædita.

Agrimonia. Corollam pentapetalam habet, duplici calice ſuſtentatam, polyantheram, digynam, calyx ſemina includit: *Eupatoria* L. Blacwell 21. foliis pinnatis & fructu hiſpido diſtinguitur.

Occurrit in omni Europa.

A Galeno medicamentis aperientibus & roborantibus adſcribitur, Forestus ea intus aſſumta, hæmorrhoides & prolapſum alvi ſanatum, & lapidem veſicæ ita comminutum, ut per fruſta cum lotio exierit, ejuſque uſu externo ulcus cruris malignum curatum, ſe vidiſſe affirmat. Hodie ad uſus externos maxime adhibetur, gargariſmatibus quoque adjicitur.

Alchymilla Hieron. Brunsvic. *Pied de Lion*, *Sinau*, *Frauenmantel*. Folia largitur officinis quæ

rotunda ſunt, margine crenata, inferne albida, inodora, ſapore adſtringente inſtructa.

Alchemilla. Corolla gaudet octofida, tetrandra, monogyna, gymnoſperma: *Vulgaris* L. Blacwell 72. foliis lobatis agnoſcitur.

Vulgaris per Europam planta.

Extracti aquoſi, quod odorem mellis & ſaporem acidulo-auſterum habet $\frac{7}{16}$, reſinoſi, auſteri & balſamicum odorem emittentis $\frac{1}{4}$ circiter, largitur. Cartheuser.

Vires leniter adſtringentes poſſidet, ejus autem ope vaſa claudi, mammis & vaginæ rigiditatem, quam perdiderunt, reſtitui, ad muliercularum commenta pertinet; ad hæmorrhagias internas, & ulcera viſcerum ſolet præſcribi.

* *Emplaſtrum Defenſivum* Felicis Wurz. Ab Alchemilla vires adſtringentes habere & affluxum humorum ad partes, quibus imponitur, creditur arcere.

* Alkanna Arab. ἄγχυσα, *Anchuſa* Veter. *Orcanette*, *rothe Ochſenzunge.* Recipiuntur Radices fibroſæ, longæ, ad calami anſerini craſſitiem accedentes, ſub cortice ſanguineo, ſubſtantiam albam includentes, ſapore adſtringente præditæ.

Anchuſa tinctoria L. habitu villoſo, foliis lanceolatis obtuſis & ſtaminibus corolla brevioribus diſtinguitur.

Creſcit in Europa Meridionali, nec a noſtra hyeme læditur.

Extracti aquoſi-rubro fuſci, acriuſculi & ſubadſtringentis $\frac{3}{8}$ fere, ſpirituoſi autem rancorem olentis, rufo-ſubfuſci ultra $\frac{1}{6}$ inde obtinuit Cartheuser. Cortex, ſpiritum vini & olea rubedine tingit, aquam nequaquam. Lewis. Ad nullos alios quam tinctorios uſus adhibetur.

Alkanna, quæ ſub *Orientalis* nomine in officinis proſtat, ex capite craſſo copioſas lamellas ſibi invicem

incumbentes dimittit, profundiore quam priores rubedine tinctas a *Lawsonia*, Corolla tetrapetala, calice quadrifido ſuſtentata, diploſanthera & capſula globoſa, quadriloculari inſtructa: *Inermi* L. racemis inermibus diſtincta, Orientis cive, deſumtas.

Auriculæ Judæ Clus. *Fungi Sambuci* Trag. *Oreilles de Judas*, *Holderſchwämmchen.* Fungi membranacei ſubnigri, ſubrotundi, quorum ſuperficies in ſulcos elevata & in ſinus his reſpondentes depreſſa eſt, ſuperne villo obſeſſa, inferne glabra.

Tremella. Fungus eſt uniformis, membranaceus, gelatinæ formis: *Auricula* L. Blacwell 334. figura auriformi & colore nigricante diſtinguitur.

Autumno ad varios arbores per omnem Europam, præter maxime Septentrionalem, reperitur.

Fungis pernicioſis, præeunte Clusio, adſcribitur, intus nunquam datur, extus ad morbos faucium & oculorum, diſcutiendi ergo, adhibetur aqua infuſa & parti affectæ impoſita.

Auricula Muris Lonicer. *Piloſella* Jac. de Manliis, *Pes Cati* Parckins, non eſt μύς ὦτα Diosc. *Pieds de Chat*, *Katzendäpplein.* Inde recipimus Folia & Flores.

* *Folia* ex anguſtiore origine, in finem obtuſum & ellipticum terminantur, ſuperne viridia, inferne tomentoſa, odore nullo, ſapore leviſſime adſtringente inſtructa.

Flores tubuloſi ſunt, compoſiti, calice ſicco comprehenſi, roſei coloris, ſaporis expertes.

Gnaphalium. Flores compoſitos tubuloſos, calice ſquammis imbricatis ſiccis efformato, comprehenſos, receptaculum nudum, ſemina papposa habet: *Dioicum* L. calice argenteo, caule & corymbo ſimplici diſtinguitur.

Occurrit in omni Europa.

Vires leniter roborantes habet, folia interdum, flores crebrius ad infuſa pectoralia recipiuntur.

* *Conſerva* Pariſ.

Bellis, *Marguerite, ZeitloſenMazlieben.* Ejus integri Flores aſſervantur, qui parvi ſunt, radiati, radio mox albo, mox roſeo, diſco luteo; exſiccati odorem nullum, ſaporem leniſſime ſalinum habent.

Bellis. Flore compoſito mixto, calice cujus ſquammæ duplicem ſeriem formant, receptaculo nudo, ſeminibus nudis gaudet: *Perennis* L. Blacwell 200 & 530. ſcapo nudo diſtinguitur.

Habitat in omni Europa, præter maxime Septentrionalem.

$\frac{3}{8}$ Extracti ſalini inde obtinui.

Multum hi flores ad affectus pectoris laudantur, leniter incidendo & roborando videntur agere, vulnus thoracis eorum ope curatum apud Koenig & phtiſin, quam per illos Wepfer ſanaſſe dicitur, ab ipſis ſolis non auderem deducere. Multi, præeunte Minderer, folia ſub forma acetarii illis commendant, qui æſtuanti corpori frigidam ingeſſerunt.

* *Aqua deſtillata* Schroed. iners: * *Conſerva* Noſtrat. * *Syrupus* Noſtrat. * *Tinctura* Auguſt. ſi quas vires habet, illas debet ſpiritui vitrioli.

* Betonica, *βετονική*, *Betoine*, *Betonien*: Inde Folia & Flores officinæ aſſervant.

* *Folia* ſunt oblonga, profundius crenata, rugoſa, inodora, inſipida.

Flores labiati obtinent, purpuraſcentes, odoris & ſaporis expertes.

Betonica. Calice quinquefido ſuſtentat corollam labiatam, cujus tubus incurvus eſt, labium ſuperius integrum & erectum, inferioris lacinia media latior, rotunda, emarginata: *Officinalis* L. Blacwell 46.

Num revera Cl. Lewis oleum odoratum inde obtinuit? Extracti aquoſi inſipidi $\frac{5}{8}$, reſinoſi fere $\frac{1}{2}$. Neumann. Extracti aquoſi ſubſalſi, balſamico-amari $\frac{1}{4}$, reſinoſi ſubacris & balſamici $\frac{1}{6}$. Cartheuser.

Galenus reſolventes ipſi virtutes adſcribit, ad comitialem morbum & morbos convulſivos quoque laudat, inde Recentiores eam cephalicis annumerare permoti fuiſſe videntur, nulla has vires fida obſervatio probavit, nec confirmati fuerunt ejus effectus ad fugandam arthritidem, circa quas Hildanus maxime, multus eſt.

* *Aqua deſtillata* Nicol. Præpos. meas ſaltem nares nunquam odore feriit: * *Conſerva* Val. Cord. * *Emplaſtrum Luminar. Majoris.* Pariſini habent, a Kalde correctum, Wurtembergenſes & Noſtrates; a reſinis, quas recipit, potius quam a Betonica efficax. Quis credet S. Pauli hujus cerati ope vulnus ſub quo falx cerebri diſciſſa erat & cerebrum pure diffluebat, fuiſſe curatum.

*Ceterach Lat. Barb. *Ceterac*, *Milzkraut*. Efformatur a Foliis pinnatifidis, parvis, quæ tota maculis ferrugineis obſeſſa ſunt, odore nullo, ſapore adſtringente gaudent.

Aſplenium Ceterach L. Blacwell 216. frondibus pinnatifidis, pinnis alternis confluentibus agnoſcitur.

Creſcit in Europa Meridionali.

Herbis vulnerariis vulgo adſcribitur, ratione ſaporis propius ad linguam cervinam accedit, Morand, egregios effectus antinephriticos inde editos fuiſſe, refert: ejus infuſo nullam aliam plantam, ad depellendum ex renibus ſabulum, aptiorem eſſe, aſſerit Cl. Crantz.

* Filix, πτερὶς, βληχρὸν, *Fougère*, *Farren*. Recipiuntur inde Radices, quæ fibroſæ ſunt, extus nigræ, intus rufæ, ſapore adſtringente inſtructæ.

Polypodium. Planta epiphylloſperma, cujus fructificationes in puncta ſubrotunda, ad nervum folii parallela colliguntur: *Filix Mas* frondibus bipinnatis, pinnis obtuſis crenulatis diſtinguitur.

Creſcit in omni Europa.

Ad lumbricum latum GALENUS laudavit, ſed inertem ad vermes SCOPOLI obſervavit, rhachiticis tam interne, quam externe laudatur, fœtum inde pelli, ſe expertum eſſe OLIVIER contendit; in ſumma anonæ caritate panem inde coxerunt; ejus uſus hodie eviluit.

* GALEGA Barb. *Geisrauthen.* Folia exhibet, pinnis oblongis pinnata, anguſta, ſaporis & odoris expertia.

Galega. Corollam papilionaceam habet, vexillo & alis fere æqualibus, calice quinquefido ſuſtentatam, legumen longum, compreſſum, ſeminibus turgens: *Officinalis* L. BLACWELL 72. foliolis lanceolatis & glabris diſtinguitur.

In Italia & Hiſpania creſcit, noſtras hyemes impune fert.

In peſte, quæ anno 1576 Lombardiam vaſtavit, cum, non ſine ſucceſſu ut ajunt adhibita fuerit, a multis vis ejus alexipharmaca fuit laudata, ſed cum nulla ſe fida obſervatione probaverit, hodie jure eviluit.

* *Aqua deſtillata* SCHROEDER. iners omnino.

HEDERA arborea æque ac terreſtris in uſu eſt.

Arborea, κισσὸς, κίσος, *Lierre*, *Epheu*, inde folia, baccas & gummi recipiunt.

Folia firma ſunt, coriacea, cordata, viridia, ſive angulata, ſive integra, pro varia plantæ ætate, odore nullo, ſapore adſtringente gaudent.

* *Baccæ* nigræ ſunt, rotundæ, umbilicatæ, ſtylo ex medio umbilico prodeunte inſtructæ.

* *Gummi* proſtat ſub forma fruſtorum majorum, rotundorum, ex granis ſemipellucidis, ad granatorum colorem accedentibus, efformatorum, quibus variæ

ſordes intermixtæ ſunt, aridorum, ſapore leviter aromatico inſtructorum.

Hedera. Corollam habet pentapetalam regularem, iſandram, monogynam, baccam globoſam, polypyrenam: *Helix* L. Blacwell 188. foliis ſimplicibus agnoſcitur.

Occurrit ubique.

Europeæ arbores, etiam interdum Gummi fuderunt, id quod in officinis proſtat, ex Oriente adducitur.

Gummi $\frac{11}{16}$ Extracti reſinoſi, $\frac{1}{4}$ aquoſi, cui multum reſinoſi adhæret, exhibuit. Neumann. Extracti gummoſi $\frac{1}{8}$, reſinoſi $\frac{5}{8}$ Cartheuser.

De baccarum viribus plane nihil certi conſtat: Gummi obſcure adurere & depilare aſſeritur; tantam acrimoniam nec ſapor prodit, nec experientia confirmat, a Stahl intus ſcopo emmenagogo commendabatur. Folia ad uſus externos adhibentur & maxime pro deligandis fonticulis uſurpantur: pulverem ad aliquot ſcrupulos de die datum egregie in atrophia infantum ſe gerere Nebel vidit.

Terreſtris Barb. *Lierre terreſtre*, *Tarette*, *Gundelreb.* Folia ſiſtit, quæ reniformia ſunt, crenata, leviſſime hirſuta, cum exſiccata fuerint vix odora, ſapore proprio leniter aromatico inſtructa.

Glechoma L. Calyce bilabiato, ſuſtentat corollam ringentem, cujus labium ſuperius bifidum, inferius majus & trifidum eſt, lacinia intermedia majore, ſemina nuda maturat.

Creſcit in omni Europa.

Aqua inde odorata deſtillat, ultra $\frac{3}{8}$ Extracti aquoſi multum acris, Extractum reſinoſum mitius largitur. Cartheuser.

Reſolvente & roborante virtute ſe commendat, hinc calculoſos juvaſſe, obſervata eſt, notantibus S. Pauli & Reusner, hydropicis profuiſſe, Ettmüller

refert, in phtiſi ſalutares ejus effectus WELSCH vidit, & a MORTON phtiſicis hæmopticis multum commendatur. Optime exhibetur ſub forma Infuſi aquoſi.

* *Aqua deſtillata* VAL. CORD. prouti vulgo in officinis proſtat inodora eſt: * *Conſerva* Pariſ. * *Syrupus* VAL. CORD. * *Extractum* Pariſ. ut ulterius tentetur, videtur mereri.

HEPATICA hoc nomine triplex plantarum genus Latino-Barbaris venit, unum quod a fontibus denominant, alterum Nobile dictum, & tertium, quod a ſitu foliorum Stellaris nomine inſigniter.

* *Fontana*, *l'hepatique d'eau*, *Steinleber-Kraut* conſtituitur a foliis ſubrotundis, quæ in modum ſquammarum cohærent, ſuperne viridia ſunt, inferne copioſiſſimas radiculas emittunt, lobata, ſapore & odore nullo prædita.

MARCHANTIA. Alga relativa monophyta, flores mares habet pedunculatos, ex communi calice eo numero prodeuntes, qui eſt calicis laciniis, monandros; fœminas ſeſſiles, corolla nuda integra inſtructas & in fundo ſemina gerentes: *Polymorpha* L. calyce communi octo vel decemfido diſtinguitur.

Creſcit ſub aquis in omni Europa.

Adſtringens planta, cum ex genio vegetabilium ſub aqua creſcentium, etiam aliquid acris habeat, hinc a multis Auctoribus aperiendi ſcopo commendatur.

* *Nobilis* Folia exhibet in tres lobos rotundos diviſa, petiolo longo inſidentia, cum petiolo tomentoſa, inſipida, inodora.

ANEMONE. Corollam polypetalam habet, nudam, polyantheram, polygynam & ſemina nuda: *Hepatica* L. BLACWELL 207. foliis trilobis integerrimis gaudet.

Occurrit in omni Europa.

Exiguarum virium planta, raro a Medicis præſcribitur.

* *Aqua deſtillata* SCHROED.

* *Stellata*, pro ea quidam primam recipiunt, ſed vulgo, præeunte TABERNÆMONTANO, *Matriſylva* TRAG. hoc nomine adhibetur, quam *Muguet de bois*, *Waldmeiſter* appellant, ejus Folia ſunt oblonga, acuta, anguſta, levi ſalino ſapore inſtructa, recentia multum & grate olent, exſiccata parum odoris ſpargunt.

ASPERULA. Calice quadrifido, ſuſtentat corollam infundibuliformem quadrifidam, iſantheram, monogynam, fructus a duabus capſulis efformatur: *Odorata* L. BLACWELL 60. foliis octonis diſtinguitur.

In omni Europa obtinet, præter maxime Septentrionalem & Belgium.

Aperiendi ergo laudatur, rarius in uſum medicatum trahitur, a quibuſdam vino immittitur.

HYPERICUM, ὑπέρικον, *Millepertuis*, *Johannis-Kraut*. Summitates inde proſtant, floribus flavis, qui exſiccati odorem nullum & ſaporem adſtringentem habent, inſtructæ & foliis ovatis, inodoris & inſipidis.

HYPERICUM. Corolla inſtruitur pentapetala regulari, calice quinquefido nixa, polyanthera, tri- vel pentagyna, capſula polyſperma: *Perfoliatum* L. BLACWELL 15. foliis ovatis, perforatis diſtinguitur.

Creſcit in omni Europa, præter maxime Septentrionalem.

Omnia menſtrua inde rubrum colorem extrahere Cl. GUDD probavit: Extracti ſpirituoſi $\frac{1}{2}$, aquoſi adſtringentis $\frac{5}{8}$ obtinuit NEUMANN.

HIPPOCRATES Hypericum abſtergendi & aperiendi ergo adhibebat. GALENO ad conſolidanda vulnera & ulcera laudabatur, & hanc virtutem etiam per omnem ætatem probavit, eandem ratione reſinæ, qua ſcatet, videtur edere; datur quoque interne tam vulnerario ſcopo, quam aperiente, hinc melancholicis commendabatur, & *Dæmonum fuga* appellabatur, ab hac denominatione dein, præeunte PARACELSO

ad abſurdiſſimos uſus adhibebatur. Cum habeamus balſamica efficaciora, hinc hodie vix ulterius ad uſus internos adhibetur.

* *Tinctura* ANGELI SALÆ: eam ad lumbricos pellendos facere, BARTHOLINUS vidit: * *Oleum* JAC. DE MANLIIS crocum & terebinthinam habet, vulnerarium egregium & polychreſtum: * *Oleum ſimplex* VAL. CORD. * *Extractum* aquoſum & ſpirituoſum commixta Wurtemberg. * *Syrupus* QUERCETANI: * *Balſamum Magicum Pforzheimenſium* illis, qui medicamenta antimagica quærunt, dignum.

* LIGUSTRUM *Troëſne*, *Hartriegel*: coloni noſtrates *Dintenhœlzel* dicunt, & Cornum ſanguineam L. ſub nomine *Hartriegel* indigitant: proſtant inde Flores, qui infundibuli formes ſunt, anguſti, parvi, ſub exſiccatione flavi evadunt, omni colore & ſapore privantur.

LIGUSTRUM L. BLACWELL 140. Corolla crebro quadrifida, ſimili calice comprehenſa, dianthera, monogyna, & bacca uniloculari diſtinguitur.

Creſcit in omni Europa, præter maxime Septentrionalem.

Minus conſulto omnino, flores inertes ſcopo adſtringendi in officinis aſſervantur, cui fini folia omnino melius reſponderent. WELSCH mulieris meminit, quæ ex his floribus, cum pauxillo olei olivarum in ſole colliquatis, balſamum paraverat, quod in Italia magnam famam ad curationem ſcrophularum & ulcerum putridorum erat adeptum.

Aqua deſtillata VAL. CORD. ad morbos faucium & roborandas gingivas laudatur, iners omnino.

* LINGUA CERVINA Barb. non eſt σκολοπένδριον ſed potius φυλλῖτις Veterum *Scolopendrium*, *Scolopendre*, *Langue de Cerf*, *Hirſchzunge*. Recipimus inde Folia oblonga, fine leviter acuto terminata, ora integerri-

ma inſtructa, firma, odoris expertia, ſaporis leviter adſtringentis.

Habitat inter rupes Europæ, præter maxime Septentrionalem.

Adſtringendi ſcopo ad diarrhœas & dyſenterias a GALENO laudatur, vires aperientes, ſi quas habet, quas ego ſaltem ne unica quidem fida obſervatione ſtabilitas novi, debentur ejus virtuti roboranti.

Folia recentia interdum ad juſcula aperientia recipiuntur, exſiccatorum uſus eviluit.

LYCOPODIUM DODON. *Pied de Loup*, *Bærlappe*. Semen officinis relinquit, quod pulverem impalpabilem refert, flavum, inodorum, linguæ aliquem adſtrictionis ſenſum imprimens, & per flammam trajectum in flammam abiens.

LYCOPODIUM. Muſcus eſt capſulis pulverulentis, in foliorum alis ſeſſilibus inſtructus: *Clavatum* L. BLACWELL 535. ramis prolixis & ſpicis petiolatis, gemellis agnoſcitur.

In ſylvis montanis omnis Europæ creſcit.

Extracti ſpirituoſi $\frac{1}{8}$ inde obtinuit NEUMANN, qui etiam vidit aquæ nullas in illud vires eſſe.

GARMANN hoc ſemen a mulieribus Miſnenſibus, infantibus cardialgia & torminibus flatulentis laborantibus exhiberi aſſerit, difficultatem mingendi inde tolli LENTILIUS & WEDEL obſervarunt, qui ultimus illud etiam calculo opem ferre annotavit: extus non modo ad intertriginem curandam facit, & hoc ſcopo noſtratibus in frequenti uſu eſt, ſed ad ulcera manantia exſiccanda etiam multum facere DE HELWIG obſervavit. Decantatus a multis Lycopodii uſus ad curandam plicam polonicam non tam de ſemine, quam de ipſo muſco eſt intelligendus.

MILLE-

Millefolium, ἀχίλλειος, *Millefeuille*, *Schaafgarben.* Folia largitur quæ longa ſunt, viridia, hirſuta, pinnis tenuiter ſectis inſtructa, odorem ſpirant aromaticum, ſapor ex amaricante leviſſime ſalinus eſt.

Achillea. Floribus compoſitis mixtis, calice oblongo, ovato, imbricato ſuſtentatis, receptaculo paleaceo, ſeminibus non papposis gaudet: *Millefolium* L. Blacwell 18. foliis bipinnatis, dentatis, congeſtis diſtinguitur.

Creſcit ubique per Europam.

Oleum mox cœruleum, mox viride, mox flavum, pro vario ſolo, quo colebatur, inde obtineri Lewis monet, nunquam aliud, quam flavum & quidem in minima ratione accepi; Cartheuser ex floribus $\frac{1}{3}$ circiter Extracti aquoſi ſalini, & $\frac{1}{5}$ fere ſpirituoſi acris & amaricantis ſeparavit; Neumann $\frac{5}{12}$ Extracti aquoſi, $\frac{5}{8}$ ſpirituoſi largita eſt.

Herba olim ad peſtem præcavendam celebris, Koelichen teſte, Stahl & Hoffmann auctoritate, valde ad obſtructiones viſcerum abdominalium & inde oriundos motus præternaturales ſopiendos fuit commendata, Hoffmann per longum uſum infuſi ex Millefolio parati, non paucos ab affectione calculoſa, cui diutius obnoxii fuerunt, liberatos vidit. Extus ad vulnera ſolidanda ab omni ævo fuit laudata.

Non tam folia quam ſummitates debent recipi, & *Achilleæ Millefolio* L. *Nobilis* L. camphoram evidenter ſapiens & olens, eſt præferenda.

* *Aqua deſtillata* Nic. Præpos. * *Syrupus* Val. Cord. * *Oleum deſtillatum* Wurtemberg. * *Eſſentia* Brandeburg. ei ad effectus hypochondriacos exhibendæ, Schulz rectiſſime Infuſum aquoſum præfert.

Momordica Barb. Pomum in medio ventricoſum, utrinque contractum, pulchra rubedine tin-

ctum, pluribus nodulis aſperſum, multis ſeminibus turgens, exhibet.

Momordica. Planta relativa monophyta, Corolla quinquefida, ſimili calici inſidente, maribus triandris, connatis, fœminis monogynis, pomo ſicco, triloculari, vi elaſtica diſſiliente gaudet: *Balſamina* L. Blacwell 539. pomis angulatis, tuberculatis, foliis palmatis, glabris diſtinguitur.

Creſcit in India, inter nos hinc inde in hortis colitur.

Seculo demum XVI in Europa innotuit.

A multo retro tempore oleum quoddam unguinoſum cum fructibus Momordicæ infuſum, tanquam medicamentum dolores leniens & vulnera conſolidans fuit laudatum, ſed vix oleum aliquid a fructibus præter paucum mucilaginoſi videtur recipere.

* *Oleum* Pariſ. de ejus vi vulnera & ulcera ſolidandi multas obſervationes collegit Francus, ejus interne ſumti uſum ad curandam dyſenteriam Herrmann obſervationibus probat, & Cl. Delius uberius confirmat.

* Muscorum, βρύων, ὕπνων, σπλάχνων, *Uſnearum* Arab. *Mouſſe*, *Moos* varium genus, quibus quoque Lichenes quoſdam annumerant, aſſervare ſolent officinæ.

Muſcus albus quernus Wurtemb. efformatur e filis aphyllis, inæqualibus, ramoſis, varie contortis, plicatis, gryſeis & per ſenium cruſta alba tectis; eſt *Lichen plicatus* L. habitu filamentoſo, pendulo, multum ramoſo & albo agnoſcitur. Ab arboribus, maxime a fagis, ſolet pendere.

Muſcus arboreus Pariſ. *Muſcus Acacia* Wurtemb. Eſt Lichen ex foliis latiuſculis varie ſectis, cornu damæ referentibus efformatus, mollis, ſuperne cinereo glaucus, inferne incanus & lanuginoſus, ſapore, ſi ad quercus creſcit, amaro, alias fatuo inſtructus: *Lichen Pruna-*

ſtri L. figura foliacea & ſuperficie ſubtus tomentoſo dignoſcitur. Ad varias arbores, prunos maxime creſcit.

Muſcus Pyxidatus Pariſ. formam cruſtæ in folia ſuperne vireſcentia, inferne candicantia, abeuntis habet, edit ſcyphos infundibuliformes, ex cinereo caneſcentes: *Lichen Pyxidatus* L. habitu ſicco & ſcyphis crenatis agnoſcitur. Terræ & arborum truncis adhæret.

Muſcus Vulgaris Pariſ. Eſt *Hypnum triquetrum* L. quod caulibus ad dimidium uſque pedem æquantibus, ſuperne vage ramoſis, foliis triangularibus, diſtantibus, luteſcentibus gaudet. Ubique ad truncos arborum & in paſcuis naſcitur.

Willis contra tuſſim convulſivam remedium vulgatiſſimum eſſe dicit.

Muſcus terreſtris vulgo, ex foliis magnis & latis, mox ſolitariis, mox ſibi invicem incumbentibus, ſinuatis & quorum margines deorſum flexi ſunt, efformatur, cinereus, cinereo-glaucus, interdum obſcure virens ſuperne, inferne tenuiſſima lanugine obductus. Plerumque terram tegit, ad ſepes aut loca ſylvarum umbroſa, non raro ad truncos arborum alios muſcos tegit, mucidum faſtidioſum ſaporem habet. *Lichen Caninus* L. habitu coriaceo plano, lobato, obtuſo, pelta marginali gaudet. Morey anno 1679 Academiæ Londinenſi obſervationes de viribus hujus Lichenis adverſus morſum canis rabidi enarravit, his cum recentiore ætate Mead ſuum calculum adjecerit, ejus vires antilyſſæ in Anglia maxime celebrantur.

Uſneæ Cranii humani nomine varium Muſcorum & Lichenum genus ſolet venire, cum omnes, qui ſubſtantiis terreis innaſcuntur, etiam cranio, libero aëri expoſito, poſſint accreſcere, hinc jam a Berniz, uſneam cranii humani, in herbaceam & cruſtaceam diſtinxit. Sed mitto medicamentum, quod deliriis

Paracelsi, exploſa jam diu generatione æquivoca, & neſcio quo ſpiritu in partibus hominum, maxime ſi carnificis manu necati fuerint, inhærente, nititur.

Omnes hi muſci a vi adſtringente laudantur, apud nos in uſu non ſunt, cum nulla fida obſervatio aliquid proprii medicati illis ineſſe probaverit. Muſcos Hippocrates tanquam medicamenta uterina extus adhibuit.

**Syrupus a Muſco querno*, Fuller demulcens, roborans, balſamicus, ad effectus pectoris laudatur: * *Pulverem Antilyſſum* Londin. crebro ſine ſucceſſu adhibitum fuiſſe, obſervationes docent.

* Perfoliata Lat. Barb. *Percefeuille, Durchwachs*; Folia & ſemina officinis relinquit:

Folia ſunt ovato-oblonga, obtuſe terminata, glabra, integerrima, omni ſapore & odore carent.

Semina parva ſunt, nigra, duriuſcuſcula, inodora, ſapore adſtringente auſtero gaudent.

Bupleurum. Flores habet umbellatos, involucro polyphyllo ſuſtentatos, ſemina ovato-oblonga, convexo-plana, ſtriata: *Rotundifolium* L. Blacwell 95. involucro univerſali nullo & foliis perfoliatis diſtinguitur.

Obtinet in Europa temperata, in Saxoniam uſque aſcendit.

Adſtringendi ergo ad hernias commendatur, ſed norunt Medici, quam parum adſtringentia in univerſum adhunc ſcopum faciant, nec ulla obſervatio has Perfoliatæ vires confirmat, cæterum eandem ſcopo adſtringendi uſurpaturus, ſemina omnino præ foliis debebit adhibere.

Plantago, ἀρνόγλωσσον, στελεφοῦρος, *Plantain*, *Wegerich*. Inde Radices, Folia & Semina ad uſus medicatos recipiuntur.

* *Radices* parvæ ſunt, ex capitulo minore emittunt

fibrillas copioſiſſimas, ſapore leviſſime ſalino, quem e dulci fatuus excipit, gaudent.

* *Folia* e duplici ſpecie deſumunt, quam a Veterum uſque ætate in *Majorem* & *Minorem* diſtinguunt: illa *Breitwegerich* ſunt ovata, ad aliquot pollices ampla, longis petiolis ſuſtentata, glabra, ſeptem nervis percuſſa, ſapore vix ullo, qui diſtingui poſſit, inſtructa, odoris expertia, margo eorum mox integer eſt, mox ſinuatus; hæc *Spitzwegerich* evidenter lanceolata ſunt, anguſta, longa, acute terminata, quinquenervia, ora ſerrata, ſapore & odore carent.

* *Semina* exigua ſunt, rubra, lævia, odorem nullum, ſaporem mucilaginoſum habent.

Plantago. Corollam habet hypocrateri formem, quadrifidam, regularem, calice quadrifido ſuſtentatam, iſandram, monogynam, capſulam ovatam, bilocularem, polypyrenam: *Major* L. Blacwell 35. foliis ovatis & ſcapo tereti diſtinguitur: *Lanceolata* L. Blacwell 14. folia lanceolata & ſpicam ovatam ſiſtit. Pariſini quoque *Plantaginem mediam* L. habent.

Occurrit ubique in Europa.

Succus inſpiſſatus evidenter ſalinus eſt.

Planta, quam primus Themison in uſum traxiſſe dicitur, a Galeno ad reſeranda viſcera abdominalia & ſanandas fluxiones, dyſenterias & hæmorrhagias laudatur; eandem ulcera & ſinus quoque glutinare & radices ad dentium dolores valere ait; vires quas recentior ætas prædicavit antipeſtilentiales & antifebriles, quas Gerbez obſervationibus confirmare annititur, experientia non probavit; Schulz ſibi compertum eſſe, febres hecticas inde curatas fuiſſe, aſſeverat; folia recentia puncturis inſectorum cum ſucceſſu imponuntur.

Aqua deſtillata Val. Cord. iners omnino: * *Syrupus* Val. Cord. non alias, quam quas a ſaccharo

accepit, vires habet: * *Extractum* Wurtemb. reſolventes potius, quam adſtringentes effectus videtur editurum.

* POLYGONUM, πολύγονον, *Centumnodia* Barb. *Sanguinaria*, *Sanguinalis* Recent. *Renouée*, *Trainaſſe*. *Weggras*. Cauliculi inde recipiuntur nodulis exiguis inſtructi, qui ſinguli par foliorum ovato-oblongorum emittunt, ſapore leviter adſtringente inſtructi.

Polygonum Aviculare L. Caule procumbente & foliis ovato-oblongis diſtinguitur.

Copioſiſſime ad vias provenit.

Præeunte GALENO per plurima ſecula ejus qualitates adſtringentes & diſcutientes laudabantur, proſtant obſervationes, ab eodem ſive axillis ſuppoſito, ſive manibus detento, hæmorrhagias fuiſſe coërcitas, ſed quis talibus fidem adhibebit; Cl. SCOPOLI, ſe ejus ope diarrhœas ſanaſſe, narrat.

PRUNELLA Barb. *Bonette*: Recipimus inde Folia, quæ elongata ſunt, ſubrotunda, crenata, leviter hirſuta, ſapore ſalino neque ſtyptico, neque amaro inſtructa.

PRUNELLA. Calice quinquefido ſuſtentat corollam labiatam, cujus labium ſuperius integrum eſt, inferius in tres lacinias ſectum, media reliquis latiore, ſemina nuda ſunt: *Vulgaris* L. BLACWELL 24. foliis omnibus crenatis diſtinguitur.

Creſcit in omni Europa.

Adſtringentes ejus vires laudant, a primis Germanis ad gargariſmata contra anginam adhibitam & inde denominatam fuiſſe, ſunt qui contendunt, ad vulnera & ulcera tam externa quam interna deprædicata etiam fuit, & hinc a MATTHIOLO *Conſolida minor* appellata, hodie ad gargariſmata maxime recipitur.

Aqua deſtillata VAL. CORD. iners, in collutiones & gargariſmata recipitur. * *Syrupus* Wurtemberg.

* Pulmonaria. Duo plantarum genera ſub hoc nomine Matthiolus in officinas introduxit, Maculoſam nimirum & Arboream.

Maculoſa, *Pulmonaire*, *gefleckt Lungenkraut.* Folia ſiſtit ex ovatis lanceolata, hirſuta, maculis albis obſita, facie ſupina albicantia, inſipida, inodora.

Pulmonaria. Corollam habet infundibuliformem, quinquefidam, cujus faux pervia eſt & quæ calice pentagono ſuſtentatur, iſandram, monogynam, ſemina nuda ſunt: *Officinalis* L. Blacwell 376. tubo corollæ calici æquali & foliis ovatis gaudet.

Creſcit in omni Europa, præter maxime Septentrionalem.

Nulla, quantum ego ſaltem novi, fida obſervatio, quas Matthiolus huic plantæ adſcribit vires pulmones & hæmoptoen ſanandi, confirmavit.

Arborea, *Pulmonaire de Chêne*, *Lungenmoos* eſt Lichen e latis & varie laciniatis foliis efformatus, flavicans, una facie levi tomento tecta, eminentiis, quæ veſiculas æmulantur, obſeſſus, quibus in altera totidem foveolæ reſpondent, odore nullo, ſapore ſalino, cui leviſſima amarities accedit, inſtructus.

Lichen defectu verorum foliorum & fructificationibus ſcutiformibus agnoſcitur: *Pulmonarius* L. habitu foliaceo & quod una facies foveolas, altera colliculos habeat, dignoſcitur.

Per omnem Europam in ſylvis, majoribus arboribus adhærens, deprehenditur.

Extracti ſpirituoſi $\frac{5}{8}$ fere, quod facile ſitum contrahit, $\frac{3}{8}$ aquoſi dedit Neumann.

Vires ad morbos pulmonum, huic plantæ, ex ſignatura potius, quam ex experientia fuerunt adſcriptæ: ejus ſapor reſolventes potius ut inde expectemus ſuadet: eam in curando ictero pertinaci efficacem fuiſſe, Breynii obſervatione & Illuſtris Linnæi auctoritate conſtat.

* PYROLA Barb. *Wintergrûn*. Folia ſiſtit rotunda, petiolata, leviter ſerrata, ſapore adſtringente prædita.

PYROLA. Corolla gaudet pentapetala, regulari, calice quinquefido nixa, diploſanthera, monogyna, capſula quinque loculari *Rotundifolia* L. piſtillo declinato diſtinguitur.

Occurrit in omni Europa.

Scopo roborandi & adſtringendi intus datur, extus ad gargariſmata & injectiones conſolidantes uſurpatur.

* SANICULA Lat. Barb. Folia duriuſcula ſiſtit, variæ profunditatis lobis lobata, ſerrata, altera facie pallida, ſaporis leviter adſtringentis, cui aliquid ſalini jungitur.

SANICULA. Flores umbellatos in globum coactos habet, utroque involucro ſuſtentatos, ſemina hirſuta & aſpera: *Europæa* L. BLACWELL 63. floſculis omnibus ſeſſilibus diſtinguitur.

Creſcit in omni Europa, præter maxime Septentrionalem.

Tam intus quam extus exhibita, multum ad uſus vulnerarios laudatur, nec non ad ſiſtendas hæmorrhagias; SALERNE, ſe inde largos ſudores motos & ſanguinem effuſum diſſolutum obſervaſſe, contendit.

* *Aqua deſtillata* SCHROED.

* SANTALUM Arab. Ejus tres ſpecies Album, Citrinum & Rubrum aſſervant officinæ, omnes in magnis & craſſis fruſtis ad nos adducuntur, rubrum in maximis.

Album ponderoſum eſt, nullo vel odore vel ſapore gaudet.

Citrinum colorem flavicantem habet, & fragrantem, ſi fricatur, ſpargit odorem.

Rubrum extus obſcurius rubet, intus intenſius rubrum, ita ut ſanguineum colorem præ ſe ferat, linguam levi adſtringente ſapore afficit, ejus fibræ evidenter criſpæ ſunt.

Santalum. Corolla quadrifida gaudet, calice ſupero inſtructa, diploſanthera, monogyna, fructu bacca.

Creſcit in India, maxime in Timora.

Citrinum, eſſe meditullium arboris, quod album tanquam alburum ambit, teſtatur Rumph: Santalum rubrum etiam meditullium alicujus trunci eſſe, facile ex ejus forma patet, a proprio arboris genere deſumi, Idem fidem facit, ex Coromandel & Africæ regionibus Orientalibus ad nos mittitur.

Santalum citrinum largitur Oleum butyraceum, cujus odor ad ambram accedit, ſpiritus vini inde plures quam aqua partes recipit, rubrum aquam vix tingit, ſpiritum vini large. Lewis. Ex Santalo citrino $\frac{1}{64}$ Olei odorati, $\frac{1}{8}$ Extracti aquoſi, $\frac{5}{32}$ ſpirituoſi; ex rubro $\frac{7}{16}$ Extracti ſpirituoſi, ultra $\frac{1}{8}$ aquoſi obtinuit Neumann. Santalum citrinum $\frac{1}{64}$ Olei odorati, Extracti aquoſi $\frac{1}{12}$, ſpirituoſi $\frac{1}{7}$; rubrum Extracti aquoſi ſalſo ſubadſtringentis $\frac{1}{8}$, ſpirituoſi $\frac{1}{4}$ circiter dederunt Cartheuser.

Primi Arabes tria Santala in Medicinam receperunt, citrinum ob fragrantiam, qua in regionibus Orientalibus maxime, gaudet, ab analepticis virtutibus laudarunt, cum autem efficaciora cordialia inter nos proſtent, ejus uſus eviluit; quæ Rubro adſcribuntur vires in hepar, denuo ex ſignatura deſumtæ fuiſſe videntur & cum ardores ab affecto hepate ſurgere finxerint, hinc medicamentum, quod hepati opem fert etiam refrigerantes vires editurum eſſe ſibi perſuadebant. Sanior pathologia etiam hoc medicamentum expunxit, illud unice adhuc coloris ergo adhibetur.

* *Aqua deſtillata Santal. citrin.* Pariſ. * *Oleum deſtillatum* Eorund. * *Diatrion. Santalon.* Myreps. inconcinnam compoſitionem, a Roſis potius quam a Santalis denominandam, ſub titulo *Specierum* Wurtembergenſes recipiunt, ſimpliciorem Pariſini *Pulveris* nomine: *Emplaſtrum Santalinum* ſive *Incognitum* Au-

guſtan. inconcinna compoſitio, quam a reſolvente virtute valde laudant, ſi quas vires habet, Croco, quem recipit, erunt adſcribendæ: * *Unguentum Santalinum* Viennenſ. minus laudanda compoſitio.

Scabiosa Lat. Barb. Inde Radices, Folia & Flores ſolent proſtare.

* *Radices* ſunt fibroſæ, ex parvis capitulis, quorum ad latus germen novi caulis accretum, quaſi morſu notatæ eſſent, quibuſdam impoſuit, emittunt plurimas fibrillas capillares, gryſeas, ex ruſo-flavicantes, evidenter amaras.

* *Folia* ex ovatis oblonga ſunt, hirſuta, odoris expertia, eorum ſapor herbaceus, aliquid amari in receſſu habet.

Flores tubuloſi, cœruleſcunt, omni ſapore æque ac odore carent.

Scabiosa. Corollas qnadrifidas vel quinquefidas habet, irregulares & proprio calice ſingulas inſtructas, & plures calyce communi comprehenſas, tetrantheras, monogynas & ſemina coronata: *Arvenſis* L. Blacwell 185. quæ Folia & Flores officinis ſubminiſtrat, corollis quadrifidis, foliis pinnatifidis & laciniis diſtantibus agnoſcitur; omnis Europæ civis: *Succiſa* L. Barbaris *Succiſa* ſeu *Morſus Diaboli*, *Mors de Diable*, *Teufels Abbiſs* Blacwell 142. Radices largitur, corollis quadrifidis, vix irregularibus, foliis lanceolato-ovatis, integerrimis diſtinguitur: Ubique præter Europam maxime Septentrionalem occurrit.

Herbam & flores a vi bechica & vulneraria ſolent laudare, flores hoc ultimo ſcopo in frequenti uſu ſunt & videntur demulcendo agere. Abſurdum commentum de radice a dæmone morſa, occaſionem dedit, ut a non paucis, qui ſibi plus fictionibus quam veri ſtudio placent, ad graviſſimos morbos fuerit commendata, ſed nulla obſervatio circa eam aliquid, præ reliquis amaris præſtantius detexit.

Aqua deſtillata Val. Cord. ab aqua ſimplici deſtillata nequaquam diverſa. * *Conſerva foliorum* Wurtemberg.

Veronica Lat. Barbar. *Veronique*, *Ehrenpreis*. Ejus Folia ovata ſunt, crenata, leviter hirſuta, ſapore inſtructa leniter adſtringente, cui levis, grata, & quæ aliquid aromatici habere videtur, amarities accedit.

Veronica. Corolla inſtruitur quadrifida; irregulari, ſimili calice ſuſtentata, dianthera, monogyna, fructu cordiformi: *Officinalis* L. Blacwell 143. Spicis lateralibus, foliis ovatis, crenatis, caule decumbente diſtinguitur.

Creſcit in omni Europa.

Extractum aquoſum & reſinoſum in pari ratione ſubminiſtrat, hoc magis amarum eſt, teſtibus Lewis & Cartheuser. Extracti aquoſi $\frac{2}{3}$, ſpirituoſi $\frac{1}{2}$ fere, deſtillatione liquorem alcalino-urinoſum, $\frac{1}{23}$ ſalis alcali fixi, cui non paucum ſalis communis commixtum erat, inde Neumann obtinuit.

Crebro omnino in uſu hæc planta ſolet eſſe, apud Germanos vix non ad omnia infuſa pectoralia recipitur, pulmones roborando & ita expectorationem juvando in eis agere videtur; ejus ope tuſſes quæ phtiſin minabantur curatas adducit Hoffmann, in ſuffocationibus catarrhalibus nocturnis uſu fuiſſe, vidit Ill. Haller, ſcabiem inde curatam Hoffmann adducit, Elsner calculum renalem ejus ope ad veſicam promotum, eodem extus applicato ulcera cacoethea ſanata S. Pauli recenſet; præ reliquis plantis Europæis propius ad theam videtur accedere.

* *Conſerva* Val. Cord. * *Extractum* Wurtemb. * *Aqua deſtillata* Val. Cord. iners omnino: * *Aqua deſtillata cum Vino* Auguſt. nec de hac aliquid proprii expectandum: * *Syrupus* Auguſt.

* VIRGA AUREA MATTHIOL. *Conſolida Sarracenica* THAL. *Verge d'or, heidniſch Wundkraut.* Ejus Folia longa ſunt, anguſta, fine acuto terminata, ſerrata, leviter hirſuta, pallidius viridia, ſapore gaudent leviter adſtringente, cui aliquid amari accedit.

SOLIDAGO. Floribus compoſitis mixtis, calice imbricato, oblongo comprehenſis, receptaculo nudo, ſeminibus papposis gaudet: *Virgaurea* L. caule anguloſo, racemis paniculatis, erectis diſtinguitur.

Ubique in Europa occurrit.

Ab ANDREA DORIA Genuenſi ex Africa in Europam, teſte CÆSALPINO, allata eſt, cave tamen putes, eam tunc demum Europæ indigenam evaſiſſe, ſed ex quo Dux Genuenſis in Africa ejus vires eſt expertus, illa ex eo tempore ſemper ob virtutes traumaticas laudari cœpit, quas tam in externis quam in internis vulneribus confirmatas viderunt PONTEDERA & Cl. SCOPOLI, ejuſdem vires vias urinarias ab arenulis liberandi, vulnera ſolidandi & graves pectoris morbos ſanandi, propriis obſervationibus probat LISCHWIZ; BURGGRAFF mictum cruentum inde vidit curatum.

* *Vinca per Vinca*, χαμαιδάφνη, *Pervenche*, *Inngrün*, *Sinngrün.* Folia ſiſtit ex ovatis oblonga, integerrima, duriuſcula, ſaturate viridia, inodora, leviſſime ſapida.

VINCA. Corolla infundibuliformi. calice quinquefido ſuſtentata, iſanthera, monogyna, folliculis duobus, teretibus, acuminatis agnoſcitur: *Minor* L. BLACWELL 59. foliis ovato-lanceolatis diſtinguitur.

Creſcit in Europa temperata, ad Boruſſiam uſque aſcendit.

A vi adſtringente quibuſdam laudatur, eam non notabilem eſſe ſapor evincit, interdum recipitur ad infuſa pectoralia.

VISCUS, ἰξία, *Gui*, *Miſpel*, proſtant hoc nomine in officinis ſurculi lignei, mox recti, mox incurvi, ramoſi, qui ſub cortice fuſco & rugoſo, ſubſtantiam includunt lignoſam, ex rufo flaveſcentem, leviter adſtringentem.

VISCUM habitu relativo diphyto, corolla quadrifida, in maribus tetrandra, in fœminis monogyna & bacca globoſa, monopyrena agnoſcitur: *Album* L. BLACWELL 184. foliis lanceolatis obtuſis & floribus axillaribus gaudet.

Paraſitica planta per omnem Europam, præter maxime Septentrionalem, vario arborum generi, apud nos Pyris maxime innaſcitur.

In plantis Americanis, fructificationem ab ea, quæ in Europæis obtinet, differre, LOEFLING annotat: Illuſtris DU HAMEL præ reliquis vegetationem illuſtravit & quod nonniſi a cacantibus turdis ſeminari poſſit, Veterum figmentum eſſe, oſtendit.

Extracti aquoſi ſalſi & amaricantis ultra $\frac{1}{4}$, reſinoſi auſteri, nauſeoſi $\frac{1}{5}$ fere dedit CARTHEUSER.

Viſcum pro varia arbore, cui innaſcitur, variare, & quernum reliquis præſtare aſſerunt, & omnino inde differentiam ſurgere poſſe, tam ea quæ circa arbores pro varia matre, quibus inoculantur, variantibus obſervamus, quam ipſum Viſcum diverſis arboribus ſuſtentatum colore, craſſitie &c. evidenter diverſum, curate annotante CARTHEUSER, videntur ſuadere.

HIPPOCRATES folia viſci reſolvendi fine adhibuit; ipſum viſcum roborantes vires edere WEISSMANN obſervationibus probat, idem comitialibus proficuum eſſe PLINIUS monuit, ad epilepſiam etiam multum PARACELSUS laudavit, BOYLE fœminam epilepticam eo curatam adducit, COLBATCH proprio tractatu multis obſervationibus id idem probare annititur, ſimiles BOERHAAVE, CARTHEUSER, LOESEKE, Cl. VOGEL ſubminiſtrant; fateor me multum ſuſpicari,

hunc viſci uſum a Druidarum ſuperſtitione originem habere, his cum Viſcum, teſte PLINIO, ſacrum fuit, hinc illud etiam ſacro morbo medelam allaturum præſumebant, ejus memoria conſervata fuit inter eos, quibus magica placebant: cum nonnunquam exhibitum fuerit epilepticis, quorum morbum vel antecedens medicatio vel Natura curaverat, quoque rationales Medici, ſub ejus uſu morbum cedere videntes, illud magni fecerunt; innumera, quod ſine fructu datum fuerit, exempla præſto ſunt.

Subſtantia glutinoſa, quam olim ex baccis parare ſolebant, hodie teſte Ill. DU HAMEL ex cortice ſeparant * ἰξός, *Viſcus*, *Vogelleim*, *Glu* a Veteribus; monente GALENO, rubefaciendi ergo adhibebatur; hodie ejus uſus inter Medicos eviluit.

β. *ANIMALIA.*

* COCCIONELLA Recent. *Cochenille*. Proſtant inter nos hoc nomine Inſecta, duas circiter lineas æquantia, utrinque rugoſa, coloris intus punicei, extus atro-rufi, odoris nullius, ſaporis leniter adſtringentis, cui aliquid nauſeoſi empyreuma referentis accedit.

Primus HERNANDEZ ejus mentionem fecit; DE REUSCHER documentis etiam judiciariis, quæ ad naturam, collectionem & culturam faciunt, probat.

COCCIONELLA. Inſectum alas quatuor, quarum ſuperiores cruſtaceæ ſunt & marginatæ, antennas extrorſum incraſſatas, truncatas, thoracem marginatum & abdomen planum habet: *Cacti* L. Alis ſuperioribus nigris, utrinque macula rubra notatis diſtinguitur.

In Regno Mexicano obtinet; ad Antequera in valle Guaxaca maxime, colitur.

Hæc animalcula per hyemem in domibus aſſervantur, tempore verno, propriis corbibus commiſſa va-

riis *Cacti* L. ſpeciebus admoventur, quas conſcendunt & ſpatio aliquot dierum novam prolem edunt, matres moriuntur, proles ſeſe Cacto ſuſtentat; cadavera matrum, proles quæ tertium aut quartum ætatis menſem attigit, hujus quoque progenies tri-vel quadrimeſtris, reſervatis eis quæ ſequente anno gentem propagare debent, ſive aqua ebulliente, ſive calentibus laminis ferri enecata, nobis mittitur.

Extracti aquoſi $\frac{3}{4}$, ſpirituoſi, magis rubri paulo minorem quantitatem, ultra $\frac{1}{11}$ aquæ, $\frac{1}{6}$ ſpiritus urinoſi, $\frac{1}{22}$ fere ſalis volatilis, ultra $\frac{1}{3}$ Olei empyreumatici inde obtinuit NEUMANN. Ejus colorem ab acidis exaltari, ab alcalinis profundiorem reddi compertum eſt.

Ab uſu diuretico maxime laudatur, in comminuendo calculo veſicæ efficacem vidit STISSER, in Iſchuria LISTER, in incontinentia urinæ STRUVE. Ad infucanda medicamenta inter nos præcipue adhibetur.

* ERINACEUS Barb. ἐχῖνος, *Herinaceus* Veter. *Heriſſon*, *Igel*. Eſt animal quadrupes, cujus omne corpus præter ventrem, qui pilos habet, & pedes, aculeis ex fuſco & albido variis obſidetur, inſidias metuens, totum corpus in globum undique aculeatum contrahit, noctu modo incedit, interdiu quieſcit, digitis quinque unguiculatis inſtructum.

ERINACEUS dentibus inciſoriis in utraque maxilla duobus, quibus & canini accedunt & corpore aculeato gaudet: *Europæus* L. auriculis erectis diſtinguitur.

Occurrit in omni Europa, præter maxime Septentrionalem.

In cibum nunquam recipitur, AVICENNA ejus carnem pueris in lectum mingentibus commendavit, Latino-Barbari adhuc magis abſurde, animal in cineres redactum, pro hoc ſcopo laudarunt, & doleo vel hodie adhuc hoc commentum obtinere, prudentius

omnino Galenus hos cineres ad excreſcentias & ulcera ſordida abſtergenda adhibuit, & carnem & cineres Poloni in plica adhibent. Erndl.

Laccæ Gummi Arabum. Ejus triplex genus vulgo in officinis proſtat:

* *Lacca in baculis*, *Stocklack*, cruſta obſcure rubra, inodora, fruſtulis ligneis teretibus accreta, accenſa ſuavem odorem emittens, evidenter ex cellulis ſibi invicem agglutinatis efformata.

Lacca in granis, *Gomme Lacque*. Grana irregularia, parva, læte rubra refert, ſaporis & odoris expertia, igni commiſſa in carbonem abeuntia, non fundenda, ſuavem dimittunt ſuffitum, inter dentes lenteſcunt.

* *Lacca in tabulis*, *Schellack*, fruſta refert majora, profundius rufa, quæ evidenter fuſionem paſſa eſſe videntur, inſipida, inodora, calore liquanda & ſuffitum non ingratum emittentia.

Laccam in baculis a formicis colligi & ramulis arborum agglutinari, Garcias ab Horto vidit & Geoffroi uberius probat, qui primus ſagax perſpexit, eam ſpeciem favorum eſſe, in quos propria inſecta ſuam prolem deponunt, & hanc ipſam pulchrum Laccæ colorem conſtituere.

Laccam in granis, *Croton Lacciferum* L. foliis ovatis, tomentoſis, petiolatis & calycibus tomentoſis diſtinctum, Indiæ civem, ſubminiſtrare, ſunt auctores qui contendunt: Utrumque ex Aſia Meridionali, Bengala maxime & Pegu ad nos adducitur.

Laccam in tabulis ex Lacca in baculis, in tabulas fuſa, unde pro uſibus baphicis color extractus fuit, efformari, facile Auctoribus credo, nequaquam vero illorum opinioni poſſum ſubſcribere, qui illam ex Lacca in granis parari dicunt, quippe quæ colliquari nequit.

Lacca in tabulis tota a ſpiritu vini diſſolvitur, plane nullæ ſunt aquæ in eam vires.

Lacca

Lacca in granis $\frac{1}{9}$ Extracti aquoſi, $\frac{7}{8}$ ſpirituoſi & cum deſtillata fuerit $\frac{5}{8}$ fere Olei butyracei, $\frac{1}{8}$ fere liquoris aquoſi, non ſalini, exhibuit NEUMANN.

Omni laccæ aliquid flavi accedit, rubedinem acida extollunt, alcalia deprimunt.

Multi fuerunt Arabes occupati circa laudandas Laccæ vires roborantes, hodie ea quæ in granis proſtat, ad dentifricia maxime adhibetur: Lacca in tabulis unice ad ceram ſigillatam recipitur.

Tinctura G. Laccæ MYNSICHT alumen recipit, Pariſini minus bene ſpirituoſam præſcribunt, Noſtrates majorem juſto rationem Aluminis ei addere videntur.

SEPIÆ Os Lat. Barb. Σήπιον, *Sepiæ teſtum* Veter. *Os de Séche*, *weis Fiſchbein.* Eſt teſta e ſquammis coalitis efformata, albiſſima, oblonga, utrinque anguſtata, dura, cujus faciei concavæ ſubſtantia inhæret alba, pulverulenta, laxa, inſipida, quæ cum ipſa teſta ſaporem ſalſum habet.

SEPIA. Corpore nudo inſtructus vermis eſt, brachiatus, cujus corporis alterum latus os efformat; *Officinalis* L. tentaculis duobus & corpore ecaudato agnoſcitur.

Copioſiſſime in Oceano æque ac in Mari Mediterraneo occurrit.

Subſtantia pulverulenta $\frac{1}{40}$ Extracti ſpirituoſi, $\frac{1}{12}$ aquoſi ſalini, deſtillata autem $\frac{1}{8}$ ſpiritus urinoſi, pauxillum Olei empyreumatici exhibuit; teſta, ſimilia extracta & eadem proportione dedit, deſtillatione inde $\frac{1}{12}$ ſpiritus urinoſi & $\frac{1}{96}$ olei empyreumatici prodierunt. NEUMANN, qui quoque utramque ſubſtantiam in acidis ſolubilem eſſe vidit.

Vires quæ ipſi adſcribuntur vel adſtringentes, vel diureticæ, & ob quas ad gonorrhœam laudari ſolet, nulla fida obſervatio probavit; abſtergentes, quas GALENUS inde prædicat, a cauſtica, quam in modum omnium teſtarum, dum calcinantur, induit, indole

Cc

pendent; abſorbentes inde vires recte expectantur; præcipuus ejus, ab Eodem jam annotatus, uſus eſt ad mundandos dentes, & hoc fine ſubſtantia ejus ſpongioſa maxime adhibetur.

γ. *Fossilia*.

Ferrum, Σίδηρος, *Fer*, *Eiſen*. Eſt Metallum aqua octuplo gravius, præ reliquis difficillime fundendum & majore elaſticitate inſtructum, inter argentum & cuprum mediam firmitatem habet, rite cuſum malleabile evadit, & ſe in tenerrima fila duci patitur, a nitro & vitro ſaturni deſtruitur, igne ſcintillas evomit & in ſcoriam nigram abit, ab omni ſale, ab ipſa quoque aqua ſolubile, & hinc in aëre rubiginem contrahens, a magnete attrahitur, cum liquoribus inſtringentibus nigreſcit, cum alcali principio inflammabili ditato cœruleſcit, difficillime cum Mercurio jungitur, majori principii inflammabilis ratione ditatum *Chalybs* evadit.

Rariſſime *Nativum* occurrit, in Senegal integras rupes efformare dicitur, quod ſine ulla ulteriore præparatione in perticas cudunt, annotantibus Cl. Courtivron & Bouchu. Mineræ ferri optime diſtinguuntur in tales I. quæ formam glebæ metallicæ habent 1) ſubflavæ, *Pyrites cryſtallinus*, *figuratus*, *ferri*, *cupri* L. 2) nigræ ſubcœruleſcentes A. granulatæ a. granis lamellatis, *Ferrum granoſum & commune* L. *Hæmatites niger* Cronstædt. b. granis angulatis *Sidereum* & *arenoſum* L. B. totæ uniformes, a. magneti obſequioſæ, *Ferrum chalybeatum*, *rhombeum*, *ſelectum* L. *Minera ferri Retractoria* Cronst. *Nigricans* Waller. b. magneti non cedentes, *Minera Ferri gryſea* Waller. c. polituram admittentes *Ferrum chalybeatum* L. *Minera ferri ſpecularis* Waller. C. in formam ſtalactitarum ſive ſtiriarum cryſtalliſatæ, *Ferrum hæmatites ni-*

grum L. *Hæmatites nigreſcens* CRONSTÆDT, *Hæmatites turritus* WALLER. D. figura pryſmatica, *Molybdæna ſpuma lupi* L. *Spuma Lupi* Auctorum, *Wolfram* vulgo. E. figura cubica vel octoedra, *Ferrum teſſellare*, *cryſtallinum* L. *Minera ferri cryſtalliſata* WALLER. 3) albæ, *Arſenicum album* L. *Miſpickel* CRONSTÆDT, *Pyrites albus* Auctor. II. tales quæ forma terræ aut lapidis gaudent, 1) forma pulveris a. flavi aut rubri, *Ochra ferri, martis* L. *Ochra* vulgo, b. cœrulei, *Cæruleum Berolinenſe nativum* CRONSTÆDT c. arenæ nigræ, *Arena ferrea* L. 2) forma lapidis mollioris a. in lamellas efformati α) rubri, *Argilla rubrica* L. *Rubrica* vulgo, β) rubiginoſi, *Minera lacuſtris numiſmalis* WALLER. *Pfenning-* vel *Blættel-Erz.* γ) nigri ſplendentis *Ferrum talcoſum*, *virens*, *ſquammoſum*, *micaceum* L. *Mica ferrea* WALLER. *Eiſenrahm*, *Eiſenmann*, b. in globos figurati, *Minera lacuſtris globoſa* WALLER. *Ferrum glomeratum* L. *Mine en feves*, *Bohn-Erz* vulgo. 3) forma lapidis durioris a) rubri plus minus ad cœruleum vergentis α) figura angulari, *Granatus metallicus* CRONSTÆDT β) ſubſtantia radiata inſtructi, *Hæmatites* Auctorum *Sanguine*, *Blutſtein*, *Glaskopff*, γ) ſubſtantia irregulari *a.* cum chalybe ſcintillas evomens *Synople* CRONSTÆDT, *b.* mollior *Minera lapidea* VOGEL. b) flavi, *Hæmatites flavus* CRONSTÆDT. c) albi α) figura angulari, *Stannum cryſtalliſatum album* CRONSTÆDT, *Spuma lupi cubica* WALLER. β) nulla figura regulari, *Ferrum ſpatoſum* L. *Minera ferri alba* CRONSTÆDT, *Stahl-Erz* vulgo, d) cœrulei *Lapis Lazuli*, e) nigri angularis *Schoerl* vulgo, f) gryſei α) ferrum attrahentis *Magnes*, β) duriſſimi ad polienda metalla apti *Smiris* Auctorum *Emery*, *Smyrgel*, γ) laxioris *Minera ferri gryſea* WALLER. g) rubiginoſi, *Minera ferri paluſtris* WALLER. *Stuf-Erz* Noſtrat.

Pyrita, Rubrica, Mica ferrea, Lapis Lazuli, Magnes, Granatus, Sinopel. non adhibentur ad excoctionem ferri, cum ſive ſub forma nativa majori quæſtu queant vendi, ſive difficilius fundi poſſint, ſive ferrum pejoris notæ largiantur.

Vix aliquis occurrit terræ angulus, ubi non variæ mineræ ferri occurrunt, Suecia multas habet, quas Magnes attrahit, & optimum ferrum largitur. Pyrites, hæmatites, ochra, rubrica, arena nigra, minera lacuſtris utraque, minera alba, gryſea, & lapidea apud nos copioſe occurrunt.

Ferrum ex multis terris obtineri, non quod in iis hæſerit, ſed quod demum ſub excoctione formetur, monui in *Inſt. Chem.*

Ferrum, quod candens malleum non fert, dicitur *Rothbrüchig* & hoc vitium ab immixto acido vitriolico dicitur habere, id quod frigidum, dum malleo percutitur, diſſilit, *Kaltbrüchig* appellant, & id arſenico adſcribunt.

Ferrum, jam MELAMPUM intus roborandi ergo adhibuiſſe, patet ex APOLLODORO, GALENO integri metalli virtus roborans, & ejus calcium vis adſtringens fuit nota, MENGHINI experimentis, tam circa homines quam bruta inſtitutis, ferri efficaciam in roborandas fibras evicit, ab ejus uſu in omnibus numerum pulſuum augeri eſt expertus, qua hunc effectum edat ratione, non audeo decidere, id ſaltem mihi videtur, hoc metallum nexum elementorum fibræ modo, qui noſtræ naturæ præ reliquis reſpondet, augere, cum reliqua ſive minus ſufficienter agant, ſive rigiditatem, quæ præter naturam eſt, inducant, in chloroſi derepenter pulſum ab uſu Chalybis majorem & celeriorem fieri, exteriora corporis incaleſcere, vividum faciei reddi colorem, SYDENHAM obſervavit, VAN SWIETEN numeroſiſſimos caſus vidit, ubi ſolo ferro ſatuperabur cachexia, Cel. TRALLES ſæpius phlegma-

ticis & mucoſis dedit, & pro ſummo remedio habuit, inter hactenus cognita, ad inſtaurandam vim hæmatopoieticam, quoties hæc ex ſola debilitate ſolidorum, aut ex humorum aquoſa, frigida, inerti indole ſurrexit; ob hanc vim roborantem ferrum, cum viſcera fuerint obſtructa, & in omnibus morbis inde oriundis, cum magno ſucceſſu exhibetur, efficit enim, ut vaſa obſtructa ſe validius contrahant, & ſpiſſum quo obſidentur ulterius promovere queant, arteriis præterea inde roboratis, ſpiſſum humoribus inhærens attenuatur, in materiæ podagricæ anomaliis egregios inde effectus WERLHOFF vidit; inter emmenagoga & certiſſimum & ſecuriſſimum eſſe, innumeræ obſervationes docuerunt. Nec male ferrum ad corrigendam acrimoniam acidam facit, illam abſorbendo, & debilitatem ventriculi, unde ſurrexerat, corrigendo; idem etiam vermibus mederi, WERLHOFF & Cl. VAN DOEVEREN obſervationibus patet.

Dum intus aſſumitur, fæces ab eo ſolent nigreſcere.

Datur ſecure ad grana viginti pro doſi; ſed probe cavendum ne limaturæ ſordes, maxime de cupro, adhæreant, ipſa in tenerrimum pollen reducenda, & in vitro probe clauſo aſſervanda eſt, ne rubiginem contrahat.

Mineræ ferri, quas medicamentis adſcribunt, cum foveant ferrum principio inflammabili privatum, hinc Crocorum adſtringentium vires edunt. Magnetem dentibus admotum odontalgiæ mederi, BORELLUS jam annotavit, recentius id ipſum varii Auctores confirmare ſunt anniſi in *Göttingiſch. Anzeigen von gelehrten Sachen*, & apud GLAUBRECHT allegati, nec non apud REICHEL & LUDWIG, qui Auctores quoque obſervationes ſalutares ejus effectus in rheumatiſmo, arthritide & affectibus nervorum teſtantes recenſent.

* *Æthiops Martialis* LEMERY, ſi rite paratus fuerit, eſt limatura ferri in tenuiſſimum pollen redacta:
* *Balſamum Chalybeatum*, BEAUME *d'Aiguilles* Pariſ.

ad uſus externos ſcopo adſtringendi adhibetur: * *Chalybs Sulphure præparatus* ROLFINCK eſt Crocus Martis ad indolem vitrioli accedens: * *Bezoardicum Martiale*, *Pulvis Cachecticus* LUDOVICI, *Antimonium diaphoreticum martiale* Wurtemberg. vid. *Inſt. Chem.* * *Crocus Martis adſtringens* ad mentem ROLFINCK a Pariſinis & Noſtratibus paratur, ferrum, ope ignis principio inflammabili privando, Wurtembergenſes pro illo vitriolum ad rubedinem calcinatum recipiunt: * *Crocus Martis aperiens cum Sulphure* ROLFINCI evidenter aliquid vitriolici recipit: *Crocus Martis aperiens* a Pariſinis & Noſtratibus paratur ferrum, ſecundum POTERIUM, ope aquæ in rubiginem reducendo, Wurtembergenſes ad præcepta STAHL ferrum ex vitriolo ope alcali dejiciunt: * *Crocus Martis cum ſulphure & nitro*, * *Pulvis cachecticus* BOECLER eſt Crocus martis Sali polychreſto unitus: * *Crocus Martis Antimoniatus* STAHL. Cum omnes croci ſint ferrum evidenter alteratum, hinc evidentius quam limatura martis adſtringunt, & ipſi, ubi moderate roborandi & adſtringendi ſcopus eſt, debent poſtponi: * *Electuarium Chalybeatum* Auguſt. cachecticis & ſcopo emmenagogo olim ad drachmam unam pro doſi præſcribebatur: * *Eſſentia Martiata aperitiva* Wurtemberg. eſt ſpiritus vini aromatibus & ferro imbutus: * *Extractum Martis pomatum* Wurtemb. evidenter adſtringit: *Flores Salis Ammoniaci Martiales* vid. *Inſt. Chem.* * *Liquor Vulnerarius mineralis*, *Balſamum Vulnerarium* DIPPEL. vix differt a *Tinctura Martis adſtringente* Wurtemb. *Globuli Martiales* a ſex circiter retro luſtris in Gallia cœperunt in uſum trahi, tam interne quam externe adhibentur, ferrum vehunt, cui tartarus unitus eſt: * *Pilulæ Chalybeatæ* Pariſ. Aloën recipiunt: magis omnino placent *Pilulæ Martiales* SYDENHAM, utinam optimum medicamentum ſemper recens pararetur, ne ferrum ab ex-

tracto vegetabili ad croci indolem deflectere poſſet: *Pulvis Cachecticus* QUERCET. ad roboranda ſolida, incidendum mucum, abſorbendum acidum facit; ambram & margaritas adjiciendo *Completum* reddunt Wurtemberg. minus placet * *Pulvis de Chalybe* Pariſin. * *Sal Martis* RIVERII proxime ad Vitriolum martis accedit: * *Tabellæ de Chalybe* Pariſ. in parca nimis ratione videntur ferrum recipere: *Tartarus Chalybeatus* v. *Inſt. Chem.* * *Tinctura Hæmatitæ* Pariſ. non differt a *Mynſichtiana*: * *Tinctura Martis adſtringens* Wurtemb. parum recedit ab *Aperiente nigra* ROLFINCK. * *Tinctura Martis aperiens tartariſata* LEMERY momentum ſpiritus vini adjiciunt, ut arceatur corruptio, prolixo labori optime ſolutio Tartari chalybeati in aqua ſubſtituitur: * *Tinctura Martis cydoniata* WEDEL. Wurtembergenſes aquam cinamomi ſpirituoſam, noſtrates $\frac{1}{3}$ ſpiritus vini adjiciunt: *Tinctura Martis pomata* ROLFINCK: * *Tinctura Martis cœrulea* ETTNER ad morem Wurtemb. ſi paratur, non evadit cœrulea, curioſitati unice inſervit: * *Tinctura Martis helleborata* WEDEL hypochondriacis olim multum laudabatur: * *Tinctura Martis Mynſicht. Aperitiva* Wurtemb. *Azoph.* PARACELSI a ZWOELFFER reputata, non illepidum medicamentum aperiens videtur eſſe, ſed fateor, in medicamentis aperientibus, ſpiritum vini ſemper mihi ſuſpectum eſſe: * *Tinctura Stomachica martialis Edinburg.* præter ferrum, aromata & amara recipit, non contemnendum medicamentum ſtomachicum: * *Tinctura Martis cum vino malvatico & pomis aurantiorum* Wurtemb. *Tinctura Vitrioli Martis* LUDOVICI vid. *Inſtit. Chem.* Wurtemberg. aquam Cinamomi adjiciunt, Noſtrates coloris ergo flores Papaveris Rhœad. gratum medicamentum, olim in multo uſu fuit pro roborando ventriculo: ab hac, ratione virtutis medicatæ, parum differt *Tinctura Martis ex vitriolo* ZWOELFFER.

Omnes hæ tincturæ cum habeant ferrum per acida magis ſtypticum redditum, hinc manifeſtius adſtringunt, & inter nos ſaltem exoleſcere cœperunt: *Vinum Chalybeatum* FALLOPII ſummis laudibus a BOERHAAVE extollitur, & egregium omnino medicamentum eſt ad vim hæmatopoieticam reſtituendam: datur ad aliquot uncias vel ante vel poſt paſtum; *Vitriolum Martis* vid. *Inſtit. Chem.*

*MARCASITA Barbar. *Biſmuthum* vel *Wiſmuthum* Eorund. Eſt Semimetallum plumbo magis album, rigidum, in pulverem reducendum, ex teſſulis majoribus efformatum, aqua decuplo circiter gravius, cum cobalto & zinco fuſione non coiens, præ omnibus reliquis metallis minore igne fluens, ab acidis nitri, ſalis & vegetabili diſſolvendum, in vaſis clauſis ſub forma metallica ſublimandum, ope ignis in vitrum flavum fundendum.

Occurrit I. Nativum. II. mineraliſatum 1) facie Galenæ α) ſquammis majoribus *Viſmutum iners* L. β) ſquammis exiguis *Viſmuthum commune* L. hoc vulgo occurrit, 2) ſquammis cuneatis *Viſmuthum Martiale* L.

Paſſim per Europam occurrit, creberrime cobalto junctum.

Vires Marcaſitæ in corpus humanum nondum liquent, qui vina inde mangonizata colicam Pictonum excitaſſe, contendunt, videntur plumbum pro marcaſita habuiſſe, hæc enim, dum cum acido vegetabili acidum & ſtypticum ſaporem contrahat, nunquam certe tanquam vini mangonium poteſt adhiberi.

Magiſterium BASIL. VALENT. *Blanc d'Eſpagne* ad coſmeticos unice uſus adhibetur, frequentius uſurpatum cutim defœdaſſe, obſervatum eſt, poſt ejus uſum internum inſignes anxietates præcordiorum ſurrexiſſe, POTT obſervavit.

* Pumex, κισσηρὶς, *Pierre Ponce*, Bimſenſtein. Eſt Lapis variæ magnitudinis, aqua levior, multis foraminibus pertuſus, non admodum durus, ejus habitus, quod aliquando calore liquatus fuerit, evidenter evincit, ſapor & odor, ſi quos habet, ipſi non proprii ſunt, ſed a mari, cui innataverat, accreverunt.

Pumex Vulcani L. Occurrit in mari, in quod ex montibus ignivomis, in quibus ſolis formatur, ejici ſolet, illi qui in fluviis reperti fuerunt, eo plures per cauſas fuerunt delati.

Efformatur evidenter a vario terrarum genere, igne validiſſimo fuſo & quod ſubito aqua extinctum fuit.

Tanquam medicamentum quod dentes detergit, nec non tanquam ſarcoticum a Galeno laudatur, meliora hodie de regeneratione carnis edocti, eum ad hunc ſcopum non ulterius adhibemus, nec ad dentifricia laudandum ducimus, cum inde non modo ſordes, ſed etiam cruſta lapidea, ad conſervationem dentium adeo neceſſaria, abradatur. Num illi fidem merentur, qui lapidem, nulla aqua ſolvendum, ad decocta ſanguinem depurantia laudant?

* Stannum. κασσίτερος. *Plumbum album* Veterum, qui proprie plumbum ex glebis argento divitibus excoctum, *Stannum* dixerunt. Eſt metallum biſmutho & zinco exceptis, leviſſimum, albedine & elaſticitate plumbum vincit, leviori calore funditur, poſt plumbum metallorum molliſſimum, in omnibus acidis nec non per alcali ſolubile.

Occurrit I. Nativum in Anglia & Suecia II. Sub forma glebæ 1) non figuratæ α) ſplendentis *minera hermophrodita*, *Zwitter*, β) non ſplendentis *Stannum amorphum* L. 2) cryſtallina α) nigra *Stannum cryſtallinum & granulatum* L. *Graupen* β) rufeſcente *Granatus* Cronstædt. γ) alba *Stannum ſpatoſum* L.

In America, Anglia, Suecia, Saxonia, Bohemia & Sileſia occurrit.

Omnes glebæ ſtanni arſenico fœtæ ſunt, quod ipſum etiam ſtannum adeo pertinaciter retinet, ut ejus aliquid, vix non ex omni, quod vulgo proſtat, ratione ab Illuſtri MARGGRAF indicata, inde poſſit ſeparari. Præterea notandum, quod ſtannum nunquam ſinceriſſimum in tabernis occurrat, eidem ſemper alia metalla adjecta ſint, ut in *Inſt. Chem.* monui, a quibus quoque effectus, qui inde in corpus humanum fluunt, erunt dijudicandi, rarior hinc ejus eſt uſus internus & omnino optandum eſſet, ut metallum vix non ſemper ſubſtantiis homini evidenter noxiis inſtructum, parcius ad ſuppellectilem cibarium reciperetur.

Primus PARACELSUS ſtannum contra vermes laudavit, ALSTON ejus uſum ab Empirica quadam Belgica accepit & eum pluribus obſervationibus, ad ipſam etiam tæniam cucurbitaceam fugandam facere vidit, primo die ſtanni comminuti unciam unam cum ſyrupi ſimplicis unciis quatuor exhibet, ſecundo & tertio die ſingulis unciam dimidiam cum Syrupi unciis duabus propinat, quarto die eccoprotico alvum laxat. MEAD aſſerit, ſe jam pluribus retro annis ſtannum raſum cum ſucceſſu contra vermes exhibuiſſe; ſed idem non ſemper votis reſpondere Cl. VAN DOEVEREN annotat.

* *Bezoardicum Joviale* Wurtemb. eſt Bezoardicum minerale, cui aliquid calcis ſtanni accrevit: * *Antihecticum* POTERII vid. *Inſt. Chem.* ad ſudores colliquativos hecticorum commendatur; nonne abſurdum eſt ad ſudores ſiſtendos calcem antimonii exhibere?

ZINCUM Recent. *Spiauter.* Eſt ſubſtantia metallica, cujus primus PARACELSUS meminit, nec malleabilis, nec in pulverem terenda, ejus color ad cœruleum vergit, fuſum in flammam virideſcentem erumpit,

totum in floccos albos vertitur, cuprum flavo colore tingit, ejus gravitas ſeptuplam circiter rationem habet, ab omnibus acidis ſolubile, ab alcali nequaquam.

Occurrit I. ſub forma lapidis καδμεῖα, *Cadmia*, *Lapis Calaminaris* Lat. Barb. *Gallmey*, *Zincum Calaminare* L. qui vario colore ludit, in Polonia, Anglia, Sileſia, Germania Inferiore obvius. Obiter hic annotandum duco, Veteres Cadmiam dixiſſe, quicquid parietibus fornacum, dum glebæ metallicæ funduntur, adhæret, ſeculo demum quarto hoc nomen illi, de qua nunc loquor, ſubſtantiæ inditum fuit: occurrit Zincum II. ſub forma mineræ 1) in cryſtallos efformatæ *Zincum cryſtalliſatum* L. 2) non cryſtalliſatæ A. compactæ *Zincum Swabii*, *ſtibiatum*, *ſterilum* L. B. ſquammoſæ *Zincum rapax* L. II, 1. & II. 2. B. rarius, II, 2. & vix non ubique ad metallifodinas ſub nomine *Galenæ ſterilis*, *Blende* reperitur.

Zinci maxima quantitas ex India Orientali adducitur, in Europa, Goslariæ proprio fornacum apparatu, a SCHLUTER deſcripto, paratur. Cum Zincum igne fuſum in flores reſolvatur, hinc, dum ſubſtantiæ eo prægnantes funduntur, illi & parietibus vaſorum & vaſis, in quibus fuſio inſtituitur, ſolent accreſcere, quia autem ipſis illis ſubſtantiis variæ aliæ vix non ſemper junctæ eſſe ſolent, quæ vi ignis agitatæ in ſublime quoque aguntur, & Zinco accreſcunt, hinc iſtud hac ratione obtentum diverſiſſimum occurrit, de cadmia fornacum nihil in univerſum poteſt determinari, illa nunquam ad uſus medicatos eſt adhibenda.

Pulvis albus, qui fornacibus & crucibulis in quibus Lapis Calaminaris ſive zincum liquatur, adhæret πομφόλυξ Veterum, *Nil* medio ævo audire cœpit, hodie creberrime terra qualicunque alba & macra ſolet adulterari; hic idem cum penitus exuſtus non ſit, gryſeus, & fornacis lateribus ſive virgis accre-

ſcendo in formam laminarum efformatus σποδὸς Veterum eſſe videtur, & ab Arabibus *Thutia* dicitur, eam cum hi ab Alexandria petierint, hinc & hodie adhuc inde denominatur.

Zincum ſub forma metallica nunquam in uſum medicatum recipitur, Lapis Calaminaris, Nihilum & Thutia ſcopo adſtringendi & exſiccandi extus adhibentur & his ſcopis in morbis oculorum præcipue uſurpantur, Thutia partes excoriatas aſpergere ſolent; cum autem Nihilum vix non ſemper adulteratum & Thutia variis heterogeneis inquinata proſtent, hinc illis melius ſubſtituuntur, quos in officinis parant.

* *Flores Zinzi*. qui obſervante Illuſtri GAUB, ad aliquot grana de die dati, epilepſiam fugare ſolent: *Empl. Diapomphol.* vid. *Plumbum*: *Empl. Gryſeum* vid. *Plumbum.* * *Unguentum de Thutia* Pariſ. proxime accedit ad *Unguentum ad oculos* Auguſt. ſed nullam Camphoram habet, non contemnendum ad lippitudinem ſeroſam medicamentum: * *Unguentum Diapompholygos* NICOL. Exſiccandi ergo ad vulnera & ulcera oculorum, diſcutiendi ſcopo ad ophtalmiam adhibetur: *Unguentum Nihili* Auguſt. ad omne ophtalmiæ genus præſcribitur, abſorbentia non male ex eo expungerentur: * *Unguentum Ophtalmicum* Noſtrat. antecedente validius repellit & abſtergit.

§. 33.

β. ADSTRINGENTIA FORTIORA.

Hæc cum vix non omnia, quando ſanguini adjiciuntur, eundem cogant, hinc quoque *Incraſſantium* vel *Coagulantium* nomine veniunt, eadem dum exhibentur, ut orificia vaſorum anguſtent, στεγνωτικὰ, ςυπτικὰ appellantur: cum cutis inde denſior reddatur πυκνωτικῶν ſeu *Condenſantium* nomen accipiunt, ad vulnera & ulcera ſolidanda dum adhibentur, *Trau-*

matica, ἐπυλωτικὰ, *Cicatriſantia*, *Sarcotica* dicuntur, vaſis, in quibus error impactorum obtinet, applicata, *Repellentium* vices ſubeunt, dum autem eorum ope vaſa conſtringere tentant, ne humores noxios admittant, *Defenſiva* ſive *Intercipientia* audiunt; horum medicamentorum agendi modus evidenter ex eorum effectu in pelles animalium eluceſcit, quippe quæ inde in corium denſantur; videntur agere, gluten ex fibris imbibendo.

§. 34.

Indicantur Adſtringentia fortiora, quando aliquis humor cum magno periculo excernitur, ut vaſa conſtringendo effluxum moderentur, vel inhibeant, adhibentur porro cum ſucceſſu, quando ope repulſionis, diſcuſſio poteſt obtineri. Contraindicantur autem omnino, quoties a retento intus humore graviores noxæ metuendæ ſunt, aut obſtructio eo uſque eſt progreſſa, ut nonniſi reſolutione aut ſuppuratione poſſit vinci. Per eadem fibræ non tam roborantur, quam potius rigidæ redduntur, hinc ab eorum imprudentiori uſu omnia, quæ a rigiditate & ab immeabilitate humorum metuenda ſunt mala, ſurgere ſolent, læſæ vires digeſtionis præcipue & varium obſtructionum genus, maxime in ſyſtemate Venæ Portarum.

α) VEGETABILIA.

ACACIA, ἀκακία, *Schlehen*; hoc nomine Succi, Fructus exſiccati & Flores proſtant.

* *Succus.* Ejus duplex genus officinæ aſſervant, Ægyptiacum & Noſtratem. *Ægyptiacus* occurrit ſub forma panum rotundorum octo unciarum pondus uſque æquantium, ex rufo nigricantium, in ore liquantium & ſapore auſtero, adſtringente inſtructorum.

Adducitur ex Ægypto, ubi exprimitur, obſervante jam DIOSCORIDE, & confirmantibus ALPINO & HASSELQUIST, ex fructibus immaturis.

Mimosæ. Corolla quinquefida ſimili calice ſuſtentatæ, ut plurimum polyanthera, monogyna, fructu longo inſtructæ: *Niloticæ* L. ſpinis patentibus, foliis bipinnatis, partialibus extimis glandula diſtinctis, ſpicis globoſis pedunculatis diſtinctæ.

Primi Arabes huic ſucco ſubſtituerunt

Noſtratem magis nigricantem, cæterum ſapore & reliquis qualitatibus priori ſatis ſimilem, eum ſive in tabulas efformatum, ſive veſicis incluſum olim aſſervabant. Solent etiam aſſervare ipſas * *Acacias exſiccatas* quæ nigræ ſunt, parvæ, rugoſæ, & cum ob adſtringentem, qui inde expectatur, virtutem, immaturæ ſoleant adhiberi, ſapore acerbo præditæ, hi fructus enim, quando ſub finem demum Octobris decerpuntur, ſatis mites ſolent eſſe, & a plebe tanquam fructus horæi comedi; ſed proſtant quoque

Flores qui ſunt albi & exſiccati parum ad flavedinem vergunt, ſuavi odore & amaricante ſapore inſtructi.

Prunus ſpinoſa L. BLACWELL 494. foliis lanceolatis glabris & ramis ſpinoſis agnoſcitur.

Creſcit in omni Europa præter maxime Septentrionalem & Meridionalem.

Ex floribus Extracti aquoſi & amari $\frac{1}{2}$, reſinoſi ſalini & amari $\frac{1}{4}$ obtinui.

Fructus immaturi & uterque Acaciæ ſuccus valide adſtringunt, a fructibus ſtomachum lædi & dolores capitis excitari GALENUS monet, SCHWENCKFELD inde dyſenterias ſuſcitatas obſervavit. Flores cathartico ſcopo adhibere ſolent, hunc effectum ratione principii reſinoſi, quo ſcatent, videntur edere, hinc obſervavit Cl. VOGEL, quod non raro tormina excitent; apud nos obtinet mos, tempore verno eorum

manipulum unum cum ſero lactis infundere, & hoc medicamentum per aliquot continuos dies exhibere, ut ſordes per hyemem collectæ evacuentur; exſiccatos infuſis laxantibus adjiciunt.

Aqua deſtillata florum HIERONYM. BRUNSVIC. grato, quem a nucleis denominant, gaudet odore, præeunte TRAGO, ad effectus pectoris adhibetur: * *Syrupus florum* WITTICH cum Syrupo florum Perſicorum ratione virium convenit.

ACETOSÆ RADICES vid. *Olera.*

AGARICUS QUERCUS Pariſ. Non raro pugnum aliquoties magnitudine ſuperat, portione, qua ex arboris trunco eminet, ventricoſus, ex oblongo rotundus, hinc inde in tubera non multum eminentia elevatus, baſi gaudet plana extremitatibus tubulorum fuſcis obſeſſa, præter baſin tegitur cuticula umbrina, ſicca, tenaci, ſub qua caro fulva hæret, ex tubulis arctiſſime congeſtis efformata, ut continua eſſe videatur, medium fungi & ejus baſin fines tubulorum magis diſtantes efformant, odor ipſi nullus eſt, ſapor adſtringens.

BOLETUS fungus eſt qui ſubſtantia poroſa gaudet: *Igniarius* L. colore cinereo & carnis majore parte viſui continua & habitu acauli diſtinguitur.

Frequens antiquarum arborum truncis accreſcit.

A longiſſimo retro tempore hujus fungi caro, coctione & malleo emollita, pro fomite igniario inſervit, pro hoc ſcopo ipſi quidam nitrum, quidam pulverem pyrium, quidam plane nihil adjiciunt. Fomitem igniarium, bibulam ſubſtantiam vaſis diſſectis applicare, jam diu in more eſt, ut ſanguinem recipiat, ipſis vaſis arctiſſime adhæreat, & illis tempus, quo ſe contrahere & claudere queant, concedat; Anno 1751 Cl. BROSSARD Chirurgus oppidi Chartres in Ducatu Bituricenſi, munere honorifico & ſtipendio

annuo ab auguſtiſſimo Rege fuit donatus, quod eundem, ad ſiſtendam ex præciſis majoribus etiam arteriis hæmorrhagiam adhibere docuerit, ſed prolixa quam præcipit fungum præparandi ratio, a vulgari, qua in fomitem vertitur, vix differt: Broſſardianum remedium ſuis obſervationibus confirmarunt Cl. MORAND, FAGET, WARNER, SHARP, ACRELL, WATSON, MOLINELLUS, RIVERIUS, ROCHARD, CHABRON, DE HAEN, MONTET, ANDOVILLET, FORD, THORNHILL, PARSON, PLENCK &c. varii etiam fungum ex quacunque arbore deſumtum efficacem ſunt experti; LE CAT ob inſignes, quos inde oriri vidit dolores, eum rejicit.

AGRESTÆ SUCCUS vid. *Uvæ*.

BISTORTA Lat. Barb. *Schlangen- oder Natterwurzel.* Recipimus inde Radices, quæ pollicis craſſitiem habent, extus profundius rubræ, cum veſtigio flavi, tranſverſim rugoſæ, incurvæ, interdum aliquoties flexæ, ſaporis evidenter adſtringentis.

Polygonum Biſtorta L. BLACWELL 254. Caule ſimpliciſſimo monoſtachyo, foliis elliptico-lanceolatis, petiolis alatis diſtinguitur.

Creſcit in omni Europa, præter magis Septentrionalem.

Tam ſpiritus vini, quam aqua, ejus principia adſtringentia recipiunt, & Extracta multum adſtringentia largiuntur. LEWIS. $\frac{3}{8}$ Extracti aquoſi exhibuit CARTHEUSER.

Recipiuntur hæ radices ad infuſa & decocta, quibus valide volumus adſtringere, doſis vix ultra ſeſqui drachmam extenditur, externe quoque ad eoſdem ſcopos in uſum trahitur.

* BOLETUS CERVINUS Latin. Barb. *Hirſchbrunſt.* Eſt Tuberis genus quod ad magnitudinem Juglandis

uſque

uſque aſcendit, exſiccatum ſub cortice ſicco, tenaci, flavicante, copioſiſſimum pulverem nigrum includit, odoris & ſaporis expers.

Lycoperdon Cervinum L. quod ſub terra hærat & farinam includat, diſtinguitur.

Occurrit paſſim per Europam, diverſiſſimis figuris ludens.

Primus MATTHIOLUS fabulam, hunc fungum a cervis libidinoſis e terre erui, adduxit, eam dein alii magis exornarunt, fingendo eum ex liquore ſeminali cervorum ſurgere, unde ad rem veneream facere creditus fuit. Sed omnino præ Boviſta nullas alias vires habet.

BOVISTA Barb. *Crepitus Lupi*, *Bubenviſt*, *Veſſe de Loup*, *Boviſt*. Hoc nomine proſtat ſubſtantia laxa, ſpongioſa, leviſſima, ferruginea, odore nullo, ſapore adſtringente inſtructa, incluſa fungi generi quod dicitur.

Lycoperdon Boviſta L. eo, quod ſupra terram eminet, extus glabrum eſt & laciniis irregularibus dehiſcit, agnoſcendum.

Creſcit per omnem Europam.

Ad ſiſtendas hæmorrhagias a longo retro tempore in uſu fuit, ſubſtantia bibula vulneri applicata ſanguinem recipit, vulneri accreſcit & illud obturat, Cl. LA FOSSE hæmorrhagias poſt amputationem femoris in equis ejus ope ſtitit, naribus quoque ſanguinem fundentibus admovetur.

CUPRESSUS, κυπάρισσος, *Cyprès*, *Cypreſſen*, inde recipimus Nuces, quas Veteres *Galbulos* dixerunt, Folia & Lignum.

Nuces ſunt Coni ſubrotundi, qui dimiſſis ſeminibus, ex ſquammis clavos referentibus, uni communi axi affixis conſtant, ſuperne gryſeis, inferne rufis, ſapore gaudent adſtringente, cui aliquid reſinoſi & ſalini accedit.

Folia pinnata ſunt, pinnis imbricatis, non raro denuo ſectis, viridia, ſapore reſinoſo adſtringente, nequaquam amaro, inſtructa.

Lignum ſub cortice ferrugineo ex albo flavicat, odore nullo gaudet, nec ego ſaltem aliquem proprium in illo potui detegere ſaporem.

Cupressus. Relativa monophyta, floribus gaudet amentaceis, maribus tetrantheris, feminis ſtylis evidentibus carentibus, nucem angulatam excludentibus: *Sempervirens* L. Blacwell 127. folia imbricata quadrangularia habet.

Græciæ & Aſiæ indigena arbor, noſtræ hyemis quoque patiens eſt.

Galenus fructus ad alvi fluxus laudavit adſtringendi ergo, ſequior ætas eis ad fugandas febres uſa eſt, & in pulverem redactos ad drachmam dimidiam adhibuit, hodie una cum foliis, ipſis minus efficacibus, eviluerunt, æque ac lignum, Hippocrates ramentorum ſuffitum ad morbos uterinos laudat.

Cydonia vid. *Fructus horæi.*

* Equisetum, ἵππουρις, *Prêle*, *Queüe de cheval*, *Katzenwadel.* Hoc nomine proſtant Cauliculi virides, nodis diſtincti, ex quibus prodeunt ſetæ prælongæ cauliculis nonniſi craſſitie cedentes, ſapore gaudent mediocriter adſtringente & leviter ſalino.

Equisetum. Fructificationibus imperfectis clavæformibus, polline fœtis, in ſpicam collectis gaudet: *Arvenſe* L. Blacwell 217. ſcapo folioſo ſterili & foliis prælongis diſtinguitur.

Creſcit per omnem Europam.

Pariſini *Equiſetum hyemale* L. adhibent.

Arabes adſtringentem plantam eſſe reputarunt, hinc a variis Auctoribus ad ſiſtendos alvi fluxus & diarrhœas commendatur, ſed Illuſtri Haller vacca ab ejus uſu diarrhœa periit, evidentius in renes agere

videtur ex obſervatione HOYER, & quod armenta eo paſta, urinam ſanguineam minxerint *Verhandl. der Holland. Maatſchapp.* & in nephritide calculoſa prodeſſe, teſtatur HOFFMANN; ſed eodem ſe mictum cruentum in puella curaſſe DE HELWICH, *Vratislavienſes*, BURGMANN teſtantur. Medicamentum incerti uſus, a quo ego ſaltem, reſolventes potius, quam adſtringentes effectus expectarem, jure exolevit.

FRAGARIA vid. *Fructus Horæi.*

FRAXINUS vid. *Amara.*

GRANATUM vid. *Fructus Horæi.*

* HYPOCISTIDIS SUCCUS, χύλος ἴης ὑποκίστιδος, conſiſtentia, colore, ſapore, Succo Acaciæ adeo ſimilis eſt, ut vix ab eodem poſſit diſtingui.

CYTINUS L. Corollam quadrifidam habet, calice diphyllo ſuſtentatam, diploſantheram, monogynam, baccam polypyrenam.

In Europa Meridionali, ad radices Ciſtorum creſcit.

Totus fere in ſpiritu vini diſſolubilis, LEWIS.

Eaſdem cum Succo Acaciæ vires habet.

JAPONICA TERRA vid. *Amara.*

MALVA ROSEA vel ARBOREA, *Roſe tremiere*, *Erndtroſe*. Hoc nomine officinæ recipiunt flores pentapetalos nigricantes, duplici calice ſuſtentatos, odore nullo, ſapore adſtringente præditos.

ALCEA L. BLACWELL 45. Corolla pentapetala regulari, calice duplici, externe ſexfido, interne quinquefido, cincta, polyanthera, monadelpha, monogyna, ſeminibus circa receptaculum commune articulatis agnoſcitur.

Sponte in Aſia creſcit, Seculo XVI demum in Italia innotuit, ex innumeris ejus varietatibus, nigra modo, præ reliquis quippe magis adſtringens, in uſus medicatos recipitur.

Ob vim adſtringentem, qua gaudent, ad gargariſmata, ubi fauces roborandæ ſunt, ſolent aſſumi,

earum ſex drachmæ hoc ſcopo, cum una menſtrui aquoſi libra decoquuntur.

Mespili vid. *Fructus Horæi.*

*Myrobalani, μυροβάλανοι nequaquam veterum ſed recentiorum Græcorum. Sunt Fructus carnoſi, exſiccati, nucem includentes, ſapore adſtringente præditi. Quinque ſpecies Arabes & Græci recentiores recenſent & officinæ adſervant: *Citrinæ* L. Blacwell 401, 3. ſunt rotundæ, pollice longiores, ad nigricantem colorem vergunt, utrinque obtuſæ, ſtriatæ, tenaces, amaræ, auſteræ, continent ſub oſſiculo ſcabro, anguloſo, obtuſo, nucleum corneum: *Chebulæ* 401, 2. Citrinis majores ſunt, turbinatæ, ad colorem fuſcum vergunt: *Belliricæ* Blacwell 401, 1. Nucem moſchatam ſubrotundam referunt, pedunculo inſtructæ, pallidiores: *Emblicæ* antecedentibus minores, figuram habent hexangularem, irregularem, nigricant, potius fruſta quam integri fructus videntur eſſe: *Indæ* Blacwell 401. 4. quas quoque *Nigras* appellant, ex ovatis oblongæ ſunt, non ſtriatæ, ſed rugoſæ, foris nigræ, intus ſubſtantia quaſi picea refertæ, omnium minimæ.

Omnia hæc Myrobalanorum genera ab eadem arbore ſubminiſtrari, ratione maturitatis maxime differre, olim jam creditum fuit & noſtra ætate autoptis Patribus Kerner, Coeurdoux & Bourdier confirmatum, ſecus aliis autoptis videtur Garcia ab Horto, Rumph &c. Lis ſolis oculis decidenda, in Europa non poteſt decidi. Rumph teſte, Emblicam ſubminiſtrat

Phyllanthus. Planta relativa monophyta, corolla ſexfida non colorata, in maribus trianthera, in feminis trigyna & nectario ornata, capſula triloculari gaudet: *Emblica* L. foliis pinnatis floriferis, caule arboreo, fructu baccato diſtinguitur.

Creſcit in Java, Malacca & Macaſſar.

Primi Arabes hos fructus inter medicamenta receperunt, evidenter adſtringentes, ita ut Indi eis pannos imbuant, quo melius pigmenta retineant, & obſervante ALSTON, cum Vitriolo atramentum efforment, hinc pro corrigenda virulentia purgantium adhibebantur. Multi ex eo, quod Veterum φοινικοβαλάνους, quibus purgantes vires adſcripſerunt, eum μυροβαλάνοις Recentiores confuderint, has quoque catharticis adſcripſerunt; hodie eviluerunt.

MYRTUS vid. *Aromata.*

QUERCUS, δρῦς, *Chêne*, *Eiche.* Inde Folia, Glandes, Gallæ, officinas ingrediuntur.

* *Folia* ſunt oblonga, firmula, laciniis pinnatis ſinuata, lingua inde multum adſtringitur.

* *Glandes*, βάλανοι, *Eicheln* ovato-oblongæ ſunt, ventricoſæ, continent ſub cortice ſicco & fragili, nucleum ovatum, intenſe amarum & adſtringentem.

Gallæ, κηκῖδες, ſunt ſubſtantiæ rotundæ, tuberculis obſeſſæ, foramine perforatæ, extus colore albido, rufeſcente, nigricante inſtructæ, varia magnitudine ludunt, intus ſubſtantia mox fungoſa, mox denſa & nigra fartæ, ſaporem habent adſtringentem & acerbum; non raro accidit, ut ſubſtantia nigricans in proprium corpus colligatur, quod in modum nuclei Gallæ medium a reliqua ſubſtantia fungoſa liberum occupat.

QUERCUS. Planta relativa monophyta, flores mares hex-ad decantheri in amentum collecti; feminini corollam ex foliolis imbricatam habent, monogyni, capſulam uno nucleo fœtam maturant: *Robur* L. BLACWELL 487. foliis ſemipinnatis, pinnis obtuſis, ſinubus acutioribus diſtinguitur.

Creſcit per omnem Europam, præter maxime Septentrionalem, nec in altiores montes aſcendit.

Multum *Cynipis* L. inſecti quatuor alis membranaceis inſtructi & cujus femella aculeum in cauda habet, genus, teneras quercuum partes ſuo aculeo perforare, eo ovulum deponere, & ita efficere ſolet, ut pars vulnerata copioſiores humores accipiat, magis dilatetur, in tumorem excreſcat; vermis ex ovulo excluſus, cum ad juſtum incrementum pervenerit, carcerem erodit & foramen, per quod exierat, relinquit, ſi autem vermis, antequam potuerit evolare, perit, Galla imperforata manet, & tales olim ὀμφακίδες appellabantur; in uſum trahuntur illæ gallæ, quæ ad baſin petiolorum hærent, & quarum Cynips colore nigro, pedibus gryſeis & femoribus fuſcis diſtinguitur.

Quo calidior eſt regio, quæ gallas producit, eo ipſæ reputantur meliores, hinc Orientales præferuntur Europæis, & illæ, quæ ex Aleppo adducuntur, reliquis omnibus ſolent anteponi; pondere, quod multis tuberculis quaſi ſpinoſæ ſint, diffractæ nucleum fuſcum includant, & extus flavæ ſint, probantur; gryſeas ad nigrum accedentes ſolent cœruleas appellare.

$\frac{7}{8}$ Extracti aquoſi, $\frac{3}{4}$ fere Extracti reſinoſi exhibuerunt. NEUMANN.

Omnes quercus partes, adſtringentes vires habere rectiſſime GALENUS monet, & earum decoctum ad omne genus fluxuum commendat; a foliis autem, præeunte HIPPOCRATE, diſcutientes effectus expectat, ſolis foliis magnum vulnus ſolidavit RENEALME. Idem GALENUS gallas ad drachmam unam pro doſi, pro fugandis intermittentibus commendavit, quam præpoſtere autem hic adhibeantur alibi monetur; eaſdem tanquam medicamentum uterinum externum HIPPOCRATES in uſum traxit. Hodie nulla ulterius quercus pars intus propinatur, folia & gallæ ad decocta roborantia externe interdum adhibentur, gallæ, præ-

cipue cum validius adſtringendi mens eſt, cortices ad debilitatem poſt hydrocelen, ad ulcera inveterata & putrida cum ſucceſſu extus adhibitos Cl. PLENK adducit. Glandibus dum primas gentes vixiſſe legimus, id non de *Quercus Roboris* L. fructibus, ſed de ſpeciebus quibuſdam exoticis, quarum fructus edules ſunt, & quarum unam PARCKINSON allegat, erit intelligendum.

* *Aqua deſtillata foliorum* VAL. CORD.

* PENTAPHYLLUM, πεντάφυλλον, *Quinquefolium*, *Quinte feuille*, *fünf Fingerkraut* Radices inde & Folia recipimus.

Radices ſunt fibroſæ, earum modo cortex, qui rufus eſt, & ſapore evidenter adſtringente gaudet, in uſum trahitur.

Folia in quinque, interdum in ſeptem lacinias ſecta, laciniæ variam magnitudinem habent, viridia, ſerrata, leviter modo linguam ſtringentia.

POTENTILLA. Corolla pentapetala gaudet, calice decemfido ſuſtentata, polyanthera, polygyna & ſeminibus nudis: *Reptans* L. BLACWELL 454. foliis digitatis, caule repente, pedunculis unifloris diſtinguitur: *Anſerina* L. foliis pinnatis, inferne tomentoſis, pedunculis ſolitariis diverſa, a quibuſdam quoque recipitur, priori ratione ſaporis & virtutis medicatæ omnino ſimilis.

Utraque per Europam vulgaris.

Radicem deſiccandi ſcopo GALENUS laudat, adſtringendi ergo interdum ad decocta recipitur; foliorum, quæ leviores vires habent, uſus evjluit.

ROSA, ῥόδον, variarum ejus ſpecierum Flores, aliquarum quoque Fructus recipimus, nec non Excreſcentiam morboſam.

Roſæ rubræ, *Roſes de Provins*, *Eſſig-Roſen* aſſervantur petala, calice, qui Veteribus *Alburnum* dicebatur, exempta, nondum expanſa, quæ κάλυκες Veteres dixerunt, & unde ungues reſecti ſunt, profundius ru-

bra, odorata, ſapore adſtringente inſtructa; deſumi proprie, debent de

Rosa. Corolla pentapetala regulari inſtructa, calice quinquefido ſuſtentata, polyanthera, polygyna, calyce in fructum carnoſum umbilicatum abeunte gaudente: *Gallica* L. quæ floribus ſolitariis, calicis foliis ſex paribus pinnarum inſtructis, petiolis & pedunculis aculeis mollibus obſeſſis diſtinguitur; ad vicum Provins non procul Pariſiis occurrit.

Sed ut plurimum inter nos ſaltem & in Germania ſubſtituuntur flores *Roſæ ſativæ rubræ* C. B. Blacwell 78. cujus calicis folia, paucioribus pinnis inſtruuntur, & flores congeſti, præcedente minores ſunt & minus ad nigredinem vergunt.

In hortis & ad vicum *Mittel-Hausbergen* advineta colitur.

Roſarum pallidarum, *bleiche Roſen*, *leibfarbene Roſen* nomine, petala variarum Roſarum ſpecierum, quæ colore rubro dilutiore gaudent aſſervantur, odore ſuavi nares feriente gaudent, ſapore dulci, cui aliquid adſtringentis accedit.

Roſa Damaſcena L. Blacwell 82. floribus congeſtis, ex albo rubellis, calicis laciniis tribus, totidem paribus pinnarum laciniatis, & pedunculis ſpinoſis diſtincta & *Roſa Centifolia* L. præcedente major & petalis magis rubris inſtructa.

Utraque in hortis colitur, ultima verſus finem Seculi XVI innotuit.

Roſæ albæ petala, colore albo, nec non odore remiſſiore, ab antecedentibus differunt; apud Pariſinos petala minora ſunt, gratiſſimo odore inſtructa.

Roſa alba L. Blacwell 73. flores congeſtos, tres lacinias calicis pinnatas, & pedunculos ſpinoſos habet. Pariſienſes adhibent *Sempervirentem* L. floribus racemoſis, calyce oblongo, hiruſuto, reflexo gnoſcendam, *Galliæ* Meridionalis civem, & quæ

in noſtris hortis culta contra graviores hyemis rigores defendenda eſt.

* *Roſæ Rubræ vulgares, gemeine oder zucker Roſen* Wurtemberg. dilutius rubent, odorem multum fundunt, ſaporem dulcem, cum levi adſtrictione habent.

Roſa Canina L. BLACWELL 8. calycis cylindracei folia reflexa, ejus tres lacinias pinnatas, flores congeſtos, pedunculos molles habet.

Creſcit per omnem Europam, præter maxime Septentrionalem.

Ab hoc ultimo frutice etiam deſumuntur *Fructus*, *κυνόσβατοι*, *Cynoſbati*, quibus vocibus autem non raro Veteres Ruba indigitarunt, *Cynorrhoda*, *Hagenbutten* vel *Butten* ſimpliciter; qui aſſervantur ſecundum longitudinem bipartiti, ſeminibus & hirſutie quibus a natura obſidentur, privati, carnoſi, ex purpureo nigricantes, leviore odore & ſapore inſtructi: Cupediarii recipiunt fructus *Roſæ villoſæ* L. cujus folia utrinque levi villo obſidentur, fructus reliquis multo majores ſunt & ſpinulis obſeſſi, paſſim in hortis cultæ.

* *Fungus Roſarum*, *Spongiola*, *Bedeguar* Barb. *Schlaffkuntzen*, *Schlaffapfel*: Subſtantia rotunda, intus cava, variis ſinibus inſtructa, ornamento retiformi cincta, coloris roſei, ſaporis & odoris nullius. Eſt excreſcentia, eodem modo ac galla quercus efformata, a *Cynipe Roſæ* L. abdomine ferrugineo, poſtice nigro & pedibus ferrugineis gaudente.

Flores Roſarum pallidarum $\frac{5}{2560}$ olei odorati albi, in aëre temperato ſpiſſi largiuntur *Inſt. Chem.* Ejuſdem $\frac{1}{2133}$. CARTHEUSER; partes gummoſas majori in quantitate continent quam reſinoſas, LEWIS.

Vario ex principio, Roſæ in corpus humanum ſolent agere, ob fragrantiam, qua pollent, vim nerveam excitant, analepticas vires edunt & ad refocillandas vires adhibentur, ſed ob eandem fragrantiam etiam caput turbare, ſyncopes excitare, ſunt obſervatæ, a

SCHENCK, HOFER, LEMERY, LEDEL, HÜNERWOLF, KHON &c. cum Roſæ pallidæ præ reliquis fragrantiores ſint, hinc illas maxime analeptico ſcopo adhibemus; eædem cum ſuccum ſaponaceum largiorem habeant, hinc reſolvendi & alvum leniter ducendi ergo adhibentur, hoc ſcopo, recentium manipulus, ſiccarum pugilli duo, cum menſtruo aquoſo infunduntur, Noſtrates eas uti flores acaciarum vel perſicorum ſolent exhibere. Roſæ rubræ, quas ſolas Veteres in uſum traxerunt, cum Arabes pallidas demum receperint, evidenter, vel ſapore teſte, adſtringunt, & non bene a GALENO dicuntur relaxare, uſurpantur tam intus, quam extus ad partes roborandas vel evacuationes moderandas, extus præterea ad ſcopos diſcutientes adhibentur. Roſas albas a vi ophtalmica maxime ſolent laudare, neſcio quo jure.

Fructus Cynosbatos vim urinam pellendi poſſidere & hinc in nephritide & hydrope proficuos eſſe BORELLUS, SCHELHAMMER, RIEDLIN, REISEL, Cl. HOFER &c. obſervationibus probant.

Spongiolæ vires diureticas, adſtringentes, ſomniferas, antilyſſas, cum nulla fida obſervatio probaverit, hinc ejus uſus eviluit.

Aqua Roſarum primum ab Arabibus memorata, ob fragrantiam, qua pollet ſcopo analeptico in uſum trahitur, aliis quoque medicamentis gratiæ ergo adjicitur: *Aquam Roſarum albarum* VAL. CORD. ad collyria præcipue recipiunt: * *Aqua deſtillata ex Roſis rubris* VAL. CORD. optime caremus, æque ac *Aquis deſtillatis ex calycibus* Pariſ. * *Oleum deſtillatum Roſarum* quod tanquam medicamentum ſumme vires reficiens HOFFMANN extollit, ipſo cum oleum Cinamomi omnino præſtet, hinc pretioſum nimis medicamentum vix præſcribitur: *Oleum Roſarum per infuſionem* illud Pariſini tam ex Roſis rubris, quam ex pallidis jubent proſtare, Wurtembergenſes & Noſtrates non

male pallidas præſcribunt, minus bene coctione jubetur parari; medicamentum jam ab HOMERO memoratum, ab HIPPOCRATE ad morbos uterinos commendatum, multum ad diſſipationes, inflammationes a GALENO laudatur & hoc ſcopo hodie adhuc adhibetur: *Ceratum refrigerans* GALENI vid. *Cera*. *Unguentum Nutritum* vid. *Plumbum*: *Unguentum Roſatum* MESUE a COSTÆO correctum & adhuc ſimplicius redditum Pariſ. & Wurtemb. recipiunt, omnes minus bene coctionem præcipiunt; in noſtris officinis receptum eſt, axungiam porcinam cum aqua roſarum lotam, cui aliquot guttas olei citri aut jaſmini adjiciunt, ſub nomine *Unguenti Pomati* aſſervare, pro unguento roſato adhibere & ſcopo coſmetico maxime uſurpare: * *Unguentum Roſatum ſimplex* Viennenſ. perplacet ad uſus coſmeticos: * *Mucharum Roſarum Damaſcenarum* HONEST. hodie eviluit, cum pharmacopolæ juſto tempore eam ex recentibus Roſis parant Syrupi quantitatem, quæ ipſis per annum ſufficit: *Tabulæ ſeu Rotulæ Manus Chriſti Lumin. Majoris*, veteres Margaritas addiderunt, Wurtembergenſes matrem perlarum, hinc etiam * *Saccharum perlatum* dicuntur, SYLVIUS eas *Saccharum Roſatum* vocavit: * *Syrupus Roſatus ſimplex* VAL. CORD. vix differt a * *Syrupo Roſarum ſolutivo* AVICENNÆ, & eſt *Syrupus e Roſis pallidis* Pariſ. * *Syrupum de Roſis ſolutivum* MONTANI correctum ſub nomine *Syrupi de Roſis pallidis cum Senna & Agarico* receperunt Pariſini, cum hujus medicamenti integræ unciæ, foliorum ſennæ unus circiter ſcrupulus, & dimidius Agarici reſpondeat, quorum vires evacuantes, etiam carminativis quæ præterea recipit, infringant, hinc vix antecedente validius alvum ducit: *Julepus Roſarum* AVICENNÆ, *Syrupi Alexandrini* nomine in Gallia maxime olim venit, gratiæ ergo adjicitur medicamentis: * *Electuarium de Succo Roſarum* MYREPSI Pariſini ſub

forma tabellarum aſſervant, inconcinnum medicamentum, quod ob Diagrydium, quod vehit, alvum movet, ad unciam dimidiam, pro doſi præſcribitur: * *Spiritus Roſarum* a Wurtemberg. & Pariſin. per fermentationem, a Noſtratibus abſtractionis ope paratur: * *Conſerva Roſarum pallidarum* SCHROEDER. alvum ducendi ergo aſſumitur: *Conſerva Roſarum* a MESUE ſub nomine *Sacchari* præſcribitur, Latino Barbari, qui primi Conſervæ nomen effixerunt, tres partes ſacchari receperunt, a SYLVII temporibus duas partes adjiciunt: Pariſini ad modum MANARDI & COSTÆI ſuccum roſarum per ſetaceum trajectum, cum ſaccharo in conſiſtentiam tabulandi cocto, miſcent & ſic conſervam molliorem parant; vix differre Pariſienſium * *Conſervas Roſarum rubrarum omni tempore parandas* patet; hoc medicamentum roborandi ergo crebro adhibemus, id cum AVICENNA multum phtiſicis commendaverit, hinc per longum tempus ad hunc morbum fuit laudatum: aliquot guttas ſpiritus vitrioli adjiciendo, eam magis adſtringentem reddunt & * *Vitriolatam* SCHROEDERI dicunt: * *Saccharum Roſatum* MANARDI cum pulvere florum, loco ſucci hodie paratur, Pariſini illud *Conſervam Roſarum rubrarum ſolidam* dicunt, & præeunte ZWOELFFER, leviſſime acidulum reddunt, parciſſima cum in eo ſit Roſarum ratio, hinc præter odorem, vix aliud quid roſis proprium, inde poteſt expectari: * *Syrupus de Roſis ſiccis* a MESUE ſub *Julepi* titulo adducitur, eſt ὑδροροδόσατον AETII, qui pro more ſui temporis mel recipit, optime placet præſcriptio Wurtembergenſium: *Mel Roſarum*, *Rhodomel* PALLAD. denuo Wurtembergenſium ratio reliquis videtur præferenda eſſe, cum Pariſini loco aquæ decoctum calycum recipiant, hinc medicamentum magis adſtringens accipiunt; utimur eo frequenter, ubi ſine nimia partium relaxatione abſtergere volumus, vulgo ad morbos oris

& faucium adhibetur: * *Mel Roſarum laxativum* WELSCH ad clyſmata olim adjiciebatur: *Acetum Roſarum* NICOL. PRÆPOS. ob vires fragrantes naribus eorum, qui deliquium patiuntur, ſolet admoveri, ſcopo coſmetico quoque in uſum trahitur: *Tinctura Roſarum* SCHROEDER Wurtembergenſes eam acidiorem reddunt, Noſtrates, ipſi non levem quantitatem ſacchari adjiciendo, julapium faciunt; fallendæ ſitis & virium reſtaurandarum ergo adhibetur: *Rob Cynosbati* SCHROED. *Conſerva Cynarrhodon* Pariſ. ob gratiam vel menſis ſecundis imponitur.

SANGUIS DRACONIS Barb. *Sang de Dragon*, *Drachenblut*. Eſt Reſina quæ in variis maſſis ad nos adducitur, colore ſanguineo, odoris & ſaporis fere expertibus, non tenacibus, & quæ accenſæ non ingratum ſuffitum emittunt.

Optimus in maſſis, quæ Juglandis magnitudinem habent, ad nos vehitur & colore ſanguineo probatur; hunc ſequuntur tales, quæ nucem myriſticam æquant, tegminibus junceis involutæ, in modum articulorum inter ſe nexæ; evidentiſſime ſpuriæ ſunt, quæ ſub forma tabularum proſtant, & figura gaudent, qua ſatis ſuperque patet, quod fuſionem ſubierint, & odore heterogeneo, mangonium produnt.

Varium in Oriente, æque ac Occidente occurrit arborum genus, quod hanc reſinam fundit; de quibus optime Cl. CRANZ meruit: triplex ad nos ſpectat.

DRACÆNA. Corolla ſexpartita, iſanthera, monogyna, erecta, bacca triloculari gaudet: *Draco* L. caule arboreo, foliis ſubcarnoſis, apice ſpinoſis, diſtinguitur. Creſcit in Canariis & paſſim in Oriente. *ZEROCARPUS* Corollam papilionaceam habet, calice quinque dentato ſuſtentatam, legumen ſubrotundum, oblongum, planum, ſemina appendiculata includens. Indiæ & Americæ civis. *CALAMUS* Corolla hexaphylla nuda, iſanthera, monogyna, fructu drupa monoſperma, agnoſcitur.

Occurrit in India.

Obtinetur tam arbores vulnerando, quam fructus cum aqua coquendo & ita reſinam inde eliciendo.

Vix in aqua, multo largius in ſpiritu vini & oleis ſolubilis. LEWIS. Non levia argumenta ſuadent, hanc reſinam non eſſe κινάβαρι DIOSCORID. ideo veroſimile eſt, eam demum ab Arabibus in uſum receptam eſſe.

Laudatur a vi adſtringente, abſurdiſſime in caſu ab alto commendatur, rarius intus datur, adhibetur præcipue ad dentifricia.

* SUMACH Græc. Recent. ῥοῦς, *Rhus.* Proſtant ejus fructus exſiccati, racemo adhærentes, rubri, multo villo obducti, includentes ſemina nigra, acido & multum adſtringente ſapore prædita.

RHUS. Corollam pentapetalam habet, calyce quinquefido ſuſtentatam, iſantheram, trigynam, baccam monopyrenam: *Coriaria* L. BLACWELL 486 & 541. foliis pinnatis, obtuſe ſerratis, ſubtus villoſis diſtinguitur.

Creſcit in Europa Meridionali & Oriente, noſtras hyemes inpune fert.

Rami teneriores cum foliis comminuti, in tabernis proſtant pro uſibus tinctoriis, integros agros eo apud Hiſpanos conſeri, ut ſemper ſufficiens ejus copia pro parando corio proſtet, CLUSIUS teſtatur. Semina ad præcepta GALENI tam intus quam extus, cum valide adſtringendi animus eſt, adhibentur.

THEA Recent. Hoc nomine ad nos adducuntur Folia varie contorta, variæ magnitudinis, colore mox læte viridi, mox profundiore inſtructa, ſapore plus minus adſtringente, odore vel roſas vel violas ſpirante.

Plurimæ ejus in commercio proſtant ſpecies, quæ ad duo genera *Viridem* nimirum & *Boe* reducuntur: illi folia ſunt viridia, violas redolentia, aquam cum qua infunduntur vireſcente colore tingentia, huic

folia minus contorta, quorum color magis ad nigredinem vergit, ſapore gaudent magis adſtringente, roſas ſpirant, infuſum cum martialibus nigreſcit.

Thea L. BLACWELL 351, 352. ex obſervatione Cl. LETTSOME Corolla ſexfida gaudet, calice quinquefido ſuſtentata, polyanthera, trigyna, capſula tricocca.

Creſcit in China Septentrionali & Japan.

Folia tenella exquiſitiſſima eſſe, eorum triplicem meſſem fieri, ea quæ ultima meſſe colliguntur, reliquis viliora eſſe, omnia ſupra laminas ferreas ignis ope exſiccari aſſerunt, autoptæ, inter quos TEN RYNE & KÆMPFER præcipui ſunt, a vario igitur collectionis & exſiccationis modo, variam bonitatis Theam ſurgere, facile liquet; his ſi addimus, folia a frutice ſylveſtri æque ac culto colligi, eundem cum per longum tractum terræ obtineat, pro varia regione differentia folia exhibere, id quod etiam itineratores teſtantur, varia præterea mangonia his foliis addi, non mirum, eundem fruticem adeo multum inter ſe differentia foliorum genera nobis præbere, quæ melius ex odore & ſapore, quam denominatione, dijudicantur. Ut autem omnem Theæ gratiam poſſimus experiri, requiritur, ut eam juſta doſi, in aqua optimæ notæ, exquiſite ebulliente, per aliquot modo minuta infuſam, ex vaſis porcellaneis ſorbeamus.

Aqua a foliis Theæ abſtracta omnem ejus odorem recipit. LEWIS. Extracti aquoſi, amari, ſtyptici, adſtringentis $\frac{3}{4}$ fere obtinuit LETTSOM. $\frac{7}{12}$ Extracti aquoſi & $\frac{7}{16}$ Extracti ſpirituoſi NEUMANN.

Folia Theæ anno 1666 primum in Europa allata, ex eo tempore gratia, qua pollent, adeo ſe commendarunt, ut quotannis eorum circiter quinque milliones librarum ad nos advehantur, multum ad eorum famam contribuit, quod mox poſtquam in Europa innotuerunt, BONTEKOE & WALDSCHMID auctori-

tate fuerint ſuſtentata. Plurima & in laudem & in vituperium eorum dicta ſunt & litteris evulgata, ea principio odorato, quo ſcatent, aliquem ſtimulum excitare poſſe, unde in quibuſdam propria ſymptomata ſurgunt, & quorum non pauca Cl. LETTSOM collegit, non inficias eo, hunc ſtimulum autem in aſſuetis negligi poſſe innumeris exemplis nixus, certus ſum, & mihi in univerſum videtur, pro illa, qua Thea vulgo aſſumi ſolet, ratione, effectus, qui ejus uſum ſequi obſervantur, aquæ calidæ potius, quam foliis adſcribendos eſſe.

TORMENTILLA Radices nobis ſiſtit nodoſas, tuberoſas, ex omni ambitu copioſas fibrillas emittentes, extus ferrugineas, intus pallide rubras, ſapore evidenter adſtringente inſtructas.

Tormentilla. Corollam tetrapetalam regularem habet, calice octofido ſuſtentatam, polyantheram, polygynam, & ſemina nuda: *Erecta* L. BLACWELL 445. caule erecto & foliis ſeſſilibus agnoſcitur.

Creſcit per omnem Europam, præter maxime Septentrionalem.

Maxima ſtypticitas in Extracto ſpirituoſo hæret, decoctum aquoſum turbidum fit & partes reſinoſas ad fundum dimittit. LEWIS; Extracti reſinoſi $\frac{3}{8}$ circiter, aquoſi $\frac{5}{8}$ fere, lenius adſtringentis inde obtinuit NEUMANN; $\frac{1}{4}$ Extracti aquoſi valde adſtringentis CARTHEUSER.

Adhibetur ejus decoctum tam intus quam extus in omnibus affectibus, ubi validiora adſtringentia indicantur, vires alexipharmacas, quas ſuperioribus ſeculis ipſi adſcripſerunt, experientia non confirmavit; ejus uſum ad rem coriariam, apud Feronenſes, teſte BARTHOLINO, obtinentem, confirmant experimenta recentiora.

* *Extractum* VAL. CORD.

UNA

Uva Ursi Clusii, qui hanc plantam, & quidem non ſine veri ſpecie, τὴν ϛαφυλὴν ἄρκου Veterum eſſe reputavit, *Bouſſerole*, *Steinbeer*; exhibet Folia parva, ovato-oblonga, ad finem evidentius anguſtata, glabra, duriuſcula, ſuperne viridia, inferne pallida, integerrima, evidenter cum quadam amaritie adſtringentia.

Arbutus. Corolla ovata, quinquefida, ſimili calice exiguo ſuſtentata, decanthera, monoſtyla, bacca rotunda, ſuperne leviter compreſſa & puncto notata, quinqueloculari agnoſcitur: *Uva Urſi* L. Caulibus procumbentibus & foliis integerrimis diſtinguitur.

Creſcit in omni Europa, calidiore quoque.

Exhibet Extracti aquoſi valde amari & adſtringentis $\frac{3}{8}$, ſpirituoſi intenſe amari, paulo plus quam aquoſi, Murray.

Primi Medici Monſpelienſes ejus vires ad vitia viarum urinariarum celebraſſe, teſtatur Illuſtris Linnæus, eaſdem novis & multis obſervationibus confirmarunt Editor *Formul. Medic.* Barbeyrac, Werlhoff, Cl. Vogel, Taube, Pallas, de Haen, Quer, Murray & Girardi, qui ultimus, etiam multis experimentis ejus vim calculum ſolvendi probare annititur. Datur foliorum pulvis ad drachmam unam uſque, quater de die, vel drachmæ duæ decoquuntur cum una aquæ libra pro doſi.

β. *Fossilia*.

Alumen, Στυπτηρία, *Alun*, *Alaun*. Eſt Sal in magnas maſſas concretus, ex cryſtallis polyedris, majoribus efformatus, evidenter linguam adſtringens, calore intumeſcens & pelluciditatem deponens, trigecuplo circiter aquæ ſolubilis, ſuccorum vegetabilium colorem non mutans, dum in aqua funditur aliquid frigoris gignens.

Reperitur Alumen ſive Nativum & tale Veteres præcipue in uſum traxiſſe videntur, ſive ope artis ex

propriis glebis eductum. De Nativo Veteres plures ſpecies adducunt, quas & a conſiſtentia & figura diſtinxerunt: *Liquidum* erant illis aquæ, quæ Alumen in majore quantitate vehunt, tales in Europa nullæ hodie notæ ſunt, TOURNEFORT in inſula Melos, GMELIN in Sibiria detexerunt: Alumen ſponte efflorefcens, cum varias figuras aſſumat, *Schiſti* ſeu *fiſſilis*, *Trichitis* ſive *plumoſi*, *Strongyli* ſive *rotundi* meminerunt, quia autem etiam vitriolum ex pyritis reſolutis exſudans, album colorem & adſtringentem ſaporem habet, hinc valde ſuſpicor, hoc ſæpe cum illo fuiſſe confuſum. ALBERTUS MAGNUS primus *Aluminis petroſi*, quod hodie vulgo proſtat & ab Italorum voce *Rocca* denominatum fuit, mentionem fecit; rudibus his ſeculis quaſdam etiam gypſi ſpecies Aluminí annumerabant, quia eorum figura ad Rupeum accedit & a forma ſquammoſa, Italica vernacula *Scagliæ* ſive *Scajola* appellarunt; Alcali fixum quoque Alumen dixere & illud *Catini* epitheto diſtinxerunt, imo lapidem Amiantum pro Alumine ſciſſili vel plumoſo exhibere cœperunt.

Omne quod hodie in tabernis proſtat Alumen ex propriis glebis paratur, quæ ſunt 1) Selenites ſpecies, ex flavo gryſea, quæ calcinata demum, unde rubra evadit, alumen edit, occurrit Tolfæ ad Centum cellas, Alumen inde paratum a *Roma* denominatur & aliquid rubedinis habet, BRASSAVOLÆ jam memoratum, ratio illud parandi optime a Cel. FOUGEROUX DE BONDAROY deſcribitur. 2) Carbones foſſiles ſive integri, ſive reſoluti 3) Lignum foſſile 4) Pyrites 5) Ardeſiæ 6) Turfæ.

Glebæ Aluminis ſatis copioſe per omnem Europam occurrunt.

Alumen ex ejus glebis ſeparaturi, glebam juſto caloris gradui exponunt, ut acidum in ſubſtantiam, cum qua in alumen concreſcat, agere poſſit, ſal hac

ratione ortus, elixivationis ope extrahitur, cum autem experientia docuerit, acidum terra aluminis ſaturatum difficilius in cryſtallos abire, niſi aliquod alcali ipſi adjiciatur, hinc lixivio ſive urinam putridam ſive lixivium cinerum addunt; glebæ, quæ aëri expoſitæ alumen exhibuerunt, denuo poſt aliquod tempus novum largiuntur, non quod acidum ex aere hauſerint, ſed quod acidum, quo ſcatent, & quod in motum actum fuit, denuo terram alumini propriam diſſolvit. Alumen Romanum præ reliquis puriſſimum eſſe reputatur, ſed etiam urina ipſi adjicitur teſte Cl. FERBER.

Alumen ultra dimidium ſui ponderis aquæ, $\frac{1}{6}$ acidi & $\frac{1}{4}$ terræ vehit: acidum idem eſt cum eo, quod in vitriolo obtinet, terra ab omnibus reliquis differt, non eſt argilla, ſed in argilla occurrit, & ipſi proprias ejus qualitates largitur. MARGGRAFF.

Alumen valide adſtringere ab omni tempore notum fuit, hinc externe tam ad ſiſtendas hæmorrhagias, quam etiam ſcopo diſcutiendi magno ſemper fuit in uſu, ad medicamenta ſtomatica quoque fuit adhibitum; recentiores quoque illud intus exhibere cœperunt, & ad grana octo vel decem pro doſi propinare, primus MYNSICHT illud cum dimidia ratione ſanguinis draconis miſcuit & ſub nomine *Aluminis tincti* ad febres & alvi fluxus commendavit, HELVETIUS partibus quatuor aluminis, unam ſanguinis draconis adjecit, inde pilulas formavit & eas ad drachmam dimidiam uſque in omni hæmorrhagiæ genere cum ſucceſſu dari, affirmavit: CUDDEN ab alumine cum aromatibus mixto & ante paroxyſmum exhibito febrem intermittentem vidit curatam.

* *Alumen Saccharinum* BRASSAVOLÆ eſt Alumen cum aqua Roſarum & albumine ovorum in parvas pyramides efformatum, id quod Wurtembergenſes habent, validius adſtringit & repellit, in collyria anti-

phlogiſtica, multa aqua dilutum recipitur: *Alumen uſtum* Dioscorid. cum in eo validum acidum nulla ulterius aqua diluatur, hinc vires rodentes edit, & in crebro uſu eſt ad carnem luxuriantem conſumendam, cui ſub forma pulveris ſolet inſpergi: **Alumen tinctum* Mynsicht: **Spiritus Aluminis* a ſpiritu Vitrioli non differt: * *Aqua Aluminis* Pariſ. eſt ſolutio drachmæ unius aluminis, in libra una aquarum deſtillatarum inertium.

Bolus, βῶλος. Utraque vox demum Seculo XV pro denotando proprio terræ genere cœpit adhiberi, cum græca vox qualemcunque terræ glebam denotet: recentior ætas argillas, quæ aliquid unguinoſi ſenſibus exhibere videntur, mox Bolorum, mox terrarum ſigillatarum nomine comprehendit.

* *Bolus Albus* ſub forma fruſtorum majorum, oblongorum, trium pollicum longitudinem & duorum latitudinem & craſſitiem æquantium inter nos proſtat, albus & evidentius pinguis.

Ex Germania nobis mittitur.

* Bolus Armenus, *Argilla bolus rubra* L. *Argilla Lemnia* L. quem & *Orientalem* dicunt, eſt Argilla indurata, quæ pallide rubrum colorem habet, tactu pinguis & glabra. Diverſiſſimas terras ſub hac denominatione venire, rectiſſime Ludwig monet.

Ex variis Europæ locis ad nos adducitur.

* *Bolus Ruber*, *Argilla bolus rubra* L. ſub fruſtis antecedentibus ſimilibus, magis ſiticuloſis & pinguibus, paulo brevioribus & rubris ex Germania ad nos advehitur.

* *Terra Lemnia*, pro ea, diverſiſſimas omnino terras in officinas accipiunt, notante Ludwig, ea quæ vulgó proſtat, ab illa Plinii & Galeni, quam in modum rubricæ ruberrimam eſſe dicunt, eſt diverſiſſima. Poſſideo fruſta, quæ omni dote conveniunt cum *Marga Lemnia* d. Ludwig & quæ a ſeplaſiariis ſub

nomine *Terræ Lemniæ in Sorten* accepi: ea quæ ſub *Electæ* titulo proſtat, efformatur a bacillis oblongis, cum admixta rubedine flavicantibus, ſuperficie pulverulenta digitos tingente inſtructis, eorum dorſo ad pauca intervalla varia ſigna impreſſa ſunt; ſed ſub hoc nomine etiam maſſæ informes, flavæ, quibus rubedo accedit, juglandis circiter volumen æquantes proſtant.

* *Terra ſigillata alba* tribus montibus, quibus arbores aſſident, ſive pluribus arboribus & propriis inſignibus notata eſt, in parvos cylindros efformata, alba, digitos inquinans.

* *Terra ſigillata alba Goldbergenſis*, *Argilla Bolus alba* L. cylindrum aliquot lineas altum, ſuperne & inferne planum refert, uni ejus baſium aquila tribus montibus inſiſtens & titulus impreſſa ſunt, ab albedine ſplendente, qua gaudet, *Axungia Lunæ*, & a Ducatu in quo Goldberg occurrit *Terra Lignicenſis* quoque dicitur, a BARTHOLDO AB OSCHATZ qui verſus finem Seculi XVI floruit, primum celebrata.

* *Terra ſigillata alba Turcica* ſiſtit trochiſcos convexo-planos, læves, ut nec ſplendor iis deſit, multum ſiticuloſos, in facie plana characteribus arabicis notatos.

* *Terra ſigillata rubra.* In maſſis, terra ſigillata alba parum majoribus adducitur, colorem dilutius rubrum habet, tres ipſi arbores inſculptæ ſunt e regione montium poſitæ, illis Luna dimidiata, his ſol imminet, inferne nomen inſcriptum eſt.

* *Terra ſigillata rubra Turcica* ſolo colore, qui dilutius rubet, a cognomine alba diſtinguitur.

* *Terra Sileſica gryſea* ſeu *ſublutea*, *Argilla bolus flava* L. ſub eadem ac terra ſigillata alba facie ad nos adducitur, tactu rudior, Strigæ erui dicitur; primus MONTANUS eam circa annum 1570 in uſum trahere cœpit.

Omnes, quas hactenus recenſui terræ, ſunt argillæ, hinc in aqua non ſolubiles, & ideo fruſtra qualeſcunque

etiam inde in ſecundas vias expectantur vires, præterea non perſpicio, quid boni corpora, in nullo menſtruo ſolvenda, in primis viis debeant præſtare, potius inteſtina obſtructum, debilitatum, oneratum itura prævideo. Superſtitio terram Lemniam commendabat gentilibus, tanquam ſpecificum contra morbos malignos & venena remedium, eidem bolum Armenum accedere credebant; his a patribus acceptis fabulis, per multam ſeculorum ſeriem tanquam oraculis adſtipulabantur; rationes dein politicæ & aliæ, innumeras Europæarum terrarum ſpecies, ſacris Veterum terris ſimiles, deprædicare ſuaſerunt; Chemicorum ſecta novam illis ipſis auctoritatem conciliare non dubitavit, cum aurum aut argentum vehere, & inde eminentibus omnino viribus imbui, reputarint. Magnum omnino erat opus, corpora a longiſſimo retro tempore laudata, commendata & præſcripta, a Medicis æque ac a vulgo magni habita, inertia eſſe evincere, ſed tandem ratio vicit & prudentiores eas vix ulterius præſcribunt. Qui aliquam adhuc earum defenſionem ſuſcipiunt, ſive a latente in eis acido vires refrigerantes expectant, ſive roborantes a colorum principio martiali, ſed cur ſubſtantiis dubiis, quæ non poſſunt non primis viis incommodo eſſe, in tanta certiorum & ſecuriorum refrigerantium & roborantium copia noſtros ægros onerabimus?

Extus dum imponuntur vulneribus, paſtam formant, ea obturantem & hæmorrhagiam ſiſtentem, ſed in hoc quoque caſu habemus remedia & certiora & quorum uſum minora mala ſequuntur.

Calaminaris Lapis vid. *Zincum*.

Cerussa vid. *Plumbum*.

Lithargyrium vid. *Plumbum*.

Magnes Lapis vid. *Ferrum*.

Mumia vid. *Bitumen*.

Osteocolla vid. *Abſorbentia.*

Plumbum, μόλιβδος, *Plomb, Bley. Plumbum nigrum* Veterum. Eſt Metallum imperfectum, cujus color ad nigredinem vergit, mediam inter mercurium & argentum denſitatem habet, omnium corporum metallicorum molliſſimum, 550 gradu Farenheitiano fundendum; ab aqua, omni acido & alcali, nec non ab oleis unguinoſis ſolubile, cum omni metallo, præter ferrum, colliquandum.

Nunquam Nativum obtinet, ſed occurrit ſub forma I. Terræ 1) informis A. cohærentis *Terra Plumbi* Waller. hæc ſub variis coloribus reperitur, B. laxæ *Ceruſſa Nativa* Cronst. 2) Cryſtalliſatæ (A) ſpathiformis *Spatum plumbi* Cronst. *Plumbum ſpatoſum* L. (B) pryſmaticæ *Plumbum cryſtalliſatum* L. α) albæ a) pellucidæ, *Minera Plumbi ſpathacea pellucens* Waller. b) opacæ *Minera Plumbi ſpathacea ramoſa* Waller. β) viridis *Plumbum virens* L. hoc acido ſalis efformari & vix veſtigium cupri vehere ſum expertus. γ) Rubræ *Plumbum Rhombeum* L. hæc rariſſima ad Catharinæburg occurrit. II. Mineræ A. in cubos efformatæ, *Galenæ* Auctorum B. ſub forma molecularum vix viſibilium matrici incluſæ *Galena mineraliſata* Waller. *Plumbum pauperum* L. C. texturæ ſtriatæ α) fibris continuis *Plumbum Stibiatum* L. *Plumbago* Waller. *Bleyſchweif.* β) fibris contiguis *Galena ſtriata* Waller. *Plumbum Baſalticum* L.

Mineræ Plumbi ſatis copioſe per Europam occurrunt.

Galenus plumbum ſcopo repellendi & exſiccandi multum commendat, ſed etiam obſervat ab eodem intus ſumto, dyſenteriam oriri: Dioscorides ſingultum, tuſſim, linguæ ariditatem, extremorum refrigerationem cum mentis alienatione & motus difficultate, nec non ventri & inteſtinis gravitatem cum magnis torminibus inde afferri, inteſtina, vulnerari & urinam ſupprimi: ſimilia fere Avi-

CENNA tradit; FERNELIUS dyſenteriam cum graviſſimis doloribus ventris, & ſubſequente ictero inde ſurrexiſſe vidit; TIMÆUS A GULDENKLEE vehementiſſimos inteſtinorum dolores, cum præcordiorum anguſtiis, membrorum tremore & articulorum debilitate ejus uſum excitaſſe deprehendit. Magna præterea teſtium nubes peſſimos a plumbo intus aſſumto effectus ſurgere & viderunt & monuerunt, inter quos RHODIUM, BORELLUM, JÆGERSCHMID, GOECKEL, CUMENIUM, DETHARDING, COHAUSEN, VICARIUM, HENCKEL, HOFFMANN, BOERHAAVE, Illuſtres TRONCHIN & FRALLES nominaſſe ſufficiat, plures adhuc ab ALSTON & Celeb. TRILLER adducuntur, patet his obſervationibus a Plumbo, & qualicunque ejus præparato, imo vel ſolo fumo, peſſimum colicæ genus, quod a Pictonibus denominant, excitari, minori autem doſi corpori ingeſto, atrophiam gigni, eo citius maraſmum inducturam, quo plura vaſa lactea fuerint obſtructa. Tot documentis de triſtibus hujus metalli affectibus proſtantibus, miramur omnino dari adhuc Medicos, qui ejus uſum internum defendere nitantur.

Externe applicatum roborandi, diſcutiendi, exſiccandi ergo cum magno ſucceſſu adhibetur, Cl. GOULARD maxime, illud in diſcutiendis inflammatione & eryſipelate, detergendis ulceribus, curandis cancris nec non morbis a relaxatione ligamentorum oriundis, leniendis doloribus rheumaticis, tollendis morbis cutaneis, ſanandis herniis incarceratis, auferendis morbis venereis topicis, valens multum vidit.

Quædam de Plumbo præparata proſtant, quæ non modo ad medicinam, ſed etiam ad varias artes proſtant, nimirum.

Ceruſſa, ψιμύθιον, *Bleiweis*. Eſt Plumbum ope aceti in calcem albam eroſum, ejus parandi ratio jam apud THEOPHRASTUM occurrit, illam, quæ Roterodami obtinet, ALSTON deſcribit: ejus triplex genus

hodie proſtat: *Veneta* nimirum quæ ſub panum conoideorum forma, charta cœrulea involutorum, ad nos adfertur; *Belgica* in majores panes efformata & laxius charta cincta eſt, hæc pauciſſimum calcis plumbi, multum terræ albæ calcareæ vehit: *Blanc de Plomb*, *Schieferweis*, lamellas albas friabiles ſiſtit, præ reliquis ſinceriſſima.

Ceruſſam HIPPOCRATES utero inflammato commiſit.

Lithargyrium, *Spuma Argenti*, λιθάργυρος, *Litharge*, *Silberglætt*. Veteres omnem fæcem, quæ argento aut plumbo, dum funduntur, ſupernatat, hac voce videntur indigitaſſe, tam eam, quæ hodie adhuc hoc nomine venit, quam alias ab ea diverſiſſimas: appellamus autem hoc titulo ſubſtantiam ex ſquammis plus minus rutilis compoſitam, ſapore adſtringente præditam, efformatam a Plumbo, quo metalla nobiliora in cineritiis majoribus depurata fuerunt; eſt igitur vitrum Saturni, quod qualecunque metallum ignobile, æs maxime recepit, hinc variis ludit coloribus, ſed fulvum modo in tabernas recipiunt: non levem in Chemicis ignorantiam produnt, qui id in Lithargyrium Auri & Argenti diſtinguunt.

Minium, μίλτος, *Menning*. Veteribus, qui ſubſtantias a colore præcipue denominabant, Cinabaris hoc nomine veniebat, nec non proprium terræ genus rubro colore inſignitum, ut ex THEOPHRASTO, PLINIO, DIOSCORIDE patet; noſtrum Minium eſt σάνδυξ Græcorum, & ejus, qui hodie obtinet, ſignificatus demum Seculo XVI originem debere videtur: eſt calx plumbi quæ in propriis Germaniæ, Angliæ & Belgii officinis ratione nondum ſatis nota calcinatur, uſque dum colorem læte rubrum induerit.

Acetum Lithargyrii ſive *Saturni*, primi Mediolanenſes receperunt, cur ad illud parandum vulgo Acetum deſtillatum præcipiant, non video; Pariſini omnino

laudandi, qui Lithargyrio, ſemper cupro inquinato, plumbum ſubſtituunt, egregium medicamentum diſcutiens; idem, protracta per horam coctione, magis inſpiſſatum, ſiſtit *Extractum Saturni* GOULARD, quod largiore aquæ quantitate dilutum polychreſtum medicamentum ad omne genus inflammationum, & reliqua mala ſupra dicta evadit, ſub nomine *Aquæ Vegeto mineralis* GOULARD; Acetum Saturni affuſione ſolutionis aluminis lacteum redditum * *Lac Virginis* efformat, quod nonniſi ad uſus coſmeticos adhibetur: dum autem Acetum Saturni eo uſque evaporatur, ut refrigeratum in cryſtallos creſcat, *Saccharum Saturni* BASIL. VALENTIN. ſurgit, hoc in Belgio plerumque parari ſolet, & pretio multo minori venditur, quam quo in noſtris officinis poſſet confici, aqua dilutum antecedentium vires habet: ejus aliquid, ſi oleo terebinthinæ diſſolvitur, * *Balſamum Saturni Ph. Batean.* efformatur, quod ad ulcera antiqua multum laudant: * *Butyrum Saturni* Pariſ. parum ab Unguento Nutrito differt: * *Emplaſtrum* ABBATIS DE GRACE ab unguento albo, ſpiſſiore conſiſtentia & colore a cera citrina inquinato differt: * *Emplaſtrum ad clavos & verrucas pedum* vid. *Acria*: *Emplaſtrum Album coctum* vid. *Inſt. Chem.* * *Emplaſtrum Antipodagricum* JUNGKEN correctum receperunt Wurtemb. * *Emplaſtrum Ceroneum Myrepſ.* correctum Pariſ. habent, minimam rationem in eo calx plumbi ſiſtit: * *Emplaſtrum Defenſivum rubrum* duplex Wurtembergenſes præſcribunt, eorum unum WEPFERUM auctorem habet, hoc altero omnino præſtat, laudantur ad arcendam inflammationem & ad ulcera antiqua: * *Emplaſtrum de Cumino* vid. *Cuminum*. *Emplaſtrum de Galbano* vid. *Galbanum*: * *Emplaſtrum de Linimento* Lugd. ad imitationem *Unguenti de panno linteo* MESUE, conſolidandi ergo vulneribus & ulceribus imponitur: *Emplaſtrum de Minio* LEMERY Wurtemb.

ei Camphoram adjiciunt, partibus inflammatis & ambuſtis imponitur: * *Emplaſtrum de Plumbo* ſeu *Saturninum* MYNSICHT ſcopo diſſipandi ad omne genus inflammationum, nec non ad ulcera maligna commendatur: *Emplaſtrum de Ranis* vid. *Ranas*: *Emplaſtrum de Spermate ranarum* vid. *Sperma ranarum*: *Emplaſtrum de Styrace* vid. *Styrax*: * *Emplaſtrum Diabotonon* BLONDEL: compoſitio theriacalis ex ingredientibus ſexaginta pluribus, diverſiſſimis viribus inſtructis, conſarcinata, ad reſolvendos tumores glandularum maxime laudatur: *Emplaſtrum Diachylon* PAULI ÆGINETÆ, olei ratio melius, quam a reliquis, apud Wurtembergenſes determinata eſt, cur medicamento, quod exſiccare, roborare, cicatricem inducere debet, mucilagines adjiciant, ego ſaltem non video: *Emplaſtrum Diachylum cum Gummatibus* SYLVII: *Diachylum magnum* MESUE, Crocum Wurtemb. adjiciunt, tanquam validum reſolvens ad abſceſſus frequentiſſime adhibetur: *Emplaſtrum Diapalmæ* GALEN. *Diachalcyteos* EJUSD. validius adſtringit: * *Emplaſtrum Diapompholygos Pharm. Hag.* a plumbo potius quam pompholyge denominandum, cujus triplum præ hoc vehit, refrigerandi & dolores leniendi fine commendatur: *Emplaſtrum Divinum* NICOL. PRÆPOS. reſolvendi, roborandi, conſolidandi ergo uſurpatur, inter primos Lugdunenſes magnetem adjecerunt, ut ferrum, quod vulnus ſubiit, extrahat, id quod jam ZWOELFFER rectiſſime ridet: *Emplaſtrum Frigidum* emolliendi & digerendi ſcopo cum ſucceſſu in uſum trahitur: *Emplaſtrum Gryſeum* VAL. CORD. diſcutit & exſiccat, diverſiſſima eſt præſcriptio Pariſienſium, unde medicamentum multum reſolvens prodit: * *Emplaſtrum Mamillare* pro reſolvendo lacte in mammis ſtagnante cum ſucceſſu adhibetur: * *Emplaſtrum Manus Dei* CHARAS, qui illud ſuo tempore a certis matronis paratum, & gratis diſtributum fuiſſe dicit, non multum ab Empla-

ſtro Divino recedit: *Emplaſtrum Mercuriale* vid. *Mercurius*: * *Emplaſtrum Miraculoſum* Brandeb. vix a ſaponato BARBETTE differt, a SCHULZ multum laudatur ad reſerandum hepar obſtructum, laxandam alvum & ciendos menſes, BUCHNER aſſerit infantes contra atrophiam, quam obſtructæ glandulæ meſaraicæ minabantur, ejus ope fuiſſe defenſos: * *Emplaſtrum Noricum* proxime ad Emplaſtrum de Minio accedit: * *Emplaſtrum de Opodeldoch* de quo diverſas compoſitiones PARACELSUS reliquit, Pariſini præſcriptionem MINDERERI vere Paracelſiſticam receperunt, correctam magis Wurtembergenſes habent: * *Emplaſtrum Reſolvens* Noſtr. ſuo titulo reſpondere poſſe videtur. * *Emplaſtrum Saponaceum* BARBETTE ratio calcium ſaturni augenda, ſi juſta conſiſtentia emplaſtri ſurgere debet, vitium typographicum eſſe videtur, quod apud Noſtrates Axungia Porci loco Camphoræ præſcribatur; ego ſaltem ad dolores arthriticos nunquam medicamentum ſaturninum vellem præſcribere, triſtes ab hoc Emplaſtro ſuſcitatos effectus RIEDLIN vidit. *Emplaſtrum Sticticum* CROLLII, varia Pariſini ex inconcinna compoſitione expunxerunt, Wurtembergenſes limatiorem dederunt, diſcutiendi & conſolidandi ſcopo ad vulnera & ulcera laudatur: *Emplaſtrum Triapharmacum* EHRNSINGER viribus non differet ab albo cocto: * *Magiſterium Saturni* LEMERY ſcopo coſmetico uſurpatur: * *Plumbum uſtum* DIOSCORID. eſt ſpecies vitrioli albi, Pariſini & Wurtemberg. ipſam calcem gryſeam plumbi recipiunt: * *Sparadrapus* ſeu *Tela* GUALTIERI egregie pro diſcutiendo lacte, quod mammas indurat, nec non ad ulcera antiqua & excoriationes adhibetur: * *Species pro decocto ad Gangrænam* Wurtemb. ea ratione, qua adhiberi jubentur, omnino ſuo titulo reſpondebunt: * *Tinctura Antiphtiſica* GRAMMANNI a medicamento parum fido jure abſtinemus: * *Trochiſci albi* Pariſ. *Col-*

lyrium album RHAZES, *Siefalbum* VAL. CORD. repellendi, demulcendi, ſopiendi ergo ad ulcera & inflammationes, oculorum maxime adhibentur: *Trochiſci eſcharotici de Minio* vid. *Mercurius*: *Unguentum album* RHASES Wurtemberg. Axungiam porci, ceræ & oleo ſubſtituunt, diſſipandi & exſiccandi ergo in frequenti uſu eſt: *Unguentum album Camphoratum* VAL. CORD. ob diſcutientem Camphoræ virtutem etiam priori præfertur: * *Unguentum ad Ambuſta* Brandeb. ſuo titulo egregie reſpondet: * *Unguentum ad Scabiem* vid. *Mercurius*: * *Unguentum de Lithargyrio* Auguſt. cum Unguento Nutrito ratione virium convenit: * *Unguentum de Minio Camphoratum* RENOD. Albo camphorato, magis ſiccat & repellit: *Unguentum de Solano* vid. *Solanum*: * *Unguentum Diapompholygos* unice conſiſtentia ab Emplaſtro cognomine differt: * *Unguentum Deſiccativum rubrum* Lugd. *Rubrum exſiccans* Pariſ. ad exſiccanda ulcera & ſcabiem humidam præcipue adhibetur: *Unguentum Fuſcum de la Mere* Pariſ. proxime ad Emplaſtrum nigrum LEMERY accedit, ad ulcera ſordida abſtergenda multum laudatur: * *Unguentum Hæmorrhoidale extemporaneum* Pariſ. *Unguentum Mundificans* STAHL ad ſcabiem laudatur, ſed a medicamento repellente omnino abſtinendum: *Unguentum Nutritum*, *Emplaſtrum ex Argenti Spuma & Oxalæo* GALEN. *Unguentum Tripharmacum* MESUE, ad partes prurientes, deſquammatas, intertriginem, ulcera manantia adhibetur.

VITRIOLUM Lat. Barb. χάλκανθον, *Atramentum Sutorium* Veterum *Vitriol.* Eſt Sal ex proprio acido & quodam metallo compoſitus, ſapore acri & adſtringente præditus.

Pro vario, quod vehit, metallo ejus color varius eſt, viridis dum ferrum habet, cœruleus, ſi cuprum fovet, albus, dum plumbum vel zincum continet. Omne quod apud ſeplaſiarios proſtat Vitriolum ſurgit ex *Pyrite*, quem Arabes *Marchaſitam* dixerunt.

Eſt autem *Pyrites cryſtallinus*, *figuratus*, *Ferri* L. gleba metallica ex ſulphure & ferro conſtans, ſubflava, odoris & ſaporis expers, ei ſi cuprum accedit, flavedo exaltatur & *Pyrites Cupri* L. dicitur.

Quando in pyrite motus inteſtinus ſurgit, acidum, quod in ſulphure copioſe hæret, ferrum aggreditur, illud ſolvit, tota pyritæ mixtio deſtruitur, ortum hac ratione Vitriolum ſub forma pulveris tenerrimi, tomenti in modum, primum ex pyrita effloreſcit, tandem totus pyrites reſolutus dilabitur in pulverem, qui pro variis, quæ Vitriolo accreſcunt, partibus heterogeneis mox flavicat, mox nigreſcit, pro variis his coloribus Vitriolum ex ſuis matricibus efflorescens *Miſy*, *Chalcitis*, *Sory* nominibus veniebat, illis hodie non male Vitriolum calcinatum ſubſtituunt; Vitriolum ſub terra ratione, quam dixi, ortum, ſi ſub forma pulverulenta occurrit *Terra Vitriolica nigra* WALLER. dicitur & *Melanteria* Veterum videtur eſſe, ſi autem in lapidem induratur *Lapidem Atramentarium* WALLER. *Vitriolum Atramentarium* L. efformat, ſi vero aquis ſubterraneis diſſolutum ſupra terram erumpit *Acidulas martiales* efformat, *Aquas Cæmentatorias* vero, ſi vitriolum ex pyrite cupri ſurrexit, inde ablata, ſub terra adhuc, aliqua portione aquæ rimis & cavernis montium *Vitriolum Nativum* Auctorum appenditur.

Omne Vitriolum, ex pyritis reſolutis ope elixivationis obtinetur, & vulgari ratione in cryſtallos, ſub quarum forma apparet, cogitur.

Pyritas cupri ſupra terram hactenus nondum potuiſſe diſponi, ut reſolvantur, obſervavit HENCKEL, hinc omne quod proſtat Vitriolum cœruleum ſive nativum eſt, ſive ex aquis cæmentatoriis cryſtalliſatum, ſive ope ſulphuris & cupri paratum, ut in *Inſt. Chem.* oſtendi; cum GALENUS illud, quod in inſula Cypro parabatur, deſcripſerit, hinc hodie adhuc omne de *Cypro* denominatur.

Vitriolum viride hodie *Commune* appellare ſolent, cum pyritæ illud exhibentes ſint vulgatiſſimi, & in omnibus officinis, ubi Vitriolum parant, tales duntaxant recipiant; cum autem illis ipſis non raro cuprum, & quidem varia ratione ſoleat accretum eſſe, hinc Vitriolo communi, varia non raro proportione, cuprum immixtum inhærere deprehendimus, id ipſum *Hermaphroditum* appellare quibuſdam placet, color ad cœruleum vergens & macula rubra, quæ inde ferro inducitur, hoc ipſum evincunt. Vitriolum commune non bene a patria diſtingui, HENCKEL optime monuit, cum in eadem varii pyritæ poſſint obtinere, hinc etiam ex eadem regione diverſum omnino Vitriolum ad nos mitti.

Vitriolum album, quod tabernas ſeplaſiariorum intrat, Goſlariæ paratur ad modum a Duce JULIO Brunſvicenſi duobus retro ſeculis repertum, & a SCHLUTER deſcriptum: uſtulantur nimirum glebæ argenti & galenæ Rammelſpergenſes, zinco ſemper feraces, aquæ ope elixantur, lixivium in cryſtallos cogitur, quæ in lebete cupreo fuſæ, continuo, uſque dum refriguerint, rutabulo ligneo agitantur, efficitur ita, ut ſurgat forma ſacchari in panes coacti, & ſub hac forma Vitriolum hoc venditur, illud in officinis metallicis *Jæckelguth*, in tabernis *Galitzenſtein* nominare ſolent, idem zincum, Plumbum & æs vehere in *Inſt. Chem.* monui.

Vitriolum viride $\frac{3}{8}$ ferri, $\frac{1}{11}$ acidi, $\frac{2}{3}$ aquæ vehere, Cœruleum $\frac{1}{8}$ cupri, $\frac{1}{6}$ acidi, $\frac{1}{2}$ aquæ continere NEUMANN eſt expertus, ſed hæ rationes omnino nihil conſtantis habent.

Vitrioli viridis & cœrulei vires in *Inſtit. Chem.* recenſui. Veteres Vitriolum, extus maxime rodendi & adſtringendi ergo adhibuerunt: Vitriolo albo maxime ad ophtalmias utuntur, ejus ſcrupulum unum ad aquæ libram recipere ſolent, cum cuprum habeat, nunquam intus debet exhiberi.

Phlegma, Spiritus, Oleum vid. *Inſt. Chem. Vitriolum martis* vid. *Inſt. Chem.* * *Colcothar, Caput mortuum Vitrioli* vid. *Inſt. Chem.* minus bene quidam hic Vitriolum ad rubedinem calcinatum intelligunt, Wurtembergenſes *Terram Vitrioli dulcem* apellant: * *Sal Vitrioli* Pariſ. eſt *Gilla Theophraſti Inſt. Chem.* * *Gilla Theophraſti* Wurtemb. & Pariſ. eſt *Sal Vitrioli* CROLLII: * *Terra Vitrioli dulcis* Pariſ. eſt Crocus Martis adſtringens: *Arcanum duplicatum* vid. *Inſt. Chem. Tartarus Vitriolatus* v. *Inſt. Chem.* eundem MYNSICHT ſub nomine *Spiritus Vitrioli coagulati* deſcribit: *Aqua Rabelliana* vid. *Inſt. Chem. Liquor Anodynus mineralis* HOFFMANN v. *Inſt. Chem.* * *Turpetum minerale* v. *Inſt. Chem.* * *Pulvis Sympatheticus* PAPINII, cum therapia ſympathetica, ex rationali praxi medica ejecta ſit, hinc miror hanc Vitrioli calcinationem adhuc in Diſpenſatoria recipi: * *Aqua ſtyptica* Pariſ. valide adſtringit: * *Collyrium detergens* BARBETTE præcipuas vires a Vitriolo albo habet, cujus duo grana ejus uncia vehit: * *Elixir Vitrioli* MYNSICHT parciorem Wurtemb. ſpiritus vitrioli rationem recipiunt, egregium medicamentum ſtomachicum & roborans, Cl. VAN DER BOSCH ejus uſum anthelminticum multum celebrat & Illuſtr. DE HAEN vires antiphtyſicas: * *Lapis Divinus* BIRON, aqua diſſolutus ad ulcera & cicatrices corneæ adhibetur, circa Camphoræ rationem Diſpenſatoria variant: *Lapis medicamentoſus* CROLLII Pariſini præſcriptionem LEMERY recipiunt, Noſtrates propius CROLLIUM ſequuntur, diſſolvitur duodecuplo aquæ, ſi exſiccandi, roborandi, adſtringendi animus eſt: * *Spiritus Aperitivus* PENOTI abſurdum medicamentum, quod prolixa ratione, Spiritum Tartari, ſpiritui Vitrioli jungit: * *Spiritus antiſcorbuticus* DRAWIZ eſt antecedens cui ſpiritum Cochleariæ adjiciunt: * *Unguentum purpureum* WURZ vid. *Cuprum.*

Cap. III.

EMOLLIENTIA.

§. 35.

Medicamenta, quæ rigiditati morboſæ fibræ medentur, dicuntur *Emollientia*, Μαλακτικὰ, nec non *Relaxantia*, χαλαστικὰ: non male Galenus duritiem ab exſiccatione, repletione, concretione derivat, prima huc, duæ reliquæ, ad alia capita pertinent. Rigiditas ab exſiccatione ſurgens, ſiccitatis elementi, ſive terræ exceſſum denotat, hinc exigit elementi humidi reſtitutionem, hoc cum gelatina ſit, cui mucilago proxime accedit, utraque autem ex aqua & oleo unguinoſo efformetur, hinc *Aquam*, *Olea*, *Gelatinas* & *Mucilagines* huc pertinere evidens fit; olea præ reliquis magis emollire & aquam in vapores reſolutam, hæc gelatinam & mucilagines excipere, has vero aquam, quæ humoris formam habet, docuit experientia: calor horum actionem juvat, dum, fibram diſtendendo, horum in ipſam ingreſſum juvat, nec non quies, quæ ne juſto citius evaporent, cavet.

§. 36.

Dum Emollientia fibras viarum aërearum, digeſtionis, & urinæ relaxant βηχικὰ, καθαρτικὰ, διουρητικὰ evadunt, dum ſpaſmis medentur & doloribus *Antiſpaſmodica*, ἀνώδυνα, dum autem vaſorum fines obſtructos laxant, & eos, ut a ſanis ſecedere poſſint diſponunt, *Digerentia*, *Suppurantia*, *Pus moventia* dicuntur, eadem partes quibus applicantur debilitando *Derivantes* & *Repellentes* edunt effectus & omnes excretiones promovent; *Aperientia* etiam evadunt, ſi obſtructio a canalibus anguſtatis orta, *Refrigerantes* quoque effectus edunt,

dum efficiunt ut frictis minuatur; illa, quæ aquam, cui committuntur, viſcidam reddunt, *Inviſcantia* ſolent dici.

Abuſus Emollientium morbos a fibra debili oriundos gignit, & præterea, obſervante Illuſtri PRINGLE, ad putredinem diſponit.

§. 37.

α) VEGETABILIA.

GRANA CEREALIA (§. 10.) LEGUMINA (§. 11.) OLERA (§. 14.) minus ſapida, FRUCTUS HORÆI (§. 16.) dulces, NUCLEI (§. 17.)

* ACANTHUS, ἄκανθος, *Acanthe*, *Branche urſine*, *Branca urſina Italica* TRAG. *Folia* mollis & ſpinoſi recipiuntur.

Folia *Mollis* magna ſunt, lata, ſinuata viridi-nigricantia, nitida, inſipida, inodora.

Spinoſi a prioribus habitu, laciniis acutis & anguſtioribus & colore evidentius viridi differunt.

ACANTHUS. Calice quinquefido ringente, corollam labiatam ſuſtentat, cujus labium inferius trilobum eſt, & capſulam oligopyrenam: *Mollis* L. foliis ſinuatis, inermibus gaudet, *Spinoſus* L. folia pinnatifida ſpinoſa habet.

Uterque In Europa Meridionali creſcit, noſtras quoque hyemes optime fert.

Emolliendi ergo externe adhibebatur, hodie vulgo ipſi Branca urſina ſubſtituitur.

* ALSINE, ἀλσίνη, *Morgeline*, *Hünerdarm*, *Vogelkraut*. Recipiuntur ejus Folia quæ parva ſunt, ovata, leviſſime hirſuta, inſipida, inodora.

ALSINE. Corollam pentapetalam regularem habet, calice quinquefido ſuſtentatam, iſantheram, trigynam & capſulam polypyrenam: *Media* L. petalis bipertitis diſtinguitur.

Vulgaris per omnem Europam planta.

Vix vires emollientes inde expecto, apud nos nunquam in uſus medicatos recipitur.

ALTHÆA, ἀλθαία, ἀλθέα, ἰβίσκον, *Guimauve*, *Ibiſch*. Radices, Folia & Semina recipiuntur.

Radices fibroſæ ſunt, plures ex uno capitulo pendent, calami craſſitiem habent, albæ, extus leviter flaveſcentes, proprio odore gaudent; proſtant in officinis extima cuticula privatæ.

Folia cordata ſunt, acute ſerrata, petiolata, utrinque tomentoſa, inſipida, inodora.

* *Semen* parvum, reniforme, fuſcum, inſipidum, inodorum eſt, non multa mucilagine fartum.

ALTHÆA. Corollam monopetalam habet, regularem, quinquefidam, polyantheram, filamentis connatis, monogynam, calice duplici, externo novemfido, interno quinquefido, ſuſtentatam, ſemina reniformia in orbem poſita: *Officinalis* L. foliis ſimplicibus & tomentoſis diſtinguitur.

Creſcit per omnem Europam, præter Sueciam & Ingriam,

Radix $\frac{1}{2}$ mucilaginis vehit, NEUMANN ad $\frac{3}{4}$, parum ultra $\frac{3}{8}$ CARTHEUSER, Extracti ſpirituoſi $\frac{3}{8}$ NEUMANN. Folia $\frac{1}{4}$ mucilaginis LEWIS, ultra $\frac{1}{3}$ NEUMANN & ultra $\frac{1}{4}$ Extracti ſpirituoſi exhibuerunt.

Ratione mucilaginis, qua ſcatet, ſolida relaxat & humores demulcet, cum ſucceſſu ad morbos pectoris, inteſtinorum & viarum urinariarum adhibetur; extus demulcendi, emolliendi & anodyno ſcopo applicatur. Ejus uncia dimidia ad libram aquæ pro decoctis internis adhibetur.

Syrupus Compoſitus FERNEL cum præter Althæam alia adhuc relaxantia, quædam etiam, quæ ſpecifice in renes agunt, vehat, creberrime in uſu eſt: * *Syrupus ſimplex* facile ex officinis poteſt exulare, cum prior omnino efficacior eſt, ipſe in rotulas efformatus * *Tabellas de Althea* Pariſ. efformat, quarum primus

Lobel meminit: * *Tabellæ de Althea ſine igne* Amſtelod. gratum medicamentum, quod, quoties viæ aereæ ab acri quodam ad tuſſim ſtimulantur, commode poteſt aſſumi: *Paſta Altheæ*, *Maſſa Altheæ alba & mollis* Pariſ. egregium medicamentum demulcens, tabulis quoque præſtat: *Unguentum de Althea* Myreps. coloris ergo quidam Curcumam adjiciunt, emolliendi & reſolvendi fine in frequenti uſu eſt, vix ad nervorum reſolutiones & vulnera claudenda videtur facere.

* Aquilegia Lat. Barb. *Ancoline*, *Agley*. Flores & Semina recipiunt.

Flores cœrulei ſunt, inſipidi, inodori.

Semina exigua ſunt & ſub cortice nigro, ſplendente, medullæ albæ & dulcis exiguam portionem includunt.

Aquilegia. Duplici petalorum ordine efformatam corollam habet, quorum unus petala plana, alter corniculata habet, quæ hodie Nectaria dicuntur, polyantheram, pentaſtylam & totidem capſulas: *Vulgaris* L. Blacwell 409. corniculorum apicibus incurvis diſtinguitur.

Occurrit ubique per Europam, præter maxime Septentrionalem.

Succum Aquilegiæ ad varias acrimonias curandas facere, Eysel & Schubert obſervationibus probare nituntur. Non video quales vires ab inodoris floribus poſſint expectari: & licet Tragi aſſertum de ſeminum ad icterum efficacia Schrizer & S. Pauli obſervationibus confirmari videatur, fateor tamen, quod nec in hoc morbo, nec in variolis & morbillis aut vertigine proprias vires inde expectem, licet S. Pauli & Paulini ſe id vidiſſe aſſerant.

* *Pilulæ de Aquilegia* Pariſ. ad mentem Tragi paratæ, ſi quem effectum edunt, is Croco debetur: * *Tinctura* Brandeb. a ſpiritu acido, vires habet.

*Blitum, βλίτον, *Blète*, *Meger*. Folia habet ovato-oblonga, profundius viridia, undulata, ſapore viſciduło inſtructa.

Amaranthus. Planta relativa monophyta, corolla tri- vel quinqueſida, in maribus iſanthera, in fœminis trigyna & capſula monopyrena inſtruitur: *Viridis* L. Corolla trifida, foliis ovatis, caule erecto diſtinguitur.

Creſcit in Europa Meridionali, in Saxoniam uſque aſcendit.

Nec ab hoc vegetabili magnæ vires expectandæ.

*Bonus Henricus. Trag. Folia triangula habet, ſuperne glabra, inferne polline conſperſa, inodora, leviſſime ſalina.

Chenopodium. Corolla nuda, quinqueſida, iſanthera, digyna gaudet, ſemen nudum in calice maturat: *Bonus Henricus* L. foliis triangularibus, ſagittatis diſtinguitur.

Copioſe per Europam, præter maxime Septentrionalem occurrit.

Scopo emolliendi laudatur, S. Pauli cataplaſma inde paratum podagricis laudat, œdema pedum foliorum recentium ope curatum vidit Dillenius.

*Branca Ursina Barb. σφονδύλιον, *Berca*, *Bærenklau*. Recipiuntur Folia quæ magna ſunt, pinnata, pinnis lobatis, hirſuta, inſipida & inodora.

Heracleum. Planta umbellata, involucro utroque, ſeminibus compreſſis, foliaceis, medio utrinque ſtriatis inſtructa: *Sphondylium* L. Blacwell 540. Foliis pinnatifidis diſtinguitur.

Creſcit in omni Europa.

Polonis & gentibus magis ſeptentrionalibus tanquam olus in uſu eſt, ſpiritum ardentem ex ea parare dicuntur Ruſſi. Gmelin; falſum eſſe rumorem, quo ad plicam polonicam adhiberi dicitur, Erndtel evi-

cit; ex quo Meinardes hanc plantam Acanthum Veterum eſſe dixit, illam emollientibus ſolent adſcribere.

Cannabis, κάνναβις, *Chanvre*, *Hanf*. Ejus * Semina ſunt ovata, uno margine acutiore inſtructa, ſub cortice cinereo, ſpadiceo, fragili, nucleum album, dulcem includit, tenera membrana involutum, odor recentium caput obnubilat

Cannabis. Planta relativa diphyta, maris corolla quinquefida, iſanthera, fœminæ bifida, digyna, capſula nucem includit.

In India Orientali & Ruſſia Meridionali ſponte creſcit, paſſim per Europam colitur.

Verſus finem Aprilis ſemen terræ committunt, quo id denſius ſeritur, eo teneriores ſurgunt caules, & hac ratione utuntur Noſtrates, trans Rhenum rarius ſerunt & caules & craſſiores & altiores obtinent; Auguſto menſe plantæ ſuperne flaveſcunt & tunc evelluntur, evulſæ ſive ſub aquam ſive ſupra terram collocantur, ut certum corruptionis gradum acquirant, id quod *Rouir*, *Röſen* dicunt, epidermis & parenchyma deſtruantur, cortex a ligno detrahi poſſit; obtinetur hoc ſive digitorum, ſive proprii inſtrumenti *Broye*, *Knitſch* ope, lignum inde decutitur, ligni moleculæ, quæ frangibulo ſe ſubduxerunt, ope lapidis molendina moti, *Reib*, ſive ope malleorum ligneorum, auferuntur, pectinibus dein *Seran*, *Hechel* omnes fibræ corticis e mutuo nexu ſolvuntur, quidquid lignoſi eis adhuc adhæret & fila breviora inde ſeparantur, quæ *Etoupe*, *Werk*, & ſi paulo longiora fuerint *Bærthel* dicuntur; hac ratione Cannabis aptatur, ut in fila duci poſſit; quæ non raro vehiculi vice, pro medicamentis externis adhibendis, uſurpantur.

Semen aliorum nucleorum (§. 17.) vires edit, Olei viridis, quod demum, thermometro Farenheitiano ad ciphram deſcendente, conſiſtit, $\frac{1}{4}$ fere largitur,

ejus præſtantia ad icterum, quam DE LE BOE SYLVIUS maxime extollit, ab vi ſpaſmos viarum biliariarum relaxante videtur pendere.

* *Oleum Cannabis expreſſum* VERNY.

* CYNOGLOSSUM, κυνόγλωσσον, *Langue de Chien*, *Hundszung*. Radices & Folia in officinis proſtant:

RADIX oblonga eſt, craſſiuſcula, extus ex atrorubens, odore, ſi recens eſt, minus grato gaudet, ſaporem habet fatuum.

Folia ſunt oblonga, acuminata, incana, odoris & ſaporis expertia.

CYNOGLOSSUM. Calice quinquefido, ſuſtentat corollam infundibuliformem quinquefidam, cujus faux ſquammis augetur, iſantheram, monogynam & ſemina cruſta tecta, medio ſtylo affixa: *Officinale* L. BLACWELL 249. foliis ovato-lanceolatis, corolla calicem æquante & ultra ſtamina eminente diſtinguitur.

Creſcit per omnem Europam.

Plantam, quæ ab omni ætate innoxia reputata fuit, MORISON primus diffamavit; GEOFFROI, FULLER, Cl. SCOPOLI & Ill. TRALLES, duce experientia, nequaquam deleteriam eſſe, aſſeverant, primus radicem ad integram unciam, folia ad manipulum unum intus exhibuit, unica & illa incerta obſervatio non ſufficit, ut ſemper innoxia planta, pro venenata habeatur. Externe ad Cataplaſmata recipitur.

* *Syrupus* FULLER: *Pilulæ* a MESUE ſub nomine *Pilularum ad omnes morbos catarrhales* deſcriptæ, frequentiſſime in uſu ſunt ſcopo anodyno, quas vires nonniſi ab opio & ſ. hyoſcyami habent, quorum ſingulorum $\frac{1}{6}$ fere apud Pariſinos, apud Wurtemb. autem ultra $\frac{1}{7}$ vehunt, qui inde crocum & caſtoreum expunxerunt, & *Pil. de Cynogloſſo cum Croco & Caſtoreo* ad modum Auguſtanorum, ſeorſim aſſervant.

FOENUGRÆCUM, βέκερας, καλλίκερως, *Fænugrec*, *Bockshorn*. Semina officinis exhibet, quæ flava ſunt,

dura, nauſeoſo odore, ſapore amaro inſtructa, irregulariter quadrata, ſulco obliquo ad unum marginem notata.

Trigonella. Corollam papilionaceam habet, calice ſuſtentatam, alas vexillo æquales, legumen compreſſum, incurvum, polypyrenum: *Fœnugræcum* L. Blacwell 284. Leguminibus ſeſſilibus, ſubſolitariis & caule erecto inſtruitur.

In Gallia Meridionali ſponte creſcit, apud nos in agris colitur.

$\frac{1}{3}$ circiter Mucilaginis largitur, ad $\frac{3}{8}$ uſque Cartheuser obtinuit.

Interne nunquam hominibus datur, externe emollientibus admiſcetur & cum ejus odor, illud quoque altius penetraturum eſſe, ſuadeat, ſapor reſolventes vires quoque polliceatur, (§. 7.) hinc maturandi & diſcutiendi ſcopo maxime adhibetur, hyſtericas ab ejus uſu abſtinere jubet S. Pauli.

Glycyrrhiza, γλυκύῤῥιζα, σκυθικὴ ῥίζα, γλυκύμη, γλυκεῖα, σκυθικὸν ξύλον, *Radix dulcis*, *Liquiritia* Barb. *Regolitia* Hetruſcis, *Regliſſe*, *Susholz*, *Lakritzen-Holz*. Subminiſtrat uſibus medicatis Radices oblongas, repentes, ſarmentoſas, ad pollicis uſque craſſitiem aſcendentes, foris ruſeſcentes, intus buxeas, evidenti dulcedine, cui aliquid amari accedit, odore nullo inſtructas; exſiccatæ foris cinereæ, intus magis luteæ apparent, ex his Hiſpanicæ, reliquis quippe magis dulces, præferuntur.

Rejiciuntur digito minimo teneriores & quæ ſitum habent, a Medicis ſi præſcribuntur, ſemper exſiccatæ debent recipi.

Glycyrrhiza. Calice bilabiato ſuſtentat Corollam cujus alæ vexillo majores ſunt, legumen ovatum & polypyrenum eſt: *Glabra* L. Blacwell 495. foliis ſtipularum expertibus & leguminibus glabris diſtinguitur.

In Europa Meridionali ſponte creſcit; in Anglia, Germaniæ agro Bambergenſi & Lotharingia copioſe colitur.

Extracti aquoſi dulciſſimi $\frac{1}{2}$, reſinoſi aquoſo etiam dulcioris $\frac{1}{4}$ LEWIS & CARTHEUSER. Extracti aquoſi $\frac{9}{16}$, ſpirituoſi $\frac{5}{16}$ NEUMANN.

Jam a THEOPHRASTO ob vim demulcentem & reſolventem ad affectus pectoris & renum laudatur, hoc ultimo ſcopo eam præprimis S. PAULI & MAURIT. HOFFMANN multum commendant; Veteres illam præterea ad corrigendam acrimoniam draſticorum adhibuerunt; ulceribus quoque internis opponitur, ejus vires ſitim ſedantes THEOPHRASTUS adducit, quæ ab ejus indole ſaponacea pendent: Extus eryſipelati ejus pulvis inſpergitur, ut humorem acrem demulceat.

Succus Liquiritiæ, χύλισμα γλυκυῤῥίζης: proſtat inter nos, forma maſſarum oblongarum, quæ ſex circiter pollices longitudine, unum craſſitie æquant, ſiccarum, nigrarum, & quæ diffractæ ſplendent, una facie planarum, altera convexarum, ſapore dulci inſtructarum, foliis laurinis involutæ ad nos adducuntur. Aduſtus, & qui non totus in ore deliqueſcit, rejiciendus eſt: optimus ex Hiſpania mittitur, ubi, teſte autopta JUSSIEU, in Catalonia maxime ex radicibus Julio menſe collectis, exſiccatis, aqua coctis, expreſſis, igne in extracti formam coctis, & in ſole ulterius ſiccatis paratur. Vires radicum magis concentratas habet: * *Syrupus* MESUE non bene coqui jubetur: *Trochiſci Bechici nigri* VAL. CORD. ſuccum liquiritiæ pro baſi recipiunt; multum correctos Noſtrates præſcribunt; Pariſini magis compoſitam & efficaciorem compoſitionem habent, quæ etiam Extr. capit. Papaveris admittit: *Trochiſci Bechici citrini* Hamburg. * *Tabellæ Bechicæ* Pariſ. * *Bacilli de Liquiritia albi* Wurtemherg. non multum differunt a *Succo Liquiri-*

tiæ albo vel Confectione Rebeche GEOFFROI: * *Bacilli de Liquiritia citrini* Wurtemb. * *Extractum Liquiritiæ ſimplex* Pariſ. ſucco omnino inferius eſt: *Extractum Liquiritiæ gummoſum* vel *Gluten Pectorale* Noſtrat. *Succus Glycyrrhizæ gummatus Bleſenſium* PENNICHER additis albuminibus a Pariſinis & Wurtemb. album redditur, prioribus *Maſſa Liquiritiæ albæ*, poſterioribus *Paſta liquiritiæ* dicitur, *Regliſſe, Bruſtleim* in frequentiſſimo uſu eſt tuſſientibus, ut acre fauces irritans obtundat, vix non antecedentia ſede depulit: * *Maſſa Liquiritiæ fuſca* Pariſ. antecedente magis reſolvit, ſed minus grata eſt: *Unguentum de Liquiritia* Auguſt. neſcio cur recentiora diſpenſatoria albumina ovorum omiſerint, vires exſiccantes, demulcentes, diſcutientes, potius a ceruſſa, pompholyge & camphora, quam a Liquiritia habet.

GUMMI ARABICUM. SERAPIONIS, *κόμμι τῆς ἀκάνθου, κόμμι θεβαικὸν*, *Gummi ex Ægyptia ſpina*. Apportatur ad nos ſub forma granorum, quorum figura ad rotundam accedit, varia magnitudine, ita ut interdum Juglandes ſuperent, inſtructorum, colore falerno, qui mox magis, mox minus ad fuſcum accedit, gaudentium, intus ſplendentium, inodororum, inſipidorum, quorum ſuperficies rugoſa eſt, & quæ adjecta aqua lenteſcunt, eidem autem viſcedinem conciliant, & efficiunt, ut aqua evaporata cruſtam ſplendentem relinquat.

Grana quo profundius tincta, eo deteriora ſunt, quo magis pellucent & alba ſunt, eo meliora, huc ea, quæ a *Senegal* denominantur, illuc *Gomme Turique* aut *Turis* pertinet.

Sponte ex *Mimoſa Nilotica* L. fluit, nec non ex *Mimoſa Senegal* L. quæ ſpinis ternis, intermedia reflexa, foliis bipinnatis & floribus ſpicatis gaudet. Multum ſuſpicor, ſicut variæ Pruni ſpecies inter nos

gummi fundunt, ita quoque Mimoſas Orientales, non duas modo, ſed plures, tale dimittere.

Quadruplum aquæ in ſpiſſitudinem Syrupi denſat, ab utroque alcali ex ſolutione dejicitur, LEWIS; quod idem ſaponis effectus edat in *Inſt. Chem.* monui & Cl. FRENCH multis experimentis probavit. Nutrientes G. Arabicum vires edere, HASSELQUIST annotavit, relaxandi & demulcendi ſcopo cum ſucceſſu in morbis pectoris & viarum urinariarum exhibetur, datur ad drachmam dimidiam pro doſi. Externe minus bene emolliendi ſcopo adhibetur, cum cruſta, quam exſiccatum relinquit, evidenter rigida ſit; recipitur ad collyria & inſpergitur ulceribus acri humore madentibus. Mercurium ope Gummi Arabici ex aqua ſuſpenſum multum laudat Cl. PLENCK.

LILIUM, κρίνον, *Lis*, *Lilie*. Radices & Flores nobis exhibet.

Radicis bulboſæ ſquammæ aſſervantur, a ſe invicem ſeparatæ, plus minus flexæ, colore carneo inſtructæ, fragiles, inſipidæ, inodoræ.

Florum petala in officinis proſtant membranacea, inſipida, inodora, exſiccatione quippe & pulpa & odore privata.

Radices $\frac{1}{4}$ mucilaginis largiuntur.

Radices nunquam interne, copioſe externe emolliendi & ſuppurandi ſcopo exhibentur; GODER earum ſucco cum farina hordeacea in panem cocto hydropicos curavit.

Flores recentes communes fragrantium effectus edunt, refocillant & odor eorum largius nares ſubiens caput obnubilat, exſiccati plane inertes eſſe videntur.

Aqua deſtillata VAL. CORD. cur ad coſmeticos uſus adhibeatur, ignoro: *Oleum infuſum* MESUE paucum mucilaginoſum, quod oleum ex floribus recipit, vix aliquid proprii ipſi affricabit.

LINARIA, ὄσυρις, *Linaire*, *Harnkraut*. Recipiun-

tur Folia oblonga, anguſta, leviſſimo ſapore prædita, odoris ſi exſiccata fuerint, omnino expertia.

Antirrhinum. Corollam ringentem habet, labio ſuperiore bifido, inferiore trifido, palato eminente, calice quinquefido ſuſtentatam, capſulam rotundam, polypyrenam: *Linaria* L. Blacwell 115. Corolla in calcar educta, foliis lanceolato-linearibus, confertis diſtinguitur.

Creſcit in omni Europa.

Vires relaxantes ipſi adſcribuntur & diureticæ, reſolventes potius ego inde expectarem, muſcas ea occidi Ill. Linnæus obſervavit, extus ex oleo vel lacte cocta, partibus dolentibus imponitur.

Unguentum de Linaria Hamburg. multum ad hæmorrhoides laudatur.

Linum, *λίνον*, *Lin*, *Flachs*, *Lein*. Subminiſtrat nobis Semina quæ plana ſunt, uno extremo acuto, altero obtuſo, ſub cortice ſplendente, ex fulvo albicante, nucleum album & dulcem vehunt.

Linum. Calice quinquefolio ſuſtentat Corollam pentapetalam regularem, iſantheram, iſogynam, capſulam habet decemlocularem: *Uſitatiſſimum* L. Blacwell 160. foliis alternis, lanceolatis, glabris, calycibus & capſulis acutis diſtinguitur.

In Europa Meridionali ſponte creſcit, in reliqua colitur: ſemen ſeptentrionale reliquo præfertur.

Lini ſatio, & ejus corticis, ut in fila trahi poſſit, præparatio, proxime ad Cannabis rationem accedunt.

$\frac{1}{5}$ circiter Olei unguinoſi, ultra $\frac{1}{6}$ Mucilaginis ſemen largitur.

Hippocrates ſemen Lini tanquam cibum aſſumi monet, ſed vidit Tragus Zelandiæ incolas inde cachecticos evaſiſſe; relaxandi & abſtergendi ergo ab Hippocrate tam intus, quam extus adhibebatur, illud hodie tanquam demulcens & relaxans ad morbos

viarum urinariarum maxime, intus adhibemus: extus ad clyſmata & cataplaſmata ſopientia recipitur.

Oleum MESUE evidentius flavicat, aliis oleis unguinoſis citius exſiccatur, frigore, quod thermometrum Farenheitianum ad ciphram deprimit, conſiſtere ſolet, cum ſpiritu nitri concentrato in flammam erumpit, evidenter aliquid reſinoſi videtur vehere, COSTÆUS illud ad ſex unciarum doſin pleuriticis aſſumendum commendat; colicæ, tam intus ſumtum, quam ſub forma clyſmatis injectum, egregie conducit: extus ad pertinaciores alvi obſtructiones ano injicitur, hæmorrhoidibus dolentibus & muſculis crampo correptis cum ſucceſſu inungitur.

* MALVA, *μαλάχη*, *Mauve*, *Pappel*. Radices, Folia, Flores, Semina in uſus medicatos recipiuntur:

Radices fibroſæ ſunt, digito non craſſiores, dulces.

Folia cordata occurrunt, orbiculata, leviter quinqueloba, levi canitie tecta, inodora, inſipida.

Flores aſſervantur calycibus incluſi, pallide rubri, odoris æque ac ſaporis expertes.

Semina parva ſunt, reniformia, inodora & viſcidulum ſaporem linguæ imprimunt.

MALVA. Calicem exteriorem trifidum, internum quinquefidum habet, corollam pentapetalam regularem, polyantheram, ſtaminibus connatis, monogynam, arillos circa receptaculum commune articulatos: *Rotundifolia* L. BLACWELL 22. foliis obſolete lobatis diſtinguitur.

Communis per omnem Europam.

Pariſini *Malvam ſylveſtrem* L. & *Lavateram arboream* L. recipiunt.

Radices $\frac{1}{4}$ Mucilaginis ſiccæ largiuntur, earum Extractum ſpirituoſum admodum dulce eſt. LEWIS.

PYTHAGORÆ jam celebratum olus, Græcorum & Romanorum menſis apponebatur, de viribus ejus alvum ducentibus meminit GALENUS; radices ob vim dolo-

res ſedantem commendavit HIPPOCRATES. Jam diu ex olerum numero, per ſpinachiam maxime, pulſum, parum etiam hodie ad medicatos uſus recipitur, cum ipſi efficaciorem Altheam præferant.

* *Conſerva* ex floribus multum AMATO LUSITANO laudata : * *Unguentum* Wurtemb.

NYMPHÆA, *νυμφαῖα*, *νέφαρον* MYREPS. *Nenufar*, *Seeblum*. Ejus Radices & Flores nobis in uſum cedunt.

Radic[illegible]ongæ ſunt, brachium interdum craſſæ, fung[illegible]xtus fuſcæ, nodoſæ, intus albidæ, leviter amar[illegible]e.

* *Florum* aſſervantur petala, quæ alba ſunt, oblonga, inodora, inſipida.

NYMPHÆA. Calice quadrifolio ſuſtentat Corollam polypetalam, polyandram, monogynam, capſula collo coarctata eſt, apice coronata, multilocularis: *Alba* L. BLACWELL 498. foliis integerrimis diſtinguitur.

Radices $\frac{1}{4}$ Extracti aquoſi exhibuerunt CARTHEUSER.

Creſcit in aquis per omnem Europam.

Radices, quas Pariſini a Nymphæa lutea deſumunt, leviter demulcent & relaxant, hinc, præeunte AVICENNA, refrigerare dicuntur & ſomnum inducere, DETHARDING eis in longum fiſſis & pedum plantis applicatis, tertianam crebro curatam fuiſſe aſſeverat. Flores exſiccati omnino inertes ſunt.

Aqua deſtillata iners : *Conſerva Lumin. Major.* demulcentes & ſopientes vires habet : * *Syrupus* conſervæ vires exequitur : * *Oleum per Infuſ.* DE SALICETO : *Mel* RHAZES ad clyſteres anodynos recipitur.

* OLEUM NUCUM BEHEN. Eſt Oleum unguinoſum, limpidum, inſipidum & præ omnibus reliquis inodorum, aëre temperato conſiſtens; illud largiuntur, *Nuces Behen* Arab. *καρποὶ τοῦ βαλάνου μυρεψικῆς*, *Myrobalani* Veterum, quæ avellanæ magnitudinem

habent, triquetræ, ſub cortice albido, fragili, nucleum pinguem, amarum, pellicula nivea & fungoſa tectum includunt, & ultra $\frac{1}{6}$ olei fundunt.

Guilandina. Calice quinquefido ſuffulcit Corollam pentapetalam, diploſantheram, monogynam & legumen rhomboideum habet: *Mohringa* L. habitu inermi, foliis bipinnatis & inferioribus ternatis diſtinguitur.

Creſcit in Syria, Ægypto, Malabar. & Zeylon.

Vires purgantes & viſcera ſubvertentes nuces habere dicuntur, hinc earum uſus eviluit.

Oleum reliquorum oleorum unguinoſorum effectus edit, ab antiquiſſimis retro temporibus ejus præcipuus uſus eſt apud unguentarios, qui illud odore vegetabilium fragrantium, infuſionis ope, imbuunt.

Psyllii Semen vid. *Purgantia Specifica.*

* Sarcocolla, σαρκοκόλλη. Adducitur ad nos forma granorum variæ magnitudinis, maxima juglandem æquant, rugoſorum, flavicantium, cum veſtigio rubedinis, odoris nullius, ſuavem autem, dum accenduntur odorem, ſpirantium, ſapor ex dulci nauſeoſo amaricat & aliquid acris in lingua relinquit. Eliguntur grana minus tincta & nullis ſordibus inquinata.

Penæa. Corolla gaudet quadrifida, calice bifolio cincta, iſanthera, ſtylo quatuor alis tetragono inſtructa & capſula tetragona, quadriloculari, dipyrena: *Sarcocolla* L. foliis ovatis planis diſtinguitur.

In aqua totum, in ſpiritu vini quoad maximam partem diſſolvitur. Ultra $\frac{3}{8}$ Extracti ſpirituoſi & $\frac{15}{16}$ Extracti aquoſi Neumann exhibuit.

Ad ulcera exſiccanda & glutinanda a Galeno commendatur, Arabes ipſi vires catharticas adſcripſerunt, cum lacte ad ophtalmiam ſeroſam commendatur, nec non ad delendas faciei maculas. Potius reſolventes, quam relaxantes vires edet.

* Satyrium, ὄρχις, *Stendelwurtzel.* Dat Radices ſphæroideas colore flaveſcente præditas, tenaces, inſipidas, inodoras.

Deſumuntur ex omnibus *Orchidis* & *Satyrii* ſpeciebus quæ, radices bulboſas & indiviſas habent, gaudet autem

Orchis Petalis ſex irregularibus, quorum maximum & infimum bilabiatum eſt, labio inferiore varie ſecto, antheris duabus, cum ſtilo, labio petali maximi ſuperiori accretis, capſula oblonga polypyrena gaudet. Ab ea *Satyrium*, quod nullum calcar educat, diſtinguitur.

Radices Satyrii ad nos etiam ex Oriente adducuntur ſub nomine *Radicum Salep*, quam vocem, apud Turcas Orchidem denotare, Buxbaum teſtatur, nequaquam a noſtratibus niſi ratione, qua exſiccantur diverſæ, hæc ſecundum Geoffroi in eo conſiſtit, recentibus cuticula detrahitur, eædem per aliquot horas frigidæ infunduntur, coctæ dein, ex filis ſuſpenduntur & exſiccantur, quo fit, ut & ventricoſæ maneant & aliquem ſplendorem accipiant.

Radices Salep $\frac{1}{4}$ Mucilaginis ſiccæ largiuntur. Ultra $\frac{7}{8}$ Mucilaginis Cartheuser aſſerit.

Radices Satyrii hodie vix præſcribuntur, crebriori autem in uſu ſunt Radices Salep, quæ ſua mucilagine egregie relaxant & demulcent, Degner eaſdem cum ſucceſſu ad dyſenteriam adhiberi obſervavit, Seba autem ad epilepticos & convulſivos motus, eaſdem in Gallia nutriendi ergo hecticis & phtiſicis exhiberi in *Journal de Medicine* T. XI. monetur. Vires aphrodiſiacas, Galeno jam celebratas, nonniſi ſignatura nixas, mitto.

Dantur ad drachmam dimidiam ſub forma pulveris, ſive ad drachmam unam ex aqua aut lacte coctæ.

* *Electuarium Diaſatyrii* Nicolai Noſtrates receperunt, Wurtembergenſium præſcriptio ſe majori ſimplicitate commendat, ab aromatibus potius quam

a ra-

a radicibus ſatyrii vires habet: * *Conſerva* Pariſ. * *Conditum* VAL. CORD.

* SEBESTEN. AVERROES, *Myxa* PLIN. *ſchwarze Bruſtbeeren*. Fructus avellanarum magnitudine, prunis exſiccatis ſimiles, rugoſi, calice ſicco, flavicante, vix inciſo ſuſtentati, vertice acuto terminati, pulpa fuſca & dulci oſſiculum oblongum duriſſimum continent, nucleo dulci fœtum.

Pleni, calyce inſtructi, dulces eligendi.

CORDIA. Corolla monopetala, in plures, ad ſex uſque, lacinias ſecta, calice ſuſtentata, iſanthera, monogyna, & drupa ſphæroidea nucem includente gaudet: *Myxa* L. foliis ovatis, ſupra glabris, corymbis lateralibus, calice decem ſtriato diſtinguitur.

Creſcit in Malabaria & Java.

Cum prunis exſiccatis ratione virium conveniunt, rariſſime hodie in uſum trahuntur, olim reliquis fructibus, unde decocta pectoralia parabant, adjiciebantur.

SILIQUÆ DULCES, *Siliquæ*, *Siliquæ Græcæ*, κεραλωνια, χαρουβα, καρροωβια, Græc. Junior. *Carobes*, *Carouges*, *Johannis Brodt*. Fructus oblongi, plani, plus minus incurvi, rugoſi, fuſci, pluribus diſſepimentis diſtincti, pulpa dulci, fuſca farti, ſingula ſepimenta ſemen ſubrotundum, ſplendens, fuſcum, quod nucleum album includit, continent.

Macræ, & quæ concuſſæ crepitant, rejiciendæ ſunt.

CERATONIA L. BLACWELL 209. Et hermaphrodita eſt & relativa diphyta, Corolla quinquefida, iſanthera, monogyna & fructu, qui legumen eſt, gaudet.

Vulgatiſſima per Europam Meridionalem & omnem Orientem arbor, adeo fœcunda, ut ejus fructus jumentis in cibum cedant.

Ultra $\frac{5}{8}$ Extracti aquoſi, ad $\frac{19}{11}$ ſpirituoſi inde obtinuit NEUMANN. Extracti aquoſi $\frac{2}{3}$ CARTHEUSER.

Jujubarum vires habent, & ut plurimum una cum illis ad decocta pectoralia recipiuntur.

* Sigillum Salomonis Lat. Barb. *Seau de Salomon*, *Weiswurtzel*. Radices fibroſæ ſunt, quæ ubique eandem fere craſſitiem habent, flaveſcentes, intus albæ, ſtriis tranſverſalibus eminentibus notatæ, ſapore dulci inſtructæ.

Convallaria Polygonatum L. Blacwell 251. Foliis alternis amplexicaulibus, pedunculis axillaribus, paucifloris diſtinguitur.

Creſcit in omni Europa, in Italia quoque.

A vi demulcente & abſtergente olim, & forſan non immerito laudabatur, Werlhoff illam ad inflammationes uteri commendaſſe, ſub forma cataplaſmatis applicatam, fidem facit Ill. Haller; Cl. Cudden ex ejus dimidia uncia cum libra una lactis decocta in hæmorrhoidibus & hæmorrhagiis egregios effectus vidit.

* *Aqua deſtillata* Val. Cord.

* Symphytum, σύμφυτον, *Conſolida Major* Barb. *Grande Conſoude*, *Schwartzwurz*. Radices & Folia officinis relinquit.

Radices oblongæ ſunt, aliquot pollices craſſæ, foris nigræ, intus albæ, inodoræ, inſipidæ.

* *Folia* oblonga, hirſuta, aſpera.

Symphytum. Corollam quinquefidam, cujus faux clauſa eſt, calyce pentagono ſuſtentatam ſiſtit, iſantheram, monogynam, ſemina nuda: *Officinale* L. Blacwell 252. folia decurrentia habet.

Creſcit fere per omnem Europam, non videtur in Italiam Meridionalem deſcendere.

Nullam unquam ex his radicibus mucilaginem potui obtinere, ſed Extracti aquoſi bruni, evidenter ſalini $\frac{1}{2}$; Carrheuser $\frac{3}{4}$ Mucilaginis tenaciſſimæ inde obtentæ allegat; Neumann $\frac{3}{4}$ Extracti aquoſi, $\frac{1}{4}$ ſpirituoſi.

Radices ob vires demulcentes & relaxantes hæmoptoicis, nephriticis, & dyſentericis laudantur.

* *Syrupus* FERNEL. ex relaxantibus & roborantibus compoſitus, exhibetur vomentibus, dyſentericis, phtiſicis: * *Syrupus ſimplex* LEMERY: * *Aqua deſtillata* VAL. CORD. * *Tabellæ* Pariſ.

TRAGACANTHÆ GUMMI, τραγάκανθα, *Gomme Adraganth*, *Tragant*. Eſt Gummi album, inodorum, inſipidum, ſub dentibus lenteſcens, mox vermium, mox filorum in ſe revolutorum, interdum granorum figuram habet.

Fruſta flava, rubra, nigra, ſordibus inquinata, quæ *in Sorten* a mercatoribus dicuntur, pro ſcopis medicis rejicienda & coriariis reliquenda ſunt, talia aliquando ſub nomine *G. de Baſſora* accepi.

ASTRAGALUS. Corolla papilionacea, calice quinquefido irregulari ſuſtentata, alis carinæ æqualibus, legumine biloculari gaudet: *Tragacantha* L. BLACWELL 264. caule arboreſcente & petiolis ſpinoſis diſtinguitur.

Creſcit in Europa Meridionali & vicinis Aſiæ regionibus.

In Aſia creſcentis fruticis truncus & rami, menſe Julio ſucco turgent, qui inde ſive ſponte erumpit, ſive inciſione elicitur.

Aqua mucilaginem valde ſpiſſam efformat, cui tanta eſt viſciditas, ut ſponte ex aqua ſecedat.

Relaxandi & demulcendi ergo præſcribitur, ejus mucilago eſt vulgare conſtituens vix non omnium trochiſcorum.

Species Diatragacanthæ frigidæ NICOLAI. Noſtrates radices Altheæ adjiciunt & ſaccharum omittunt, Wurtembergenſes etiam ſemina, omnino imitandi, omnes Camphoram: crebro in uſu ſunt ad morbos pectoris maxime. *Pulticula de Tragacantha* Noſtrat. ad tormina infantum cum ſucceſſu per parva cochlearia præſcribitur.

Tussilago, *Farfara*, *Farfugium*, *Tuſſicularis*, βήχιον, *Pas d'Ane*, *Roſshub*. Radices, Folia & Flores recipiuntur.

* *Radices* tenues ſunt, fibroſæ, albidæ, inſipidæ, inodoræ.

* *Folia* majora ſunt, ſubcordata, anguloſa, ſuperne viridia, inferne alba, ſapore leviter adſtringente inſtructa.

Flores tubuloſi ſunt, calice multifido comprehenſi, flavi, parum odorati, leviſſime dulces.

Tuſſilago Farfara L. Blacwell 204. ſcapo unifloro, imbricato & foliis ſubcordatis, angulatis, denticulatis diſtinguitur.

Occurrit in omni Europa, ſcapi florigeri primo vere erumpunt, quos dein folia excipiunt.

Planta relaxans & emolliens, ab omni tempore tuſſientibus fuit commendata. Fumus foliorum, per fiſtulam fumiſugam ore hauſtus, ad odontalgiam laudatur.

* *Aqua deſtillata* Val. Cord. iners omnino: * *Conſerva* Val. Cord. * *Syrupum* Noſtrates, præeunte Schroeder, ex tota planta, Pariſini & Wurtembergenſes ex floribus jubent parare: * *Loch de Farfara* Auguſt. bonum medicamentum demulcens, ad affectus pectoris cochleatim exhibetur.

Verbascum, φλόμος, φλόνος, *Thapſus Barbatus* Lat. Barb. *Bouillon blanc*, *Wollkraut*. Folia & Flores recipimus.

* *Folia* ſunt longa, acuminata, utrinque tomento obſeſſa, ſapore leniter adſtringente prædita.

Flores aſſervantur calice exemti, rotati, quinquefidi, leni & ſuavi odore inſtructi, ſapore dulci.

Verbascum. Corolla rotata, irregulariter quinquefida, calice quinquefido nixa, iſanthera, monogyna & capſula biloculari gaudet: *Thapſus* L. Blacwell 502. foliis decurrentibus diſtinguitur.

Occurrit per omnem Europam.

Aquam, à floribus odoratam deſtillare, eoſdem aliquid Olei odorati fundere, eorum ſuccum ſaccharum dare, eoſdem ultra $\frac{1}{2}$ Extracti ſuavi odore & ſapore inſtructi largiri, folia autem ſimilis Extracti amaricantis $\frac{1}{3}$ fere fundere, vidi cum RISLER. Conſentit NEUMANN ratione Extracti ex floribus, qui $\frac{3}{8}$ Extracti ſpirituoſi dulcis, & ex foliis $\frac{3}{8}$ fere Extracti aquoſi, $\frac{2}{16}$ autem ſpirituoſi obtinuit.

Flores præcipue ſcopo demulcendi & relaxandi adhibentur, & inter nos ſaltem in frequentiſſimo uſu ad affectus pectoris ſunt, ſed probe cavendum, ne tomentum calicibus adhærens fauces irritet, & ne ultra juſtum temporis modum infuſio protrahatur, unde quippe plurimum gratiæ perditur. Decocto ad phtiſin pulmonalem hominum æque ac brutorum utuntur in Norwegia teſte LIE. Iidem etiam cum ſucceſſu ad clyſmata emollientia & ſopientia adhibentur.

Oleum per Inſolationem ſeu Liquamen MATTHIOL. relaxandi ſcopo, hæmorrhoidibus applicatur: *Oleum per Infuſionem* SCHROEDER.

β. ANIMALIA.

AXUNGIA vid. *Nutrientia Animalia.*

BUTYRUM vid. *Bos.*

EBUR, ἔλεφας, *Ivoire*, *Helfenbein*. Hoc nomine veniunt dentes Elephantis laniarii, quorum ab utroque proboſcidis latere unus, ex maxilla ſuperiori eminet, varia magnitudine præditi, quæ ut plurimum ad quinque pedes accedit, exempla centum librarum pondus excedentium apud Auctores occurrunt, & decem pedes longitudine æquantium; albiſſimi ſunt, ſed ſenio luteſcunt, reſimi, baſi, ubi alveolo inhærebant, latiſſimi ſunt, ſtrias habent & cavitate conoi-

dea exſculpuntur, cujus axis non raro pedis longitudinem excedit.

Elephas L. Animal quadrupes, dentibus molaribus & caninis, nec non proboſcide inſtructum.

In Africa & Aſia Meridionali occurrit.

$\frac{1}{12}$ Gelatinæ ſiccæ inde obtinui, GEOFFROI $\frac{5}{16}$ præ gelatina Cornu Cervi minus cohærentis, NEUMANN $\frac{1}{6}$ gelatinæ ſiccæ, $\frac{1}{80}$ Extracti ſpirituoſi, ſpiritus urinoſi $\frac{1}{3}$ fere, Olei empyreumatici $\frac{1}{24}$ & $\frac{1}{8}$ ſalis volatilis inde ſeperavit.

DIOSCORIDES Ebur ab adſtringendi virtute laudat; quam autem neque ejus in linguam effectus, nec ulla obſervatio probat; labentibus demum in Europa litteris crebrius cœpit in uſum trahi, & per omnia illa ſecula, quibus non tam ex Natura, quam ex ingenio de viribus medicamentorum ſtatuebant, multum ad morbos capitis & cordis, nec non ad hæmorrhagias commendabatur; hodie non alias, quam quas ab omni oſſe, ratione gelatinæ, qua ſcatent, expectamus vires, ab eo nobis promittimus, ut plurimum cum Cornu Cervi præſcribitur, quo quidem magis albam, ſed parciorem omnino gelatinam fovet.

* *Raſura* * *Ebur uſtum* peſſime a Latino-Barbaris *Spodium* dictum, qua quippe voce, Græci Cadmiam fornacum, Arabes varias ſubſtantias, nunquam autem Ebur uſtum indigitarunt, de albo valent, quæ de Cornu Cervi uſto dixi, cur autem ab Ebore uſto nigro aliæ quam ab omni reliquo carbone, vires debeant expectari, non video: * *Ebur ſine igne præparatum* pari paſſu cum Cornu Cervi cognomine ambulat.

* *Ebur foſſile*, ἔλεφας ὀρυκτὸς, quod abſurde omnino *Unicornu* ſolent appellare, in officinas quoque recipiunt, occurrunt de eo interdum integri dentes, interdum eorum modo fruſta, ut plurimum extus nigro aut gryſeo cortice obducta, intus continent ſubſtantiam oſſeam, quæ per aerem, aquam &c. in ſtrata

variæ magnitudinis reſoluta eſt, albiſſima, cum acidis effervescens, calcarea.

Repertum eſt hoc Ebur in variis per Europam regionibus, talibus quoque, & quidem ſat copioſe, ad quas nulli unquam elephantes pervenerunt, non raro in Rheno occurrunt, in quo ſæpius etiam horum animalium dentes molares reperiuntur. Cum nihil interſit, os quoddam, ſive calore fornacis brevi tempore, ſive aliis injuriis externis poſt longam demum ætatem, in naturam calcis vertatur, hinc Ebur foſſile ab illo quod uſtum dicitur, ratione virium medicatarum non differt, quicquid etiam luxurians medii ævi Medicorum ingenium ſudoriferæ, cordialis &c. virtutis, illi adſcripſerit.

*HIPPOPOTAMI Dentes, *Dents du Cheval Marin*, *Wallroſszähne* a baſi ad apicem uſque incurvi ſunt, & parum anguſtati, duorum circiter pollicum diametrum habent, lineis longitudinalibus curvaturæ parallelis diſtinguuntur, quas ad baſin circulares ſecant, apex ſenſim in conum abit incurvum, cujus vertex aduncus eſt, apex totus albiſſimus, baſis terminatur cavitate conoidea, aliquot pollices longa. Hi dentes ſunt laniarii prominentes.

HIPPOPOTAMUS L. & BRISSON. Quadrupes, dentibus inciſoribus in utraque maxilla, pedibus quatuor ungulatis antice & poſtice gaudet.

In Nilo & fluviis Aſiæ obtinet.

$\frac{1}{8}$ Extracti aquoſi tenaciſſimi, ſalini NEUMANN inde obtinuit.

Dentes ſuperiori demum Seculo in uſus medicatos recepti fuerunt. Laudantur ad ſiſtendas hæmorrhagias & ſopiendos motus irregulares, has vires cum nulla fida obſervatio confirmaverit, hinc eorum uſus eviluit, æque ac molarium *Trichechi Manati* L. qui ſub nomine *Lapidum Manati* olim celebrabantur.

*ICHTYOCOLLA, ἰχθυοκόλλα, *Colle de Poiſſon*, *Hausblaas*. Proſtat ſub forma maſſarum cylindroidearum, in ſpiras convolutarum, evidenter ex laminis efformatarum, digitum circiter craſſarum, inſigni tenacitate inſtructarum, ſaporis & odoris expertium.

Fruſta alba, pellucida, non nimis craſſa eligenda, quo profundius flava ſunt, eo deteriora.

Colla, quæ ex variis piſcium generibus, Cetis, Aſellis &c. vulgari ac conſtanti præpari ſolet ratione hujus loci non eſt, qualis ichtyocolla Veterum fuit; genuina ex veſiculis aëreis omnium ACIPENSERIS L. generum, quarum tunicæ internæ argenteo ſplendore nitentes, convolvuntur & comprimuntur, ut ſibi invicem agglutinentur, & exſiccatæ dein commercium intrant, *Huſo* L. viliorem, *Sturio* L. mediam, *Ruthenus* L. optimam ſiſtit. Maximum Ichtyocollæ commercium ad Fanum St. Archangeli obtinet.

Ex Ichtyocolla NEUMANN ultra $\frac{1}{2}$ ſpiritus urinoſi, $\frac{3}{6}$ Olei empyreumatici, $\frac{1}{16}$ ſalis volatilis obtinuit.

Tota in aqua diſſolvitur & eidem viſcedinem affricat, ita ut ad vitra & vaſa porcellanea glutinanda poſſit adhiberi, filis ſericeis ſplendorem dat, vinis turbidis claritatem.

Menſtruis aquoſis diluta, demulcet & relaxat, hinc ad hæmorrhagias, diarrhœas &c. cum ſucceſſu exhibetur, FABRICIUS ab Ichtyocolla, ope aquæ in formam tenuioris gelatinæ redacta, cujus cochlear unum, jure dilutum, pro doſi exhibebatur, egregios in curanda dyſenteria effectus vidit. Clyſteribus demulcentibus quoque adjicitur.

LAC vid. *Bos*.

*LACERTA, σαῦρος, *Lezard*, *Eidex*. Animal amphibium, quatuor pedibus & cauda inſtructum.

Lacerta Agilis L. Caudam verticillatam habet, longam, ſquammas acutas, collare ſubtus majoribus

efformatum ſquammis, pedes pentadactylos, & digitos unguiculatos.

Occurrit in omni Europa, frequentius in Meridionali.

Vulnerariæ ipſi vulgo adſcribuntur vires, quas autem non aliter quam emolliendo, & hinc ſuppurationem promovendo, videtur edere.

* *Oleum infuſum* BRASSAVOL. Noſtrates, præeunte ZWOELFFER, pro illo parando, jubent oleum nucum recipi, refert hic Auctor, hoc medicamentum tanquam ſummum ad hernias remedium fuiſſe adhibitum.

MEDULLA vid. *Bos.*

OESYPUS vid. *Ovis.*

OVORUM ALBUMEN & VITELLUS v. *Gallus.*

SEBUM vid. *Bos.*

SPERMA CETI Lat. Barb. *Blanc de Baleine, Wallrath.* Eſt ſubſtantia alba, pinguis, proprio odore & ſapore inſtructa, quæ ſub forma fruſtorum ſiccorum, ſplendore quodam inſtructorum, e lamellis compoſitorum ad nos adducitur.

Fruſta vel leviſſima flavedine tincta, aut rancorem ſpirantia, debent rejici.

Deſumitur ex vario *Balænarum* ſive *Cetorum* Auctorum genere, præcipue ex *PHYSETERE*, qui dentes in maxilla inferiore habet, *Macrocephalo* L. *Cachalot* BRISSON, dorſo impinni & fiſtula in cervice gaudet, ſed obtinetur quoque ex *Catodone* L. dorſo impinni & fiſtula in roſtro diſtincto, ex *Micrope* L. pinna dorſali & dentibus acutis inſtructo, & ex *Curſione* L. qui ab antecedente apice dentium plano differt.

Omnes Oceanum ſeptentrionalem inhabitant, maxime inter Norwegiam & Americam.

Efformatur Sperma Ceti in propriis cerebri cavitatibus, quarum ad octo & viginti uſque occurrunt, in proprio præterea canali, qui omnem ſpinæ longi-

tudinem legit; dum in piſce continetur, formam olei habet, mox autem poſtquam inde deſumtum eſt, in formam floccorum nivis denſatur, idem interdum mari innatare obſervatur, quando ex animali putredine reſoluto ſecedit, & inde denominationis ratio ſurrexit; pinguedo hæc ex animali deſumta, aqua, a ſanguine & encephali portionibus, quæ ei adhærere ſolent, nec non coli ope, per quod liquata trajicitur, depuratur, committitur deinde prælo, ut oleum peregrinum, quod ipſi accrevit, inde exprimatur, oleum quod preli vires eluſit per lixivium cauſticum aufertur, & ut hoc melius in ſubſtantiam ab expreſſione reſiduam agere poſſit, hæc in fruſta diſſecatur, ſperma ceti hac ratione optime depuratum ſole & acre exſiccatur.

Notatu dignum eſt quod hæc pinguedo cum alcali fixo non poſſit uniri, & quod, obſervante NEUMANN, tota ex retorta deſtillet, conſiſtentiam fluidiorem, ſed vix veſtigium empyreumaticis induat.

Oleorum unguinoſorum vires habet, cum ſucceſſu, relaxante, demulcente & antiſpaſmodico ſcopo ad morbos pectoris, inteſtinorum, viarum urinariarum adhibetur; extus egregie ad fiſſuras & lac inſpiſſatum attenuandum in uſum trahitur; recte jam LANG a ſpermate ceti intus aſſumto, ut grumos ſanguinis diſſolvat, fruſtra expectari monet.

Datur ad drachmam unam pro doſi cum aliquo ſapone.

Emplaſtrum de Spermate Ceti MYNSICHT. Wurtembergenſes Galbani rationem imminuunt, Pariſini illud totum omittunt. Optime mammis a lacte induratis imponitur.

2. FOSSILE.

AQUA (§. 21.)

Cap. IV.

IRRITANTIA.

§. 38.

Irritantia appellamus medicamenta, quæ efficiunt, ut fibræ motrices corporis humani in fortiores motus agantur: ſit hoc 1) dum irritabilitas fibris propria augetur, hujus autem ratio, adhuc nobis incognita, quomodo illa immediate poſſit intendi, indicare vetat, cum autem evictum ſit, eam cum vi nervea ita nexam eſſe, ut hac aucta, ipſa quoque intendatur, hinc *Fragrantia* (§. 29.) huc pertinent: 2) dum ſtimulus fortior, quam cui a Natura aptatæ ſunt, fibris applicatur, medicamenta hac ratione agentia, *Acrium* nomine ſolent venire, ea ſi ita valide agunt, ut partes fibræ, ob nimiam contractionem e nexu ſolvantur; aut ſi virtute menſtrua, qua pollent, ſolida diſſolvunt, *Rodentia* appellantur.

§. 39.

Cum irritantia actionem ſolidorum augeant, ab hoc autem motus æque, ac impetus humorum pendeat, hinc illa ſemper efficiunt, ut ad partem, cui applicantur, affluxus humorum copioſior fiat, & pro hujus vario gradu, diverſi obtineant effectus; illa quæ faciunt, ut ſanguis vaſa minorum ordinum ſubeat, vel etiam in celluloſam effundatur, φοινιγμοὶ, *Rubefacientia* dicuntur, cum autem epidermidem a cute ſecedere, & humorem in intervallum hac ratione efformatum, colligi faciunt, ἐκδόρια, *Veſicantia* appellantur; Acria quæ integumenta cum ipſa carne exedunt, καυστικὰ, *Adurentia*, *Exedentia* nominantur, & dum ſimpliciter partem rodunt καθαιρετικὰ, ſi autem humores effuſos in cruſtam

cogunt ἐχαρωτικὰ, & quando parti putredinem affricant σηπτικὰ. Quando irritantium ope, materiam peregrinam ad certum locum evocare, aut humoribus in quadam parte ſtagnantibus novum impetum dare animus eſt, *Attrahentia* vel ἐπισπαστικὰ appellantur, eadem, dum impetum humorum a trunco & ramis internis avertunt, *Derivantia* dicuntur, *Revelientia* autem, quando eorum ope quantitatem motus ſanguinis in alterutra Aorta refrænare tentamus. Illud præterea adhuc noto, quod rubefacientia majori doſi adhibita, veſicantium & cauſticorum effectus edant, & quod minor ratio cauſticorum, veſicantes modo aut rubefacientes vires habeat.

§. 40.

Indicantur Irritantia in omni torpore fibrarum, & morbis inde oriundis; acria extus præcipue applicantur, & egregios effectus præſtant in ægritudinibus, quæ a congeſtionibus humorum ad partes nobiliores ſurgunt, dum illos ad externa alliciendo, ab his avocant, hinc jam Celsus in inflammationibus pectoris, epiſpaſtica externo pectori imponi juſſit, cujus medendi rationis præſtantiam, etiam innumeris graviſſimorum Practicorum obſervatis recentior ætas confirmavit; ad hæc ipſa medicamenta *Urticationes* quoque, *Fuſtigationes*, *Fonticuli*. *Setacea*, *Scarificationes*, *Uſtiones* ſeu *Cauteria actualia* pertinent, nec male huc *Electricæ concuſſiones* videntur eſſe referendæ; acria præterea, dum efficiuut, ut humores majori impetu per vaſa partis, cui applicantur, moveantur, a materie ſpiſſa in minimis maxime vaſis hærente, nec non ab his ipſis collapſis quoque indicantur, in paralyſi & atrophia cum magno ſucceſſu adhibentur; cum etiam evictum ſit, una parte fortius irritata, reliquas validius quoque ſe conſtrin-

gere, hinc ad hæc medicamenta in languore virium, maxime in febribus nervoſis, & illis ubi coctio & criſis promoveri jubentur, prudenter omnino recurri, eluceſcit.

§. 41.

Interne, nonniſi mitiora irritantia locum habent, ea tunc quoque debent exulare, quando ab aucto motu humorum aliquod periculum metuendum, nec non cum primæ viæ inflammatæ, excoriatæ, ſpaſmo conſtrictæ ſunt; acria, nonniſi cicurata, aut ſub minima doſi debent exhiberi, tanquam emetica draſtica agunt, & ſi doſi majori dantur, tanquam venena rodentia graviſſima ſymptomata excitant & hominem occidunt, ſi autem exigua adeo quantitate, ut ventriculum ſubvertere nequeant, validiſſime humores reſolvunt. Extus dum adhibentur, non debent applicari locis, ubi magna vaſa aut magni nervi decurrunt, vel ubi tenuis modo celluloſa integumentis ſubjacet, nec in uſum trahenda, cum vaſa ſanguine turgent, probe quoque cavendum, ne irritatio, quam cauſantur, in tempus paroxyſmi febrium cadat. Quibus cautelis cauſtica locum habeant, Chirurgia tradit. Id tandem adhuc addendum duco, noſtris temporibus Rubefacientia & veſicantia creberrime in uſum trahi in morbis internis, ubi Veteres Cauſtica, Scarificationes, Cucurbitulas præceperunt.

a) VEGETABILIA.

ARMORACIA vid. *Olera*.

AROMATA (§. 25.)

ARUM, ἄρον. Eſt Radix tuberoſa, alba, rotunda, farinacea, recens acerrima, exſiccata, paulo mitiorem ſaporem habet, odorem nullum; ab eadem pro uſi-

bus pharmaceuticis exſiccanda, cuticulam externam ſolent auferre.

Arum. Corolla gaudet auriculam referente, conoidea, uno latere aperto, altero concavo, partibus genitalibus ſummo pedunculo, in corollam recepto, inſidentibus, polyanthera, polygyna, fructibus baccatis: *Maculatum* L. BLACWELL 228. Habitu acauli & foliis haſtatis diſtinguitur.

Vulgatiſſima in Europa temperata planta, quæ non ultra Saxoniam aſcendit.

Radices vere, antequam flores erumpant, colligendæ.

Succus ex radicibus recentibus expreſſus, ſyrupum Violorum viridem reddit, ab omnibus acidis coagulatur, nec non a calore, inſpiſſatus dulciuſculus eſt: Radices recentes deſtillatæ ſpiritus urinoſi $\frac{2}{5}$, ammoniacalis $\frac{3}{10}$, olei empyreumatici $\frac{1}{60}$ exhibuerunt, exſiccatæ $\frac{1}{12}$ circiter Extracti ſpirituoſi nauſeoſe dulcis, ad $\frac{1}{3}$ uſque aquoſi dulcis & viſcidi dederunt, & aliquid Olei amari & acris, GESNER; Extracti reſinoſi $\frac{1}{24}$, aquoſi $\frac{3}{8}$ fere, NEUMANN; Extracti ſpirituoſi $\frac{1}{30}$, aquoſi $\frac{1}{4}$, CARTHEUSER.

Angli & Pictones has radices loco ſaponis ad mundanda lintea adhibent, RAJO & GEOFFROI teſtibus.

Radices, evidenti acrimonia & indole ſaponacea inſtructæ, ab omni tempore ad mucum attenuandum, valde laudatæ fuerunt, HIPPOCRATE præeunte, & omnino egregie faciunt ad eundem reſolvendum, & fibras, ut reſolutus excerni queat, incitandas; GESNER, MÜLLER, HORSTIUS obſervationes habent hoc ipſum confirmantes, quibus innumeræ, adhuc experientiæ accedunt, quæ ulterius evincunt eaſdem quoque optime ad morbos ventris, a muco aut debilitate fibrarum oriundos, adhiberi. Dantur ad drachmam dimidiam: Extus ab HIPPOCRATE abſtergendi ergo ulceribus jubentur inſpergi.

* *Rad. Ari cum Aceto præparata* HELMONT. * *Fæcula* ANGEL. SALÆ utrique pulvis præferendus: *Pulvis Stomachicus* BIRCKMANN, *Pulvis ad omnes Ventriculi affectiones mirabilis Birckmann.* QUERCETANI. *Pulvis Ari compoſitus* Pariſ. Egregium omnino ad morbos mucoſos pectoris & abdominis medicamentum, nec non ad obſtructiones viſcerum abdominalium, pulcherrimos effectus inde in variis ventriculi affectibus RIEDLIN vidit.

*CATAPUTIÆ SEMINA Lat. Barb. Eorum duo genera, Majus nimirum & Minus, in officinis occurrere ſolent.

Majus, καρπὸς τοῦ κρότωνος aut τοῦ κικέως, *Semen Ricini* Veter. *Semence de Chaſſe taupe*, *Purgierkorn.* Eſt ſemen ovatum, quod ſub cortice fragili, ſicco, nigro, lineis gryſeis pulchre variegato, medullam albam includit, acerrimo ſapore linguam ferientem.

RICINUS L. Habitu relativo monophyto, marium corolla quinquefida, fœminarum tripartita, illa polyandra, hac trigyna, capſula triloculari & aculeata gaudet: *Communis* L. Foliis palmatis & ſerratis diſtinguitur.

In Europa Meridionali & reliquis Orbis partibus occurrit.

Fundit $\frac{1}{3}$ circiter olei, urente acrimonia linguam & fauces ferientis.

GALENUS Semen purgantibus adſcribit, & oleum ejus, oleo olivarum magis detergens eſſe, aſſerit, MESUE ejus doſin ad grana ſeptem limitat, a medicamento, quod acrimonia ſua facile primas vias inflammare poſſet, prudentiores abſtinent. * Oleum inde expreſſum Veteres κίκινον dixerunt, teſtibus BANCROFT & FRASER, in America ad colicam Pictonum exhibetur; qui ultimus, illud quoque in affectibus nephriticis & dyſenteria cum ſucceſſu adhiberi, teſtatur, de eodem in colica, omni hora unum cochlear propinat, uſque

dum alvus ſolvatur, imo ejuſdem parvum cochlear infantibus, pro ducendo meconio optime dari, aſſerit.

Minus, καρποὶ τῆς λαθυρίδης, *Grains de l'Epurge*, *Springkörner* conſtituunt Grana prioribus multo minora, ovata, ſub cortice ſicco, litturis rufis variegato, medullam acerrimam, fauces inflammantem, includentia.

Euphorbia. Corollam tetrapetalam vel pentapetalam, cujus calicis laciniæ numero petalorum reſpondent, polyandram, trigynam habet & capſulam trilocularem, *Lathyrus* L. Umbella quadrifida agnoſcitur.

Maxime purgatoria hæc grana Galenus pronuntiat, medicamentum evidenter cauſticum ex praxi hodierna jure exulat.

Cepæ vid. *Olera*,

Cocculi Recent. Sunt Grana, quæ piſorum majorum magnitudinem habent, gryſea, rugoſa, ventricoſa, reniformia, non raro pedunculo ſuſtentata & quæ ſub cortice tenaci, nucleum amariſſimum & fervido ſapore linguam afficientem, includunt.

Menispermum. Planta relativa diphyta, calice diphyllo, ſuſtentat Corollam polypetalam vel polyantheram vel diſtylam, baccas monopyrenas maturat: *Cocculus* L. Blacwell 389. Foliis cordatis, retuſis, mucronatis diſtinguitur.

Creſcit in India.

Ruellius inter primos, Cocculorum mentionem fecit, quos primi Veneti Europæ intulerunt, eos venenatos apud homines effectus edere, nulla, quantum ego ſaltem novi, obſervatio probat, Rumph catharticos eſt expertus, apud nos nunquam ad uſus internos fuerunt adhibiti, eorum pulverem locis, quos pediculi infeſtant, inſpergere, nec non ad capiendos piſces eos recipere, in more habent, quippe qui inde vertigine corripi & ſupra aquam natare dicuntur.

* Col-

*Colchicum, κολχικὸν, *faule Fuden.* Radices exhibet bulboſas, multis ſquammis tectas, quæ rejiciendæ ſunt, cuticula propria flava eſt, magnitudo ad nucem juglandem accedit, noſtræ aliquem acrimoniæ ſenſum linguæ imprimunt, nequaquam inflammantem, cui quædam amarities juncta eſt. Cl. Cratchowill & Illuſtr. Haller nullam cauſticitatem deprehenderunt.

Colchicum, Corolla ſexfida, iſanthera, trigyna & capſula triloculari gaudet: *Autumnale* L. Foliis lanceolatis & flore diu ante folia erumpente diſtinguitur.

Creſcit in Europa temperatiore, ultra Saxoniam non aſcendit.

Has radices intus datas, funeſtos effectus ſecutos eſſe, plures Auctores aſſeruerunt & obſervationibus confirmarunt, quarum multas Ill. Haller collegit. Primus Goeriz ejus virtutes ad morbos ab obſtructis viſceribus oriundos recenſuit, Ill. Stoerck eas multis tentatis ſuffulciit, quibus Cl. Colin, Planchon &c. alias quoque addiderunt: Exhibetur vulgo Oxymel ex eis ſequenti ratione paratum: Radices recentes infunduntur per quadraginta & octo horas cum Aceti duodecuplo, infuſum cum mellis dupla ratione coquitur uſque dum nativa ipſi ſpiſſitudo reddita ſit, hujus medicamenti ſeſqui uncia, partitis vicibus de die datur hydropicis & cachecticis.

Quæ de radicum Colchici ſub forma amuleti uſurpati viribus, contra peſtem a quibuſdam Auctoribus ſunt allata, jure hodie ſpernuntur.

*Eruca, εὔζωνις, *Roquette, weiſer Senf, Rauken.* Semina exhibet, quæ minuta ſunt, rotunda, alba, leviter flavicantia, ſapore acriore inſtructa.

Sinapi, Corollam cruciformem, calice tetraphyllo ſuſtentatam, ſiliquam inferne toroſam, in longum cor-

nu terminatam edit: *Alba* L. ſiliquis hiſpidis & roſtro obliquo, longiſſimo diſtinguitur.

In Italia, Gallia, Anglia & Belgio ſponte creſcit, Noſtrates in agris colunt.

Apud nos & in Germania, ſecundum BRUNFELS, hoc ſemen recipitur, in aliis regionibus, *Semen Braſſicæ Erucæ* L. adhibent, quod rufum eſt & mitiorem ſaporem habet.

Semine Sinapeos minus acre, debiliores quoque quam illud vires habet.

EUPHORBIUM, Εὐφόρβιον. Proſtant hoc nomine grana variæ magnitudinis, figuræ plus minus rotundæ & angularis, coloris ex rufo flavicantis, ſaporis acerrimi, linguam rodentis, quæ accenſa ſuffitum non ingratum ſpirant.

Euphorbia Officinarum L. caule nudo, multangulari, aculeis geminatis agnoſcitur.

Habitat in Africa.

Æqua ratione, partes reſinoſas & gummoſas continet, acrimonia hæret in partibus reſinoſis. LEWIS. Extracti aquoſi $\frac{5}{8}$, totidem ſpirituoſi obtinuit NEUMANN.

A JUBA, qui non diu ante æram Chriſtianam vixit, repertum & in honorem ejus Medici denominatio facta eſt, illud cauſticæ virtutis eſſe, præeunte GALENO, omnes per omnem ætatem Medici ſtatuerunt, convulſiones periodicas ab eo ortas, obſervavit TULPIUS, hypercatharſin cum graviſſimis doloribus GULDENKLEE, dyſenteriam altero die lethalem ALEXANDER BENEDICTUS, licet itaque intus in morbis, ubi draſtica proficua fore reputantur, a quibuſdam commendetur, prudens Medicus nunquam ægrotos, ſuæ fidei commiſſos, graviſſimis ab eo metuendis periculis exponet. Extus interdum rubefacientibus & veſicantibus commiſcetur, a quibuſdam quoque ſternutatoriis adjicitur, ſed & hoc ſcopo nimis acre eſſe

videtur, BARTHOLINUS inde caput intumuiſſe & faciem cum faucibus inflammatam, inſequente ſtranguria, vidit; frequentiſſime, id quod inter Veteres jam obtinuit, pulvis ejus, oſſibus inſpergitur, quorum exfoliatio promovenda eſt, & nervis, quos deſtrui, indicatio jubet.

Succus, quo ſcatent, plurimæ *Euphorbiæ* L. ſpecies, eandem cum poſſideat ac ſuccus inſpiſſatus, de quo hactenus egi, acrimoniam, idem etiam de eo retinendum.

* *Oleum Euphorbii* Pariſ. ad imitationem GALENI parant Euphorbium oleo coquendo, Wurtembergenſes ſecundum MESUE, oleo etiam vinum adjiciunt. Attrahendi ergo, capiti & extremitatibus in morbis capitis frigidis & in paralyſi illinunt: * *Euphorbium Succo Citri correctum* QUERCETANI non videtur titulo reſpondere: * *Extractum Eſulæ* Wurtemberg. a validiſſimo cauſtico omnino abſtinemus.

MEZERÆUM nequaquam Arab. Θυμελαία, non DIOSCORID. forte Ejus χαμελαία, *Daphnoides* Veterum, *Laureola* Lat. Barb. *Bois gentil, Bois de Garou, Saint bois.* Cortices & Grana ejus recipimus.

Cortices ſunt tenues, ſtriati, rufeſcentes, ſapore valde acri inſtructi.

* *Grana*, quæ non bene κνίδειος καρπὸς, *Granum Cnidium* Veterum eſſe reputantur, rotunda ſunt, ad piſi magnitudinem accedunt, in brevem apicem educta, ſub cortice fuſco, ſtriato, fragili, nucleum oleoſum, flavicantem includunt, acerrimum.

DAPHNE. Corollam quadrifidam habet, diploſantheram, monogynam & baccam monopyrenam: *Mezeræum* L. BLACWELL 582. floribus ſubſeſſilibus, axillaribus, confertis, erectis, caulibus ramoſis & foliis lanceolatis, deciduis gaudet.

Creſcit per omnem Europam, præter maxime Meridionalem, occurrit adhuc in Gallo-Provincia & Agro Veronenſi.

Laureola L. ab antecedente, floribus nutantibus & viridibus differt.

In Europa temperata Anglia & Helvetia adhuc occurrit, impune noſtras hyemes fert.

Gnidium L. panicula nuda terminali, foliis lanceolatis, baſi anguſtioribus inſignitur.

Europæ Meridionalis civis.

Hanc ſpeciem Galli proprie *Garou* dicunt, & ejus corticem reliquis efficaciorem eſſe, contendit M. M. L** *Eſſais ſur les effets de l'ecorce de Garou.*

Pariſini duarum priorum ſpecierum folia recipiunt, ultimæ autem radicem.

Omnes harum plantarum partes inſigni gaudent acrimonia, TRAGUS, hac planta impoſtores multos ad orci fauces miſiſſe, monet; WEDEL adducit hydropicum hypercatharſi inde correptum & per ſex continuas ſeptimanas quotidie vomentem; a quatuor baccis comeſtis lethalem fere hypercatharſin & hyperemeſin vidit J. M. HOFFMANN, intolerabili oris & faucium æſtu ſtipatam, ſubſequente febre acuta & ſummo virium diſpendio, & tandem cuticulæ ab omni corpore ſeceſſu; a duodecim granis virginem purpuream animam evomuiſſe Ill. LINNÆUS teſtatur, a baccis comeſtis ardorem in lingua ad ſtomachum uſque, vomitum cum febre ardentiſſima, quæ preſſo pede ſubſequebatur, & tanto virium lapſu, ut mors in propinquo eſſe viſa fuerit, legimus in *Actis Helveticis.* Rationalis igitur Medicus omnino a medicamento ſumme periculoſo ſibi cavebit; nec ſe auctoritate HIPPOCRATIS excuſare tentabit, cum hæc grana a Gnidiis omnino diverſa ſint. Folia veſicas excitare, MATTHIOLUS monet, & idem de Radice notiſſimum eſſe, PETIT affirmat. Cortice, ab aliquot retro luſtris,

loco fonticuli in Gallia uti ſolent, quo omnino multo minora incommoda, & vix inferiores vires habet, hoc ſcopo, ſive recentis, ſive exſiccati, ope aceti flexilis redditi, fruſtum pollicem longum, & ſex circiter lineas latum, ſive bracchio ſive femori imponitur, ſive ſuris, linteo & faſcia continetur, ſurgit inde pruritus ſenſus, pars, quæ corticem habet, leviſſime inflammatur, & aquam fundit, altero mane removetur cortex, & ipſi folium hederæ, betæ, braſſicæ &c. ſubſtituitur, novum corticis fruſtum applicatur cuti, immediatæ contiguæ illi, quæ priore die aquam dimiſerat, & ita continuatur, uſque dum iterum ad primum locum perventum fuerit; reliqua hic obſervanda conveniunt cum eis, quæ circa fonticulos obtinere ſolent. Auctor ſupra citatus egregios ejus effectus in acrimonia humorum, pertinacius manus, glandulas, oculos afficiente, affectibus pectoris, doloribus capitis & lumborum, ſerpigine &c. adducit, inter nos quoque non pauca de ejus efficacia in morbis, quibus fonticuli alias conducere ſolent, exempla proſtant. Russel ex Corticis una uncia, cum aquæ libris duodecim ad remanentiam octo decocta, & quater de die ad uncias octo epota, in nodis venereis oſſium maxime, eximios effectus vidit.

Piper vid. *Aromata.*

Pyrethrum, πύρεθρον. Recipimus Radices, quæ aliquot pollices longæ ſunt, fibroſæ, ad caput vix incraſſatum rudimenta foliorum emittunt, gryſeæ, intus albæ, calamum craſſitie æquant, odore nullo, ſapore fervidiſſimo, linguam urente gaudent.

Anthemis Pyrethrum L. Blacwell 390. Caulibus ſimplicibus unifloris diſtinguitur.

Creſcit in Europa Meridionali & Africa Septentrionali. Colitur in Thuringia & ad Magdeburgum. Extracti reſinoſi acerrimi $\frac{1}{20}$, aquoſi acris $\frac{1}{4}$ largitur, Lewis. Neumann Extracti ſpirituoſi $\frac{1}{24}$,

aquoſi $\frac{5}{8}$ obtinuit; CARTHEUSER hujus $\frac{3}{8}$ fere, illius $\frac{1}{24}$.

Radices, quas ex regno Tunetano adducunt, craſſiores & acriores eſſe perhibent.

GALENO ſuadente, vel hodie adhuc in doloribus dentium rheumaticis maſticatur, ut humor peccans evocetur; Idem oleo, cum iis infuſo, ſpinam ante paroxyſmum febrilem inungi jubet, & eaſdem reſolutis & ſtupidis commendat.

* ROS SOLIS Rec. *Herbe de la Goutte, Sonnenthau.* Vegetabilis, cujus demum Seculo XVI Auctores mentionem faciunt, proſtant Folia exſiccata, parva, rotunda, hirſuta, rubra, margine fimbriato inſtructa, longioribus petiolis innixa, ſapore acriuſculo & adſtringente prædita, aqua cum eis cocta ſalinum & acrem, qui autem non adeo fortis eſt, acquirit ſaporem.

DROSERA. Corollam pentapetalam regularem habet, calice quinquefido ſuſtentatam, iſantheram, pentagynam & capſulam polyſpermam: *Rotundifolia* L. BLACWELL 432. foliis orbiculatis gaudet.

Creſcit in omni Europa.

Tribus Paracelſiſtica hanc plantam maximi facit, cum humorem, qui ſemper ex ejus folliculis exſudat, pro rore habuerint, & neſcio quas vires aſtrales, ipſi ineſſe ſomniaverint, phthiſicis eam maxime commendarunt; recentem cutim in veſiculas elevare DODONÆUS & C. BARTHOLINUS teſtantur, eam pabulum emortuale ovibus eſſe, BORRICHIUS aſſeverat, qui quoque obſervavit, aquam deſtillatam neutiquam flavam eſſe, ut Alchemici aſſeruerunt. Exſiccata planta reſolventes forſan vires edere poterit.

* *Syrupus ſimplex* Pariſ. * *Syrupus compoſitus* Eorundem in aſthmate humido poterit tentari.

SABADILLI SEMEN Rec. *Mexicaniſcher Laus-Saamen.* Conſtituitur a Folliculis oblongis, flavicantibus,

triloculeribus, in quibus Semina hærent nigra, acuta, fervidiſſimo ſapore linguam ferientia.

Planta unde deſumitur nos latet, affertur ex regno Mexicano.

Van der Beck anno 1727 hujus medicamenti mentionem fecit, acerrima ſubſtantia, hactenus vix ad alios uſus, quam ad necandos pediculos fuit adhibita, quo ſcopo ſive Axungia recipitur, ſive ſub forma pulveris inſpergitur, ſed inde aliquem maniacum evaſiſſe, apud Cl. Plenk lego. In affectibus nephritidis, ad drachmam unam intus ſumtum, profuiſſe, Ranson teſtatur.

Sinapi, Σίνηπι, *Moutarde*, *Senf*. Ejus aſſumimus Semina, parva, rotunda, rubra, acerrimo ſapore linguam vellicantia, & cum in pulverem reducta fuerint, etiam nares irritantia.

Sinapis nigra L. Blacwell 446. Siliquis quadratis, glabris, cornu recto minore, diſtinguitur.

Paſſim in Europa occurrit & colitur.

Sanguinem inde cogi Veratti monet; principia alcalina fundit. *Inſt. Chem.* Lac inde cogitur, Extracti ſpirituoſi amariuſculi & oleoſi $\frac{1}{16}$ largitur, aquoſum Extractum dulciuſculum eſt, oleum deſtillatum exhibet acerrimum, Lewis.

Pro reſolventibus humoribus ab Hippocratis ævo ſemper adhibebatur, optime, præeunte Columella, ad embammata recipitur, vel ratione a Joh. Bauhino indicata, ſapa conditum, cum carne comeditur, quia, viſcidum attenuando & fibras ſtimulando, appetitum excitat & digeſtionem juvat. Hydropem inde ſublatum, cum ſingulis diebus mane & veſpera unum ejus cochlear deglutiretur, Mead vidit, hypochondriacum curatum Illuſtris Haller ex *Galeria de Minerva* excitat. Ejus ad ſcorbutum efficacia, tam ex ordine botanico, ſub

quo comprehenditur, quam Rupellenſium exemplo, apud EUNDEM patet.

Extus crebro in uſu eſt, revellendi ergo, cum fermento panis, in paſtam redactum & plantis pedum applicatum, nec non ſcopo derivandi, in inflammationibus viſcerum.

* *Confectio* Wurtemb. * *Ungentum Epiſpaſticum alterum* Pariſ. varia fortius rodentia vehit, quæ minus bene forma diffluente adhibentur.

STAPHIS AGRIA, σαφὶς ἀγρία, *Uva taminea, herba pedicularia.* Nimis breves ſunt Veterum deſcriptiones, ut cum certitudine, qualem plantam his nominibus intellexerint, poſſimus ſtatuere. Hodie ita appellantur Semina, quæ ſunt ſubrotunda, inferne latiore baſi inſtructa, ſuperne apice contracto terminata, in facie compreſſa linea longitudinali diſtincta, ſub cortice rugoſo, nigro, nucleum oleoſum, albidum, amarum, acerrimum includunt.

Delphinium Staphis agria L. BLACWELL 265. Nectariis tetraphyllis, petalo brevioribus & foliis palmatis diſtinguitur.

Occurrit in Gallia Meridionali & reliqua Europa calida.

Alcohol omnem acrimoniam recipit. LEWIS. Olei unguinoſi ultra $\frac{3}{16}$, Extracti ſpirituoſi $\frac{1}{11}$ circiter, aquoſi $\frac{1}{5}$ fere NEUMANN obtinuit.

Canem inde convulſum & ejus primas vias inflammatas vidit HILLEFELD.

A medicamenti acerrimi uſu interno, omninò abſtinendum, nec tuto apophlegmatizantibus admiſcetur, cum os facile poſſet inflammari, olim ad phœnigmos recipiebatur, hodie unguentis contra pediculos adjicitur.

* TIGLIA GRANA Recent. *Pignons d'Indes, Purgirkörner.* Mediam inter utramque Cataputiam magnitudinem habent, obtuſe triangularia, una facie

plana inſtructa, ſub cortice nigro, flavo rufeſcente, variegato, includunt nucleum, eadem acrimonia ac nuclei cataputiarum inſtructum, tenerrima cuticula tectum.

Croton Tiglium L. Caule arboreo, foliis ovatis, glabris diſtinguitur.

Creſcit in India.

Ratione virium omnino cum ſeminibus Cataputiæ conveniunt, primus MONARDES eorum ſub nomine *Pinearum Purgantium* meminit.

β) ANIMALIA.

CANTHARIDES, κανθάριδες, ſunt inſecta corpore oblongo, toto viridi, aureo, capite duabus antennis nigris inſtructo, elythris viridibus, flexilibus, multis ſtriis diſtinctis & alis fuſcis prædita; ſingula tria circiter grana pondere æquant.

MELOE. Alas quatuor ſuperiores cruſtaceas, flexiles, antennas filiformes articulatas, caput gibbum, thoracem ſubrotundum, non marginatum habet: *Veſicatorius* L. elythris longitudine corporis alas tegentibus, corpore viridi & antennis nigris diſtinguitur.

Per omnem Europam occurrit, præter maxime Septentrionalem.

Artis noſtræ Patres non Veſicarium, ſed Cichorei Meloen nigrum, & cujus elythræ faſciis latis percurruntur, in uſum traxiſſe, poſt IMPERATUM, Ill. LINNÆUS evicit.

Varias arbores, liguſtra maxime, ſalices & fraxinos inhabitant, tempore meridiano ſeſe ſub terram condunt, Junio menſe maxime occurrunt & propagationi gentis proſpiciunt, hac peracta per omnem reliquum annum fruſtra quæruntur.

Arbores iſtas concutiendo colliguntur, & in clibano optime exſiccantur.

Tam aqua, quam ſpiritus vini earum vires proprias recipiunt. LEWIS. Extracti aquoſi $\frac{1}{4}$, ſpirituoſi $\frac{1}{16}$, JÆGER, Extracti aquoſi $\frac{1}{5}$ circiter, ſpirituoſi $\frac{1}{2}$ VERATTI, $\frac{1}{3}$ ſpiritus urinoſi, $\frac{1}{12}$ olei empyreumatici, ultra $\frac{1}{12}$ ſalis volatilis, Extracti aquoſi fere $\frac{1}{2}$, ultra $\frac{1}{5}$ ſpirituoſi NEUMANN, obtinuerunt. Extractum ſpirituoſum veſicas excitare, omnes conſentiunt, aquoſum nequaquam, VERATTI, ALEXANDER & NEUMANN, contrarium ſe expertum eſſe JÆGER aſſeverat. Salem volatilem nullas cantharidum vires poſſidere, poſt BORRICHIUM, ego iteratis experimentis vidi. Mihi ſpiritus urinoſi ultra $\frac{1}{5}$, olei empyreumatici ad $\frac{1}{61}$, ſalis volatilis $\frac{1}{8}$ exhibuerunt. Sanguinem a Cantharidibus cogi, VERATTI vidit.

Cantharides movendæ urinæ ergo, intus exhibuit GALENUS, & earum vim diureticam BARTHOLINUS, SPILENBERG, DE HELWIG, YONGE, WERLHOFF, obſervationibus confirmarunt, contra hydropem, ad icterum & reſeranda catamenia ab HIPPOCRATE commendantur; ſe eaſdem in aqua intercute cum ſucceſſu dediſſe, teſtantur WERLHOFF & WELSCH; hydrophobiæ, ad monitum AVICENNÆ, feliciter oppoſitæ leguntur a SPILENBERG, REIMANN & WERLHOFF; in gonorrhea curanda egregios earum effectus viderunt SACHS A LEVENHEIM, HANNÆUS, BARTHOLINUS, LISTER, WERLHOFF, MEAD, Cl. CUDDEN; medicamentum diureticum etiam, pro more, aphrodiſiacis eſt adſcriptum: in univerſum GREENFIELD multus eſt in commendando uſu interno horum inſectorum. Cum autem cantharides inſigni omnino acrimonia gaudeant, hinc doſi paulo majore aſſumti, viam alimentariam rodunt & inflammant, adſcripti hinc ab omni retro ætate venenis; ſed propria quoque, qua gaudent vi, humorum ad renes affluxum augendi, iſchurias, nephritides, mictum cruentum excitaſſe, obſervatum eſt. Cl. RUMPEL

plures obſervationes collegit circa noxa a cantharidibus intus ſumtis, præcipuæ earum apud CICERONEM, PLINIUM, LANG, HILDANUM, FORESTUM, BONETTUM, GULDENKLEE, PARÉ, LENTILIUM, Ill. LINNÆUM &c. occurrunt. HIPPOCRATES tres ad quatuor, ablatis capitibus, pedibus & alis, tanquam partibus minus efficacibus, commendat pro doſi, id quod, notante BRASSAVOLA, ſex vel octo grana æquat; circa medicamentum heroicum optime placet WERLHOFFI ratio, qui granum unum, una vice dedit, & id quovis quadrihorio repetiit.

Extus ad decem granorum doſin ab HIPPOCRATE, ad peſſaria, in menſibus obſtructis, ſuffocatione hyſterica & hydrope adhibebantur, eaſdem, veſicas excitandi ergo, primum ARETÆUM adhibuiſſe, LE CLERC monet, ut ab earum applicatione ſurgentes dolores & inflammatio minuantur, eaſdem vehiculo emolliente excipere, illiſque camphoram adjicere ſolent, ſed cum etiam extus applicatæ non raro evidenter in renes agere obſerventur, & juſto major earum quantitas & dolores nimios & ulcerationem nimis magnam excitare queat, hinc etiam, dum extus imponuntur, juſtus earum modus ſervandus eſt, qui nunquam drachmam dimidiam debet excedere, pro ægri ætate, temperamento, morbo &c. etiam non raro imminuendus; minus hinc placet mos, quo unum emplaſtrum veſicatorium officinale habent, quod indiſcriminatim omnibus & in omni caſu adhibetur, omnino Medici monendi, ut, quoties tali medicamento opus habent, juſtam doſin cum aliquo emplaſtro emolliente officinali & quadam camphoræ portione ex tempore miſceri jubeant, & cum prudentiſſime licet cuti admotæ, tamen non raro ſpaſmos in renibus excitent, nunquam in morbis, ubi hæc viſcera laborant, debent in uſum trahi, atque ſemper ad manus

ſint medicamenta, quæ ſpaſmos excitatos valeant ſopire, neceſſe eſt.

Emplaſtrum Epiſpaſticum Pariſ. *Veſicatorium* Wurtemb. & Noſtrat. Ultimi Auguſtanos ſequuntur, qui ſine neceſſitate prolixiorem præſcriptionem habent, $\frac{1}{4}$ Cantharidum recipiunt, Wurtembergenſium compoſitio ſe commendat ſimplicitate, earum $\frac{1}{5}$ circiter vehit, Pariſina propius ad dropaces Veterum accedit, Cantharidum $\frac{1}{5}$ circiter, & $\frac{1}{40}$ Euphorbii continet, nec Camphoram habet. DICKSON & FOTHERGILL varias obſervationes habent de hujus emplaſtri oſſi ſacro impoſiti, efficacia ad incontinentiam urinæ curandam: * *Paſta Epiſpaſtica* Pariſ. formatur a Cantharidibus, quintuplo circiter fermenti panis exceptis; hac ratione in Italia maxime veſicas excitant, illa inter nos apud ruricolas interdum obtinet: * *Unguentum Epiſpaſticum* Pariſ. minus laudandum, cum unguenta ſe facile nimis diffundant: * *Tinctura Cantharidum* Edinburg. præter cantharides etiam alia medicamenta valide in renes agentia, & quæ humores valde commovent, vehit, hinc ego eam ad gonorrhœam, ad quam multum extollitur, nollem adhibere.

* FORMICA, *μύρμος*, *μύρμηξ*, *Fourmi*, *Ameiſe*. Eſt Inſectum parvum, oblongum, ſex pedibus inſtructum & duabus antennis, totum exiguis pilis obſeſſum, colore ſive nigro ſive rufo inſtructum, ejus larva eſt cylindroidea, albo colore gaudet, & vulgo ſub nomine ovi ſolet venire, *Rufa*, *Fuſca*, *Nigra* L. in uſum trahuntur, ſquammula thoraci & abdomini interjecta gaudent, mares & fœminæ quatuor alis membranaceis inſtruuntur.

Formicas acido ſcatere docet formicetorum odor, dolor & ardor, quo afficitur manus illis immiſſa, analyſis chemica denique.

Obtinui inde ſpiritus acidi $\frac{3}{8}$, alcalini ultra $\frac{1}{5}$, olei empyreumatici $\frac{1}{43}$. NEUMANN autem ſpiritus acidi $\frac{5}{11}$, urinoſi ultra $\frac{1}{4}$, olei empyreumatici $\frac{1}{8}$ allegat, qui quoque Oleum odoratum accepit, & MARGGRAFF Oleum unguinoſum.

Recentior demum ætas formicas in uſum recepit, per ſe nunquam adhibentur, formiceta ſacculo incluſa applicant partibus, quas irritare volunt, maxime membris paralyticis, aut balneis adjiciunt.

**Aqua Magnanimitatis* KUNRATH variis aromatibus, ad præſcriptum HOFFMANN, inſtructa proſtat, quæ de ejus vi heroes audaces reddendi prædicantur, noſtris temporibus nauſeam movent, nec multum ejus virtuti aphrodiſiacæ prudentiores tribuunt, extus roborandi ergo poterit adhiberi & ad membra paralytica præſtare videtur *Spiritu Formicarum* Hamburg. qui etiam in frequenti uſu eſt ad membra rheumatica: *Ol. Infuſ.* NIC. PRÆP. ſtimulandi ergo adhibetur, ipſi omnino oleum ex formicis expreſſum videtur præferendum eſſe.

* SCORPIUS, σκόρπιος. Hoc nomine recipitur inter nos animal parvum, quod raro ad pollicarem magnitudinem aſcendit, & cujus fronti utrinque una antenna adhæret, ex variis articulis conſtans, in appendicem, quæ chela eſt, terminata, cauda inſtructum ex articulis efformata, & in aculeum arcuatum abiens. Ad nos juniores, qui vix aliquot lineas æquant, ex Italia afferuntur, & hos oleo olivarum conditos Pharmacopolæ aſſervant, colorem argenteum habere ſolent, quia juniores ad nos mittuntur, adulti enim has exuvias depoſuerunt, & colorem rufum & fuſcum habent.

SCORPIUS habitu aptero, antennis cheliformibus & cauda aculeata gaudet: *Europæus* L. non audeo ejus characterem ſpecificum determinare, cum Illuſtr. LINNÆUS pectinibus varium numerum dentium ad-

ſcribat, & accuratiſſimus ROESEL etiam pauciores numeret.

Scorpium, animal venenatum eſſe, & ejus ictum occidere, vulgo perhibent, Europæum autem non venenatum eſſe, PLINIUS jam monet, & obſervationibus confirmant REDI, FALLOPIUS, VALISNERI, MAUPERTUIS & MORGAGNI qui juſtiſſime aſſerit, ſymptomata, quæ a morſu ſcorpionum orta fuiſſe leguntur, ſive ſoli imaginationi, timore turbatæ deberi, ſive quod caſu, ictus aliquem grandiorem nervum tetigerit. Scorpiones autem Orientales omnino venenum vehere, itineraria docent, & Græcorum æque ac Arabum obſervata.

Oleum Scorpionum ſimplex MESUE, & vulgare ad ictum ſcorpionum remedium eſſe reputatur, & omni veneno, ipſi quoque peſti, auxilio eſſe, creditum fuit, id quod ſe aliquoties expertum eſſe, MONARDES non erubeſcit affirmare, regioni lumbari illitum, aut urethræ injectum, calculum renum & veſicæ frangere ſomniarunt Arabes. * *Oleum compoſitum* MATTHIOLI abſurda compoſitio.

VIPERA, ἐχίδνη. Eſt Serpentis genus, quod ut plurimum pollicem craſſum & ſeſquipedem longum eſt, cervice parva & anguſta, & capite compreſſo gaudet, cauda tereti, dorſo flaveſcente & cujus medium ſquammæ rhomboideæ gryſeæ, maculis nigris notatæ, in catenam quaſi ordinatæ diſtinguunt, latera utrinque alba ſunt, venter totus ſcutis tranſverſalibus nigris tectus eſt, cauda conica acute terminatur, odore proprio gaudet, ſapore nullo.

Pro variis regionibus variæ *COLUBRI*, qui ſcutis abdominalibus & ſquammis ſubcaudalibus gaudet, ſpecies adhibentur, cum numerus ſcutorum incertus ſit, cum KLEIN ſpecies, quæ proprie Viperæ dicuntur, dentibus ganglymoideis, & ſingulas, habitu &

colore diſtinguere, erit conſultum. *Berus* L. fuſco-caneſcens eſt & linea dorſali atra, repando-dentata inſtruitur. Paſſim in Europa etiam in Suecia occurrit, nos, cum Alſatia nullos habeat, ex Helvetia vel Comitatu Burgundiæ eos accerſimus: *Vipera* L. corpore in medio craſſiore, fere quadrato, abdomine albo, dorſo ex ferrugineo albo, maculis intenſius ferrugineis notato, diſtinguitur. Ex Ægypto Venetias mitti, pro paranda theriaca, teſtatur HASSELQUIST, LOEFLING autem monet, in Hiſpania adhiberi *Ammodytem* L. cujus caput exiguæ ſquammulæ tegunt, cauda perbrevis eſt & roſtrum inſtar cornu erectum.

Gelatinæ $\frac{1}{4}$ virideſcentis, pellucidæ, jucundiſſimæ obtinuit BECCARI, qui etiam vidit Jus Viperarum, ſeri coagulum morari. HOMBERG $\frac{2}{3}$ circiter ſpiritus urinoſi, $\frac{1}{7}$ Olei, $\frac{1}{29}$ ſalis volatilis inde elicuit; Ego $\frac{1}{16}$ gelatinæ ſiccæ, $\frac{1}{5}$ ſpiritus alcalini, $\frac{1}{64}$ Olei, $\frac{1}{8}$ ſalis volatilis nactus ſum.

Viperæ ictum homini mortem inferre, nullo non tempore notum fuit, MEAD, quo nemo accuratius phœnomena, hunc ictum excipientia, deſcripſit, ex eo dolorem acutum in parte vulnerata ſurgere & tumorem, primo inflammatorium, deinde gangrænodeum, qui gradatim ad partes vicinas ſerpit, inſequi affectus cordis, qui ſemper gangrænam ſolent comitari, ventriculum bilioſa per vomitum ejicere, colorem icteritium per omne corpus diffundi, de quo tamen aliæ obſervationes tacent, monet. Quid ſit id ipſum, quod adeo pernicioſum reddit viperæ morſum, nec dum liquet, illud in veſicula retro dentes hærere, poſt ABBATIUM vulgo tradere ſolent, ſed patet REDI & MEAD experimentis, liquorem in hac veſicula hærentem neutiquam venenatum eſſe, ſed talem demum evadere, quando vulneri inſtillatur.

Primus NICANDER, viperas medicamento cuidam contra venenum adjecit, eas in famoſum ſuum antidotum recepit ANDROMACHUS, & illud etiam ab eo denominavit, inde per longum tempus viperas medicamentis contra venena facientibus annumerarunt, virtutem vana theoria nixam, nulla experientia confirmavit; magis autem liquet, earundem efficacia, morbis cutaneis, etiam graviſſimis, medendi a MUSA apud PLINIUM, GALENO, ARETÆO, RHASES, GATINARIA, PORPHYRIO, MEAD & Cl. HAEN laudata & obſervationibus probata, præter hæc, duo ultimi egregii Medici viderunt, inde non levem opem afferri etiam ulceribus internis. Primi, qui viperas hominibus exhibuerunt Medici, eas ex aqua coctas, in modum piſcium edendas propinarunt; medii ævi Auctores, ridendo omnino conſilio, eaſdem gentis gallinaceæ pabulo adjecerunt, & ita paſta animalia aſſumi juſſerunt; optima ratio eſt, quando vipera, unde caput & caudam rejicere ſolent, cum carne fere deſtituantur, in fruſta ſecta, cum juris pulli libris duabus ad remanentiam libræ unius coquitur, colatura mane aſſumitur, & talis juris uſus per tres ſeptimanas continuatur; interdum etiam adhuc alia medicamenta indicationi reſpondentia, juri ſolent addere.

Axungia eſt unguinoſa, conſiſtentiam olei ſpiſſiuſculi & colorem flavum habet, a PLATEARIO ad paralyſin, a LUDOVICI, WEDEL & SLOANE ad oculorum puſtulas & profunda ulcera multum commendatur.

* *Pulvis Viperarum* Pariſini, præeunte MICHAEL DE FABIIS, truncos, corda & jecinora in pulverem redigunt, Wurtemberg. ſolos truncos: *Sal volatilis* WEPFER, magnarum litium inter TACHENIUM & ZWOELFFER auctor, vix aliquid proprii præ aliis congeneribus videtur habere: * *Spiritus* Pariſ. * *Oleum* Pariſ. *Jus* & * *Gelatina* ſemper recentia debent parari:

* *Syru-*

* *Syrupus de Viperis roborans* Pariſ. vires roborantes ab aromatibus habet: * *Trochiſci de Vipera* GALEN. unice pro paranda Theriaca aſſervantur.

Viperis interdum ſerpentes ſubſtituunt, a quorum tamen * *Exuviis* & * *Axungia*, quæ officinales ſunt, nihil proprii expecto.

γ. FOSSILIA.

ARSENICUM Latin. Barbar. Eſt ſubſtantia ſalina, quæ ſi pura eſt, albo colore gaudet, linguæ levem acrem ſaporem imprimit, debita ratione fuſa in formam ſemimetallicam, colore, qui plumbeo magis nigricat, inſtructam abit, volatilis, ſupra carbones in fumum album, qui allium redolet, reſolvitur, cupro maculam albam affricat, in omnibus menſtruis, ipſa aqua quoque, notante jam WEPFER, ſolubilis.

Reperitur Arſenicum I. Nativum, 1) ſub forma mineræ A. ex ſquammis ſibi invicem incumbentibus efformatæ, *Arſenicum teſtaceum* L. *Cobaltum teſtaceum* Auctorum. B. ex fibris paralele decurrentibus, friabilibus, *Arſenicum nativum friabile & poroſum* CRONST. *Arſenicum nigrum* WALLER. *Fliegenſtein.* 2) ſub forma terræ, *Calx Arſenici nativa* CRONST. *Terra Arſenicalis* WALLER. *Schwaben.* 3) ſub forma cryſtallorum albarum, *Arſenicum nudum* L. II. Cum aliis ſubſtantiis in proprias glebas concretum, 1) lapideas A. flavas ἀῤῥενικὸν, ἀρσενικὸν, *Auripigmentum* Veterum & Recentiorum, *Arſenicum Sandaracha* L. *Orpiment.* B. rubras σανδαράχη, *Sandaracha* Veterum, *Rauſchgelb*, utrumque ſulphur vehere evictum eſt. 2) mineras, in quibus A. metallis adhæret, paſſim dictas B. Cobalto unitum in variis hujus ſpeciebus, C. cum Niccolo. *Cuprum Nicolai, Kupfernickel, Cuprum Nickelum* L.

Occurrit ubique per Europam.

Quomodo in Saxonia Arſenicum ex mineris colligatur, & ut album evadat, depuretur, recenſet ROESEL, nec alia ratione quam depuratum ſolet in uſum recipi.

Arſenicum album, cujus prima mentio apud AVICENNAM occurrit, vires inſigniter rodentes edere, ab eodem etiam parcius aſſumto, ſummos per ventrem dolores, intumeſcentiam abdominis, nec raro lividum colorem hinc inde per habitum corporis ſurgere, gangræna tandem & convulſionibus mori homines, vel nimis frequentes experientiæ docuerunt, ex innumeris obſervatoribus WEPFER, MÜLLER, HOFFMANN, WOLFF, ETTMÜLLER, HENCKEL, STAHL, BONETTUM, FORESTUM, GULDENKLEE, SPROEGEL, MORGAGNI allegaſſe ſufficiat. Sed etiam extus applicatum, non modo partes, quibus imponitur, rodere, ſed quoque reſorberi, & æque triſtes effectus, ac ſi deglutitum fuiſſet, excitare WEPFER, HILDANUS, AMATUS LUSITANUS, HEIMREICH, HODGES, DIEMERBROECK, ANGELUS SALA, DEGNER, SPROEGEL viderunt. Peſſimum autem licet venenum Arſenicum per omnem ætatem habitum fuerit, extiterunt tamen nunquam non homines ſatis audaces, qui illud tam intus quam extus adhibuerunt, AVICENNA ad varios morbos internos ſuadet id potandum, quem WIRTH Archiatrum Hungarum ſequutum eſſe, LANG teſtatur; MYREPSUS in Antidotum Perſicum, quod contra febres laudat, recepit; verſus finem Seculi ſuperioris, illud frequentius ad fugandas febres intermittentes præſcripſerunt, SLEVOGT innumeris exemplis, ejus facultatem febres intermittentes, cito, tuto & jucunde curandi, comprobatam eſſe aſſerit, MOLITOR multa etiam exempla adducit, JACOBI variis obſervationibus probare annititur, potiuncula ex una Arſenici

parte, duodecim ſalis alcali & centum cum octo & ſexaginta partibus aquæ, ter de die ægroto exhibita, febres curatas fuiſſe. Externe Arſenicalia GALENUS ad morbos ſplenis & ſub forma clyſmatis dyſentericis, commendat, Seculo XIII illud ad carcinomata adhibere cœperunt, GUIDONE & THEODORICO auctoribus. Mitto illos, qui arſenicalibus, ſeptico ſcopo promiſcue uſi ſunt, aut illud, præeunte CARPO, tanquam amuletum contra peſtem adhibuerunt. Corpus de cujus triſtiſſimis effectibus redundant Obſervatorum libri, ego ſaltem nunquam vellem in uſum trahere, maxime cum ne unica quidem proſtet fida obſervatio, illud in morbis, ad quos laudatur, plus præſtitiſſe, quam medicamenta multo ſecuriora, ejus uſus abſurdiſſimis theoriis nitatur, aut male intellectis Veterum locis, ut HEIMREICH oſtendit. Et licet lubenter concedam, ſulphur ejus virulentiam corrigere & hinc Auripigmentum, Sandaracham &c. mitiora eſſe Arſenico albo, id quod etiam HOFFMANN experimentis probat, nulli tamen vellem auctor eſſe, ut vel hæc in uſum trahat, uſque dum certiſſimis experimentis evictum ſit, quod aliis magis ſecuris medicamentis præſtent.

* *Magnes Arſenicalis* ANGEL. SALÆ paratur pro * *Emplaſtro Magnetico* HARTMANN, quod bubonibus peſtilentialibus imponi jubetur, veneni extrahendi ergo, JUNGKEN, ſe illud in quartana lienis regioni impoſitum & in hernia incarcerata valde proficuum expertum eſſe, aſſerit: * *Arſenicum rubrum* & * *Arſenicum citrinum* vid. *Inſt. Chem.*

CUPRUM Lat. Barb. *χαλκὸς*, *Æs* Veter. *Cuivre*, *Kupfer*. Eſt Metallum rubrum, odore proprio, ſapore multum nauſeoſo inſtructum, quod fuſum, pulcherrimo colore corruſcat, ſenſim ignitum iridis colores optime refert, præ reliquis metallis minus nobilibus tardius ignis ope in in calcem abit & tunc

Æs Uſtum dicitur, ab omnibus menſtruis ſolubile, ejus ſuperficies ab aëre in crocum viridem vertitur, *Æruginem* dictum, ad aquam eſt: 9: 1.

Cuprum reperitur I. Nativum 1) ſub forma ſicca, *Cuprum Nativum* Auctorum, 2) ſub forma liquida, *Aqua Cæmentatoria* Auctorum, unde *Cuprum Cæmentatorium* Auctorum, *Præcipitatum* L. obtinetur. II. ſub forma terræ 1) laxæ α) cœruleæ *Cœruleum montanum* Auctorum, β) viridis *Viride montanum* Auctorum, *Ærugo nativa* WALLER. *Terra viridis* Wurtemb. 2) induratæ a) viridis α) mollioris *Chryſocolla* PLIN. *Atlas* vel *Sammet-Erz*, β) polituram admittentis *Malachites* PLIN. b) cœruleæ *Lapis Armenus* Auctorum, c) rubræ *Cuprum rubrum* L. III. ſub forma mineræ 1) ex rufo cœruleſcentis *Cuprum vitratum* L. 2) gryſeæ *Cuprum cinereum* L. 3) albidæ *Cuprum albidum* L. 4) fulvæ *Minera cupri hepatica* WALLER. 5) flavæ *Cuprum fulvum* L. *Kupfer-Kies.* 6) variis coloribus cœruleo maxime & viridi ludentis *Cuprum purpureum* L. *Minera cupri violeſcens* WALLER. Præterea Æs etiam in variis mineris argenti occurrit.

Satis copioſe Cuprum per Europam paſſim obtinet.

Cuprum vires rodentes edere, jam GALENUS monet, & præparatis inde conflatis, extus ad conſumendas carnes, quæ præter naturam ſurgunt, ab omni tempore Chirurgi uſi ſunt, nulli igitur miramur, idem intus aſſumtum, pro varia, qua recipitur doſi, mox cardialgias & nauſeam, mox vomitus & alvi ſeceſſus, mox graviora quoque mala excitaſſe. Licet itaque apud antiquiſſimas jam gentes æris uſus ad ſupellectilem etiam cibariam obtinuerit, certum tamen eſt, eas propriis artificiis fuiſſe uſas, quibus impedirent, ne edulia a metallo inquinarentur, & omnino non ſatis caute in hac ipſa re poſſumus verſari, cum adeo multa exempla de graviſſimorum

ſymptomatum a contagio æneo excitatorum proſtent, ex innumeris ſequentia modo adduco: Cibos in vaſis cupreis, viridi æris infici, & viride æris venenum eſſe, AVICENNA monet, LEDEL & TACHENIUS inde vomitus & ſeceſſus cieri obſervaverunt, LANZONIUS dirum vomitum, dolores, alvi ſeceſſus ab eduliis in cupreis vaſis coctis ſurgere, variis experientiis docet, MAUCHART inſignes inde ortos vomitus & ipſam mortem adducit, cui TESTI obſervatio accedit, MISSA plura exempla allegat de effectibus venenatis & ipſa morte inde excitatis, COSNIER & FABUS acutiſſimos dolores & convulſiones enarrant, in cœnobio Angelimontano vix non omnes conventuales colica Pictonum affectos, unum etiam mortuum eſſe, ob cibum ex ſuppellictili ænea, unde ſtannum deraſum erat, aſſumtum, SCHEUCHZER enarrat, ſimilem de monaſterio Beinvilenſi hiſtoriam Cl. ZWINGER allegat & de monaſterio Neuenburgenſi HUEBER, Cl. RAMSAY plures inde convulſos & delirantes adducit, Idem, ſcorbutum claſſicorum a ſuppellectile ænea, qua utuntur, derivare annititur, non pauca etiam inter nos de his noxis occurrunt exempla. Tot cum proſtent documenta de deleterio cupri effectu in corpus humanum, quis credet, quod tamen extiterint Auctores, qui illud innoxie ad vaſa cibaria adhiberi poſſe propriis diſſertationibus voluerint evincere. Imo prudentes Chirurgi medicamento, quod dum rodit, etiam ſimul adſtringit, ne quidem extus utuntur, & ſi intus ſumtum, medicatum unquam effectum edidit, idem ab omni alio draſtico, validas excretiones excitante, omnino quoque ſurrexiſſet.

* *Æs Uſtum*; χαλκὸς κεκαυμένος DIOSC. varia ratione ſolet præparari, id quod ſalia recipit etiam inde magis rodens evadit, cum id cui ſulphur adjicitur, ad indolem vitrioli cœrulei vergat; ab eo non abludit

* *Crocus Veneris* Wurtemb. *Ærugo*, Ἰὸς, *Verd de Gris*, *Grünſpan* Conf. *Inſtit. Chem.* ut ſordes in ulceribus caçoetheis ſurgentes conſumantur, olim adhibebatur: * *Flores Æris*, *Æs viride cryſtalliſatum* Basil. Valent. ad pictorios potius, quam ad medicatos uſus adhibentur: * *Spiritus Veneris* Lemery nauſeoſo medicamento, aliis rationibus paratum acetum concentratum ſubſtituitur, excitandi ergo naribus admovetur: *Unguentum Ægyptiacum*, apud Veteres emplaſtra & unguenta, quæ æs habebant, ab Ægypto ſolebant denominare, ea ad medicamenta uterina externa Hippocrates recipiebat, id quod hodie proſtat, Mesue præſcripſit, ad ulcera ſordida & fiſtuloſa uſurpatur, ut ſordes conſumat & ulteriorem corruptionem impediat, ad ulcera oris a quibuſdam etiam adhibetur, quos ego ſaltem ſequi nollem: * *Unguentum purpureum* Wurz Ægyptiaco minus ſepticum, magis adſtringens eſt: * Collyrium Lanfranci auripigmentum etiam recipit, rodens valde medicamentum, cautiſſime in morbis oculorum uſurpandum, commendatur quoque ad ulcera venerea: * *Aqua Ophtalmica ſapphirina Pharm. Batean.* ad diſſipandam ophtalmiam laudatur: * *Balſamum viride Metenſium* du Clos abſtergendi ergo ad ulcera adhibetur, unguento Ægyptiaco mitius eſt: * *Æs Veneris* vid. *Inſtit. Chem.*

Cap. V.

SOPIENTIA.

§. 42.

Medicamenta, quæ nimiæ irritabilitati medentur ſub *Sopientium* nomine venire ſolent; illa quæ ſtimulum enervando agunt, hujus loci non ſunt,

nec hic recenſemus medicamenta, quæ tenſionem minuendo, irritabilitatem quoque moderantur, Παρηγορικά, *Lenientia* dicta, illa enim ſub Emollentium titulo fuerunt tactata, Refrigerantia quoque, quæ circulationem imminuendo omnino huc faciunt, jam paſſim fuerunt indicata, hic illa modo conſideramus, quæ ob arctiſſimum inter irritabilitatem & vim ſentiendi intercedentem nexum, hanc imminuendo, illam quoque minorem reddunt. A nimia irritabilitate, cum & dolores & ſpaſmi ſurgant, hæc medicamenta *Antiſpaſmodica* & Ἀνώδυνα ſolent appellari, illa, quæ ſenſus & motus ita inhibent, ut ſomnum producant, *Hypnotica* dicuntur; *Narcotica* autem ea, quæ ſenſorium commune adeo turbant, ut & ſenſus interni lædantur. Indicantur Sopientia, cum dolores urgent, aut nimiæ vigiliæ, circulatio juſtum modum excedit, aut motus involuntarii membra agitant, ſive obrigere faciunt; exulare autem debent, quando vaſa encephali humoribus turgent, in illis morborum periodis, ubi humores coquuntur, nec non quando evacuationem criticam molitur Natura. Tandem quoque apud infantes & debiles cautiſſimus debet eorum uſus eſſe.

α. Vegetabilia.

Aconitum, ἀκόνιτον, *Napellus* Arab. *Eiſenhütlein.* Ejus Folia hodie in uſus medicatos recipiuntur, quæ longa ſunt, laciniis profundioribus denuo diviſis ſecta, inferne nervis eminentibus percurſa, glabra, viridi nigrore ſplendentia, inodora, recentia, aliquo ex quo guſtata fuerunt tempore elapſo, acrimoniam ſat evidentem produnt, exſiccata inſipida ſunt.

Aconitum. Corollam pentapetalam irregularem habet, petalo ſupremo cucullato duobus nectariis cochleariformibus imminente, polyantheram, ſty-

los aliquot, & his reſpondentes capſulas habet: *Napellus* L. BLACWELL 561. laciniis eundo lateſcentibus, glabris, agnoſcitur.

Creſcit in montibus altioribus Europæ, præter maxime Septentrionalem.

Succus, colore ſpiſſiorem cereviſiam refert, odorem ingratum ſpirat, ſaporem acrem habet, dum ad conſiſtentiam Extracti evaporatur, ad nonam ſui ponderis partem redit, & hac ratione inſpiſſatus, ſalſum & leviter acrem ſaporem habet, odorem autem viroſum, humidum etiam ex aere attrahit; Folia, cum aqua ſi extrahuntur, ſui ponderis dimidium circiter Extracti aquoſi, fatui, vix olidi ſiſtunt, cum ſpiritu vini autem dant Extracti reſinoſi aquoſo ſimilis $\frac{1}{3}$. REINHOLD.

Veteres admodum vage Aconiti voce uſi, ea diverſiſſimas plantas, & vel Ranunculos indigitarunt, nec ad liquidum deducta eſt SYLVATICI conjectura, quod Napellus Arabum noſtra planta ſit, hinc neutiquam omnes, quas Veteres de Aconito habent obſervationes, huc credo adducendas eſſe, vomuiſſe inde, reſoluta & convulſa fuiſſe bruta WEPFER, HILLEFELD, SPROEGEL obſervarunt, qui ſimul viderunt, in primis viis animalium enecatorum nulla ſive inflammationis ſive roſionis ſigna adfuiſſe: vertigine, ſyncope, paralyſi, affectibus ſoporoſis periiſſe latrones, quibus experimenti ergo Aconitum datum fuit, MATTHIOLUS & CASPAR BAUHINUS referunt; WILLISIUS quoque, BACO, LENTILIUS, NORÆUS exempla habent de affectibus ſoporoſis ab eo excitatis. Qui effectus rodentes inde ortos adducunt, aut impune tanquam olus comedi tradunt, de alia omnino quam de noſtra planta videntur loqui. Plantam adeo evidenter pernicioſam primus Illuſtris STOERCK, ad uſus medicatos recipere auſus eſt & frequenti experientia niſus evicit,

eam, ſi juſta exhibetur doſi, potentiſſime lymphæ ſpiſſitudines ſolvere, & eandem in vaſis aponeuroſium & ligamentorum hærentem, ut inde tranſpiret, diſponere, & multas obſervationes enarrat de rheumatiſmis etiam pertinacioribus ejus ope curatis, cum quibus etiam ROSENSTEINIANÆ & RIBEANÆ apud REINHOLD, nec non LUDWIGIANÆ conveniunt; Hallenſes apud BOEHMER & ANDREÆ, Noſtrates apud REINHOLD, LUDWIG & Cl. COLLIN egregios ejus effectus in arthritide viderunt, COLLIN & convulſiones fugatas adducit, Ill. STROECK præterea ejus efficaciam circa glandulas induratas & morbos venereos, ſcabiem, ſpinam ventoſam, amauroſin, anchyloſin & febres intermittentes, iteratis experimentis eſt expertus. Succi inſpiſſati, quem Extractum Ill. STOERCK dicit, grana duo probe miſcentur cum ſacchari drachmis duabus, & de hoc pulvere mane & veſperi grana decem, ſingulis vicibus dantur, pro ratione circumſtantiarum doſis etiam augetur, & ad grana quatuor vel ſex uſque Extracti una vice, ſine incommodo dari poſſe, egregius Vir vidit: Cl. KÆMPF ab Eſſentia ex Herbæ Aconiti exſiccatæ parte una, cum Spiritus Vini ſex partibus digeſta, ad quadraginta uſque guttas data, in arthritide & glandulis induratis egregios effectus deprehendit.

ASA FOETIDA Lat. Barb. *Teufelsdreck*. Non eſt ſuccus τȣ σιλφίȣ vel Laſeris vel Laſerpitii Veterum, innotuit demum inter Arabes & a Græcis, qui Seculo XII floruerunt σκοροδολάσαρον fuit dicta, SALMASIUS contendit, Barbaros ex Laſere Aſæ vocem formaſſe & noſtrum medicamentum fœtidum dixiſſe, cum Veterum Laſer ſuaveolens fuiſſe legerint.

Proſtant autem hoc nomine, fruſta variæ magnitudinis, quibus color fuſcus eſt, flavo dilutus & aliqua pelluciditas, tenacitas præterea maxima, cum

ſub dentibus comminuuntur, ſapor leviter amarus cum quadam acrimonia, odor viroſus, alliaceus, inſignis; tali ratione efformata fruſta *in granis*, *en larmes* dicuntur, eadem, cum inhærent maſſis tenacibus, grumuloſis, *Electam* conſtituunt, maſſæ autem nigricantes, ſiccæ, minus odoræ, pauciſſimis granis inſtructæ, *in Sorten* dicuntur.

Ferula. Flores umbellatos habet, utroque involucro inſtructos, & ſemina plana tribus ſtriis notata: *Aſa fœtida* L. pinnis ſinuatis, obtuſis diſtinguitur. Creſcit in Perſia.

Obſervante Kæmpfer unice ex ſauciata radice fluit, & effluit ſub forma ſucci lactei, qui ſole exſiccatur, & colorem fuſcum induit; idem teſtatur, drachmam unam ſucci recentis, fortiorem odorem ſpirare, quam centum libræ lacrumæ inter nos proſtantis.

Extracti aquoſi $\frac{3}{4}$ circiter, ſpirituoſi $\frac{3}{8}$ fere & ultra $\frac{1}{64}$ olei odorati exhibuit Neumann; Extracti reſinoſi parum ultra $\frac{1}{3}$ Cartheuser. Tam ſpiritus vini quam aqua, quando inde deſtillantur, ejus odorem recipiunt. Lewis.

Tanquam Gummi reſina, evidenti odore imbuta, humores valide reſolvit & magni uſus eſt ad omnes morbos ab obſtructione viſcerum oriundos, ſed ipſum quod exſpirat volatile & quod, obſervante Millars, omnes excretiones eorum, qui aſam fœtidam aſſumſerunt ſuo odore imbuit, evidenter motum fluidi nervei ſopit; hyſtericis & viris debilioribus nihil aliud pulchrius eſſe, quam aſam fœtidam in pilulas efformatam, & ter de die aſſumtam, teſtatur Boerhaave; Millars eandem infantibus in aſthmate convulſivo cum ſucceſſu dari vidit; Hirschel affectum ſpaſmodicum inde egregie curatum adducit. Vim anthelminticam, cujus ſuſpicionem ratio movet, Wolff experientia confirmavit. Doſis eſt ad ſcrupulum unum aliquoties de die. Extus reſolvendi ergo partibus

induratis, cum ſucceſſu applicatur, vel ſopiendi ergo naribus admovetur, Cl. PLENCK ejus ope multas ſcrophulas & indurationes vidit curatas.

*BELLADONNA Barb. Μανδραγόρας THEOPHRAST? στρύχνος μανικὸς DIOSCORID. Ejus Folia ex ovatis acuta ſunt, odoris & ſaporis expertia.

ATROPA. Corolla, calice quinquefido ſuſtentata, gaudet quinquefida, iſanthera, monogyna, bacca calici inſidente, biloculari, polypyrena: *Belladonna* L. BLACWELL 564. caule herbaceo & foliis ovato-acutis integris agnoſcitur.

Creſcit in Europa præter Sueciam & regiones magis Septentrionales.

Folia deſtillatione ſpiritum ammoniacalem fundunt. ALBERTI & OETINGER.

THALIUS adducit aliquem, qui ex decocto foliorum ſopore lethali fuit affectus, LAMBERGEN & Illuſtr. HAEN a foliorum granis duobus aut tribus cum aqua infuſis, temulentiam, vertiginem, debilitatem viſus ſurrexiſſe viderunt.

Mitto copioſiſſimas, quæ de radicum & baccarum deleterio effectu, proſtant obſervationes.

Si quidem prioribus, poſt renatas in Europa litteras, Seculis, noſtram plantam, ut vero valde ſimile eſſe videtur, ſub Solano comprehendebant, folia ejus jam diu ad uſus medicatos adhibuerunt; GESNER ſuccum eorum interne ad ſiſtendos alvi fluxus & dolores, nec non ad conciliandum ſomnum intus dedit, Eadem contra cancrum JUNCKER, notantibus ALBERTI & OETINGER, LAMBERGEN, AMOREUX, MARTEAU, COLLIGNON, VAN DEN BLOCK, LUDWIG, CUDDEN cum ſucceſſu adhibuerunt, DARLUC inſignes glandularum coli ſcirrhos inde curatos, & fœminam tympaniticam multum inde allevatam adducit. GATAKER in ulcere cacoëtheo & doloribus nephriticis egregios ejus vidit effectus. GREDING ex Extracti partibus

octo, & pulveris foliorum quinque, pilulas paravit, quarum ſeſqui granum, mane & veſpera datum, pertinaciſſimos icteros ſanavit. Foliorum ſiccorum ſcrupulus cum unciis decem aquæ infunditur, & per priores dies duæ modo Infuſi unciæ exhibentur, augetur dein doſis quotidie, uſque dum ſiccitas oris aut vertigo ſurgant, & ita pateat, quantitas medicamenti ut augeatur, Naturam non concedere. Externe ad cancrum jam Galenus folia adhibuit, Rajo teſte, Willugby eadem extus cum ſucceſſu mammis ſcirrhoſis & cancroſis impoſuit.

Camphora vid. *Reſinoſa*.

Chamomilla vid. *Amara*.

Cicuta, κώνειον, *Ciguë*, *Schierling*. Recipiuntur Folia, quæ ſunt triplicato pinnata, glabra, odore nauſeoſo & levi ſapore inſtructa.

Conium. Floribus gaudet umbellatis, utroque involucro ſuſtentatis, ſeminibus convexo-planis, ſtriatis, ſtriis crenatis: *Maculatum* L. ſeminibus non ſpinoſis dignoſcitur.

Creſcit in omni Europa, præter maxime Septentrionalem.

Extracti aquoſi ſalini ultra $\frac{3}{8}$, Extracti ſpirituoſi, inſipidi & inertis $\frac{1}{24}$ largitur, quod utrumque aquam in aere attrahit; ſuccus ex foliis expreſſus, dum in Extracti conſiſtentiam denſatur, $\frac{7}{8}$ ponderis perdit, evidentius ſalſus, leviter nauſeoſus evadit, proprium & fœtentem odorem ſpirat. Cl. Ehrhardt. Spiritum ammoniacalem, Oleum empyreumaticum, ſalem volatilem fundit, Idem.

Tanta cum fuerit apud Medicos per plurima ſecula Botanices ignorantia, ut per quam multis in uſu fuerit, plantam quamlibet floribus umbellatis inſtructam, & unde malos effectus in corpus humanum redundare viderunt, Cicutam appellare, hinc non

audeo, quæ circa Cicutam obſervata lego, omnia illi, quæ hodie hoc nomine venit, applicare, interim tamen quædam ad eam ſpectare vix poterit negari, Cl. GAJOT a foliis affectum ſoporoſum ortum vidit, & WATSON vertigines, comata, convulſiones, mortes, Experientiſſ. EHRHARDT deliria & ſummam debilitatem. Extus applicata, per longam annorum ſeriem, ſeſe inſigne reſolvens probavit, ita ut eandem quoque ad indurationes ipſorum viſcerum adhibuerint, ZORN, ruſticos folia cancro exulcerato cum ſucceſſu impoſuiſſe, teſtatur, eorum ope graviſſimum præputii tumorem ab HEERS curavit, phimoſin ſcirrhoideam SULZER, cataractam MAZARS DE CAZELLE, ulcera fiſtuloſa STOERCK, NOLANUS &c. tumores glandularum, ulcera cacoëthea NOLANUS. Noſtram plantam intus dare primus Illuſtr. STOERCK ſuſcepit, ſed non audeo dicere num illam intellexerit HIPPOCRATES & GALENUS, qui κώνειον intus dederunt, & num RENEAULME Cicuta, cujus radicem ad drachmam unam contra obſtructiones dedit, huc pertineat, an illa quam PETRUS SPANUS Seculi XIII Medicus, qui tandem ſub nomine JOHANNIS XXI. ſolium papale conſcendit, contra epilepſiam commendavit, monente NOLANO; Illuſtris Viri auctoritate commoti Medici, eam paſſim in uſum trahere cœperunt, & nunc copioſiſſimis & fidiſſimis obſervationibus compertum eſt, eam juſta doſi validiſſime reſolvere & obſtructiones reſerare, quæ non raro aliis hactenus notis medicamentis reſiſtunt, glandulas ſcirrhoſas ejus uſu reſolutas, præter copioſa apud STOERCK obſervata, DESMILLEVILLE, LANDEUTTE, MAZARS DE CADETTE, QUERIN, Cl. RAHN, SULZER, LUDWIG fide conſtat; cancrum inde curatum plus quam quinquageſies STOERCK vidit, & viderunt præterea LUDWIG, Cel. TISSOT, LOCHER, DE COTE, PORTE, LARROUTURE, RENARD,

COSTE, MAZARS DE CAZELLE, RUTTY, NICOLSON, CUDDEN, OTTMANN, ipſum uteri cancrum noſtro medicamento ceſſiſſe, teſtantur ERGELBERG, MOLINARIS, NOLANUS, RAHN, Exper. LAUTH, Scrophulis ab ea medelam allatam fuiſſe, poſt STOERCK, TISSOT, LUDWIG, NOLANUM, LOCHER, MARTEAU, PELET, FINANTNEVEU, MATEAU, DE ROQUEMONT, DUPUY DE LA PORCHERIE, MEZARS DE CAZELLE, RAHN, RUTTY, FARR, ſpinam ventoſam ſublatam STOERCK, HARTMANN & HUDEMANN annotarunt, circa ulcera cacoethea inde curata non paucis STOERKII obſervationibus accedunt etiam a NOLANO, LOCHER, BIESHAAR, RAHN, RUTTY, FOTHERGILL, LAUTH, Prud. GUERIN capta, Phtiſin ſuperatam cum STOERCK, QUARIN, NOLANO, FOTHERGILL, LARROUTURE, morbos cutaneos etiam præter STOERCK, NOLANUS & FOTHERGILL viderunt, obſtructiones abdominales reſeratas, morbos ex iis ſurgentes fugatos, copioſiſſimis exemplis STOERCK probat & ſuis experientiis confirmant QUARIN, NOLANUS, HARTMANN & HUDEMANN, AUBRELIQUE, LOTTINGER, FARR, GUERIN, PARIS, Cl. ERHARDT; cataractam curatam STOERCK aliquoties expertus eſt, nec non CHEMIN & MAZARS DE CHAZELLE, ophtalmiam quoque STACHER & ZIEGENHAGEN; hemorolopiam BRIDAULT; ipſam amauroſin STOERCK; egregios effectus in omni arthritidis & rheumatiſmi genere multis exemplis STOERCK probat, quibus QUARIN, NOLANI, COSTE, FOTHERGILL obſervationes accedunt; Polypi narium curam BRIDAULT adducit; de rachitide fugata, œdemate, cephalea chronica, anginis chronicis, cardialgia, leucophlegmatia, STOERCK exempla habet; qui etiam partes ſphacelatas inde ſeparari vidit, cum ſucceſſu ad morbos venereos adhibitam Cicutam non paucis exemplis STOERCK evincit, quibus etiam

experientiæ QUARIN, NOLANI, HARTMANN & HUDEMANN, LANGE & LOCHER accedunt; epilepſiam profligaſſe STOERCK, aſciten GUERIN, apoplexiam & ſurditatem, PARIS viderunt.

Tanta teſtium nube evictam præſtantiam Cicutæ, nequaquam evertunt obſervationes, quibus ſine ſucceſſu adhibitam fuiſſe memoratur, illæ partim evidenter oſtendunt animum pruritu Illuſtri STOERCK contradicendi agitatum, partim debentur vel hodie adhuc nimis frequenter inter Medicos æque ac Pharmacopœos obtinenti Botanices ignorantiæ, qua factum ut genuina Cicuta adhibita non fuerit, partim Cicuta id commune habet cum præſtantiſſimis quibuſcunque medicamentis, quod non ſemper auxilium afferat, variis cauſis impedita, quæ nos latent.

Cum primum Cicutam intus dare cœperint, ſuccum ex foliis expreſſum prudenter inſpiſſatum & tantum foliorum in pulverem tritorum temperatum, ut humiditatem non ulterius ex aëre hauriret, ad duo grana, bis de die exhibere, & hanc doſin ſequentibus diebus augere ſolebant, ad drachmas ſex uſque una vice quoſdam Medicos aſcendiſſe, apud STOERCK reperio; optima ratio videtur eſſe, quando primis diebus quatuor grana pro doſi dantur, aliquot granis doſis augetur & ita continuatur, uſque dum evidens morbi levamen adeſſe videamus, eadem tunc doſi per octiduum pergimus, denuo eandem aucturi, uſque dum morbus totus fugatus ſit. Cicutam præterea non male ſub forma Infuſi, ſive ſucci expreſſi exhibitam fuiſſe reperio, optimo conſilio uſui interno, externus quoque jungitur.

Emplaſtrum de Cicuta CRESCENTIENSIS, addito Gummi Ammoniaco, efficacius reddere conatus eſt. Validum omnino reſolvens, quod etiam cum ſucceſſu hypochondriis imponitur, ſub quibus viſcera indurata jacent, ipſos pedum clavos inde curatos vidit HIL-

DANUS: * *Oleum per infuſionem & coctionem paratum* Pariſ.

CROCUS vid. *Aromata.*

CYNOGLOSSUM vid. *Emollientia.*

* HYOSCYAMUS, ὑοσκύαμος, *Juſquiamus* Lat. Barb. *Juſquiame*, *Bilſam.* Folia & Semina ſolent recipere.

Folia oblonga ſunt, multis & magnis ſinibus exciſa, lanugine alba obſeſſa & odorem virulentum ſpirant.

Semina parva ſunt, rotunda, inodora, rugoſa.

HYOSCYAMUS. Corolla irregulari quinquefida, calice quadrifido ſuſtentata gaudet, pentanthera, monogyna, capſula cujus operculum horizontaliter dehiſcit: *Niger* L. BLACWELL 550. foliis ſinuatis ſeſſilibus diſtinguitur. Diverſum eſſe ab Hyoſcyamo nigro Veterum, in Diſſertat. *de Plantis venenatis Alſatiæ* oſtendi.

Creſcit per omnem Europam.

Licet deliria, caliginem, affectus ſoporoſos, convulſiones, mortem inde ſurrexiſſe BORELLI, S. PAULI, SCHULZ, RYSER, HUNERWOLFF, ALBERTI, CAMERARII, GASSENDI, CLAUDER, BUCHNER, PATOULLIART, GMELIN, LA SERRE, GRUNWALD, CHEVALIER, BERTRAND, A NAVIER, MATTHIOLI, ALEXANDRINI, FABRI, SLOANE, ERHARD, PLANCHON, HALLER, HAMILTON &c. obſervationibus conſtet, ab omni tamen tempore extiterunt Medici, qui illum vel intus, ſcopo medicato exhibere auſi ſunt. SERAPION & HERACLIDES illum, teſte CÆLIO AURELIANO, ægrotis dederunt deglutiendum, ASCLEPIADES & GALENUS ad medicamenta interna adhibuerunt, ſuperiorum Seculorum Medicos, Illuſtr. HALLER allegat, Illuſtris STOERCK in vario convulſionis & épilepſiæ genere, diabete ſpuria, melancholia, mania, hæmoptyſi, tuſſi ſicca, ſe illud dediſſe

dediſſe dicit, Cl. COLLIN in convulſionibus, GESNER in malo hyſterico, FOTHERGILL in ulcere viarum urinariarum. Datur ſucci inſpiſſati granum unum & hæc doſis ſequentibus diebus augetur; ad drachmam dimidiam uſque Cl. COLLIN aſcendiſſe reperio.

Folia extus, & reſolvendi ergo, & ſcopo anodyno applicantur, ſemina HIPPOCRATES ad linimentum contra tetanum recepit, peſſime eorum fumum dentibus carioſis immittunt.

* *Oleum per infuſionem & coctionem* Pariſ. *Oleum ex ſeminibus expreſſum* DIOSCORID. hoc aliquid proprii anodyni habere, communis Auctorum conſenſus & genius ſeminum videntur ſuadere: *Emplaſtrum de Hyoſcyamo* LUDOVICI, multum laudatur ad reſolvendos tumores glandularum & viſcerum, ego, ad rheumatiſmos quibus ſemper unguinoſa nocent, adhibere nollem: * *Unguentum* Wurtemb.

Pariſini etiam Folia & Semina *Hyoſcyami albi* L. foliis petiolatis, ſinuatis, minoribus, nulla lana gaudentibus diſtincti, recipiunt, Europæ meridionalis civis, quorum autem effectus in corpus humanum a prioribus non diverſus eſt.

MACIS vid. *Aromata.*

* MANDRAGORA, Μανδραγόρα DIOSC. *Allraun.* Commendantur a quibuſdam Radices, quæ craſſæ ſunt, longæ, creberrime bifidæ, ex cinereo-ferrugineæ, eas quæ magis nigricant, *Fœminas* appellare ſolent, intus albent, ſapore gaudent acri, amaricante, cui aliquid ſtyptici accedit, & odore viroſo.

Atropa Mandragara L. BLACWELL 364. habitu acauli diſtinguitur.

Creſcit in Europa magis Meridionali & Occidentali, noſtras hyemes impunis fert.

Medicamentis narcoticis vulgo ſolet adſcribi, cum Veteres μανδραγόραν THEOPHRASTI, cum ea, quam DIOSCORIDES habet, confuderint, nec mihi de iſtius

effectibus ulla, cui fidem habere poſſim, obſervatio innotuerit, de ejus in corpus humanum viribus nihil audeo decidere; nolo adducere, quas de ejus ad Magiam præſtantia, circumferre ſolent fabellas. HOFFBERG ab ea extus applicata, egregios ad tumores glandularum vidit effectus.

* *Oleum coctum* Auguſtan. validum medicamentum anodynum eſſe dicitur.

MELILOTUS vid. *Aromata.*

MOSCHATA NUX vid. *Aromata.*

PÆONIA, γλυκυσίδη, παιωνία, *Pivoine*, *Gichtroſen.* Radices, Flores, Semina officinas ingrediuntur.

Radices tuberoſæ ſunt, aliquot pollices longæ, pollicem circiter craſſæ, ſub cuticula ferruginea, carnem albiſſimam condunt, levi adſtringente & nauſeoſo ſapore, odore exiguo inſtructam; exſiccatæ, in taleolos ſectæ & cuticula privatæ aſſervantur.

* *Florum* petala cuſtodiuntur profunde rubra, odoris exigui, ſaporis nullius.

Semina ſubrotunda ſunt, nigra & medullam albam, dulcem includunt.

PÆONIA. Corolla pentapetala, calice quinquefolio ſuſtentata, polyanthera, tri, tetra, pentagyna & capſulis binis ad quinas uſque gaudet: *Officinalis* L. BLACWELL 65, 245. foliorum laciniis latis diſtinguitur.

In Helvetia, Gallia meridionali & Italia ſponte creſcit, apud nos multum in hortis colitur, & optime noſtras hyemes fert.

Radicum Extractum aquoſum inſipidum fere & inodorum eſt, ſpirituoſum amarum & adſtringens, Florum Extractum aquoſum, auſterum, & cum quadam amaritie dulce, ſpirituoſum grate olens & ſaccharina dulcedine inſtructum deprehendit LEWIS. Semina $\frac{1}{4}$ Extracti aquoſi, dulciuſculi, $\frac{1}{5}$ circiter

ſpirituoſi, grato odore & ſapore gaudentis, exhibuerunt NEUMANN, Radices autem ultra $\frac{1}{2}$ Extracti aquoſi, & ultra $\frac{1}{4}$ Extracti ſpirituoſi.

HIPPOCRATES & radices & ſemina, tanquam medicamenta uterina, nec non ad reſerandas viſcerum obſtructiones, adhibuit, GALENUS fabulam de radice, e collo ſuſpenſa, qua epilepſia curata fuit, recenſet, ſicque occaſionem dedit, ut hæc radix inſequentibus ſeculis ſpecificum antepilepticum eſſe, fuerit reputata, hanc virtutem, ne unica quidem, cui fidere poſſemus, confirmavit experientia; eam noctu effodiendam eſſe, jam THEOPHRASTUS præcepit, alia abſurda circa colligendi rationem addiderunt medio ævo Aſtrologi; ſemina & flores ad radices accedere ſibi perſuaſerunt. Medicamentum ſuperſtitione excitatum, Aſtrologia ſuffultum evileſcere cœpit.

* *Aqua deſtillata* VAL. CORD. * *Conſerva* EJUSD. * *Extractum* SCHROED. *Syrupus* EJUSD. vulgo in morbis convulſivis præſcribitur: *Tabellæ ſine igne* Pariſ. ſunt trochiſci ex pulvere radicis parati.

PAPAVER, μήκων. Ejus duæ ſpecies a Veterum temporibus in officinas recipiuntur; μήκων nimirum ἥμερος, Papaver ſativum, *Pavot*, *Magſaamen* & μήκων ῥοιάς, *Papaver Erraticum*, *Coquelicot*, *Klapproſen*.

De priori & Capita & Semina adhibemus.

Capita majuſcula ſunt, rotunda, operculo rotundo tecta, ſub quo multa foramina hiant, quæ in totidem ſepta aperiuntur, odore gaudent viroſo, qui per exſiccationem multum imminuitur.

Semina ſive alba ſunt, ſive nigra, vel potius cœruleſcentia, exigua, odore nullo, ſapore dulci inſtructa.

PAPAVER. Corollam tetrapetalam regularem habet, calice diphyllo ſuſtentatam, polyantheram, monogynam & capſulam ſtigmate radiato coronatam, ſub quo multa foramina hiant: *Somniferum* L.

BLACWELL 482 & 483. foliis amplexicaulibus & inciſis diſtinguitur.

Colitur in Oriente & paſſim per Europam.

Capita $\frac{1}{5}$ Extracti aquoſi largiuntur: Semen ſpiritum urinoſum fundit.

Capita turgent ſucco, qui ipſum opium conſtituit, hinc vires ſopientes edunt, recentia autem præ exſiccatis, magis ſunt efficacia, ſiccorum unum, ex aqua coquendum, pro doſi præſcribitur.

Semen ab HIPPOCRATE nutrientibus adſcribitur, & GALENI tempore vulgo in cibum recipiebatur, id quod etiam plures confirmant, inter quos vel PROSP. ALPINUM, DOERING, HERTODT, MATTHIOLUM, TRALLES allegaſſe ſufficiat, & vel inter noſtrates pueri illud creberrime, ob dulcedinem qua ſcatet, largis manipulis ſolent devorare, nullæ aliæ inde, quam quæ omnibus ſeminibus oleoſis propriæ ſunt, vires ſunt expectandæ.

Maximam famam aſſecutum eſt ex Papavere præparatum

Opium. Succus nimirum lacteus, quem capita Papaveris continent, inſpiſſatus, odore viroſo, ſapore acri & amaro inſtructus, qui in panes, pugni quoque magnitudinem excedentes, formatus ad nos adducitur, variis quiſquiliis vegetabilibus hi panes tecti ſunt, quas determinare non poſſum, id ſaltem moneo, quod non ad folia Papaveris, quibus opium involvi ſolet, pertineant.

In Natolia maxime, Perſia & Ægypto paratur.

Color, quo id, quod hodie inter nos obtinet, inſtructum eſt, illud ex decocto capitum Papaveris parari, probabile reddit, & hinc μηκώνιον Veterum eſſe, id quod etiam Cel. CONDAMINE & GARCIN fide conſtat; Ex DILLENII & Ill. HALLER experimentis apparet Opium, ex capitibus inter nos creſcentibus paratum, æque efficax eſſe, ac illud, quod ex Oriente

ad nos adducitur; Arabes Thebaicum commendarunt, quæ denominatio etiam hodie adhuc in officinis obtinet, licet prudentes non tam ad patriam, quam ad puritatem reſpiciant.

Alston Extracti ſpirituoſi $\frac{1}{3}$, aquoſi $\frac{2}{3}$ quod ipſum Opium ſapore & odore refert inde obtinuit, qui etiam ſpiritum urinoſum & ſalem volatilem, deſtillationis ope, ex eo elicuit: Buchner & Schwarz Extracti aquoſi $\frac{2}{3}$, ſpirituoſi ultra $\frac{1}{2}$ recenſent: Neumann Extracti ſpirituoſi $\frac{5}{6}$ fere, aquoſi ultra $\frac{5}{8}$. Aquam & ſpiritum vini, ſi ab Opio abſtrahuntur, ejus odorem & ſaporem ſervare, idem toſtione & coctione multum debilitari, Illuſtris Tralles probat, nec non Extractum ſpirituoſum, aquoſo validius agere; ſanguini admiſtum eum attenuat.

Parciſſimum fuiſſe apud Hippocratem Opii uſum, & illum demum inter Empiricos frequentius obtinuiſſe le Clerc docet. Illud ſenſuum & motus muſcularis organa ita obtundere, ut eorum functiones imminuantur, imo aucta ejus doſi, ſenſus internos turbari, muſculos reſolvi, lethali ſopore opprimi homines, per omnia Secula annotatum fuit, ipſa hilaritas & audacia, quas levior ejus quantitas aſſumta inducere ſolet, jam ſpecies delirii eſſe videtur. Hanc ejus vim, omnis ſchola Galeni, non pauci quoque ex Recentioribus, a neſcio qua virtute refrigerante deduxerunt, quæ autem adeo non ipſi ineſt, ut potius ejus uſum ſemper motus cordis & arteriarum incitatos excipere, Illuſtris Tralles experimentis evicerit; magis probabili ratione Opium ſanguinem reſolvendo, vaſa hinc diſtendendo, encephalum & nervos premendo agere, egregii inter Recentiores Auctores contendunt, ſed cum vix mente concipere queam, unum aut alterum Opii granum omnem maſſam humorum ita poſſe attenuare, ut vaſa adeo diſtendantur, ut vicinam encephali medullam pre-

mant, hinc ejus affectus a principio vaporoſo, quod nares in eodem evidentiſſime diſtinguunt, immediate a nervis ad ſenſorium delato, derivare non dubito, maxime ſi perpendo, quod, hoc halituoſo ſive per toſtionem, ſive per coctionem, abacto, opium iners evadat, quod ſpuma ſolutioni aquoſæ opii ſupernatans & vapores ex eodem eliciti, ipſo in ſubſtantia exhibito, vel validius agant, ab uſu Opii etiam venerem ſtimulari, Egregius TRALLES obſervavit, id quod ab ejus vi in phantaſiam agendi & a calore, quem excitat, videtur pendere. Ejus virtus ſudorem promovendi, cum reliquas excretiones ſiſtat, a relaxatione ſphincterulorum, qui vaſis cutaneis præfixi ſunt, cum irritabilitate per experimenta Ill. HALLERI imminuta, unde & reliquorum viſcerum excernentium functionum turbat, videtur deducenda eſſe.

Ex his in Opio eminentibus virtutibus patet, quanti uſus ſit in omnibus morbis, ubi dolores & ſpaſmi urgent. Nemo accurate magis morbos, in quibus id cum ſucceſſu datur, quam Ill. TRALLES, evicit qui propria & optimorum Auctorum experientia niſus monet, illud cum egregio ſucceſſu addi Cortici Chinæ in curandis febribus intermittentibus; exhiberi in febre ſecunda variolarum, dum dolores multum vexant; in morbillis, ſi tuſſis, motus convulſivi, dolores, diarrhœa premunt; in doloribus ventriculi, valde magnis & ad omne colicæ genus, præter flatulentam; porro ad inflammationem inteſtinorum, ileum, herniam incarceratam, nephritidem calculoſam, convulſiones & epilepſiam ſine materia; vomitum & ſingultum ſine materia; tuſſim catharralem, metaſtaticam, convulſivam; aſthma convulſivum; palpitationem cordis ab acri aut nimia mobilitate; dyſenteriam, ubi dolores intenſe urgent; fluxum menſium dolorificum; metum abortus, antequam hæmorrhagia ſurrexerit, dolores partus ſpurios, lochia nimia a retenta portione

ſecundinarum. In ſpaſmo maxillæ inferioris, cynico & opiſthotono, a largioribus ejus doſibus egregios effectus viderunt SYLVESTER, CLEPHANE MACAULAY, HUCK, FURR. Sed medicamentum ſanguinem attenuans, motum humorum intendens, excretiones ſiſtens, cerebrum maxime petens, multis etiam in morbis omnino exulare debet; oſtendit Illuſtris TRALLES illo abſtinendum eſſe in omni hæmorrhagia, in febribus continuis æque ac malignis, cephalalgia, dyſuria, rheumatiſmo, arthritide, odontalgia, otalgia, malo hypochondriaco, melancholia, mania, tuſſi chronica, graviditate, diarrhœa, hypercatharſi, phtiſi & hydrope. Monet idem egregius Auctor, & quis non videt, quod egregie moneat, illud nunquam in uſum trahendum, ubi patet, ſtimulum quendam evidentem fibras irritare, infantibus quoque illud nunquam eſſe exhibendum.

Doſis ejus inter nos, vix granum ſine noxa excedit, optime ſingulis horis unum granum propinatur, uſque dum ejus effectus obſervamus.

Externum Opii uſum Illuſtris TRALLES in univerſum rejicit, quia incerta eſt doſis, quæ de Opio tali ratione applicato, corpus ſubit, id quod in medicamento ſumme heroico, nequaquam negligendum eſt, & quia Opium evidenti, qua pollet, acrimonia, partes quibus imponitur, irritat, & hinc dolores potius auget, quam ſedat.

Proſtant porro *Oleum ex Seminibus* MESUE, Pariſini duplex habent, quorum unum ex ſeminibus albis, alterum ex nigris exprimitur, ultimum *Huile d'Oeillet* dicitur, adeo nihil hoc oleum ſanitati contrarium habet, ut pueri, teſte REICHARD, placentis ab expreſſione reliquis copioſe veſcantur, eædem ad ſaginanda animalia multum recipiuntur: *Syrupus Papaveris albi*, *Diacodium* Veterum, Pariſini, præeunte GALENO, capita rejectis ſeminibus recipiunt, leviſ-

ſime anodynus, ad unciam unam & ultra poteſt exhiberi: * *Syrupus Diacodii* MONTAN. eſt præcedens, cui adhuc relaxantia adjiciuntur; huic aliquid Croci addendo parant * *Syrupum Diacodium crocatum* Viennenſ.

De *Papavere Rhoeade* recipiuntur petala Florum, quæ rubra ſunt, ovata, odore levi, ſapore nullo inſtructa, & quæ aquæ, cum qua infunduntur, evidentem mucilaginem affricant.

Papaver Rhœas L. BLACWELL 560. Capſulis glabris, globoſis & habitu piloſo dignoſcitur.

Creſcit ubique, præter Europam maxime Septentrionalem.

Hi flores demum Seculo XVI ad uſus medicatos videntur recepti fuiſſe, demulcendo & relaxando potius, quam propria vi anodyna in doloribus pectoris & abdominis, & cum acrimonia obtinet, videntur agere.

* *Aqua deſtillata* VAL. CORD. * *Acetum* SCHROED. * *Extractum* QUERCET. * *Conſerva* SCHROED. *Syrupus* QUERCET. * *Tinctura* aquoſa cum ſpiritu vitrioli acuta.

* *Aqua Generalis* Pariſ. ratione farraginis ingredientium, jure Theriaca liquida mereretur dici. * *Aqua Hyſterica*: variæ ejus præſcriptiones proſtant, nulla placet, Wurtembergenſis præ reliquis magis carminativa eſt & minus humores commovet: * *Balſamum Hypnoticum* MYNSICHT. correctum recipiunt Pariſ. * *Balſamum Hyſtericum* Pariſ. ex fœtidis & Opio conſtat, Noſtratium potius unguentis, quam balſamis adſcribendum: * *Balſamum Odontalgicum* compoſitioni JUNCKEN $\frac{1}{17}$ circiter Opii adjiciunt Wurt. *Diaſcordium* v. *Scordium*: * *Emplaſtrum ad dolores dentium* Noſtr. * *Emplaſtrum Odontalgicum* Wurtemb. * *Emplaſtrum Stomachale* Pariſ. * *Eſſentia Anodyna* LUDOVIC. eſt Extractum Opii in octuplo menſtrui ſpirituoſi & acidi ſolutum; illa omnino præſtat *Eſſentia Anodyna* Wur-

temberg. & Noſtr. quæ eſt Opium novem partibus aquæ cinamomi ſolutum : * *Extractum Anodynum* Wurtemb. $\frac{1}{9}$ circiter Opii habet : *Extractum Opii* voce Paracelſiſtica *Laudanum* dicitur, Pariſini Extractum vinoſum, Noſtrates & Wurtembergenſes aquoſum recipiunt, hi etiam aliud ad mentem LANGELOTT parant, Opium cum aliquo liquore fermentante confermentando & inſpiſſando & illud * *Extractum Opii* dicunt : * *Guttæ Anglicæ Anodynæ* Pariſ. * *Laudanum hyſtericum* Wurtemb. $\frac{3}{4}$ Extracti Opii habet : *Laudanum liquidum* SYDENHAM, dolendum, quod egregius auctor ſe errore Veterum ſeduci paſſus fuerit, & calida Opio junxerit, $\frac{1}{6}$ circiter Opii vehit : * *Laudanum Opiatum* Wurtemb. * *Laudanum Urinarium* MICHAEL $\frac{1}{12}$ Opii habet. GORIS, cui Illuſtr. TRALLES aſſentitur, rectiſſime monet, opium omnibus ejus præparatis præferendum eſſe, quicquid ipſi corrigendi ergo adjicitur, vel iners eſt, vel pernicioſum, rectiſſime hinc omnia Laudana compoſita exulare jubentur : *Mithridatii* compoſitiones, quæ hodie proſtant, inter ſe differunt, omnes recedunt ab ea, quam nobis ex DAMOCRATE GALENUS reliquit, omnes vere theriacales, Pariſinum $\frac{1}{60}$ circiter, Wurtembergenſe & Argentoratenſe $\frac{1}{30}$ Opii continet. *Opiata Salomonis* JOUBERT inconcinnam compoſitionem ex aromatibus, quibus minima ratio Opii accedit, conſtantem deſcripſit : *Orvietanum*, BATEO ab Equite TALBOT communicatum, Wurtembergenſes recipiunt, Theriacam & Mithridatium & magnam adhuc alexipharmacis adſcriptorum farraginem recipit ; Pariſini duplicem habent præſcriptionem, unam *Præſtantiorem* dicunt, quæ altera ſimplicior eſt ; Electuaria, quæ veneno reſiſtere credebantur, Recentes, monente PAULINI, ab Orvieto, urbe in Italiæ Romania ſita, denominarunt : * PHILONIUM ROMANUM a PHILONE Tarſenſi, qui AU-

GUSTI ævo floruit, propria elegia, ſtylo figurato compoſita, quam nobis GALENUS conſervavit & explicuit, deſcriptum, non ad præſcriptum PHILONIS, ſed ad formulam NICOLAI PRÆPOSITI parum mutatum recipitur, $\frac{1}{40}$ circiter Opii & $\frac{1}{20}$ ſeminis hyoſcyami habet: *Pilulæ de Cynogloſſo* vid. *Cynogloſſum:* * *Pilulæ Solares* WILDEGANSII, inconcinnæ compoſitionis ultra dimidium ab Opio efformatur: * *Pilulæ* STARCKEY ſeu MATTHÆI minus laudandæ, cum ex draſticis & calefaciente multum ſapone terebinthinato conſtent, $\frac{1}{5}$ fere Opii & totidem de utroque Helleboro habent: *Pilulæ de Styrace* vid. *Styrax:* * *Requies* NICOLAI differt ratione ingredientium pro variis Diſpenſatoriis, Wurtembergenſes $\frac{1}{11}$ Opii, ultra $\frac{1}{10}$ ſeminis Hyoſcyami condunt: * *Pulvis Anodynus* LUDOVICI eſt Extractum Opii, cum duplo Coralliorum rubrorum mixtum; eidem Santalum rubrum adjiciendo, & Opium ad $\frac{1}{6}$ deprimendo, * *Pulvis Anodynus* CAMERARII paratur: *Theriaca* ANDROMACHI. Inconcinna, ſi qua alia compoſitio, cujus encomia, a GALENO proprio tractatu celebrata, abſurdiſſimis hypotheſibus nituntur, quicquid virium habet, unice ab aromatibus & Opio, cujus $\frac{1}{10}$ circiter habet, pendet. Opprobrio artis omnino medicamentum, contra omnes regulas bonæ compoſitionis impingens, a PLINIO jam reprehenſum, vel hodie adhuc magno faſtu adornatur, & medicina, quæ ad nullum venenum valet, pro polychreſto antidoto, non modo ubi virus ingeſtum fuit, ſed etiam in morbis, quos venenatis adſcribunt, ab indocta plebe æque ac Medicis præſcribitur: * *Theriaca Cæleſtis* Ejus primam ideam QUERCETANUS dedit, GREIFF Pharmacopola Tubingenſis auxit, inde non multum recedunt Noſtrates, abſurditate etiam priorem vincit; Pariſini præſcriptum HOFFMANN, paucis mutatis, ſequuntur, $\frac{1}{20}$ Opii habet: * *Acetum Theriacale* Pariſ.

* *Aqua theriacalis Bezoardica* MINDERER vere theriacalis: * *Aqua Theriacalis compoſita* Pariſ. quam Wurtembergenſes habent magis adhuc compoſita eſt: * *Aqua theriacalis Simplex* Wurtemb. ſpiritus potius nomen meretur: * *Spiritus theriacalis* Wurtemberg. * *Spiritus theriacalis camphoratus* Auguſt. minus bene prolixiſſimæ compoſitionis medicamento, plura adhuc ingredientia adjiciuntur: * *Tinctura Bezoardica* LUDOVICI exæſtuans medicamentum $\frac{1}{21}$ circiter Opii habet: * *Tinctura Bezoardica* MICHAELIS: * *Tinctura Odontalgica* HOFFMANN: * *Trochiſci Alkekengi* vid. *Alkekengi*: * *Trochiſci de Karabe* vid. *Succinum*. * *Unguentum hæmorrhoidale extemporaneum* Pariſ.

SOLANUM, Στρύχνος κηπαῖος, *Morelle*, *Nachtſchatten*. Recipiuntur *Folia*, quæ rhomboidea ſunt, petiolata, dentato-angulata, odoris expertia, nec proprius in eis eminet ſapor.

Solanum Nigrum L. BLACWELL 107. habitu inermi & glabro, nec non floribus in umbellam collectis diſtinguitur.

Creſcit in omni Europa, præter maxime Septentrionalem.

Plantam, quam Veteres oleribus adſcribebant, & qua vel hodie adhuc Indos, tanquam olere uti, SLOANE teſtatur, primus ARDOINUS venenis adſcripſit, ad quæ etiam, poſt ipſum vix non omnes Auctores referunt, ſed vero valde ſimile eſt, obſervationes, quæ de noxis inde excitatis proſtant, Atropæ potius, etiam Solanum dictæ, quam Solano noſtro eſſe adſcribendas, & infuſum quindecim foliorum granorum, ſuccum ad drachmas tres datum, duas drachmas ſucci ex baccis expreſſi, ſine ullo in commodo, exhibitas adduxi in Diſſertatione de *Venenatis Alſatiæ plantis*. Folia diſcutiendi ergo partibus inflammatis imponuntur, eadem egregie ad curationem mamma-

rum induratarum facere, crebro expertus eſt WILUGBY apud RAJUM.

* *Aqua Solani* VAL. CORD. *Oleum Solani* LEMERY ad inflammationes maxime laudatur, egregie ad ambuſta conducit: *Unguentum de Solano* Noſtrat. egregium medicamentum ad ambuſta & ulcera antiqua.

STRAMONIUM Recent. *Pomme epineuſe*, *Steckapfel.* Folia exhibet magna, viridia, anguloſa, in lacinias latas diviſa, odore viroſo inſtructa.

DATURA. Corollam habet quinque angularem, ſimili calice ſuſtentatam, regularem, iſantheram, monogynam, capſulam quadrilocularem ſeminibus reniformibus fœtam: *Strammonium* L. fructu erecto, ſpinoſo & foliis glaberrimis diſtinguitur.

Americanæ originis planta, hodie vel nimis frequens per omnem Europam occurrit.

DOEDERLIN integram familiam a Strammonio, ſub crambes forma aſſumto, narcoſi & motibus convulſivis corripi vidit, a foliis ulcuſculo ad oculum impoſitis, paralyſin pupillæ notavit, a ſeminibus deliria, motus convulſivos, apoplexiam, paralyſin ſurrexiſſe BUCHNER, KRAMER, SWAINE, Cel. LOBSTEIN viderunt. Sed etiam ſalutares ejus effectus obſervarunt Auctores: Illuſtris STOERCK mentem alienatam eo curatam aliquoties eſt expertus, plures & inſignes effectus aliquis Medicus in *Comment. Lipſ.* ODHELIUS plures obſervationes habet de epilepticis eo partim curatis, partim multum levaminis expertis, & BERGII obſervationes adducit de delirio, ſpaſmis abdominalibus & convulſionibus inde curatis.

* *Oleum infuſum* Pariſ.

β. Animalia.

* Alce, ἄλκη, *Elan*, *Elend.* Subminiſtrat ungulas, bifidas, quemlibet animalis pedem terminantes, nigras, magnitudine & figura proxime ad bovinas accedentes, a quibus corneo, qui ad nigrum accedit, colore, & quod raſæ nullum fœtorem ſpargunt, ſe diſtinguunt.

Cervus Alces L. Cornibus ad baſin uſque palmatis diſtinguitur.

In Polonia & reliqua Europa Septentrionali, nec non in Aſia & America occurrit.

Extracti reſinoſi $\frac{1}{40}$, aquoſi ſalini $\frac{1}{6}$ Neumann obtinuit.

Primus Erasmus Stella, qui vertente Seculo XV floruit, externum harum ungularum uſum contra morbos convulſivos commendavit, ſequentes Medici eas ad eundem finem etiam interne dederunt; abſurdo commento nititur fabula, animal morbo comitiali ſubjectum ejus inſultus, ungulis ſibi aures ſcalpendo, arcere, docuit experientia neque animal malo epileptico conflictari, neque ejus ungulas qualemcunque vim habere hoc malum curandi.

Castoreum, καςόριον, *Bibergeyl.* Hoc nomine veniunt duo Folliculi, inferne nexi, deinde divergentes, oblongi, qui progrediendo ampliores & magis ventricoſi evadunt, efformati a membrana tenaci & coriacea, quæ ſubſtantiam includit nigricantem, tenacem, proprio, qui caput obnubilat, odore & ſapore amaricante præditam, inflammabilem, multis cellulis membranaceis diſtinctam. Sacci majores, ventricoſi, graves, ſubſtantiam ſiccam quidem, ſed non totam aridam, & fortiſſimo odore inſtructam continentes, reliquis præferendi; hi a Ruſſia, Pruſſia, Dantiſco denominantur, nec cedunt iis, qui ab animali, ad Rhodanum degente, deſumuntur, teſtante

GEOFFROI. Canadenſe, quod Anglicum quoque appellare ſolent, folliculos minores ſiſtit, ſubſtantiam aridam, minus odoram includentes. Non raro folliculis ſolent ſanguinem inſpiſſatum committere, cui, quadam adjecta caſtorei portione, odorem affricant.

CASTOR. Quadrupes, dentibus in utraque maxilla, inciſoribus utrinque duobus, caninis nullis, cauda plana, ſquammoſa gaudet: *Fiber* L. caudam habet horizontalem.

Copioſiſſime in Europa & America ſeptentrionali & temperata ad fluviorum littora occurrit.

Sacci, qui ſub nomine Caſtorei proſtant, ad utrumque urethræ latus, prope præputium hærent, & proprio orificio in urethram aperiuntur; ex animali deſumti, infumando contra corruptionem defenduntur.

Tam aqua, quam ſpiritus vini ejus principia activa extrahunt, ſpiritus vini inde abſtractus, leviſſime odoratus fit. LEWIS; Extracti aquoſi $\frac{1}{4}$ & totidem ſpirituoſi largitur. GMELIN; Salem volatilem deſtillationis obtinuit FESCH, nec non Cl. MODEL, qui oleum quoque, quod bitumen redolet, ex eo deſtillare vidit; NEUMANN $\frac{7}{28}$ Extracti aquoſi & totidem ſpirituoſi accepit.

Sed proſtat quoque *Axungia Caſtorei*, quæ conſiſtentiam unguenti habet, & cujus odor caſtoreum refert, ſed mitior eſt; deſumitur ex ſex glandulis conglomeratis, quarum tres ad utrumque latus urethræ, ſub folliculis, quæ Caſtoreum habent, occurrunt, & in urethram aperiuntur.

HIPPOCRATES Caſtoreum in morbis uterinis & hyſtericis adhibuit, integrum de eodem tractatum ARCHIGENEM ſcripſiſſe, GALENUS refert, ipſe illud ad ſopiendos nervorum motus & cienda catamenia laudat, & in univerſum a Medicis ad morbos convulſivos æque ac illos, ubi dolores urgent, malum hypochondriacum maxime & hyſtericum ſolet adhi-

beri, & tam extus quam intus præſcribi: SCHULTZ egregios ejus in colica effectus vidit. Datur ad grana octo, a duabus drachmis aſſumtis nec calorem multum nec numerum pulſuum mutatum fuiſſe, vidit ALEXANDER: clyſteribus ejus drachma adjicitur.

Axungiam ad uſus externos modo adhibent & ad unguenta nervina, quæ partibus debilitatis roborandis dicata ſunt.

Eſſentia vel *Tinctura* SENNERT. correcta: * *Oleum ſtillatitium* Pariſini in *Codicem* receperunt. *Oleum coctum ſimplex* Bergamenſ. * *Oleum coctum compoſitum* DE MANLIIS plura ingredientia aromatica & irritantia habet, ad paralyſin & tabem laudatur: *Extractum* QUERCETAN. Noſtrates ſpirituoſum, Wurtembergenſes ſpirituoſum & aquoſum commixta habent: * *Spiritus Caſtorei compoſitus* Londin. eſt Sal volatile oleoſum SYLVII, Caſtoreo ditatum, ad effectus hyſtericos adhibetur.

HIRUNDINES vid. *Aves*.

LUMBRICI, Ἔντερα τῆς γῆς, *Vers de Terre*, *Regenwürmer*. Sunt Inſecta, quæ mediocris calami craſſitiem habent, quinque circiter pollices longa, coloris dilute rubicundi, habitant ut plurimum in cuniculis, quos ſub terra fodiunt, ex iis autem, tempore pluvio in diem prodire ſolent.

LUMBRICUS. Corpus teres habet, annulis efformatum, pone caput annulo eminente cinctum: *Terreſtris* L. aculeis inter annulos prominentibus diſtinguitur.

Occurrit ubique.

Ex Lumbricis $\frac{1}{12}$ gelatinæ ſiccæ obtinui; NEUMANN Extracti ſpirituoſi $\frac{3}{16}$, ultra $\frac{5}{16}$, Extracti aquoſi, ſpiritus urinoſi $\frac{3}{7}$, Olei empyreumatici $\frac{1}{7}$, ſalis volatilis $\frac{1}{32}$.

GALENUS Lumbricos extus ad diſſectos nervos, intus ſumtos a vi diuretica laudari, dicit, ETTMÜLLER,

STAHL, HOFFMANN eos antarthritico & antiſpaſmodico fine laudant, ſed ſine ratione, cum nulla exacta de his viribus obſervatio mihi innotuerit, non audeo, nauſeoſi omnino medicamenti uſum multis commendare. Succum expreſſum ad unciam unam ſolent cum juſculis appropriatis exhibere, exſiccati ad drachmam dimidiam uſque præſcribuntur.

Oleum per Infuſ. VAL. CORD. ad affectus nervorum commendatur: *Spiritus Lumbricorum abſtractitius*, ratione virtutis medicatæ, vix præ ſpiritu vini rectificato aliquid proprii videtur habere: * *Spiritus Lumbricorum per ſe* ETTMÜLLER non videtur ab aliis ſpiritibus urinoſis, animalibus differre: * *Eſſentia Arthritica* MAURIT. HOFFMANN Gelatinam lumbricorum ſpiritu vini alcaliſato receptam & ſopientibus junctam vehit. Datur ad guttas quinquaginta aliquoties de die: eadem etiam cum *Opio* proſtat & ejus $\frac{1}{96}$ circiter vehit: * *Eſſentia Lumbricorum* Brandeburg. * *Pulvis Antarthriticus* WEPFER non placet: *Sal Volatilis* Wurtemb. nil proprii videtur habere.

* UNICORNU, μονόκερως, *Licorne*, *Einhorn*. Eſt Dens ex baſi latiuſcula diu cylindricus, tandem in anguſtum finem terminatus, fibris ſpiraliter intortis efformatus, variæ magnitudinis, octo pedum longitudinem non raro ſuperans. Ejus cortex flavicat, reliqua ſubſtantia albiſſima eſt.

Primi BARTHOLINUS & WORMIUS, non cornu eſſe alicujus animalis quadrupedis, quod Auctores effinxerunt, ſed dentem Ceti, oſtenderunt.

MONODON L. fiſtula in vertice, & dente prælongo, ex maxilla ſuperiore exſerto, gaudet.

Habitat in Mari Grœnlandico.

NEUMANN $\frac{7}{24}$ Extracti aquoſi, $\frac{1}{4}$ ſpiritus urinoſi, $\frac{1}{32}$ olei, $\frac{1}{91}$ ſalis volatilis inde obtinuit; gelatinæ ſiccæ $\frac{1}{15}$ mihi ſubminiſtravit.

Seculo

Seculo XV demum ad uſus medicatos cœpit recipi, & ipſi, maximæ contra epilepſiam & venena vires fuerunt adſcriptæ, quas opinio vulgi, ea quæ magno pretio veneunt, etiam magnas ad morbos fugandos vires poſſidere, ſtudium poſſidendi certum contra febrem petechialem, quam a veneno ſurgere reputabant, ſpecificum, auri ſacra fames, & alia ſuſtentarunt. Primus MARINI, illud nequaquam expectationi reſpondere docuit, nec hodie alias inde, quam a ceteris dentibus vires ſperare, fas eſt.

CAP. VI.

ATTENUANTIA.

§. 43.

Medicamenta, quæ vitiis fluidorum medentur, ſive eorum qualitates vitiatas tollunt, *Alterantia* Recentiorum, ſive eadem e corpore eliminant, *Evacuantia* dicta. Alterantium ea quæ ſpiſſitudinem curant Ἀραιωτικὰ, *Attenuantia* appellantur; huc pertinent 1) ea, quæ rationem aquæ in humoribus augent, & quæ recentior ætas *Diluentia* nominavit, 2) ea, quæ ipſum ſpiſſamentum ſolvendo, humores magis flexiles reddunt, διαφορητικὰ, *Reſolventia* Veterum.

§. 44.

Diluentia indicantur in omni ſpiſſitudinis genere, qualecunque illud fuerit, eorum princeps eſt AQUA, omnia reliqua, quæ huc referuntur, unice agunt ratione aquæ, quam vehunt.

§. 45.

Reſolventium illa, quæ faciunt, ut ſordes, quæ ob pinguem & reſinoſam, qua gaudent, indolem

a noſtris humoribus aut a diluentibus ſolvi & e corpore elui nequeunt, ex aqua ſe ſuſpendi & eliminari patiantur, dicuntur Σμέγματα, ῥυπτικὰ, *Detergentia*, *Abſtergentia*. Sed Reſolventia etiam *Aperientium* nomine veniunt, dum ut materies obſtruens, ex locis obſtructis ſecedere queat, efficiunt. Quæ ex Reſolventibus ſalino ſapore gaudent, τμητικὰ, *Incidentia* appellare, in more habent, reliquis *Reſolventium* nomen relinquunt.

§. 46.

Incidentia ratione mechanica videntur agere, dum rigidæ earum partes ſeſe craſſamenti partibus interponunt, & iſtarum nimis fortem attractionem moderantur; eadem præterea vaſa irritant, & his validius conſtrictis, ipſa altius inter ſpiſſamenti partes adiguntur, quo efficitur, ut partes aquoſæ, craſſamentum ab incidentibus laxatum ſubire, & illud attenuare valeant. Indicantur Incidentia præcipue a ſpiſſitudine mucoſa; eorum abuſus varium acrimoniæ genus cauſatur. Reſolventia non una ratione agere videntur, quædam eorum, tanquam menſtrua operantur, alia vaſorum contractionem ad certum gradum augendo, efficiunt, ut tenacitas vincatur & partibus craſſamenti nimis cohærentibus, partes aquoſæ, quæ illas diſtentas tenent, interponantur, unum quoque ex reſolventibus videtur evidenter ratione mechanica agere. Varia ſpiſſitudinis genera varia reſolventia exigunt.

I. INCIDENTIA.

a) Vegetabilia.

Aromata (§. 25.) Irritantia (Cap. IV.)

Acetosa vid. *Olera*.

ACETOSELLA Recent. *Oxys* PLIN. *Aleluja* ab Italorum *Lujula*, *Sauerklee*. Exhibet Folia, quæ terna uni petiolo inſident, obverſe cordata, hirſuta, firmula, ſapore acido linguam feriunt; exſiccata omnem ſaporem perdunt.

OXALIS. Corollam pentapetalam regularem habet, calice quinquefido ſuſtentatam, diploſantheram, pentagynam, capſulam pentagonam, polypyrenam: *Acetoſella* L. foliis ternatis, ſuperne cordatis di inguitur.

Creſcit in omni Europa.

Salis eſſentialis $\frac{1}{85}$ circiter inde obtinuit CARTHEUSER. $\frac{1}{320}$ ſalis eſſentialis SAVARY, qui præterea $\frac{1}{200}$ Extracti aquoſi, $\frac{1}{343}$ reſinoſi ſeparavit. Adhibetur cum ſucceſſu ob acidum vegetabile, quo ſcatet, ad attenuandos ſpiſſos humores, multum etiam conducit ad acrimoniam putridam corrigendam, ut FRANCUS in febre epidemica Ulmenſi vidit. Folia exſiccata inertia ſunt; & ſuccus expreſſus & folia jure infuſa exhibentur.

* *Conſerva* VAL. CORD. * *Syrupus* COSTÆI, * *Aqua deſtillata* VAL. CORD. *Sal Eſſentialis Collect. Chym. Leidenſ.* Vulgo illum Pharmacopolæ ex Helvetia & Suecia ſibi comparant. Differt a Tartaro cryſtallorum magnitudine & figura, paucioribus partibus oleoſis, acido magis concentrato, & hinc cum Alcohole Naphtam efformante, & quod cum oleo unguinoſo in ſaponem abeat. Circa vires medicatas conf. *Inſt. Chem.*

ALLIUM vid. *Olera*.

ANGELICA Lat. Barb. Inde deſumuntur Radices, quæ ex craſſo capitulo dimittunt plurimas fibras, pedem dimidium circiter longitudine æquantes & anguſtas, rugoſæ ſunt, extus ex gryſeo-nigricantes, intus albæ, odore forte proprio gaudent & ſapore proprio aromatico, ſalino, cui aliquid amari accedit.

Angelica. Floribus umbellatis, involucro utroque ſuſtentatis, ſeminibus marginatis, tribus lineis eminentibus notatis gaudet: *Archangelica* L. Blacwell 318. Folio impari lobato diſtinguitur.

In Pyrenæis & Alpibus ſeptentrionalibus ſponte creſcit, apud nos in hortis colitur.

Sylveſtrem præ hortenſi duplo plus reſinæ largiri, & eminentiore odore & ſapore gaudere, obſervavit Linnæus.

Spiritum vini evidentius, quam aquam has radices extrahere, Oleum odoratum inde obtineri, quod linguam valide pungit, Extractum aquoſum nauſeoſe dulce & ſubacre eſſe, monet Lewis. Olei odorati $\frac{1}{128}$, Extracti aquoſi $\frac{3}{8}$, ſpirituoſi $\frac{1}{4}$ adducit Cartheuser.

Humores potenter attenuat & ſolida ſtimulat, in affectibus frigidis & mucoſis non male adhibetur, ad morbos malignos olim admodum fuit commendata: maſticatorio quoque ſcopo recipitur.

* *Aqua deſtillata ex herba & floribus* Pariſ. * *Aqua deſtillata ex ſeminibus* Pariſ. * *Aqua deſtillata ex Radice* Val. Cord. * *Oleum deſtillatum* Val. Cord. * *Conſerva* Pariſ. * *Extractum* Val. Cord. Wurtembergenſes, præeuntibus Brandeburgenſibus, ſpirituoſum recipiunt: * *Spiritus abſtractitius* Wurtemb. * *Eſſentia* Quercetan.

Apium vid. *Olera*.

Armoracia vid. *Olera*.

Calamus Aromaticus vid. *Aromata*.

Carlina vid. *Amara*.

Cepæ vid. *Olera*.

Cochlearia Recent. *Herbe aux Cuillerées*, *Löffelkraut*. Recipiuntur Folia magnis petiolis innixa, ſubrotunda, ſapore ſalino, acri, proprio odore inſtructa,

craſſiuſcula, cum recentia ſunt, facie prona depreſſa, exſiccatione omnis odor & ſapor proprius perit, remanente quadam amaritie.

Cochlearia Officinalis L. BLACWELL 227. foliis radicalibus, ſubrotundis agnoſcitur.

Creſcit copioſe ad littora Maris Europæ ſeptentrionalis, occurrit quoque in Corſica.

Aqua æque ac ſpiritus vini inde odorata & ſapida deſtillant, Oleum odoratum, quod obtinetur, in aqua fundum petit, Extractum aquoſum æque ac ſpirituoſum odore & ſapore plantæ propriis carent.

Ipſo ſapore teſte, Cochlearia egregias vires incidentes habet, & hinc a variis Auctoribus multum ad reſerandas obſtructiones viſcerum abdominalium laudatur, & hoc ſcopo juſculis aut ſuccis aperientibus adjicitur; maxime autem, ut ex EUGALENO patet, omni tempore ad ſcorbutum fuit laudata, ubi autem probe ad variam hujus morbi periodum attendendum eſt. Inter nos, ubi verus ſcorbutus nunquam obtinet, ad cruentationes & alia vitia gingivarum, externe præcipue, adhibetur.

Aqua FOREST. non male collutorio ſcopo recipitur: *Spiritus* MOLLENBROECK Pariſini ad monitum Auctoris Armoraciam adjiciunt: * *Spiritus Volatilis* Pariſ. * *Syrupus* SENNERT. * *Extractum* Wurtemb. * *Conſerva* Auguſt. recenti herbæ, quando ea haberi non poteſt, optime ſubſtituitur.

DAUCI SEMEN vid. *Olera*.

* ERUCA, εὔζυμον, *Roquette*, *Raucken*, *weiſſer Senf*. *Semina* ſiſtit quæ parva ſunt, flava, rotunda, oleo turgent, ſapore acri linguam afficiunt.

Braſſica Eruca L. ſtylo fructui inſidente longo, triangulari & foliis lyratis gaudet.

Habitat in Europa calida, in Helvetiam uſque aſcendit, apud nos in hortis colitur.

A Galeno oleribus adſcribitur, & a vi aphrodiſiaca laudatur, ſinapis vires, ſed remiſſiores habet.

* Erysimum, ἐρύσιμον, *Velarum* Gallorum Plin. *Velar*, *Wegſenf.* Recipiuntur Folia magnis pinnis inciſa, extrema maxima, trifida, hirſuta, leviſſimo ſapore inſtructa.

Erysimum. Corollam cruciformem, ſiliquam ſtrictam, tetragonam habet: *Officinalis* L. Blacwell 28.

Occurrit ubique.

Ab herba inſipida, quæ, Lobelii maxime auctoritate, magnam famam aſſecuta eſt, ego ſaltem vix vires incidentes expectarem, & neſcio an fides Iidem habenda, dum plures raucedine laborantes, ea curatos fuiſſe memorat, prudentiores Veteres, ſemen potius adhibebant, quod evidentem acrimoniam habet. Medicamentis uterinis ab Hippocrate adſcribitur.

* *Syrupus ſimplex* Geoffroi: *Syrupus* Lobelii, ſi quas vires habet, illas aliis, quas præter Eryſimum recipit, ingredientibus debet; Pariſini prolixam compoſitionem, adhuc prolixiorem præſcribunt noſtrates.

Helenium, ἑλένιον, *Inula*, *Enula campana* Lat. Barb. *Aunée*, *Alant.* Largitur Radices craſſas, multifidas, longas, extus fuſcas, per exſiccationem gryſeas, intus albas, ſapore acri, amaricante, odore proprio non ingrato gaudentes.

Inula. Corollam compoſitam mixtam, calice imbricato ſuſtentatam, ſtamina inferne bifida, receptaculum nudum, ſemina papposa habet: *Helenium* L. Blacwell 473. foliis amplexicaulibus, omnibus ovatis gaudet.

Creſcit in Europa, præter maxime Meridionalem.

Olei odorati ſpiſſi $\frac{1}{240}$, Extracti ſpirituoſi $\frac{1}{15}$ aquoſi $\frac{1}{2}$ Lewis obtinuit; Extracti aquoſi $\frac{7}{8}$ fere, reſinoſi ultra $\frac{1}{5}$, olei ceræformis $\frac{1}{192}$ fere Neumann; Cartheuser autem $\frac{1}{2}$ Extracti aquoſi, reſinoſi $\frac{1}{12}$.

Medicamentis uterinis ab HIPPOCRATE annumerantur hæ radices, auctore GALENO, ad affectus pectoris laudantur, quibus omnino egregie conducunt, mucum pulmonem attenuando, aut, ſi ſymptomatici fuerint, viſcera abdominalia aperiendo, humores reſolvendo & ſolida ſtimulando, ſudorem quoque movent, hinc multum ſuperioribus ſeculis ad morbos malignos, exanthematicos & ipſam peſtem laudabantur. Extus multum ad ſanandam ſcabiem commendantur.

* *Aqua deſtillata* NIC. PRÆP. * *Conditum* VAL. CORD. * *Conſerva* VAL. CORD. * *Extractum* VAL. CORD. * *Oleum per Infuſionem* Pariſ. * *Unguentum* ad id nonnulli, præeunte SYLVIO, mercurium recipiunt, Wurtembergenſes & Noſtrates, præcipientibus Colonienſibus, eundem omittunt, cum fructu ſcabioſis inungitur.

* IMPERATORIA Lat. Barb. *Oſtrutium* EORUND. *Meiſterwurtzel*, ſi non eſt Σμύρνιον Veterum, proxime ſaltem ad illud accedit. Radices habet aliquot pollices longas, compreſſas, rugoſas, tranſverſim quaſi in articulos diſtinctas, extus cinereas, intus albas, ſapore aromatico, acri amaro & odore proprio, ad angelicam accedente, inſtructas.

IMPERATORIA L. BLACWELL 279. Flores umbellatos habet, involucro partiali paucifolio ſuſtentatos, & ſemina marginata, duobus ſulcis exarata.

Creſcit in montibus Italiæ, Galliæ, Helvetiæ, Germaniæ, Daniæ & Sueciæ.

Largitur Extractum ſpirituoſum amarum & acre, aquoſum autem vix odorum cum nauſeoſa amaritie. LEWIS. Ultra $\frac{1}{2}$ Extracti aquoſi, $\frac{1}{5}$ fere ſpirituoſi accepit NEUMANN.

Humores valide reſolvit, ſolida quoque ſtimulat, in colicis & flatuoſis divinum remedium C. HOFFMANN dicitur, nec ſine ſucceſſu adhibetur in pectoris affectibus pituitoſis, nec non in morbis, qui ab

obſtructis viſceribus abdominalibus ſurgunt, alexipharmacæ, quæ ipſi adſcribuntur, vires, debentur pernicioſæ doctrinæ de morbis malignis ſudoriferis tractandis. Radice maſticata ſuffocationem uterinam avertit FORESTUS, ulceribus inſperſa, ſordes eorum abſtergit.

* LIGUSTICUM, Λιγυςικὸν, *Leviſticum* Barbar. *Livêche*, *Liebſtöckel*. Radices, Folia & Semina in officinas recipiuntur.

Radices ſemipedem circiter longæ, extus flavæ, intus albæ, ſapore proprio acri, non ingrato gaudent, aromatico, cui aliquid dulcis accedit.

Folia pinnata, pinnæ ad ovatam figuram accedunt, ſuperne profundioribus dentibus notatæ, ſapore & odore remiſſioribus, præ radicibus gaudent.

Semina flavicantia reliquis partibus magis odora & ſapida ſunt.

LIGUSTICUM. Flores umbellatos habet, utroque involucro ſuſtentatos, ſemina oblonga, quinque ſtriis elevatis notata: *Leviſticum* L. BLACWELL 275. Foliis multiplicibus & ſuperne inciſis diſtinguitur.

In montibus Italiæ & ad Monſpelium creſcit, in Flora Danica quoque recenſetur, apud nos in hortis colitur, & impune noſtras hyemes fert.

Radix aliquid Olei odorati fundit, & omnes ſuas vires Extracto ſpirituoſo impertit. LEWIS. Olei odorati $\frac{1}{128}$, Extracti aquoſi dulciuſculi $\frac{3}{8}$, ſpirituoſi ultra $\frac{1}{4}$ dedit CARTHEUSER.

Ratione virium, medium inter fœniculum & angelicam locum videtur tueri, ad morbos uterinos maxime laudatur, in quibus humores reſolvendo & ſolida ſtimulando operatur.

* *Aqua deſtillata* VAL. CORD. * *Eſſentia* Wurtemb.

* MEUM, μῆον, *Bærwurzel*. Radices nobis exhibet, aliquot pollices longas, calamum craſſas, quædam filamenta capillaria emittentes, extus ex gryſeo

fuſcas, intus albas, odore proprio inſtructas, non ingrato ſapore proprio, primum leviter dulci, quem autem ſalinus excipere ſolet, præditas.

Athamanta Meum L. BLACWELL 525. Foliis glabris diſtinguitur.

Creſcit in Europæ calidæ & temperatæ montibus, non videtur ultra Sylvam Martiam aſcendere.

Ad provocandam urinam & ciendos menſes a GALENO commendatur, id quod vi ſua acri videtur præſtare, ratione vis reſolventis ad Angelicam accedit, qua humores minus commovet.

* *Aqua deſtillata* Pariſ.

NAPUS vid. *Olera*.

NASTURTIUM vid. *Olera*.

NICOTIANA Rec. *Tabacum* Rec. *Tobac*. Recipiuntur Folia ex ovatis oblonga, quæ propria exſiccationis ratione flava fiunt, proprio odore & ſapore acri gaudent, qui per ipſum exſiccationis modum adhuc intenduntur.

NICOTIANA. Corollam habet monopetalam, infundibuliformem, calice quinquefido ſuſtentatam, iſantheram, monogynam & capſulam ventricoſam, bilocularem, quæ receptaculis ovatis, plura ſemina includit: *Tabacum* L. BLACWELL 146. Foliis lanceolatis gaudet.

Planta, Regno Peruviano indigena, a PHILIPPO HERNANDEZ DE TOLEDO, PHILIPPO II. Regi miſſa, a NICOTIO legato Gallo in Luſitaniam, anno 1550 in Galliam, a Cardinale ST. CRUCIS autem Romam allata, Anglis per DRACKE anno 1586 miſſa, hodie per omnem Europam & in variis Aſiæ & Americæ regionibus colitur, & vulgo ab aliqua Inſularum Antillarum denominatur; Principibus æque ac pluribus civibus maximo quæſtui, pauciſſimis non in frequentiſſimo uſu eſt.

Principia alcalina fundit, ultra $\frac{1}{3}$ Extracti amari, in receſſu urentis, ingratum odorem ſpirantis, $\frac{1}{6}$ Extracti ſpirituoſi amari & urentis fundit. BUCHNER & FRAUENKNECHT. Bruta, oleo tabaci interemta, ſanguinem in corde ſpumeum, floridum, attenuatum vehere, HARDER vidit.

Innumeræ varietates, quas varia ratio, qua Tabacum condire ſolent, produxit, ab ipſa quoque conditura dijudicandæ ſunt.

Vegetabile acre potenter omnino humores incidit; DODONÆUS hydropem inde curatum vidit, & MAGNENUS copioſas aquas evacuatas; ob eandem, qua pollet, acrimoniam & alvum ducere, & vomitum ciere obſervatur. Cum habeamus multa medicamenta, quæ eoſdem effectus edunt, & multo minus nauſeoſa ſunt, hinc raro hodie intus adhibetur; rarius quoque ulceribus cacoetheis abſtergendis ulterius inſpergitur, maxime cum FEHR obſervaverit, a pulvere Tabaci cum butyro capiti contra ſcabiem illito, vertiginem, vomitus & tumores ſurrexiſſe. Folia Tabaci cum Aceto in cataplaſma redacta, tumores hypochondriorum curaſſe, STEDMANN vidit, frequenter eadem, ad dimidiam unciam uſque, clyſmatibus immittuntur in pertinacioribus alvi obſtructionibus, aut cum humores a ſuperioribus revellendi nobis animus eſt. Creberrime autem more, qui ab Americanis ad nos deſcendit, Nicotianæ fumus ore hauritur, aut pulvis naribus attrahitur, utramque rationem ad prophylaxin contra peſtem feciſſe, obſervationibus a VAN SWIETEN collectis eluceſcit; fumum qui hauriunt, commoda & incommoda apophlegmatizantibus propria ſolent experiri, & illis, qui iidem aſſueti non ſunt, caput evidenter obnubilatur, facile quoque largior apud teneros homines, & tales qui modum excedunt, gravia omnino ſymptomata inde poſſe excitari, qualia PAULLINI & HELWIG adducunt;

circa hujus fumi effectus dijudicandos ad variam rationem, qua Nicotiana condita fuit, attendendum eſſe, patet omnino. Fumum ano immittere primi Angli tentarunt, illum in pertinaciore alvi obſtructione, ileo & hernia incarcerata egregiam operam præſtitiſſe, Obſervatores loquuntur, optimum inſtrumentum ad hanc medendi rationem Illuſtris GAUB exhibuit. Pulvis Tabaci naribus hauſtus errhinorum rationem ſequitur, varia, quæ ipſi commiſcere ſolent, etiam, ut varios effectus producat, efficiunt. Maſticatio foliorum Tabaci, quæ hoc ſeculo in Anglia invaluit, ex eis, quæ de Maſticatoriis monentur, eſt dijudicanda.

* *Emplaſtrum* LE MORT egregium reſolvens, ad pertinaciores quoque obſtructiones facit: * *Extractum* Wurtemb. tanquam validum reſolvens in affectibus mucoſis ad grana ſex exhibetur: * *Oleum deſtillatum* EVERART. Varia de eo experimenta proſtant, quod vulneribus brutorum inſtillatum mox venenatos ediderit effectus, mox innocuum fuerit, oleo empyreumatico, nauſeoſo abſtinemus: * *Oleum per Infuſ.* VAL. CORD. vires reſolventes & detergentes edit: * *Pulvis ſternutatorius* Wurtemb. * *Pulvis ſternutatorius variegatus* Wurtemb. * *Pulvis ſternutatorius coloratus* Noſtrat. * *Pulvis ſternutatorius viridis* Noſtrat. Omnes a Nicotiana, cui varia aromata adjiciunt, efformantur: * *Species tabaci pro fumo* CAMERAR. * *Species Tabaci pro fumo* Wurtemberg. * *Spiritus Arthriticus* BOECLER: medicamentum omnino reſolvens, ad fugandos rheumatiſmos adhibetur: * *Syrupus ſimplex* EVERARTI inter nos obtinet: * *Syrupum* QUERCETANI correctum & efficaciorem Wurtemb. & Pariſ. habent, uterque cum ſucceſſu ad morbos, qui a pituita ſurgunt, adhibetur: * *Unguentum* EVERART. * *Unguentum compoſitum* JOUBERT ad tumores ſcrophuloſos & affectus cutaneos laudatur.

Nigella vid. *Aromata.*

* Persicaria Lat. Barb. *Flöhkraut*. Folia tam Mitis quam Acris officinas ingrediuntur.

Mitis folia, ſunt ex ellipticis longe lanceolata, leviter hirſuta, non raro maculis notata, odore nullo, ſapore leviſſima acidulo & adſtringente prædita.

Acris folia, prioribus ſimilia, anguſtiora, nunquam maculata ſunt & evidenti acrimonia prædita.

Polygonum Perſicaria L. Corollis hexantheris, monogynis ciliatis gaudet. *Polygonum Hydropiper* L. Blacwell 119. ab antecedente vaginis truncatis differt.

Creſcunt in omni Europa.

Mitis, extus applicata, a Tournefort tanquam ſummum remedium contra gangrænam laudatur, de Acris virtute ad œdemata, aut calculum, nullæ fidæ obſervationes proſtant, nec vis lithontriptica, quam Schulz de *Polygono Amphibio* L. quod vulgo *Perſicariam acidam* appellat, proprio tractatu evincere nititur, poſterioribus obſervationibus eſt confirmata.

* *Aqua deſtillata* Boyle: * *Sal fixus* per incinerationem paratus. Pariſ.

Petroselinum vid. *Olera.*

Raphanus vid. *Olera.*

Scilla vid. *Amara.*

β) Animalia.

Millepedes, ὀνίσκοι, ὄνοι, *Cloportes*, *Maueresel*, *Kelleresel*. Sunt Inſecta dimidium pollicem circiter longa, ad aliquot lineas lata, ſuperne ex cineritio nigricantia, inferne alba, eorum corpus ex circellis eſt compoſitum, cute duriuſcula tectum, ſapore leniter ſalino linguam afficiunt.

Nigri & majores reliquis præferuntur, & cum, ſi continguntur, ſeſe in glomum contrahere ſolent,

hinc inter exſiccatos eos rejicimus, qui in longum extenſi ſunt, quia illos non violenta, ſed ſpontanea morte interemtos eſſe, ſuſpicio eſt.

Oniscus. Inſectum alis carens, pedes in utroque latere ſeptem & antennas duas habet: *Aſellus* L. corpore ovato & cauda bifida gaudet.

Occurrit per omnem Europam, in regionibus calidioribus major eſt & magis nigricat.

Largiuntur $\frac{1}{16}$ gelatinæ multum nauſeoſæ, dum deſtillantur exhibent $\frac{1}{5}$ circiter ſpiritus urinoſi, $\frac{1}{16}$ Olei, $\frac{1}{17}$ ſalis volatilis, ſal alcali ex eorum cineribus extractus, ſuavem odorem ſpirat. Neumann inde $\frac{1}{3}$ circiter ſpiritus urinoſi, $\frac{1}{11}$ Olei empyreumatici $\frac{1}{96}$ Salis volatilis, Extracti præterea ſpirituoſi $\frac{1}{10}$, aquoſi $\frac{1}{5}$ obtinuit; Cartheuser Extracti aquoſi $\frac{5}{12}$, ſpirituoſi ſubacris $\frac{1}{7}$ fere.

Attenuandi ergo a Galeno laudantur, Dioscorides obſtructiones hepatis inde reſerari & urinam moveri obſervavit & variis exemplis Ettmüller probare nititur; in omni ſpiſſitudine, mucoſa æque ac melancholica cum ſucceſſu dantur, nec inefficaces in morbis arthriticis obſervantur, in ulceribus cacoëtheis & tumoribus mammarum etiam opem attuliſſe, vidit Riverius. Recentes exſiccatis omnino præferendi, eorum centum & plures quoque pro doſi adhibentur, ita ut ſuccus inde exprimatur & juſculo appropriato adjiciatur.

* *Eſſentia* Wurtemb. ipſi ſucco poſtponenda eſſe videtur: * *Conſerva* Wurtemb. videtur ſuperflua eſſe cum millepedes recentes per omnem annum poſſint haberi.

* Stincus, σκίγκος. Hoc nomine proſtat animal quatuor pedibus inſtructum, ſex pollices circiter longitudine æquans, viſceribus orbum, & ut hæc potuerint eximi, per omnem faciem corporis inferiorem plaga longitudinali apertum; tota cutis ſquammoſa

& argentea eſt, cum flavedinis veſtigio, dorſum ſpina eminente diſtinctum & faſciis tranſverſis cœruleis notatum, cauda ad latera contracta brevis, caput corpori immediate contiguum, conoideum, frons nullas ſquammas habet, maxilla inferior, ſuperiore minor, exacte triangulum refert, pedes quatuor non magni, quinque digitis liberis, membranaceis inſtructi; odore nullo, ſapore ſalino gaudet.

Lacerta. Amphibium pedibus quatuor, cauda & corpore nudis gaudet: *Scincus* L. cauda apice compreſſa & digitis muticis, membranaceis diſtinguitur.

In Ægypto & Arabia Petræa occurrit.

Scincos vires aphrodiſiacas poſſidere, cum Galeno per omnem ætatem fuit aſſertum, id ipſum vel hodie adhuc in Oriente vulgo credi, Hasselquist teſtatur, ſed non perſpicio, unde hæ vires debeant ſurgere, nec ulla fida, quæ id confirmet obſervatio, nota mihi eſt, a ſale communi quo conditi ad nos adducuntur vires incidentes poſſunt expectari.

γ. Fossilia.

Borax Barb. βόραχ Græcor. Recent. a *Baurach* Arabum, qui hunc ſalem, ſpeciem Nitri ſeu Baurach eſſe reputarunt, *Tincar* Arab. Eſt Sal, qui ex India ſub forma cryſtallorum variæ magnitudinis & figuræ ad nos vehitur, aliqua pinguedinis ſpecie videntur eſſe inſtructæ hæ cryſtalli, ſapori earum, aliquid lixivioſi junctum eſt, colorem habent vireſcentem, & non raro cortice albo pulverulento obductæ conſpiciuntur.

Borax olim ex Alexandria Venetias ducebatur, & ibi depuratus per Europam divehebatur, hinc ab hac urbe vulgo ſolet denominari, licet maxima boracis quantitas hodie in Belgio depuretur. Refert autem

Borax depuratus cryſtallos majores, pryſmaticas, multilateras, obtuſas, pellucidas, quæ diſſolvendæ ultra vigecuplam aquæ rationem exigunt, calore in pulverem album fatiſcunt, ſupra carbones ſpumant, vitri ſpeciem mentiuntur, foſſilium fuſionem promovent, præcipue pro ferruminando auro adhibentur, hinc gravi omnino errore non pauci Boracem *Chryſocollam* eſſe Veterum, reputant; ſuccos cœruleos viridi colore tingunt. Borax cum acidis non effervescit, ſed per illa in duo principia, Salem ſedativum nimirum & Alcali foſſile diſpeſcitur, ſolutiones in acidis factas præcipitat.

De ratione, qua Indi Boracem parant, nihil certi conſtat, in eo ſaltem plures, quæ ad nos pervenerunt relationes, conveniunt, illum parari ex aquis, ad fodinas cupri reperiundis, id quod & crudi color vireſcens, viridis color, quem alterum ejus principium ſpiritus vini flammæ affricat, & regulus cupri, quem Cl. CADET ex Borace non depurato ſeparavit, etiam confirmare videntur.

Continet $\frac{1}{2}$ aquæ POTT; ſalis ſedativi $\frac{1}{2}$ KAES; ejuſdem $\frac{1}{3}$ BARON.

Tanquam ſal vires incidentes edit, & quia oleoſis junctus in ſaponem abit, abſtergentes quoque exſerere poſſe nulli dubitamus, cum autem varia ſalia habeamus, quæ has vires etiam evidentiores poſſident, hinc rariſſime intus datur, virtutem, quam ipſi vulgo adſcribere ſolent, partum pellendi, nulla juſta obſervatio confirmavit; in caſu, quem, de Medico Hetruſco, nobis FALLOPIUS conſervavit, decoctorum pellentium potius, quam Boracis effectum demonſtravit. Extus interdum ſcopo coſmetico adhibetur.

Sal ſedativus Homber. vid. *Inſtit. Chem.* * *Species Diaboracis* MYNSICHT: compoſitio abſurda.

Nitrum, νίτρον, *Salpetre*, *Salpeter*. Eſt ſal qui in cryſtallos pryſmaticas concreſcit, ſapore amaricante gau-

det, linguæ frigoris ſenſum imprimit; & dum aqua diſſolvitur thermometrum deſcendere facit, fuſum, ſi principium inflammabile additur, vehementem & flammantem motum, quem *Detonationem* dicunt, ſuſcipit, ex proprio Acido & Alcali vegetabili conſtat.

Nitrum Veterum, a noſtro omnino diverſum eſt, quippe quod ex aquis lacuum & fluviorum coxerunt, in aëre deliquium patiebatur, non detonabat & toſtum nigreſcebat. Primus Isaac Ben Abram, apud Serapionem, noſtri Nitri videtur mentionem feciſſe.

Veterum Aphronitrum, & Flos Nitri, mox Salem mirabilem, mox Salem Ammoniacum fixum, mox Nitrum murarium denotant.

Noſtrum Nitrum nobis in larga quantitate ex Oriente adducitur, ubi ex ſolo excoquitur, in Barbaria, teſte Shaw, in Japan, od Oram Africæ, in Tartaria, Coromandel, Malabar, ad Gangem in Regno Mogolis. Conf. *Hiſtoire de Voyages.*

In Europa non adeo copioſe reperitur, nec tale, quod non prævio quodam labore opus habeat, antequam in uſum trahi poſſit. Paratur ex muris ſive terris, ad quas, ſive ſub forma ſtalactitæ occurrit, & *Aphronitrum* dicitur, ſive ſub albi tomenti ſpecie excreſcit *Halonitrum*, *Salpeter de Houſſage*, ſive ſolo ſapore & detonatione ſe prodit, *Nitrum Embryonatum* Alchymic.

Omnes terræ, quæ Nitrum ſubminiſtrant, laxiorem conſiſtentiam habent, aëris actioni erant expoſitæ & vaporibus ſubſtantiarum putreſcentium penetratæ, hinc ſal, qui inde elixatur, non raro aliquid urinoſi vehit, in pulchras cryſtallos reduci nequit, ſed neceſſe eſt, ut alcali fixi ope, tam ab urinoſo, quam a terra calcarea, liberetur. Videtur partes terreſtres ad ſubeundam mixtionem ſalinam proprias, halitus aquoſos ex aëre reſorbere, & cum eis acidum efformare, quod, dum ſub ortu principium inflammabile ex ſub-

ſtantiis

ſtantiis putreſcentibus exhalans, in ſuam mixtionem recipit, propriam ab omni reliquo acido diverſam indolem acquirit, ortum hac ratione acidum, accreſcit terræ, in qua ſurrexit, tanquam matrici, modo, quem mox dixi, inde ſeparandum. Eluceſcunt ex his principia, quibus nituntur artificia, quorum ope, ut hic ſal largius in Europa obtineri poſſit, tentant efficere, ea præcipue PIETSCH & SIMON exponunt.

Nitrum, quod creberrime in aqua puteali occurrit, ab ipſis cæmenti, quo receptacula eorum firmantur, partibus, vapores aquoſos recipientibus, & cum eis in acidum abeuntibus, videtur deducendum, φλογιςόν, quod hic mixtionem ſubit, ſive ex terra accedit, ſive a ſordibus, quæ caſu in puteum ceciderunt, ſubminiſtratur. Num alcali vegetabile, alterum Nitri principium, etiam a ſordibus derivare licebit?

Obtinetur Nitrum ex ſuis matricibus, dum illæ labris committuntur, quorum fundus ad altitudinem aliquot pollicum ſtramen, quod ſordes retineat, habet, adjicitur ſtramini, cinerum reſpectu terræ elixivandæ $\frac{1}{3}$ & calcis vivæ $\frac{1}{6}$, aquæ ope elixivatio perficitur, lixivium calore non nimis magno ad juſtum terminum evaporatur, adjicitur aliquid lixivii cauſtici, ut omnes partes calcareæ ſecedant, &, ut in cryſtallos coëat, ſeponitur; id quod iteratis cryſtalliſationibus nullum ulterius Nitrum largitur, *Lixivium Nitri*, *Eau-mère*, *Mutterlaug* dicitur. Illud terris nitrariis iterum ſolent affundere, ſed non adeo accurate omne Nitrum exinde ſeparatum eſt, ut non aliquid adhuc vehat. Nitro, ratione quam dixi, parato, quod *Crudum* dicere ſolent, nunquam non ſal communis adhuc ſolet immixtus eſſe, iteratis demum cryſtalliſationibus ab eo ſeparandus.

Nitrum Veterum, cum palam a noſtro differat, nec vires medicatæ, de illo celebratæ, ad hoc referri poſſunt. Noſtrum cum ſit ſal medius, hinc jure incidentes effectus ab eo exſpectantur, docuit autem experientia, iſtud propria quadam virtute ſanguinem attenuandi gaudere, imo, phlogiſtica ſpiſſitudine laborantem, ab eo reſolvi, & in craſin naturalem reduci, id quod facile in ſanguine, e vena emiſſo, experiri datur, & inter primos HOFFMANN annotavit. Idem, præ aliis ſalibus mediis, efficacius putredini reſiſtere, Illuſtris PRINGLE obſervavit. Celebratur præterea ejus vis refrigerans, quam multis experimentis in proprio corpore ſtabilivit Cl. ALEXANDER, qui ſimul animadvertit, elapſis circiter duodecim, poſtquam aſſumtum fuit, minutis, pulſuum numerum ad priſtinos rythmos redire, imo ad ſeſqui drachmam & ultra, ſi aſſumitur, varia incommoda excitari, & arteriæ ictus multiplicari. Vis refrigerans Nitri, unde pendeat, nondum liquet, ex eo ſaltem derivanda non eſt, quod Nitrum, in aqua ſi diſſolvitur, thermometrum deprimat, quam primum enim ſolutio peracta eſt, thermometrum ad priſtinam altitudinem redit, nec integrum, ſed ſolutum Nitrum ſanguinem adit; præterea ſal ammoniacus & ſal communis, dum aquam ſubeunt, etiam majus, quam nitrum, frigus producunt, ſed neutiquam adeo evidenter, ut iſtud, corporis humani calorem minuunt, nec a ſanguine attenuato hic effectus poteſt deduci, cum, quæ idem præſtant, alcalina non evidenter refrigerent. Ob vim refrigerantem & ſanguinem diſſolventem in omni æſtu ſanguinis exhibetur, & præcipuis medicamentis antiſpaſmodicis adſcribitur.

Doſis eſt ad drachmam dimidiam, in affectibus pectoris, & topicis primarum viarum vitiis, etiam imminuenda.

Aqua fortis, *Aqua Regis*, *Liquor Nitri fixus*, *Magneſia alba*, *Nitrum antimoniatum*, *Nitrum depuratum*, *Nitrum fixum* vid. *Inſtit. Chem.* * *Nitrum perlatum* in phlogoſibus ab acrimonia acida conducit; * *Nitrum Roſatum* BARCHUSEN ad gargariſmata recipitur: * *Nitrum Saturninum* JUNGKEN non male extus, ad diſcutiendas inflammationes adhibetur: *Nitrum tabulatum* eſt ſal prunellæ in tabulas redactus: *Pulvis Antiſpaſmodicus* Halenſ. *Temperans* STAHL Polychreſtum remedium, quo vulgo ad omnem orgaſmum ſanguinis uti ſolent, ſolo Nitro non videtur præſtare: *Pulvis Antiſpaſmodicus Offic.* Noſtrat. antecedenti medicamentum abſorbens jungit: *Sal Polychreſtus* vid. *Inſtit. Chem.* *Sal Prunellæ* QUERCETANI, *Cryſtallus mineralis* BEGUIN. primus BASILIUS VALENTIN. illud indicare videtur, eſt Nitrum, cujus portio quædam in Salem polychreſtam verſa eſt, ego ipſi ſemper Nitrum præferrem, adhibetur ad morbos faucium: *Spiritus Nitri* vid. *Inſt. Chem.* * *ſpiritus Nitri anticolicus* Brandeburg. medicamentum inconcinnum: *Spiritus Nitri dulcis* vid. *Inſtit. Chem.* *Trochiſci ex Nitro & Cinnabari* Noſtr. Suave medicamentum, quod cum ſucceſſu ad ſitim ſedandam, mucum attenuandum & ſanguinis æſtum temperandum aſſumitur; iidem etiam non male parantur, cum loco cinnabaris ſuccus Citri recipitur.

SAL AMMONIACUS. Is qui noſtro tempore in officinis proſtat, Seculo XVI ad finem vergente, demum obtinuiſſe videtur.

Adducitur ad nos forma panum rotundorum, quorum diametri novem circiter pollices æquant, una facie concavorum, vertice craſſo eminente inſtructorum, altera facie convexorum, ſub utraque ſuperficie ſordida, nigra, ſubſtantiam ſalinam pellucentem, ſapore vivido ſalino linguam ferientem vehit:

Paratur hic ſal in Ægypto, ſublimationis ope ex fuligine excrementorum, quæ animantia, multo ſale paſta, excludunt, notantibus LEMERY, GRANGER, HASSELQUIST, eundem, eadem fere ratione in Imperio Indoſtan parari, fidem facit Illuſtris GAUB, qui etiam mentionem facit ejus, qui ab aliquot retro luſtris Brunſvigæ paratur, albiſſimus eſt, formam panum, in quos ſaccharum formatur, habet, & quem Ægyptio, nonniſi minore alcali volatilis ratione, cedere, expertus ſum.

Sal Ammoniacus nativus, quem, teſte Cl. MODEL, Calmuccorum regio ad rupes creſcentem largitur, gryſeis cryſtallis efformatus, & ille, qui ſubſtantiam laxiorem & flavam refert, copioſe ad montes ignivomos & Solfataræ occurrens, in noſtris regionibus muſæa curioſorum, nequaquam officinas intrat.

Salem Ammoniacum ex Acido ſalis & Alcali urinoſo conſtare, evici in *Inſtit. Chem.*

Hunc ſalem vires incidentes editurum, facile patet, & hinc ad omnes morbos, a ſpiſſitudine mucoſa oriundos, cum ſucceſſu adhiberi poſſe; eundem propria virtute febres intermittentes fugandi, gaudere, MUYS multis obſervationibus ad liquidum deducere conatus eſt, quas ſuis quoque WOLFF, LOESEKE & JACOBI confirmarunt; cum febres intermittentes ſemper uſum incidentium exigant, non male noſtrum ſalem, quem ſpecifice hic conducere, fidi Auctores teſtantur, aliis ſalibus mediis, in hoc morborum genere præferimus: ejus doſis ad drachmam unam extenditur.

Extus, cum ejus vis antiſeptica Ill. PRINGLE experimentis confirmata ſit, non male ad medicamenta contra gangrænam recipitur; ſpecifica virtute ad curandum ſcabiem gaudere, Cl. PLENK eſt expertus.

* *Elixir Pectorale Regis Daniæ* Wurtemb. Eſt ſpiritus ſalis ammoniaci vinoſus a variis plantis, quæ autem carminativæ potius ſunt, quam pectorales,

abſtractus & ſucco liquiritiæ edulcoratus, in morbis a flatibus oriundis conducet, multo concinnius, & ad affectus pectoris mucoſos aptiſſimum eſt * *Elixir Pectorale* RINGELMANN in *Pharmacopæa Danica* deſcriptum: * *Ens Veneris* vid. *Inſtit. Chem.* * *Eſſentia Balſamica* GMELIN, ad debilitatas fibras primarum viarum admodum utilis: * *Flores Antimonii rubri* BASIL. VALENT. admodum draſtici ſunt: *Flores ſalis Ammoniaci Martiales*, qui a Pariſinis ſub titulo *Florum ſalis Ammoniaci hæmatiticorum* repetuntur v. *Inſt. Chem.* * *Flores ſalis Ammoniaci ſimplices* Wurtemb. non differunt a *Sale Ammoniaco depurato* SCHROEDER. *Sal volatile aromaticum* Pariſ. *Sal Anglicum volatile* Wurtemb. egregium medicamentum excitans: * *Sal volatile oleoſum* BOERHAAVE a viribus Angelicæ laudatur: * *Sal volatile oleoſum* Wurtemb. *Liquor oleoſus* SYLVII: *Sal* vel *Liquor oleoſus* SYLVII, *Spiritus volatilis aromaticus oleoſus* Pariſ. *Spiritus ſalis Ammoniaci Aromaticus* Edinburg. *Tinctura ſtomachica* Lipſ. ſunt ſpiritus ſalis Ammoniaci vinoſi, oleo variorum aromatum fœti, in affectibus frigidis primarum viarum ad ſcrupulum unum pro doſi exhibentur; extus vel naribus admoventur, vel illinuntur membris debilitatis: * *Spiritus Bezoardicus* BUSSI, eſt alcali volatile oleo empyreumatico fœtum, ſanguinem potenter reſolvit & exagitat, excretiones aquoſas auget: *Spiritus Salis Ammoniaci aniſatus*: *Spiritus Salis Ammoniaci cum calce viva* ſeu *volatilis urinoſus* Wurtemb. *Spiritus Salis Ammoniaci cum ſale Tartari*: *Spiritus Salis Ammoniaci vinoſus* ſeu *Sal volatile Ammoniacum* Pariſ., vid. *Inſtit. Chem.*

SAL COMMUNIS. Eſt ſal medius in cryſtallos cubicas concreſcens, proprio ſapore præditus, ſupra carbones decrepitans, ex proprio acido & alcali foſſili conſtans. Triplex ejus genus ſolet proſtare Foſſilis nimirum, Marinus & Fontanus.

Sal Foſſilis quem, ſi in cryſtallis pellucidis occurrit, *Salem Gemmæ* Latino-Barbari appellant, in montium viſceribus latet, & ſatis copioſe in reliquis Orbis partibus æque ac in Europa occurrit, Tranſylvania, Hungaria, Polonia, Germania, Anglia, Hiſpania &c. eo abundat. Eruitur e montibus, rationibus mechanicis, ſordes, quæ ipſi adhærent, iterata ſolutione & cryſtalliſatione auferuntur.

Sal marinus hæret in omni aqua; quæ ſub maris nomine globum noſtrum ambit, & a Geographis variis nominibus, pro variis locis, quos alluit, inſignitur; habet autem aqua marina eo plus ſalis, quo calidius eſt clima, ubi occurrit, & quo major eſt profunditas, unde hauritur: obtinetur ſal ex aqua marina, evaporationis ope, quæ in locis ſeptentrionalibus per ignem promovetur, in meridionalibus autem, aqua marina, ſupra magnas areas ducta, actioni ſolis & aëris exponitur; dum hæc aqua ſemper ſalem mirabilem & ſalem ammoniacum fixum vehit, hinc ſal, evaporatione obtentus, demum purior evadit, quando per aliquot annos in acervos collectus, utrumque ſalem heterogeneum ad fundum dimiſit. Sal marinus, qui evaporatione ſupra areas obtinetur, a terra, quæ ipſi accreſcit, gryſeus & nigricans ſolet eſſe, iteratis demum ſolutionibus & cryſtalliſationibus depurandus.

Sal Fontanus, qui etiam *Communis* audit, paratur ex fontibus, quos *Salinas* dicere ſolent, per omnem orbem creberrime obviis, evaporatio ſalinarum in propriis labris, moderato igne inſtituenda, ut ſalia heterogenea, una cum ſelenite, ad fundum colligantur, & jactura æque ac enervatio ſalis caveatur. Muriam debiliorem ope domuum gradatoriarum concentrare ſolent, ut alimento ignis ſub evaporatione parcant, conſilio forſan minus laudando. Conf. Illuſtris Haller. Omnem omnino attentionem

meretur, quod ubi ſal marinus occurrit, etiam vix non ſemper ſelenites, ſal mirabilis, & ſulphur inveniantur.

Ratio acidi in vario ſale cibario varia eſt, hinc illum ratione ſaporis & virtutis condientis multum differre obſervamus; id interim experientia docuit, ex aqua marina paratum, reliquos acrimonia ſuperare.

Bonus ſal cibarius debet eſſe albus, omnis peregrini ſaporis expers, nec in aere humeſcere.

Sal communis in modum reliquorum ſalium mediorum vires incidentes habet, & hoc ſcopo non male iſtorum in locum recipitur, eodem, cum carnes condire a longiſſimo retro tempore receptum ſit, hinc præeunte GALENO, tam extus quam intus ad arcendam putredinem adhiberi ſolet, immo cum Idem Medicinæ princeps ex carne ſalita, ſalis vim fibras rigidas reddendi, perſpexerit, ideo vires exſiccantes quoque ab eo in corpore ſurrecturas monuit. Illuſtris PRINGLE pulcherrimis experimentis evicit, ſalem cibarium corpus animale minus quam alia ſalia contra putredinem defendere, imo eundem, ſi ſubſtantiis animalibus in ratione, quæ 1 : 8. minor eſt, adjicitur, etiam corruptionem augere. Patet ex his, cur hunc ſalem optimo conſilio cibis pro adjuvanda digeſtione adjiciamus, irritando enim fibras primarum viarum, eas ad vividiores contractiones compellit, viſcidum & ciborum & humorum chylopoieticorum corrigit, & efficit præterea, ut ipſi cibi citius reſolvantur, & partes nutritioni aptas dimittant. Extus ad fotus antiſepticos & diſcutientes recipitur, nec non ad enemata irritantia.

* *Sal decrepitatus* Pariſ. * *Sal depuratus* Pariſinis, inter quos vulgo ſal marinus gryſeus obtinet, neceſſarius: * *Sal febrifugus* vel *digeſtivus* SYLVII: *Sal mirabilis* GLAUBER: *Spiritus Salis* vid. *Inſtit. Chem.* * *Spiritus Salis coagulatus* MYNSICHT. eſt ſal digeſtivus, in quo alcali excedit: * *Spiritus Salis* GLAUBER.

* *Spiritus Salis dulcis*: * *Spiritus Vitrioli philoſ.* vid. *Inſt. Chem.*

Soda Recent. *Alumen Catinum* Lat. Barb. Hoc nomine proſtat maſſa terreo-ſalina, in diverſæ magnitudinis glebas efformata, quæ duritie lapides æquat, colore gryſeo cœruleſcente gaudet, micalis parvis albis, & magnis nigris, diſtinguitur, plurimis foraminibus hiat, odorem ſpirat nec gravem nec ingratum, ſapore gaudet ſalſo & lixivioſo.

Orientalis & Occidentalis occurrit, illa in Ægypto, Syria, Tripoli, Tuneti, Aſtracani paratur, rariſſime tabernas intrat, hanc in Hiſpania, Italia, Anglia, Gallia, Germania conficiunt: Orientalis optima cenſetur & ſive ab Ægypto denominatur, ſive *Rochetta Alexandrina* dicitur; inter Occidentales Alonenſis præfertur, quam & *Hiſpanicam*, *Soude de Barille* appellare ſolent, ea, quæ Carthagenæ conficitur, vilioris omnino conditionis eſt.

Soda in aere humeſcens, quæ ſoluta fœtet, eminentiori cruſta viridi obducitur, fragilis, aut minoribus foraminibus pertuſa, rejicienda eſt.

Paratur ſoda ex plantis ad mare creſcentibus, quas in foſſis comburunt, & cineres hac ratione ortos, continuato igne, in majores maſſas conferruminant, illarum cum varia ſint genera, hinc varium quoque Sodæ genus occurrit: *Salicorniæ* L. & *Salſolæ* L. præſtantiſſimam Sodam largiri experientia evicit, optimam Alonenſem ex *Meſembryanthemo Nodifloro* L. parari, quod & in hunc ſcopum ſerere ſolent, teſtantur Cl. Jussieu & Cl. Baster, Alexandrina ex *Meſembryanthemo Coptico* L. conficitur. Proprium eſt his plantis, ut ſalem marinum in ſuam ſubſtantiam recipiant, eundem quædam plane non mutant, ut de *Salicornia Europæa* L. Illuſtr. Gaub expertus eſt, quædam iſtum ita laxant, ut ignis plantam comburens acidum in aerem pellere queat, re-

manente altero ſalis marini principio, alcali foſſili nimirum, partibus terreſtribus a planta reſiduis, nexo. Vidit Illuſtr. DU HAMEL Salſolam in horto a mari & ſalinis remotiſſimo, ſalem, dum in cineres reducebatur, communem & ſodam dediſſe. Dum promiſcue plantas ad mare creſcentes comburunt, accipiunt ſodam cineribus clavellatis inquinatam.

In Soda, qualis vulgo proſtat, alcali vegetabile, alcali foſſille, ſalem marinum, ſulphur & terram calcaream æque ac vitreſcentem obtinere, IMMLIN vidit. Soda ſimplex vitriariis maxime & ſaponariis in uſum cedit, ad ſcopos medicatos non adhibetur. ENCKELMANN monet, SEIGNETTE Pharmacopæum Rupellenſem, qui labente Seculo ſuperiore floruit, ſalem ex Soda cryſtalliſatum, ſub nomine *Salis Alcali*, ad curandos morbos rheumaticos maxime, adhibuiſſe, & pro more eorum temporum, laudes ejus propria ſcheda ebuccinaſſe. Alcali foſſile reſpectu effectus medicati, a vegetabili non differre, facile perſpicitur.

Sal polychreſtus DE SEIGNETTE vid. *Inſt. Chem.*

§. 47.

II. RESOLVENTIA.

AMARA (§. 24.) RESINÆ (§. 26.) VOMITORIA (§. 56.)

ARNICA. Hac voce primus FEHR uſus eſt, evidenter ex *Ptarmica*, qua GESNER, qui inter primos hujus plantæ meminit, formata, *Betoine des montagnes*, *Wolverley*. Folia æque ac Flores officinis ſubminiſtrat.

Folia ex ovatis oblonga ſunt, utrinque tomentoſa, ſapore dulciuſculo, cui vix diſtinguenda amarities accedit, inſtructa, aquam, cum qua coquuntur, ſapore ſalino afficientia.

Flores aſſervantur a calyce evulſi, flavi, manifeſtius quam folia amari, aquæ ſaporem amaricantem & acrem communicant.

Arnica. Flores compoſitos mixtos habet, calice imbricato, ſeminibus radii nudis diſtinguitur: *Montana* L. foliis ovatis integris agnoſcitur; cum omnia ſemina papposa habeat, omnino Doronicis adſcribenda.

Creſcit in omni Europa, præter maxime Septentrionalem.

Folia Extracti aquoſi $\frac{1}{3}$, ſpirituoſi $\frac{1}{6}$ circiter largiuntur: Flores $\frac{5}{16}$ Extracti aquoſi, $\frac{3}{16}$ ſpirituoſi. Neumann. Folia $\frac{5}{16}$ Extracti aquoſi, ultra $\frac{1}{8}$ ſpirituoſi, Flores extracti ſpirituoſi nonnihil urentis $\frac{3}{16}$ & aquoſi amari $\frac{1}{4}$ circiter. Cartheuser.

Joel, ruſticos herbam cum floribus ad caſum ab alto haurire, monet, Renealm, urinam movere, habuit compertum. Primus Fehr, ejus inſignes vires in effuſis aut ſtagnantibus humoribus, non paucis obſervationibus probavit, quibus præter illas, quæ *Actis Medicorum Berolinenſium & Tentaminibus Vratislavienſibus* inſertæ ſunt, nec non eas, quas Alberti & de la Marche adducunt, Gohl, Bruckner, Neuhold, Carl, Cl. Delius & Plenck accedunt. Nulli igitur dubitamus, ut frequentius in uſum ducatur, ſuadere. Cum ejus hauſtus, non raro nauſeas & cardialgias excitaſſe, obſervatus fuerit, hinc minores ejus doſes prius tentandæ, & in delicatioribus herba potius, quam flores, in uſum ducenda. Vulgari ratione, æquæ herbæ ac florum partes ad drachmam unam, cum aquæ unciis tribus, pro una doſi, infunduntur.

Bardana Barb. *Lappa*, Αρκεῖον, Αρκιον, *Glouteron*, *Kletten*: Exhibet Radices craſſas, foris nigricantes, ſapore dulciuſculo inſtructas.

Arctium. Flores compoſitos tubuloſos habet, calice, ex ſquammis, apice reflexo hamatis, imbricato ſuſtentatos, thalamo ſetaceo inhærentes, ſemina ſtriata, brevi pappo ſuſtentata: *Lappa* Blacwell 117. foliis petiolatis diſtinguitur.

Creſcit in omni Europa.

Extractum aquoſum, æque ac ſpirituoſum levi dulcedine gaudent, cum admixta amaritie & levi ſalſedine. Lewis; Extracti aquoſi fere $\frac{1}{2}$, ſpirituoſi $\frac{1}{3}$ circiter Neumann obtinuit, illius ultra $\frac{1}{5}$, hujus $\frac{1}{9}$ circiter Cartheuser.

Galeno folia in uſu erant; radices a vi reſolvente laudantur, Foresto fuit relatum, decocto harum radicum gravem arthritidem curatam fuiſſe; ſimilis hiſtoria apud Alston occurrit; Formii obſervatio de Henrico Tertio Galliarum Rege per decoctum hujus radicis a Pena curato, licet unde Formius eam acceperit, lateat, licet Pena ejus non meminerit, & ipſa, quæ ibi deſcribitur cura, præcipue balneo laconico adſcribenda eſſe videatur, multos impulit, ut lignis & radicibus reſolventibus exoticis radices Bardanæ ſubſtituendas eſſe, crediderint.

* *Aqua a foliis abſtracta* Pariſ.

Beccabunga Barb. *Bachbungen.* Dat Folia ovata, ſerrata, glabra, ſucculenta, ſapore aquoſo inſtructa.

Veronica Beccabunga Blacwell 48. racemis lateralibus & foliis ovatis planis gaudet.

Creſcit in omni Europa.

Maurit. Hoffmann, ſucci ex Beccabunga expreſſi, efficaciam ſe in ſcorbuto expertum eſſe, teſtatur, cum portulaca cæterum ratione virium medicatarum convenit; minus bene folia exſiccata aſſervantur.

* *Aqua deſtillata* Pariſ. * *Syrupus ex Succo* Eorund.

Beta vid. *Olera.*

Brassica vid. *Olera.*

*Calendula vid. *Amara.*

Capparis Cortices vid. *Olera.*

*Carduus Mariæ Barb. *Chardon Marie, Frauendiſtel.* Folia & Semina in indicibus medicamentorum occurrunt.

Folia magna ſunt & lata, pulchro reti albo picta, profundioribus & majoribus ſinibus laciniata, margine ſpinoſo inſtructa, ſapore ſalino, cui levis amarities juncta eſt.

Semina non minima, cylindroidea, utrinque leviter compreſſa, ſub cortice fuſco, ſplendente, medullam albam & dulcem includunt.

Carduus. Flores compoſitos habet tubuloſos, calice ſquammis ſpinoſis imbricato, & receptaculo ſpinoſo ſuſtentatos, nec non ſemina papposa: *Marianus* Blacwell 79. foliis amplexicaulibus, pinnatifidis, ſinuatis, ſquammis calicinis nudis, utrinque ſpinam canaliculatam educentibus, gaudet.

In Germaniam ſeptentrionalem uſque aſcendit.

Folia olim reſolvendi ergo contra viſcera obſtructa laudarunt; ſemina ſpecifice pleuriticis commendarunt, ſed non video, quid præ aliis demulcentibus præſtare queant.

Aqua Cardui Mariæ Schroeder. iners.

* Cheiri Lat. Barb. λευκοΐον, κνῆκος Veter. *Leucojum luteum* Veter. *Keiri* Arab. *Giroflée, gelbe Violen, Nägelein.* Flores aſſervantur, qui recentes gratum & fortem odorem ſpirant, quem autem exſiccati omnem deponunt, & ſapore amaricante, cui aliquid ſalini junctum eſt, gaudent, colore flavo inſtructi.

Cheiranthus. Corolla gaudet cruciformi, calice utrinque gibboſo inſtructa, ſiliqua compreſſa, ad margines denticulo notata, ſtylo bifido coronata, ſemina marginata, compreſſa includente: *Cheiri* L. folia lanceolata, acuta, glabra habet.

Europæ calidiori propria planta, dum ubique in hortis culta fuit, ſemina ſua ſpargendo, nunc pluribus in regionibus ſpontanea occurrit, in Boruſſia adhuc obtinet.

Aqua deſtillata odorata eſt, Extractum aquoſum evidenter ſalinum LEWIS.

Sapor, vires attenuantes pollicetur, & hinc hi flores ad promovendum menſium fluxum facere poſſe videntur, qui autem virtutem fœtum pellendi ipſis adſcribunt, hypotheſi potius, quam experientia nituntur. REUSNER eos cum ſucceſſu ad prophylaxin contra apoplexiam & paralyſin uſurpatos refert.

* *Aqua deſtillata* SCHROED. * *Conſerva* SCHROED. * *Oleum per Infuſ.* ÆGINETÆ.

CHELIDONIUM, χελιδόνιον, *Chelidoine*, *Schœllkraut*. Majus & Minus proſtant.

Majus, τὸ Μέγα, Exhibet *Radices*, quæ exſiccatæ digiti circiter craſſitiem habent, in plures fibras terminantur, fuſcæ, medulla gryſea, ſapore, qui leviter linguam ferit, gaudent; recentes totæ croceæ, croceum ſuccum fundunt, evidenter acrem. * *Folia* glauca ſunt, hirſutie notata, ſemipinnata, pinnis in aliquot lobos ſecedentibus, recentia ſuccum fundunt, radicum ſucco ſimilem.

CHELIDONIUM. Corolla tetrapetala gaudet, calyce diphyllo ſuſtentata, polyanthera, ſiliqua polyſperma: *Majus* BLACWELL 91. pedunculos umbellatos habet.

Creſcit in omni Europa.

GALENUS radicem, reſolvendi ergo in ictero commendat, ſuccum autem abſtergendi fine ad vitia corneæ. Ab ejus attenuante virtute ſurgit effectus ſudoriferus, quem Brunſvicenſes ab ea experiri, LANGE teſtatur, qui ab Extracto vinoſo ad duos ſcrupulos, in obſtructionibus viſcerum abdominalium & in farctibus pulmonum, dato, egregios effectus vidit.

Cramer; folia, ſub forma infuſi theæformis data, podagricis & calculoſis multum ſolatii attuliſſe, refert.

Radix recens ad drachmas ſex, exſiccata ad drachmas duas in infuſo aquoſo datur.

* *Aqua deſtillata* Nicol. Præpos. quicquid etiam non infimi ſubſellii Auctores in ejus laudem dixerint, præ ſimplici aqua nihil proprii habet.

* *Minus τὸ μικρόν.* Folia exhibet reniformia, petiolata, glabra, leviſſimo ſapore, ad plantas naſturcinas accedente, inſtructa.

Ranunculus Corollam habet pentapetalam, calyce quinquefido ſuſtentatam, polyantheram, polygynam, ſemina nuda: *Ficaria* L. Blacwell 51. Calyce triphyllo, corolla polypetala gaudet, num Ranunculis reliquenda?

Creſcit in omni Europa.

Dum Galenus, Chelidonium minus, majore acrius eſſe, dicit, ejus radicem intelligit, quippe quam recentem, cutim in veſicam elevare, Cl. Krapff teſtatur; folia adeo mitia ſunt, ut, teſte Ill. Linnæo, variis in locis in acetaria recipiantur. Totius plantæ uſus hodie eviluit.

Chinæ Radix Recent. *Eſquine.* Geniculata eſt, nodoſa, tuberculis pluribus obſita, ſub cuticula ex fuſco-rufeſcente medullam albam includit, cui aliquid rufi admixtum eſt, ſapore & odore caret. Rejicimus radices leviores, illas porro, quæ pauciorem aut ſpongioſam medullam habent, eas præterea, quarum foramina a vermibus roſa, mercatores paſta ex terra rubra obduxerunt, notante jam Vesalio, nec non eas, quæ ex America ad nos adducuntur, & colore, ſive nigricante, ſive magis rufo diſtinguuntur.

Smilax. Planta relativa diphyta, corolla hexapetala nuda, in maribus iſanthera, in fœminis trigyna & fructu bacca gaudet: *China* L. Blacwell 433.

caule aculeato, tereti, foliis ovato-cordatis agnoſcitur.

Creſcit copioſe in China, & teſte BROWN in Jamaica ſylveſtri.

Smilax Pſeudochina, unde viliores radices deſumuntur caule inermi, tereti & foliis caulinis cordatis agnoſcenda, Virginiæ & Jamaicæ civis eſt.

Extracti aquoſi inſipidi $\frac{1}{2}$, & ſpirituoſi leviſſime ſapidi $\frac{1}{4}$ largitur LEWIS. Extracti ſpirituoſi circiter $\frac{1}{9}$, aquoſi ultra $\frac{1}{3}$. NEUMANN. Extracti ſpirituoſi leviter balſamici $\frac{1}{9}$, aquoſi inſipidi $\frac{1}{3}$ JUCH & ERMEL.

Hanc radicem a Luſitanis in Europam adductam fuiſſe, AMATUS refert, verſus medium Seculi XVI Venetiis in uſu eſſe cœpiſſe, VESALIUS teſtatur, ad affectus nervorum, ad morbum articularem & ad labem ſiphyliticam, cum primum innotuerit, fuiſſe adhibitam VESALIUS quoque refert. Cl. BOEHM magnum auctorum numerum excitat, qui eam contra morbum venereum adhibuerunt, ſed graves quoque Auctores ſubjicit, qui eandem inertem in hoc morbo ſunt experti, quibus ASTRUC & GEOFFROI addendi ſunt, cum mihi ne de ulla quidem fida obſervatione conſtet, ejus ſolius ope vel veneream vel aliam quamcunque acrimoniam fuiſſe curatam, fateor, me a medicamento inſipido & inodoro non audere inſignem efficaciam polliceri.

CICHORIUM vid. *Olera*.

DAUCUS vid. *Olera*.

ENDIVIA vid. *Olera*.

EUPATORIUM vid. *Amara*.

* ERYNGIUM, Ἠρύγγιον, *Chardon roland*, *Mannstreu*. Radices largitur, quæ pollicis craſſitiem habent, fibroſæ ſunt, extus nigræ & ſtriis tranſverſalibus notatæ, intus albæ, ſapore dulciuſculo inſtructæ.

Eryngium. Floribus pentaphyllis, ſimilibus calicibus ſuſtentatis, iſantheris, digynis, fructu ovato, bifariam ſecedente gaudet: *Campeſtre* L. Blacwell 297. foliis amplexicaulibus, pinnato laciniatis diſtinguitur.

Creſcit in Europa temperata, in Saxoniam uſque aſcendit.

Galenus has radices ad movendam urinam commendat, S. Pauli ad ciendos menſes, non pauci ad fines aphrodiſiacos, nulla exacta de earum efficacia obſervatio ſeſe nobis offert, ſapor dulcis vires reſolventes ipſis ineſſe, ſuſpicionem movet, quinque radicibus aperientibus minoribus adſcribuntur.

* *Conditum* Val. Cord. * *Conſerva* Pariſ.

Galbanun, γαλβάνη. Fst Gummi reſina tenax, ductilis, ex ruſo-flaveſcens, ſapore amaricante acriuſculo, odore proprio gravi inſtructa.

Siccum, in grana concretum, quæ ad avellanarum uſque magnitudinem aſcendunt, extus ferruginea, intus exacte ungues referentia, *en Larmes* dicitur, idem etiam interdum ſub forma granorum minorum, flavicantium, ſemipellucidorum occurrit; huic cedit, id quod in maſſas majores concretum eſt, *en Pains*, & cujus varia genera proſtant, quæ, quo plures ungues & pauciores ſordes habent, & quo minus fuſca ſunt, aut nigra, eo reputantur meliora. Proſtat etiam interdum *Galbanum liquidum ex Perſia*, conſiſtentia terebinthinæ inſtructum, cui multæ fæces nigræ commixtæ ſunt, tempore ad fundum ſecedentes, odorem reſinæ, nequaquam Galbani, habet. Galbanum ex *Bubonis* ſpecie deſumi, Ill. Linnæus tradit, Herrmann plantæ Galbaniferæ ſemina alata, & quæ non villoſa ſunt, adſcribit, temere hanc litem decidere nolo.

Creſcit in Africa.

Olei eſſentialis $\frac{1}{21}$ circiter, $\frac{15}{32}$ reſinæ inſipidæ & inodoræ, $\frac{3}{16}$ Extracti aquoſi, amari & acris Neu-

Mann

MANN obtinuit; Extracti aquoſi $\frac{1}{6}$, ſpirituoſi $\frac{3}{4}$, Olei eſſentialis $\frac{1}{21}$ CARTHEUSER. Ex aqua ſe patitur ſuſpendi, quoad maximam partem in aqua ſolubile eſt.

Ab HIPPOCRATE ad ſuffitus uteri commendatur, calefacientes vires ipſi GALENUS adſcribit, cum Gummi Ammoniaco ratione virium videtur convenire, cui pro uſibus internis poſtponitur ob gravem, quo gaudet odorem, & vires calefacientes, quæ ab oleo ejus odorato pendent. Extus potentiſſimum reſolvens, ad omnes humores duriores cum ſucceſſu adhibetur, nec male umbilico hyſtericarum imponitur.

* *Spiritus* Pariſ. * *Oleum deſtillatium* SCHROEDER. * *Oleum per infuſionem* Pariſ. non ſpernendum, pro reſolvendis tumoribus induratis: *Emplaſtrum de Galbano crocato* MYNSICHT: dimidiam modo Galbani rationem Wurtembergenſes recipiunt, optimum medicamentum reſolvens ad tumores ſcirrhoideos & ad mammas a lacte ſtagnante induratas; nec ſine ſucceſſu ſcopo anodyno applicatur: * *Emplaſtrum ad clavos pedum* Noſtr. reſolvendo, nomini reſpondere poteſt.

GRAMEN, Ἄγρωστις, *Chiendent*, *Zwecken*. Radices largitur prælongas, geniculatas, flaveſcentes, ſapore dulci, odore nullo inſtructas.

Triticum repens L. BLACWELL 537. calycibus quadrifloris acutis diſtinguitur.

Copioſe occurrit per omnem Europam.

Frigidis, has radices GALENUS annumerat, ob vim aperientem, quam ſaponaceo ſuo ſucco præſtant, a multis Auctoribus laudatæ, calculos biliarios ab iis ſolutos obſervavit LOESECKE, vulgatiſſimum apud nos ingrediens eſt decoctorum, quæ pro potu ordinario aſſumuntur.

* *Aqua deſtillata* NICOL. PRÆPOS.

GUAJACUM Lignum Rec. *Lignum Sanctum* Rec. *Franzoſenholz*. Eſt ponderoſum, valde durum, viridi

nigricans, ſapore amariuſculo, cui aliquid acris accedit inſtructum, accenſum odorem non ingratum ſpirat, alburno flavicante cingitur, quod cortex ex variis ſquammis efformatus tegit, colore ex buxeo-badio gaudens, & cujus ſapor præ ligno magis acris eſt; adducitur ad nos ſub forma fruſtorum ſectorum, aliquot pollices craſſorum.

Lignum ponderoſum, quod multum nigri habet, & cui cortex tenacius adhæret, pro optimo habetur.

* *Reſina Guajaci* in majoribus fruſtis ad nos adducitur, compoſitis ex granis flavo-fuſcis, pellucentibus, quibus variæ ſordes commixtæ ſunt, inter dentes tenacibus, ad ignem liqueſcentibus & fumum, qui mihi ſaltem non ſuavis videtur, emittentibus, ſapore leviſſime amaro inſtructis.

Guajacum. Corollam pentapetalam, regularem, diploſantheram, monogynam & fructum compreſſum angulatum habet: *Officinale* L. Blacwell 350. foliis bijugatis gaudet.

Habitat in America Meridionali.

Ligni ſpecies magis flaveſcens & minus nigra olim *L. Sancti* nomine diſtinguebatur, hodie non amplius dubium eſt, variam arboris ætatem differentis coloris cauſam eſſe.

Lignum Extracti aquoſi, cui multum reſinæ adhæret, & quod linguam pungit $\frac{1}{6}$, ſpirituoſi mitioris $\frac{1}{4}$ largitur. Lewis. Extracti reſinoſi $\frac{7}{32}$, aquoſi $\frac{3}{32}$. Neumann. Extracti aquoſi linguam urentis $\frac{1}{5}$ ſpirituoſi $\frac{1}{3}$ circiter. Cartheuser. Ego $\frac{1}{16}$ Extracti aquoſi, quod odore & ſapore ad Balſamum Peruvianum accedit, inde extraxi. Ex Cortice Neumann Extracti reſinoſi $\frac{1}{9}$, aquoſi autem $\frac{1}{3}$, ex Reſina autem $\frac{7}{12}$ | Extracti reſinoſi & $\frac{1}{6}$ aquoſi obtinuit.

Innotuit hoc Lignum in Hiſpania anno 1508, in Italia 1517, ſerius per reliquam Europam devectum fuit; Hiſpani illud tanquam remedium antivenereum ab Americanis acceperunt.

Quæ fuerint noſtri Ligni circa curandos morbos venereos fata, large recenſet Cl. BOEHM: cum ratio, qua illud exhibebatur, non potuerit non humores inſigniter commovere & partibus fluidioribus privare, ſolida autem multum debilitare, certior vero & tutior ſit horum morborum per hydrargyrum therapia, hinc eo ſolo ſiphylitidis curam hodie Medici non ſuſcipiunt; cum autem aquæ, cum qua coquitur, & balſamicas & reſolventes partes immiſceat, hinc & ad alios morbos, ubi humores ſpiſſi & corrupti ſunt, cum ſucceſſu, juſta ratione ſervata, præſcribitur. In phtiſi egregios ejus effectus viderunt SYLVATICUS, RIVERIUS, SCHENCK, SCHULZ, CRUGER. In febre hectica LOESECKE. Seſqui uncia cum quatuor aquæ libris ad remanentiam unius coquitur.

Reſinam ad eoſdem ac lignum uſus adhibent, & illam ad drachmæ dimidiæ pondus præſcribunt.

* *Oleum deſtillatum* BRENDEL unquam paratum fuiſſe dubito: * *Spiritus* SCHROED. præ aliis ſpiritibus empyreumaticis nihil proprii habet: * *Reſina* iners: * *Extractum* SCHROEDER. efficax omnino: * *Oleum Empyreumaticum* IDEM.

* HERNIARIA Barb. *Tourquette*, *Herniole*, *Bruchkraut*, *Harnkraut*. Plantæ minoris Cauliculi proſtant teneri, geniculati, quibus folia ex ovatis acuminata adhærent, ſive glabri ſive hirſuti, ſapore, levi acrimonia linguam feriente inſtructi.

HERNIARIA. Corolla quinquefida, regulari, nuda, iſanthera, digyna, capſula monogyna gaudet: *Glabra* & *Hirſuta* L. cauliculis herbaceis diſtinguitur.

Creſcit ubique per Europam, præter maxime Septentrionalem, hirſuta in Europa temperata obtinet.

Seculo XVII demum innotuit, ſine ulla genuina obſervatione ad hernias laudatur, cum ejus ſapor, aliquid incidentis ipſi ineſſe, ſuſpicari faciat, hinc calculoſis, forſan aliquid ſolatii afferre poteſt

eum autem & hic efficaciora & certiora habeamus medicamenta, ejus uſus hodie eviluit.

* *Aqua deſtillata* CAMERAR.

LACTUCA vid. *Olera*.

LAPATHUM, ὀξυλάπαθον, *Rumex*, *Patiene*, *Grindwurzel*. Radices ſubminiſtrat fibroſas, pollicem craſſas, extus nigras, intus luteſcentes, ſapore acriuſculo cum aliqua adſtrictione & levi amaritie inſtructas.

Rumex acutus L. BLACWELL 491. valvulis dentatis, graniferis & foliis lanceolatis, ſerratis diſtinquitur.

Creſcit in omni Europa.

Utrumque Extractum amarum & adſtringens eſt. LEWIS.

Has radices apud Veteres ad uſus internos adhitas fuiſſe non reperio, recentiore ætate aperiendi ſcopo in multo uſu ſunt, cum acri & amaro, quo pollent, principio ſpiſſos humores attenuent, & adſtrictione, viſceribus obſtructis robur dent; alvum quoque ab iis cieri experientia probat. DIOSCORIDES eas extus adhibitas contra morbos cutaneos commendat, & hac ratione cum ſucceſſu uſurpari S. PAULI obſervatione evincit, ſed nec male in iiſdem morbis intus dantur.

Recentes ad unciam dimidiam in juſcula recipiuntur; exſiccatarum drachmæ duæ cum aquæ unciis ſex ad remanentiam unciarum trium coquuntur, pro doſi.

* *Extractum* VAL. CORD.

Pariſini quoque *Rumicem Patientiam* L. *Sanguineum* L. & *Aquaticum* L. præſcribunt, quorum tamen radices nec inter ſe, nec ab acuto, reſpectu vis medicatæ, multum differre videntur.

Manna vid. *Purgantia.*

* Mercurialis, λινόζωστις, παρθένιον, ἑρμῦ βοτάνιον, *Bingelkraut*, exhibet Folia oblonga, anguſta, profundius crenata, inodora & inſipida.

Mercurialis. Planta relativa, diphyta, corolla trifida, in maribus polyanthera, in fœminis digyna inſtructa, capſula didyma, biloculari, dipyrena prædita: *Annua* L. Blacwell 162. Caulem brachiatum habet, folia glabra, flores ſpicatos.

In Boruſſia adhuc occurrit.

Ab Hippocrate intus, ad ducendam alvum & hydropem, extus, relaxandi ergo laudatur; vires alvum laxandi, &, dum extus applicatur, digerentes inde pollicetur Galenus, hos effectus folia recentia, ſaponaceo, quo ſcatent, ſucco, videntur præſtare, eadem a Noſtratibus, butyro frixa, herniis incarceratis ſolent imponi, ab exſiccatis nullas vires ſpero.

Mel Mercuriale Auguſt. ad clyſmata abſtergentia recipitur: * *Syrupus longæ Vitæ* Zwinger non ſine ſucceſſu reſolvendi ergo exhibetur, & hinc varium morborum genus & curatur & præcavetur; tribunum militum autem, qui Zwinger hunc ſyrupum communicavit, & ruſticum Calabrum, quondam huic ſyrupo debuiſſe, quod ultra centum annos vixerint, nondum confectum eſt.

Nasturtium Petræum Noſtr. *Saxifraga* Barb. *Creſſon de Roche, Steinkreſſen.* Recipiunt Cauliculos, qui recentes ſucculenti ſunt, nonniſi ſuperne diviſi, teneri, parvis foliis obſeſſi reniformibus, creberrime integerrimis, hirſutis, exiguis petiolis ſuſtentatis, leviter acri & leniter adſtringente ſapore gaudent.

Chrysosplenium. Corolla quadrifida vel quinquefida irregulari, diploſanthera, digyna, capſula biroſtri, polyſperma gaudet: *Alterni folia* L. foliis alternis diſtinguitur,

Creſcit per omnem Europam.

Deſtillatione principia alcalina fundit; Extracti aquoſi $\frac{1}{2}$ fere, ſpirituoſi $\frac{1}{5}$ largitur; dat etiam exiguam portionem Salis eſſentialis. PALLAS.

Noſtra demum ætate officinas noſtras intrare cœpit, & crebro contra tuſſim & aſthma adhibetur, in quibus etiam ob vires reſolventes, quas ſapor & locus natalis, cum nonniſi ad loca aquoſa occurrat, indicant non male uſurpatur; ab Auctoribus hinc inde ad aperiendas obſtructiones viſcerum abdominalium & abſtergendos renes commendatur.

* ONONIS, Ἄνωνις, Ὄνωνις, *Arrêt de bœuf*, *Hauhechel*. Deſumuntur Radices, quæ longæ ſunt, tenaces, extus fuſcæ, intus albæ, ſapore leviſſime acriuſculo inſtructæ.

ONONIS. Corollam papilionaceam habet, calice, cujus quædam laciniæ ipſam longitudine æquant, ſuſtentatam, legumina rhomboidea, turgida: *Spinoſa* L. BLACWELL 301. floribus ſubſeſſilibus & caulibus ſemi erectis diſtinguitur.

Creſcit in omni Europa, præter maxime Septentrionalem.

Abſtergens & incidens, diuretica & calculum comminuens a GALENO laudatur; multos reperio, qui hæc ex GALENO repetunt, nullum qui ea propria obſervatione confirmet; Ill. HAEN, ſe foliorum Ononidis decoctum cum ſucceſſu in nephritide fuiſſe uſurpatum, refert.

* PARIETARIA Lat. Barb. Ἑλξίνη, *Helxine* Veter. *Caſſe pierre*, *Glaskraut*, *Tag und Nacht Kraut*. Recipimus Folia ovato-oblonga, pilis ſparſis obſeſſa, longis petiolis innixa, ſapore leviſſime adſtringente prædita.

PARIETARIA. Planta relativa, monophyta, floribus involucro communi ſuſtentatis, corolla quadrifida, in maribus iſanthera, in fœminis monogyna,

fructu monoſpermo gaudet: *Officinalis* L. folia lanceolato-ovata, alterna habet.

Vulgaris in Europa temperata planta, non ultra Saxoniam aſcendit.

Refrigerandi ergo a DIOSCORIDE laudatur, PARACELSI ævo ad comminuendum calculum cœpit laudari, ex imaginatione potius, cum inter medios lapides creſcat, quam ex obſervatione, ab herba inſipida & inodora, ego ſaltem, non magnas vires expecto.

* *Aqua deſtillata* VAL. CORD.

PEUCEDANUM, πευκέδανον, *Queue de Pourceau, Haarſtrang.* Radices exhibet, quæ fibroſæ ſunt, extus fuſcæ, intus albæ, recentes ſuccum album plorant, ſapore ad aromaticum accedente, neutiquam amaro inſtructum; exſiccatæ proprium odorem ſpirant, non nauſeoſum, ſaporem dulciuſculum habent, aquam, cum qua coquuntur, non ſine amaritie acriuſculam reddunt.

PEUCEDANUM. Flores umbellatos habet, utroque involucro inſtructos, ſemina alata & ſtriis eminentibus notata: *Officinalis* L. foliis aliquoties trifidis, capillaribus diſtinguitur.

Creſcit in Europa temperata, non occurrit ultra Saxoniam.

Extractum ſpirituoſum ſaporem adſtringentem & odorem nauſeoſum habet. DELIUS & WAGNER.

Medicamentis uterinis ab HIPPOCRATE adſcribitur, GALENUS radicibus, calefacientes & digerentes vires adſcribit, eas vi ſaponacea agere optime HIPPOCRATES dicit, leniter catharticas eſſe, DELIUS & WAGNER propriis experimentis probant.

PILÆ MARINÆ, σφαῖραι θαλάσσιαι, *Meerballen.* Subſtantiæ flavæ, leves, rotundæ, ex recrementis radicum conglomeratis efformatæ, odore & ſapore carentes.

Cl. PALLAS poſt KLEIN teſtatur, has pilas eſſe tubera radicum *Zoſteræ marinæ* L. in Oceano & Mari Balthico occurrentis, maceratione reſoluta & agitatione Maris conglomerata.

Liquorem urinoſum & oleum nigrum inde obtinui.

Per ſe nunquam uſurpantur, uſtæ ad pulverem ſtrumalem recipiuntur.

PIMPINELLA Lat. Barbar. *Bourage*, *Bouquetine*. Radices exhibet, quæ ad digiti craſſitiem accedunt, fibroſæ ſunt, albæ, ſapore evidenter acri & ad saponem accedente inſtructæ · *Pimpinella Saxifraga* L. BLACWELL 472. foliis pinnatis, foliolis radicalibus ſubrotundis, ſummis linearibus gaudet.

Creſcit in omni Europa.

Oleum deſtillatum hæ radices fundunt, omnem ſuam efficaciam ſpiritui vini, cum quo infunduntur, relinquunt, Extractum reſinoſum valde acre largiuntur. LEWIS. Extracti reſinoſi $\frac{1}{16}$, gummoſi $\frac{1}{3}$ circiter exhibent. CARTHEUSER.

A radice, ſapore evidenter acri & ſaponaceo inſtructa, vires humores ſpiſſos reſolvendi & vaſa obſtructa reſerandi jure expectamus, primi qui eam ad uſus medicatos adhibuerunt Auctores, contra calculum uſurpabant, ad menſes & lochia movenda in communi apud Norimbergenſes uſu eſſe, C. HOFFMANN annotat, præcipue autem STAHLII auctoritate creberrime ad ſanandos morbos adhibebatur, poſtquam is ejus vires ad omnes ægritudines, ubi humores attenuandi & ſolida reſeranda ſunt, ſtabilivit, egregie quoque ad incommoda a retento in corpore hydrargyro facere, & BORRICHIUS & omnis STAHLII ſchola aſſeverant; in morbis mucoſis maximo cum ſucceſſu datur.

Exhibetur ad drachmam dimidiam in ſubſtantia, ad ſeſqui drachmam in infuſo.

Eſſentia Brandeburg. licet ab omni Secta Stahliana maximi fiat, ego tamen ſpiritum vini, nunquam, ubi reſolvendi animus eſt, vellem exhibere: * *Extractum* Brandeburg. iners eſt.

POLYPODIUM, πολυπόδιον, *Engelſüs.* Ejus Radices longæ ſunt, anguſtæ, variis articulis aſperis diſtinctæ, ſub cortice rufeſcente, medullam flavam, vireſcentem, includunt, ſapore dulci, cui adſtrictio juncta eſt, inſtructam.

Polypodium Vulgare BLACWELL 215. Foliis ſimplicibus, pinnis oblongis, integris diſtinguitur.

Creſcit in omni Europa, præter maxime Septentrionalem.

Polypodium quercubus innaſcens præſtare, eſt commentum FALLOPII.

Extracti aquoſi dulcis $\frac{1}{2}$ fere, ſpirituoſi nauſeoſi $\frac{3}{8}$ NEUMANN obtinuit; CARTHEUSER Extracti aquoſi $\frac{3}{8}$, ſpirituoſi $\frac{1}{12}$.

Radices coctione amareſcunt.

GALENUS ex hypotheſi, his radicibus vires exſiccantes adſcribit; DIOSCORIDES autem laxantes, ſapor vires reſolventes efficaces pollicetur. Non male infuſis aperientibus & laxantibus adjiciuntur, Cl. POISSONIER commendat maniacis, ut per quatuordecim dies quovis mane, decoctum ex Radicum Polypodii unciis duabus cum libris ſex aquæ ad remanentiam librarum quatuor coctis hauriant, & ſi nulla inde catharſis ſequitur, eidem pulverem ex Radicis Polypodii drachma una & Nitri ſcrupulo præmittant.

* *Extractum* VAL. CORD.

PORTULACA vid. *Olera.*

RAPA vid. *Olera.*

RUBIA, Ἐρυθρόδανον, Ἐρευθόδανον, *Garance*, *Röthe.* Radices exhibet fibroſas, calami craſſitiem æquantes, totas rubras, ſapore amaricante & adſtringente præditas.

Rubia. Corolla quinquefida, interdum quadrifida gaudet, ſupera, rotata, iſanthera, monogyna, baccis duabus coalitis, monopyrenis: *Tinctorum* Blacwell 326. Foliis ſenis diſtinguitur.

In Europa temperata ſponte creſcit, vix ultra Alſatiam aſcendit; colitur paſſim per Europam, etiam multum inter nos, cultura radices majores & magis rubras producit.

Extracti quod acidiuſculum ſaporem habet $\frac{2}{3}$, reſinoſi auſteri $\frac{3}{8}$ fere largitur Cl. Steinmeyer. Extracti aquoſi $\frac{1}{4}$, reſinoſi $\frac{1}{6}$. Cartheuser.

Urinam animalium his radicibus paſtorum rubedine tingi, Galenus obſervavit, ſed eorundem oſſa quoque rubra evadere annotavit & uberius deduxit Boehmer, cui, circa curioſum omnino φαινόμενον, Illuſtris Haller quoque addendus eſt, notandum utique, ſola oſſa, nequaquam cartilagines & ligamenta, inde tingi, colorari quoque materiem perſpirabilem: obſervavi præterea cum Cl. Steinmeyer eundem quoque effectum præſtari ab *Aſperula Cynanchica* L. & *Arvenſi* L. *Galio vero* L. *Galio Mollugine* L. *Galio Aparine* L. & *Valantia Cruciata* L. Cum itaque has radices evidenter ad oſſium uſque ſubſtantiam penetrare certum ſit, hinc cum ſucceſſu eas adhiberi ad difficillimos morbos a ſpiſſo humore oſſa obſidente, patet, primus Glissonius eas ad rachitidem commendavit, plurimos graviſſimo hoc affectu laborantes earum ope ſanitati redditos fuiſſe, teſtantur Cosnier & Robert, idem Cl. Levret vidiſſe Roesner teſtatur; eaſdem vires aperientes habere, Galenus refert; earundem ad icterum curandum efficaciam Hoffmann quoque confirmat, juniorem puellam earum ope a cruſta lactea liberatam viderunt Cosnier & Robert. Adſcribuntur Radicibus quinque aperientibus minoribus.

* RUSCUS, ὀξυμυρσίνη, BRUSCUS Latin. Barbar. *Petit-houx*, *Mausdorn*. Radices ejus ſunt fibroſæ, calamum craſſæ, copioſiſſimas fibras emittunt, albæ, ſapore dulci gaudent, cui leniſſima acrimonia accedit.

Ruscus. Planta relativa diphyta, corollam hexapetalam habet, nectario inſtructam, mares triantheros, fœminas monogynas, baccas diſpermas: *Aculeatus* L. BLACWELL 155. foliis ſupra floriferis nudis diſtinguitur.

Creſcit in Europa Meridionali, in Helvetiam uſque aſcendit, noſtras hyemes fert.

A vi reſolvente multum laudatur, diureſin maxime movere obſervatur, RIVERIUS hydropem inde curatum allegat. Annumeratur quinque Radicibus aperientibus majoribus.

SACCHARUM, Σάκχαρ, σάκχαρον, *Sucre*, *Zucker*. Significat in univerſum omnem ſalem eſſentialem ſapore dulci inſtructum, ſtrictius autem & vulgo, denotat ſalem eſſentialem ex proprio plantarum genere deſumtum, quod eſt:

SACCHARUM. Corolla glumoſa bivalvi, lanugine inhærente gaudens, trianthera, digyna, monoſperma: *Officinarum* L. floribus paniculatis diſtinguitur.

Inter Tropicos antiqui & novi orbis ſponte creſcit, inde in varias Aſiæ, Africæ & Americæ regiones tranſlatum, copioſiſſime colitur; aliquid ejus quoque in Sicilia & Hiſpaniæ Granada coli lego.

Ante medium ſuperioris Seculi Luſitanos omne Saccharum Europæ intuliſſe, eadem temporis periodo, Anglos, anno 1716 demum Gallos illud advexiſſe, reperio.

Veteres receperunt ſalem, qui ex ex annoſis plantis ſub forma granorum exſudavit, & illum *Salem Indum* dixerunt: ratio eundem, modo hodie, uſitato copioſe obtinendi, & ad varium puritatis gradum eve-

hendi, ab Arabibus repetenda: conſiſtit autem in eo, ut ſuccus ex planta exprimatur, is ſub nomine *Veſou* venit, & ope lixivii cauſtici, aquæ calcis & humorum ſeroſorum ab excedente ratione partium gummoſarum, quæ ipſi adhærent, liberetur, & ut in ſalem concreſcere poſſit, diſponatur; hæc præparatio, quæ multas encheireſes exigit, egregie ab Ill. DU HAMEL deſcripta eſt.

Pro vario gradu ad quem Saccharum ſub depuratione perductum eſt, varium colorem & variam conſiſtentiam ſolet adipiſci, id, quod nondum in formam cohærentem coiit, & nondum album evaſit *Moſcovade*, & in officinis Germaniæ *Saccharum Thomæ*, ſolet appellari, hoc ipſum, pro diverſa plantæ ætate & pro diverſo ſolo, ubi crevit, variam omnino indolem habet, pro vario quoque depurationis modo, quod expertum eſt, tam colore quam conſiſtentia ſolet variare, quo magis brunum eſt, eo reputatur vilius, rejiciendum illud quoque eſt, quod humidum digitis adhæret, & quod empyreumatico odore nares ferit; hoc Moſcovatum iteratis depurationibus album redditum, & in panes cohærentes conoideos efformatum *Miſcellaneum*, *Farinaceum*, *Caſſonade*, *Lumpenzucker* dicitur; hoc, quo plures adhuc depurationes ſubit, eo magis ſolidum, durum, album & ſplendens evadit; Belgis & Germanis in more eſt, diverſas ejus ſpecies diverſis nominibus exprimere, quæ hic eo ordine appono, quo ad majorem puritatis gradum deductum ſaccharum denotant: *Meliſſæum* ſive *Melis*, *parvum Melis*, *Rafinatum*, *Boyer-Brod* & *Canarienſe*, hoc ultimum Gallorum *Sucre Roial* reſpondet: ſub omnibus ſacchari depurationibus liquor obtinetur, qui ſub formatione panum inde defluit, largiore ratione partium mucilaginoſarum fartus, is *Syrupi Saccharini*, *Melaſſe*, *Syrop* nomine venit, colore nigricante,

ſapore & odore minus ſuavi gaudet, & ſordidus eſt, nec bene ſaccharo in compoſitionibus humidis ſubſtituitur: hic Syrupus, nec non ſpuma, quæ ſub depurationibus ſurgit, cum aqua diluuntur & fermentationi vinoſæ ſubjiciuntur, ſpiritus ardens deſtillatione obtentus *Rum* dicitur.

Saccharum frequentis & multivarii omnino uſus eſt: tanquam ſubſtantia mucilaginoſa, dulcis, evidenter ad nutritionem facit, PISO teſtatur, fæces a depuratione ſacchari reliquas, mancipiis ad victum ſufficere & eadem iſtis nutrita, per totum ſemeſtre æſtivum duriſſimos in molendinis labores perficere; idem, cum vi ſaponacea gaudeat, hinc princeps remedium eſt in ſpiſſitudine humorum, & omni, qui ex ea ſurgit, morbo; cum etiam ſaccharum aqua dilutum facile acorem ſuſcipiat, evidens fit, cur in omni morbo acuto cum ſucceſſu propinetur, ejuſdem in his præſtantia etiam ex efficacia, qua putredinem arcet, elucefcit, quippe quæ vulgatiſſimis apud dulciarios experimentis conſtat, & ab Illuſtri PRINGLE confirmata eſt; egregius hic Vir frequenti ſacchari, qui increbuit, uſui, minorem, quem hodie experimur, lepræ & morborum putridorum numerum adſcribit; eadem præterea ſubſtantia dulcis & mucilaginoſa acrimoniam, qualemcunque humorum etiam efficaciter obtundit, & ſtrictas fibras relaxat, hinc cum maximo ſucceſſu ad pectoris affectus & ad phtiſin quamcunque adhibetur; lumbricos quoque ab eo necari, REDI eſt expertus. Qui a ſaccharo depurato ſibi metuunt, quia ipſi ſub depurationibus, quas ſubiit, cauſticum ex calce acceſſiſſe ſuſpicantur, meminerint, aquæ calcis nihil cauſtici inhærere, & ne veſtigium quidem calcis in ſaccharo detegi poſſe.

Externe abſtergendi ſcopo ulceribus ſordidis, carni fungoſæ, maculis corneæ inſpergitur, ſub for-

ma ſuffimigii diſcutiendi ergo adhibetur, clyſmatibus quoque pro fæcibus attenuandis adjicitur.

Dentes inde nigreſcere & carioſos reddi, ex ejus indole viſcida, quæ iſtis accreſcit, & fermentationem acidam ſubit, liquet; quod hypochondriacis & ſcorbuticis noceat, potius ex hypotheſi, quam ex obſervatione dici puto, abſurdiſſime etiam optimum muci diſſolvens, pituitam gignere, aſſerere ſolent; ptarmicis quoque additur.

Saccharum Thomæ, cum multas partes mucidas habeat, hinc eccoproticis ad aliquot uncias adjicitur.

Hodie, præeunte inter primos MESUE, ubicunque fere Veteres mel adhibuerunt, ipſi viribus par, ſed majori gratia pollens, ſaccharum ſubſtituimus.

Sacchari genera, quæ ex *Arundine arbore* L. *Acere ſaccharino* L. *Acere rubro* L. *Acere Platonoide* L. *Betula nigra* L. *Juglande alba* L. *Gleditſia* L. *Zea* L. *Aſclepiade nivea* L. & variis radicibus indigenis parant, hujus loci non ſunt.

Saccharum copioſiſſime in cibum recipitur, præterea omnium conditorum, conſervarum, rotularum, trochiſcorum, morſulorum & longe plurimorum ſyruporum baſin conſtituit.

Saccharum Candum, quod a recentiorum Græcorum, κάνδιον, qua figuram acutam ſeu angularem denotant, denominarunt: quo pulchrius eſt ſaccharum, unde paratur, eo ipſum pulchrius evadit, id, quod ex ſaccharo nondum ad albedinem deducto, conficitur, conſtituit *Saccharum Candum rubrum*: *Saccharum Penidium*, *gedrehter Windzucker* Noſtratibus, eſt ſaccharum ad conſiſtentiam tabulandi coctum & perpetua, uſque dum refriguerit, tractione in ſpeciem albam, non transparentem redactum, quam in gyros & panes formare ſolent, prioribus minus gratum, præ illis nihil proprii habet: *Saccharum clarificatum* eſt ſaccharum aqua ſolutum & in conſiſten-

tiam ſyrupi reductum: * *Eſſentia dulcis* Wurtemb. inconcinna compoſitio: *Globuli Moſchati* Wurtemb. cur medicamento ano intrudendo moſchus & zibethum adjiciantur, non video.

Salsaparilla ſub hoc nomine ad nos adducuntur Radices, quæ aliquot pedum longitudinem habent, flexiles, & hinc crebro in gyros flexæ occurrentes, varia craſſitie inſtructæ, quæ ad calamum anſerinum uſque accedit, multas fibrillas capillares emittentes, ſub cortice ruſeſcente, ſubſtantiam farinaceam, albam includunt, quæ medullam quoque albam ambit, nitidam, odore & ſapore carent.

Afferuntur hæ Radices corbibus coercitæ, ex aliquo radicum ſerpentium genere, quod ab illis non multum videtur recedere, textis.

Radices graciles, extus nigras, intus non albiſſimas, & quæ non facillime per longitudinem findi poſſunt, rejicimus.

Smilax Sarſaparilla L. caule aculeato, angulari & foliis inermibus, ovatis, trinerviis diſtinguitur.

In China & America Meridionali occurrit.

Aqua cum his radicibus cocta, rubrum colorem & ſaporem, qui evidenter linguam afficit, aſſequitur. Extracti aquoſi $\frac{3}{8}$ Gmelin & Gærtner inde obtinuerunt; Extracti aquoſi ſalini, amaricantis $\frac{3}{8}$, ſpirituoſi $\frac{1}{4}$ Neumann; Extracti aquoſi $\frac{1}{4}$, Extracti ſpirituoſi balſamici, ſubacris $\frac{1}{12}$ Cartheuser.

Hæ radices ſub initia Seculi XVI in Europam allatæ & tanquam eximium ad fugandam luem veneream medicamentum commendatæ fuerunt, auctores, qui earum laudes canunt, æque ac illos, qui ſtant a parte contraria, Cl. Boehm collegit: morbum venereum, qui Mercurio non potuit fugari, Sarſaparilla curatum Hunter vidit, & Fordyce varias obſervationes enarrat de hoc morbo, fruſtra hydrargyro & Ligno Guajaco oppugnato, Sarſaparilla demum

victo, ſimilem etiam experientiam apud Illuſtrem STOERCK reperio. Vires reſolventes hanc Radicem edituram eſſe, nullus dubito, aquæ enim, quacum decoquitur, evidentem ſaporem conciliat, hinc non ſine ſucceſſu in varia humorum ſpiſſitudine, morbis cutaneis, arthriticis, catarrhalibus adhiberi poterit. Tumores duros continuato ejus uſu curatos, SCULTETUS teſtatur. Ut omnes ſuas vires aquæ largiatur, diutius cum ea coquenda eſt.

* *Extractum* Wurtemb. non inefficax eſſe videtur.

SAMBUCUS, Ἀκτῆ, *Sureau*, *Holder*. Arboreum æque ac Herbaceum χαμαιάκτην, *Ebulum*, *Yeble*, *Attich* ad uſus medicatos recipimus. De illo Folia, Flores, Cortex & Baccæ recipiuntur, de hoc Baccæ:

Cortex eſt arboris liber extus viridis, intus albus, ſapore adſtringente & auſtero linguam ferit.

* *Folia* magna ſunt, pinnata, una impari, omnibus ovato-lanceolatis, ſerrata, ſapore herbaceo inſtructa.

Flores aſſervantur cymoſi, albi, ſuavi odore & levi ſapore inſtructi.

* *Baccæ* proſtant in officinis rotundæ, ſapore proprio dulciuſculo gaudentes, ad eas * *Baccæ Ebuli* proxime accedunt.

SAMBUCUS. Corollam monopetalam habet, quinquefidam, rotatam, calice quinquefido ſuſtentatam, iſantheram, trigynam & baccam ſubrotundam, diſpermam: *Nigra* L. BLACWELL 151. floribus cymoſis & caule arboreo gaudet: *Ebulus* L. BLACWELL 488. caule herbaceo diſtinguitur.

Creſcunt in Europa, præter maxime Septentrionalem.

Flores parum olei deſtillati butyracei fundunt. LEWIS.

Folia HIPPOCRATES hydropicis, & illis quibus lochia difficilius fluunt, commendat, alvum quoque inde

inde duci contendit, eorundem extus applicatorum uſum in hæmorrhoidibus RUDOLPHUM II. expertum eſſe, WELSCH teſtatur; GUJARD, ſe iteratis vicibus eorum non leves vires emollientes vidiſſe, & recentia & calefacta ſibi multo uſu fuiſſe ad eryſipelas aſſeverat. Cortice mediano a vehementiſſimis hæmorrhoidum doloribus paſtorem convaluiſſe, REUSNER refert, eundem hydropicos ſanaſſe, BRUCKMANN tradit, & Ill. HALLER plura loca Auctorum adducit, qui ab ejus uncia una alvum duci viderunt, ad hunc ſcopum etiam a noſtris ruſticis non raro adhibetur. Flores, volatili, quo gaudent principio, vaſa leniter ſtimulant & humores attenuant, hinc intus ſcopo ſudorem movendi, extus diſcutiendi, in uſum recipiuntur, eoſdem ad lac augendum facere, WERLHOFF eſt expertus.

Baccæ exſiccatæ, quæ vulgo *Grana Actes* ſolent appellari, ab HIPPOCRATE contra hydropem & morbos uteri præſcribuntur, eaſdem CROLLIUS ob ſignaturam, cum ſimilitudinem inter eas & excrementa intercedere ſibi perſuaſerit, ad dyſenteriam laudat, & hinc vulgo adſtringentibus ſolent annumerari, ſed virtutem hanc neque ex ſapore colligere poſſumus, nec illam ulla fida obſervatio evincit.

Ebuli partes ratione virium ad Sambucum accedunt.

* *Acetum* QUERCETAN. a gratia commendatur: *Aqua deſtillata* ſuavis ſaporis & odoris eſt, non male ad mixturas diaphoreticas adhibetur: * *Oleum coctum* MESUE: *Rob* Auguſt. ob indolem ſaponaceam, quam cum pulpis fructuum communem habet, cui & aliquid acris accedere videtur, magnum in reſolvenda humorum ſpiſſitudine medicamentum eſt, excretiones aquoſas promovet, in morbis catarrhalibus, nec non quando viſcera abdominalia obſtructa ſunt ad dimidiam unciam cum ſucceſſu datur, a Pariſinis ſine

ſaccharo paratur æque ac *Rob Ebuli* Auguſt. quod ipſi viribus par eſt: * *Julepus Sambucinus* Wurtemb. * *Mel Sambuci* Wurt. reſolvendi ergo ad gargariſmata laudatur: *Spiritus Florum per ferment.* SCHROED. apud Pariſinos per errorem typographicum baccæ loco florum præcipiuntur, efficax omnino medicamentum, ubi indicatio diſcuſſionem præcipit: * *Spiritus baccarum Sambuci per fermentationem* Auguſt. * *Spiritus baccarum Ebuli per fermentationem* Auguſt. dubito hos ſpiritus unquam fuiſſe in uſum tractos: * *Tragea granorum Actes* WOLFF, a Pariſinis ſub ſpecie & nomine *Trochiſcorum* aſſervatur, qui, æque ac Noſtrates, nucem moſchatam omiſerunt, earum rationem minorem, quam WOLFF, Wurtemb. præcipiunt, ſed ab hac nuce ejus vires, ob quas contra fluxus alvi commendatur, præcipue videntur pendere: * *Unguentum Sambucinum* Noſtrat. ad ambuſta laudatur.

* SAPONARIA: hanc vocem a denominatione germanica *Seiffenkraut*, ſurrexiſſe, teſtatur TRAGUS, Radices & Folia officinis relinquit.

Radices calamo anſerino craſſiores ſunt, fibroſæ, ſub cuticula flaveſcente carnem albam condunt, ſapore dulci gaudent.

Folia ſunt ovato-oblonga, viridia, nullo neque odore, neque ſapore inſtructa, aqua cum eis cocta ſaporem leviſſime ſalinum acquirit, plane non amarum.

SAPONARIA. Corollam regularem pentapetalam habet, calice quinquefido ſuſtentatam, diploſantheram, digynam, capſulam unilocularem, polyſpermam: *Officinalis* L. BLACWELL 113. calyce cylindraceo & foliis ovato-lanceolatis diſtinguitur.

In omni Europa, præter magis Septentrionalem occurrit.

Radices Extracti aquoſi $\frac{11}{16}$, ſpirituoſi $\frac{5}{16}$, quod utrumque dulce eſt largiuntur. NEUMANN; Extracti

aquoſi acris $\frac{2}{5}$, ſpirituoſi etiam fortius linguam ferientis $\frac{1}{7}$ circiter. CARTHEUSER.

TRAGUS, monachos mendicantes hac planta, loco ſaponis, uti aſſerit; folia cum aqua agitata ipſi aliquid viſciduli videntur impertire, &, quia aliqualem ſpumam formant, non contemnenda eſſe in lue venerea, STAHL aſſerit, quod autem Idem radicem ſalſaparillæ prætulerit, vix credo NEUMANN.

SARCOCOLLA vid. *Emollientia*.

* SAXIFRAGA, *Steinbrech*. Radices in uſum veniunt ſeu exigui bulbilli, qui ſub involucro rufo, piloſo, pauciſſimum carnis albæ, inſipidæ & inodoræ continent.

SAXIFRAGA. Corolla gaudet pentapetala, regulari, calice quinquefido ſuſtentata, diploſanthera, digyna, capſula biroſtri, polyſperma: *Granulata* L. BLACWELL 56. foliis caulinis reniformibus, & radice granulata diſtinguitur.

Creſcit in omni Europa, præter maxime Septentrionalem.

Diverſiſſimæ plantæ Saxifragarum nomine venerunt apud Veteres & Auctores ſeculorum ſuperiorum, mox enim tales, quæ inter medios lapides creſcunt, mox tales, quæ calculum veſicæ imminuere credebantur hac voce indigitabant; vel hodie adhuc Pariſini *Peucedanum Silaum* L. & *Gypſophilam muralem* L. ad hunc titulum referunt. Omnis effectus, qui ab eis, quas deſcripſi, radicibus promittitur, cum unice nitatur earum cum lapidibus ſimilitudine, hinc jure eviluerunt.

* SCROPHULARIA Barbar. *Kropf oder Braunwurzel*. Ejus Radix tuberoſa eſt, extus gryſea, multis tuberculis obſeſſa, odore caret, ſaporem dulcem habet, cui aliquid leviſſime acris & amari accedit.

SCROPHULARIA. Corolla urceolata irregulariter quinquefida gaudet, lacinia infima reflexa, calice

bilabiato ſuſtentata, capſula biloculari, polypyrena: *Nodoſa* L. folia cordata habet, caulem acutangulum & flores racemoſos.

Creſcit in omni Europa.

Extracti aquoſi $\frac{11}{16}$, ſpirituoſi $\frac{1}{2}$, quod utrumque dulce fuit, NEUMANN obtinuit: Extracti aquoſi $\frac{1}{4}$ amaricantis, ſpirituoſi amarioris totidem CARTHEUSER.

Ad ſcrophulas facere dicitur, ſed nullam fidam, quæ hanc virtutem probat reperio obſervationem, hinc valde metuo ne illa ipſi ex ſignatura adſcripta ſit; æque ac quod contra hæmorrhoides faciat, ut ab HERES, RIEDLIN &c. obſervationibus probare contendunt.

* *Emplaſtrum de Scrophularia* Wurtemb. ad ulcera ſordida conducere dicitur.

SEMPERVIVUM, Ἀίζωον, *Joubarbe*, *Hauswurzel.* Inde vulgo in uſum trahuntur Folia ex ovatis-oblonga, craſſa, ciliata, hinc convexa, inde concava, ſucco aquoſo inſipido inſtructa, cui aliquid acerbi accedit.

SEMPERVIVUM. Corolla polypetala gaudet, calice multifido ſuſtentata, iſanthera & capſulis pluribus: *Tectorum* L. BLACWELL 366. folia glabra habet & quæ roſulam ad terram faciunt.

Creſcit per omnem Europam.

Primus BURCKHARDT annotavit, ſuccum Sempervivi cum alcohole in coagulum abire, idem CARTHEUSER confirmat, qui eundem quoque ab utroque alcali, neutiquam autem ab acidis, cogi vidit.

Saponaceas, & hinc reſolventes & detergentes vires habet, ſed auſteriuſculo, quo gaudet principio, repellentem quoque virtutem exſerit, hinc a GALENO extus ad eryſipelas & phlegmonen laudatur, RHODIUS clavum palpebræ inde curatum vidit, nubeculam oculis obverſantem *Vratislavienſes*, dolores ab hæmorrhoidibus cæcis excitatos, ſopitos, & maculas

faciei lenticulares abſterſas Cl. SCOPOLI obſervavit. Ruricolæ noſtrates ſuccum ex Sempervivo expreſſum febricitantibus propinant; folia clavis pedum imponere, & ita eos extirpare, inter noſtrates eſt receptum. Omnis plantæ vis cum a ſucco pendeat, & ea per omnem annum vigeat, hinc neutiquam exſiccata aſſervanda eſt.

* *Syrupus* Wurtemb.

Reliquæ *Sedi* & *Sempervivi* ſpecies ad hanc, ratione virium, accedunt, quædam etiam evidentiore acrimonia pollent.

* SENECKA RADIX Rec. Fibroſa eſt, digito minore, tam longitudine, quam craſſitie cedit, ex capite craſſiore plures fibras emittit, parum nodoſas, ſub cortice craſſiore, ſive fuſco, ſive ex cinereo flavo, medullam albam includit, odore nullo, ſapore acri inter pimpinellam & pyrethrum medio gaudet.

POLYGALA. Corollam habet ſive tetra- ſive polypetalam, irregularem calice triphyllo ſuſtentatam, octo antheras, ſtylum unicum, capſulam bilocularem: *Senega* L. floribus tetrapetalis, caule herbaceo ſimpliciſſimo, foliis lato-lanceolatis gaudet.

Creſcit in Virginia, Penſylvania, Marilandia.

Extracti aquoſi valde acris $\frac{3}{8}$, reſinoſi mitis $\frac{1}{16}$ exhibet Cl. BURCKARD. CARTHEUSER illius $\frac{1}{6}$, hujus $\frac{1}{4}$ adducit.

Primus TENENT hujus radicis notitiam nobis dedit in tractatu, anno 1736 edito: eandem ad ictum ſerpentis crotalophori certum remedium eſſe Americani a longo retro tempore compertum habuerunt; & ex eo quod hic ictus homines peripneumonia perimat, radicem Senecka quacunque ratione inflammatis pulmonibus medelam allaturam eſſe, ſuſpicarunt Medici, nec eorum ſpem vanam fuiſſe TENENT, GRONOVIUS, LEMERY, JUSSIEU, BOUVART experientiæ probant, ſed eandem radicem etiam alias humorum

ſpiſſitudines, præter phlogiſticam, attenuare, BOUVART obſervationibus patet, qui inde anaſarcas curatas vidit, valide quoque urinam ducere expertus eſt. GRONOVIUS præterea ejus vires ad rheumatiſmos, arthritides & febres intermittentes æque ac lentas celebrat. Optime ejus uncia una cum aquæ libris duabus ad remanentiam unius libræ coquitur, & ſingulis horis unum decocti cochlear exhibetur.

Polygalas noſtrates, ratione virium ad radices Senecka accedere primus Perilluſtris DU HAMEL evicit, & recentiſſima experimenta probant.

* VICTORIALIS Barb. *Allermanns-Harniſch, Siegwurzel.* Rotunda & Longa in officinis proſtat.

Rotunda figuram ſuperne contractam habet, ſub involucro gryſeo, reticulari, fibroſo, bulbillos duos includit, concretos, quorum alter alteri inſidet, inferior minor orbiculatus eſt, utrinque compreſſus, alter ventricoſus, uterque albus, in exſiccatis ſapor leviſſime dulcis obtinet.

GLADIOLUS. Corollam habet hexapetalam, irregularem, ſpatha bivalvi ſuſtentatam, triantheram, monogynam, capſulam trigonam, trilocularem, polyſpermam: *Communis* L. foliis enſiformibus & floribus diſtantibus diſtinguitur.

Creſcit in Europa Meridionali, occurrit adhuc in Helvetia.

Longa ad quatuor pollicum magnitudinem accedit, oblonga eſt, ſuperne parum contracta, ſub reticulo priori ſimili, caulis rudimenta educit, nec bulbillos, neque ſaporem aut odorem alliaceum in exſiccata reperio.

Allium Victorialis L. BLACWELL 544. foliis caulinis latis, lanceolatis, ſtaminibus ſimplicibus, umbella nuda diſtinguitur.

In Aquitania, Helvetia, Alſatia, Palatinatu, Auſtria creſcit.

Reticula harum radicum tanquam thoracem conſiderat ſuperſtitioſum vulgus; hinc eis ſeſe contra vulnera immunes reddi poſſe, & alia adhuc miracula expectant, quibus ingenium ſatis imbecille eſt, ut ad magiam confugiant.

VINCETOXICUM Barb. *Hirundinaria* Barb. *Dompte-Venin, Schwalbenwurzel.* Radices recipimus, quæ magnæ ſunt, ex uno capite plurimas tenues fibrillas emittunt, longas, multum flexiles & varie contortas, albas, odore evidente, ſapore acriuſculo & leviter amaro inſtructas.

ASCLEPIAS. Corollam habet monopetalam, calice quinquefido ſuſtentatam, iſantheram, digynam, nectaria quinque, operculo tecta, folliculos duos longos, ſemina papposa includentes: *Vincetoxicum* L. foliis cordato-ovatis, planis, glabris & caule erecto diſtinguitur.

Creſcit in omni Europa, præter maxime Septentrionalem, Angliam & Belgium.

Extracti aquoſi $\frac{5}{16}$, ſpirituoſi $\frac{1}{4}$ NEUMANN obtinuit, utrumque dulciuſculum & ſuave eſſe aſſeverat, aquoſum etiam præ ſpirituoſo magis ſapidum eſſe; LEWIS autem ſpirituoſum aquoſo efficacius eſſe, contendit, cui & CARTHEUSER aſſentitur, qui $\frac{1}{4}$ fere Extracti aquoſi & $\frac{1}{8}$ ſpirituoſi inde ſeparavit.

Odor æque ac ſapor harum radicum efficaciam declarant, nec illas, humores attenuare, ſolida ſtimulare, obſtructa reſerare, excretiones aquoſas promovere, dubitamus: DÜRR plures hydropicos harum radicum uſu curavit, & ſcrophulas iis ſanatas ELSNER vidit.

* *Extractum* SCHROED. * *Eſſentia* Wurtemb.

β) ANIMALIA.

MEL, Μέλι, *Miel*, *Honig*. Eſt ſubſtantia, quæ mediam inter ſolidam & fluidam conſiſtentiam habet,

colore ſive albo ſive badio gaudet, ſapore dulci, odore proprio, cui interdum alius a vegetabilibus, unde ſurrexit, ſolet accedere.

Album, & quod ex granis quaſi compoſitum eſſe videtur, reliquis præfertur.

Colligitur Mel ab *Ape Mellifica* L. ex nectariis varii generis florum, quorum ſuccum dulcem proboſcide ſugit, primo ventriculo condit, inde evomit & partim pro nutritione adhibet, partim in favorum cellulas deponit, ut gens per illam anni partem, quæ nullos flores excludit, penum habeat, quo vitam ſuſtentet: hoc ipſum mel, favos diffringendo colligimus, id quod ſponte deſtillat *Virgineum* dicunt, & optimum eſt, ſequitur illud, quod ex favis torculari ſubjectis exprimunt, ſemper cera inquinatum, & cum illud hac ratione eliquantes nunquam non favos prius aqua conſpergant & igni exponant, hinc omnino alteratum reputandum eſt.

Licet omnino confectum ſit, Mel eo præſtantius ſurgere, quo præſtantiores ſunt flores, unde ab apibus hauritur, & hinc Narbonenſe albiſſimum & rorem marinum ſapiens ad vicum Courbiere, qui tribus horis a Narbona diſtat, collectum plurimi fiat, hodie tamen non ulterius obſervatur, quod venenatum quoque Mel ex virulentis plantis ab apibus hauriatur; quæ de talibus mellis generibus venenatis tradunt, non obſervatione, ſed mera hypotheſi nituntur.

Ubi Veteres mel adhibebant, Recentiores ſaccharum recipere ſolent, cum quo etiam omni omnino dote convenit, virtutes, cum ejus hiſtoriam delineavimus, jam dictæ fuerunt, id tantum hic noto, quod ſaccharum variis depurationibus, quas, antequam in uſum trahatur, ſubit, multa mucilagine, a qua tamen & demulcens & ſaponacea virtus pendet, privetur, & ideo pro medicato ſcopo, Mel, ſaccharo præferendum eſſe videatur.

Mel nutrire, alvum ducere & abſtergere GALENUS monet, HIPPOCRATES illud etiam extus abſtergendi ergo commendavit. Extus ad digerendos & aperiendos abſceſſus egregie facit, coctione inſpiſſatum, forma ſuppoſitorii, ano immittitur.

* *Aqua Mellis* HIERONYM. vix aliquid proprii videtur habere, nec cur incrementum capillorum promovere dicatur, perſpicio: * *Aqua Mellis odorata Regia* Pariſ. omnem gratiam debet ſuaveolentibus, a quibus ſpiritus vini abſtrahitur, neutiquam melli: * *Mel deſpumatum*, Veteribus jam uſitatum medicamentum, cum Mel coctione multum gratia perdat, nec bonum mel depuratione opus habeat, hinc eviluit: * *Hydromel* GALENUS Melli $\frac{2}{3}$ aquæ adjicit, Pariſini 22plum; Wurtembergenſes 12plum, ſemper uſus modo tempore parandum: * *Hydromel vinoſum* vid. *Inſt. Chem.* * *Oxymel ſimplex* GALEN. præſtantiſſimum medicamentum, in omni ſpiſſitudine humorum, præprimis in phlogiſtica, aqua dilutum, largis hauſtibus bibendum: * *Spiritus Mellis* præ aliis ſpiritibus acidis empyreumaticis nil proprii habet.

SANGUIS HIRCI vid. *Ovis*.

SPONGIÆ, *σπόγγοι, σπογγιαὶ, Eponges, Schwämme.* Sunt ſubſtantiæ fibroſæ, multis foraminulis inſtructæ, variæ magnitudinis, hæc foramina ſunt orificia canalium, qui liquorem, cui ſpongia immittitur, hauriunt, & ipſam intumeſcere faciunt, colore gaudent ſpongiæ fuſco, plus minus diluto, odor illis proprius eſt, minus gratus & ſapor nullus.

Quo molliores ſunt, quo minoribus poris, quo diluto magis colore gaudent, eo reputantur meliores, & tales *Baadſchwämme* ſolent dicere, majoribus foraminibus pertuſæ, minus ſequaces *Roſsſchwämme* appellantur, & harum minora fruſta *Fragmenta Spongiarum*.

Spongia. Vermis gelatinoſus eſt, textura celluloſa, cavernoſa, fibroſa veſtitus: *Officinalis* L. habitu molli, tenaci, plus minus lobato diſtinguitur.

In Mari Mediterraneo & Rubro copioſe occurrit.

Deſtillatione largam quantitatem alcali volatilis fundit, in cinerem redacta, multum alcali foſſilis largitur Lewis: Extracti aquoſi ſalini, ſpongias redolentis $\frac{1}{8}$, ſpirituoſi etiam ſalini $\frac{1}{48}$ exhibuit Neumann, qui etiam obſervavit, aquam ab ea abſtractam odoram eſſe, eamque ab omnibus acidis diſſolvi.

Ad ſuffitus uterinos ab Hippocrate adhibebantur ſpongiæ; partibus vulneratis, ut ſiſtatur hæmorrhagia, applicantur, & tunc in modum agarici aut boviſtæ agunt, hunc in finem quoque a Galeno laudantur, qui eaſdem combuſtas acres eſſe dicit, & digerendi facultate præditas, id quod etiam ex earum analyſi facile eluceſcit. Primus Arnoldus de Villa Nova eas intus contra ſtrumas dedit, & hic omnino magni uſus eſſe, copioſiſſimæ obſervationes omni die confirmant, num id ratione, alcali foſſilis, quo ſcatent, præſtent, num ſpecifice agant, ulteriora experimenta docebunt.

Doſis eſt ad ſcrupulos duos.

Spongiarum Lapidum nomine aſſervantur concrementa lapidea, diffractu facilia, aſpera, quæ evidentia indicia præ ſe ferunt, quod aliis corporibus adnata fuerint, non paucis variæ adhuc quiſquiliæ adhærent, aliorum una facies concava eſt, odore maris nares feriunt, cum acidis evidenter efferveſcunt, & indolem calcaream produnt, veri tophi ex terra calcarea, quam aqua marina ad varias ſubſtantias ſolidas deponit, efformati.

Ab his lapidibus calculum renalem diſſolvi, quis credet Galeno? hodie, uſti ſpongiis admiſcentur, pro curandis ſtrumis.

Pulvis ſtrumalis ARNOLDI DE VILLA NOVA. Ab Auguſtanis correctus hodie proſtat, omnino ulterius corrigendus. Datur ad drachmam unam, quæ circa ejus uſum ad phaſes lunæ adcommodandum VILLANOVANUS præcipit, prudentes negligunt, nec cogunt ægrotantes eundem ſiccum deglutire, ex eo Noſtrates *Tabulas ſtrumales* parant, in quibus vires ejus nimia ſacchari ratione ſuffocantur: *Spongia præparata* Pariſ. egregium medicamentum ad dilatanda vulnerum & ulcerum orificia.

γ. FOSSILIA.

ANTIMONIUM Barb. ςίμμι, ςίβι, *Stibium* Barb. *Antimoine*, *Spiesglas*. Eſt ſubſtantia foſſilis, nigro, plumbeo colore inſtructa, ſtriis ſplendentibus diſtincta, ex ſulphure & proprio metallo ad æquas partes mixtis, conſtans.

Occurrit vulgo partibus terreſtribus inquinatum, & *Minera Antimonii* dicitur, hæc ſive non radiata apparet, *Solida* WALLER, ſive radiis aut ſtriis longitudinalibus percurſa, *Stibium ſtriatum* L. ſeu in cryſtallos efformata, *Stibium cryſtalliſatum* L. ſeu in tenera fila efformatur, *Minera Antimonii plumoſa* WALLER. eadem interdum aliquid arſenici recipit, & *Stibium Rubrum* L. conſtituit, interdum flavum, interdum cœruleum colorem induit.

Occurrunt hæ glebæ paſſim per Europam, Hungaricæ plerumque reliquis puriores ſunt, & magis nitent, quia Aurum vehere creduntur, ideo ab Alchemicis reliquis præferuntur.

Eliquatur Antimonium e ſua minera ratione ſimpliciſſima, a CRAMER egregie deſcripta, quod vulgo proſtat, creberrime figuram conoideam habet. Cum nondum plane liqueat, num Veterum ςίμμι, ſit noſtrum Antimonium, hinc de ejus apud Veteres

uſu nihil audeo decidere. Primus BASILIUS VALENTINUS noſtrum foſſile ad uſus medicatos ſumſit, ſed præparata modo ex eo adhibuit, crudum venenum eſſe pronuntians, omnis etiam Alchemicorum ſecta, Chemiæ ope, nonniſi varia ratione tractatum Antimonium ad morbos laudavit, ſed ipſis his præparationibus cum regulinam maxime partem, omnino virulentam acceperint, & hinc medicamenta ex Antimonio parata drasticas vires ediderint, ideo plurimi Medicorum, qui ſuperioribus ſeculis floruerunt, id eſſe venenum, ex pharmacopoliis rejiciendum, ſtatuerunt, & Parlamentum Pariſinum anno 1566 publico Edicto ejus uſum prohibuit, anno 1666 demum novo Edicto eundem iterum permiſit. Inter primos KUNCKEL Antimonii crudi uſum internum commendat, & aliquot obſervationes refert de graviſſimis morbis arthriticis & rheumaticis eo curatis, has propriis experimentis dein confirmarunt PAULINUS, HOFFMANN, FURSTENAN & HEISSENIUS &c. ultimi etiam, atrophiam & affectus epilepticos ejus uſu curatos, adducunt. Pecudes, & porcos maxime, Antimonii ope ſaginari & a lepra curari, BASILIUS VALENTINUS & *Philoſophical Tranſactions* monent, homines quoque inde pingueſcere, apud PAULINUM memoratur, nec non luem veneream fuiſſe curatam, febrem quartanam pertinacem, aqua cum eodem decocta fugatam, de MURALTO refert. Qua ratione Antimonium ad ſecundas vias poſſit pervenire, me ignorare fateor, nec tamen audeo in dubium vocare obſervationes, ab Auctoribus graviſſimis adductas, illud crebro ad drachmam unam, ſine ullo incommodo fuiſſe uſurpatum, vidi, ſed vidi etiam, quod hominibus, quorum primæ viæ ſordes habuerunt, cardialgiam & nauſeam excitaverit, non male ipſi medicamentum abſorbens adjicitur, ut acidum, in primis viis obtinens, infringatur.

Æthiops Antimonialis ELLER non male Æthiopi minerali videtur anteponi: * *Antihecticum* POTER. *Antimonium Diaphoreticum* ſeu *Diaphoreticum minerale* Pariſ. * *Bezoard. minerale; Butyrum Antimonii, Chermes minerale: Cinabaris Antimonii:* * *Clyſſus Antimonii:* * *Crocus Metallorum* vid. *Inſt. Chem.* * *Decoctum Antivenereum laxans* Pariſ. in nimis parca quantitate laxantia videtur recipere: * *Diaphoreticum Martiale:* * *Flores Antimonii* HELMONT. validiſſimum emeticum, quod vix ad duo grana exhibere licet: * *Flores Antimonii nivei & ſplendentes* BASIL. VALENT. * *Flores Antimonii rubri* EJUSDEM, hi non adeo ſimplici ratione, qualis in *Codice Pariſino* indicatur, obtineri poſſunt, omnes cum unice a Regulo efformentur, multum cauſtici ſunt: * *Hepar Antimonii:* * *Materia perlata: Mercurius Vitæ:* vid. *Inſt. Chem.* * *Morſul. Antimoniales* KUNCKEL debent $\frac{1}{9}$ Antimonii vehere, Auctor jubet eorum quatuor ſcrupulos ter de die aſſumere: *Nitrum Antimoniatum* vid. *Inſt. Chem.* * *Panacea Antimonialis* LEMERY validum draſticum, quod ad octo & viginti guttas exhibetur: * *Regulus Antimonii:* * *Regulus Martialis:* * *Regulus Medicinalis: Sulphur auratum Antimonii* vid. *Inſtit. Chem.* * *Syrupus Emeticus* ſeu *Oxyſaccharum vomitivum contra Peſtem* ANGELI SALÆ: *Syrupus Emeticus* ZWOELFFER, uterque ad drachmas ſex uſque præſcribitur, prudentius doſis partitim per intervalla adhibetur, uſque dum, quem intendimus, effectus obtineatur: *Tartarus Emeticus: Tinctura Antimonii acris: Tinctura Antimonii Tartariſata: Tinctura Metallorum* ſeu *Lilium* PARACELSI Pariſ. * *Vitrum Antimonii:* * *Vitrum Antimonii Ceratum* vid. *Inſt. Chem:* * *Vinum Emeticum* LEMERY ad Vini libras duas Croci Metallorum uncias quatuor recipere Pariſini ſuadent, LEMERY monet, non minores eſſe medicamenti vires ad quod unica modo uncia Croci

metallorum recipitur; datur ad unciam unam pro doſi, quam quoque per vices exhibere ſuaderem.

CINNABARIS vid. *Mercurius.*

MERCURIUS Barb. ὑδράργυρον, *Argentum vivum*, *Queckſilber*. Eſt ſubſtantia fluida, ſoli auro & platinæ gravitate cedens, calore etiam minore, quam quo aqua ebullit, volatilis, frigore valde intenſo in conſiſtentiam ſolidam abiens, ſolo calore in pulverem rubrum fatiſcens, plurima corpora metallica diſſolvens, ab omnibus ſalibus ſolvenda.

Occurrit ſive ſub forma nativa *Virgineus* Auctorum, ſive ope ſulphuris in formam mineræ redactus, hæc minera, pro varia ratione ſulphuris ad mercurium, & pro varia terræ, cui inhæret ratione, ſive ſimpliciter *Mineræ Mercurii* nomine venit, ſive *Cinnabaris*, quando nempe pulcherrima rubedine tincta eſt & nulla terra inquinata.

In Suecia, Hiſpania, Hungaria, Auſtria, Hydria, in Foro Julio & Aſia occurrit.

Hydrargyrum, cujus ſuperficiem cuticula tegit, aut cujus globuli non liberrime fluunt, ſed diviſi caudam quaſi trahunt, inquinatum eſt; multæ licet illud depurandi laudentur rationes, quarum etiam plures non raro ſuccedunt, optima tamen ſemper eſt deſtillatio, nec aliud ad uſus medicatos debet recipi, niſi quod prius ex retorta in vas recipiens fuit pulſum. Celerrime probitas hydrargyri tentatur, dum illud in cochleari ferreo carbonibus ignitis exponitur, ſincerum enim totum in auras abit, & quicquid peregrini habuit, in cochleari relinquit.

Hydrargyrum vix non omnis Antiquitas venenis annumeravit, ſolus GALENUS fatetur, ſe nullum cum eodem experimentum inſtituiſſe, unde ſibi de ejus virulentia conſtaret: inter Arabes demum ejus uſus externus obtinuit, & ſeculo XVI intus uſurpari cœpit, ut in Diſſertatione de *Hidrargyri præparatorum*

internorum uſu, comite Cl. EHRMANN defenſa, fuit probatum.

De effectibus ejus medicatis acturus, primum eos, quos in primas viat edit, notabo, dein, quid ad ſecundas vias delatum præſtet, recenſebo. Mercurius, ſi vivus deglutitur, totum canalem inteſtinalem permeat, & talis, qualis ore aſſumtus fuit, ex ano elabitur, id quod AVICENNA jam annotavit & innumeris dehinc obſervationibus conſtat, eundem, ſuo pondere canalem inteſtinalem emetientem, tenaciſſimas fæces expulſiſſe, intusſuſceptiones àut alia inteſtinorum obſtacula ſolviſſe, graviſſimos ileos & vomitus curaſſe, ZWINGER, BUCHNER, RAU & præprimis Ill. DE HAEN obſervationibus probant, dum autem hoc ſcopo exhibetur, ad tres & plures uncias pro doſi erit propinandus; nec dubito, quin hac ratione aſſumtus, etiam anthelminticos effectus edere queat, licet eum pro hoc ſcopo conſultius, varia ratione præparatum, exhiberi putem. Quando autem Hydrargyrum ad ſecundas vias recipitur, tunc ſummos edit effectus reſolventes, in minimos enim globulos dividendum minima etiam vaſa ſubit, ad quæ vix aliud medicamentum penetrare valet, & ibi nata obſtacula removet, præterea vi cordis & arteriarum cum humoribus agitatum, in illos eo validius impellitur, quo ipſum illis multo majore denſitate gaudet, quippe quæ ſanguinem tredecies ſuperat, obſervante MUSCHENBROECK, eos attenuat, modo evidenter mechanico, viſciditatem tollit, imo ſi ejus ratio modum excedit, ipſa etiam naturalis craſis humorum laxatur, qui tum vaſa minora ſubeunt, & ex eis elabuntur, creberrime quidem ex vaſis oris & faucium, unde Ptyaliſmus, non raro etiam per vaſa inteſtinorum. Hæc agendi ratio Mercurii, inter eas quæ hactenus traditæ ſunt, maxima veri ſpecie gaudet, licet non inficias eam, quod ſuis omnino adhuc prematur diffi-

cultatibus, interim quocunque modo agat, id tamen certum eſt, quod eodem valentius medicamentum reſolvens non habeamus, hinc in omni ſpiſſitudine cum ſummo ſucceſſu exhibetur, ſi phlogiſticam excipimus, cum calor excedens & fibræ per morbum tenſæ, medicamentum frictionem intendens non admittant. Ejus egregias vires ad morbos, qui oſſium ſubſtantiam afficiunt, MARTYN, SCHREIBER, BUCHNER & NIEMANN adducunt, præſtantiam ad ulcerum cacoëtheorum curam, longe plurimi Medentium viderunt, inter quos VALLISNERIUM, TREW, ALBERTI & HAVIGHORST ſufficiat allegaſſe, cancrum eo curatum Ill. SANCHEZ, *Nova litteraria Maris Balthici*, BORRICHIUS evincunt, quanti uſus ad morbos oculorum, ſuffuſionem, coecitatem ſit, PETRONII, RHODII, BOYLE, BORRICHII, WESTPHAL &c. fide conſtat, præſtantiſſimum ad rheumaticos & arthriticos morbos medicamentum WEDEL, LÖW, HUXHAM ſunt experti, ejus præſtantia ad omne genus febrium ex WILLIS, BALLONIO, BORRICHIO, BENVENUTO, HUXHAM, MOREALI patet, WILLIS paralyſin eo curatam vidit, tumorem ſtrumoſum CLAUNIG, plurimum ad curandas variolas facere BOUCHART, GRASSIUS, *Acta Medic. Berol.* HUXHAM, SPIES, CATANEUS, GALE &c. probant, cum evidenti ſucceſſu contra hydropem adhibitum EMIUS, DECKERS, SIMSON referunt, ſcorbutici curati apud WILLIS & LENTILIUM occurrunt, eximios ejus effectus in morbis capitis & encephali viderunt BERNITZ, ACOLUTHUS, BUDÆUS, ROLFINCK, RIEDLIN, in diſſolvendis calculis renum & veſicæ MEAD, ad hydrophobiam curandam conducere, Cl. HAGG multis obſervationibus probavit, Mercurium denique præcipuum, ſi non unicum morborum venereorum remedium eſſe, fida quatuor retro ſeculorum experientia probavit, & innumerorum Auctorum

rum teſtimoniis conſtat, quæ, ſi hic vellem adducere, vix non omnes, qui de ſiphylitide ſcripſerunt, Medentes eſſent allegandi.

Sed idem egregium medicamentum graviſſima quoque mala excitat, quando minus prudenter exhibetur, vel ipſam nativam humorum noſtrorum craſin diſſolvit, vel tenerrimas in cellulas involucrorum, quæ medullam nervorum cingunt, aut in cellulas oſſium effuſum, graviſſimos nervorum & oſſium morbos producit; quantæ noxæ ex ptyaliſmo ſurrexerint, variis obſervatorum locis, in *Diſſertatione ſupra citata* evictum eſt, & evicerunt ingenui Auctores, qui contra pernicioſam hanc medendi methodum, maximo ægrotantium damno nimis diu uſitatam inſurrexerunt, inter frequentes obſervationes de graviſſimis morbis nervorum & oſſium, a mercurio ipſis inhærente, excitatis, vel FERNELIUM modo, BORRICHIUM, RAMAZINUM, HOFFMANN, THILEMANN, LENTILIUM allegaſſe ſufficiat.

Quot rationibus Mercurius adaptari poſſit, ut ſanguinem ſubeat, per principia Chemiæ liquet, & in *Diſſertatione citata* fuit explicatum.

De *Cinnabari*, κιννάβαρι, quæ *Minii* nomine apud Veteres veniebat, quod vix ad ſanguinem venire poſſit, in *Inſtit. Chem.* monui, eadem nunquam, niſi prius ſublimatione depurata fuerit, intus danda eſt, cum foſſilibus creberrime heterogenea ſoleant accreſcere.

Æthiops Antimonialis: *Æthiops mineralis* pro variis diſpenſatoriis, variam mercurii ad ſulphur rationem recipit: * *Aqua Gryſea* GOHL eſt ſolutio mercurii in acido nitri, trigecuplo decocti traumatici diluta, tanquam mitius ſepticum ad ulcera phagedænica recipitur: * *Aqua Mercurialis* Wurtemberg. ad affectus cutaneos laudatur, ſed ejus uſus ſummam prudentiam exigit: *Aqua Phagedænica* CHARAS.

Optime ex tempore a Chirurgis paratur, & recipitur ea mercurii ſublimati ratio, quam indicatio exigit: * *Arcanum Corallinum*: *Cinnabaris factitia*: *Cinnabaris Antimonii* vid. *Inſtit. Chemiæ*: * *Emplaſtrum Mercuriale* Wurtemb. eaſdem vires cum *Emplaſtro de Ranis cum Mercurio* habet, quod videatur ſub *Ranis*: * *Mercurius liquidus* vel *Aqua Mercurialis* Pariſ. eſt ſolutio mercurii in acido Nitri, trigecuplo aquæ diluta, datur ad guttas quindecim & ultra: *Mercurius præcipitatus albus*: *flavus* ſeu *Turpetum minerale*: *per ſe* vid. *Inſt. Chem.* * *Mercurius præcipitatus viridis* Beguin, ob æs, quod habet, nunquam in uſum trahendendus: * *Mercurius præcipitatus ruber*: *Mercurius ſublimatus corroſivus*: *Mercurius ſublimatus dulcis* vid. *Inſt. Chem.* * *Mercurius violaceus* Pariſ. Eſt cinnabaris factitia ob majorem, quam habet, ſulphuris rationem nigreſcens: * *Opiata Meſenterica* Pariſ. non placet: *Panacea Mercurialis* vid. *Inſtit. Chem.* * *Paſtilli Mercuriales* Pariſ optimis ægrotantium rebus, omnes ſuffitus mercuriales eviluerunt: *Pillulæ Mercuriales*, Bellost pilulis, in quibus mercurius vivus, variis purgantibus mixtus, obtinet, magnam famam conciliavit, plures tales compoſitiones paſſim proſtant, Pariſinæ $\frac{3}{10}$ diagrydii, $\frac{1}{7}$ reſinæ jalappæ, $\frac{3}{10}$ mercurii vehunt, Noſtrates diagrydii, mercurii, pulveris Jalappæ & trochiſcorum alhandal de ſingulis $\frac{1}{6}$ habent: *Pilulas mercuriales e Mercurio dulci* præcedentibus Germani ſubſtituerunt: * *Rotulæ contra vermes* Zwoelffer correctæ, ad lumbricos dantur cum ſucceſſu: * *Saccharum Vermifugum* Pariſ. ſeu *Mercurius ſaccharatus* Edinburg. bonum omnino medicamentum, quod non ſolum ad vermes, ſed etiam in aliis morbis, ubi mercurius indicatur, poteſt exhiberi: * *Trochiſci Anthelmintici* ſive *Hermetici* Scretæ non ſine ſucceſſu ad enecandos & ejiciendos vermes adhibentur, trochiſcus continet mercurii dulcis

grana circiter quatuor, & diagrydii granum unum: * *Trochiſci Eſcharotici* Pariſ. valde rodentes: * *Trochiſci Eſcharotici cum minio* LEMERY; correctos Pariſini recipiunt, prioribus multo mitiores: * *Unguentum Mercuriale citrinum ad ſcabiem* Pariſ. * *Unguentum Mundificans* STAHL vid. *Plumbum*: *Unguentum Neapolitanum* THEODORIC. Pariſini axungiæ Porcinæ æquas partes mercurii admiſcent; iidem, dum mercurium, terebinthina extinctum, axungiæ porcinæ adjiciunt, medicamentum formant, quod *Unguentum gryſeum mercuriale* appellant, hoc ipſum eſt *Unguentum Neapolitanum* Noſtratium & Wurtembergenſium, formula Pariſina $\frac{1}{9}$, Wurtembergenſis $\frac{1}{4}$, Noſtra $\frac{1}{8}$ Mercurii recepit; cum hodie prudentius, quam olim, Mercurius adminiſtretur, hoc ad frictiones in ſiphyliticis inſtituendas præfertur priori, ad pediculos fugandos quoque & ad curandam ſcabiem adhibetur: obſervavit Cl. BEAUMÉ, mercurium facere, ut axungia citius ranceſcat: *Unguentum Pediculorum* Auguſt. præter mercurium etiam varia acria recipit: * *Unguentum ad Scabiem* Wurtemb. non auderem medicamentum ſaturninum ad morbos cutaneos adhibere: * *Unguentum ad Scabiem* ZELLER non contemnendum.

CAP. VII.

INCRASSANTIA.

§. 48.

Nimiæ tenuitati humorum Veteres per παχυντικά, *Incraſſantia*, obviam ire tentarunt, referebant eo Gummata, quæ ratione, qua aquam ſubeunt, eam viſcidiorem, & hinc magis ſpiſſam reddunt, cum autem facile pateat, in magno illo, quod vaſa noſtra vehunt, humorum volumine, talem inſpiſſationem locum ha-

bere non poſſe, quæ, ſi etiam obtineri poſſet, non nativa, ſed omnino morboſa eſſet; tenuitas quoque præternaturalis non aliter, quam ejus cauſas tollendo poſſit curari, hinc titulum hunc non male ex Therapia expungi poſſe, evidens eſſe duco; nec a vi acidorum foſſilium, qua liquores ſeroſos denſant, unde *Coagulantia* dicuntur, aliquid, quod huc faciat expecto, cum nunquam niſi valde diluta, quo ipſo ad hunc effectum ineptiora redduntur, intus ea dare liceat, ſpiſſitudo quoque, quæ inde induceretur, ſemper præternaturalis eſſet.

Cap. VIII.

ABSORBENTIA.

§. 49.

Medicamenta, quæ acrimoniam acidam corrigunt, Ἀναπίνοντα, *Abſorbentia* dicuntur, pertinere huc omnia alcalia, nec tyro Chemiæ ignorat. Pathologia acida, ſub initium ſuperioris Seculi ab Helmontio efficta, a Tachenio diducta, a Medicis, qui Carteſium ſecuti ſunt, ſuſtentata, a Sylvio per Belgium, a Bontekoe, Waldschmidt, Ettmüller &c. per Germaniam diſſeminata, in cauſa fuit, ut hoc medicamentorum genus, tanquam certiſſimum auxilium ad omnes febrium ordines, & ad omnem ſanguinis æſtum fuerit commendatum, & licet meliora nunc edocti Medici, falſam de acido, communi febrium cauſa, hypotheſin repudiaverint, in multis tamen, maxime Germaniæ, locis ad hæc medicamenta mox confugiunt, cum calor præternaturalis ægrotos invadit. Illi quoque Medici, qui febrem ſub fermentationis idea ſibi ſtiterunt, noſtra medicamenta ad eas curandas multum facere, reputarunt, cum alcalia fermen-

tationis progreſſus inhibere, conſtet; eadem etiam *Præcipitantia* non pauci appellant.

§. 50.

Cum ſalia alcalia medicamentis incidentibus (§. 46.) adnumerare ſoleant, ad abſorbentia nonniſi terras referunt, de his, ſi quid etiam in ſanguinem irreperit, illud adeo exiguum eſt, ut de effectu plane deſperandum ſit, hinc maxime, cum etiam vix acrimonia acida in maſſa humorum obtinere poſſe videatur, medicamentorum nunc recenſendorum longe plurima, efficaciam ſuam non ultra primas vias extendere, & nonniſi ab acrimonia acida in primis viis obtinente indicari, eluceſcit; iis autem, cum difficilius iter per canalem inteſtinalem emetiantur, vulgo aliquem ſalem medium adjicere ſolent, qui præterea effervescentiam ex congreſſu abſorbentis cum acido oriundam moderatur, & incommoda ab aëre impetuoſius ſub efferveſcentia ſecedente metuenda, avertit. Abuſus Abſorbentium non modo primas vias gravat, dum earum vires in promovendis ſubſtantiis duris, validius reſiſtentibus conſumuntur, ſed eadem quoque muco inteſtinali irretita, in ſpeciem cæmenti abeunt, lateribus inteſtinorum accreſcunt, ἔμφραξιν, graviſſimorum morborum cauſam producunt, imo docentibus experimentis Illuſtris Pringle & Cl. Macbride putrefactionem promovent; eluceſcit hinc, quam pernicioſam rationem ſequantur, qui illa ægrotis, excedente calore æſtuantibus, exhibent.

α. Animalia.

Cancrorum Chelæ vid. *Nutrientia*.

Concha, κόγχη, *Coquille*, *Muſchel*. Hoc nomine in officinis veniunt domus teſtaceorum, ſaporis & ode-

ris expertes, cum acidis efferveſcentes & igne in calcem vivam abeuntes. Sine diſcrimine ex omni vermium teſtaceorum genere deſumi poſſunt, apud nos vulgo eas recipiunt a *Mya Pictorum* L. teſta ovato-oblonga & dente crenulato inſtructa.

Copioſiſſime in fluviis obtinet.

Primus CROLLIUS Conchas, tanquam certiſſimum contra febres intermittentes remedium, laudavit, ſi earum ſcrupuli duo inſtante paroxyſmo aſſumuntur, hinc quoque ſub *Specifici Antifebrilis* CROLLII nomine, ſi in pulverem reductæ fuerint, venire ſolent, præ reliquis abſorbentibus nihil proprii habent.

* *Conchæ Citratæ* Noſtrat. conveniunt cum Oculis Cancrorum citratis.

CORALLIA ALBA
CORALLIA RUBRA } vid. *Roborantia ſpecifica.*

CORALLINA Barb. *Corallen oder Meermoos*, *Coralline*, *Mouſſe marine.* Proſtant hoc nomine fragmenta ramoſa, quorum teneris ramis foliola exigua & tenerrima pinnatim adhærent, colore albo, conſiſtentia friabili, odore nauſeoſo, marino, ſapore ſalino inſtructa.

CORALLINA. Stirps geniculata, filiformis, calcarea: *Officinalis* L. habitu pinnato gaudet.

In Oceano Europæo & Mari Mediterraneo frequens; recens variis coloribus ludit, quos autem in littore, ſoli & aëri expoſita, deponit.

Cl. PALLAS rationibus non levibus Corollinam ordini vegetabilium reſtituit, propria experientia deſtitutus Ill. LINNÆI & ELLIS auctoritate nitor.

Calcinatione in calcem vivam abit. LEWIS: Extracti aquoſi $\frac{1}{4}$ largitur, & cum deſtillationi ſubjicitur, ſpiritum urinoſum fundit. NEUMANN.

Medio ævo fama de ejus vi anthelmintica debetur, ea, cum nec ratione, nec ulla, quæ fidem meretur, obſervatione evinci queat, præter abſorbentes, nullæ aliæ ipſi tribuendæ vires.

* JUDAICUS LAPIS, λίθος ἰουδαϊκός. Eſt Lapis albus olivæformis, totus ſtriis longitudinalibus notatus, petiolo inſtructus, intus ſubſtantiam ſiſtit, ex lamellis ſemipellucidis efformatam, quam ideo ſeleniticam appellare conſueverunt, ſed improprie omnino, quia evidenter cum acidis efferveſcit.

Helmintholithus Judaicus L. Efformatur ab aculeis echinorum in lapidem verſis.

Paſſim per Europam occurrit.

Ab omni retro tempore calculos diſſolvere creditus eſt, hanc virtutem ad calculum renum GALENUS reſtringit; jure hodie eviluit.

LUCII PISCIS MANDIBULA vid. *Nutrientia.*

LYNCIS LAPIS Barb. *Belemnites* Barb. *Alpſchoz, Luxſtein.* Eſt Lapis, qui ex baſi lata, ſenſim in verticem anguſtum terminatur, intus ad aliquam altitudinem cavum conoideum continet, totus ſubſtantia ſplendente, quæ in ſtrias ab axi ad peripheriam tendunt, ordinata eſt, efformatus, colore gaudet falerno, pro varia varietate magis aut minus diluto, differt quoque multum longitudine æque ac craſſitie; dum fricatur cornu odorem ſpirat.

Helmintholithus Belemnites L. Nondum confectum eſt, a quo animali in lapidem verſo efformetur, *Alcyonium Lyncurium* eſſe Ill. LINNÆUS contendit.

Crebro per omnem Europam occurrit, vulgatiſſimum Alſatiæ petræfactum.

Quidquid de ejus viribus narrant Auctores, ſive anilibus fabulis debetur, ſive ſignaturæ commentis, ſive falſæ de ejus ortu opinioni, hinc ejus uſus inter Medicos naturam ac rationem duces ſequentes exolevit.

Percarum Lapides vid. *Nutrientia.*

Ostrearum Testæ vid. *Nutrientia.*

Ovorum Testæ vid. *Nutrientia.*

β. Fossilia.

Calx, Τίτανος, *Chaux*, *Kalch.* Eſt ſubſtantia terreſtris, quæ ſive ſub forma pulveris, ſive lapidis friabilis, ſive lapidis duri, qui autem nunquam adeo indureſcit, ut chalybe percuſſus ſcintillas evomat, occurrit, in acidis cum efferveſcentia diſſolvitur, ſola nec maximo igne fundi poteſt.

Calx ſub forma pulveris rimas montium occupans, *Lac Lunæ* Gesn. *Agaricus mineralis* Ejusd. *Calx Gur* L. in officinas recipitur, non raro pro *Farina foſſili*, cœli donum credita, anonæ caritate in cibum recepta fuit, Bruckmann: lapidis friabilis ſpecie occurrens, ſive partibus mollioribus, non aſperis, digitos inquinantibus conſtans *Cretæ* nomine, *Craïe*, *Kreide*, pharmacopolia intrat, magna terræ ſtrata, longas montium catenas efformat, ſive aſperior, figura, aſperitate, colore multum varians *Tophos*, *Stalactitas* conſtituit; quæ in lapidem durum concrevit, dum ad eam duritiem pervenit, ut poliri poſſit, *Marmor* dicitur, dum ex lamellis in varias figuras angulares ordinatis formatur, *Spatum* appellatur, *Calcareus* demum, dum maſſas difformes format, quæ non raro integros montes conſtituunt.

Dum calcarei juſto igne uruntur, duritiem perdunt, friabiles fiunt & ſimul acquirunt qualitatem, ut quando aqua ipſis affunditur, intenſo exæſtuent calore, & partes animales, quibus applicantur, in modum ignis deſtruant, veniunt tunc ſub *Calcis vivæ*, τῦ Ἀσβέςυ nomine, hæc cum aquam accipit, ſive illam ex aere hauriat, ſive illa ipſi affundatur, in pulverem

dilabitur & ſuam cauſticitatem perdit, *Extincta* dicitur. Rationem ortus Calcis vivæ & qualitates ipſi proprias recenſet Chemia. Convenientia Calcarei cum teſtis conchyliorum, conchylia creberrime in Calcareo reperiunda, obſervatio DE LA FAILLE, qui in tractu Alnatenſi (*païs d'Aunis*) ex limo maris & conchyliis, pauco elapſo tempore, lapides ſurgere vidit, odor gravis ſub Calcarei uſtione nares feriens, terra calcarea ad Halam evidentiſſime ex teſtis orta, annotante Cl. SCHREBER, veſtigia ſalis marini, obſervante MEYER, in calcareo occurrentia, obſervatio de calcareo nunquam in montibus primitivis oriundo, valde probabilem reddunt conjecturam, omnem Calcem ex teſtis conchyliorum deſtructis eſſe ortam & montes calcareos, copioſiſſime per orbem occurrentes, ſurrexiſſe cum mare a continente receſſit & limum & conchylia reliquit, quæ labente tempore in lapidem concreverunt. Quia calcareo, tum ſub prima ejus origine, quam per omne, quo formatus erat, tempus varia heterogenea potuerunt accreſcere, hinc, cur ratione coloris, conſiſtentiæ, bonitatis ad parandam inde calcem vivam differat, eluceſcit; partes calcarei aquis abraſæ & tum depoſitæ terras calcareas & ſtalactites conſtituunt, pro variis heterogeneis, quæ ipſis accreverunt, vario quem ſubierunt tritu, & hinc oriunda attenuatione, vario colore, varia raritate, vario lævore gaudent.

Lapis Calcareus per ſe, ad uſus medicatos non recipitur, quæ de propriis Lactis lunæ viribus allegantur, vulgi commentis a ſimilitudine ejus coloris cum lacte animali, aut ejuſdem credulitati debentur: Calx viva cum aliis mixta, tanquam pſilothrum ſeu depilatorium adhibetur, intus ſi daretur, omnino veneni rodentis effectus ederet, ſed peſſime id, quod ſoli calci vivæ, ob cauſticitatem, qua pollet, proprium eſt, omni calci attribuerunt, etiam illi, quam

omnis indolis cauſticæ expertem eſſe, omnia loquuntur: Creta contra acrimoniam acidam intus datur, & datur cum ſucceſſu.

Aqua Calcis Vivæ, κονία, eſt aqua, quæ ex Calce viva aliquid terræ recepit, & naturæ ſalinæ proxima eſt, MEYER quo nemo majore cura experimenta circa calcem inſtituit, ad unam partem Calcis quinque & viginti partes aquæ jubet recipi, ſed ſimul monet, medicamentum earundem plane virium ſurrecturum, ſi vel ſexaginta aquæ partes adhiberentur; ALSTON, etiam ſi bis centum aquæ partes, uni calcis affunduntur, aquam non debiliorem fieri annotavit, & ſimul obſervavit, calcem vivam per annum quoque aſſervatam, æque efficacem aquam largiri, quam ſtatim, poſtquam ex fornace extracta fuit, recepta, hæc aqua niſi in vaſis probe clauſis aſſervatur, ſubſtantiam, quam ex calce recepit, ſub forma cuticularum ſenſim ſenſimque in ſuperficiem aſcendentium, & dein ad fundum vaſis deſcendentium, dimittit, & omni virtute propria, qua gaudebat, privatur. HIPPOCRATES hanc aquam extus contra vitiliginem commendat, primus BATEUS eam ſub nomine *Aquæ Benedictæ* ad uſus internos adhibuit, Ill. PRINGLE, Cl. MACBRIDE & *Eſſais pour ſervir à l'hiſtoire de la Putrefaction* eam putredinem arcere experimentis evicerunt; ALSTON tentamina probant, vermes ab ea enecari, & calculum diſſolvi, ultimum WHYTT, BARTHOLINUS, LUCAS & WALPOLE quoque confirmarunt: febres rheumaticas ea curatas, gravia a podagra retrograda mala & morbos cutaneos, obſervationibus quoque ALSTON probat, ultimus effectus etiam MACAULAY experientia confirmatur; viſcera exulcerata, DETHARDING, aqua calcis intus aſſumta, reſtituta probat, & MOLINARIUS eadem tam epota, quam injecta, ulcus veſicæ vidit curatum; GRAINGER, eandem inteſtinis exulceratis opem afferre, eſt expertus: GABER de-

nique annotat, ſanguinem phlogiſtice ſpiſſum inde attenuari: eandem itaque optime abſtergendi, putredinem arcendi, acrimonias corrigendi, humores reſolvendi ergo adhiberi, evidens eſt: Ejus aliquot libræ de die exhibentur; nec male ipſi lac, aut alia medicamenta morbo appropriata adjiciuntur.

Extus ad abſtergenda ulcera, diſcutienda oedemata, arcendum ſphacelum in uſum trahitur.

* *Aqua Ophtalmica ſapphirina* SCHROED. * *Collyrium exſiccans* Pariſ. ad ophtalmias diſcutiendi ergo adhibetur: *Aqua Phagedænica* vid. *Mercurius*: * *Species Diacretæ* MYNSICHT. Abſurda omnino compoſitio, quam ad ſodam maxime adhibere ſolent, datur ad drachmam dimidiam: * *Species Diacretæ* CAMERARII prioribus adhuc lapides cancrorum adjiciunt.

* GYPSUM, γύψον, *Gyps*, *Gyps*. Eſt ſubſtantia terrea, quæ igne in pulverem, cum aqua autem in maſſam ſolidam, ſine efferveſcentia abit, ex calce & acido vitriolico compoſita eſt, & juſta ratione calcinata, phoſphoreſcit.

Occurrit I. ſub forma terræ *Terra gypſea pulverulenta* CRONST. II. ſub forma lapidis α) cujus partes unum continuum efformant 1) quod polituram admittit Αλαβαςρίτης, *Alabaſtrum*, *Alabaſter*, hoc ipſum coloribus & pelluciditate multum variat; 2) quod poliri nequit *Gypſum argilloſum* L. β) particulis micaceis exſtructum *Gypſum uſuale* L. γ) particulis fibroſis conſtans *Gypſum ſtriatum* CRONST. *Stirium* L. *Alabaſtrites* WALLER. δ) lamellas plus minus ſplendentes referens *Selenites* MATTHIOL. *Lapis ſpecularis* PLIN. *Glacies Mariæ* AGRICOL. *Spatum ſpeculare* L.

Omnes omnino Gypſi ſpecies, cum neque a menſtruis chylopoieticis poſſint diſſolvi, neque calore primarum viarum reſolvi, nullas in corpus noſtrum poſſunt vires exequi; fruſtra etiam a lapidibus, qui

cum acidis non efferveſcunt, virtus abſorbens expectatur.

* *Unguentum Alabaſtrinum* FAVENTIN. ad mitigandos dolores capitis, non video quo jure, commendatur.

* OSTEOCOLLA. KENTMANN. *Beinbruch.* Hoc nomine veniunt concrementa calcarea, quæ figuram oblongam habent & ſuperficiem albam, aſperam. Sunt ea ſive ſtalactites, vulgari ratione orti, & tales, ut plurimum proſtant in officinis, ſive ſtipites arborum in terra ſterili relicti, labente tempore carie exeſi & toti terra calcarea repleti, hi proprie nomen Oſteocollæ ſibi vindicant, & multo ſabulo turgere ſolent, obſervante Cl. GLEDITSCH, eodem tamen etiam comprehunduntur partium cylindracearum vegetabilium incruſtationes calcareæ, vegetabili deſtructo ſuperſtites, annotante Cl. GUETTARD. Oſteocollæ ſecundum, quod recenſui, genus paſſim in regionibus, ubi vaſtiores campi ſabuloſi obtinent, ſub ſolo ſabuloſo occurrit, quod ſolum ſtipites obruit & aquæ tranſitum conceſſit, ut eos carie exedere, & ſceleta terra calcarea potuerit replere.

Patet ex hac Oſteocollæ hiſtoria, eam eſſe calcem, cui ſabulum, interdum quoque alia heterogenea accreverunt, id quod etiam Illuſtris MARGGRAF analyſis uberius confirmat.

Primus MATTHIOLUS Oſteocollæ vires ad oſſa diffracta conſolidanda celebrat, prudens ERASTUS vulgi rumoribus ſubſcribere dubitavit, ex rationali Medicina, medicamenta oſſa ferruminantia jam diu proſcripta ſunt, nullæ aliæ itaque ob quas Oſteocolla laudari poſſet, præter abſorbentes ſuperſunt vires, & cum puriores ſubſtantias habeamus, quæ id abunde præſtant, hinc heterogeneis vix non ſemper ſcatente medicamento jure abſtinemus.

Cap. IX.

EVACUANTIA.

§. 51.

Evacuantia, καθαρτικὰ appellamus illa medicamenta, quorum ope, ſive humor inquilinus quantitate excedente peccans, ſive heterogeneus, morbi cauſa, e corpore eliminatur, prior, ut plurimum per Chirurgiam, quæ hujus loci non eſt, ſolet evocari, alter pro varia, qua pollet, indole, aut varia, cui inhæret, parte, varia ratione ejicitur, qui evocatur per aperturas, quas ars facit, denuo huc non pertinet; evacuantia, quæ per organa excretoria corpori nativa agunt, optime pro ratione ipſorum emunctoriorum diſtinguuntur, horum cum cutis ſit maximum, & præ reliquis plura humorum heterogeneorum genera e corpore eliminet, hinc illud primum rimabor, reliqua eo ordine, quo ſe in corpore excipiunt, dein tractaturus.

§. 52.

I. SUDORIFERA.

Medicamenta, quæ excretionem cutaneam promovent, Veteribus ἱδρωτικὰ & διαφορητικὰ dicebantur: Recentiores illa, quæ tranſpirationem inſenſibilem, ita modice augent, ut non in ſudorem erumpat, *Diaphoretica* vel *Diapnoica* ſolent appellare, *Sudorifera* autem ea, quæ ſudorem exprimunt; hæc ipſa, ex quo opinio invaluit, febres malignas a veneno originem ſumere, quod per ſudorem e corpore expellendum ſit, *Alexipharmaca* quoque & *Bezoardica* ſolent dici. Agunt autem, quæ hujus loci ſunt medicamenta,

1) motum humorum incitando, & huc præter gymnaſticam, & calorem extus applicatum omnia medicamenta calefacientia pertinent, 2) habitum cutis debilitando, quo præter balnea, omnia Emollientia (Cap. III.) cuti applicata, nec non Sopientia (Cap. V.) validiora referenda ſunt, 3) rationem aquæ in maſſa humorum augendo, & hoc Attenuantia (Cap. VI.) præſtant. Indicantur Διαφορητικά, 1) ab omni morbo, qui a tranſpiratione ſuppreſſa originem duxit 2) a qualicunque heterogeneo per maſſam humorum diffuſo, 3) a congeſtione humorum ad viſcera. 4) Ab humoribus, qui in vaſis cutaneis ſtagnant, 5) a criſi. Suſtentatur actio horum medicamentorum, regimine non frigido & largo potu aquæ. Diaphoretica nunquam corpori nocent. Sudor largior vel diæta vel medicamentis expreſſus ſemper nocet, mala, quæ inde ſurgunt Illuſtris Gaub graphice delineavit, præ reliquis læduntur, quibus temperies ſicca & calida eſt, aut qui qualicunque humorum ſpiſſitudine laborant, debiles, & illi quos febris tenet.

§. 53.

II. APOPHLEGMATIZANTIA.

Ἀποφλεγματισμὸς Veterum, Medici medii ævi *Apophlegmatizantia* dixerunt, medicamenta nimirum, quæ mucum in folliculis membranæ Schneiderianæ, aut viis aëreis hærentem eliciunt, &, ut vel per os vel per nares eliminetur, efficiunt: pro varia ratione, qua adhibentur, & varia parte unde mucum eliciunt, varias denominationes accipiunt, Ἔῤῥινα dicuntur illa, quæ naribus excipiuntur, eadem Auctores ſuperiorum Seculorum *Naſalia*, *Ptarmica* appellarunt; hæc ipſa ore committenda *Maſticatoria*, *Sialogoga*, *Salivantia* audiunt, pituitam in viis reſpiratoriis hærentem

evocantia Βεχικὰ, *Expectorantia* vocantur. Agunt Apophlegmatizantia 1) mucum attenuando, huc itaque Attenuantia (Cap. VI.) pertinent 2) membranas relaxando & ita tam copioſorem muci ſecretionem, quam faciliorem ejus ex folliculis ſeceſſum promovendo, præſtant hoc Emollientia (Cap. III.) 3) hos ipſos folliculos irritando ope Irritantium (Cap. IV.) 4) eoſdem concutiendo ſive per ſternutationem, ſive per ſolida ore agitata, 5) Hydrargyrum, quod juſto majori doſi aſſumtum, humores in liquamen per vaſa ſalivalia elabens fundit, hujus loci non eſt, nec huc pertinet, aquæ in os nauſeantium, & eorum qui in appoſita fercula magno appetitu feruntur, affluxus. Indicantur Apophlegmatizantia a muco, aut heterogeneo in membrana Schneideriana aut viis aëris incommoda cauſantibus, 2) quando congeſtiones ſeroſæ ad caput fiunt, 3) ſi rheumatiſmus in dentibus aut auribus obtinet 4) prophylaxeos ſcopo in morbis epidemicis aut contagioſis. Abuſus ſialogogorum producit mala ab Ill. Gaub recenſita, Ptarmica irritantia ob magnas turbas, quas ſternutatio in omnibus viſceribus excitat, concuſſiones, quibus cunctos ventres agitat, & inde metuenda mala, apud Illuſtr. Haller collecta, rariſſime in uſum trahuntur, niſi heterogeneum quid in ſinibus hæret, aut validus cordi ſuffocato ſtimulus dandus eſt.

§. 54.

III. VOMITORIA.

Medicamenta, quæ canalem inteſtinalem evacuant, Veteres ſtrictiore ſenſu καθαρτικὰ appellarunt nec non φάρμακα, & illa additis vocibus ἄνω vel κάτω diſtinguebant, illa quæ efficiunt, ut contenta ventriculi per os rejiciantur *Vomitaria*, & Recentiores

Emetica dixerunt. Surgere vomitum, dum ventriculus multum diſtenditur, æque ac dum validiorem a qualicunque ſtimulo irritationem patitur, Phyſiologi evincunt, iidem demonſtrant, ſub vomitu non modo ventriculum per ſuas fibras contrahi, ſed eundem quoque valide a diaphragmate & muſculis abdominalibus comprimi, his itaque motibus reſpirationem turbari, refluxum humorum ex encephalo morari, vaſa vertebralia æque ac arterias carotides & venas jugulares multo ſanguine turgere: hæc præmonenda eſſe duxi, ut tam indicantia, quam contra indicantia Vomitoriorum, clarius paterent.

§. 55.

Indicantur itaque Vomitoria, tam ab heterogeneis, quæ in ventriculo, aut inteſtino duodeno obtinent, quam ab humoribus tenacibus in triplici ventre cum difficultate motis, & varium morbi genus efformantibus, hinc magnis Practicis ad ægritudines a vitiata bilis elaboratione oriundas, laudantur, nec non ad pituitoſos pectoris morbos; effuſum in caput ſanguinem inde reſorptum Boudu expertus eſt, cæcitatem a preſſo nervo optico, & aliam a materie tineæ repulſa curatam, Geisler vidit. Quia vomitus ſine valida omnium corporis partium concuſſione non poteſt fieri, hinc plethoricis, morbis inflammatoriis laborantibus aut qui ad illos proni ſunt, hæmorrhagiis ſubjectis, cum ſubſtantia primarum viarum ulcus habet, aut ulcera viſcera depaſcuntur, debilibus, hypochondriacis aut hyſtericis, in lipothymiam pronis, male configurato thorace aut cranio inſtructis, Vomitoria nunquam, aut ſaltem nonniſi cum maxima circumſpectione ſunt exhibenda, nec ob auctam inde diaphragmatis & muſculorum abdominalium in viſcera abdominis preſſionem, gravidis, procidentiis aut herniis

niis laborantibus, aut eis, qui calculum in ſyſtemate biliario aut uropœo habent, ea dare licet; eos quoque, qui nonniſi validioribus nixibus vomunt, & quos ideo dyſemetos appellare ſolent, ipſa Natura ab uſu emeticorum excludere videtur; eadem denique etiam exulare debent, cum alvus pertinacius clauſa, & hinc motus periſtalticus vitiatus eſt.

§. 56.

Ad duas claſſes optime Emetica referuntur 1) ea, quæ ventriculum, eundem diſtendo, ſubvertunt, 2) ea, quæ ventriculum evidenter irritando, ut præter modum naturalem ejus fibræ ſe contrahant, efficiunt. Prima claſſis aquam, lac, olea unguinoſa comprehendit, & in uſum trahitur, quando venena acria ventriculum rodunt, ut iſta, & obtundantur, & ſine augmento ſtimuli eliminentur: ventriculum irritando, quæ vomere faciunt medicamenta, ſive mechanice agunt, eo agitatio faucium, ope inſtrumenti ſolidi, pertinet, & excutia ventriculi, quæ exolevit, illam homines, cum nauſea valde urget, digitis faucibus immiſſis, interdum tentare ſolent, id quod Medici vix ſuadent, ſive ſtimuli phyſici ſunt, & hi denuo ſive evidenti, qua pollent, acrimonia agunt, ſive vi ſpecifica.

Vomitoria quæ irritando agunt, ſi exhibentur doſi adeo parca, ut vomitum non excitent, ſed ad vias ſecundas tranſeant, validos effectus reſolventes edunt, & in vario graviſſimorum morborum genere cum magno ſucceſſu dantur.

I. Acria (§. 41.)

II. Specifica.

* Asarum, Ἄσαρον, *Cabaret*, *Haſelwurzel*. Radices & Folia recipiuntur.

Radices ex uno capite, quod parvum eſt, aliquot fibrillas emittunt, extus ſubfuſcæ ſunt, intus albæ, pro-

prio minus grato odore, qui ad Valerianam accedit, & ſapore acri gaudent.

Folia reniformia ſunt, ſuperne profunde viridia, inferne tenui lanugine pubeſcunt, longis petiolis ſuſtentantur, odore nullo, nec evidente ſapore prædita.

Asarum. Corollam trifidam, duodecim ſtamina, ſtylum unum, capſulam ſexlocularem habet: *Europæum* Blacwell 383. foliis reniformibus obtuſis diſtinguitur.

Creſcit per omnem Europam.

Aqua a radicibus deſtillata odorata eſt, odorum quoque Extractum aquoſum. Scheffler.

Vi purgante illi, qua Helleborus albus gaudet, pari præditum eſſe, Dioscorides monet, hujus virtutis non meminit Galenus, Fallopius lentiſſimæ operationis eſſe dicit, Mesue in infuſo ad unciam dimidiam, in ſubſtantia ad drachmas duas dedit, Recentiores vix ultra drachmam aſcendunt: Matthiolus teſtatur, Germanos decocto Aſari, febres curare, id quod Rulandus & Lentilius obſervationibus quoque confirmant, Alexius ſpecifice ad quartanum commendat, & ei plures aſſentiunt, ego vero, juſta obſervatione hanc virtutem ſpecificam ſtabiliente deſtitutus, illud, præ aliis emeticis, in hoc morbo aliquid proprii habere vix credo, minoribus doſibus datam radicem, aut longiore coctione debilitatam, egregie reſolvere, obſervatum eſt; Rulandus & Scheffer hydropicos inde viderunt curatos; patet hinc, cur virtutes ejus diaphoreticas, diureticas, emenagogas celebrarint Auctores. Folia ad octo uſque ex aqua cocta & expreſſa, poſt Dodonæum, Rolfinck commendat: eadem primus Pitt Pharmacopæus Worceſtrienſis, ſcopo errhino, in uſum traxit, teſte Colbatch, eorum grana quatuor aut quinque haurienda ſi dantur cubitum ituris, altero mane mul-

tum muci ex naribus effluxurum promittit, id ipſum ſe ſæpe expertum eſſe, GEOFFROI teſtatur, idem etiam hac ratione paralyſin oris & linguæ ſe vidiſſe ſanatam perhibet, eodem medicamento DESMARS, ulcus capitis per nares evacuatum, obſervavit.

* *Extractum* Wurtemb. * *Tinctura* Pariſ.

* BRYONIA, βρυώνια, *Vitis alba*, *Couleuvrée*, *Zaunrübe*. Ejus radices proſtant, quæ ad brachii imo femoris craſſitiem accedunt, recentes proprio odore, minus grato gaudent, qui autem exſiccatione perit, ſapore intenſius amaro cum quadam acrimonia, extus flavicant, ſtriis longitudinalibus & circularibus aſperæ, intus albæ, caro exſiccata evidenter ſtriis eminentibus ex medulla tanquam centro ad peripheriam ductis & variis circulis ſecatis compoſita eſt, laxior, fungoſa.

BRYONIA. Habitu relativo mox monophyto, mox diphyto, corolla quinquepartita, ſimili calyce ſuſtentata, ſive iſanthera ſive monogyna, bacca uniloculari gaudet: *Alba* L. BLACWELL 37. & 533. foliis palmatis, rigidis, undique pilis ſcabris diſtinguitur.

Creſcit in omni Europa, præter maxime Septentrionalem.

Extracti aquoſi $\frac{5}{8}$, reſinoſi ultra $\frac{1}{6}$ NEUMANN inde obtinuit; CARTHEUSER illius etiam $\frac{5}{8}$, hujus $\frac{1}{16}$.

Veteres, turiones Bryoniæ in uſum cibarium receptos fuiſſe, perhibent, ſed non veri ſpecie caret DODONÆI conjectura, PLINIUM, GALENUM, DIOSCORIDEM &c. Vitim albam cum Viti ſylveſtri, quo nomine *Tamus* L. apud eos venit, confudiſſe. HIPPOCRATES Bryoniam ad injectiones & ſuffitus uterinos adhibuit, GALENUS intus reſolvendi ergo contra obſtructiones viſcerum abdominalium, extus abſtergendi fine in morbis cutaneis commendat; HERCULES SAXONIÆ radice, ad drachmam unam in ſubſtantia

data, deploratiſſimum hydropicum vidit curatum, ARNOLDUS DE VILLA NOVA obſervationem habet de quodam epileptico, quem Bryonia ſanavit, id quod etiam REUSNER circa aliquot pueros annotavit. Medicamento vehementi & nauſeoſo rarius hodie utimur, interdum reſolvendi & abſtergendi ſcopo, extus exhibetur.

* *Fæcula* ANGEL. SALÆ ipſa Bryonia integra reputatur mitior eſſe: * *Extractum* Auguſt. *Syrupus* Brandeburg. ad aliquot drachmas datus valide videtur reſolvere.

* ELATERIUM, ἐλατήριον, *Eſelskürbſenſaft.* Eſt ſuccus, cujus nonniſi fæculam Veteres receperunt, & hinc vireſcentem habebant, is cum hodie, ad ductum MESUE, vulgari ratione inſpiſſatus proſtet, nigricat, & ſapore amaro gaudet, in quo ego ſaltem inſigniorem acrimoniam non potui detegere.

Momordica Elaterium L. BLACWELL 108. defectu cirrhorum agnoſcitur.

Creſcit in Europa Meridionali, in noſtris hortis, ſeminibus ſponte ſparſis ſeſe continuat.

HIPPOCRATES Elaterii tanquam medicamenti, ſurſum & deorſum purgantis, meminit, hæc ejus vis Veteribus adeo nota fuit, ut etiam omnia medicamenta, primas vias evacuantia, ἐλατήρια appellaverint, ad evacuandum uterum quoque ab HIPPOCRATE æque ac a GALENO laudatur, hic, illud quoque extus reſolvendi ergo, nec non ptarmico ſcopo, commendat; ejus inſignem in hydrope curando efficaciam LISTER, REUSNER, EVERHARD, S. PAULI obſervationibus probare contendunt, ſed hunc effectum cum omnibus validioribus evacuantibus videtur communem habere, & cum hodie evictum ſit, hydropis curam minus bene draſticis tentari, hinc ad hunc morbum quoque, nonniſi in refracta valde doſi, reſolvendi potius, quam evacuandi ſcopo adhibetur. Veteres larga quantitate illud exhibuerunt, EVERHARD,

ad drachmam dimidiam uſque ſine noxa exhibitum fuiſſe, perhibet, vix ultra tria grana hodie ejus doſis extenditur.

* *Mel Cucumerinum* Pariſ.

*FRANGULA Recent. *Bourgêne*, *Faulbaum*, *Zapfenholz*. Recipiuntur ejus cortices mediani ſive libri, qui flavicantes ſunt, ſapore non acri, ſed leviter auſtero inſtructi, cui veſtigium amari accedit.

Rhamnus Frangula L. BLACWELL 172. Habitu inermi & foliis integerrimis diſtinguitur.

Habitat in omni Europa, præter maxime Meridionalem.

MATTHIOLUS corticem alvum ducere dicit, DODONÆUS vomitus & ſeceſſus, ſed nonniſi a recenti cieri aſſeverat. Doſin ad drachmas duas ſolent determinare, de medicamento, circa quod nulla juſta obſervatio mihi ſaltem nota eſt, nihil audeo decidere. Extus unguentis ad ſcabiem interdum adjicitur.

*GRATIOLA Rec. *Gratia Dei* Barb. *Gottes Gnaden Kräutel*. Folia exhibet oblonga, ſenſim anguſtata, uncialia, venoſa, integerrima, amara.

GRATIOLA. Corolla monopetala gaudet, ſtaminibus quatuor, quorum duo ſterilia ſunt, calice in plures lacinias ſecto, capſula biloculari: *Officinalis* L. BLACWELL 411. Floribus pedunculatis & foliis lanceolatis diſtinguitur.

Extracti aquoſi $\frac{5}{32}$, ſpirituoſi $\frac{1}{4}$ largitur. BOULDUC.

Communis fere eſt Auctorum conſenſus circa validam, qua hæc planta gaudet, vim: GESNER in ſe ipſo expertus eſt, eam ad ſcrupulum unum in ſubſtantia aſſumtam, non ſine moleſtia vomitu & alvo purgare, ad vermes & aſciten ejus efficaciam ſe expertum eſſe, teſtatur BOULDUC, aſcitem ea curatam HELWICH adducit, hypercatharſin inde ſuſcitatam BÜRCKEL annotavit, antiquatam, inertem eſſe Ill.

Linnæus tradit; radicem ad ſcrupulos duos exhibitam in modum Ipecacuanhæ agere Kramer aſſeverat.

* *Extractum* Pariſ.

Gummi Guttæ Recent. Eſt gummireſina, quæ in magnis fruſtis ad nos adducitur, nitida, extus ex croceo flaveſcens, odore nullo, ſapore leviter reſinoſo gaudet, dum mordetur dentibus aliquam tenacitatem ſiſtit.

Cambogia L. Corollam tetrapetalam habet, ſimili calice ſuſtentatam, polyantheram, monogynam, pomum octoloculare.

Creſcit in China, Camboia & Ceylon.

Tam ſpiritus vini, quam aqua, maximam ejus partem diſſolvunt, ſed aqua, non parum ejus, quod diſſolverat, denuo dimittit, alcali acuata hæc menſtrua, omne recipiunt & colore ſanguineo inde tinguntur. Lewis: Extracti ſpirituoſi $\frac{7}{8}$, aquoſi $\frac{13}{16}$ obtinuit Neumann. Præter acidum, etiam urinoſum ſpiritum ſub ejus deſtillatione obſervavit Cartheuser.

Hoc medicamentum Clusio anno 1603 miſſum, & Indos illo ad evacuandos aquoſos humores uti, relatum fuit, Lottichius, qui anno 1626 proprium de eo tractatum edidit, plures ſui ævi Medicos adducit, qui eodem cum ſucceſſu ad hydropem, arthritidem, aſthma &c. fuerunt uſi. Hoechstetter, ejus virulentiam ſpiritu vitrioli corrigi, contendit, Wurtembergenſes acetum adhibent, alia alcalia laudant, prudens adminiſtratio vel hic optimum corrigens eſt. Clusius apud Indos quindecim ad viginti grana dari aſſerit, Hoechstetter vel pueris ad grana tria dedit, hodie adultis non ultra decem grana propinamus.

* Helleborus albus, Ἑλλέβορος λευκός, *Veratrum, weiſſe Nieſwurzel.* Adhibentur ejus Radices, quæ cylindroideæ ſunt, tuberoſæ, tuberculis obſeſſæ, fibrillarum, quas dimiſerant, reliquiis, oblongæ, ſapore non multum acri, ſalino, cum veſtigio amari inſtructæ, extus gryſeæ, intus albiſſimæ.

Veratrum. Corollam hexapetalam irregularem habet, iſantheram, trigynam, capſulam triplicem: *Album* L. Racemo paniculato & floribus erectis agnoſcitur.

Creſcit in Europa temperata, in Sileſiam uſque aſcendit.

Extracti aquoſi $\frac{7}{12}$, ſpirituoſi $\frac{7}{16}$ Neumann obtinuit; Extracti aquoſi debiliſſima acrimonia acredine inſtructi $\frac{1}{2}$ fere, ſpirituoſi $\frac{3}{8}$ fere Cartheuser.

Quoties Ἐλλέβορον Hippocrates ſimpliciter præſcribit, ſemper album intelligendum eſſe, contendit Galenus, eundem *Melampodium* Veterum eſſe, Schulz evincit. Fuchsii auctoritate, noſtram plantam, pro Helleboro albo aſſumi, cum ex Veteribus non erui poſſit qualem hoc nomine intellexerint, Trew monet. Has radices brutis venenum eſſe, Wepfer & Herissant experimenta probant, violentiſſimum vomitum inde motum Fallopius vidit, hypercatharſes, affectus encephali, non raro mortem Forestus, Dobolensky, Grassus, Muralto, Ledelius, Lentilius, Winter, Reimann, Borrichius, Lorry &c. plures adhuc, qui deleterios harum radicum effectus viderunt, Auctores, collegit Illuſtris Haller: nullus itaque dubito cum eximio hoc Viro dicere: "in tanta copia tutiorum medicamentorum nollem veneno uti," ſi quis tamen illud adhibendi ſat audaciæ haberet, nunquam ſcrupuli unius doſin excedat; ſolet etiam ad pulveres ſternutatorios a quibuſdam recipi, ſed illis nonniſi minima ejus ratio admiſcenda eſt, ne nimia ſternutatio, &, quæ iſtam excipere ſolent, mala ſurgant; unguentis contra pediculos non male adjicitur.

Ipecacuanha. Eſt Radix aliquot pollices longa, linea vix craſſior, varie flexa, ſubſtantia extus nigricante gryſea, intus albiſſima inſtructa, in rugas circulares prominentes efformata, quæ nervum fili-

formem leviſſimum luteum ambiunt, ad ſaporem ſalinum accedit, ego nec lentorem in ſapore, nec amaritiem poſſum diſtinguere.

Viola Ipecacua L. foliis ovato oblongis, hirſutis diſtinguitur.

Creſcit in America Meridionali.

Num Ipecacuanha gryſea POMET, quæ craſſitie duarum ſeu trium linearum, & colore dilute fuſco gaudet, ab ea, quam deſcripſi, quæ eſt *Fuſca* POMET, & quam cum LEMERY & LEIBNITIO optimam dicit eſſe, ſola patria differt? hæc enim ex Braſilia, illa ex regno Peruviano ad nos adducitur, nil decidere auſus, id ſaltem monendum puto, *Ipecacuanham albam*, cujus apud Auctores mentio fit, radicem ſarmentoſam eſſe, a genuina diverſiſſimam.

$\frac{5}{32}$ Extracti ſpirituoſi, $\frac{7}{16}$ Extracti aquoſi GEOFFROI inde ſeparavit; LEWIS Extracti aquoſi $\frac{3}{8}$, ſpirituoſi $\frac{3}{16}$; NEUMANN Extracti ſpirituoſi $\frac{3}{16}$, Extracti aquoſi $\frac{3}{8}$ fere; CARTHEUSER vero Extracti aquoſi $\frac{3}{8}$, Extracti ſpirituoſi $\frac{1}{6}$.

Primus PISO hujus Radicis mentionem fecit, GRAS Medicus anno 1672 ejus aliquid in Europam adduxit, & alicui pharmacopolio Pariſino intulit, anno 1684 paſſim in tabernis Europæis obtinuit, teſte ſcheda quam ſeplaſiarii divulgarunt, a WEDEL conſervata. Circa annum 1690 quidam mercator magnam harum Radicum quantitatem cum Pariſios advexiſſet, majorem quæſtum ut faceret, ſocium ſibi HELVETIUM junxit, qui LUDOVICO XIV perſuaſit, ut juberet copioſe cum iiſdem in noſocomiis fieri experimentum, *inde cum fuerit relatum, eadem ſucceſſiſſe indiſcriminatim, in omnibus omnino ægrotis diarrhœa, fluxu ſanguinis & dyſenteria laborantibus, cum præterea Comes Archiatrorum* DAQUIN *multa experimenta & ſumſerit ipſe & per alios ſumi curaverit, quæ omnia eundem prorſus ſucceſſum habuerunt,*

ſunt ipſa Edicti Regii verba, quod nobis LEIBNITIUS conſervavit, una cum hiſtoria cujus ſynopſin ſiſto: Rex, inquam, cui civium ſalus ſemper commendatiſſima erat, HELVETIUM larga pecuniæ ſumma donavit, & ut publice ægrotantibus hoc medicamentum venderet, juſſit, mercator ægre ferens HELVETII remunerationem, Ipecacuanham aliis quoque Medicis æque ac Pharmacopolis conceſſit, factum eſt inde, ut vulgatum evaderet medicamentum, quod pro more Seculi, ſibi ſoli voluit reſervare HELVETIUS, teſte GROJEAN apud KOENIG; illo tempore doſis medicamenti LUDOVICO aureo vendebatur. TOURNEFORT apud POMET teſtatur, nullum proſtare medicamentum, tam certo & tam cito quam Ipecacuanha curans, & primus gryſeam tanquam mitiorem præferendam eſſe monet: WEDEL plures obſervationes adducit de egregio ejus in dyſenteria uſu, & multas addit, ubi vi ſua emetica etiam in aliis morbis egregie profuit, GOHL, STOSCHIUS & BERGMANN eandem multis dyſentericis cum ſucceſſu ſe dediſſe perhibent, SCHEUCHZER in dyſenteria anni 1728 virtutem ejus expertus eſt laudatiſſimam, nonnullos ſola hac radice curavit BUCHNER, KRAMER in multis millibus militum ejus efficaciam eſt expertus, mirabiles in dyſenteria Neomagienſi effectus edidit, DEGNER teſte, incantamenti inſtar, ſæpe intra unius diei ſpatium, dyſenteriam curare, aſſeverat GEOFFROI. Evincunt hæ obſervationes, quibus vel plures adhuc potuiſſent adjici, Ipecacuanham eximium ad curandam dyſenteriam medicamentum eſſe, num autem ſpecifica quadam vi agat, ut vulgo ſolent credere, num illi modo opem ferat, quæ a ſordibus ſuſtentatur, & num illam unice curet, ſordes, ejus cauſam, e corpore eliminando, nondum confectum eſt, id autem conſtat omnino, alia emetica in alvi fluxibus tempeſtive exhibita magnæ virtutis eſſe,

obſervationibus probante KRAMER, & in dyſenteriis, a ſordibus non excitatis, Ipecacuanham ſine ſucceſſu adhiberi, imo etiam in reliquis, eam ſolam ad curam crebro non ſufficere, experientia creberrime evicit. Caveant ſaltem Medici, ne ſe magnifico ſpecifici titulo patiantur ſeduci, ut medicamentum vomitum excitans exhibeant, quando inflammatio inſtat, ſive jam præſto eſt, quicquid etiam de leni ejus indole venditent, iſta tamen nunquam poterit impedire, quin fiant ea, quæ ratio mechanica vomitus non poteſt non cauſari. GEOFFROI, grana ſex perbelle vomitum excitare, monet, & grana decem non minus valide, quam duos ſcrupulos operare, PYE copioſiſſimos caſus adducit, ubi duo grana in omni ætate aliquot vomitus excitarunt, ego creberrime etiam ſum expertus, quod grana decem vel quindecim æque valide ventriculum ſubverterint, quam grana triginta. Illuſtris PRINGLE ratio optime mihi, vomitoria nunquam niſi partitis doſibus exhibenda eſſe reputanti, placet, qui ſingulis horis Ipecacuanhæ grana quinque præbet, uſque dum vomitus ſurgat, & hunc ut plurimum poſt tertiam doſin ſecutum fuiſſe, monet.

§. 57.

IV. PURGANTIA Barb. καθαρτικὰ ſenſu ſtrictiſſimo ſunt medicamenta, quæ excretionem alvinam crebriorem reddunt. Eorum ope eliminantur non modo ſordes, quæ in primis viis hærent, ſed etiam humores canali cibario inquilini, imo cum eidem tres magni Aortæ inferioris rami proſpiciant; hinc hujus canalis excretione aucta, etiam ſordes ipſi maſſæ humorum inhærentes, ſive in eadem generatæ fuerint, ſive per vaſa reſorbentia eo delatæ, e corpore eliminantur. Quam ſchola, præeuntibus HIPPOCRATE & GALENO, de propriis ſubſtantiis, proprios

humores attrahentibus & per alvum ducentibus, colebat hypotheſin & ortam inde diſtinctionem Purgantium in *Hydragoga*, *Phlegmagoga*, *Melanogoga*, quibus media ætas *Panchymagoga* adjecit, ſanior Phyſiologia jam diu expunxit; ſed majoris momenti eſt diſtinctio in *Cathartica Mitia*, & *Fortiora*, illa GALENI ætate ἐκκοπρωτικὰ dicebantur, medio ævo *Minorativa*, *Lenitiva*, *Benedicta* appellata. Purgantia optime diſtingui videntur pro varia, qua in primas vias agunt ratione: quædam vi, qua gaudent, ſaponacea, inquilina æque ac peregrina, in primis viis hærentia, diſſolvunt, attenuant & leni ſtimulo canalem cibarium ſollicitant, hæc licebit *Eccoprotica* appellare; alia contenta primarum viarum attenuant, & eas evidentius, quam priora ſtimulant, hæc cum Recentioribus *Digeſtiva* nominamus; ſunt præterea alia, quæ alvum ducere, experientia evincit, qua ratione agant, nondum clare liquet, *Specifica*; omnibus hactenus dictis fortius irritant alia, & id, ratione reſinæ, quam vehunt, præſtant, hæc *Reſinoſorum* nomine veniunt.

§. 58.

Indicantur Purgantia, ab heterogeneis in primis viis hærentibus, iſta ſi acria ſunt, præter Eccoprotica, non conſultum eſt alia purgantia exhibere, ſi viſcidam indolem habent, Digeſtiva ſunt exhibenda; ſed purgantia quoque in uſum trahenda, cum heterogenea in maſſa humorum obtinent, imo cum in remotioribus quoque a primis viis viſceribus, humores præter naturam collecti ſunt (§. 57.), pro hoc ſcopo, ſi per reliquas ægroti circumſtantias licet, validiora, ut plurimum, ſolent in uſum trahi; interdum etiam uſus catharticorum per aliquot dies continuandus, ut vitioſum paulatim educatur, & non

una modo vice exhibitum purgans, ſive non ſatis evacuet, ſive nimis debilitet, hanc evacuandi rationem, quæ fit per continuatum catharticorum uſum, præeunte GALENO, per Επίκρασιν fieri, dicere ſolent; ſed nec male purgantia adhibentur, quando impetum humorum a ſuperioribus ad inferiora revellere conſultum ducimus, & tunc illa frequentiſſime ſub forma Enematum ano injicimus, ſed nec intus data, ſpem fruſtratura facile liquet.

§. 59.

Cum Purgantia, ſine diſcrimine quicquid in inteſtinis hæret, aut ad ea ex omni corpore confluit, ejiciant, hinc locum non habent, cum vires multum proſtratæ ſunt, aut fluidorum ratio in maſſa humorum deficit; nec ea quæ evidentius irritant exhibere licet, cum topicum quoddam in primis viis obtinet vitium, aut ex morbi, qui adeſt, indole conſtat, irritabilitatem fibrarum in univerſum auctam eſſe, nunquam ideo in febrium paroxyſmis eadem licet exhibere, hinc Græci & Romani, qui noſtra Eccoprotica ignorarunt, non auſi fuerunt purgantia in febribus acutis exhibere; Reſinoſa, cum ſtimulus, quem excitant, propius ad illum, quo vomitoria inteſtina ſollicitant, accedat, hinc creberrime vomitum excitant, nec ea licet exhibere, cum vomitoria exulare jubentur (§. 55.), cum etiam circulationem ſub eorum uſu intendi, compertum ſit, hinc ab eis in febribus continuis omnino eſt abſtinendum.

a. ECCOPROTICA.

CASSIA FISTULA Barb. Eſt Siliqua cylindroidea rectiſſima interdum, interdum incurva, quæ pedis circiter longitudinem æquat, unciam craſſa, ex ſpadiceo

nigra, lignoſa, fragilis, intus multis ſeptis tranſverſalibus diſtincta, quæ in ſuperficie externa, tanquam totidem circelli eminent, inter ſepta hæret medulla nigra, ad mellis conſiſtentiam accedens, ſapore dulci inſtructa, & cui ſemina ſubrotunda, dura, fulva, nitida innidulantur. Adducunt etiam non raro ſiliquas rugoſas, craſſiore putamine veſtitas, medullam acriorem includentes, has Occidentales eſſe, GEOFFROI tradit, ſed MONARDES & RUMPH teſtantur, Americanas, ex Inſulis ſancti Dominici & S. Johannis de portu divite, Orientalibus præſtare; Belgas nullam Caſſiam ex India in Europam vehere, & omnem, quæ ab aliquot retro annis Maſſiliam venit, ex Inſula Martinica afferi, relatum accepi. In univerſum ſiliquas multum rugoſas, acri aut qualicunque alieno ſapore inſtructa medulla fœtas, nec non eas, quarum ſemina, dum concutiuntur, ob deficientem medullam, reſonant, rejiciendas eſſe præcipiunt.

CASSIA. Corollam pentapetalam irregularem habet, calice quinquefolio ſuſtentatam, diploſantheram, monogynam, fructum oblongum, diſſepimentis diſtinctum.

Fiſtula BLACWELL 381. Foliis quinque vel ſeptem jugatis, ovato-acuminatis & petiolis nudis diſtinguitur.

Creſcit in Æthiopia, Ægypto, India, China & inſulis Philippinis, ab Hiſpanis in Americam tranſplantatam fuiſſe, teſtatur MARTYR apud SLOANE.

Pulpa tam ab aqua, quam a ſpiritu Vini diſſolvitur. NEUMANN.

Primi Arabes noſtrum medicamentum in uſum traxerunt, ACTUARIUS primus illud Caſſiam dixit, pulpa ex ſiliquis exemta & a ſeminibus liberata, tanquam mitiſſimum medicamentum, exhibetur, nec male in minori doſi illis datur, quibus alvus tarda eſt, eandem etiam ſpecifice in renes agere, ſunt qui

contendunt ; urinam inde tingi experientia non confirmat. Doſis pulpæ eſt ad uncias duas vel tres, ea cum majori aquæ quantitate diluenda eſt, ne in primis viis fermentet & flatus excitet, illis quibus modo animus eſt alvum apertum ſervandi, ad unciam unam vel drachmas ſex exhibetur.

* *Electuarium Diacaſſiæ cum Mannu* Noſtrat. Medicamentum eccoproticum, quod ad uncias duas & ultra poteſt exhiberi: *Pulpa Caſſiæ* SCHROEDER ope ſacchari conditur, ut ætatem ferat, Pariſini illam *Caſſiam coctam* appellant, & ipſi varia adjiciunt.

MANNA ab Arabibus *Man* dicta, eſt Succus inſpiſſatus albus, cujus fruſta variæ figuræ & magnitudinis nobis afferuntur, evidenti dulcedine inſtruſtructus, odoris expers, totus in aqua & ſpiritu Vini ſolubilis.

Varia ratione Mannam ſolent diſtinguere, mitto diſtinctiones ſecundum arborum, unde colligitur, genera; nec non illam, qua in ſpontaneam & coactam, quam *Forzata* vel *Forzatella* appellant, ſolent dividere; porro eam, qua Mannam in foliis collectam, ab illa, quæ a truncis abraditur, diſtinguunt, illam *di Fronde*, hanc *di Corpo* denominant; illam denique qua, pro varia quam habent figura, in *grumoſam, en Marons*, *bombycinam* & *granulatam* ſolent diſtinguere, hæ omnes enim diſtinctiones, hodie in commercio ignorantur. Solent autem hodie quatuor genera Mannæ in officinis aſſervare: *Canellatam*, *Mannam longam* Pariſ. quæ fruſtis puriſſimis aliquot pollices longis, unum circiter latis, una facie concavis & ita in figuram canalis actis, unde denominationis ratio ſurrexit, efformatur; *Vulgarem*, *Mannam granuloſam* Pariſ. quam fruſta variæ magnitudinis, figuræ, craſſitiei conſtituunt, dimidium circiter pollicem craſſa, plus minus ſordibus inquinata, ea, quo minus humida, magis alba & pluribus granis cylindraceis

efformata eſt, eo reputatur melior, hanc ipſam pro varia patria denuo diſtinguunt, optima habetur ad Giraci Calabriæ ulterioris urbem lecta, hanc illa de Capachi, Siciliæ urbe proveniens excipit, ad hanc proxime accedit Calabrina & ea, quæ in Neapolitana provincia Puglia colligitur, nec non a tractu Maremna in Ducatu Florentino deſumta, minus alba eſt a Ciaqui denominata, quæ a Sineſi nomen habet, ſordida eſt & in majores maſſas concreta, ea autem, quam Romandiola Romagnæ largitur, facile aceſcit: ex Manna vulgari grana magis alba & majora ſeligere, & ſub nomine *Mannæ Electæ* aſſervare ſolent: *Mannam Craſſam*, *Mannam ſpiſſam & ſordidam* Pariſ. denique talem appellant, quæ magis ab albo colore recedit, evidentius ſordida eſt, multum humet, ita, ut quoque interdum paſtæ conſiſtentiam habeat, ſurgit ſive ex antecedentibus ſenio vel aliis rationibus corruptis, ſive evidenter ex ſaccharo vel melle, quibus aliquid Mannæ, non raro etiam Scammonei adjiciunt, arte parata eſt, hinc omnino ex officinis proſcribenda.

Exſudat Manna ex variis *Fraxini* L. ſpeciebus, ſumma æſtate, & inde deraditur, aere pluvioſo, vel paucam vel nullam arbores fundunt, hinc meſſes pluvioſo cœlo preſſæ parcæ ſolent eſſe, ut Mannam Canellatam obtineant. ex arboris cortice ſolent fruſta exſcindere, eorum locum ſuccus exſudans occupat, & in vulneris figuram efformatur.

Aliæ quoque arbores ſuccum dulcem, in grana alba concreſcentem, ſolent largiri, is quoque ſub nomine Mannæ venit. *Hedyſarum Alhagi*, Perſiæ civis, *Mannam Perſicam* largitur, valde ſordidam, & teſte TOURNEFORT, Fraxinea omnino inferiorem, *Pinus Larix* L. & aliæ arbores coniferæ ex foliis *Mannam Laricеam*, *Briguntinam*, *de Briançon* exſudant: *Manna liquida*, quam in Arabia & Syria obtinere

Auctores Seculi XVI retulerunt, hodie ignoratur omnino.

Medicamentum non ingratum, quod primi Arabes arti noſtræ intulerunt, cum ſine irritatione agat, in omni morborum genere, in topicis quoque primarum viarum vitiis, cum catharſis indicatur, ſine ullo periculo poteſt dari, ejus ope in febribus acutiſſimis, in ipſa quoque dyſenteria, corpus ſordibus poſſumus liberare, idem medicamentum, minori quam qua alvum movet doſi exhibitum, ad maſſam humorum penetrat, vi ſua ſaponacea ſpiſſos humores attenuat & acres demulcet, hinc in morbis pectoris cum ſucceſſu ſolet præſcribi.

Datur ad uncias tres uſque, pro doſi, ſed cum ex ſuo genio facile fermentet, hinc multa aqua dilui, debet, nec male ipſi aliquod medicamentum carminativum adjicitur, ut flatus præcaveantur. Id denique adhuc addo, Mannam cum aqua coctam, dum refrigeratur, conſiſtentiam ſolidam induere.

Electuarium ſeu Pulticula de Manna Noſtrat. Infantibus pro educendo meconio exhibetur, Wurtembergenſes eidem, non malo conſilio radices ireos adjiciunt: *Manna liquida* SCHROEDER, non placet Mannam in fermentationem proniſſimam, diutius ſolutam aſſervari: *Syrupus de Manna* ECKHOLZ a Wurtemberg. varia ratione mutatus, ob Folia Sennæ, quæ recipit, Manna validius, & non ſine irritatione, purgat, datur infantibus in primo ætatis anno verſantibus, ad unciam unam.

ROSARUM PALLIDARUM FLORES v. *Roborantia.*

SACCHARUM THOMÆ vid. *Reſolventia.*

TAMARINDI Rec. Hoc nomine ad nos adducitur Pulpa nigra, ſapore acido inſtructa, cui varia filamenta & ſemina ex rotundo angulata, ſpadicea, nitida commixta ſunt.

Reji-

Rejicitur exſucca, quæ ſitum contraxit, carne prunorum adulterata

Deſumitur pulpa ex fructibus

TAMARINDI L. BLACWELL 102. Corolla tripetala, calyce tetraphyllo ſuſtentata, iſanthera, monogyna, legumine oblongo, compreſſo, cum acumine obtuſo, ad ſemina toroſo, duplici cortice veſtito, exteriore ſicco, interiore membranaceo, inter utrumque pulpa molli inſtructo, gaudentis.

Indiæ, Ægypti, Arabiæ nec non Americæ, quo tranſplantata fuit, civis; pulpa ex America allata minus ſordida & minus acida eſt.

Etiam hoc medicamentum Arabibus debemus, ob indolem, qua gaudet, ſaponaceam eccoproticis rectiſſime adſcribitur, & ad tres uſque uncias exhibetur; ob evidentius, quo ſcatet acidum, in morbis acutis maxime & bilioſis cum magno fructu datur, ſive aliis eccoproticis junctum, ſive largiori lactis quantitati adjectum, quod inde in Serum, his morbis maxime appropriatum, vertitur; Tamarindi, mannæ adjecti ejus flatulentiam egregie moderantur, & efficiunt ut minus facile vomitum excitet.

* *Electuarium Tamarindorum* HORSTII, inconcinna compoſitio: *Pulpa Tamarindorum* SCHROEDER, non placet medicamentum coctione & ſaccharo debilitatum.

β. *INCIDENTIA.*

Huc pertinent Aquæ amaræ & Salia, quæ ex iis parantur (§. 21.) indicata.

γ. *SPECIFICA.*

ALOE, Ἀλόη. Eſt Succus inſpiſſatus niger, proprio & nauſeoſo odore inſtructus, ſapore gaudens amaro, cum aliqua acrimonia: pro varia, qua gaudet, puritate, varie denominatur, purior & propius ad rubedinem accedens, a *Succotra* ſive *Socotara*, inſula ad

Arabiam felicem ſita, nomen accepit; magis flaveſcens *Aloes Hepatica* dicitur; carbonacea nigredine inſtructa, arida, minus odorata *Caballina* vulgo appellatur: hanc Aloes diſtinctionem Arabes invexerunt, cum apud Veteres duplex modo ejus genus, unum quod hepatis colorem habet, & alterum quod fæcem refert, occurrat.

Aloe. Corollam ſexfidam habet, iſantheram, monogynam, capſulam triangularem & trilocularem: *Perfoliata Vera* L. Blacwell 333. foliis ſpinoſis, maculatis, planis, & habitu cauleſcente diſtinguitur.

Creſcit in Europa Meridionali, Aſia & Africa.

Succus ex foliis expreſſus inſpiſſatur, pro varia ejus depuratione, varia etiam ratione qua inſpiſſatur, variam puritatem induit, & ita eundem ſuccum plurimum differentes Aloes ſpecies poſſe exhibere, evidens eſt.

Vix non tota in aqua ebulliente diſſolvitur, ſed menſtruo refrigerato, multum reſinæ inde ſecedit. Succotrina $\frac{1}{4}$ reſinæ, $\frac{3}{4}$ Extracti aquoſi largitur; Hepatica $\frac{1}{3}$ reſinæ, Extracti aquoſi $\frac{2}{3}$; Caballina reſinæ $\frac{1}{6}$, Extracti aquoſi $\frac{3}{4}$. Lewis. Neumann ex Aloe $\frac{15}{16}$ Extracti reſinoſi, $\frac{7}{8}$ circiter Extracti aquoſi obtinuit. Extracti aquoſi fere $\frac{5}{8}$ Cartheuser.

Leniter ab Aloe ventrem duci, Galenus docet, & ventriculum roborari, addit, eandem vulnera & ulcera abſtergere & ad cicatricem perducere; ſed monet ſimul, eandem in temperie ſicca & calida noxiam eſſe. Edit in univerſum validas vires reſolventes, & in obſtructionibus viſcerum abdominalium cum ſucceſſu uſurpatur, ſed valide præterea in vaſa ſanguinea agit, ita ut Borrichius mictum cruentum inde ſurrexiſſe viderit, maxime in hæmorrhoidalia, quæ, Mesue jam monente, & Fallopio plurimis exemplis confirmante, inde irritari, experientia evicit, qua teſte etiam novimus, a principio reſinoſo maxime hunc effectum cauſari, hinc ſemper Extractum aquoſum, ab omni reſina liberum, loco integræ Aloes ad uſus internos

adhibendum eſt; medicamentum reſolvens & amarum, cum ſucceſſu quoque vermibus opponi, ÆGINETÆ facile largimur; ejus vis antiſeptica etiam a vetuſtiſſimis retro temporibus nota eſt.

Scopo purgandi ad duas drachmas, ſcopo reſolvendi autem ad ſcrupulum unum præſcribitur.

Extus cum ſucceſſu ad arcendum ſphacelum adhibetur, & obſervante FORESTO, ad lippitudinem.

* *Aloes Inſuccata* Wurtemb. * *Aloes lota* Wurtemberg. * *Aloes Roſata* FALLOP. * *Aloes Violata* Wurtemb. Hæc quatuor ſunt extracta aquoſa Aloes, ubi per adjectos ſuccos vegetabiles Aloes caliditatem corrigere tentarunt, medii Ævi Auctores: * *Aqua generalis* Pariſ. ratione farraginis ingredientium, optime Theriaca liquida dicenda: * *Aqua Ophtalmica* Noſtrat. ad lippitudinem conducit: *Balſamum Commendatoris* de PERNE polychreſtum ad vulnera leviora medicamentum: * *Balſamum* FIORAVENTI vulnerario quoque ſcopo adhibetur: * *Balſamum Vulnerarium* vid. *Cuprum*: * *Electuarium de Hierapicra* a GALENO tanquam ab aliis uſitatum deſcribitur, ipſe vult, ut ad nonaginta partes Aloes, quinque Croci & ſex reliquorum aromatum recipiantur, a Veteribus crebro ad obſtructa viſcera abdominalia uſurpabatur, hodie ad clyſmata interdum adhibetur: * *Collyrium Roborans* Pariſ. viribus ad aquam ophtalmicam accedit: * *Elixir Proprietatis* PARACELSUS deſcribit, & pro more ſuo extollit, ſed reticet menſtruum, CROLLIUS illud ſpiritum Vini & Acidum Vitrioli eſſe contendit, eum plures ſequuntur, Pariſini ſolum ſpiritum Vini recipiunt, & cum adjiciunt ſpiritum ſulphuris, medicamentum * *Elixir Proprietatis cum Acido* appellant: Spiritus vini, inde juxta HELMONT deſtillatus, * *Elixir proprietatis album* dicitur & ſi ante deſtillationem varia aromata addita fuerunt, & ſpiritus deſtillatus edulcoratur, ſurgit claretum, quod * *Elixir*

de Garus Pariſini appellant: BOERHAAVE loco acidi Vitriolici, ſive acetum recipit, ſive tartarum tartariſatum, ſurgunt ita * *Elixir Proprietatis cum Acido* BOERHAAVE & *ſine Acido* EJUSDEM, ſi oleum Tartari per deliquium adhibetur, ad præcepta MAETS, *Elixir Proprietatis dulce* exoritur; omnia hæc Elixiria reſolvendi & roborandi ergo ad vitia digeſtionis corrigenda, commendantur, BOERHAAVIO quoque laudata, cum autem multum calefaciant & maxime ſanguinem hæmorrhoidalem commoveant, hinc inter nos ſaltem, parcius cum eis erit mercandum: ſi ingredientia Elixir Proprietatis cum aqua, ſale alcali fœta, extrahuntur, *Elixir Aperitivum* CLAUDER ſurgit, antecedentibus omnino præferendum, Hamburgenſes principiis Elixir Proprietatis Rhabarbarum & Salem Tartari adjiciunt, Vinum generoſum pro menſtruo adhibent, & ita * *Elixir Proprietatis Rhabarbarinum* parant, in quo Wurtembergenſes Alcali, ſpiritum ſalis ſubſtituunt: *Elixir Proprietatis* HELVETII, tincturam Tartari pro menſtruo, & aliquid olei Cinamomi recipit: * *Emplaſtrum contra Vermes* Wurtemb. validiora draſtica habet, caute adhibendum: *Extractum Aloes* VAL. CORD. ut obtineatur ab omni reſina plane liberum, nonniſi aqua frigida præparandum eſt: * *Extractum Catharticum* Londin. multum reſinoſum, datur ad grana quindecim, ejus in locum inter nos propinare moris eſt *Extractum Catholicum*, quod $\frac{4}{7}$ Aloes, $\frac{1}{7}$ Extracti Hellebori nigri, $\frac{1}{14}$ Colocynthid. $\frac{1}{9}$ circiter reſinæ Jalappæ & totidem reſinæ ſcammonii vehit: * *Extractum Marocoſtinum* vid. *Coſtus*: *Extractum Panchymagogum* CROLLII correct. Wurtemb. propius ad Auguſtanos, Noſtrates ad ZWOELFFER accedunt, ex purgantibus reſinoſis & ſpecificis conſarcinatum medicamentum ad ſcrupulum unum pro doſi præſcribitur, ex eodem in ſpiritu vini diſſoluto ſurgit * *Elixir Polychreſtum Hallenſium*,

quod ego ſaltem noſtris hominibus commendare nollem: * *Flores Sulphuris compoſiti* inconcinni: * *Opiatæ Meſenterica* Pariſ. inconcinna: * *Pilulæ Aloëticæ emollientes* Pariſ. non placent: * *Pilulæ Aloëphanginæ* earum dimidium Aloe, reliquum omne genus àromatum, Myrrha, Maſtyx, Crocus &c. efformant: * *Pilulæ Angelicæ* ſeu *Francofurtanæ*, ad imitationem earum, quarum ope FABRICIUM AB AQUAPENDENTE vegeta ſanitate uſque ad octuageſimum ſecundum ætatis annum perveniſſe dicitur, & quarum parandi ratio in familia Zſchorſchanorum latuit, ab HARTMANN BAYER Medico Francofurtano concinnatæ, ad drachmam dimidiam pro doſi ſolent dari: * *Pilulæ Aperientes* STAHL limaturam Martis recipiunt, in affectibus hypochondriacis non ſpernendæ, aperiendi ergo ad ſcrupulum unum poſſunt exhiberi: *Pilulæ de Ammoniaco* vid. *G. Ammoniacum*: * *Pilulæ Aureæ* NICOL. abſurda compoſitio, quæ Aloes & Diagrydii de ſingulis $\frac{1}{4}$, Trochiſc. Alhandal $\frac{2}{19}$ vehit, ad drachmam dimidiam uſque poſſunt exhiberi: * *Pilulæ Cachecticæ* Wurtemberg. ad obſtructiones viſcerum abdominalium & menſium reſerandas proficuæ eſſe videntur: *Pilulæ Cephalicæ* KUFFER, & * illæ quas Wurtembergenſes habent, in affectibus capitis ſeroſis, evacuandi fine præſcribuntur, neutræ placent, dantur ad drachmam dimidiam: * *Pilulæ Chalybeatæ* vid. *Ferrum*. * *Pilulæ Cochiæ* RHASIS, ipſiſſimis RHASIS verbis a Noſtratibus receptæ, parum a Pariſinis mutatæ, inconcinnæ omnino, ad drachmam dimidiam purgandi fine dantur: * *Pilulæ Emanuelis* Auguſt. formantur ex ſpeciebus Elixir Proprietatis: * *Pilulæ fœtidæ majores* MESUE abſurda compoſitio circiter $\frac{1}{48}$ radicum Eſulæ, $\frac{1}{11}$ Colocynthidis, $\frac{1}{70}$ Euphorbii, $\frac{1}{19}$ Diagrydii habent: * *Pilulæ de Hiera cum Agarico* JUNGKEN jure eviluerunt: * *Pilulæ Hydropicæ* BONTII $\frac{1}{5}$ circiter G. Guttæ & $\frac{1}{7}$ Diagrydii habent, exhibentur ad

drachmam dimidiam, magis placet præſcriptio Pariſienſium, quæ Gummi Guttæ $\frac{1}{3}$ continet: * *Pilulæ Lucis majoris*, Wurtembergenſium compoſitio, compendioſior eſt illa, quam MESUE dedit, nec tamen ab ipſa aliquid proprii ad curandos oculorum morbos expecto: * *Pilulæ Maſtychinæ* vid. *Maſtyx*: *Pilulæ Polychreſtæ balſamicæ*, pilulis obſtructiones viſcerum abdominalium aperientibus, & maxime menſium & hæmorrhoidum negotio proſpicientibus, magnam famam comparavit BECCHER, plures dein Medici Germani, STAHL, HOFFMANN, RICHTER ejus veſtigiis inſiſtentes, talibus pilulis auctoritatem fecerunt, & ſuo quæſtui conſuluerunt, earum compoſitionem arcanam ſervando; variæ præſcriptiones illis analogæ hodie proſtant, Noſtrates illam, quam BURCKHARDT publicavit, receperunt, reliquis omnino præferendam, Pariſini & * *Pilulas balſamicas* STAHL, & * *Pilulas balſamicas* BECCHERI habent, Noſtrates * *Pilulas Polychreſtas* evidenter balſamicis inferiores adhuc retinuerunt: dantur Pilulæ polychreſtæ balſamicæ ad grana quindecim pro doſi, & earum uſus per ſeptimanas continuatur: * *Pilulæ* ſeu *Extractum Rudii* proxime ad Extractum Panchymagogum accedunt: * *Pilulæ* RUFI, ab ÆGINETA, qui formulam RUFI deſcribit, differunt Londinenſes & Pariſini, pilulas EMANUELIS hoc nomine tradunt: * *Pilulæ ſine quibus* in *Luminare Majori* occurrunt, abſurda compoſitio, ſine qua omnino eſſe poſſumus: * *Pilulæ Solares* WILDEGANS. vid. Opium: * *Pilulæ ſpleneticæ* Wurtemb. non ineptæ ad vitia ſyſtematis venæ portarum videntur eſſe: * *Pilulæ ſtomachicæ* MESUE: *Pilulæ de ſuccino* vid. *Succinum*: * *Suppoſitorium* Brandeburg. *Tinctura Aloes* Viennenſ. a Chirurgis ſcopo mundificandi adhibetur, ex ejus uſu interno facile diarrhoeas excitari, Cl. PLENCK annotat: * *Tinctura Proprietatis* MYNSICHT inconcinna compoſitio: *Unguentum de Arthanita* vid. *Cy-*

clamen : * *Unguentum ad Vermes* Wurtemb. antecedente & emplaſtro cognomine mitius.

* CARTHAMUS Barb. κνίκος, *Cnicus* Veterum, *Safran batard*, *Safflor*. Flores & Semina recipiuntur.

Flores aſſervantur calyce exempti tubuloſi, rufi, eminente columna antherarum flava, odoris nullius, aquam, cum qua infunduntur, rubro colore tingunt, & ipſi ſaporem ſalinum conciliant.

Semina oblonga ſunt, uno extremo craſſiore, ruſeſcente, altero anguſtiore, quatuor angulis diſtincta, alba, ſplendentia, nucleum album dulcem, in quo ego ſaltem nil acris detegere poſſum includunt.

CARTHAMUS. Florem compoſitum, tubuloſum habet, calicem ex ſquammis foliaceo appendiculo acutis imbricatum, receptaculum piloſum, ſemina nuda: *Tinctorius* L. Foliis ovatis, margine ſerrato aculeatis diſtinguitur.

Sponte in Ægypto creſcit, hodie paſſim per Europam colitur.

Color, quem aqua ex floribus extrahit, ope acidorum pulcherrime roſeus fit, quo lintea tinguntur, qui autem injurias aëris non fert.

Cnicum Veteres purgandi ergo, teſte GALENO adhibebant, multa etiam apud Arabes de ſeminum Carthami vi alvum ducendi mentio fit, eorum ſucceſſores ad unciam unam ſub forma emulſionis illa exhibuerunt, hodie prorſus eviluerunt, nec perſpicio quomodo medulla omnino dulcis, alvum multum commovere queat: num planta in Oriente creſcens ſemina acriora ſubminiſtrat, quam illa, quæ in Europa colitur?

* *Electuarium de Carthamo* ARNOLDI DE VILLA NOVA: * *Extractum Diacarthami* ANDERNACI, utrumque medicamentum inconcinnum eviluit.

COLOCYNTHIS, κολοκυνθίς. Proſtat hoc nomine Pulpa rotunda, variæ magnitudinis, quæ non raro

ad pugnum accedit, candida, ſicca, fungoſa, levis, ex multis cellulis efformata, quibus ſemina compreſſa, oblonga, flavicantia, modice amara inhærent, ſapore gaudet amariſſimo, acri, fauces adurente.

Cucumis Colocynthis BLACWELL 441. foliis multifidis & pomis globoſis diſtinguitur.

In Archipelago & Syria occurrit.

$\frac{1}{2}$ Extracti aquoſi viſcidi largitur. LEWIS. $\frac{1}{16}$ Extracti ſpirituoſi, $\frac{1}{11}$ circiter Extracti aquoſi BOULDUC inde obtinuit: NEUMANN Extracti ſpirituoſi $\frac{7}{32}$ & aquoſi $\frac{15}{32}$; Extracti aquoſi fere $\frac{1}{2}$, ſpirituoſi $\frac{1}{6}$ CARTHEUSER.

Pulpam Colocynthidis fortiter alvum ducere, & paulo majori doſi exhibitam adeo valide agere, ut graviſſima tormina excitet, & ipſum ſanguinem ex vaſis inteſtinalibus exprimat, HOYER, STALPART VAN DER WIEL, TULPII & PLATER obſervationibus patet. Græci & Arabes ad duos ſcrupulos uſque ejus doſin extenderunt, hodie nonniſi ſtimuli loco pilulis ad aliquot grana adjicitur; cum ejus virulentiam a tenacitate, qua gaudet, pendere, creditum fuerit, hinc eandem cum mucilagine Tragacanthæ ſubigi juſſit MESUE, & in Trochiſcos, quos *Alhandal* dixit, efformari, ſub hoc nomine hodie adhuc ejus pulvis proſtare ſolet.

Extus ab HIPPOCRATE utero ulcerato injiciebatur, convenienti vehiculo excepta a quibuſdam, ſcopo anthelmintico, umbilico infantum imponitur, aut ad drachmas tres, enematibus, quibus validius ſtimulare volumus, adjicitur.

* *Extractum aquoſum* ZWOELFFER: * *Extractum ex aquoſo & ſpirituoſo mixtum* Wurtemberg. * *Oleum compoſitum* GRULING abdomini illinitur, cum vermes obtinent, aut in pertinaciore alvi obſtructione: * *Reſina* ZWOELFFER.

* CUSCUTA Barb. ἐπίθυμον, καδύτας, *Caſuta* Barb. *Epithymum.* Hoc nomine aſſervantur Filamenta longa, tenerrima, variis tuberculis obſeſſa, ſapore leniſſime acriuſculo inſtructa.

CUSCUTA. Corolla quinquefida, ſimili calice ſuſtentata, iſanthera, digyna, fructu carnoſo, biloculari gaudet: *Europæa* L. BLACWELL 554. floribus ſeſſilibus diſtinguitur.

Planta paraſitica, variis herbis adnaſcens, unde olim varie denominata fuit, inter nos creberrime variis Euphorbiæ ſpeciebus adhærens occurrit.

Vires purgantes ipſi a Veteribus adſcriptæ, hodie negliguntur, cum certiora & efficaciora purgantia habemus.

* CYCLAMEN, κυκλάμινος, *Tuber terræ*, *Pain de pourceau*, *Schweinbrodt.* Radices ſiſtit tuberoſas, ſphæroideas, leviter depreſſas, foris nigricantes, intus candidas, fibris nigris inſtructas, inodoras, ſapore in recentibus cum quadam acerbitate acri, in exſiccatis fere nullo gaudentes.

CYCLAMEN. Corollam monopetalam quinquefidam, cujus limbus deorſum flexus eſt, iſantheram, monogynam, & baccam globoſam habet: *Europæum* L. BLACWELL 147. foliis cordatis diſtinguitur.

Creſcit in Europa Orientali & Meridionali.

HIPPOCRATES & GALENUS Cyclamen tam interne, quam externe, ſcopo reſolvendi exhibuerunt, radix a variis Auctoribus catharticis annumeratur, id quod quidem de recenti, vix de exſiccata valet. Doſin in ſubſtantia ad drachmam unam, in infuſo ad unciam dimidiam ſolent extendere, incertum medicamentum non amplius adhibetur.

* *Unguentum de Arthanita* MESUE. Plura medicamenta draſtica recipit, umbilico illitum vermes necat & alvum ducit, medicamentum draſticum apud infantes maxime, quibus tamen præcipue commen-

datur, nonniſi maxima cum circumſpectione auderem exhibere.

Helleborus niger ἐλλέβορος, *ſchwarze Nieswurzel.* Radices largitur, quæ ex craſſo capitulo copioſiſſimas fibrillas, aliquot pollices longas, emittunt, extus nigras, intus albas, nullo odore, ſapore leniter acerbo inſtructas; nec recenter ex terra effoſſæ, multum odoris habent.

Helleborus. Corolla pentapetala, polyanthera, nectariis multis, capſulis quinque aut ſex gaudet: *Nigra* L. Blacwell 506. ſcapum pauciflorum & folia pedata habet.

In Pyrenæis & Apenninis creſcit, apud nos paſſim in hortis colitur.

Extracti aquoſi $\frac{1}{3}$, Extracti reſinoſi $\frac{1}{5}$ largitur. Lewis: Extracti aquoſi $\frac{3}{8}$, Extracti ſpirituoſi $\frac{1}{8}$ Neumann. Utraque adeo firmiter cohærent, ut ſemper conjuncta, ab utroque menſtruo extrahantur.

Veteribus Helleborum in frequenti uſu fuiſſe, neminem latet & eos, quoque eundem tanquam medicamentum multum commovens adhibuiſſe, ſed Majorum monumenta circa Elleborum evolventi probe obſervandum eſt, eos crebro non modo album intelligere, ſed & diverſiſſimarum plantarum radices ſub nomine Hellebori nigri ipſis venire, cui addendum, ejuſdem plantæ radices, ratione variæ patriæ, varium virium gradum habere, Helveticas radices hellebori nigri validiores eſſe, quam Anglicas Geoffroi eſt expertus, eaſdem in Oriente cultas a noſtris diverſas & eis validiores eſſe Tournefort teſtatur; hinc vix patrum obſervata de viribus Hellebori ad noſtras radices licet applicare. Id autem, experientia teſte, novimus, radices, quas deſcripſi, alvum ducere, & quidem cum quadam vehementia, gaudere præterea, ſi minori doſi dantur, eminente vi reſolvendi, Mead, illas vix unquam ſpem

in reſerandis menſtruis fefelliſſe, teſtatur, hodie ſolæ aut in ſubſtantia, vix dantur, ſed adjiciuntur ſtimuli loco infuſis laxantibus.

Dantur in infuſo ad drachmas tres.

Extractum Val. Cord. datur ſcopo purgandi ad drachmam dimidiam: * *Syrupus de pomis helleboratus* vid. *Malum*: * *Tinctura Hellebori compoſita* Wurtemb. eſt *Tinctura Melampodii* Batei parum mutata, quæ ad drachmam unam pro doſi maniacis commendatur: * *Tinctura Martis Helleborata* Wedel vid. *Ferrum*.

* Hermodactylus, Ἑρμοδάκτυλος Æginet. Hodie hoc nomine proſtat Radix ad figuram triangularem accedens, utrinque contracta, una facie plana, ſulco longitudinali notata, altera convexa, extus flavicans, intus alba, friabilis, odoris & ſaporis expers.

Affertur ex Turcia.

Nil certi de planta, unde deſumitur, audeo proferre, cum *Iris tuberoſa* L. quam Matthioli fide, plurimi huc referunt, radices digitatas a noſtra diverſiſſimas habeat, *Colchici Illyrici* autem character, unde a Rauwolff deſumi dicitur, nondum determinatus ſit.

Extracti reſinoſi $\frac{1}{11}$ circiter, ultra $\frac{1}{4}$ aquoſi exhibuit Neumann.

Cum ipſa vox, qua Veteres ſuas radices denominarunt, eas oblongas fuiſſe denotet, noſtræ autem potius rotundæ ſunt, nulla etiam fida obſervatio proſtet, noſtras radices alvum ducere, imo Alpinus teſtetur, mulieres plures earum, in modum caſtanearum, ut pingues evadant, comedere, ſine ulla alvi perturbatione, hinc male vires, quæ Veteres Hermodactylis adſcripſerunt, a noſtris radicibus expectamus, jure omnino ex indice medicamentorum delendis.

Iris vid. *Aromata*.

Lilium Convallium vid. *Aromata*.

Persici Flores vid. *Fructus horæi.*

Peucedani Radices vid. *Reſolventia.*

Polypodii Radices vid. *Reſolventia.*

* Psyllium, ψύλλιον. Ejus recipimus Semina, quæ a figura *Flohſaamen, Herbe aux puces* appellantur, ſunt enim oblonga, nigra, convexo-concava, præterea odoris & ſaporis expertia, ſub dentibus lenteſcunt.

Plantago Pſyllium L. Blacwell 412 & 513. Caule ramoſo, herbaceo & foliis dentatis diſtinguitur.

In Europa Meridionali ſponte creſcit.

Spiritum Vini, cum hoc ſemine infuſum, acrem fieri, Lewis tradit: Mucilaginis ſiccæ $\frac{1}{8}$ inde obtinui.

Semen evidenter mucilaginoſum, nonniſi mucilaginoſas & relaxantes videtur vires editurum, & tales quoque Galenus inde pollicetur; Arabes demum & quidem ex theoria magis, quam ex obſervatione idem medicamentis purgantibus adſcripſerunt, hinc jam Fallopius aſſeverat: *hoc ſemine nullum doctum virum ad lubricandam alvum uſum eſſe*, & ſi quis hodie ejus adhuc obtinet uſus, is unice circa mucilaginem demulcentem, relaxantem, refrigerantem verſatur.

* *Electuarium de Pſyllio* Mesue. Inconcinna compoſitio.

Rhabarbarum, ῥῆον, ῥᾶ. Eſt Radix, quæ ſub majorum fruſtorum forma ad nos adducitur, extus flava, intus in modum Nucis Myriſticæ variegata, odore proprio & ſapore amaro, cui aliquid auſteri accedit, inſtructa.

Fruſta, quorum flavedo veſtigium rubri admittit, & quorum rubedo, qua intus variegantur, ad colorem roſeum accedit, & quæ ponderoſa ſunt, reliquis præferuntur.

Rhabarbari & Rhapontici primus Ægineta meminit; poſt renatas in Europa litteras valde ſolliciti fuerunt Auctores in detegendo Rheo Veterum, ſed

omnes quas adduxerunt radices, evidenter a Rheo Dioscoridis diverſæ ſunt, quippe quod nigrum, fungoſum & inodorum fuit. Radices, ſub nomine Rhabarbari ex Oriente allatas, deſumi a planta, quam Crassus Rhagusinus, ſub initia Seculi XVII ex Thracia accepit, fuerunt, qui contendebant; eſt autem ea

Rheum, Corolla ſexfida irregulari inſtructum, enneanthera, trigyna, ſemine nudo triquetro, marginato: *Rhaponticum* L. foliis integris & ſubtus ſulcatis gaudens.

Thraciæ civis, noſtras hyemes optime ferens.

Cum autem has radices a vero Rhabarbaro, figura oblonga, luteſcente magis colore, nec non odore & ſapore viderint differre, hinc eas *Rhaponticum* appellarunt; ipſis vulgo ſubſtituere ſolent radices.

Rumicis Obtuſifolii L. foliis cordato-oblongis crenatis & valvulis dentatis graniferis inſtructi, in Europa minus frigida & in Boruſſia adhuc occurrentis:

Hujus plantæ in Sibiria creſcentis radices *Rhaponticum Moſcoviticum* largiri, Gmelin teſtatur, ſunt illæ Rhapontico vulgari craſſiores, magis rotundæ, intus pulchrius variegatæ, extus minus luteæ.

Cum ſemel receptum fuit, radices extus flavicantes, intus rufeſcentes, amaro & quodam auſtero ſapore inſtructas, pro ſuccedaneis veri Rhabarbari habere, hinc monachi Carthuſiani & Franciſcani, Tragi temporibus, radices *Rumicis Aquatici* L. valvulis integerrimis nudis & foliis cordatis anguſtis diſtinguendi, vulgatiſſimæ per Europam plantæ, pro *Rhabarbaro* adhibuerunt, hoc ut a reliquis diſtingueretur, a *Monachis* denominarunt; alii eodem nomine, teſte Lobelio, radices *Rumicis Patientiæ* L. valvulis integerrimis, unica granifera, foliis cordatis inſtructi, Italiæ indigeni, noſtræ hyemis patientis, deſignabant,

ſed eodem nomine etiam alii, radices *Rumicis Alpini* L. valvulis integerrimis nudis & foliis cordatis obtuſis diſtincti, Galliæ & Helvetiæ indigeni, nec non *Centaureæ Rhaponticæ* L. calicibus ſiccis inermibus, foliis ovato oblongis, petiolatis, tomentoſis gaudentis, Alpium Helvetiæ & Italiæ civis indigitarunt.

Varium hinc, *Rhapontici* & *Rhabarbari Monachorum* nomine, proſtat plantarum genus, quarum radices colore extus ſive nigricante, ſive luteſcente, figura oblonga, odore nullo, ſapore evidenter alieno a Rhabarbaro vero differunt.

Cl. HOPE fide conſtat, verum Rhabarbarum deſumi a *Rheo palmato* L. quod foliis palmatis diſtinguitur, & abhinc aliquot annos in Anglia & Palatinatu colitur. Ulteriora experimenta docebunt, num plantæ in Europa cultæ radices omni dote, cum illis, quas Aſia alit, conveniant. GMELIN teſtis oculatus refert, Rhabarbarum verum, nullum ad Wolgam fluvium aut ad murum, ut vulgo aſſeri ſolebat, creſcere; ſed omne in China & ipſi vicina regione Tangutica, inter 26 & 39 gradum latitudinis borealis obtinere, inde per Calmuccos & Calmuccicos Bucharos, qui itinera, mercaturæ ergo, ſecundum Wolgam fluvium inſtituunt, in Siberiam & Ruſſiam duci, magnæ Buchariæ incolas illud per omnem Perſiam venale circumferre, unde ad portus Maris Mediterranei venit, Buccharos Sinenſes autem idem per omnem Chinam, Cantonum uſque ducere, patet hinc Chinenſe, Perſicum & Ruſſicum Rhabarbarum ſemper idem eſſe.

Ex Rhabarbaro Extracti aquoſi $\frac{1}{2}$ fere GMELIN obtinuit: Extracti ſpirituoſi $\frac{3}{8}$, aquoſi $\frac{3}{7}$ NEUMANN, qui quoque optime annotat, a partibus volatilibus omnem virtutem catharticam pendere; ultra $\frac{1}{2}$ Extracti aquoſi adducit CARTHEUSER: Ego inde $\frac{1}{2}$ Extracti aquoſi & totidem reſinoſi ſeparavi, quod autem

tot adhuc mucilaginis habuit, ut aqua illud ex ſpiritu Vini non dejecerit. Id præterea adhuc annotandum eſſe duco, Rhabarbarum, quo melioris notæ eſt, eo minus coloratam tincturam cum aqua largiri, & eo minorem Extracti aquoſi quantitatem.

Cum noſtrum Rhabarbarum a Rheo Veterum omnino differat, hinc quæ Veteres de hoc annotarunt, illi minus bene adſcribuntur; Primi Arabes noſtrum Rhabarbarum ad uſus medicatos adhibuerunt, & rectiſſime illud omni ætati, in omni morbo, tanquam mite purgans exhiberi poſſe, aſſeruerunt; MESUE quoque jam obſervavit, hanc ejus vim catharticam a principio volatili pendere, & eam coctione reſolvi; ſed Rhabarbarum non modo alvum ducit, ſed ſpiſſos quoque humores chylopoieticos, bilem maxime, attenuat & primas vias roborat, hinc tam ad obſtructiones abdominales reſerandas, quam ad vires digeſtionis roborandas, & ad ſiſtendos nimios alvi fluxus cum ſucceſſu adhibetur, cum autem ab eo, flavedine quoque urina tingi ſoleat, non raro etiam, obſervantibus MENZEL & TILLING, ſudor & odoratus & coloratus ſub ejus uſu ſurgat, hinc, quod & ad ſecundas vias penetret, evidens fit, & ad affectus renum, præeunte PARACELSO, a multis commendatur.

Doſis eſt ad drachmam unam in ſubſtantia, ad drachmas duas in infuſo.

* *Extractum* a MESUE ſub titulo Trochiſcorum deſcriptum, vix alias quam roborantes vires habet: * *Rhabarbarum toſtum* apud Arabes jam obtinuit, præparationem, qua Rhabarbarum vi purgante privatur & majori acrimonia inſtruitur, prudentiores hodie negligunt: *Syrupus de Cichoreo cum Rhabarbaro* vid. *Cichoreum:* * *Syrupus de Rhabarbaro* DEODAT. priori poſtponendus: * *Tabellæ de Rhabarbaro* Pariſ. *Tinctura ſive Anima Rhabarbari* MESUE ad libram aquæ Wurtembergenſes unciam unam, Noſtrates

dimidiam recipiunt, Salem Tartari ſine neceſſitate ſolent adjicere, medicamentum egregium, quod ſcopo roborandi, vias biliarias aperiendi, alvum leviter ducendi, per cochlearia exhibetur: * *Tinctura Rhabarbari compoſita* Edinburg. inde fruſtra Rhabarbari vires propriæ expectantur.

SAMBUCUS vid. *Reſolventia*.

* SPINA CERVINA Barb. *Nerprun*, *Keutzbeer*. Exhibet baccas rotundas, quæ majorum piſorum magnitudinem habent, nigræ ſunt, aliquot ſeminibus inſtructæ & ſuccum fovent cum quadam adſtrictione acriuſculum, nauſeoſum, colore lurido, nigro, cum veſtigio viroris tinctum.

Rhamnus Catharticus L. BLACWELL 135. ſpinis terminalibus & floribus dioicis gaudet.

Occurrit in omni Europa, præter maxime Septentrionalem.

Baccæ exſiccatæ ad uſus baphicos adhibentur, vix ad medicatos; ſuccus inde expreſſus, alumine acuatus & inſpiſſatus, modo ab Illuſtri DU HAMEL tradito, in pigmentum vertitur, quod *Saftgrün*, *Verd de Veſſie* appellant.

Syrupus Domeſticus Auguſt. ad unciam unam datus alvum movet, hydropicis maxime, præeunte SYDENHAM, commendatus: * *Rob* Pariſ.

VIOLARUM FLORES vid. *Fragrantia*.

§. *RESINOSA*.

ACACIARUM FLORES vid. *Adſtringentia*.

* AGARICUS, Ἀγαρικὸν, *Lerchenſchwamm*. Eſt ſubſtantia fungoſa, non raro in varia tubera diviſa, mox majore, mox minore volumine inſtructa, levis, nivea, digitorum affrictu friabilis & ipſis adhærens, ſapore gaudet acri, amaro, nauſeoſo.

Reji-

Rejicimus maſſas ponderoſiores & quæ non exquiſita albedine gaudent, a Veteribus *Mares* appellatas.

Boletus fungus horizontalis, poris pertuſus, *Pini Laricis* L. BLACWELL 477. habitu acauli, colore vario, poris difformibus gaudet.

Optimus ex Aleppo adducitur; ab eodem, officinis pharmaceuticis inferendo, cuticulam externam, diverſi colorem auferre ſolent.

Exiguæ aquæ ſunt in Agaricum vires, ſpiritus vini omnem ejus virtutem inde extrahit: Extracti ſpirituoſi $\frac{3}{8}$ GEOFFROI accepit; $\frac{2}{3}$ Reſinæ, Extracti aquoſi ultra $\frac{5}{9}$ GMELIN; Extracti ſpirituoſi $\frac{3}{8}$, $\frac{1}{11}$ circiter aquoſi NEUMANN; Extracti ſpirituoſi $\frac{1}{2}$ fere CARTHEUSER.

Purgantes vires Agarico eſſe, GALENUS monet, & eum ad drachmam unam, tanquam eximium ad viſcerum obſtructiones reſerandas medicamentum, commendat; vim purgantem tardam & debilem eſſe, jam DIOSCORIDES annotavit, hodie ſolus nunquam datur, interdum ſtimuli loco aliis purgantibus adjicitur, cum alia cathartica habeamus certioris effectus, hinc eodem non male carcremus.

Datur in ſubſtantia ad ſeſqui drachmam, in Infuſo ad unciam dimidiam.

* *Extractum aquoſum* VAL. CORD. * *Extractum reſinoſum*, præeuntibus Auguſtanis, Wurtembergenſes recipiunt, & illud vi purgante admodum debili gaudere dicunt: * *Trochiſci de Agarico* a MESUE, GALENO adſcribuntur, ſed jam MONARDUS locum reperire non potuit, cum nil proprii præ Agarico habeant, eviluerunt.

JALAPPA Recent. Hoc nomine ad nos adducuntur taleolæ, ut plurimum rotundæ, quæ thalerum circiter æquant, interdum etiam oblongæ, gryſeæ, cortice nigricante, rugoſo, ſubſtantiam gryſeam, nigris ſtriis variegatam cingentes, odore proprio nauſeoſo,

ſimilique ſapore, cui evidens acrimonia jungitur, inſtructæ.

Quo graviores ſunt, & quo plures ſtrias nigras habent, eo meliores.

Mirabilis. Corollam infundibuliformem, quinquefidam, plicatam, calice quinquefolio ſuſtentatam, iſantheram, monogynam habet, & nucem calici inhærentem: *Jalapa* BLACWELL 404. floribus congeſtis, erectis diſtinguitur.

Creſcit in Aſia & America.

Primus CLOSSÆUS hanc ipſam eſſe genuinam Radicis Jalappæ plantam annotavit, id quod etiam eadem per aliquot annos inter nos culta evicit. MILLER propriam Convolvuli ſpeciem adducit.

GMELIN $\frac{1}{5}$ reſinæ, $\frac{1}{6}$ fere Extracti aquoſi inde obtinuit; NEUMANN reſinæ ultra $\frac{5}{16}$, Extracti aquoſi vix $\frac{5}{16}$; CARTHEUSER reſinæ $\frac{1}{12}$, Extracti aquoſi $\frac{1}{2}$ circiter; Cl. SCHALLER reſinæ ultra $\frac{1}{4}$, Extracti aquoſi $\frac{1}{5}$, Ego reſinæ $\frac{3}{16}$: cum taleolæ evidenter diverſæ qualitatis ſint, hinc analyſes adeo inter ſe differre, non miror.

Sub initium Seculi ſuperioris hoc medicamentum ex Xalapa urbe Regni Mexicani, ſedecim leucis a Vera Cruce diſtante, in Europam fuit allatum & tanquam eximium medicamentum purgans, frequentiſſime a Medicis in uſum tractum, a Facultate Lipſienſi quoque, apud AMMANN, tanquam medicina tuta commendatum. Evidenter effectum evacuantem ratione reſinæ, quam fovet, edit, quæ cum evidenti acrimonia gaudet, ut WEPFFER in canibus vidit, & BOERHAAVE ex faucibus ab ea exulceratis concludit, hinc recte medicamentis fortioribus adſcribitur, cum autem taleolæ reſinam in diverſa ratione vehant, hinc circa juſtam ejus doſin determinandam, in diverſas partes abeunt Auctores, & quæ a multis laudatur, ab aliis hypercatharſin excitaſſe, eſt obſervata,

cautiores eam in ſubſtantia non ultra duos ſcrupulos exhibent, prudentiores plane non in uſum trahunt, ſed ejus loco præſcribunt, ob quam ſolam efficax eſt

Reſinam: hæc mox, poſtquam ipſa radix in uſum trahi cœpit, parata fuiſſe videtur, cum Lipſienſes anno 1634 de eadem, tanquam medicamento noto, loquantur. Evidenter irritando agit, hinc facile nauſeam, vomitus, tormina excitat, nec convenit, ubi fibræ inteſtinorum ſtrictæ ſunt, graves quoque ſemper noxas cauſatur, niſi alicui ſaponi juncta, & ita aptata fuerit, ut a liquoribus inteſtinalibus recipi, & juſto tempore ex canali inteſtinali eliminari poſſit, parva enim etiam ejus portio, inter valvulas recepta, irritationem ſemper continuat, & ita non poteſt non hypercatharſin cauſari, non paucæ obſervationes proſtant de damnis ex ejus uſu excitatis, quarum plures BUCHNER & COI collegerunt. Infantibus, pueris & omnibus, quorum primæ viæ ſive mucum ſpiſſiorem, ſive torporem habent, cum ſucceſſu datur, nec imprudenti conſilio purgantibus mitioribus, ſi id ægroti rationes ſuadent, parca doſi, ſtimuli loco adjicitur. Infantibus a primo ad octavum ætatis annum tot grana dantur, quot annos habent, ab anno nono ad decimum quintum grana octo ad decem uſque exhibentur; apud adultos doſis nunquam ultra octodecim grana extendi debet. Id denique adhuc notandum eſſe duco, Pharmacopolas adſtringendos eſſe, ut ipſi hanc reſinam parent, cum ea, quæ apud ſeplaſiarios proſtat, creberrime ſive non rite ab extracto aquoſo liberata, ſive Colophonio ſophiſticata occurrat.

* *Extractum aquoſum & reſinoſum* commixta ZWOELFFER: * *Morſuli purgantes* Wurtemb. $\frac{1}{7}$ circiter reſinæ vehunt: * *Species Diajalappæ* MYNSICHT. * *Specificum Jalappinum* Hafnienſ. nec hoc placet.

* MECHOACANNA Rec. Sub hoc nomine proſtant taleolæ figura & craſſitie ad illas, qua Jalappa adducitur, accedentes, illis etiam majores, ambit eas gryſeus cortex, ipſa autem ſubſtantia alba eſt, ſolida potius, quam fungoſa, non raro circulis diſtincta, ad quos uſque interdum gryſeus corticis color penetrat, odore nullo, ſapore leviſſime dulci gaudent.

MONARDES primus ejus mentionem facit, & eam medio Seculi XVI primum in Europam adductam fuiſſe, & a provincia Regni Mexicani denominatam, tradit.

CONVOLVULUS. Corolla gaudet monopetala, campanulata, plicata, quinque dentata, calice quinquefido ſuſtentata, iſanthera, monogyna, capſula ſubrotunda: *Mechoacanna* L. BLACWELL 571.

Creſcit in America Meridionali.

Reſina, quam vehit, vix ad ſextam rationem ejus, quæ in Jalapa obtinet, accedere, teſtatur LEWIS. Extracti aquoſi acris $\frac{3}{8}$, reſinoſi $\frac{1}{48}$ vehit. CARTHEUSER. Medicamento, quod tarde & ſine ullo fere effectu agit, hodie vix ulterius utuntur Medici.

Doſis ſecure ultra tres drachmas poteſt extendi.

* *Extractum* aquoſum cum ſpirituoſo mixtum Wurtemberg.

PERSICORUM FLORES vid. *Fructus Horæi.*

* SCAMMONEUM, σκαμμονία. Eſt ſuccus concretus, qui in majoribus maſſis ad nos adducitur, ex gryſeo nigricans in pulverem gryſeum reducendus, odoris valde nauſeoſi & ſaporis evidenter acris.

Duo ejus genera vulgo proſtant, quæ pretio multum differunt: *Aleppenſe* nimirum & *Smyrnæum*, illud quod levius & magis gryſeum eſt, ab hoc ponderoſiore & multis ſtriis nigris, latis, ſplendentibus diſtincto differt: proſtat etiam interdum *Antiochenum* totum nigricans, multis foraminibus quaſi exeſum, evidenter empyreuma redolens. Aleppenſe paratur ad Ma-

raſch, itinere quatuor dierum ab Aleppo diſtans, teſte HASSELQUIST, SHERARD autem fidem facit, id quod a Smyrna denominatur, ex Galatia & Cappadocia eo afferri.

Convolvulus Scammonea L. foliis ſagittatis, pedunculis teretibus bi vel trifloris diſtinguitur.

Creſcit in Aſia Occidentali.

Autopta RUSSEL, quod hodie adhuc eadem, quam DIOSCORIDES narrat, ratione colligatur, refert: Junio nimirum menſe, caput radicis plaga obliqua vulneratur, ſuccus ex vulnere defluens lacteus, conchis ſive propriis vaſis excipitur & ſole exſiccatur; ſuccus per duodecim horas ſtillat, & quælibet radix ejus vix aliquot drachmas largitur, eidem vix collecto, ruſtici farinam, cineres, ſabulum adjiciunt, idem Auctor autopta teſtatur, falſam eſſe, quam non pauci, DIOSCORIDE duce, alunt ſententiam, Euphorbium quoque addi.

Reſinæ $\frac{5}{8}$, Extracti aquoſi $\frac{1}{32}$ fere GMELIN inde obtinuit; ex Smyrnæo NEUMANN Extracti aquoſi $\frac{1}{2}$, ſpirituoſi $\frac{1}{3}$ ſeparavit.

Cum DIOSCORIDES, ſcammoneum nitidum & colore glutini ſimile eſſe, dicat & illud ad drachmam unam pro doſi præſcribat, MESUE in modum gemmæ clarum & boni odoris eſſe tradat, hinc valde metuo, noſtrum ab eo, quo Veteres utebantur diverſum eſſe; Arabes primi ſcammoneum valide agere & facile turbas excitare annotarunt, hinc varia ratione ejus virulentiam corrigere tentarunt, eidem hodie prudenter, minus nauſeoſam & mitiorem reſinam Jalappæ ſubſtituimus.

* *Diagrydium*, voce qua CÆLIUS AURELIANUS ipſum ſcammoneum denotat, labente ætate idem correctum, ut putarunt, indigitare in more habebant, *Cydoniatum* GALENI, *Glyzyrrhizatum* S. CLOSSÆI, *Roſatum* CROLLII, *Sulphuratum* COMITIS DE WAR-

WICH in Indicibus medicamentorum occurrunt, cum omnes hæ correctiones nullius uſus ſint, hinc non male ut plurimum Pharmacopolæ ſcammoneum pulveriſatum hoc nomine aſſervant: *Pulvis Cornachini* eſt medicamentum COMITIS DE WARWICH, etiam *Pulvis de tribus* nec non *Cerberus triceps* ſolet appellari, a CORNACHINO proprio tractatu Florentiæ 1619 impreſſo deſcriptus, Noſtrates non male Diagrydio reſinam Jalappæ ſubſtituerunt, frequentiſſimi olim uſus erat, datur ad drachmam dimidiam: * *Reſina Scammonei* ANGEL. SALÆ, ipo Scammoneo magis acris eſſe dicitur, hinc prudentes ab ejus uſu deſiſtunt.

SENNA Recipiuntur Folia & Fructus, quos Folliculos dicunt.

Folia ſunt ex ovatis oblonga, nervo longitudinali diſtincta, fine acuto terminata, læte viridia, cum veſtigio flavedinis, proprio odore nares feriunt, ſapore amaro, nauſeoſo, cui aliquid acris junctum eſt, gaudent, talia a Medicis *Alexandrina*, a Mercatoribus *de la Palte* dicuntur, a vectigalis genere, quod omnes merces Cairo illatæ, Præfecto urbis pendere tenentur, *Apalto* dicto.

Rejicienda ſunt *Tripolitana*, Alexandrinis majora, tota viridia, & obtuſa, nec non *Italica*, obtuſa & magnis venis diſtincta, *Mochana* quoque anguſtiora, longiora, acutiora, hæc tria genera Alexandrinis etiam minus odorata ſunt.

Folliculi ſunt Legumina ovata, compreſſa viridia, plura ſemina oblonga includunt, odore nullo, ſapore ſalino, leviſſime folia referente, amaritie nulla gaudent, hujus generis folliculi quoque *de la Palte* dicuntur, illis quos a *Tripoli* denominant omnino præferendi, qui minores, minus virides & multo nigro & ruſo colore inquinati ſunt.

Caſſia Senna L. tribus vel quatuor paribus pinnarum ſubovatarum diſtinguitur.

Creſcit in India & Ægypto ſuperiore.

Extracti ſpirituoſi $\frac{3}{10}$, aquoſi ultra $\frac{1}{2}$ NEUMANN, CARTHEUSER Extracti aquoſi $\frac{1}{4}$, reſinoſi $\frac{1}{8}$ fere ex foliis obtinuerunt.

Primus SERAPIO hujus medicamenti meminit, Arabes & non pauci Reſtauratorum Artis noſtræ Folliculos Foliis præferendos eſſe ſuaſerunt. FRANCISCUS ALEXANDER crebrius obſervavit, Folliculos Foliis magis alvum ſubduxiſſe; MONARDES Folia Folliculis præfert, & hunc plurimi ſunt ſecuti, optime ALEXANDER & COSTÆUS rem videntur decidiſſe, Folliculos nimirum rite collectos, Foliis omnino præſtare, iſtis autem utique inferiores eſſe, ſi vetuſtate fuerint exſiccati & colore vivido privati; laudanda itaque Gallorum induſtria, qui Folliculorum uſum denuo revocarunt, a foliorum nauſeoſo odore & ſapore immunium, & multo minus quam folia tormina excitantium. Ex eo quod folia tormina cauſantur, ea ratione partium reſinoſarum agere colligimus, minus bene itaque vulgo medicamentis eccoproticis adſcribuntur. Stipites illis intermixti, inſigniter torminales ſunt, hinc ſemper cautiſſime inde ſeparandi. Denique adhuc probe retinendum, nec Folia nec Folliculos coctionem ferre.

Folia æque ac Folliculi, ab uncia dimidia ad drachmas ſex pro doſi dantur ſub forma Infuſi aquoſi, minus bene a quibuſdam in ſubſtantia præſcribuntur.

* *Extractum aquoſum* VAL. CORD. iners: * *Species pro Ptiſana Regia* Argent. pro infuſo per epicraſin laxante olim in multo uſu erant.

* TURPETHUM Rec. Hoc nomine in officinis proſtant Cortices digiti circiter longitudine & latitudine, lineam craſſi, ſtriis longitudinalibus notati, extus dilutius fuſci, intus magis albicantes, ſtriis

nigris reſinoſis diſtincti, ſapore nullo prædit. Interdum ipſæ Radices proſtant, ſeu fruſta radicum, plures pollices longa, ex capite ad quatuor pollices craſſo, in corpus cylindroideum pollicare terminata, rugis longitudinalibus notata, hinc inde ſcrobibus exciſa.

Convolvulus Turpethum L. Foliis cordatis, angulatis, caule alato & pedunculis multifloris diſtinguitur.

Creſcit in India.

Ultra $\frac{7}{16}$ Extracti aquoſi, ſpirituoſi $\frac{1}{8}$ obtinuit inde NEUMANN; Extracti aquoſi $\frac{1}{4}$, ſpirituoſi acris $\frac{1}{10}$ CARTHEUSER.

Primi Arabes hujus medicamenti mentionem fecerunt, ſed eorum deſcriptiones adeo inter ſe diſtant, adeo breves ſunt, ut, quid eorum *Turbith* fuerit, neutiquam poſſit confici, radices hodie uſitatæ demum a GARCIÆ AB ORTO tempore obtinent: medicamentum incertum, & de cujus effectibus nullæ fidæ obſervationes proſtant, jure exolevit. Dabatur in ſubſtantia ad drachmam unam, in Infuſo ad unciam dimidiam.

* *Extractum* gummoſum & ſpirituoſum commixta Wurtemberg. * *Reſina* SCHROEDER. * *Species Diaturbith* Hamburg. inconcinna compoſitione optime caremus.

§. 59.

V. DIURETICA.

Medicamenta quæ efficiunt, ut excretio urinæ copioſior obtineat, Διουρητικά, *Diuretica* appellantur, agunt illa, ſive rationem maſſæ humorum augendo, ſive propria ſibi virtute efficiendo, ut ſanguis majori quantitate ad renes ruat, hoc cum fit, neceſſaria Naturæ lege, major quantitas humorum quoque vaſa, quæ partibus genitalibus proſpiciunt, ſubit & hinc hæc medicamenta *aphrodiſiacos* quoque, *eme*

nagogos & *ariſtolochicos* edunt effectus. Primum genus Diureticorum indicatur ab omni heterogeneo, per humorum maſſam diffuſo, hinc tam in acrimonia, quam ubi Natura criſin per urinam molitur, ſolet exhiberi: alterum genus, quod quoque *Poſitivum* dicunt, in uſum trahitur, tam quando aqua in aliqua corporis parte præter naturam collecta hæret, quam quando renes ſordes habent, nec non quando pectus affectum eſt: dum hoc diureticorum genus, peregrina quæ viæ urinariæ habent, eliminet, hæc autem & originem & incrementum calculis ſoleant dare, hinc, medicamenta ſub illo comprehenſa, *Lithontriptica* quoque appellare, receptum eſt, & hoc ſenſu medicamenta contra calculum facientia ſtatuere abſonum non eſt, talia autem dari, quæ calculum jam induratum diſſolvant, abſolute contrariatur naturæ calculorum, medicamentorum ipſorum ad hunc ſcopum laudatorum & partium, quibus calculus continetur. Diuretica poſitiva debent exulare in omni caſu, ubi viæ urinariæ nimis anguſtæ ſunt, pro emittendis eis quæ ad ipſas appellunt, ſive ubi ſpaſmo conſtrictæ ſunt, ſive qualicunque anguſtia laborant, ſive eorum diameter nativus minor eſt volumine tranſmittendo; exulare etiam debent hæc medicamenta, cum viæ urinæ inflammationem aut ulcus habent. Omnis generis Diureticorum abuſus mala, quæ a renibus debilitatis oriri, Pathologia evincit, producere certum eſt.

§. 60.

Primum genus Diureticorum Attenuantia (Cap. VI.) conſtituunt.

Ad alterum pertinent

a) Vegetabilia.

Adiantum vid. *Subadſtringentia*

Alkekengi Arab. ἀλικάκαβον, *Veſicaria*, *Coquerets*, *Judenkirſchen.* Baccæ rotundæ, rubræ, pulpam, cui levis ſapor vinoſus ineſt, non ingratam & plurima ſemina continentes.

Physalis. Corollam monopetalam quinquefidam, regularem habet, ſimili calice ſuſtentatam, iſantheram, monogynam & baccam intra calicem multum inflatum contentam, polypyrenam: *Alkekengi* Blacwell 161. foliis conjugatis, cordatis, ſinuatis diſtinguitur.

Creſcit in Europa temperata, in Saxoniam uſque aſcendit.

Dum baccæ e calice deſumuntur, probe cavendum ne ab eodem, amariſſimo quippe, contingantur, inde enim nauſeoſam amaritiem contrahere ſolent.

Galenus, has baccas ad ciendam urinam facere, tradit, id quod etiam omnes Medici per omnem ætatem aſſeverant, Rajus obſervationes de hac earum virtute adducit, Martius virum vidit per has baccas curatum, poſtquam fœtentem multum urinam minxerat, frequenti in uſu ad hydropem ſolent eſſe. Dantur ex aqua coctæ.

* *Trochiſci Alkekengi* Mesue correcti Wurtemb. inconcinna compoſitio, qua olim ad dyſuriam utebantur: * *Aqua deſtillata* Nicol. Præpos.

Allium vid. *Olera.*

Ammi Semen vid. *Aromata.*

Ananas vid. *Fructus Horæi.*

Apium vid. *Olera.*

Armoracia vid. *Olera.*

Arnica vid. *Reſolventia.*

Asarum vid. *Vomitoria.*

Asparagus vid. *Olera.*

Bals. de Copaiba vid. *Reſinoſa.*

* Calcitrappa Barb. *Chauſſe trappe.* Exhibet nobis Radices digitum craſſas, cylindroideas, ſub cortice gryſeo ſubſtantiam albam, cui leviſſimus ſapor, odor nullus eſt, includentes.

Centaurea Calcitrappa L. Calycibus pinnis ſpinoſis inſtructis, foliis anguſtis pinnatis, pinnis diſtantibus agnoſcitur.

Non ultra Saxoniam aſcendit, varietas floribus albis copioſe apud nos occurrit.

Lego jam apud Johannem Bauhinum, hanc plantam contra calculum fuiſſe commendatam, maximam autem famam aſſecuta eſt, cum D. de Lamoignon de Baville egregios ejus in affectibus renum effectus, quos in ſe expertus erat, publico ſcripto expoſuit, unde Tournefort ſequentem remedium adhibendi modum nobis reliquit: cujuslibet menſis vigeſima octava die lunari drachma una corticis radicis, Septembri menſe collectæ, aſſumitur, vino cyatho infuſæ, ſuperbibitur infuſum ex Herbæ Parietariæ manipulo uno, Ligni Saſſafras & Seminis Aniſi ſingulorum drachma una, Cinamomi drachma dimidia cum aquæ unciis octo per noctem maceratis, & quæ altero mane parum ebulliverunt, Sacchari Candi unciis duabus edulcoratum. Portalez & Teisonnier annotarunt, Recentiores obſervaſſe, melius hoc medicamentum dari mane & verſus veſperam, tribus ultimis cujuslibet menſis diebus; hodie multum de auctoritate, quam olim habebat, perdidit.

Cardamomum vid. *Aromata.*

Carvi vid. *Aromata.*

Cepa vid. *Olera.*

Cerassorum nuclei vid. *Fructus horæi.*

Ceterach vid. *Subadſtringentia.*

Chærophyllum vid. *Olera.*

Cicer vid. *Legumina.*

Citrulli vid. *Fructus Horæi.*

Cucumis vid. *Fructus Horæi.*

Cynosbati vid. *Adſtringentia.*

Daucus vid. *Olera.*

Equisetum vid. *Adſtringentia.*

Eryngium vid. *Reſolventia.*

Filipendula vid. *Aromata.*

Fraga vid. *Fructus Horæi.*

* Genista, *Genêt*, *Pfrimmen.* *Flores* recipimus papilionaceos, flavos, qui exſiccati evidenti amaritie, odore nullo gaudent: *Semen* cylindroideum eſt, ſuperne leviſſime inciſum, ſplendens, flavum, includit medullam flavicantem, ſapore dulci, ut alia ſemina leguminoſa, inſtructum.

Spartium. Florem papilionaceum habet, calice in duo ſegmenta abeunte ſuſtentatum, quorum ſuperius integrum eſt, inferius in quinque dentes ſecedit, vexillum corollæ totum reflexum eſt; legumen cylindraceum obtuſum: *Scoparia* L. Blacwell 144. foliis ternatis & ſolitariis, ramis angulatis, inermibus gaudet.

Creſcit in omni Europa, præter maxime Septentrionalem, vulgare noſtrorum montium ornamentum, verſus Helvetiam deficit.

Gemmas florum ſale & aceto conditas in modum Capparum apud Germanos in uſum tractas fuiſſe, Schroeder monet & apud Brabantos & Anglos Lobel, hic ipſe quoque, eaſdem Averniæ & Aquitaniæ populos, copioſe ad acetaria recipere, nec inde incommoda ſentire, teſtatur. Floribus hydropicum curatum, Mead adducit. Cineres totius plantæ aperientes & hydragogos eſſe, ex indole cineri omni propria, evidens, & Odelius expertus eſt.

Semina Lobelii fide, dicuntur emetica eſſe, ignoro num recte.

* *Conſerva* Val. Cord. * *Oleum coctum* Lemery.

Juniperus vid. *Aromata.*

Lamium, γαλεόψις, *Urtica* Cord. *Ortie blanche*, *Neſſel.* Folia & Flores recipiuntur.

* *Folia* cordata ſunt, acute terminata, levi hirſutie obſeſſa, levi omnino odore & ſapore inſtructa.

Flores labiati ſunt, albi, odoris & ſaporis expertes.

Lamium. Corolla labiata, cujus labium ſuperius integerrimum eſt, inferius utrinque denticulo notatum, calice quinquefido ſuſtentata & ſeminibus nudis gaudet: *Album* L. folia habet petiolata, cordata, acuminata & verticillos multifloros.

Creſcit in omni Europa, præter maxime Septentrionalem.

Proprias huic plantæ medicatas vires ineſſe, hactenus non eſt evictum, apud nos flores in frequenti uſu ad fines diureticos & emenagogos, nec non ad lochia promovenda; ſi hic aliquid præſtant, laxando agere videntur.

Lamium Plinii hoc nomen inter nos maxime obtinet, improprium valde, cum Lamium, a Plinio ad morbos laudatum, ſit *Lamium Maculatum* L. a noſtra planta diverſiſſimum, iſta vulgo *Meliſſophyllum*, Fuchsio præeunte, dicitur: Recipimus ejus Folia, quæ ex ovatis acuta ſunt, petiolata, hirſuta, odore & ſapore non ingratis, evidenter aromaticis inſtructa.

Melitis L. Corolla labiata, labio ſuperiore integro, inferiore trifido, lacinia media majore, calice campanulato ſuſtentata, evidenter bilabiato, ſeminibus nudis gaudet.

Creſcit per omnem Europam, ad Boruſſiam uſque.

Cl. Koenig, oleum deſtillatum & ſalem eſſentialem inde ſe obtinuiſſe, refert.

Jure vires plantarum aromaticarum inde expectantur, eam egregie, ad purgandos a ſabulo & muco renes, facere, nec inertem in pellendis menſibus eſſe, iteratis, inter nos maxime, obſervationibus conſtat. Datur ſub forma Infuſi Theæformis.

Linaria vid. *Emollientia*.

LYCOPODIUM vid. *Subadſtringentia.*

MELO vid. *Fructus Horæi.*

MENTHA vid. *Aromata.*

MEU RADIX vid. *Incidentia.*

* MILIUM SOLIS Barb. λιθόσπερμον, *Lithoſpermum*, *Gremil*, *Herbe aux Perles*, *Meer - Hirs.* Exhibet nobis ſemina quæ rotunda ſunt, inferne contracta, alba, nitida, ſub cortice craſſiuſculo includunt medullam fuſcam, odoris & ſaporis expertem, cum acidis efferveſcentem.

LITHOSPERMUM. Corolla gaudet infundibuliformi quinquefida, ſimili calice ſuſtentata, iſanthera, monogyna & ſeminibus nudis, glabris: *Officinale* L. corollis, calicem vix ſuperantibus, & foliis lanceolatis diſtinguitur.

Creſcit per omnem Europam, præter maxime Septentrionalem.

Vis lithontriptica ipſi a DIOSCORIDE & vulgo Medicorum adſcripta, evidenter ejus ſimilitudine cum lapillis nititur, nec ulla fida obſervatione confirmata eſt, a Syrupo inde parato, cui a DIVO AMBROSIO nomen eſt, egregias ad dyſenteriam vires KRAMER eſt expertus.

NASTURTIUM vid. *Olera.*

* NEPHRITICUM LIGNUM Recent. In majoribus fruſtis ad nos adducitur, ex flavo-palleſcens, extus dilute fuſcum, meditullio ſpadiceo fuſco inſtructum, odoris nullius, ſaporis leniter adſtringentis, aquæ, cum qua infunditur opalinum colorem conciliat, qui, ſi lumini obvertitur vitrum, quod tincturam continet, aureus apparet, cœruleus autem, ſi vitrum inter & lumen oculus collocatur.

A *Guilandina Moringa* ſubminiſtrari, Illuſtris LINNÆUS aſſerit, ſed hæc arbor Orienti indigena eſt, noſtrum autem Lignum ex Regno Peruviano ad nos

mittitur, apud Auctores quoque, qui Aſiaticam arborem deſcribunt, nullam hujus Ligni reperio mentionem.

Extracti aquoſi $\frac{1}{12}$ ſpirituoſi $\frac{1}{5}$ circiter obtinuit Cartheuser.

Monardes & Hernandez hoc lignum præcipue ab ejus virtute organa uropœa ſordibus depurandi laudant hanc virtutem cum nulla fide digna inter Europæos obſervatio confirmaverit, hinc eviluit.

Ononis vid. *Reſolventia*.

Pareira brava vid. *Amara*.
Persica vid. *Fructus Horæi*.
Petroselinum vid. *Olera*.
Piper vid. *Aromata*.
Polium vid. *Aromata*.
Porrum vid. *Olera*.

Rapa vid. *Olera*.
Ribesia nigra vid. *Fructus Horæi*.
Ruscus vid. *Reſolventia*.
Ruta vid. *Aromata*.

Sabina vid. *Aromata*.
Schoenanthum vid. *Aromata*.
Seneka vid. *Reſolventia*.
Seseli vid. *Aromata*.
Spica Nardi vid. *Aromata*.
Squilla vid. *Amara*.
Terebinthina vid. *Reſina*.
Vinum vid. *Uvæ*.
Violarum Semen vid. *Fragrantia*.

β) *Animalia*.

Cantharides vid. *Acria*.
Coccionella vid. *Animalia*.
Lumbrici vid. *Animalia*.
Millepedes vid. *Attenuantia*.

γ) *Foſſilia.*

* Nephriticus Lapis Recent. ex ſquammis e nigro vireſcentibus, ſplendentibus compoſitus, tornum admittens, ferri & cupri veſtigia vehit, & aliquid quaſi pinguis, digitis cum tangitur, ſiſtit. Pro variis heterogeneis, quæ ipſi accreverunt, variæ puritatis eſt, & vario pretio venditur. America pulcherrimum dicitur largiri. Paſſim in Europa occurrit. Eſt *Talcum Nephriticum* L. proxime ad Serpentinum accedit, cum quo in eo etiam, quod magneſiam vehat, convenit. Acida ejus aliquid diſſolvere, ipſum deſtillatione ſalem Ammoniacalem & oleum empyreumaticum fundere, Neumann annotavit.

Eum in America occurre, primus eſt, qui tradit, Monardes, illumque vel ſolummodo geſtatum, multum ad affectus nephriticos facere monet, plures Auctores id ipſum quoque obſervationibus ſtabilire connati ſunt, ſed experientia conſtans eas futiles & merum figmentum eſſe demonſtrat; unde recte eundem e ſyllabo medicamentorum expungi patet.

Nitrum vid. *Incidentia.*

§. 61.

Menſium & Lochiorum fluxus cum a diverſſimis cauſis ita imminuuntur, ut Medicina opus habeant, hinc abſoluta *Emenagoga* & *Ariſtolochica* non dantur; ea autem medicamenta, quæ ſanguinis ad uterum impetum augent, paſſim & præcipue §vo antecedente recenſita fuerunt.

LOCA AUCTORUM.

A.

ABANUS Conciliator. *Venet.* 1565. fol.

ABBATIUS de admiranda Viperæ natura. *Hagæ Comit.* 1660. 12.

ACOLUTHUS *Joh.* in Ephemerid. Naturæ Curioſ. *Dec. II. A.* 9. 4.

- - - *Joh. Carol.* in Act. Academ. Natur. Curioſ. *Vol. X.* 4.

ACRELL in Abhandl. der Schwed. Academie. 1754. 8.

Act. Helvetic *T. V. Baſil.* 1762. 4.

ACTUARIUS cum Artis Medicæ Principibus.

ÆGINETA cum Artis Medicæ Principibus.

AETII Tetrabiblos *cum* Artis Medicæ Principibus.

AGRICOLA de Re Metallica. *Baſil.* 1657. fol.

ALBERTI Syſtema Juriſprudentiæ Medicæ. *Halæ* 1725-1742. *Tomi VI.* 4.

- - - Obſervationes de Arnicæ uſu. *Reſpond.* DE LA MARCHE. *Halæ* 1719.

- - - de Belladonna *Reſpond.* OETTINGER. *Halæ* 1739.

- - - de Singulari Mercurii dulcis uſu in deſperatis quibuſdem morbis *Reſpond.* HAVIGHORST. *Halæ* 1745.

- - - de Valeriana *Reſp.* STANTKE. *Halæ* 1732

ALBERTINI in Commentar. Inſtituti Bononienſ. *I.* 1731. 4.

ALBERTUS MAGNUS de Mineralibus & Rebus metallicis *per* JYFF. *Argent.* 1541. 8.

ALBRECHT *Joh. Petr.* in Ephemerid. Natur. Curioſ. *Dec. III. A.* 5. & 6.

- - - *Joh. Sebaſt.* in Commerc. litterar. Noric. 1734. 1735. 1738. 1740. 4.

ALEXANDER *Benedictus apud* SCHENCK Obſervat.
\- - - - *Franciſc.* Apollo. *Venet.* 1565. fol.
\- - - - *Guilielm.* Cantharidum hiſtoria & uſus. *Edinburg.* 1769. 8.
\- - - - *William* Experimental Eſſais. *London* 1770. 8.
ALEXANDRINUS *apud* SCHENCK obſervationes.
ALEXIUS *Pedæmontanus* de Secretis *per* WECKER. *Baſil.* 1603. 8.
ALLION de Origine Miliarium. *Taurin.* 1758. 8.
ALPINUS *Proſper.* de Medicina Ægyptiorum. *Lugd. Bat.* 1745. 4.
ALSTON Eſſais & Obſervations de Medicine de la Société d'Edinbourg. *T. V. Paris* 1743. 12.
\- - - Diſſertation on Quicklime. *Edinburgh* 1754, 1757. 8. 3 *Vol.*
\- - - Lectures on Materia Medica. *London* 1770. 2 *Vol.* 4.
AMATUS LUSITANUS in DIOSCORIDEM. *Argentor.* 1554. 4.
\- - - - Curationes Medicinales. *Baſil.* 1556. fol.
AMMANN Medicina Critica. *Stadæ* 1677. 4.
AMOUREUX in Journal de Medecine. 1760
ANDOVILLE in Hiſt. de l'Académie Roïale de Chirurgie III. *Paris* 1757. 4.
Antidotarium Bononienſe. 1615. 4.
APINUS Febris epidemica annorum 1694 & 1695. *Norimb.* 1697. 8.
APOLLODORI Bibliotheca *per* COMMELINUM. 1599. 8.
d'APPLES in Act. Helvetic. *T. III. Baſil.* L758. 4.
ARCÆUS de recta curandorum vulnerum ratione. *Amſtelod.* 1658. 12.
ARDOYNUS de Venenis. *Baſil.* 1762. fol.
ARETÆI Opera *per* BOERHAAVE. *Lugd. Bat.* 1735. fol.
ARISTOTELIS Opera *per* DU VAL. *Pariſ.* 1619. fol. 2 *Vol.*

Artis Medicæ Principes. 1565. fol.
ASTRUC de Morbis Venereis. *Lutet. Pariſ.* 1740. 4. 2 *Vol.*
ASVERUS *apud* SCHARFF de Junipero.
ATHENÆUS *per* CAUSABONUM. *Lugd.* 1657. fol.
AVICENNA *per* RINIUM. *Venet.* 1582. fol.
AURELIANUS *Cælius* de Morbis acutis & chronicis *per* AMMANN. *Amſtel.* 1755. 4.
AURELIQUE in Journal de Medecine. 1762. 8.

B.

BADII Anaſtaſis Corticis Peruviani. *Genev.* 1663. 4.
BAUMLIN in Commerc. litter. Noric. 1741
BAGLIV Opera. *Lugd.* 1710. 4.
BAIER de Artemiſia. *Altdorf.* 1720
BAKER in Philoſoph. Tranſact. 1748.
BALDINGER *apud* REISIG.
BALLONIUS Epidem. & Ephemerid. *Pariſ.* 1640. 4.
BANCROFFT Naturgeſchichte von Guiana. *Leipzig* 1769. 8.
BARBETTE Opera. *Genevæ* 1688. 4.
BARBEYRAC Formulæ Medicamentor. *Lugd.* 1751. 12.
BARCHUSEN Elementa Chymiæ. *Lugd. Bat.* 1718. 4.
BARON in Memoires préſentés à l'Académie. *Tom. I. Paris* 1750. 4.
BARRY in Eſſais & Obſervations de Medecine de la Societé d'Edinbourg. *T. IV. Paris* 1742. 12.
BARTHUS in Memoires préſentés à l'Acad. *T. III. Paris* 1760. 4.
BARTHOLD Terræ ſigillatæ variæ. *Francof.* 1583. 8.
BARTHOLETTUS Encyclopædia. *Bonon.* 16:9. 4.
BARTHOLINUS *Caſpar.* Exercitationes miſcellaneæ. *Leidæ* 1675. 8.
- - - - - - - de Unicornu. *Amſtel.* 1678. 12.
- - : - - *Thom.* Acta Hafnienſia. 1673-1680. 5 *Vol.* 4.

BARTHOLINUS *Thom.* Diſpenſatorium Hafnienſe. 1658. 4.
- - - - - - - - Epiſtolæ Medicinal. *Hagæ Com.* 1740. 4 *Vol.* 8.
- - - - - - - - Medicina Danorum domeſtica. *Hafniæ* 1666. 8.
BASTER Opuſcula. *Harlem.* 1762 & 1765. 4.
BAUDERON Pharmacopée *per* VERNY. *Lyon* 1681. 4.
BAUDRY Eaux de Bourbon. *Dijon* 1736. 8.
BAUHINUS *Caſpar.* de Lapide Bezoar. *Baſil.* 1631. 8.
- - - *Joh.* Hiſtoria Plantarum *per* CHABRÆUM. Ebrodun. 1650. 3 *Vol.* fol.
BEAUMÉ Elemens de Pharmacie. *Paris* 1762. 8.
BAYER Enchirid. de medendis humani corporis malis. *Lugd.* 1565. 12.
le BEAU in Journal de Medecine. 1759.
BECCARIUS in Comment. Inſtitut. Bononienſ. *T. II. P. I.* 1745. 4.
BECHER vom Carlsbad. *Prag.* 1772. 8.
van der BECK in Act. Acad. Nat. Curioſ. *Vol. I.*
BEGUINUS Tyrocinium Chymicum. *Amſt.* 1669. 8.
BEHR Materia Medica. *Straſsburg* 1748. 4.
BEHRENS in Schleſiſch. Sammlung von Natur- und Kunſtgeſchichten. *Leipz. u. Budiſſin* 1724. 4.
- - - *apud* BRUCKMANN Epiſt. Itiner. *XXIIX.*
BEIER in Schleſiſch. Samml. von Natur- und Kunſtgeſchicht. 1723. *Leipz. und Budiſſin* 1725.
BELLOSTE Traité du Mercure. *Berne* 1742.
BENVENUTO *Diſſertat. ad* BECCARIUM qua Epidemic. Febris in Lucenſi Dominio &c. *Lucca* 1754. 8.
BERCKLEY Recherches ſur les vertus de l'Eau de Goudron. *Amſterd.* 1745. 8.
BERGMANN in Act. Medic. Berolinenſ. *Vol. VI.*
BERGER *Joh. Gothofr.* Chinchina ab iniquis judiciis vindicata. *Vitemb.* 1711.
- - *Joh. Sam.* in Commerc. litterar. *Noric.* 1735.

BERNITZ in Ephemerid. Nat. Curioſ. *A.* 2.
BERTRAND in Hiſt. de l'Académie Roïale des Scienc. 1737.
BETTUS *apud* GALLO.
BIANCHI Il vitto Pittagorico di ſoli vegetabili. *Venez.* 1752. 8.
BIESHAAR in Journal de Medecine. 1763. 8.
BINET in Journal de Medecine. 1761. 8.
BINNINGER *apud* KOENIG Regn. Vegetabil.
BLACWELL Herbarium emendatum & auctum. *Norimb.* 1740. *Poſſideo tabulas 580, explicatio ad 560 pertingit.*
BLAIR Pharmaco-Botanologia. *London* 1723-1727. *VI. Decad.* 4.
BLAU in Ephem. Nat. Curioſ. *Dec. III. A.* 7.
BLEGNY Le remede anglois publié par ordre du Roi pour le guériſon des fievres. *Paris* 1682. 12.
- - - Zodiacus Medico-Gallicus ab anno 1674 ad 1683. *Genevæ* 1680. 4.
van den BLOCK in Journal de Medecine. 1761.
BOEHM de variis Siphylidis therapiis. *Argent.* 1771.
BOEHMER *Joh. Benjam.* de Radicis Rubiæ tinctorum effectibus in corpore animali. *Lipſ.* 1751.
- - - *Philipp. Adolph.* de ſalutari uſu Extracti Aconiti *Reſp.* ANDREÆ. *Lipſ.* 1768.
BOENNEKE Biga caſuum medicorum. *Werth.* 1744. 4.
- - - - in Frænkiſch. Sammlung. *T. V. Nürnb.* 1760. 8.
- - - - in Nov. Act. Nat. Curioſ. *Norimb.* 1761. 8.
BOERHAAVE Elementa Chemiæ. *Lugd. Bat.* 1732. 4. 2 *Vol.*
- - - - de Morbis Nervorum *per* VAN EEMS. *Lugd. Bat.* 1761. 8.
- - - - de Viribus Medicamentorum. *Paris* 1723. 12.
BOESSEL in Commerc. litterar Noric. 1736.

LOCA AUCTORUM.

Bomare de Valmont Dictionnaire raiſonné univerſel d'hiſtoire naturelle. *Iverdon* 1768 & 1769. 8. 12 *Vol.*

Bonnet Anatomia Practica. *Genev.* 1672. fol.

- - - Medicina Septentrionalium *Genev.* 1684. fol.

Bontekoe van The, Coffy und Chocolate. *Haag* 1685. 12.

Bontius Hiſtoria naturalis & medica Indiæ Orientalis. *Amſtel.* 1658. fol.

Borellus Hiſtoriæ & Obſervationes. *Frf.* 1670. 8.

Borrichius in Bartholini Actis Hafnienſ.

- - - - *apud* - - - - Epiſtol. Medic.

Boswel *apud* Cranz Mat. Med.

Bouchard in Ephem. Natur. Curioſ. *A.* 3.

Boudu in Mem. de l'Académ. de Chirurgie. *T. I. Paris* 1743. 4.

Boulduc in Hiſtoire de l'Académie Roïale des Sciences. 1705, 1719, 1734.

Bourdelin in Memoires de l'Académie depuis 1666 juſqu'à 1699.

Bourdier in Memoires tirés des lettres édifiantes. *T. I. Paris* 1672. 12.

Bouvart in Hiſt. de l'Académ. Roïale des ſciences. 1744.

Boyle Opera omnia. *Genevæ* 1714. 4. 3 *Vol.*

- - *apud* Rajum.

Brassavola Examen omnium ſimplicium. *Lugd.* 1556. 8.

- - - - - Ratio victus in morbis acutis. *Venet.* 1546. fol.

Brendel Chymia. *Lugd. Bat.* 1671. 12.

Breyn in Ephem. Nat. Curioſ. *A.* 3.

- - Plantarum Exoticarum Centuria. *Gedan.* 1678. fol.

Bridaut in Richard Recueil d'Obſervations de Medecine. *T. II. Paris* 1772. 4.

Brisson Ornithologie. *Paris* 1756-1760. 4. 6 *Vol.*
- - - Regne Animal. *Paris* 1756. 4.
Brogiani de Veneno Animantium. *Florent.* 1752. 4.
Brossard in Journal des Sçavans. 1751. 4.
Brouzet in Mem. préſentés à l'Académie des Sciences *T. II. Paris* 1755. 4.
Brown Hiſtory of Jamaica. *London* 1756. fol.
Bruch *Carl Ludwig* de Anagallide. *Argent.* 1758.
- - *Frid. Daniel* Obſervationes quædam practicæ de Radicis fruticis Juniperi decocto. *Arg.* 1736.
Bruckmann Epiſtolæ Itinerariæ. *Wolfenbbüttel & Brunſvig.* 1742-1756. 4. 3 *Centuriæ.*
Bruckner in Select. Medic. Francofurt. I. *Francoſ. ad Viadr.* 1739. 8.
Brunfels Novum Herbarium. *Argent.* 1539. fol. 3 Vol.
à Brunn in Act. Academ. Natur. Carioſ. *Vol. I.*
Brunner in Ephemerid. Nat. Curioſ. *Dec. II. A.* 6.
Brunsvicensis *Hieron.* de Arte deſtillandi. *Argent.* 1512. fol.
Bruyerinus de Re cibaria. *Norimb.* 1659. 8.
Buchner *apud* Schulz Mater. Medic.
- - - in Act. Acad. Nat. Curioſ. *Vol. V.*
- - - Miſcellanea Phyſico - Medico-Mathematica. *Erford.* 1727, 1728, 1729.
- - - de Curcuma *Reſp.* Loeber. *Halæ* 1748.
- - - de remediis Mercurialibus ſpinæ ventoſæ medicandæ interdum idoneis *Reſp.* Niemann. *Halæ* 1754.
- - - de genuinis Opii effectibus *Reſp.* Schwarz. *Halæ* 1748.
- - - de genuinis viribus Tabaci *Reſp.* Frauenknecht. *Halæ* 1746.
Budæus in Ephem. Nat. Curioſ. *Dec. III. A.* 7. & 8.
du Buisson *apud* Degner.

de BUFFON Hiſtoire naturelle générale & particuliere. *Paris* 1749 - 1771. 4. 17. *Vol.*
BURCKARD de Radice Senecka. *Argent.* 1750.
BURCKEL de Gratiola. *Argent.* 1738.
BURGGRAF in Act. Acad. Nat. Curioſ. *Vol. V.*
BURGHARD Deſtillirkunſt. *Breſslau* 1747. 8.
BURGMANN in Commerc. litterar. Noric. 1733.
BURMANN *ad* PLUMIER.
BUXBAUM Plantarum minus cognitarum. *Centuriæ V. Petropol.* 1728 - 1740. 4.

C.

CADET Analyſe des Eaux minerales de Calſabigy. 8.
- - Hiſt. de l'Académie Roïale des ſciences. 1766.
CÆSALPINUS de Plantis. *Florent.* 1583. 4.
CAMERARIUS *Joachim* Hortus Medicus & Philoſophicus. *Francof.* 1588.
- - - - *Joh. Rudolph.* Sylloge Memorabilium Medicinæ. *Auguſt. Trebocc.* 1624. 12.
CAPPEL *apud* SPRINGSFELD Iter Medicum.
CARL in Commerc. litterar. Noric. 1736.
CARTHEUSER Fundamenta Materiæ Medicæ. *Francf.* 1749 & 1750. 2. *Vol.* 8.
- - - - de Eximia Myrrhæ genuinæ virtute. *Reſp.* FALLEBORN. *Francof.* 1746.
CASTRO *A.* Muliebrium morborum medicina. 1617. 4.
CATO de Re Ruſtica *in* Scriptoribus Rei Ruſticæ *ed.* GESNER. *Lipſ.* 1732. 4. 2. *Vol.*
le CAT in Recueil Périodique. 1755.
CELSUS de Re Medica *per* KRAUSE. *Lipſ.* 1766. 8.
CHABRON in Recueil Périodique. 1755.
CHAMBERS de Ribes Arabum & Ligno Rhodio. *Lugd. Bat.* 1724.
CHARAS Opera. *Genev.* 1683. 4.

CHEMIN in Journal de Medecine. 1768.
du CHESNE Hiſtoire des Fraiſiers. *Paris* 1766. 12.
CHEVALIER in Hiſt. de l'Acad. Roïale des ſciences. 1709.
CHOMEL Dictionnaire Oeconomique. *Commercy* 1741. 2. *Vol.* fol.
CICERO Opera Epiſtolica. *Berol.* 1747. 8.
- - - Opera Philoſophica. *Berol.* 1745. 8. 2. *Vol.*
CLEPHANE Obſervations by a Society of Phyſicians. *T. I. London* 1763. 8.
CLAUDER Ephem. Natur. Curioſ. *D. II. a.* 6. & 7.
le CLERC Hiſtoire de Medecine. *à la Haye* 1729. 4.
CLOSSÆUS *apud* HORST.
CLUSIUS Curæ poſteriores. *Antwerp.* 1611. fol.
- - - Exotica. *Antw.* 1605. fol.
- - - Hiſtoria Plantarum rariorum. *Antwerp.* 1601. fol.
- - - Rariorum aliquot Stirpium per Hiſpaniam obſervatorum Hiſtoria. *Antw.* 1567. 8.
Codex Medicamentarius. *Pariſ.* 1758 4.
COEURDOUX in Mem. tirés des lettres édificantes. *T. I. Paris* 1767. 12.
COHAUSEN in Act. Acad. Nat. Curioſ. *Vol. VII.*
- - - in Commerc. litterar. Noric. 1742.
- - - in Act. Acad. Nat. Curioſ. *Vol. VI.*
COLBATSCH Collection of Traits chirurgical and medical. *London* 1719. 8.
- - - - Diſſertation concerning Misletoe. *London* 1719. 8.
COLLIGNON in Journal de Medecine. 1761.
COLLIN Noſocomii *Annus Medicus tertius. Vindob.* 1764. 8.
- - - Obſervationes circa morbos acutos & chronicos. *Viennæ* 1772. 8.

COLUMELLA *cum* Scriptoribus Rei Ruſticæ *ed.* GESNER. *Lipſ.* 1735. 2. *Vol.*
COLUMNA *apud* RAJUM.
- - - - φυτοβάσανος *per* PLANCUM. *Mediol.* 1744. 4.
de la CONDAMINE in Hiſt. de l'Acad. Roïale des ſciences. 1737, 1738.
CORDUS *Valerius* Annotationes in Dioſcoridem & Hiſtoria ſtirpium *cur.* GESNER. 1561. fol.
- - - Diſpenſatorium. *Norimb.* 1592. fol.
COSNIER An Rachitidi Rubia tinctorum *Reſp.* ROBERT. *Paris* 1758.
- - - in Recueil Periodique. 1755.
COSTÆUS *in* MESUEN.
COSTE in Journal de Medecine. 1764 & 1769.
de COTES in Journal de Medecine. 1762.
COURTIVRON & BOUCHU Art des Forges & Fournaux *dans la* Deſcription des Arts & Metiers.
CRAANEN Lumen rationale Medicum. *Mediob.* 1686. 8.
CRAMER Elementa Docimaſiæ. *Lugd. Bat.* 1744. 8. 2. *Vol.*
CRANZ de duabus Draconis Arboribus. 1768. 4.
- - Materia Medica. *Vienn.* 1765. 8. 3. *Vol.*
CRATCHOWILL de Radice Colchici Vulgaris. *Francof.* 1764.
CRATO Conſilia & Epiſtolæ Medicinal. *Francof.* 1654 8. 7. *Vol.*
CRELLIUS de Cortice Simaroubæ *Reſp.* LEINCKER. *Helmſt.* 1746.
CRESCENTIENSIS de omnibus agriculturæ partibus. *Baſil.* 1548. fol.
CROLLII Baſilica Chymica. *Genev.* 1631. 8.
CRUGER in Ephem. Nat. Curioſ. *Dec. II. a.* 7. *Dec. III. a.* 2. 3. 7.
CULLEN Lectures on Materia Medica. *Lond.* 1772. 4.
CUMENIUS in Ephem. Nat. Curioſ. *a.* 3.

D.

DARLUC in Journal de Medecine. 1759.
DECKER Exercitat. Practicæ. *Lugd. Bat. & Amſtel.* 1673. 8.
DECKERS in Recueil Périodique. 1755.
DEGNER de Dyſenteria bilioſa. *Traject. ad Rhen.* 1755. 8.
DELIUS Amœnitates Medicæ. *Lipſ.* 1747. 8.
- - - - in Frænkiſche Sammlungen. *T. II.* 1757.
- - - - de Peucedano *Reſp.* WAGNER. *Erlang.* 1753
- - - - de Taraxaro *Reſp.* SCHROEDER. *Erl.* 1744.
DESMARS in Recueil Périodique. 1757.
DESMILLEVILLE in Journal de Medecine. 1761.
DETHARDING de Aquæ calcis vivæ uſu interno *Reſp.* KEMNA. *Roſtoch.* 1746.
- - - - - in Ephem. Nat. Curioſ. *Dec. III. a.* 7. &8.
DICKSON in Obſervations by a Society of Phyſicians. *T. II. London* 1762. 8.
DIEMERBROECK Opera. *Genevæ* 1688. 4.
DIETRICH Obſervat. de Uſu Corticis Peruviani in cancro mammarum. *Ratisb.* 1746. 4.
DILLENIUS *Joh. Jac.* in Ephem. Nat. Curioſ. *Cent. III. & IV.* & Act. Acad. Nat. Curioſ. *Vol. I.*
- - - - - *Juſt. Frid.* in Ephem. Nat. Curioſ. *Dec. III. a.* 9. & 10.
DIOCLES *apud* MACRUM.
DIOSCORIDIS Opera *per* SARACENUM. 1598. fol.
DIPPEL *Chriſtian. Democrit.* Krankheit und Arzney des menſchl. Lebens. *Frf. u. Leipz.* 1736. 8.
Diſpenſatorium Brandeburgicum. *Berol.* 1731. fol.
Diſpenſatorium Noricum. 1666. fol.
DOBOLENSKY in Ephem. Nat. Curioſ. *a.* 2.
DODONÆI Stirpium Hiſtoriæ Pemptades. *Antwerp.* 1616. fol.
DOEDERLIN in Commerc. litterar. Noric. 1744.

DOERING Uſus Opii. *Jenæ* 1620. 8.
van DOEVEREN de Vermibus Inteſtinalibus. *Lugd. Bat.* 1753. 4.
DOLÆI Opera. *Francof.* 1703. fol.
DONDUS Promptuarium Medicinæ. *Venet.* 1576. fol.
DORNCRELLIUS Empirica. *Francof.* 1601. 8.
DOUGLASS An Account of mortification and of the effect of the barck. *London* 1732. 8.
DUPUY *de la Porcherie* in Journal de Medecine. 1765.
DÜRR in Ephem. Nat. Curioſ. *Dec. II. a.* 7.

E.

EHRHARD in Commerc. litterar. Noric. 1736.
EHRHART de Cicuta. *Argent.* 1763.
ELLER in Hiſtoire de l'Academie R. des ſciences de Berlin. 1753.
ELLIS Eſſais towards a natural hiſtory of the Corallines. *London* 1755. 4.
ELSHOLZ in Ephem. Nat. Curioſ. *a.* 6. & 7.
ELSNER in Ephem. Nat. Curioſ. *a.* 1.
ENCKELMANN de Sale Alcali de Segnette. *Arg.* 1755.
ERASISTRATUS *apud* PLUTARCHUM.
ERASTUS de Medicina nova Paracelſi. *Baſil.* 1572. 4. 2. *Vol.*
ENGELBERG *apud* STOERCK.
ERNDTEL Warſavia phyſica illuſtr. *Dreſd.* 1730. 4.
ERNIUS in Ephem. Nat. Curioſ. *Dec. II. a.* 4.
ETTMÜLLER *Michael* Opera *per* WESTPHAL. *Franc.* 1697. fol. 3 *Vol.*
- - - - *Michael Ern.* in Ephem. Natur. Curioſ. *Cent. III.* & *IV.*
EVERARD Elaterium magnis mortalium uſibus &c. *Altdorf.* 1722.
EVERARDES de Herba Panacea. *Antwerp.* 1687. 12.
EUGALENUS de Scorbuto. *Amſtel.* 1720. 8.

F.

FABER *Joh. Matth.* Strychnomania. *Auguſt. Vindel.* 1677. 4.
- - *M. Joh.* apud SCHENCK.
FABRICIUS de Ichtyocolla *Reſp.* STOLZE. *Helmſt.* 1756.
FABUS in Journal de Medecine. 1762.
FAGOT in Philoſ. Tranſact. 1751.
de la FAILLE *apud* GUETTARD Memoires.
FALLOPIUS Opera. *Francoſ.* 1584. fol.
FARR in Obſervations by a Society of Phyſicians in London *IV.* 1771.
FASCH de Caſtoreo *Reſp.* KRAUSOLDT. *Jenæ* 1677.
FEHR in Ephem. Natur. Curioſ. *a.* 9. & 10. & *Dec. II. a.* 4.
FERBER Briefe per VON BORN. *Prag* 1773. 8.
FERGUSON *apud* HALLER Elem. Phyſiol.
FERNELIUS Opera Medicinalia. *Pariſ.* 1638. 2. *Vol.*
FERRARII Heſperides. *Romæ* 1646. fol.
FINANT NEVEU in Journal de Medecine. 1764.
FIORAVENTUS Chirurgia. *Venet.* 1679. 12.
FISCHER *apud* BUCHNER Miſcell. Phyſ. Medic. Mathem. 1730.
FLOYER φυτοβάσανος. *London* 1687. 8.
FLUDD *Robert* apud LANGELOTT.
FORD in Philoſoph. Tranſact. 1755.
FORESTUS Obſervat. & Curationes. *Rothomag.* 1653. fol. 2. *Vol.*
FORDYCELL in Obſervationes by a Society of Phyſicians in London. *T. I.*
FORMIUS *apud* RIVERIUM.
FOTHERGILL in Obſervations by a Society of Phiſicians in London. *T. I. II. & III.*
FOUGEROUX de BONDAROY in Hiſt. de l'Académie Roïale des ſciences. 1766.
du FOUR du Caffée, du Thée & du Chocolat. *Lyon* 1668. 8.

FRACASTORIUS Opera. *Genev.* 1671. 8.
FRANCUS *Joh.* Vera Antiquorum herba Acetoſella. *Auguſt. Vindel.* 1717. 12.
- - - - - - Deſcriptio Momordicæ. Ulmæ 1720. 8.
- - - *Georg.* de Malo Citreo *Reſp.* NEBEL. *Heid.* 1686.
- - - - - - apud BRUNNER in Eph. Nat. Curioſ. *Dec. II. a.* 6.
FRASER in Obſervations of Phyſicians in London. *T. II.* 1762,
FRENCH in Obſervat. by a Society of Phiſicians in London. *T. I.*
FULLER Pharmacopœa extemporanea. *Lond.* 1714. 12.
FURSTENAU de Antimonio crudo *Reſp.* HEISENIUS. *Rintel.* 1748.

G.

GABER in Miſcellan. Taurin. *T. III.* 1766.
GALE in Philoſoph. Tranſact. 1765.
GALLO del' uſo di Latte. *Parigi* 1753. 8.
GALEATI in Comment. Inſt. Bononienſ. *Tom. III. Bonon.* 1755.
GALENI Opera. *Venetiis* 1625. fol. 8. *Vol.*
de la GARAYE Chymie Hydraulique. *Paris* 1746. 8.
GARCIN in SAVARY Dictionnaire de Commerce.
GARIDEL Hiſtoire des Plantes. *Aix* 1715. fol.
GARCIAS ab HORTO Aromatum hiſtoria *per* CLUSIUM. *Antwerp.* 1597. 8.
GARMANN in Ephem. Natur. Curioſ. *a.* 1.
GASER *apud* WELSCH.
GASSENDUS *apud* GARIDEL.
GATAKER on the internal Uſe of Solanum. *London* 1633. 8.
GATENARIA *apud* SEVERINUM.
GAUB Adverſaria varii Argumenti. *Lugd. B.* 1771. 8.
GEBAUER *apud* SCHULZ Mater. Medic.

GEISLER Animadverſiones de Uſu Vomitoriorum. *Lipſ.* 1746.

GEOFFROI *Claud. Joſeph.* Hiſt. de l'Academ. Roïale des ſciences. 1740.

- - - *Steph. Franciſc.* Mem. de l'Academ. Roïale des ſciences. 1715.

- - - - - - - - - - de Materia Medica. *Paris* 1741. 8. 3 *Vol.* Suite de la Matiere Medicale *par* M*** 1750. 12. 3 *Vol.* Suite de la Matiere Medicale *par* Mſſrs. ARNAULT DE NOBLEVILLE & SALERNE Regne Animal. *Paris* 1756. & 1757. 12. 6 *Vol.* Les Figures des plantes & animaux par Mr. de GARSAULT. 4. 5. *Vol.*

GERBER in Ephem. Nat. Curioſ. *Dec. II. a.* 9.

GESNER *A. J.* Beſchreibung des Wildbads. *Stuttg.* 1745. 8.

- - - *Conrad* apud J. B. Hiſtoria Plantarum.

- - - - - - Epiſtolæ Medicinales. *Tiguri* 577.4.

- - - - - - Hiſtoria Animalium. *Francoſ.* 1620. fol. 4 *Vol.*

- - - - - - de omni Rerum foſſilium genere. *Tigur.* 1565. 8.

- - - *Joh. Albert* de ZINZIBERE. *Altdorf* 1723.

- - - *Joh. Auguſt. Phil.* in Nov. Act. Natur. Cur. *T. IV.*

- - - - - - - - in Frænkiſch. Sammlung. *T. VII. Nürnb.* 1765.

- - - - - - - - Sammlung von Beytrægen aus der Arzneygelahrtheit u. Naturkund. *Nördl.* 1771. 8.

GIBSON in Medical Obſervations by a Society of Phyſicians in London. *T. IV.* 1771. 8.

GIRARDI de Uva Urſi. *Patav.* 1764. 8.

GLAUBER Opera. *Frankf.* 1658. 6. 2. *Vol.*

GLAUBRECHT Analecta de Odontalgia. *Argentor.* 1766.

GLEDITSCH in Mem. de l'Acad. Roïale des ſciences de Berlin. 1748.
GLISSONIUS de Rachitide. *Lugd. Bat.* 1671. 12.
GMELIN *Joh. Conrad* in Commerc. litterar. Noric. 1733.
- - - *Joh. Georg.* Flora Sibirica. *T. I. Petropol.* 1749. 4.
- - - - - Reiſe durch Siberien. 1751 & 1752. 8. 4. *Vol.*
- - - - - Rhabarbarum Officinar. *Reſp.* BENGEL. *Tubing.* 1752.
- - - *Phil. Frider.* ſpecifica Methodus recentior Cancrum ſanandi *Reſp.* GÆRTNER. *Tub.* 1757.
GOECKEL *Eberhard* Beſchreibung des Anno 1694-1696. durch das Silberglætt verſüſsten Weins. *Ulm* 1697. 8.
GOERITZ in BUCHNER Miſcell. Phyſico-Medico-Mathemat. 1728.
GOETZ *Joh. Chriſtian.* de Glycyrrhiza. *Altdorf. ſine anno.*
- - *Joh. Chriſtoph.* in Act. Nat. Curioſ. *Vol. II.*
GOHL Acta Medicorum Berolinenſ. 1715-1731. 8. 21. *Vol.*
GORIS Medicina contempta. *Lugd.* Bat. 1700. 4.
GOULARD Oeuvres de Chirurgie. *Pezenas* 1766. 12. 2. *Vol.*
GRAINGER in Eſſais read before a Society in Edinburgh. *T. II.* 1756. 8.
GRANGER in Hiſt. de l'Acad. Roïale des Scienc. 1735.
GRASHUYS in Act. Acad. Nat. Curioſ. *Vol. VIII.*
GRASSIUS in Ephem. Natur. Curioſ. *a.* 3, 4 & 5.
GREDING in Adverſariis Medico-Pract. *Lipſ.* 1771. 8.
GRONOVIUS Flora Virginica. *Lugd.* Bat. 1762. 4.
- - - - in Commerc. litterar. Noric. 1743.
GRUBEL in Ephem. Nat. Curioſ. *Dec. III. a.* 4.
GRUNFIELD Safe internal uſe of Cantharides. *Lond.* 1706. 8.

GRUNWALD in Ephem. Nat. Cur. *Dec. III. a.* 9 & 10.
GUERIN *apud* EHRHART.
GUETTARD in Hiſt. de l'Acad. Roïale des Scienc. 1754.
- - - - Memoires ſur différentes parties des Sciences & des Arts. *Paris* 1768-1770. 4. 3. *Vol.*
GUIDO *apud* FORESTUM.
a GULDENKLÉE Epiſtolæ & Conſilia. *Lipſ.* 1655. 4.
- - - - Reſponſa Medicinalia. *Lipſ.* 1688. 4.
GULLMANN in Act. Phyſic. Medic. *Vol VI.*
GUYOT in Prix de l'Académie Roiale de Chirurgie. *T. II.* 157.

H.

HAARTMANN in Abhandlungen der ſchwediſchen Academie. 1762. 8.
de HAEN Ratio medendi. *Vind.* 1757-74. *XV. Vol.*
HÆNEL de Camphora. *Lugd. Bat.* 1739.
HAGENDORN in Ephemerid. Nat. Curioſ. *Dec. II. a.* 1.
- - - - de Catechu. *Jenæ* 1673. 8.
HAGG de Uſu Mercurii in Hydrophobia. *Argent.* 1761.
HALE le Gentilhomme Cultivateur par Dupuis Demporte. *Paris & Bourd.* 1761-1764. *VIII. Vol.*
HALES Statique des Vegétaux. *Paris* 1735. 4.
de HALLER Beſchreib. der Salzwercke. Bern 1765. 8.
- - - - Elementa Phyſiologiæ. *Lauſann.* & *Bern* 1757-66. 4. 8 *Vol.*
- - - - Hiſtoria Stirpium Helvetiæ indigenarum. *Bernæ* 1768. fol. 3 *Vol.*
- - - - in Commercio litterar. Noric. 1736,
du HAMEL in Traité des Arbres fruitiers. *Paris* 1768. 4. 2. *Vol.*
- - - - Art de rafiner le Sucre 1764. *dans la Deſcription des Arts & Metiers.*
- - - - in Hiſtoire de l'Académie Roïale des Sciences. 1739, 1748 & 1767.

LOCA AUCTORUM.

HAMILTON in Eſſais read before a Society in Edinburgh *II.* 1756.

HANNÆUS in Ephem. Nat. Curioſ. *Dec. II. a.* 4 & 5.

HANNEMANN in Ephem. Nat. Curioſ. *Dec. II. a.* 1.

HANNES de puero epileptico foliis Aurantiorum ſanato. *Veſal.* & *Lipſ.* 1766. 8.

HARDER Theſaurus Obſervationum. *Baſil.* 1736. 4.

HARTMANN *Joh.* Opera. *Francof.* 1682. fol.

\- - - - - *Peter Inman.* Obſervationes ad Cicutæ, Mercurii ſublimati & Phoſphori hiſtoriam *Reſp.* HUDEMANN. *Helmſt.* 1763.

HASSELQUIST Reiſe nach Palæſtina *per* LINNÆUM. *Roſtoch.* 1762. 8.

\- - - - - in Abhandl. der ſchwediſch. Academie. 1751. 8.

HAUSMANN de Acidulis Sulzbacenſibus *Arg.* 1764.

ab HEERS Obſervationes Medicæ. *Lugd. Bat.* 1685. 12.

HEIMREICH in Act. Nat. Curioſ. *Vol. II.*

HEINZELMANN in LINNÆI Amœnit. Academ. *T. VII.*

HEISENIUS in Act. Nat. Curioſ. *Vol. IX.*

HEISTER de Aurantiis *Reſp.* WILBERDING. *Helmſt.* 1741.

\- - - de Pipere *Reſp.* PFEFFER. *Helmſt.* 1740.

van HELMONT Opera *per* VALENTINUM. *Hafniæ* 1707. 4.

HELVETIUS Traité des Maladies. *Paris* 1724. 8. 2. *Vol.*

HELWICH *Chriſtian.* in Ephemer. Nat. Curioſ. *Dec. III. a.* 5. & 6.

HELWIG *Chriſtoph.* Caſus & Obſervationes. *Lipſ.* 1711. 8.

de - - in Ephem. Nat. Curioſ. *Cent. V. IX.* & *X.*

HENCKEL in Act. Natur. Curioſ. *Vol. II.*

\- - - von der Bergſucht und Huttenkatz. *Freib.* 1728. 8.

HENCKEL Pyritologia. *Leipz.* 1725. 8.
HENNING *apud* BUCHNER in Miſcell. Phyſic. Medic. Mathemat. 1729.
HERACLIDES *apud* CÆLIUM AURELIANUM.
HERCULES SAXONIÆ Prælectiones practicæ. *Franc.* 1610. fol.
HERISSANT in Philoſoph. Tranſact. 1751 & 52.
HERMANN *Benedict.* in Ephemerid. Natur. Curioſ. *Dec. II. a.* 4.
- - - - *Gottl. Ephraim* in Primitiis Phyſico-Medicis ab iis, qui in Polonia Medicinam faciunt, collectis. *Vol. III. Zullichau* 1753. 8.
- - - - *Paul.* in Cynoſura Materiæ Medicæ, continuata *per* BOECLER. *Arg.* 1726-31. 4. 3 *Vol.*
- - - - - Paradiſus Batavus. *Lugd. Bat.* 1705. 4.
HERNANDEZ in Nova Plantarum, & Mineralium Mexicanorum Hiſtoria *per* RECCHUM. *Romæ* 1601. fol.
HERTODT Crocologia. *Jenæ* 1671. 8.
HESSE in Commerc. literar. Noric. 1737 & 39.
HEURNIUS in Aphoriſmos HIPPOCRATIS. *Amſtelod.* 1688. 12.
- - - - Praxis Medicinæ. *Lugd.* 1658. fol.
de HEYDE Centuria Obſervationum Medicarum. *Amſtel.* 1686. 8.
HILDANUS Opera. *Francoſ.* 1646. fol.
HILLEFELD Experimenta circa Venena. *Gœtt.* 1760.
HIPPOCRATES Opera *per* FOESIUM. *Francoſ.* 1659. fol.
HIRSCHEL in Berliniſch. Sammlungen. *T. III.* 1771.
Hiſtoria Morborum Vratislavienſium. *Lauſann.* & *Genevæ* 1746. 4.
HODGES Λοιμολογία. *London* 1672. 8.
HOECHSTETTER Obſervationes Medicæ. *Francoſ.* 1674. 8.
HOEFER Hercules Medicus. *Viennæ* 1657. 4.

HOFER in Act. Helvet. *T. II.* Baſil. 1755.
HOFFBERG in ſchwediſch. Akademie. 1762 & 1765
HOFFMANN *Caſpar* Opuſcula Medica. *Frf.* 1767. 4.
- - - - *Frid.* Clavis pharmaceutica SCHROEDER. *Halæ* 1675. 4.
- - - - - - Theſaur. pharmaceut. *Halæ* 1675. 4.
- - - - - - de Chinæ Chinæ modo operandi *Reſp.* SCHONDORFF. *Halæ* 1704.
- - - - - - Medicina Rationalis ſyſtematica. *Frf.* 1737-1740. 9 *Vol.*
- - - - - - de Balſamo Peruviano *Reſp.* LEHMANN. *Halæ* 1703.
- - - - - - de Millefolio *Reſp.* PEZSCHIUS. *Halæ* 1719.
- - - - - - de Infuſi Veronicæ efficacia *Reſp.* SATTLER. *Halæ* 1694.
- - - - - - *Notæ ad* POTERIUM.
- - - - - - Obſervationes Phyſico - Chymicæ. *Halæ* 1722. 4.
- - - - - - Opuſcula Medica varii argumenti. *Halæ* 1739. 4.
- - - - - - Opuſcula Medico - practica. *Halæ* 1736. 4.
- - - - - - Opuſcula Phyſico - Medica. *Ulmæ* 1736. 8.
- - - - *Maurit.* in Ephem. Nat.Urioſ. *Cent. V, VI* & *X.*
- - - - - - - - Syntagma pathologico - therapeuticum. *Altdorf* 1719. 4.
- - - - - - - - *apud* GOEZ de Glycyrrhiza.
HOMBERG in Hiſt. de l'Académie Roïale des Sciences. 1712.
HONESTUS *ad* MESUE.
HOPE in Philoſophical Tranſact. 1765.
HOPPE in Mantiſſa Exoticorum *apud* VALENTINII Hiſtor. ſimpl.

HORNUNG Ciſta Medica. *Norimb.* 1626. 4.
HORST *Georg* Opera. *Norimb.* 1660. fol.
HOYER in Ephemerid. Nat. Cur. *Dec. III. a.* 7 & 8. *Cent. I. & II. Cent. VI.*
HUCK in Obſervations by a Society of Phyſicians in London. *T. III.* 1763
HUEBER de ænea culinaria ſupellectile. *Arg.* 1766.
HUNAULD in Hiſt. de l'Académie Roïale des Sciences. 1737.
HUNERWOLFF in Ephemerid. Nat. Curioſ. *Dec. II. a.* 5. & *Dec. III. a.* 2.
HUNTER in Obſervations by a Society of Phyſicians in London. *T. I.*
HUXHAM Opera *per* REICHEL. *Lipſ.* 1764. 8.

I.

JACOBI in Nov. Act. Nat. Curioſ. *Vol. I. & II.*
- - - in Act. Acad. Moguntin. *T. I. Erf. & Goth.* 1757. 8.
JACQUIN Selectarum ſtirpium American. Hiſtoria. *Vindob.* 1763. fol.
de JÆGER *Herbert* in Ephem. Natur. Curioſ. *Dec. II. a.* 3.
- - - - - - - *apud* VALENTINI Ooſt-Indiſch. Schreiben.
- - - de Cantharidibus *Reſp.* KAISER. *Tub.* 1769.
JÆGERSCHMID der in denen durch Silberglætt beſtrichenen Weinen verborgene Mercurius. *Ulm* 1699. 8.
IMLIN de Soda. *Argent.* 1760.
IMPERATI dell' Hiſtoria Naturale. *Napoli* 1599. 4.
JOEL Opera. *Amſtel.* 1663. 4.
JOERDENS in Commerc. litterar. Noric. 1740.
JOUBERT Pharmacopœa. *Lugd.* 1579. 8.
Journal Oeconomique *cœpit Pariſiis* 1751. *ſingulis menſibus Volumen in* 8. *prodit.*

JUCH de Radice Chinæ *Reſp.* ERMEL. *Erford.* 1753.
JUNCKER Conſpectus Therapiæ generalis. *Halæ* 1736.
JUNGKEN Corpus Pharmaceutico-Medicum. *Francof.* 1697. 4.
de JUSSIEU in Hiſt. de l'Académie Roïale des Scienc. 1717, 1729 & 1740.
- - - - An inveteratis Alvi fluxibus Simaruba? *Pariſ.* 1730. *recuſa à* CAPET HUGO & FUMÉE. 1758.
JUSTI Grundriſs des geſammten Mineral - Reichs. *Gœttingen* 1757. 8.

K.

KAAS Obſervationes de Borace. *Traj. ad Rhen.* 1769.
KÆMPFFER Amœnitates Exoticæ. *Lemgov.* 1712. 4.
KÆMPFF in Act. Societat. Haſſiac. *T. I. Giſſæ* 1771. 4.
KALDE Diſpenſatorium Hamburgenſ. 1716. fol.
KALM Reiſe nach Nord-America. *Gœtting.* 1754-1764. 8. 3 *Vol.*
KENTMANN Nomenclatura Foſſilium *in* GESNER de omni rerum foſſilium genere.
KERKRING Opera Anatomica. *Lugd. Bat.* 1729. 4.
KERNER *apud* HASSELQUIST.
KESSELMEIER quorundam Vegetabilium principium nutriens. *Argent.* 1759.
KETELAER de Aphtis. *Genev.* 1727. 4.
KHON in Ephemerid. Nat. Curioſ. *Dec.* III. *a.* 5. & 6.
KHUNRATH in Medulla deſtillatoria. *Hamb.* 1405. 4.
KINNEIR in Philoſoph. Tranſact.
KLAUNIG in Ephem. Nat. Curioſ. *Cent. V.* & *VI.* & in Act. Acad. Nat. Curioſ. *Vol.* II.
KLEIN Deſcriptio tubulorum marinorum. *Gedan.* 1731. 4.
- - - Hiſtoria Piſcium. *Gedan.* 1740-1749. 4. 5 *Vol.*
- - - Tentamen Herpetologiæ. *Gœtting.* 1754. 4.

KLEINKNECHT de Scordio. *Ulmæ* 1720. 8.
KOEHLER in Commerc. litterar. Noric. 1740.
KOENIG *Emmanuel* in Ephemer. Nat. Curioſ. *Dec. II. a.* 10.
- - - - - - - Regnum Vegetabile. *Baſil.* 1708. 4.
- - - *Samuel Frid.* de Lamio Plinii. *Arg.* 1742.
KOELICHEN in Act. Hafnienſ. *Vol.* II.
KRAMER *J. Geo. Heinr.* in Commerc. litterar. Noric. 1733, 1738, 1739.
- - - *Theodor. Valent.* in Act. medic. Berolinenſ. *Dec. II. Vol. VIII.*
KRAPFF de nonnullorum Ranunculorum venenata indole. *Viennæ* 1766. 8.
KRIELE in Mem. de l'Acad. Roïale des Sciences de Berlin. 1763.
KUNCKEL Laboratorium Chymicum. *Hamb.* 1738. 8.
KÜRSCHNER de Fonte medicato Caſtanacenſi. *Argent.* 1760.

L.

LAMBERGEN Ephemerides perſanati carcinomatis *in* Gœttinger-Anzeigen von gelehrt. Sachen. 1755.
LANDEUTTE in Journal de Medecine. 1761.
LANG Epiſtolæ medicæ. *Hanov.* 1605. 8.
LANGE Dubia Cicutæ vexata *Reſpond.* MÜLLER. *Helmſt.* 1764.
- - - de Remediis domeſticis Brunſvicenſibus. *Brunſv.* 1765. 8.
LANGELOTT in Ephem. Nat. Curioſ. *a.* 5. & 6.
LANZONUS in Ephem. Nat. Curioſ. *Dec. II. a.* 10. *Dec. III. a.* 2. & 7. Act. Nat. Curioſ. *Vol. I.*
- - - - Opera. *Lauſann.* 1738. 4. 3 *Vol.*
LARROTURE in Journal de Medecine. 1764.
LAUTH *apud* ERHART.
LEBENWALD in Ephem. Nat. Curioſ. *Dec. II. a.* 8.
LEDEL in Ephem. Nat. Curioſ. *Dec. I. a.* 9. *Dec. II. a.* 2. *Dec. III. a.* 1.

LEIBNITZ in Ephem. Nat. Curioſ. *Dec. III. a.* 3.
LEMERY *Louis* in Hiſt. de l'Acad. Roïale des Scienc. 1720 & 1739.
- - - - - - in Traité des Alimens *per* BRUHIER. *Paris* 1755. 8.
- - - *Nicolas* in Cours de Chymie *per* BARON. *Paris* 1756. 4.
- - - - - - in Pharmacopée Univerſelle. *Bruxell.* 1689. 4.
- - - - - - in Traité de l'Antimoine. *Paris* 1707. 8.
LENTILIUS in Ephemerid. Nat. Curioſ. *Dec. II. a.* 3. 9 & 10. *Dec. III. a.* 1, 3, 4, 5 & 6.
- - - - Eteodromus Medico-Practic. *Stuttg.* 1711. 4.
- - - - Miſcellanea Practica. *Ulm* 1698. 4.
LETSOME in Natural Hiſtory of the Tea tree. *London* 1772. 4.
LEUCHSENRING de Fonte medicato Niederbronnenſi. *Argent.* 1753.
LEWIS in Experimental Hiſtory of the Materia Med. *London* 1761. 4.
LIE in Drontheimer Geſellſchaft Schriften. *Tom. III.*
LINDERN *apud* ROUSSY.
LINNÆI Amœnitates Academicæ. *Holm.* 1749-1769. 8. 7 *Vol.*
- - - Flora Suecica. *Holm.* 1755. 8.
- - - Genera Plantarum. *Holm.* 1764. 8.
- - - Mantiſſa plantarum altera. *Holm.* 1771. 8.
- - - Materia Medica *per* SCHREBER. *Lipſ.* & *Erl.* 1772. 8.
- - - Species Plantarum. *Holm.* 1762. 8. 2 *Vol.*
- - - Syſtema Naturæ. *Holm.* 1766-68. 8. 3 *Vol.*
LISCHWITZ de ordinandis rectius Virgis aureis *Reſp.* TETTELBACH. *Lipſ.* 1731.
LISTER Exercitat. Medicinales. *Frf.* & *Lipſ.* 1696. 8.
- - - de Morbis chronicis. *Genev.* 1727. 4.

LOBB de Diſſolventibus calculum. *Baſil.* 1742. 8.
LOBEL Balſami, Opobalſami exploratio. *Londin.* 1698. 4.
- - - & PENÆ Adverſaria ſtirpium. *Antw.* 1576. fol.
LOBSTEIN *apud* SPIELMANN de Vegetabilibus venenatis Alſatiæ.
LOCHER Obſervat. Practic. *Vienn.* 1762. 8.
LOCHNER in Ephemer. Nat. Curioſ. *Cent. V & VI.*
- - - de Pareira brava. *Norimb.* 1719. 4.
LOEFLING Reiſe *per* LINNÆUM. *Berlin u. Stralſund* 1766. 8.
LOESECKE in Abhandlung der auſserleſenſten Arzneymittel. *Berlin* 1773. 8.
LOEW in Ephemerid. Nat. Curioſ. *Dec. III. a.* 5 & 6.
LONICER Kræuterbuch *per* ERHARD. *Ulm* 1737. fol.
LORRY de Melancholia. *Pariſ.* 1765. 8. 2 *Vol.*
LOSS de Nuce Vomica *Reſp.* GEORGI. *Witteb.* 1683
LOTTINGER in Journal de Medecine. 1768.
LOWER, BEHR &c. vollſtændige Haberbeſchreibung. *Beuthen* 1755. 8.
LUCAS in Philoſ. Tranſact. 1746.
LUDOVICI Opera *per* MICHAEL. *Francoſ.* 1712. 4.
LUDWIG Terræ Muſæi Regii Dreſdenſis. *Lipſ.* 1749. fol.
- - - in Comment. Lipſienſ. *T. VIII.* & *XI.* 8.
LUISINUS *Aloyſ.* de morbo gallico quæ extant omnia *per* BOERHAAVE. *Lugd. Bat.* 1728. fol.
Luminare majus. *Venet.* 1553. fol.

M.

MACBRIDES Experimental Eſſais. *London* 1764. 8.
MACCAULAY in Obſervations by a Society of Phyſicians in London. *T.* I.
MACER de Virtutibus Herbarum *per* RANZOVIUM. 1596. 8.
MAGNENUS de Tabaco. *Amſtel.* 1669. 12.

MAINARDES *apud* BRUNFELS.
MALLEBRANCHE in Hiſtoire de l'Académie Roïale des Sciences. 1702.
MALOUIN in Hiſt. de l'Acad. Roïale des Scienc. 1746.
MANARDUS Epiſtolæ. *Baſil.* 1540. fol.
MACQUER Dictionnaire de Chymie. *Paris* 1756. 8. 2 *Vol.*
de MANLIIS Interpretatio Simplicium *apud* BRUNFELS.
MAPPUS de Potu Caffée *Reſp.* WENCKER. *Arg.* 1693.
MARANTA *Barthol.* Methodus cognoſcendi ſimplicia. *Venet.* 1559. 4.
MARCELLUS de medicam. ſimplicibus. *Baſil.* 1536. fol.
MARCHANT in Hiſt. de l'Acad. Roïale des Scienc. 1706
MARGGRAF in Hiſt. de l'Acad. Roïale des Sciences de Berlin. 1747 & 48.
- - - - Chymiſche Schriften. *Berlin* 1761 & 67. 8. 2 *Vol.*
Maris Baltici nova litteraria. *Lubec.* 1698-1708. 4.
MAROLDUS Practica medica. *Francof.* 1650. 4.
MARTEAU in Journal de Medecine. 1762.
MARTIALIS Opera. *Paris* 1754. 8.
MARTINI *apud* S. PAULI.
MARTIUS *apud* WELSCH Curat. Exotic.
MARTYN Philoſoph. Tranſact. abridged. *Vol. VII.*
MASSE *apud* TRONCHIN Traité d'Epilepſie.
MATTHIOLI Kræuterbuch *per* CAMERARIUM. 1600. fol.
- - - - Opera *per* C. B. 1698. fol.
MAUCHART in Ephem. Nat. Curioſ. *Cent. I. & II.*
MAUPERTUIS in Hiſtoire de l'Acad. Roïale des Scienc. 1731.
MAUTT de Cortice Peruviano. *Lugd. Bat.* 1760.
MAZEAS in Journal des Sçavans. 1769.
MAZARS DE CAZELLE in Journal de Medecine. 1770. *Supplément.*
MEAD Monita medica. *Lond.* 1751. 8.

MEAD Opera. *Gœtting.* 1748. 8. 2 *Vol.*
MEDICUS in Bayriſch. Acad. *T. II. Vol. II. Münch.* 1764. 4.
MELCHIORIUS *Joh. Odoric. apud* MATTHIOLUM.
MELICHIUS *apud* SCHENCK Obſervationes.
MENGHINI in Comment. Inſtitut. Bononienſ. *T. II. P. III.* 1747. & *T. IV.* 1755. 4.
MESUE Opera. *Venet.* 1589. fol.
MENZEL in Ephemerid. Nat. Curioſ *a.* 6. & 7.
MERCATI de Eſſentia, cauſis, ſignis & curatione febris malignæ. *Valladol* 1574. 8.
MEYER Chymiſche Verſuche. *Hann. u. Leipz.* 1764. 8.
MICHAEL Opera. *Norimb.* 1688 4.
MILLAR Obſervations on the Aſthm. *London* 1767. 8.
MILLER Gærdner Dictionnary. *London* 1759. fol.
MINDERER de Calcantho. *Auguſt. Vindel.* 1617. 4.
- - - - Alœdarium Marocoſtin. *Augnſt. Vindel.* 1622. 12.
MISSA in Recueil Périodique. 1755.
M. M. L** Eſſais ſur les effets de l'Écorce de Garou. *Paris* 1767. 8.
MODEL Fortſetzung ſeiner chymiſchen Nebenſtunden. *Petersburg* 1768. 8.
- - - Verſuch über einen natürlichen Salmiack. *Leipzig* 1758. 8.
MOEHRING in Commerc. litterar. Noric. 1735 & 36.
MOELLENBROECK in Ephem. Natur. Curioſ. *a.* 2.
- - - - - - - de Varis. *Lipſ.* 1663. 8.
MOLINARIS Epiſtola. *Vindob.* 1761. 8.
MOLINELLUS in Commentat. Inſtitut. Bononienſ. *T. V. P. I.* 1767. 4
MOLITOR de Febre continua maligna & intermittente ad Rhenum. 1731 & 35. Epidemica. *Heidelb.* 1736.
MONARDES Simplicium Medicamentorum ex novo Orbe hiſtoria. *Antw.* 1682. 8.

MONTAGNANA Opera Selectiora. *Norimb.* 1652. fol.
MONTANUS de terra ſigillata Strigonienſi. *Vratislav.* 1610. 8.
- - - - Metamorphoſis eorum quæ ad Medicamentorum doctrinam attinent. *Patav.* 1550. 8.
MONTET in Hiſtoire de l'Académie Roïale des ſciences. 1757 & 62.
MONTINUS *apud* HILLEFELD.
MORAND in Memoires de l'Académie de Chirurgie. *T. II. Paris* 1753. 4. *J. B.* Hiſtoria botanico-practica. *Mediol.* 1744. fol.
MOREALI delle febri maligni & contagioſi. *Mutin.* 1739. 4.
MOREL Mineralwaſſer zu Watweiler. *Colm.* 1765. 8.
MORCY *apud* BIRCH Hiſtory of the royal Society of London. *T. II.* & *III.* 1756 & 57. 4.
MORGAGNI de ſedibus & cauſis morborum. *Venet.* 1761. fol.
MORGENSTERN Nov. Act. Nat. Curioſ. *T. IV.*
MORLEY Collectanea Chymica Leidenſia. *Lugd. Bat.* 1684. 4.
MORTON Opera Medica. *Genevæ* 1727. 4.
MÜLLER in Frænkiſch. Sammlung. *T. IV. Nuremb.* 1759. 8.
MUNDIUS Comment. de Aëre, eſculentis & potulentis. *Frf. & Lipſ.* 1685. 8.
MUNTING Phytographia *Reſp.* KIGGELAËR. *Amſtel.* 1727. fol.
de MURALTO in Ephem. Nat. Curioſ. *Dec. II. a.* 2 & 8.
MURRAY de Arbuto Uva Urſi. *Gœtting.* 1765. 4.
MUSCHEL *de Moſchau* in Ephemerid. Natur. Curioſ. *Dec. II. a.* 8.
MUSCHENBROECK Introductio ad Philoſophiam Naturalem. *Lugd. Bat.* 1762. 4. 2 *Vol.*
MUTEAU DE ROQUEMONT in Journal de Medecine. 1766.

MUYS Salis Ammoniaci uſus ad Febres. *Franecker* 1716. 4.
MYLII Anatomia Auri. *Francof.* 1628. 4.
MYNSICHT Theſaurus & Armamentarium Medico-Chymicum. *Genev.* 1697. 8.
MYREPSUS Opus Medicament. *Baſil.* 1549. fol.

N.

NAVIER in Recueil Périodique. 1756.
NEBEL in Ephemerid. Nat. Curioſ. *Dec. III. a.* 3. *Cent. IX.* & *X.* & Act. Nat. Curioſ. *Vol. V.*
NEUHOLD in Commerc. litterar. Noric. 1734.
NEUFORN de Succino. *Lugd. Bat.* 1760.
NEUMANN Chymia Medico-dogmatico-Experimentalis *per* KESSEL. *Zullichau* 1749-55. 4. 10 *Vol.*
NICANDER Alexipharmaca. *Pariſ.* 1557. 4.
- - - - Theriaca. *Pariſ.* 1557. 4.
NICOLAUS *Præpoſitus* Diſpenſatorium. *Lugd.* 1505. 4.
NICOLSON Obſervations by a Society of Phyſicians in London. *T. IV.*
NIGRISOLIUS Febris China Chinæ expugnata. *Jenæ* 1704. 4.
NOLANUS Comment. de Cicuta. *Neapol.* 1767.
NONNE de Secalis toſto Decocto *Reſp.* SCHWANECK. *Erford* 1767
NORÆUS Abhandl. der ſchwed. Acad. 1739

O.

ODELIUS in ſchwed. Academ. 1762 & 66.
OLIVER in Philoſoph. Tranſact. 1755.
OLIVIER in Journal de Medecine. 1760.
OSBECK in Reiſe nach Oſt-Indien *per* GEORGI. *Roſtock* 1765. 8.
OTTMANN *apud* ERHART.
OVELJAN Act. Acad. Nat. Curioſ. *Vol.* I. & VII.
OWEN Obſervations by a Society of Phyſicians in London. *T.* III.

P.

PAARMANN Ligni Quaſſiæ examen. *Argent.* 1772.
PALLADIUS *cum* Scriptorib. Rei Ruſticæ *ed.* GESNER.
PALLAS *apud* MURRAY.
\- - - *Joh. Dietr. Diſſ.* de Chryſoſplenio. *Argent.* 1758.
\- - - *P. S.* Elenchus Zoophytorum. *Hagæ Comit.* 1766. 8.
PANCOVIUS Herbarium *per* ZORN. *Cœlln an der Spree* 1763. 8.
PARACELSI Opera. *Genev.* 1658. fol.
PARÉ Œuvres. *Lyon* 1641. fol.
PARIS *apud* ERHART.
PARKINSON Theatrum Botanicum. *Lond.* 1640. fol.
PARSON in Philoſoph. Tranſact. 1745 & 55.
PASSERAT *de la Chapelle* in Recueil Périodique. 1757.
PATOUILLART in Hiſt. de l'Acad. Roïale des Sciences. 1737.
PAULI *Simon* quadripartitum Botanicum. *Argent.* 1667. 4.
PAULINI de Theriaca cœleſti. *Francof.* 1701. 8.
PAULINUS Obſervat. Medico-Phyſicæ. *Lipſ.* 1706. 8.
\- - - - de Salvia. *Auguſt. Vind.* 1688. 8.
PECHLIN de purgantium medicamentorum facultatib. *Amſtel.* 1702. 8.
PELET in Journal de Medecine. 1761.
PENICHER Collectanea pharmaceutica. *Pariſ.* 1695. 4.
PETIT in Hiſt. de l'Académie Roïale des Sciences. 1732.
PETRONIUS de morbo Gallico *apud* LUISINUM.
Pharmacopœa Argentorat. 1757. fol.
\- - - - Auguſtana. 1622. fol. *renov.* 1710. fol.
\- - - - Bateana. *Lovan.* 1752. 8.
\- - - - Edinburg. *Bremæ & Lipſ.* 1758. 8.
\- - - - Hagienſis. 1659. 4.
\- - - - Londinenſis. 1746. 8.

Pharmacopœa Lugdunenſis. 1674. 4.
- - - - Wurtembergica. *Stuttg.* 1750. fol.
PIETSCH Erzeugung des Salpeters. *Berlin* 1750. 4.
PISO *Guilielm.* de Aëre, aquis & locis &c. Indiæ Occidentalis. 1658. fol.
- - *Homobom.* de regimine magnorum auxiliorum. *Patav.* 1735. 4.
PLANCHON in Journal de Medecine. 1763.
PLATEARIUS Practica brevis morborum curandorum. *Lugd.* 1535. fol.
PLATER Obſervationes. *Baſil.* 1680. 8.
PLAZA in Miſcell. Taurinenſ. *T. I.* 1759.
PLENCK *Joſ. Jacob* Mater. Chirurgica. *Wien* 1771. 8.
PLINII Hiſt. Naturalis. *Pariſ.* (*Baſil.*) 1731. 3 *Vol.* fol.
PLUMIER Plantæ Americanæ *per* BURMANN. *Amſtel.* 1755-60. *Vol. X.* fol.
PLUTARCHI Opera *per* XYLANDER *Frf.* 1620. fol.
POERNER Verſuch zur Færberkunſt. *Leipz.* 1772 & 73. 3 *Vol.*
POISSONIER in Hiſt. de l'Académie Roïale des Scienc. 1751.
POMET Hiſtoire des Drogues. *Paris* 1735. 4.
PONTEDERA Anthologia. *Patav.* 1720. 4.
PORPHYRIUS *in* BARTHOLINI Epiſtolis.
PORTALEZ in Conſultations choiſies de Montpelier. *T. II. Paris* 1748. 12.
PORTE in Journal de Medecine. 1762.
PORZII Anatomia Vini Rhenani. *Heidelb.* 1672. 12.
POTERI Opera *per* HOFFMANN. *Francof.* 1698. 4.
POTT in Mem. de l'Académie Roïale des Sciences de Berlin. 1753.
- - Obſervat. & Animadverſ. Chymiæ Collect. I. *Berolin.* 1739. 4.
POUTEAU Mélanges de Chirurgie. *Paris* 1760. 8.
PRANGE Camphoræ virtus Anthelmint. *Gœtt.* 1759.
PRÆVOTII Remedia ſelectiora. *Francof.* 1659. 12.

PRINGLE in Eſſais read before a Society in Edinburgh *II.*
- - - Diſcaſes of the Army. *London* 1764. 8.
PYE in Medical Obſervations by a Society of Phyſicians in London *I.*

Q.

QUARIN de Cicuta. *Vindob.* 1761. 8.
QUELMALZ de Hydrargyri viribus a Sulphure ſuſpenſis. *Lipſ.* 1748.
QUER Obſervat. ſur la maladie Nephritique & ſon ſpecifique le Raiſin d'Ours. *Strasb.* 1762. 8.
QUERCETANUS *apud* ETTMÜLLER.
- - - - - Pharmacopœa Dogmaticorum. *Francof.* 1615. 4.
QUINCY in Philoſoph. Tranſact. *N.* 365.

R.

RAHN de Aquis mineralibus Fabarienſibus ſeu Piperinis. *Lugd. Bat.* 1757.
- - in Naturforſch. Geſellſchaft in Züreh *II.* 1764
RAJI *Joh.* Hiſtoria plantarum. *Lond.* 1686. fol. 3 *Vol.*
- - - Philoſophical lettres. *London* 1718. 8.
RAISIN in Recueil Périodique. 1756.
RAMAZZINUS de Morbis Artificum. *Venet.* 1743. 8.
RAMSAY in Eſſais & Obſervations de Medecine de la Societé d'Edimbourg. *T. V. Paris* 1743. 12.
- - - in Medical Obſervations by a Society of Phyſicians in London *II.* 1762.
RAMSPECK Biga Remediorum. *Baſil.* 1745.
RANSON in Recueil Périodique. 1760.
RAU in Nov. Act. Nat. Curioſ. *Vol. III.*
RAULIN Obſervations de Medecine. *Paris* 1754. 12.
RAUWOLFF Reiſe. *Frankf.* 1582. 4.
RÉAUMUR in Hiſtoire de l'Académie Roïale des Scienc. de Paris. 1718.

RAYGER in Ephemerid. Natur. Curioſ. *Dec. I. a.* 3. & *Dec. III. a.* 3.
de REBECQUE Medicinæ Helvetiorum Prodromus. *Genev.* 1677. 12.
REDI Opuſcula. *Amſtel.* 1685. 12. 2 *Vol.*
REICHARD Gartenſchatz *IV. Erford* 1753. 8.
REICHEL de Magnetiſmo in corpore humano *Reſp.* LUDWIG. *Lipſ.* 1772.
REIMANN tentam. *Vratislav.* 1724.
REINHOLD de Aconito Napello. *Argent.* 1769.
REISIG de Sulphuris crudi uſu interno. *Lipſ.* 1768.
RENARD in Journal de Medecine. 1765.
RENEALME in Hiſt. de l'Académie Roïale des Scienc. 1711.
- - - - - hiſtor. Plantar. *Pariſ.* 1611. 4.
- - - - - *apud* HALLER.
RENODÆI Diſpenſatorium Medicum. *Frf.* 1631. 4.
REUSNER *apud* WELSCH Obſervat. Exotic.
RHAZES Opera *per* GERARDUM Tolutanum &c. *Baſil.* 1544. fol.
van RHEDE *Henric.* Hortus Malabaricus *per* COMMELINUM. *Amſtel.* 1686-1703. *XII. Vol.*
RHODIUS Obſervationes adjectæ BORELLO.
- - - *Joh.* Analecta & notæ in *Lud.* SEPTALII animadverſiones & cautelas Medicas. *Putav.* 1652. 8.
RICHARD de HAUTESIERCK Recueil d'Obſervations de Medecine des hôpitaux militaire. *Paris* 1766, 1772. 2 *Vol.* 4.
RIEDLIN Lineæ Medicæ. *Auguſt. Vind.* 1695-1700. 8.
- - - Obſervat. Medic. *Auguſt. Vindel.* 1691. 12.
RIOLANUS Opera. *Pariſ.* 1610. fol.
RISLER *Diſſert.* de Verbaſco. *Argent.* 1754.
RITTER in Act. Natur. Curioſ. *Vol. X. &* Nov. Act. *Vol. III.*
RIVERII Opera. *Genev.* 1737. fol.

RIVINIUS Diſſert. Medic. *Lipſ.* 1710. 4.
ROCHARD in Recueil Periodique. 1755.
ROESEL VON ROSENHOFF monatlich herausgekommene Inſecten-Beluſtigung. *Nürnb.* 1746-61. 4 *Vol.*
- - - Hiſtoria naturalis Ranarum. *Nürnb.* 1758. fol.
ROESZLER ſpeculum Metallurgiæ. *Dreſd.* 1700. fol.
ROLFINCK Chymia in artis formam redacta. *Genev.* 1671. 4.
- - - - Epitome methodi cognoſcendi & curandi particulares corporis affectus. *Jenæ* 1655. 4.
- - - - - Purgantia Vegetabilia. *Jenæ* 1684. 4.
ROSE in Berliner Sammlungen *I. Berlin* 1768. 8.
ROSEN VON ROSENSTEIN Anweiſung zu Kinder-Krankheiten *per* MURRAY. *Gotha u. Gœtting.* 1766. 8.
ROSNER *Diſſert.* qua nonnulla circa lactis vires notantur. *Lugd. Bat.* 1756.
ROUSSY de Fumaria vulgari. *Argent.* 1749.
RUELLIUS *Joh.* de Natura ſtirpium. *Baſil.* 1537. fol.
RULAND Curationes Empyric. *Budiſſ.* 1679. 8.
RUMPEL *Progr.* de Cantharidibus. *Erford.* 1767.
RUMPH Herbarium Amboinenſe. *Amſtel.* 1741-65. *V. Vol.*
RUSH in Obſervations by a Society of Phyſicians in London. *T. IV.* 1771.
RUSSEL in Obſervations by a Society of Phyſicians in London *I.* & *III.*
RUTTY in Obſervations by a Society of Phyſicians in London *III.* 1769.
- - - Methodica Synopſis of mineral Waters. *London* 1757. 4.
de RUUSCHER Naturlyke hiſtorie van de Cochenille. *Amſtel.* 1729. 8.
ten RYNE *apud* BREYN Centur. Plantar.
RYSER *apud* WEPFER.

S.

SACHS a LEWENHEIM in Ephem. Nat. Curioſ. *a.* 1.
- - *Philipp* Ampelographia. *Lipſ* 1661. 8.
SALA *Angelus* Opera Medico-Chymica. *Frf.* 1647. 4.
de SALICETO Opus de Chirurgia. *Venet.* 1480. fol.
SALMASII Exercitationes Plinianæ. *Traject.* 1689. fol. 2 *Vol.*
SANCTORIUS Ars de ſtatica Medicina *per* LISTER. *Lugd. Bat.* 1728. 8.
SARTORIUS in Ephemerid. Natur. Curioſ. *Dec.* II. *a.* 1.
SAUVAGES *apud* BENTHEL de Animalibus venenatis Galliæ. *Monſpel.* 1763.
- - - Noſologia Method. *Amſtel.* 1768. 4. 2 *Vol.*
SAVARY *Franc. Petr.* de Sale eſſentiali Acetoſell. *Arg.* 1773.
- - - *Philemon. Louis* in Dictionnaire de Commerce. *Geneve* 1759-1765. fol.
SCHALLER de Jalappa. *Argent.* 1761.
SCHARFF de Junipero. *Jenæ* 1679. 8.
SCHEFFLER de Aſaro. *Altdorf.* 1721.
SCHELHAMMER de Natura. *Kiel* 1697. 4.
SCHENCK A GRAFFENBERG Obſervationes Medicæ. *Francof.* 1665. fol.
SCHEUCHZER Hydrographia Helvetica. *Zurich* 1717. 4.
- - - - Itinera. *Lugd. Bat.* 1723. 4. 4 *Vol.*
SCHMID in Ephemerid. Natur. Curioſ. *Dec.* II. *a.* 2.
SCHLEGER in Berliniſch. Samml. II. 1770. 8.
SCHLUTER Hüttenwerk und Probierbuch. *Braunſchw.* 1738. fol.
SCHOLZ Concilia Medicinalia. *Hannov.* 1610.
SCHRADER in Berliniſche Samml. *T.* II. 1770.
SCHREBER *Daniel Gottfrid* Sammlung verſchiedener Schriften. *Halle* 1755-65. *Part. XVI.* 8.

Schreber *Joh. Chriſtian Daniel* Beſchreibung der Græſer. *Leipzig* 1769.
Schreiber Obſervationes de Peſtilentia Ucraniæ. *Berl.* 1744. 8.
Schroeck in Ephemerid. Natur. Curioſ. *Dec.* II. *a.* 3. & 4. *Norimb.* 1705.
Schrizer *apud* Hornung.
Schroeder *Joh.* Pharmacopœa Medico-Chymic. *Francof.* 1668. 4.
Schroer Scrutinium Trifol. fibrin. *Gubin.* 1700. 8.
Schuchmann in Ephem. Nat. Curioſ. *Dec.* III. *a.* 4. *Lipſ.* & *Francof.* 1697.
Schultz *Simon* in Ephem. Nat. Curioſ. *a.* 3. 4. & 5.
- - - *Joh. Heinr.* de Chamæmelo *Reſp.* Hertog. *Halæ* 1739.
- - - - - - - - de Helleboro.
- - - - - - - - de Fructibus horræis *Reſp.* Redtel. *Halæ* 1737.
- - - - - - - - de Inexpectato medicamentorum effectu *Reſp.* Languth. *Halæ* 1739.
- - - - - - - - Examen Chemicum Radicis ſcillæ marinæ *Reſp.* Meder. *Halæ* 1734.
- - - - - - - - de Ægroto aſthmatico uſu radicis ſcillæ ſublevato *Reſp.* Sdhroeter. *Halæ* 1745.
- - - - - - - - de Viperarum uſu Medico *Reſp.* Meyer. *Altorf* 1727.
- - - - - - - - Mat. Medica. *Norimb.* 1746. 8.
- - - - - - - - Prælectiones in Diſpenſ. Brandeburg. *Norimb.* 1753. 8.
Schuster in Nov. Act. Natur. Curioſ. *Vol. I.*
Schwenck *apud* Degner.
- - - - *Thom.* Hæmatologia. *Hag. Com.* 1743. 8.
Schwenckfeld ſtirpium & foſſilium Catalogus. *Lignit.* 1700.
Scopoli Flora Carniolica. *Vienn.* 1772. 8. 2 *Vol.*
Scribonius Largus *per* Rhodium. *Patav.* 1655. 4.

SEBA in Act. Nat. Curioſ. *IV. Norimb.* 1737.
- - locupletiſſimus rerum naturalium theſaurus. *T. IV. Amſtel.* 1735.
SEBASTIANI in Act. Acad. Moguntin. *Erf.* 1761. 8.
SEBIZIUS *Melchior* de Alimentorum facultatibus. *Argent.* 1650. 4.
SEIP Pyrmontiſch Mineralwaſſer. *Hann. u. Pyrmont* 1750. 8.
SENNERT Practica Medic. *Witt.* 1628-35. 4. *VI. Vol.*
SERAPIO de ſimplicibus Medicinis *per* BRUNFELS. *Argent.* 1531. fol.
SERAPION *apud* CÆLIUM AURELIANUM.
SERENUS SAMMONICUS de Medicina. *Amſtel.* 1662. 8.
la SERRE in Ephem. Nat. Curioſ. *Dec. II. a.* 1.
SETHI *Simeon* Syntagma de Alimentorum facultate. 1561. 8.
SEVERINUS de Vipera pythia. *Patav.* 1651. 4.
SEUTER Diſſ. de Nuce Vomica. *Lugd. Bat.* 1691.
SHARP in Philoſoph. Tranſact. *XLVIII.* 1752.
SHAW Travels. *London* 1757. 4.
SHERARD *apud* GEOFFROI Mat. Med.
SHORT in Hiſtory of the mineralwaters. *Lond.* 1734, 1740. 2 *Vol.* 4.
SIMON *Joh. Chriſt.* Kunſt Salpeter zu machen. *Dresd.* 1771. 8.
SIMSON in Recueil d'Obſervations de Medecine par la Societé d'Edinbourg *V. Paris* 1743.
SLEVOGT *Progr.* de Arſenico. *Jenæ* 1719.
SLOANE on account of a moſt efficacous medicine for foreneſs, wickneſs and other diſtempers of the eye. *London* 1745. 4.
- - - Voyage at Jamaica. *London* 1707. fol.
- - - in Philoſoph. Tranſuct. *N.* 417.
SOLLENANDER Conſilia Medica. *Hanov.* 1609. fol.
de SORBAIT Opera. *Norimb.* 1672. fol.
SPILENBERG in Ephem. Nat. Curioſ. *a.* 1.

SPIELMANN in Mem. de l'Académie Roïale des Sciences de Berlin. 1758.
- - - - - de Cardamomo *Reſp. Joh.* HERMANN. 1762.
- - - - - Diſſ. de fonte Rippelſavienſi *Reſp.* BOECLER. *Argent* 1762.
- - - - - de Hydrargyri præparatorum internorum uſu *Reſp.* EHRMANN *Argent.* 1761.
- - - - - de venenatis Alſatiæ plantis *Reſp.* GUERIN. 1766.
- - - - - Inſtit. Chemiæ. *Argent.* 1766. 8.
SPIES *apud* WERLHOFF.
SPRINGSFELD Iter Medicum. *Lipſ.* 1748. 8.
- - - - - Abhandlung vom Carlsbad. *Lpz.* 1749. 8.
SPROEGEL Experimenta circa venena. *Gœtting.* 1753.
STACHER in Naturforſchende Geſellſchaft in Zürch II. 1764.
STAHL *G. E. medicamenta compoſita ab eodem recepta* Diſpenſatorium Brandeburgicum *recenſet.*
- - - - Materia Medica. *Dresden* 1731. 8.
- - - - Opuſcul. Chymico-Medic. *Hal.* 1715. 4.
- - - *Juon. Joh.* Diſſ. de uſu & effectibus potus Caffée *Reſp* WOYWODE. *Erford.* 1731.
STECK de Sagu. *Argent.* 1757.
STEDMANN in Eſſais & Obſervations de Medecine de Societé d'Edinbourg *T. II. Paris* 1742. 8.
STEINMEYER de Rubia tinctorum. *Arg.* 1762.
STELLA *Eraſmus apud* GESNER Hiſtoria Animal.
STENO *apud* BARTHOLINUM Epiſtol. Medic.
STISSER *Joh. Andr.* Act. Laborat. Chymic. *Helmſt.* 1701. 4.
STOERCK *Ant.* Annus Medicus. *Vind.* 1759. ſecundus 1761. 8.
- - - - - - libellus qua demonſtratur Cicutam &c. *Vindob.* 1760. 8. libellus ſecundus 1771. Supplementum neceſſar. 1771.
- - - - libellus quo demonſtratur Stramonium Hyoſcyamum, Aconitum &c. *Vindob.* 1772.

STOERCK *Ant.* libellus quo demonſtratur Colchici Autumnal. Radicem &c. *Vindob.* 1773.
- - - - - - libellus quo continuantur Obſervationes & Experimenta circa nova ſua medic. *Vind.* 1765.
STOSCHIUS in Act. Med. *Berol. Vol.* 6.
STRUVE in Commerc. Noric. 1732.
STURM *Roland.* Corticis Chinæ Deſcr. *Antw.* 1659. 12.
SULZER in Nov. Act. Nat. Curioſ. *Vol.* III. & IV.
SWAINE in Eſſays read before a Society in Edinburgh. 1756.
van SWIETEN Commentarii in Aphoriſmos Bœrhaave. *Lugd. Bat.* 1741-72. 5 *Vol.*
SYDENHAM Opera. *Lugd. Bat.* 1741. 8.
SYLVATICUS *Benedict.* Conſilia & Reſponſiones. *Gen.* 1662. fol.
- - - - *Matth.* Opus Pandectarum Medicinal. *Turin* 1526. fol.
SYLVESTER in Obſervations by a Society of Phyſic. in London I.
SYLVIUS *de le* BOE Opera. *Genev.* 1681. fol.
SYLVII *Jacob* Opera *per* MOREAU. *Col. Agr.* 1630. fol.

T.

TABERNÆMONTANUS *Jac. Theod.* Kræuterbuch *per* BAUHINUM. *Baſel* 1687. fol.
TACHENIUS Echo ad vindicias Chiroſophi. *Venet.* 1656. 4.
- - - - - Hippocrates Chymicus. *Brunſv.* 1668. 12.
TACITUS de Moribus Germanorum *per* ERNESTI. *Lipſ.* 1752. 12.
TARZAGUS *apud* LANZONIUM.
TAUBE *apud* MURRAY.
TEISONNIER in Conſult. choiſies de Montpelier. *T.* II. *Paris* 1748. 12.
TENENT Epiſtole concerning the efficacy of Seneca ſnackervot Edinburg. 1742. 8.

Testi in Ephem. Nat. Curioſ. *Cent.* I. & II.
Thalius Sylva Hercinia *cum* Camerarii horto.
Thebesius in Nov. Act. Natur. Curioſ. I.
Theodoricus *apud* Forestum.
- - - - - Chirurgia. *Venet.* 1502. fol.
Theophrasti Opera *per* Heinsium. *Lugd.* B. 1613. fol.
Thilemann Diſſ. de Abuſu medicamentorum Mercurialium. *Argent.* 1715.
Thornhill in Philoſ. Tranſact. 1755.
Tiling Rhabarbarologia. *Francoſ.* 1679. 4.
Tissot *apud* Degner.
- - - Avis au peuple. *Paris* 1772. 12.
- - - ſur la ſanté des gens de lettres. *Lauſ.* 1768. 8.
- - - Traité de l'Epilepſie. *Paris* 1770. 12.
Toracea ſpecimum experimentorum quibus Corticis Peruviani vis antiſeptica &c. comprobari videntur. *Romæ* 1765. 4.
Tortus *Franc.* Therapeutica. *Venet.* 1743. 4.
Tournefort in Hiſt. de l'Acad. Roïale des Sciences depuis 1666 juſqu'à 1699. *T.* II. 4.
- - - - - - Hiſtoire des plantes qui naiſſent aux environs de Paris. 1725. 2 *Vol.* 12.
- - - - - - Relation d'un voyage du Levant. *Paris* 1717. 2 *Vol.* 4.
Tragus de ſtirpibus. *Argent.* 1552. 4.
Trallianus in Medicæ Artis Principibus. 1567. fol.
Tralles Examen rigoroſius virium terreis medicamentis tribuuntur. *Vratisl.* & *Lipſ.* 1740. 4.
- - - Uſus Opii. *Vratisl.* 1757-63. 4 *Vol.* 4.
Trampel in Berliniſch. Samml. I. 1768.
Trew in Commerc. litter. Noric. 1734, 35, 43.
Triewald in ſchwed. Acad. Abhandl. 1744.
Triller Diſpenſatorium Pharmaceuticum univerſale. *Francoſ.* 1764. 4.

TRILLER de Morte ſubitanea ex nimio Violarum odore *Reſp.* RENSCH. *Witteb.* 1763.
TRONCHIN de Colica Pictonum. *Genev.* 1757. 8.
TULPIUS Obſervationes Medicæ. *Amſtel.* 1672. 12.

V.

VALCARENGHI Medicina rationalis conſtitutionum epidemic. *Cremonæ* 1737 & 1742. 4. 2 *Vol.*
VALENTINI *Baſil.* Chymiſche Schriften *ed.* PETRÆO. *Hamb.* 1740. 8.
- - - - - *Michael Bernh.* Hiſtoria ſimplicium *per* BECKER. *Francof.* 1716. fol.
- - - - - - - - - - Oſtindiſche Sendſchreiben. *Frf.* 1705. fol.
VALISNERIUS *apud* LENTILIUM in Ephemerid. Nat. Curioſ. *Cent. III.* & *IV.*
- - - - - - *apud* PISO Homobom.
- - - - - Opere Fiſicho Mediche. *Venet.* 1733. fol. 3 *Vol.*
VALLERIOLA Obſervat. Medicæ. 1588. 8.
VATER *Abrah.* de Antidoto novo adverſus viperarum morſum præſtantiſſim. *Reſp.* GENSTER. *Vit.* 1736.
VAUGHAN *apud* RAJI Philoſoph. lettres.
VENEL in Memoires préſentés à l'Académie Roïale des Sciences. *T. II. Paris* 1755.
VERATTI in Comm. Inſtit. Bononienſ. *T. II. P. II. Bonon.* 1746. 4.
du VERNEY in Hiſt. de l'Acad. Roïale des Scienc. 1703
VERNY *ad* BAUDERON.
Verſuch einer neuen Mineralogie. (CRONSTADT.) *Koppenhagen* 1770. 8.
VESALII Epiſt. de Uſu Radicis Chinæ. *Baſil.* 1546. fol.
VICARIUS in Ephem. Nat. Curioſ. *Dec. III.*
VIGO Practica. *Venet.* 1561. 8.
VITALI *Bonafede* lettera & riſpoſta ſopra le maladie contagioſa. *Veron.* 1743. 8.

de VILLA NOVA *Arnold.* Opera *per* TAURELLUM. *Baſil.* 1585.
UNZER de Renum Calculo. *Magdeb.* 1623. 4.
VOGEL *apud* MURRAY.
- - Programm. Dubia contra nocivum linimentorum ſulphureorum uſum in ſcabie. *Gœtt.* 1765.
- - de inſigni quorundam venenorum virtute medica *Reſp.* WICHMANN. *Gœtting.* 1762.
- - Hiſtoria Materiæ Medic. *Lugd. Bat.* & *Lipſ.* 1758. 8.
VRATISLAVIENSIUM morb. Hiſt. *Lauſ.* & *Lpſ.* 1746. 4.

W.

WAGNER in Commerc. litter. Noric. 1737.
- - - - Obſervat. Clinicæ. *Lubec.* 1737. 4.
WAINEWRIGHT *apud* HALLER Elem. Phyſiol. *T. III.*
WALDSCHMIDT Opera. *Lugd.* 1736. 2 *Vol.* 4.
WALL in Philoſ. Tranſact. 1744.
WALLERII Mineralogie *per* DENSO. *Berlin* 1750. 8.
WALPOLE in Philoſoph. Tranſact. 1751.
WALTHER *Progr.* de Nitroſo plurium fontium Sale. *Lipſ.* 1744.
WARNER Caſes in Surgery. *London* 1754.
WATSON in Philoſoph. Tranſact. *N.* 437. & 1755.
WECKER Antidotarium generale. *Baſil.* 1585.
WEDEL *G. W.* Amœn Mat. Med. *Jenæ* 1684. 4.
- - - - - - Compendium Chymiæ. 1715. 4.
- - - - - - de Allio *Reſp.* EMHARD. *Jenæ* 1718.
- - - - - - in Eph. N. Cur. *D. I. a.* 2. & 3. *D. II. a.* 2.
- - - - - - de Ipecacuanha *Reſp.* LEINCKER. *Jenæ* 1705.
- - - - - - de Medicament. facultat. *Jenæ* 1696. 4.
- - - - - - Pharmacia in artis formam redacta. *Jenæ* 1693. 4.
- - - - - - de Serpentaria Virginiana *Reſp.* GOECKEL. *Jenæ* 1710.
WEISMANN in Act. Nat. Carioſ. *Vol. I.*

WEITBRECHT de febrili conſtitutione. *Regiomont.* 1736. 4.
WELSCH de Ægagropilis. *Auguſt. Vind.* 1668. 4.
- - - Curationum propriarum Decades. *Auguſt. Vindel.* 1680. 4.
- - - Hecatoſtea. *Auguſt. Vindel.* 1675. 4.
- - - Mictomimeta. *Lipſ.* 1676. 4. & in Ephem. Nat. Curioſ. *a.* 4. & 5.
- - - Sylloga Curationum & Obſervat Medicin. *Ulmæ* 1667. 8.
WEPFER Hiſtoria Cicutæ aquaticæ *per* ZWINGER. *Baſil.* 1716. 4.
- - - Obſervat. Medico-practicæ. *Tigur.* 1745. 4.
- - - *apud* KOENIG Regnum Vegetabil.
- - - - - - HALLER Hiſtoria ſtirpium.
- - - - - - SEVERINUM.
WERLHOF Cautiones Medicæ. 1734. *Hannover.*
- - - - - *apud* CRELL de Simarouba.
- - - - - - MURRAY.
- - - - - *apud* VOGEL de inſigni venenor. quorundam virtute medica.
- - - - - Obſervat. de Febribus. *Hann.* 1745.
- - - - - de Variolis & Anthracib. *Hann.* 1735. 4.
WESTPHAL in Act. Phyſ. Med. *Vol. VIII.*
WHYTT in Eſſais the virtue of Lime. water *Edinburgh* 1761. 8.
- - - *apud* PLENCK Mat. Med.
van der WIEL Obſervationes. *Lugd. Bat.* 1687. 12.
WILLIS Opera. *Amſtel.* 1682. 4.
WILLIUS in Acta *Hafnienſ. T. III.*
WINTER Tentam. Vratisl. 1724.
WOLFF *Jac.* in Ephem. Nat. Curioſ. *Dec. II. a.* 8.
- - - *Joh.* in Comm. litter. Nor. 1740, 41 & 43.
- - - in Act. Natur. Curioſ. *Vol. V. VIII.* & *IX.*
WORMII Epiſtolæ. *Hafniæ* 1757. 8. 2 *Vol.*
WURZ *Felic.* Practica der Wundarzney. *Baſil.* 1687. 8.

X.

XENOPHON Opera. *Francoſ.* 1596. fol.

Y.

YONGE Currus triumphalis e Terebintho. *London* 1679. 8.
- - - in Philoſophical Tranſactions. *N.* 280.

Z.

ZACUTI LUSITANI Opera. *Lugd.* 1694. fol.
ZANETTI in Nov. Act. Nat. Curioſ. *Vol. V.*
ZORN *apud* PANCOVIUM.
ZUCKERT Beſchreib. aller Geſundbrunnen Deutſchlands. *Berlin u. Leipzig* 1768. 4.
ZWELFFER Diſcurſus Apologeticus. *Norimb.* 1668. fol.
ZWINGER *Theodor.* in Ephemerid. Natur. Curioſ. *Dec. III. a.* 2, 7. 8.
- - - - - Examen Plantarum Naſturtinarum *Reſp.* MIEG. *Baſil.* 1714.
- - - *Joh. Rud.* in Act. Helvet. *IV. Baſil.* 1760. & *V.* 1762. 4.
ZWOELFFER Animadverſ. in Pharmacop. Auguſt. *Norimb.* 1661. Appendix 1667. Pharmacopœa Regia. 1668.

SYLLABUS RERUM.

A.

Aal 169
Abricots 79
Abrotanum 235
Abſinthe 195
Abſorbentia 596
 Animalia 607
 Foſſilia 600
Abſtergentia 530
Abſynthium 195
Acanthe 450
Acanthus 450
Acer 574
Acerba 5
Acetaria 36
Acetoſa 37
Acetoſella 531
Acetum Calendulæ 203
 Deſtillatum 103
 Dracunculi 54
 Lavendulæ 275
 Lithargyrii 441
 Papaveris 520
 Ror. marini 291
 Rutæ 292
 Salviæ 194
 Sambuci 577
 Saturni 441
 Scilliticum 230
 Simplex 103
 Theriacale 522
Ache 40
Achillea 385
Ἀχίλλειος ibid.
Ἄχραδες 109
Acida 5
Acidulæ 184
 Alcali foſſili ſcatentes 185
 Martiales ibid.
Acini uvacei 97
Acipenſer 164 & 472
Aconitum 503
Acorus L. 243
 veri Radices ibid.
Acria 5 & 475
Ἀδίαντον 371
Adiantum ibid.
 Album 371
 Americanum 372
 Aureum ibid.
 Canadenſe ibid.
 Capillus Veneris 373
 Nigrum 372
 Pedatum ibid.
 Rubrum 372
 Verum 373
Adſtringentia 371 & 194
Adurentia 475
Ægagropylæ 457
Ærugo 500 & 502
 Nativa 500
Ἠρύγγιον 559
Æs 499
 viride cryſtalliſatum 502
 uſtum 500 & 501
Æthiops Antimonialis 589. 593
 Mineralis 593
Ἀγάλλοχον 306
Agallochum ibid.
Agaricus 640

Ἀγαρικὸν 640
Agates Chelidonius Mineralis WALLER 157
Ἄγχουσα 375
Agley 452
Ἀγλιθες 38
Agneau 137
Ἄγνος 373
Agnos ibid.
Agnus 137
castus 373
Agreſta 98
Agrimonia 374
Ἄγριος 140
Agripeaume 203
Αἰγίθαλος 158
Aigremoine 374
Ail 38
Αἴλουρος 141
Airelles 106
Αἰθιοπικὸν 236
Ajuga 202
Αἴξ 136 & 160
Αἴξωον 580
Ἀκανθὶς 149
Ἄκανθος 430
Ἀκκιπήσιον 164
Ἀκόνιτον 503
Ἄκορος 242
Ἄκτη 576
Alabaſter 603
Alabaſtrites ibid.
Ἀλαβαστρίτης ibid.
Alabaſtrum ibid.
Alant 534
Alauda 148
Alaun 433
Album græcum 136
Albumen ovorum 152
Alce 525
Alchemilla 375
Alchymilla 374
Alcyonium 599
Ἀλεκτορὶς 151
Ἀλέκτορ ibid.
Aleluja 531
Alexipharmaca 605 & 235
Alica 27 & 419
Ἀλικάκαβον 650
Alimenta 2. 10 & 12
Alkanna 375
Ἄλκη 525
Alkekengi 650
Allermanns-Harniſch 582
Allium 38
Allraun 543
Ἀλόη 625
Aloë ibid.
Caballina 626
Hepatica ibid.
Inſuceata 627
Lota ibid.
Roſata ibid.
Succotrina 625
Violata 627
Ἀλώπηξ 147
Aloſa 164
Aluette 148
Ἄλφιτον 19
Alpſchoz 499
Ἀλσίνη 450
Alſine ibid.
Althæa Officin. 451
Ἀλθαία ibid.
Ἀλθέα ibid.
Alterantia 529
Alumen 433
Catinum 434 & 552
Fiſſile 434
Gemma pretioſa cœruleum 369
Liquidum 434
Nativum 433
Petroſum 434
Plumoſum ibid.
Rotundum ibid.
Saccharinum 435
Tinctum 436

Alumen uſtum 436
Alun 433
Amandes 111
Amara 5 & 194
Ἀμάρακον 277
Ambubeja 50
Ameiſe 492
Amentacea 7
Amidon 28
Ἄμμι 236
Ammi ibid
Creticum 237
Ammlung 28
Ammoniacum Gummi 197
Ammodytes 495
Ἄμωμον 237
Amomum ibid.
Cardamomum 245
Grana Paradiſi 269
Zinziber 304
Amphibia 174
Amſel 156
Ἀμύγδαλα 111
Amygdalæ 111 & 308
Amaræ 112
Barbaricæ ibid.
Dulces ibid
Hiſpanicæ ibid.
Jordanicæ ibid.
Amygdalus communis ibid.
Perſica 94
Ἄμυλον 28
Amyris Elemifera 314
Opobalſamum 319
Anagallis 198
Ananas 78
Ἀνακπίνοντα 596
Anas 161
Anchois 173
Anchuſa Officinal. 355
Tinctoria 375
Ancken 133
Anckentröſter 132
Ancoline 452
Andorn 219
Andouilleres 141 & 143
Ἀνδράχνη 64
Ἀνδράφαξις 44
Andropogon 299
Anemone 381
Anet 238
Ἀνήθον ibid.
Anethum ibid.
Fœniculum 247
Graveolens 238
Angelica 531
Archangelica 532
Anguilla 169
Anguille ibid.
Anguriæ 82
Anima Rhabarbari 639
Aniimum 308
Anis 239
Ἄνισον ibid.
Aniſum ibid.
Anis de la Chine 240
Aniſum ſtellatum ibid.
Ἀνώδυνα 449 & 503
Ἀνώνις 566
Anſer 148
Anthelmintica 195
Ἄνθεμις 207
Anthemis Cotula ibid.
Pyrethrum 485
Ἄνθος 290
Antihecticum Poterii 589
Antimoine 587
Antimonium ibid.
Diaphoret. 589
Antirrhinum Linaria 460
Antiſeptica 305
Antiſpaſmodica 449 & 503
Antophylli 248
Aper 140
Aperientia 530 & 449
Apffel 76

Aphrodiſiaca 194. 648
Aphronitrum 544
Ἄπια 109
Apiacon 46
Apiaſtrum 274
Apis 589
Apium 40
Graveolens 41
Petroſelinum 63
Apocyna 6
Ἀποφλεγματισμός 606
Apophlegmatizantia ibid
Apricoſen 79
Ἀψίνθιον 195
Aqua 180
Aluminis 436
Aquæ amaræ 184. 186. 187
Aquisgranenſes 187
Badenſes ibid
Benedicta 602
Bourbonnenſis 187
Cæmentatoriæ 500
Calcis vivæ 602
Carolinenſes 187
Caſtonacenſes ibid
Aqua deſtillata 193
Abſynthii 196
Acetoſæ 38
Acori 243
Alkekengi 650
Aloës ligni 307
Anagallidis 199
Angelicæ 532
Aniſi 239
Apii 42
Armoraciæ 43
Artemiſiæ 240
Aurant. 110
Bardanæ 555
Bellidis 377
Bergamotte 76
Betonicæ 378
Borraginis 355
Bugloſſæ 356
Aqua deſt. Bugulæ 203
Calendulæ ibid.
Caponum 153
Card. Bened. 205
Mariæ 556
Cari 247
Carminativa 208
ſpirit. 209
Caryophyllor. 249
Caſcarillæ 250
Centaur. min. 206
Ceraſor. nigr. 82
e corde Cervi 144
C C. citrata ibid.
e typhis Cervi ibid.
Chærophylli 50
Chamæmeli 208
Chamomillæ ibid.
Cheiri 557
Chelidonii 558
Cephalica 291
Cichorii 52
Cinamom. 257
Citri corticum 76
Citrullorum 83
Cochleariæ 533
Cochlearum 180
Conſolid. regal. 211
Convallium Lilior. 277
Cordialis 257
Coriandri 260
Cornorum 104
Cucumer 85
Cumini 263
Cyani 213
Cyperi 265
Endiviæ 55
Euphraſiæ 214
Fabarum Fl. 30
Fœniculi 268
Fragariæ 90
Fragorum ibid.
Fumariæ 216
Galegæ 379

Aqua deſt. Graminis 561
Hederæ terreſtr. 381
Helenii 535
Hepaticæ nobilis 382
Herniariæ 564
Hirundinum 157
Hyſſopi 270
Hyſterica 520
Ireos 271
Juglandum 121
Juniperi baccar. 273
Lactis alexiteria 132
Seri ibid
Lactucæ 57
Lavendulæ 275
Lauri 276
Lentiſci ſummit. 317
Lepidii 58
Leviſtici 536
Liguſtri 383
Lilior. 459
convall. 277
Magnanimitatis 493
Majoranæ 278
Marrubii 220
Maſtichina 318
Matricariæ 220
Mei 537
Meliloti 279
Meliſſæ 280
Mellis 585
odorata reg. ibid.
Melonum 93
Menthæ 281
Millefolii 385
Myrrhæ 222
Myrti 284
Naphæ 81
Naſturtii 60
Nympheæ 462
Pæoniæ 515
Panis 15
Papaveris 520
Parietariæ 567
Perſicariæ 540
Aqua deſt. Perſicorum Fl. 95
Petroſelini 63
Plantaginis 389
Portulacæ 65
Prunellæ 390
Pulegii 290
Querci fol. 425
Ranar. Sperm. 175
Raphani 67
Reginæ Hungar. 291
Roris marini 290
Roſarum 426
Rubi Idæi 97
Sabinæ 293
Salviæ 294
Sambuci 577
Saniculæ 392
Santali citrini 393
Saſſafras 295
Scabioſæ 395
Scordii 226
Scorzoneræ 68
Serpilli 298
Sigilli Salom. 466
Solani 524
Symphyti 467
Tanaceti 231
Theriacalis Bezo-ardica 523
Trifolii 232
Tuſſilaginis 468
Valerianæ 302
Verbenæ 232
Veronicæ 395
WINTERANI cort. 303
Zedoariæ 304
Aqua Dulcis 181
Ferina 188
Fluviatilis 182
Fontana 181
Fortis 547
Fundi 185
Generalis 520 & 627

Aqua Grandinis 183
Gryſea 593
Lacuum 182
Marina 184 & 188
Martialis 186
Mercurialis 594
ad uſus externos 593
Mineralis 181 & 184
Niderbronnenſis 188
Nivalis 183
Ophthalmica 627
Sapphirina 603
Paluſtris 182
Petrina 186
Phagedænica 593
Piperina 188
Plumbaria 187
Pluvialis 182
Putealis 181
Pyrmontana 186
Regis 547
Rippelſavienſis 186
Roris 183
Salinæ 187
Schwalbacenſis ibid.
Sedlicenſis 187
Selterana ibid.
Spadana ibid.
Stagnans 182
Styptica 448
Sulzbacenſis 187
Sulphurea 186
Tophacea 184
Vegeto-mineral. 442
Viva 181
Wadwilenſis 187
Wisbadenſis 188
Aquilæ Lignum 307
Aquilegia 452
Arack 24
Ἀραιωτικὰ 529
Aranza di Sina 80
Arbutus Uva urſi 433
Arcana 8
Arcan. Corallin. 594
duplic. 448
Archiocco 52
Arctium 555
Ardea 161
Arecca 217
Argent 365
Argentum 366
vivum 590
Argenti mineræ ibid.
Argilla 436 & 437
Ἄργυρον 365
Aries 137
Ariſtoloche longue 199
menue 201
petite ibid.
ronde 200
de vigne 201
Ariſtolochia 199 ſq.
Clematidis 201
Cretioa ibid.
Fabacea ibid.
Longa 199
Mas ibid.
Piſtoloch. ibid.
Rotunda ibid.
Serpentaria 297
Ἀριστολοχία κληματῖτις 201
μακρὰ 199
στρογγύλη 200
Ariſtolochica 656
Ἀρκεῖον 554
Ἄρκευθος 272
Ἄρκτιον 554
Armeniaca Mala 79
Armoiſe 241
Armoracia 42
Arnica 27. 553
Ἀρνόγλωσσον 388
Ἄρνας 137
Aromata 194 & 235

Aromatica 5
῎Αρον 477
Ἀῤῥενικὸν 497
Arrêt de Bæuf 566
Ἀῤῥη 199
Arroche 44
Arſenicum 497
Ἀρσενικὸν ibid.
Artemiſia 54. 195. 210. 236. & 241
Artichaut 52
Artifiſen 70
Artiſchock 52
῎Αρτος 13 & 146
Arum 477
Arundo 574
Aſa fœtida 505
῎Ασαρον 609
Aſarum ibid
Ἀσβέςος 600
Aſche 168
Aſchenræslein 109
Aſclepias nivea 574
vincetoxicum 583
Aſellus 172
Aſpalathi lignum 307
Aſparagus 43
Aſperge ibid.
Aſperifolia 6
Aſperula 570 & 382
Aſpic 274
Aſplenium Ceterach. 371. 373 & 378
Ἀςερίας 162
Aſtragalus 467
Athamanta Cretenſis 53
Meum 537
Atlas-Erz 500
Atramentum ſutorium 445
Atriplex 44
Atropa Belladonna 507
Mandragora 513
Ἀτλαγᾶς 150
Attenuantia 529
Attich 576
Attrahentia 47[illegible]
Avellanæ 113
Avena 16
Auerhahn 156
Aves 147
baccis aut cerealibus veſcentes 148
Ichtiophagi 161
Inſectis viventes 157
Augentroſt 213
Aunée 534
Avoine 16
Aurantia 80 & 110
Auriculæ 376
Auripigmentum 497
Aurone 235
Aurum 363 ſq.
Auſter 180
uſtera 5
Ἀυτόπυρος 13
Axungia Anatis 161
Anguillæ 169
Anſerina 149
Canis 136
Caſtorei 526
Cati 142
Coturnicis 150
Cuniculi 145
Gallinæ 153
Leporina 146
Lunæ 437
Porci 139
Taxi 146
Thymalli 168
Viperæ 496
Urſi 147

B.

Babeurre 134
Baccæ 71
Bachbungen 555
Bach-Müntze 280

SYLLABUS RERUM.

Bachſteltze 157
Bachwaſſer 182
Bacilli de Liquiritia 458
Badiani Ruſſorum 241
Badſchwæmme 585
Βηχικὰ 449
Βήχιον 468
Bæhr 146
Bæhrlappe 384
Bærbele 165
Bærenklau 453
Bærthel 454
Bærwurzel 536
Βάκανον 67
Βαλάνεα ξηρὰ 189
Βάλανος 118. 421
Βαλαύςια 90
Baldrian 301
Balenæ 473
Balnea 189
  Laconica ibid.
  Sicca ibid.
  Sudatoria ibid.
Balſ. Arcæi 315
  Cinamomi 258
  Commendatoris de PERNE 627
  Fioraventi ibid.
  Hypnoticum 520
  Hyſtericum ibid.
  Lavendulæ 275
  Magicum Pforzh. 383
  Majoranæ 278
  de Mecca 319
  Nucis moſchatæ 283
  Odontalgicum 520
  Rutæ 292
  Saturni 442
  Sulphuris aniſatum 240
  Viride Metenſ. 502
  Vulnerarium 315
Barbe 165
Barbeau ibid.
Barbo ibid.
Bardana 554
Barg 138
Baroques 362
Bartavelle 154
Baſilic 285
Baſilicum ibid.
Βασιλικὸν ibid.
Βάτινα 96
Βάτραχος 174
Baurauch 542
Βδέλλιον 202
Bdellium ibid.
Beccabunga 555
Beccaſine 159
Βεχικὰ 607
Bedeguar 452
Bedezahar 358
Beifus 241
Beinbruch 604
Belemnites 599
Belier 137
Belladonna 507
Belle Dame 44
Bellis 377
Benedicta 619
Benedictenwurzel 247
Benoite ibid.
Benzoes 308
Berberis 72
Berca 453
Bergamotte 75
Bergkork 366
Bergkümmel 298
Bergmüntze 242
Berſing 167
Bertram 485
Berus 495
Beta 44
Betoine 377
  des montagnes 553
Betonica 377
Betonien ibid.
Βετονικὴ 377

Betula 574
Beurre 132
fondu 133
Bezaar 358
Bezarahat 76
Bezoardicus Lapis ibid.
Bezoardica Medic. 605
Bezoardicum Minerale 589
Bezoar Caman. 358
de Goa 360
Occident. 358
Orient. ibid.
Bibergeyl 525
Biberklee 231
Biche 142
Bieren 109
Bigarottes 81
Bilſam 512
Binetſch 69
Bingelkraut 565
Birckhahn 156
Birnen 109
Biſcuit 13
Bitterwaſſer 184
Bitumen 7
Βλῆχων 289
Βληχρὸν 378
Blaireau 146
Blattel-Erz 366
Blaukohl 46
Blanchette 57
Blanc de Baleine 473
de Plomb 441
Blé 12
ergotte 26
d'eſpagne 21
noir 17
de Turquie 21
Blête 453
Bletzer 120
Bley 439
Schweis 76
Weis 440
Bliecken 165
Βλίτον 453
Blitum 453
Bluet 212
Βὸν 125
Bock 136
Bockshorn 455
Bœuf 125
Bohnen 31
Bohnenkraut 296
Bois Couleuvré 210
de Garou 483
Gentil ibid.
Bolchen 172
Boletus 641
Boll 27
Βῶλος 436
Bolus ibid.
alba 437
flava ibid.
Bonette 390
Bonne Dame 44
Bonus HENRICUS 453
Βόραξ 542
Borax ibid.
Gemma 369
Granatus 368
Boretſch 354
Borrago ibid.
Bos 125
Botaurus 162
Bouc 136
Bouillon blanc 468
Bouquetine 568
Bourage 354 & 568
Bourgene 613
Bouſſerole 433
Boviſt 417
Boviſta ibid.
Boyerbrod 572
Brachvogel 158
Βράθυς 292
Brama 165
Branca Urſina 453
Italic. 450
Branche Urſine ibid.

Brandmeiſe 158
Brandvogel 162
Braſſica 45
- Aricinia 46
- Botrytis ibid.
- Capitata ibid.
- Cumana ibid.
- Eruca 482 & 533
- Gongylod. 46
- Napus 66
- Oleracea 45
- Rapa 65

Braunwurzel 579
Brebis 137
Breitwegerich 389
Brême 165
Breſme ibid.
Brocard vieux 141
Broccoli 46
Brochet 166
Brocheton ibid.
Brombeeren 96
Bromelia 79
Broſame 13
Βρῶτον ibid
Broye 454
Bruchkraut 563
Brücke 171
Bugnon 94
Brunnkreſſen 60
Brunnwaſſer 181
Bruſcus 571
Bruſtbeeren 91
- *Leim* 458

Brutorum indicia 4
Βρύαι 386
Βρυώνια 611
Bryonia ibid.
Bubenviſt 417
Bubon Macedon 63
Buchweitzen 17
Bufo 175
Bufones exſicc. 176
Bugle 202
Bugloſſe 355
Βȣ́γλοσσον ibid.
Bugloſſum ibid.
Bugula 102
Büking 173
Βȣ́κηρας 455
Bupleurum 388
Burſera 227
Burzel 64
Βȣ̃ς 125
Butor 162
Butten 425
Butter 132
- *Milch* 134

Βȣ́τυρον 112
Butyrum 127 & 132
- Antimonii 589
- Cacao 115
- Coctum 133
- Saturni 442

C.

Cabaret 609
Cabliau 172
Cacao nuces 114
Cachalot. 473
Cachou 217
Cæruleum montan. 500
Caille 150
Calabaſſe 85
Calambuc. Lign. 307
Calament 242
Calamintha ibid.
Calamus Aromat. ibid.
Calcatrippa 211
Calcareorum qualitates 7
Calcareus 600
Calcitrappa 651
Caldaunen 126
Calecutiſcher Hahn 151
Calefacientia 235

Calendula	203	Caput Mortuum Vitriol.	448
Callarias	17	Carannæ Gummi	312
Callaris	ibid.	Cardamomum	243. ſq.
Calmus	242	*Cardenbenedicten*	204
Calva	113	Cardiaca	194 & 203
Calx	600	*Cardon*	52
extincta	601	Cardopatium	205
viva	600	Carduelis	149
Cambogia	614	Carduus Benedictus	204
Cameel-Heu	296	Mariæ	556
Camellus	214	Caricæ	87
Camillen	207	Carlina	205
Camomille	ibid.	Carminativa	194
Camphora	309	Carneolus	369
Camphorabaros	ibid.	Caro	123
Canard	161	*Carobes*	465
Cancer	177	Carotta	53
Pagur.	179	*Carottes*	ibid.
Canella alba	303	*Carouges*	465
Canelle geroflée	250	*Carpe*	170
Cane	161	*Carpfe*	ibid.
Canis	135	Carthamus	631
vulpes	147	Carum	246
Cannabis	454	Carvi	ibid.
Cantharides	489	Carocoſtinum Bayri	212
Capaun	151	Caryophyllata	247
Capillaire	371	Caryophylli	ibid.
Capillus Veneris	ibid.	Caſcarilla	249
Capito	166	Caſeus	127 & 134
Capo	151	*Caſſepierre*	566
Capparis	47	Caſſia Caryophyllata	250
Cappus	46	Cocta	622
Capra	136	Fiſtula	620
Capra Bezoardica	359	Lignea	251
Rupicapra	357	Senna	647
Capreolus	141	*Caſſonade*	572
Capres	47	Caſtanea	118
Capri	136	*Caſtanie*	ibid.
Caprificatio quid	87	Caſtoreum	525
Capſic. annuum	288	Caſuta	633
Capucine	61	*Catagamber*	218
Capucinerlein	ibid.	Cataputiæ Semen	479

Cataria 252
Cathartica 619
Catus 141
Caviat 164
Caulis 45
Cauteria Actualia 476
Celeri 40
Centaurea Benedicta 200
  Calcitrappa 651
  Cyanus 212
  Rhapont. 638
petite Centaurée 205
Centaureum minus ibid.
  Lepton ibid.
Centriſcus 169
Centumnodia 390
Cepæ 48
Cephalica 194
Ceraſa dulcia 81
  Actiana ibid
  Duracina ibid.
Ceraſi 73
Cerat. amygdal. 113
Ceratonia 465
Ceratum de Ammon. 198
Cerberus triceps 646
Cerealia grana 16
Cereviſia 2[illegible]
Cerf 142
Cerfeuil 49
Ceriſes 73
Cerneaux 120
Ceruſſa 440
  Nativa 439
Cerva 142
Cervus ibid
  Capreolus 141
  Alces 525
Ceterach 378
Cetus 473
Chærophyllum 49
Χαλαστικά 449
Chalcites 440
Χάλκανθον 445
Χαλκὸς 499
  κεκκυμένος 501
Chalottes 38
Chamædris 206
Chamæmel. 207
Chamæpitys 209
Χαμαιάκτη 576
Χαμαιδάφνη 396
Χαμαίδρυς 206
Χαμαίδρωψ ibid.
Χαμαίμηλον 207
Χαμαιπίτυς 209
Chamaras 226
Χαμιλεών 205
Χαμελύα 483
Chamomilla 207
Champignon 55
Chanvre 454
Chapon 151
Charadrius Pluvialis 158
Charbonniere ibid.
Chardon benit 204
  Marie 556
  Roland 559
Chardonneret 149
Χαρούβα 465
Chaſſis 78
Chat 141
Chataigne 118
  d'eau 122
chauſſe trappe 651
Chaux 600
Cheiranthus 556
Cheiri ibid.
Chelidoine 557
Χελιδών 157
Χελιδόνιον 557
Chelidonium 157 & 557
Χελόνη 176
Chemiæ uſus in Mat. Med. 1
Chemicæ analyſis uſus in determinandis viribus Med. 4
Chêne 421

Chenopod. bonus Henr. 453
Cherm. mineralis 589
Chervi 68
Chevalier rouge 160
Cheveau 136
Chevre ibid.
Chevrette 141
Chevreuil ibid.
Chicon 57
Chicorée 50
blanche 55
Chien 135
Chiendent 561
Chinæ Cortex 252
Radix 558
Χὴν 148
Χῖνον 317
Chocolata 115
Chocolat de Santé ibid.
Χοίνȣ ἄνθος 296
Χοῖρος 138. & 140
Χόνϑρον 27
Choux 45
fleurs 46
de Milan 46
Raves ibid.
Χρυσὸς 363
Chryſocolla 500
Vet. 543
Χρυσομίτρης 149
Chryſoſplenium 565
Χύλισμα γλυκυῤῥίζες 457
Ciboule 64
Cicera 28
Cichorien 50
Cichorium Endiva 55
Cico 90
Cicuta 508
Cihre 77
Ciguë 508
Cinnabaris 593
Antim. 589 & 594
Factitia ibid.
Cinæ ſemen 209
Cinamomum 256
Cinara 52
Cinchona Officin. 252
Cineres bufon. 176
Cioutat 97
Ciſſampelos pareira 223
Ciſtus Cretica 315
Citreum Malum 74
Citron ibid.
Citronade 76
Citrulli 82
Citrus Aurantium 80
Citrus Medica 75
Civette 353
Cloporte 540
Cloux des Geroffles 247
Clupea 173
Aloſa 165
Encraſiolus 173
Clyſſ. Antim. 589
Cnicus 631
Coagulantia 596
Cobaltum teſtaceum 497
Cobitis 170
Cochlea 179
Coccionella 398
Coccos nuces 119
Cocculi 480
Cochenille 398
Cochlearia 532
Armoracia 42
Coronopus 61
Cochon 138
Cochon de Lait ibid.
Coffea 115
Coing 104
Colchicum 481
Illyric. 635
Colcothar 448
Colle de Poiſſon 472
Collyr. album 444
detergens 448
exſicc. 603
roborans 627

Colocynthis 631
Colophonien-Erz 366
Colſat 66
Colubrin. Lign. 210
Columba 149
Colymbus 162
Commisbrod 17
Compoſito flore inſtruct. vires 6
Concha 597
Concombre 83
Condit. Acori 243
Aurant. 110
Berberid. 73
Caryophyll. 249
Ceraſorum 74
Rad. Cich. 52
Cortic. citri 76
Cydon. 105
Eryng. 560
Helenii 535
Jugland. 121
Ribes 78
Rub. Id. 97
Satyr. 465
Scorzon. 68
Zinzib. 305
Conf. Aniſi 240
Cinam. Regia 258
Coriandri 260
Cubeb. 262
Fœnic. 268
de Hyacintho 370
Rebeche 458
Sem. Cinæ 210
Sinapeos 488
Conium Maculatum 508
Conſerva Abſynth. 196
Acetoſæ 38
Acetoſellæ 531
Angelicæ 532
Apii 42
Fl. aurant. 81
Bellid. 377
Beton. 378
Conſerva Borrag. 355
Bugloſſ. 356
Calendulæ 203
Cent. min. 206
Cheiri 557
Fl. Cich. 52
ex pulpa Citri 76
Cochlear. 533
Convall. 277
Cynarrhodon. 429
Eryng. 560
Ephraſ. 214
Fumar. 216
Geniſtæ 652
Hed. terreſtr. 381
Helenii 535
Lavend. 275
Malvæ ibid.
Meliſſ. 280
Menthæ 281
Millepedum 541
Naſturt. 60
Nymph. 462
Pæon. 515
Papav. 520
Ped. cati 377
Fl. Perſic. 95
Ror. Mar. 291
Roſar. pallid. 428
rubr. ſolida ib.
Vitriol. ibid.
Salviæ 294
Satyr. 465
Scabioſ. 395
Tuſſilag. 468
Veronic. 395
Conſolidantia 306
Conſolida Major 466
Media 202
Minor 390
Regalis 211
Sarracenic. 396
Contrajerva 258

Convallaria Majalis 277
Polygon. 466
Convolvulus Mechoac. 644
Scammon. 645
Turpeth. 648
Copaiba Balſ. 312
Copaifera ibid.
Copal Gummi 313
Coq 151
Coq de Bruyere 156
à queue fourchue 156
Coq d'Inde 151
Coquelicot 515
Coquerets 650
Coquille 597
Corallen 598
Corallia 360
Corallina 598
Coralline ibid.
Cordia 465
Coriander 259
Coriandre ibid.
Coriandrum ibid.
Corinthen 97
Cornaline 369
Cornel 104
Cornes 104 & 109
Corni 104
Cornichons 84
Cornouilles 104
Cornu cervi uſtum 141
philoſ præp. ibid.
auratum ibid.
Cornus Mas 104
Corpus pro balſamo 283
Corruda 43
Corylus Avellana 113
Coſtus 24
Cotignac 106
Cotonea 104
Coturnix 150
Chou-brun 46
Couleuvrée 611
Courbaril arbor 308
Courge 85
Craie 600
Crapaud 175
Craſſifolia 7
Crax 159
Crecca 161
Créme 127
d'orge 19
Cremor Hordei ibid.
Lactis 127
Tartari 103
Crepitus Lupi 417
Creſſon d'Eau 60
de Roche 565
Sauvage 60
Creta 600
Crocoma 263
Crocus 260
Æris 502
Metallor. 589
Sativ. Offic. 260
Solis 365
Croton Benzoe 308
Caſcarilla 249
Tiglium 489
Crues 143
Croute 13
Cruſta ibid.
Cryſtallus 366
Acenteta 367
Lunæ 366
Mediolan. 367
Mineral. 547
Montan. 367
Præpar. ibid.
Cubebæ 262
Cucumer 83
Cucumis ibid.
Colocynthis 632
Melo 93

Cucurbita 85
Citrullus 83
Melopepo 85
Pepo ibid.
Plebeja ibid.
Cucurbitacea 7
Cuiſſot 141
Cuivre 499
Cul blanc 160
Culilawan. cort. 262
Culiola 120
Cumana Braſſ. 46
Cumin 263
Cuminum ibid.
Cunila bubila 285
Cupreſſus 417
Cuprum 499
Armenum 368
Lazulus 367
Nicolai 497
Curcuma 263
Cuſcuta 633
Cyanus 212
Cyca 35
Cyclamen 633
Cydonia 104
Cynara Dracunculus 52
Scolymus ibid.
Cynips 427
Roſæ 425
Cynogloſſum 455
Cynogloſſ. Officinal. ibid.
Cynorrhoda 425
Cynosbatus ibid.
Cyperis Indica PLIN. 263
Cyperus Longus 264
Rotundus ibid.
Cyprès 417
Cypreſſen ibid.
Cyprinus 170
Ballerus 165
Barbus ibid.
Brama ibid.
Carpio 170
Do bula 166
Cyprinus Gobio 171
Jeſes 166
Leuciſcus ibid.
Naſus 167
Rutilus 165
Tinca 172
Cytinus 419

D.

Dachs 146
Dactyli 85
Dæmonum fuga 382
Dagues 141
Daguet 142
Δαμάλαι 125
Δασύπους 245
Daphne Mezeræum 483
Daphnoides Vet. ibid.
Δάφνη 175
Dattes 85
Dattlen ibid.
Datura Stramon. 524
Daucus 53
Δαύκος ibid.
Decoctum album 144
Antiven. laxans 589
Avenæ LOWERI 17
Febrifug. 256
Hordei 20
Defenſes 140
Defrutum 99
Δελφίνιον 211
Delphinium Conſ. ibid.
Staphis agria 488
Dens Leonis 70
Dentes Apri 140
Dents du Cheval Marin 471
Derivantia 449 & 476
Δέρμα 31
Detergentia 530
Detonatio 544
Diacodium 519
Diacydon. 105
Aromatiſat. ibid.
Jalappin. 106

Diacyd. laxativ. pelluc. 106
 ſimpl. 105
Diagryd. 645
 Cydon. ibid.
 Glycirr. ibid
 Roſat. ibid.
 Sulphur. ibid.
Diaphoretica 605
Διαφορητικὰ 529 & 605
Diaphor. Martiale 589
Diapnoica 605
Diaſcordium FRACAST. 227
 Liquid. 226
Diæta Lactea 129
Diatrion Santalon 393
Dictamnus 265
Digerentia 306 & 449
Digeſtiva 619
Δίκταμνον 265
Diluentia 529
Dindon 151
Dintenhölzel 383
Diſcutientia 194
Diſtelfinck ibid
Diuretica 648
Διȣρετικὰ ibid.
Διȣρητικὰ 449
Δόλιχοι 31
Domptevenin 583
Δορκάδια 141
Δορκὰς ibid.
Dornſchwamm 55
Doronicum 266
 Pardalianches ibid.
Dorſtenia Contrajerva 258
Doſten 285
Draberen 96
Dracæna Draco 429
Drachenblut ibid.
Dracunculus 54
Dragun ibid.
Dræſel 161
Droſſel 155
Droſera Rotundifolia 486
Δρῦς 421
Ducia 189
Dulcium Qualitates 5
Dünckel 27
Durchwachs 388
Dyslyta Medic. 10
Dyſpepta alimenta ibid.
Dyll 238

E.

Eau 18[illegible]
 Aigre 184
 Amere ibid.
 des Carmes 280
 de Grêle 183
 de Lacs 182
 de Marais ibid.
 de Mer 184
 Mere 545
 de Neige 183
 de Pluie 182
 de Puits 181
 de Rivieres 182
 de Roche 181
 de Roſée 183
 de Sources 181
Eber 138
Ebertswurzel 205
Ebulus 576
Ebuli Baccæ 576
Ebur 469
 foſſile 470
 ſine igne præpt. ibid.
 uſtum ibid.
Eccoprotica 619
Ἔχιδνη 494
Ἔχῖνος 399
Ecorce de Canelle 256
Ecreviſſe 177
Edelkrebs ibid.
Ἔγχελυς 169
Ehrenpreis 395
Eiche 421

Eichelhaber 16
Eicheln 421
Eidex 472
Einhorn 528
Eiſenhütlein 503
Eiſenkraut 232
Ἐνδόρια 475
Ἐκκοπρωτικά 619
Elæoſacch. Aniſi 240
Aurant. 111
Cinam. 258
Citri 76
Fœnic. 268
Macis 283
Ἐλαΐαι 107
Elan 525
Ἔλαφος 142
Ἐλατήρια 612
Ἐλατήριον ibid.
Elaterarium ibid.
Electricæ Concuſſiones 476
Electuarium de Acoro 243
de Carthamo 631
Cathol. 96
de Citro 76
Diacaſſ. c. Manna 622
Diaphænic. 86
Diaprun 96
Diaſatyrii 464
de Hierapicra 627
Lauri baccarum 276
de Manna 624
de Ovo 233
de Pſyllio 636
de Succo Roſar. 427
Tamarind. 625
Elemi Gummi 314
Elend 525
Ἔλεφας 469
ὀρυκτός 470
Elephas ibid.
Elixir. antifebr. 256
Aperitiv. 628
Elixir Balſam. ſtom. temperat. 110
de Garus 627
Helvetii 628
Juniper. Malvat. 274
Schroed. ib.
Pector. Reg. Daniæ 548
Ringelm. 549
Polychr. Hallenſ. 628
Propr. Aniſ. 240
Paracels. 627
c. acido ibid.
Boerh ib.
ſine acido 628
album 627
Rhabarb. 628
Vitrioli 448
Ἐλλέβορος λευκός 614
Elops 164
Embrocatio 189
Ἐμβροχή ibid.
Emeraude 369
Emetica 608
Emmenagoga 194 & 648
poſit. 649
Emollientia 449
Animalia 469
Vegetab. 450
Emplaſtr. album coctum 442
de Ammon. 198
Antipodagric. 442
ex Argenti ſpuma & Oxalæo 445
Ceroneum 442
de Cicuta 511
ad Clavos & veruc. pedum 442
ad Clav. pedum 561
contra Vermes 628
Cumini 263
Defenſiv. Fel. Wurz. 375
rubr. 442
Diabotonon 443

Emplaſtr. Diachalciteos 120
Diachylon 443
c. Gummat. ib.
magnum ibid.
Diampomph. ibid
Diapalmæ 120 & 443
Divinum 443
ad dol. dent. 520
Epiſpaſt. 492
Frigidum 443
de Galb. crocat. 561
Gryſeum 443
de Hyoſc. 513
Incognit. 393
de baccis Lauri 276
de Linimento 442
Magnetic. 499
Lumin. Maj. 378
Mamillare 443
Manus Dei ibid.
de Melioto 279
ſimpl. ibid.
Mercur. 594
de Minio 443
Miracaloſum 444
Nicotianæ 539
Noricum 444
Odontalg. 520
Opodeldoch. 444
Oxycroc. 261
Panis 14
de Plumbo 442
de Ranis c. Merc. 594
VIGON. 175
de Sperm. Ranar. ibid.
Reſolvens 444
Santalinum 393
Saponaceum 444
Saturni GOUL. 442
Saturnin. MYNS. 443
de Scrophul. 580
de Sperm. Ceti 474
Stipticum 444
Stomach. 520

Emplaſtr. Triapharmac. 444
Veſicat. 492
Encens 318
Encraſiolus 173
Ende 141 & 143
Endivia 54
Endivie 55
Engelſüs 569
Ἔγκραυλος 173
Ens Veneris 549
Ente 161
Ἔντερα τῆς γῆς 527
Entrich 161
Entvogel ibid.
Enula campana 534
Ἐνυδρὶς 146
Enzian 216
Epautre 27
Epheu 379
Epidendron 302
Epinars 69
Epine Vinette 72
Ἐπισπαστικὰ 476
Epithymum 633
Ἐπίθυμον ibid.
Eponges 585
Epouvantail 163
Eppich 40
Ἔψερον 100
Ἔψημα 99
Epulotica 306
Equiſetum 418
Erbſen 32
Ἐρέβινθος 28
Erdbeeren 88
Erdæpfel 33
Erinaceus 399
Ἐρίφος 136
Ἑρμοδάκτυλος 635
Ἐρωδιὸς 161
Erpel ibid.
Errhina 606
Ἔῤῥινα ibid.
Eruca 481 & 533

Eryngium 559
Ἐρύσιμον 534
Eryſimum ibid.
Ἐρυθρόδανον 560
Eſchallottes 38
Ἐσχαρωτικά 476
Eſchenbaum 215
Eſelkürbſenſaft 612
Eſox Lucius 165
Eſquine 558
Eſſent. Abſynth. 190
Alexiph. 227
Aloes 307
Angelicæ 532
Anodyna 520
Arthrit. 528
c. Opio ibid.
temperat. 227
Aurant. ex cort. rec. 110
ex cortic. ſiccis ibid.
Balſam. 545
Benzoes compoſ. 309
ſimpl. ibid.
Bezoard. HORM. 302
Camphor. 312
Cardamomi 246
Card. Bened. 205
Caſcarill. 250
Caſtorei 527
Catech. terræ 218
Cent. min. 206
Chinæ 256
Dulcis 575
Fumar. 216
Galangæ 269
Gentian. 217
Leviſtici 536
Macis 283
Menthæ 281
Millefol. 385
Milleped. 541
Myrrhæ 222
Eſſent. Myrrhæ Alcaliſ. 222
Pareir. Prævæ 224
Pimpinell. 569
Saſſafr. 295
comp. 296
Scillit. 230
Scord. 226
Comp. ibid.
Serpent. 297
Spic. Nardi 300
Trifol. 232
Vincetox. 583
Eſſigroſen 423
Eſtragon 54
Eſturgeon 164
Etoupe 454
Etourneau 159
Ἐθρὶς 137
Etuves 189
Eufragia 213
Eufraiſe ibid.
Eulyta Medic. 10
Eupatoire 213
Εὐπατώριον ibid.
Eupatorium ibid.
Eupepta alimenta 10
Euphorbia 480
Εὐφόρβιον 482
Euphorbium ibid.
ſucco Citri corr. 483
Euphraſia 213
Evacuantia 529 & 605
Reſinoſa 640
Specific. 609 & 625
Exedentia 475
Expectorantia 607
Externa Med. 9
Extr. Abſynth. 197
Acori 243
Agaric. aquoſ. 641
reſinoſ. ibid.
Aloes 628

Extr. Angel. 532
Anodyn. 521
Ariſtoloch. rot. 200
Artemiſ. 242
Aſari 614
Bryon. 612
Card Bened. 205
Caſcarill. 250
Caſtor. 527
Cathart. 628
Catholic. ibid.
Centaur. min. 206
Chamædr. 207
Chinæ 256
Cichor. 52
Cochlear. 533
Colocynt. 632
Croci 260
Diacarthami 631
Eſulæ 483
Fumar. 216
Gentian. 217
Gratiolæ 614
Guajac. 563
Hed. terr. 381
Helenii 535
Helleb. 635
Hyperic. 383
Jalappæ 643
Irid. 271
Juniperi bacc. 274
Lapath. 564
Liquir. gummoſ. 458
ſimpl. ibid.
Lupuli 59
Maracoſtinum 212. 628
Mechoac. 644
Nicotianæ 539
Opii 521
Pæoniæ 515
Panchymag. Croll. 628
Papav. 520
Pimpin. 569
Plantag. 389
Extr. Polypod. 569
Rhabarb. 639
Rudii 630
Rutæ 292
Sabinæ 293
Salſaparil. 576
Saſſafr. 295
Saturni 442
Scordii 226
Scorzon. 68
Senn. 647
Tanaceti 231
Tormentillæ 432
Trifol. 232
Turpethi 648
Valerian. 302
comp. ibid.
Veronic. 395
Vincetox. 583
Zedoar. aquoſ. 303
commixt. 304
Ἔυζυμον 533
Ἔυζωνις 481
Ἐυπατώριον 374

F.

Fabæ 29
St. Ignatii 214
Fæcula Ari 479
Bryoniæ 612
Fagopyrum 17
Fagotriticum ibid.
Fagus caſtanea 118
Fahlerz 366
Faiſan 155
Fangzæhne 140
Faon 142
Faons 141
Far 12
Farfara 468
Farfugium ibid.
Farina 12
Foſſilis 600

Z z

Farine de blé 27
de bourgeois ibid.
Farina Hordei 20
Farren 378
Faſan 155
Faulbaum 613
Faule Fuden 481
Febrifug Anglic. 254
Federerz 365
Federkohl 46
Feige 87
Feigbohnen 31
Feldhuhn 154
Felis Catus 141
Feldkreſſen 60
Feldlerche 148
Fel Lucii Piſc. 167
Tauri 127
Terræ 205
Fenchel 267
Fenouil ibid.
Fera 140
Fercklein 138
Ferula Aſa fœtid. 506
Feſtuca 21
Ficedulæ 157
Ficus 87
Carica ibid
Fieberrinde 252
Figue 87
Filet 141
Filicum qualitates 6
Filipendula 266
Filix 378
Finis Mat. Med. 1
Fiſcherlein 163
Fiſitz 160
Flachs 460
Flavedo mali citrei 75
Fleur de Farine 27
de Muſcade 282
Flohkraut 540
Flohſaame 636
Fliegenſtein 497
Flores Ammon. ſal. Hæmat. 549
Mart. ibid.
Simpl. ibid.
Flores Antim 589
Nivei & Splend. ibid.
Rubri 549 & ibid.
Æris 502
Balauſtiorum 90
Benzoes 309
Fabar. 30
Naphæ 80
Perſic. 94
Sulphur. compoſ. 629
Fluor ſpatoſ. 369
Fluſswaſſer 182
Fœniculum 267
Fœnugræcum 455
Fænugrec ibid.
Folium 278
Fonticuli 476
Forelle 169
Formica 492
Foſſilia Nutrientia 180
Fougere 378
Foulque 162
Fourmi 492
Fraga 88
Fragm. Spong. 585
Lapid. pretioſ. 368
Fragrantia 194 & 475
Fragrantium virtus 6
Fraiſes 88
Fraiſier Ananas 89
Ecarlate ibid.
Freſant ibid.
Frangula 613
Franzoſenholz 561
Frauendiſtel 556
Frauenhaar 371
Frauenmantel 374
Fraxinus 215 & 623
Freſa 28

Freſne 215
Fringillago 158
Fringilla Carduelis 149
Domeſtica 154
Spinus 149
Friſchlinge 140
Fromage 127
Froment 26
Fröſche 174
Fructus Horæi Acidi 71. 72. 78
Adſtring. 104
Amari 110
Roſarum 425
Frumenta quid 12
Frumentum Saracenicum 17
Turcicum 21
Fuchs 147
Fulica 162
Fumaria 201 & 215
Fumeterre 215
Fünffingerkraut 423
Fungus 55
Roſarum 425
Fungi Sambuci 376
Verni 55
Furcarius 142
Furfures 12
Fuſtigationes 476

G.

Gabelhirſch 142
Gadus Ægelfinus 172
Lota 171
Morhua 172
Γάλα 127
Γαλάγγας 268
Galanga ibid.
Γαλαξίας 164
Γαλβάνη 560
Galbanum ibid.
Galega 379
Γαλείψις 652
Galena 439
Γαλεξία 171
Galium Aparine 570
Mollugo ibid.
Verum ibid.
Galitzenſtein 447
Gallæ 421
Gallina Corylorum 150
Gallinula 162
Minor ibid.
Gallo Pavo 151
Gallus ibid.
Domeſt. ibid.
Gamænderlein 206
Gambetta 160
Gans 148
Ganſekæthig-Erz 366
Garance 569
Garde robe 236
Garo Lign. 307
Gartenwaar 36
Gaſteroſteus Aculeat. 169
Gauchheil 198
Gedrehter Windzucker 574
Geis 136
Geisbæckgen ibid.
Geislein ibid.
Geisrauthen 379
Gekærn 12
Gelatina Cornu Cervi 143
Sicca 144
Citrata ibid.
Gelatum Berber. 73
Malorum 77
Viperarum 496
Γέλγες 38
Gelinotte 150
Gemſenkugel 357
Gemſenwurzel 266
Gemüs 36
Generoſa Med. 7
Genet 652
Genevre 272

Geniſa	652
Gentiana	216
Centaurium	206
Lutea	216
Rubra	217
Γεντιάνη	216
Germandrée	206
Gerſt	18
Geröllte Gerſt	19
Gerſtenſchleim	ibid
Gerſt kleine	18
Getreide	12
Geum Urbanum	247
Geweih	143
Gichtroſe	514
Γίγαρτα	97
Gilla THEOPHRAST.	448
Gingembre	304
Ginſemwurzel	356
Ginſingwurzel	356
Girofflée	556
Gith	284
Glac. Mariæ	603
Gladiolus Communis	582
Glandes	421
Glaserz	365
Glaskopf	403
Glasköpfen	366
Glaskraut	566
Glechoma	380
Gleditſia	574
Γλεῦκος	99
Glob. Moſchati	575
Glouteron	554
Glucklein	151
Glue	398
Gluten Pectorale	458
Glycyrrhiza	456
Γλυκεῖα	ibid
Γλυκύμη	ibid.
Γλυκύῤῥιζα	ibid.
Γλυκυσίδη παιωνία	514
Gnaphal. Dioicum	376
Gobio	171
Γογγύλη	65
Gold	363
Goldengunſel	202
Goldenwiederthon	372
Gomme Adraganth	467
Lacque	400
Turique	458
Gottes Gnadenkræutel	613
Goujon	170
Gouſſes	28
Graine de Paradis	269
Grains de l'Epurge	480
Gramen	561
Graminum proprietates	6
Groſer Grammetsvogel	155
Grana Actes	577
Cerealia	12
Cnid	483
Paradiſi	269
Granatum	90
Granatus	368
Grande Conſonde	466
Hirondelle de Mer	163
Gratia Dei	613
Gratiola	ibid.
Grebe à Oreilles	162
Gremil	654
Grenouille	174
Gries	27
Grindwurzel	564
Grive	155
Groſſeilles	78
à Maquerau	104
Groſſula	76
Groſſus	87
Grualdum	17
Gruau	12 & 27
Grünkraut	69
Grünſpan	502
Grütz	12 & 27
Grundbieren	34
Grundel	170
Grundlein	ibid.
Grundwaſſer	181
Guajac. Off.	562

Gui 397
Guignette 160
Guilandina Moringa 463 & 654
Guimauve 451
Guinetta 160
Gummi Anime 307
Arabic. 458
de Baſſora 467
Ceraſorum 82
Guttæ 614
Senegal 458
Serapionis ibid.
ex Ægypt. Spina ibid.
Tragacanthæ 467
Turis 458
Gundelrebe 380
Guttæ Anglic. Anod. 521
Lavend. 275
Gypſophila Muralis 579
Gypſum 603

H.

Haarſtrang 567
Haas 145
Habern 16
Haberſchlehen 95
Haberwurzeln 70
Hædus 136
Hæring 173
Hagelwaſſer 183
Hagenbutten 425
Hahn 151
Halbewahr 367
Ἁλμώδες 107
Halonitrum 544
Hammel 137
Hanf 454
Harang 173
Harengus 164 & 173
Haricots 31
Harnkraut 459 & 563
Hartriegel 383
Haſelhuhn 150
Haſſelnüſſe 113
Haſelwurzel 609
Hauhechel 566
Hausblas 472
Hauswurzel 580
Hechel 454
Hecht 166
Hedera 379
Hedyſar. Alhagi 623
Heidelbeeren 106
Heidenkorn 17
Heidniſch-Wundkraut 396
Heizlein 138
Ἑλένιον 534
Helenium ibid.
Helfenbein 469
Helianthus tuberoſus 33
Ἑλλέβορος 634
Helleborus Albus 614
Niger 634
Helminth. Belemn. 599
Judaic. ibid.
Ἑλξίνη 566
Helxine ibid.
Henne 151
Hepar Anguillæ 169
Antim. 589
Canis Rabidi 136
Hepatica Fontana 381
Nobilis ibid.
Stell. 382
Hepatique d'Eau 381
Heracleum Sphondyl. 453
Herba Pedicularia 488
Herbe aux Chats 252
Cuillerées 532
Perles 654
Puces 636
de la Goutte 486
Potagere 36
Heriſſon 399
Hermodactyl. 635
Herinaceus 399
Ἑρμοβοτάνιον 565

Herniaria 563
Herniole ibid.
Heroica Med. 7
Herou 161
Ἕρπυλλος & ον 198
Herzgeſpann 203
Herzkirſchen 81
Heuerling 166
Hinnulus 142
Ἵππουρις 418
Hippopotami dentes 471
Hircus 13
Hirondelle 157
Hirs 22
Hirſch 142
Hirſchkalb ibid.
Hirſchkuh ibid.
Hirſchzunge 383
Hirundinaria 583
Hirundo 157
Hiſtoriæ Naturalis utilitas in Mat Med. 1
Hollændiſche Cichorien 51
Holder 576
Holderſchwæmmchen 376
Holwurzel 201
Holzbieren 109
Honig 583
Hopffen 58
Hordæ 125
Hordeatum 20
Hordeum 18
Houblon 58
Huile d'Oeillet 519
Hündin 142
Hünerdarm 450
Huitre 180
Humulus 59
Hund 135
Hundsbrod 13
Hundszung 455
Hyacinthus 369
Ὕδωρ 180
Hydragoga 619
Ὑδράργυρον 590
Ὑδρόμηλον 77
Hydromel 585
Hymenæa 307
Hypnum Triquetr. 387
Hyoſcyamus 512
Ὑοσκύαμος ibid.
Hypericum 382
Hypnotica 503
Hypociſtidis ſuccus 419
Hypoleucos 160
Ὕῤῥος 127
Ὑσώπερα 138
Hyſſope 269
Ὕσσωπος ibid.
Hyſſopus ibid.

I.

Jacobs-Zwiebel 49
Jalappa 641
Ibiſch 451
Ἰβίσκον ibid.
Ichtyocolla 472
Ἰχθυοκόλλα ibid.
Ἱδρωτικά 605
Ἱεράντξια 79
Igell 399
Illicium 241
Imber 304
Imperatoria 535
Incidentia 530
- Animalia 540
- Evacuantia 625
- Foſſilia 542
- Vegetabilia 530

Incraſſantia 595
Ingwer 304
Inngrün 396
Inſecta Nutrientia 177
Inſectorum qualitates 7

Inſipidorum effectus 5
Iutubus 50
Sativus 54
Inula 534
Inviſcantia 449
Johannisbeeren 78
Johannisbrod 465
Johanniskraut 382
Ἰωνιὰ 209
Ἰὸς 502
Joubarbe 580
Ipecacuanha 615 & 616
Iris 270
Florentina ibid.
Nobilis 360
Noſtras 270
Pſeudacor. 271
Tuberoſa 635
Irritantia 475
Animalia 489
Foſſilia 497
Vegetabilia 477
Iſop 269
Judaicus Lap. 599
Judenkirſchen 650
Juglandes nuces 120
Juglans alba 574
Jujubæ 91
Jujubes ibid.
Julepus Roſar. 427
de Roſis ſiccis 428
Sambuc. 578
Juncus Odor. 296
Juniperus 272
Lycia 318
Sabina 292
Jus Carnium 124
Viperar. 496
Juſquiame 512
Juſquiamus ibid.
Juvenci 125
Ivette 209
Ivoire 469
Ἰξία 397
Ἰξὸς 398

K.

Καδύτας 633
Kæmpferia Rotunda 303
Kæſs 127
Καλαμίνθη 242
Κάλωκες 423
Kalb 126
Kalch 600
Καλλίκερως 455
Καλλίτριχον 371
Καλλίφυλλον ibid.
Kaninichen 145
Κάνναβις 454
Κανθάριδες 489
Κάντιον 574
Κάπνος 215
Κάππαρις 47
Κάπρος 140
Karagni 15
Καρδαμίνη 60
Κάρδαμον 59
Καρδάμομον 243
Καρκίνος 177
Κάρυα 111
Κάρον 246
Καρποβάλσαμον 320
Καρποὶ τῆς λαθυρίδης 480
τȣ̃ βαλάνȣ μυρεψικῆς 462
Καρπὸς κνίδειος 483
τȣ̃ κρότωνος 479
Κικέως ibid.
Καῤῥωβία 465
Kartoflen 34
Κάρυα 120
βασιλικὰ ibid.
ἡρακλεωτικὰ 113

Κάρυος μυρεψικὸς 281
Καρῶται 85
Καϛόριον 525
Καθαιρετικὰ 475
Καθαρτικὰ 449 & 605
Katze 141
Katzendæpplein 376
Katzenkraut 252
Katzenwadel 418
Kaulbarſch 167
Καυϛικὰ 475
Kayſer-Sallat 54
Κέγχρος 22
Keiri 556
Keller-Eſel 540
Κενταύριον μικρὸν 205
Κεραδωνία 465
Κέρασοι 73
Kern 27
Kernel 161
Keſte 118
Kibitz 160
Kichererbſen 28
Κιχώρη 50
Κιχώριον ibid.
Κηκίδες 421
Κικίνον 479
Κινάβαρι 430
Κινάμωμον 256
Κιννάβαρι 593
Kirſchen 73
Κισσὸς 379
Κιϛὸς ibid.
Klapproſen 515
Kletten 554
Kleyen 12
Kleyenbrod 13
Κνῆκος 556
Κνίκος 631
Knitſch 454
Knoblauch 38
Κοχλίας 179
Κοδύμαλα 104
Kœrbelkraut 49
Κόγχη 597
Kohl 46
Kohlraben ibid.
Κόκκαλοι 121
Κοκκομῆλα 95
Κόκκωνες 90
Kolben 143
Κολχικὸν 481
Κολοκογθὶς 631
Κολοκύντη 85
Κολυμβάδες 107
Κόμμι τȣ̃ ἀκάνθȣ θεβαικὸν 458
ibid.
Κόμπεβα 262
Κώνειον 508
Κονία 602
Kopf-Sallat 57
Kopp 166
Koppel 160
Κοράλλια 360
Κορίανδρον 259
Κορίαννον ibid.
Korn 24
Kornblumen 212
Kornzapfen 26
Κορωνόπȣς 60
Κόρυδος 148
Κόϛος 211
Κοτίνȣς 90
Κότρυφος 156
Kræhenaugen 232
Κράμβη 45
Krammetsvogel 156
Κράνεια 104
Κράνια ibid.
Krausbalſam 280
Kraut 45
Krebs 177
Krebsaugen 178
Kreide 600
Kreſſe 171
Kreſſen 59
Kreſſon ibid.
Κριὸς 137

Kriſelbeeren 104
Κριθὴ 18
Kreutzbeer 640
Kröte 175
Κρόκος 260
Kropfwurzel 579
Krott 175
Krume 13
Κρύμμα 48
Κρύσαλλος 366
Kuh 125
Κουμπέπερ 262
Kunigle 145
Kunnigundskraut 213
Kupfer 409
Kupfer-Kies 500
Kupfernickel 497
Kürbis 85
Κουράλια 360
Kutt 167
Kuttelfleck 126
Κυανὸς 367
Κυδόνια 104
Κυκλάμινος 633
Κύμινον 236 & 263
Κύναρα 52
Κυνόγλωσσον 455
Κυνόσβατι 425
Κυπάρισσος 417
Κύπειρον 264
　Ἰνδικὸν 263
Κύπερον 264
Κυπρῖνος 170
Κύων 135

L.

Laberdan 172
Lac Ebutyratum 134
　Lunæ 600
　Schiſtum 134
　Vaccinum 127
　Virgin. 309 & 442
Lacca Gummi 400
Lacerta 472
Lacerta Agilis 472
　Stincus 542
Λάχανον 36
Lachenknoblauch 226
Lachs 168
Lachsforelle 169
Lacteſcentium effectus 7
Lactuca 56
　Agnina 57
　Aſtylida ibid.
　Eunuchion ibid.
　Laconica ibid.
　Romana ibid.
　Rotundicaul. ibid.
　Sativa ibid.
Ladanum Gummi 315
　Barbar. ibid.
　Hiſp. ibid.
　in tortis ibid.
　Liquid. ex Canad. ibid.
Ladres 145
Lagopus 150
　Bonaſia 151
　Urogallus 156
Λάγως 145
Lait 127
　Caillé 134
　Coupé 129
　de Poule 153
Laitue 56
　Pommée 57
Lakritzenholz 456
Lamium 652
　Album ibid.
　Maculat. 653
　PLINII ibid.
Lamm 137
Lampetra 171
Lampret ibid.
Lamproie ibid.
Lana Succida 138
Langue de Cerf 383
　Chien 455

Lapathum 564
Lapin 145
Lapis Armenus 500
Atrament. 446
Carpion. 170
Divinus 448
Medicamentoſ. ibid.
Hyſtricis 233
Malacc. ibid.
Spurius 235
Zeilan. 233
Infern. 366
Percar. 167
Porcinus 233
Specul. 603
Spong. 586
Lappa 554
Lapraux 145
Lard 139
Lardum ibid.
Laſerpitium Siler. 298
Lattich-Sallat 56
Lauch 64
Lauche 166
Laudanum 521
Hyſtericum ibid.
Liquidum ibid.
Opiatum ibid.
Urinarium ibid.
Laureola 483
Laurier 275
Laurus ibid.
Benzoin 308
Camphora 310
Caſſia 251
Cinamom. 256. 278 & 309
Culilaban. 262
Saſſafr. 295
Lavande 274
Lavatere Arborea 461
Lavendel 274
Lavendula ibid.
ſtœchas 300
Lawſonia Inermis 376
Laye 140
Lazulus 367
Leger 101
Legume 36
Legumes egrugés 28
Legumina 12 & 28
Leguminoſ. Virtutes 7
Lein 460
Λείωμα 28
Lenientia 503
Lenitiva 619
Lentes 30
Lentilles ibid.
Lentiſci Lign. 317
Leontodon Tarax. 70
Leonurus Cardiaca 203
Λεπίδιον 58 & 59
Lepidium 58
Lepus 145
Cuniculus ibid.
Leviſticum 536
Lerche 148
Lerchenſchwamm 640
Leuciſcus 166
Leucojum Luteum 556
Λευκόϊον ibid.
Levat 66
Levrauts 145
Lezard 472
Λίβανος 318
Λιβάνωτις ςεφανωματική 290
Lichen Caninus 387
Plicatus 386
Prunaſtri ibid.
Pulmonarius 391
Pyxid. 387
Licorne 528
Lignum Guajacum 561
Liebſtöckel 536
Lierre 379
terreſtre 380
Lievre 145
Lignum Copryl. 114

Lignum Sanctum 561
Ligurinus 149
Liguſticum 536
Λιγυστικὸν ibid.
Liguſtrum 383
Liliaceorum agendi modus 6
Lilium 459
Convallium 276
Parac. 589
Limaçon 179
Λιμναῖον 205
Limon 74
Lin 460
Linaire 459
Linaria ibid.
Lingua Avis 215
Bovis 126
Cervina 383
Λινόδρυς 206
Λινόζωστις 565
Λίνον 460
Linſen 30
Linum 460
Liquam. Verbaſci 469
Liquidambar. Styraciſl. 316
Liquiritia 456
Liquiritiæ Succus 457
Liquor Anod. mineral. 448
Marin. fixus 547
Oleoſ. Sylv. 549
Terræ fol. Tartar. per deliq. 103
limpid. ibid.
Λιθάργυρος 441
Litharge ibid.
Lithargyrium ibid.
Lithontriptica 649
Λίθος Ιουδαϊκὸς 599
Λιθοσπέρμον 654
Lithoſpermum ibid.
Litourne 156
Liveche 536
Lixivium Nitri 545
Lixivium uvarum 99
Λόβοι 28
Loch ad Aſthma 230
de Farfara 468
de Ovo 153
de Palm. Vulpis 147
Loche 171
Locuſta 57
Læffelkraut 532
Lomentum 28
Lora 101
Lorbeer 275
Lothperlen 362
Lotte 171
Loutre 146
Lucius 166
Lumbrici 527
Lumpenzucker 572
Lungenkraut 391
Lungenmoos ibid.
Lupini 31
Lupins ibid.
Lupulus 58
Lutra 146
Luxſtein 599
Lycoperdon Boviſta 417
Cervin. ibid.
Tuber. 56
Lycopodium 384
Lyncis Lap. 599

M.

Macaroni 15
Mache 57
Macis 282
Madrepora Oculata 361
Magiſter Corall. ibid.
Margarit. 363
Matris perl. ibid.
Ocul. cancror. 178
Saturni 444
Magnes Arſenicalis 499
Magneſia alba 547

Magſaamen 515
Majalis 138
Majorana 277
Mala 76 & 92
Malabathrum 278
Μαλαβάθρον, φύλλον ibid.
Μαλάχη 461
Malachites 500
Malagetta 269
Μαλακτικὰ 449
Malicorium 90
Malum 76
Medicum 74
Terræ 200
Malva 461
Arborea 420
Roſea 419
Rotundifol. 461
Sylveſtris ibid.
Malvaceorum proprietates 6
Man 622
Manati Lap. 471
Mandibulæ Lucii Piſc. 167
Mandlen 111
Mandragora 513
Μανδράγορα 507 & 513
Mangold 44
Μάννα 318
Manna 622 ſq.
Berliner 21
Cereale ibid.
Frankfurter ibid.
Liquid. 624
Polniſche 21
Mannheimer-Waſſer 240
Mannſtreu 559
Marantha 268
Μάραθρον 267
Marcaſins 140
Marchantia Polymorpha 381
Mare 99
Marga Lemnia 436
Margaritæ 362
Coronariæ ibid.
Margaritæ Occid. 362
Orient. ibid.
Μαργαρίται ibid.
Margaſita Vet. 445
Marguerite 377
Mariæ Magdalenæ Blum. 299
Mariolaine 277
Marmelata 106
Marmor 600
Marons 119
Marrubium 219
Maruette 158
Maſſa altheæ alba moll. 152
Liquir. alba 458
fuſc. ibid.
Maſticatoria 606
Μαστίχη 316
Maſtiche ibid.
Maſtyx ibid.
Maſzlieben 377
Materia Medica quid? 1
Mater Perlar. 363
Materies Perlata 589
Matricaire 220
Matricaria ibid.
Chamomilla 207
Parrhenium 220
Matriſylva 382
Mattenkümmel 246
Maueresel 540
Mauer-Raute 371
Maulbeeren 93
Mausdorn 571
Mauve 461
Mauvis 155
Mayenblümlein 276
Mayfiſch 164
Mays 21
Mechoacanna 644
Medicamenta 2
Alimentoſa 2
Interna 8
Magnetica ibid.
Mechanica 2

Medicamentorum modus agendi 23
Medulla Caudicum 35
  Oſſium 127
Meerballen 567
Meerhirs 654
Meermoos 598
Meerrettig 42
Meertrauben 98
Meerzwiebel 228
Meger 453
Meiſe 158
Meiſterwurzel 535
Mel 583
  Anthoſat. 291
  Cucumerin. 613
  Deſpumat. 585
  Mercuriale 565
  Roſarum 428
    Laxativ. 429
  Sambuc. 578
  Scilliticum 230
  Virgineum 584
Melampodium 615
Melanteria 446
Μελάνθιον 284
Melanogoga 619
Melaſſe 572
Meleagris 151
Meles 146
  Zivetta 353
Μέλι 583
Μελία 215
Μελίλωτος 278
Melilotus ibid.
Melis 572
Meliſſa 279
  Calamintha 242
  Nepeta ibid
  Officin. 279
Μελισσόφυλλον ibid.
Melitis 653
Meloe Veſicat. 489
Melo 92
Melon 92
Melons d'Eau 82
Melone 92
Melten 44
Meniſpermum Cocculus 480
Menning 441
Mentha 280
  Aquatica ibid.
  Criſpa ibid.
  Pulegium 289
Menyanthe 231
Mercin 143
Mercurialis 565
Mercurius 590
  Liquid. 594
  Præc. albus ibid.
    Flavus ibid.
    per ſe ibid.
    Ruber. ibid.
  Virid. ibid.
  Sacchar. ibid.
  Subl. Corroſ. ibid.
    dulc. ibid.
  Violaceus ibid.
  Virgin. 590
  Vitæ 589
Meres de Geroffles 248
Mere goutte 99
Meriſes 81
Merlan 172
Merle 156
Merluche 172
Meſange 158
Meſembryanth. Nodifl. 552
  Coptic. ibid.
Μέσπιλα 106
Meſpili ibid.
Meſpilus German. ibid.
Meſplen ibid.
Metram 220
Meule 143
Meune 536
Meures de Renard 96
Mexicaniſcher Lausſaam. 486

Mezeræum 483
Mica 13
Mie ibid.
Miel 583
Μήκων ἥμερος 515
ῥοιάς ibid.
Μῆλα Ἀρμενίακα 79
περσικά 94
Milch 127
Milium 22
Solis 654
Millefeuille 385
Millefolium ibid.
Millepedes 540
Millepertuis 382
Millet 22
Μῆλον 76
Κίτριον 74
Λειμώνιον ibid.
Μηδικὸν ibid.
Περσικὸν ibid.
Μηλοπέπον 92
Milten 44
Μίλτος 441
Mimoſa 217
Nilotica 458
Senegal ibid.
Μήκων 515
Μηλοπλακοῦντα 105
Mineræ Antimonii 587
Argenti 365
Arſenici 497
Auri 365
Biſmuthi 408
Cupri 500
Ferri 402
Mercurii 590
Plumbi 439
Stanni 409
Zinci 411
Minium 441 & 593
Minorativa 619
Μίνθη 280
Μῆον 536
Mirabilis Jalappa 642
Miſpel 397
Miſy 446
Mithridatum 521
Miva 105
Möhren 53
Mæures 93
Mohr 138
Moineau franc 153
Μόλιβδος 439
Molken 127
Möllelein 79
Μόλον 125
Momordica Balſam. 386
Elater. 612
Monodon 528
Μονόκερος ibid.
Moos 386
Μόρα 93
Mora ibid.
Morchel 55
Morelle 523
Morgeline 450
Morille 55
Mors de Diable 394
Morſul. Antimon. 589
Contra Verm. 210
de Citro 76
Purgantes 643
Morſus Diaboli 394
Morue 172
Moſchata Nux 284
Moſcovade 572
Moſt 99
Motacillæ 157
Moucerons 55
Mouron 198
Mouſſe 386
Marine 598
Mouſt 99
Moutarde 487
Mouton 137

Moxa 242
Muchæ Roſar. Damaſc. 427
Muguet 276
de Bois 382
Müntz 280
Muria Chryſolamp. 369
Muræna Anguilla 169
Muſcatblüthe 282
Muſcatnuß 284
Muſchel 597
Muſci 386
Muſcus Acaciæ ibid.
Albus Quern. ibid.
Arboreus ibid.
Pyxidatus 387
Vulgar. ibid.
Muſtela Fluviatil. 171
Lutra 146
Muſtum 99
Carenum 100
Circumcidaneum 99
Tortivum ibid.
Mutterkorn 26
Mutterlaug 545
Mutternægelein 248
Mutterzimmet 251
Mya Margaritifera 362
Pictorum 598
Μυελὸς 13
Μύκη 55
Μύος ὦτα 376
Μυρίκη 230
Μύρμηξ 492
Μύρμος ibid.
Myrobalani 425 & 462
Belliricæ 420
Chebulæ ibid.
Citrinæ ibid.
Emblicæ ibid.
Indæ ibid.
Nigræ ibid.
Μυροβάλανοι ibid.
Μύῤῥα 221
Myrrha ibid.
Μυῤῥίνη 283
Myrtilli 106
Μύρτος 283
Myrtus ibid.
Caryoph. 251
Pimenta 238
Myſtus 165
Mytil. Margaritif. 362
Myxa 465

N.

Nachtſchatten 523
Nacre de Perle 363
Nægelein 247 & 556
Nægelein-Rinde 250
Nanſa 81
Napellus 503
Napi Radices 66
Narcotica 503
Νάρδος Ἰνδικὴ 299
Νάρδος Κελτικὴ ibid.
Naſalia 606
Naſturtium 59
Aquaticum ibid.
Hortenſe ibid.
Indicum ibid.
Petræum 565
Sylveſtre 59
Naſus 167
Navau 65
Navet ibid.
Nectarines 94
Neſles 106
Nenufar 462
Nepeta 252
Nephrit. Lapis 656
Lign. 654
Nerprun 640
Nervina 194
Neſſel 652
Neunauge 171
Nicotiana 537
Nielle 284
Nigella ibid.

Ninſing 356
Νήσσα 161
Νίτρον 543
Nitrum 543
    Antimoniat. 547 & 589
    Cryſtalli Mont. L. 367
    Crudum 545
    Depurat. 547
    Embryonat. 544
    Fixum 547
    Fluor purpureo fulv. 369
    Perlat. 547
    Roſat. ibid.
    Saturnin. ibid.
    Tabulat. ibid.
Noiſette 113
Noix 120
    Muſcade 281
    Vomique 232
Noyau 111
Nuces ibid.
    Behen 462
    Græcæ 111
    Ind. Cond. 283
    Ponticæ 113
    Vomicæ 232
Nucipersica 94
Nuclei 111
    Allii 38
    Ceraſorum 82
    Malor. Armeniac. 79
    Nucum 111
    Perſic. 94
    Pinei 121
Nudlen 15
Nüſſe 120
Numida 152
Νύφαρον 462
Nutrimentum 10
Nymphæa 462
Νυμφαῖα ibid.

O.

Objectum Mat. Med. 1
Ochs 125
Ochſenzunge 355
    rothe 375
Ocimum 285
Oculi Cancror. 178
    Citr. ibid.
Odermenning 374
Odor & Sapor quid pro determinandis Medicam. viribus faciant 5
Oenothera biennis 67
Ooignons 48
Οἶνος δευτερίας 101
Οἴσυπος 138
Ὤχηνον 285
Olea Europæa 107
Oleæ ibid.
Oleum deſt. Abſynth. 196
    Acori 243
    Anethi 239
    Angelic. 532
    Animale DIPP. 144
    Aniſi 239
    Artemiſiæ 242
    Aurant. 110
    Benzoes 309
    Cajapoet. 255
    Camom. 209
    Camph. Bezoard. 312
        LEMERY ibid.
        ROLFINC. ibid.
    Cardamomi 246
    Cari 247
    Caſtor. 527
    Chæroph. 50
    Cinamomi 258
    Corticum Citri 76
    Coriandri 260
    Cubeb. 262
    Cumini 263
    Elemi 315
    Fœnic. 268
    Galban. 561

Oleum

Oleum deſt. Guajac. 563
Heracleotic. 114
Hyſſopi 270
Juniperi bacc. 273
ligni 274
Ladan. 316
Lavendulæ 275
Laurin. 276
Macis 283
Majoranæ 278
Maſtich. 317
Meliſſæ 280
Menthæ 284
Millefolii 385
Moſch. nucis 283
Myrrhæ 222
Neroli 81
Nicot. 539
Olibani 219
Origani 286
Philoſoph. 108
Piperin. 288
Pulegii 290
Roris marini 291
Roſarum 426
Rutæ 292
Sabinæ 293
Salviæ 294
Saſſafras 295
Santali 393
Saponis 108
Saturejæ 296
Serpilli 298
Spicæ 275
Tanaceti 231
Thymi 301
Zedoariæ 304
Zinzib. 305
Oleum Expr. Amygd. amar. 113
dulc. ibid.
Aneth. 239
Aniſi 240
Avellanar. 114
Behen Nucum 462
Cari 247
Oleum Expr. Fœnic. 268
Hyoſc. 513
Jugland. 121
Laurinum 276
Lini 464
Macis 283
Napar. 66
Olivar. 107
Ovorum 153
Palmarum 120
Papav. ex Semin. 519
Perſic. nucl. 95
Piſtac. 122
Ricini 479
Sem. 4. frigid. 83
Oleum inf. aut coct. Abrot. 236
Abſynth. 196
Ammon. Gummi 108
Anagall. 199
Aneth. 239
Camom. 209
de Cappar. 48
Caſtor. ſimpl. 527
comp. ibid.
Catellorum 136
Chæroph. 50
Cheiri 557
Cicutæ 512
Coloc. compoſ. 632
Coſtinum 212
Croci 261
Cydonior. 106
Euphorbii 481
Formic. 493
Galbani 561
Geniſtæ 652
Helenii 535
Hyoſc. 513
Hyperic. 381
ſimpl. ibid.
Irinum 271
Lacert. 473

Oleum inf. aut coct. Laurin. 276
Liliorum 459
convall. 277
Lumbr. 528
Majoran. 278
Mandragoræ 514
Maſtich. 317
Melilot. 279
Menth. 284
Momordicæ 386
Myrti baccar. 284
fol. ibid.
Nicot. 539
Nymph. 462
Ranarum 175
de Sperm. ibid.
Roſarum 426
Rutæ 292
Salviæ 294
Sambuci 577
Scorpion. ſimpl. 494
compoſ. ib.
Solani 524
Stramon. ibid.
Verbaſci 469
Viperar. 496
Vulp. ſimpl. 147
Oleum 108
Myrrh. per deliq. 222
Tartari per deliq. 103
Olera 36
Oleraceorum vires 6
Olibanum 318
Olivæ 107
Oliven ibid.
Olives ibid.
Ὀλόκυρον 209
Olus 45
Ὄλυνθος ἔρινος 87
ἰσχας ibid.
Ombre 168
Ὀμφακίδες 422
Ὀμφάκιον 98
Ὄις 137
Oniſcus Aſellus 540
Ὀνίσκοι 540
Ὄνοι ibid.
Ononis 566
Ὄνος 172
Ὄνωνις 566
Opiata Meſenterica 594 & 629
Salomonis 521
Opium 516
Ὀποβάλσαμον 319
Opobalſamum ibid.
Ὀποπάναξ 223
Opoponax ibid.
Or 363
Oranges 79
Orcanette 375
Ὄρχις 464
Orchis Satyr. ibid.
Oreilles de Judas 376
Orge 18
de Mars 18
Mondée 19
Quarrée 18
Orgeate 20
Ὀρίγανος 285
ἡρακλεωτικὴ ibid.
τραγορίγανος ibid.
Origanum 285
Creticum 286
Dictamnus 265
Hiſpanicum 286
Majorana 277
Marum 286
Vulgare 285
Orpiment 497
Ortie blanche 652
Ortygometra 159
Ὄρτυξ 150
Orvietanum 521
Oryza 23
Os de corde cervi 144
Oſeille 37
Oſteocolla 604
Oſterlucey runde 200
Oſterluceywurzel lange 199
Oſtrea 180

Oſtrutium 535
Ὄσυρις 459
Otis 153
Ὀτὶς ibid.
Otter 146
Ours ibid.
Outarde 153
Ovis 137
Ὀξαλὶς 37
Ox lis Acetoſella 531
Ὀξύγαλα 134
Ὀξυλάπαθον 37. & 564
Oxymel ſcillitic. 230
ſimpl. 585
Ὀξυμυρσίνη 571
Oxys 531
Oxyſacch. vom. contra peſt. 589
Oye 148
ſauvage 149

P.

Παχοντικὰ 595
Pæonia 5 4
Pain de Munition 13
Pourceau 633
Recoupe 13
Panacea 7
Panac. Antimon. 589
Mercurii 594
Panais 61
Panax quinquefol. 357
Panchymagoga 619
Panicum 22
Panis Aceroſus 13
Ater ibid
Biſcoctus ibid
Buccellatus ibid
Cibarius ibid
Confuſaneus ibid
Cydon. 105
Furfuraceus 13
Gregarius ibid.
ex Hordeo 19
Nauticus 13
Secundarius ibid
Sordidus ibid.
Panis Squarroſus 13
Papaver 515
Erraticum ibid.
Rhœas 520
Sativum ibid.
Somniferum ibid.
Pappel 461
Paradies-Kærner 269
Παρηγορικὰ 503
Paragon 362
Πάρδαλος 160
Pareira prava 223
Parietaria 566
Παρθένιον 220 & 565
Parus 158
Pas d'Ane 468
Paſſer 153
Paſſerage 58
Paſſulæ Laxativæ 98
Majores 98
Minores 97
Paſta Altheæ 452
Epiſpaſt. 492
Liquiritiæ 458
Paſtill Mercurial. 594
Paſtinaca 61
Opoponax 223
Paradies-Holz 306
Paters 15
Pates d'amandes 113
Patience 564
Παπταλία 142
Pavot 515
Pechblende 365
Peches 94
Pedro del Porco 233
Peintade 152
Penæa Sarcocolla 463
Πεντάφυλλον 423
Pentaphyllum 423
Πέπερι 286
Pepo 85
Perca 167
Perce-feuille 388

Perce-mouſſe 372
Perche 143 & 167
Percis 167
Πέρδιξ 154
Perdix 150 & 154
Græca 154
Gryſea ibid
Rubra ibid.
Perdrix ibid.
Perée 170
Perfoliata 388
Περιστερὰ 149
Περιστερεὼν 232
Πέρκη 167
Perlæ 362
Perlhuhn 152
Perlen 143
Perles à l'Once 362
Perles de compte ibid.
Perlures 143
Perſica Mala 94
Perſicæ Nuces 120
Perſicaria 540
Perſil 62
Peruvianiſche Giftwurzel 258
Peruvianiſcher Balſam 320
Peruv. Cortex 252
alb. ibid.
Pervenche 396
Pes Cati 376
Peſtilenzwurzel 224
Peſtnægel 61
Πετασίτης 224
Petaſites ibid.
Peterſilien 62
Petit Houx 571
Lait 127
Petite Grive 155
Petromyzon 171
Πετροσέλινον 62
Petroſelinum ibid
Peucedanum 567
Silaus 579
Πευκέδανον 567
Pfaff 162
Pfaffenhütel 85
Pfaffenröhrlein 70
Pfeffer 286
Pfefferkraut 58
Pfirſching 94
nackete ibid.
Pfiſterlein 160
Pflaumen 95
Pfrimmen 652
Πγνύρις 27
Φάκοι 30
Φαλαρὶς 162
Phallus Eſculentus 55
Pharmaca 2
Φάρμακα 607
Phaſeoli 31
Φασίολι ibid.
Φασιανὸς 155
Phaſianus ibid.
Φιλιπεόδουλα 266
Phlegmagoga 619
Φλογιστὸν 545
Φλόμος 468
Φλόνος ibid.
Phœnix 86
Φοινιγμοὶ 475
Φοίνικες 85
Φοινοβάλανοι ibid.
Φοινοκοβάλανοι 42
Φοίνικος ἐλάτης 119
Phyllanthus Emblica 420
Φυλλῖτις 383
Φύλλον Ινδικὸν 278
Phyſalis Alkekengi 650
Phyſeter Macrocephal. 473
Phyſiologiæ uſus in Mat. Med. 1
Phytheuma Spicat. 67
Φρῦνος 175
Πιᾶρ 127
Pickling 173
Pied d'Alouette 211
Pied de Chat 376

Pied de Lion 374
Loup 384
Pigeon 149
Pignons 121
d'Indes 488
Πικρὶς 50
Pierrures 143
Pilæ Marinæ 567
Pillulæ ad omn. morb. catarrhal. 455
Aloëtic. emollient. 629
Aloëphanginæ ibid.
de Ammoniaco 198
Anglicæ 629
de Aquileg. 452
Aureæ 629
Aperientes STAHL ibid.
Balſamicæ BECCH. 630
STAHL ibid.
Cachecticæ 629
Cephal. ibid.
Cochiæ ibid.
de Cynogloſſ. 455
cum Croco & Caſt. ibid.
EMMANUELIS 629
Fœtid. Major. ibid.
Francofurtanæ ibid.
de Hiera c. Agarico ib.
Hydropicæ BONTII ib.
Lucis maj. 630
Maſtich. de ABANO 318
c. Mercurio vivo 594
dulci ibid.
Polychr. 630
Balſam. ibid.
RUDII ibid.
RUFI ibid.
Sapon. 108
Scillit. 230
Sine quibus 630
Solares 522
Spleneticæ 630
STARCKEY 522
Stomachicæ 630
Pillulæ Tartareæ 198
Piloſella 376
Pimpernell 63
Pimpinella ibid.
Aniſum 239
Saxifrag. 568
Pimprenelle 63
Pineæ Nuces 121
Pinguedinum proprietates 7
Pinien 121
Pinus Larix 623
Pinea 121
Πῖον 127
Πήγανον 291
Piper 286
Album 287
Hiſpan. ſ. Ind. 288
Longum 286
Nigrum ibid.
Piquette 101
Piſa 32
Πίσα ibid.
Piſces 163
Fluviatiles 164
Limo inhab. 169
Marini 172
Piſſenlit 70
Piſtaches 122
Piſtacien ibid.
Piſtaciæ Nuces ibid.
Piſtacia Lentiſc. 316
Πιστάκια 122
Pivoine 514
Πλάστη 221
Plantago 388
Coronopus 61
Pſyllium 636
Plantain 388
Plomb 439
Plumbago ibid.
Plumbum ibid.
Baſalticum ibid.
Cryſtalliſatum ibid.
Pauperum ibid.

Plumbum Rhombeum 439
  Spatoſum ibid.
  Stibiatum ibid.
  Uſtum 444
  Virens 439
Pluvialis 158
Pluvier doré ibid
Poires 109
Poirée 44
Pois 32
  Chiches 28
  Goulus 32
Poivre 286
  à gueue 262
Polenta 19
Poley 289
Πόλιον ibid
Polium ibid
  Creticum ibid.
  Montanum ibid.
Pollen 27
Polygala Senega 581
Πολύγονον 390
Polygonum 18 & 390
  Amphibium 540
  Aviculare 390
  Hydrop. 540
  Perſicaria ibid
Πολυπόδιον 569
Polypodium 569
  Filix mas. 379
  Fragile 372
Polyrrhiza 201
Πολύτριχον 371
Polytrichum Commune 372
Polytropha 10
Poma 71
  Terræ 33
Pomatium 77
  Fl. Aurant. 81
  Fl. Lavend. 275
Pomeranzen 80
Pomiferarum proprietates 7
Pomum 76
Pomme 76
  Epineuſe ibid.
Pommes de Terre 34
Pompejana Braſſ. 46
Porcus 138
Porreau 64
Porrum ibid.
Portulaca ibid.
Potentilla Anſerina 423
  Reptans ibid.
Poterium Sanguiſorba 63
Poulardes 152
Poule 151
Poule d'Eau 162
Poulets 151
Pouliot 289
Pourpier 64
Pouſſins 151
Præcipitantia 597
Præneſtinæ nuces 113
Πράσιον 219
Πράσον 64
Prelée 418
Πρόβατον 137
Πρότροπον 99
Προύμνα 95
Pruna ibid.
  Laxativa 96
Prunella 390
Prunes 95
Prunus Armeniaca 79
  Ceraſus 74
  Domeſtica 95
  Inſitiva ibid.
Ψὰρ 159
Pſeudacorus 270
Pſeudo Adamantes 367
Pſidium 90
Ψιμύθιον 410
Ψύλλιον 636
Pſyllium 636
Ptarmica 553. & 606
Πτερὶς 378
Πτισσάνης χυλὸς 19
Πτισσάνη ibid.

Ptiſana 12 & 19
GALENI & HIPPOCRATIS 19
Pulegium 289
Pulmonaire 391
de Chêne ibid.
Pulmonaria ibid.
Pulmones Vulp. 147
Pulp. Caſſ. 622
Tamarind. 625
Pultic. de Manna 624
de Tragac. 467
Pulvis ad omnes ventric. affect. mirabilis 479
Anodyn. LUDOV. 522
Antarthr. 528
Antilyſſ. 388
Antiſpaſm. Hall. 547
Ari compoſ. 479
Aurat. German. ſeu Zellenſ. 258
Cervinus 144
Comitiſſæ 253
Contrajervæ comp. 259
Contra Vermes 210
CORNACHINI 646
de Tribus ibid.
Diaireos 271
e Chelis cancr. 179
incompl. 179
Eryſipelatodes MYNSICHT 15
Jeſuit. 253
LUGOS. Card. ibid
Santal. 393
Scill. compoſit. 230
Sternut. 539
Stomach. BIRCKM. 479
Strumal. 587
Sympathet. 448
Temperans 547
Viperar. 496
Punica Granatus 90
Punicum Malum 90
Purgantia 618
Purgierkœrner 479 & 488
Pusmoventia 419
Pyra terræ 34
Πυρὴ 111
Pyrethrum 485
Πύρεθρον ibid.
Pyri 109
Pyrites Cryſtall. fig. ferri 446
Cupri ibid.
Pyrola 392
Πυρὸς 26
τριμηνιαῖος ibid.
σιτάνιος ibid.
Pyrus Communis 109
Cydonia 105

Q.

Quadrupeda 125
Cicura ibid.
Fera 140
Quarz. Cryſtall. 367
Quaſſiæ Lign. 225
Queckſilber 59
Quellwaſſer 181
Quendel 298
Quercus 421
Querquedula 161
Queue de Cheval 418
Pourceau 567
Quinquefolium 423
Quinte feuille ibid.
Quinquina 252
Quitten 104
Quitten-Lattwerg 106

R.

Ῥα 636
Radices 33
Radicula 67
Radis 67

Radix ari c. aceto præp. 479
Radix dulcis 456
Rahm 127
Raifort 42
Raiponce 67
Raiſin 97
Raiſins aux Rubis 98
de Corinthe 97
de Damas 98
Rallus 158
Aquaticus ibid
Porzana ibid.
Rana 174
Bufo 175
Eſculenta 174
Temporaria ibid.
Ranunculus Ficaria 558
Rapa 65
Raphanica 67
Ῥαφανὶς ibid.
ἀγρία 24
Ῥαφανὸς 67
Rapum 65
Rapunculus 67
Rapunzel ibid
Rasle d'Eau 158
de Genet 159
Raſura Cornu Cervi 143
Eboris 470
Rataffia 82
Rave 65 & 67
Rauken 481 & 533
Rauſchgelb 497
Raute 291
Rebhuhn 154
Rebkreſſen 57
Rebs 66 & 258
Recocta 134
Refrigerantia 449
Regenwaſſer 182
Regenwürmer 527
Regiæ Nuces 120
Regliſſe 456 & 458
Regolitia 456
Reg. Antim. 589
Mart. ibid.
Medic. ibid.
Reh 141
Rehkitzlein ibid.
Reib 454
Reiger 161
Reisgerſt 18
Relaxantia 449
Renard 147
Renorcée 390
Repellentia 449
Requies NICOLAI 522
Reſinæ 194 & 305
Reſina Aloes 307
Coloc. 632
Guajaci 562
Jalappæ 643
Ladan. 316
Scammon. 646
Turpethi 648
Vegetabilis 306
Reſinoſa 619
Reſolventia 529 & 553
Animalia 583
Foſſilia 587
Rettich 67
Revellentia 476
Rhabarbar. 636
Monach. 637
Toſtum 639
Rhamnus Cathart. 640
Frang. 613
Zizyphus 92
Rhapontic. Moſcov. 637
Rheinfarn 231
Rheum palmat. 638
Rhapontic. 637
Rhodomel PALLAD. 428
Rhus 430
Rhus Coriaria 430
Coballinum 314
Ribes 78
Nigrum ibid.

Rubes Rubrum 78
Uva criſpa 104
Ricinus Communis 479
Ringelblume 203
Ῥῆον 636
Ritterſpærnlein 211
Rob Corn. 104
Cydon. 105
Cynosbat. 429
Ebuli 578
Jugland. 121
Juniperi baccar. 274
Moror. 94
Ribeſior. 78
Rub. Id. 97
Sambuci 577
de Spin. Cerv. 640
Uvarum 99
Roborantia 193
Adſtringentia 370
Animalia 398
Foſſilia 433
Specifica 363
Subadſtring. 370
Rocca 434
Rocambole 38
Rochetta Alexandrina 552
Rodentia 475
Ῥόδον 423
Ræmiſche Haſelnüſſe 113
Ræmiſcher Kümmel 263
Ræſchgewæchs 366
Ræſen 454
Ræthe 569
Roggen 24
Rohrdummel 162
Rohrhühnlein 150
Ῥοὴ σίδα 30
Romarin 290
Roquette 481 & 533
Ros Solis 486
Roſa 423
Roſe 143
Roſen bleiche 154
Roſinlein 97
Roſmarin 290
Ῥοσμάρινον ibid.
Roſmarinus ibid.
Roſshub 468
Roſsſchwæmme 585
Rothbeinel 160
Rother Steinbruch 266
Rothgülden-Erz 365
Rottan 367
Rottel 165
Rotulæ contra Vermes 594
Diaireos 271
ex Succo Citri 76
man. Chriſt. 427
Rouir 454
Roy des Cailles 159
Rübe 65
Rüben franzæſiſche 65
Rüben gelbe 53
Rübſaamen 66
Rubefacientia 475
Rubeta 175
Rubi 96
Rubia 569
Tinctor. 570
Rubi mora 96
Rubus Cæſius ibid.
Fruticoſus ibid.
Idæus ibid.
Rue 291
Ruffolck 171
Rumex 564
Acetoſæ 37
Acutus 564
Alpin. 638
Aquat. 637
Obtuſifol. 637
Patientia 564 & 637
Sanguineus 564
Ruprechtsauer Kirſchen 81
Ῥυπτικά 530
Ruſcus 571
Ruſicht Erzt 365

Ruta 291
Muraria 371
'Ρυτὴ 291
'Ρῦς 430

S.

Saane 127
Saatperlen 362
Sabina 292
Sabatilli ſemen 486
Saccharum 571
Hordei 20
Lactis 127
Perlatum 427
Roſar. 428
Roſatum 427
Saturni 442
Vermifug. 594
Safflor 631
Safran 260
Safran batard 631
Saftgrün 640
Sago 35
Saintbois 483
Saindoux 139
Σάκχαρ 571
Σάκχαρον ibid.
Sal Abſynth. 196
Acetoſ. 531
Ammoniac. 547
Angl. Volat. 549
Card. Benedict. 205
Cent. min. 206
Commune 549
Corall. 361
Decrepit. 551
Depurat. ibid.
Digeſt. ibid.
Fabarum 30
Febrifug. 551
Fontan. 550
Foſſil. ibid.
Gemmæ ibid.
Sal Lumbr. 528
Marinum 550
Matris perlar. 363
Mirab. 551
Ocul. cancr. 178
Oleoſ. Sylv. 549
Perlar. 363
Perſic. 540
Polychr. 547
Seignette 103
& 553
Prunellæ 547
Sedat. Homb. 543
Tamariſc. 230
Tartari 103
Volat. ibid.
Vitrioli 448
Viper. 496
Volat Aromat. 549
Oleoſ. ibid.
Salbey 293
Salep Rad. 464
Salicornia 552
Salivantia 606
Salm 168
Salmo ibid.
Fario 169
Salar. 168
Thymallus ibid.
Trutta 169
Salpeter 543
Salpetre ibid.
de Houſſage 544
Salſorum vires 5
Salſaparilla 575
Salſifi 70
Salſola 552
Salvia 293
Sambucus 576
Sammet-Erz 500
Σάμψυχον 277
Sandaracha 497
Sandarax ſ. Sandarachæ
Gummi 272

Σανδράχη 497
Sang de Dracon 429
Sanglier 140
Sanguinaria 390
Sanguis Draconis 429
Hirci inſpiſſ. 137
Tauri 127
Sanguiſorba 63
Sanicula 392
Santalum ibid.
Santolina Chamæcypar. 236
Santonic. ſem. 209
Sapa 99
Σάπφειρος 369
Sapphirus ibid.
Sapo 108
Saponaria 575
Sapor Medicam. quid indicat 5
Sarcelle 161
Sarcocolla 463
Sardelle 174
Sardina ibid
Sardine ibid.
Σάρδιον 369
Σάρδιος λίθος ibid.
Sardus ibid.
Sariette 296
Σαρκοκόλλη 463
Sarraſin 17
Saſſafras Lign. 295
Satureia 296
Satyrium 464
Saucrampfer 37
Sauerklee 531
Sauerwaſſer 184
Sauge 293
Saumon 168
Saumonnaux 168
Saurauch 72
Σαῦρος 472
Sauve vie 371
Saxifraga 565 & 579
Scabioſa 394
Scaglia 434
Scajola ibid.
Scammoneum 641
Scandix Cerefolium 49
Scarificationes 476
Scariola 54
Schaaf 137
Schœnopraſum 64
Schafgarben 385
Schafkunzen 425
Schalotten 38
Schellack 400
Schieferweis 441
Schierling 508
Schiffen 28 & 32
geſchrotene 28
Schildkröte 176
Σιστὸς 134
Schiſtum fiſſile 434
Schlafapfel 425
Schlagkrætlein 209
Schlangenholz 210
Schlegel 141
Schley 172
Schneck 179
Schneegans 149
Schneewaſſer 183
Schnittlauch 64
Schnotfiſch 166
Schœllkraut 557
Schœnanthus 296
Schotten 127
Schwaben 497
Schwadden 21
Schwæmme 585
Schwalbe 157
Schwalbenwurzel 583
Schwamm 55
Schwarze Bruſtbeeren 465
Schwarzer Kümmel 284
Schwarze Nieswurzel 634
Schwarzwurz. 466
Schwein 138
Schweinbrod 633

Schwindelbeeren 262
Schwitzbæder 189
Scilla 228
Scolopax Ruſticola 159
Scolopendre 383
Scolopendrium ibid.
Scordium 226
Scorodopraſum allium 38
Scorpius 493
Scorzonera 68
Scorzonere ibid.
Scrofa 138
Scrophularia 579
Seeblum 462
Seau de SALOMON 466
Sebeſten 465
Sebum 127
Secale 24
 Cornutum 26
 Turgidum ibid.
Sedum 581
Seewaſſer 182 & 184
Seichblumen 70
Seiffenkraut 578
Seigle 24
Selenites 603
Selenoides Vet. 46
Σέλινον 40
Semence de Chaſſetaupe 479
 de Perles 362
Σεμίδαλις 27
Semmel ibid.
Semoulles 15
Semoules 21 & 27
Sempervivum 580
Senecka Rad. 581
Senf 487
 weiſſer 533
Senna 646
Seran 454
Σέρις ἥμερος 54
Serpentaria Virginiana 297
Serpolet 298
Serpyllum ibid.
Serſifi 70
Serum Lactis 131
 dulce 132
Σέσελι 298
Seſeli ibid.
Setacea 476
Sevenbaum 292
Sevum Hircin. 137
Sialogoga 606
Σίδη 90
Σιδηρῖτις 209
Sief album 445
Sigillum SALOMONIS 466
Signaturarum theoria 4
Siegwurzel 582
Σίκυος 13
Silber 365
Silberglætt 441
Silbermulm 366
Silberſchwærze 365
Silex carneolus 369
Siliginis clavi 26
Siliquæ 465
 dulces ibid.
 græcæ ibid.
Simarouba 227
Similago 27
Sinapi 487
 alba 482
 nigra 487
Sinau 374
Σίνηπι 487
Sinngrün 396
Σίον 60
Σηπτικὰ 476
Σίραιον 99
Sirigata Gamber. 219
Σίσαρον 68
Siſarum ibid.
Siſer ibid.
Siſon Ammi 237
Siſymbrium Naſt. aquat. 60
Sium Ninſi 356
 Siſarum 69

Σκαμμονία 644
Σκίγκος 541
Σκίλλα 228
Σκοροδολάσαρον 505
Σκολοπένδριον 383
Σκόρδιον 226
Σκόροδον 38
Σκόρπιος 493
Σκυθικὴ ῥίζα 456
Σκυθικὸν ξύλον ibid.
Σμάραγδος 369
Smaragdus ibid.
Σμέγματα 530
Smilax China 558
 Pſeudoch. 559
 Salſaparilla 575
Σμύρνα 221
Σμύρνιον 53
Soda 552
Solanum Nigrum 523
 Tuberoſum 34
Solidago Virgaurea 396
Solutio Cancror. ocul. 178
 Corall. 361
 Matris perlar. 30
Sommergerſt 18
Son 12
Sonnenthau 486
Sopientia 50
 Animalia 525
 Vegetabilia 503
Sorba 109
Sorbes ibid.
Sorbus Domeſtica ibid
Sory 446
Souchet 264
Soucy 203
Soude de Barille 552
Spanferklein 138
Sparadrapus 444
Spargel 43
Spargelkohl 46
Spartium Scoparia 652
Spatum 600
Spatum Plumbi 439
 Specul. 603
Spatze 153
Species Diaboracis 543
 Diacinamomi 258
 Diacretæ 603
 Diajalappæ 643
 Diaireos 271
 Diamargarit. calid. 363
 Dianiſi 240
 Dianthos 291
 Diatrag. frig. 467
 Diaturbith. 648
 pro decocto ad Gangr. 444
 pro ptiſana Reg. 647
 pro vino Abſynth. 197
 Hippocr. 258
 Sant. 393
 Tabaci pro fumo CAMER. 539
 Tartar. pharyng. 103
Specifica 8
 Antif. CROLLII 598
 Jalappin. 643
 Purgantia 619
 Roborantia 354
Speck 139
Spelt 27
Sperling 153
Sperma Ceti 473
 Ranarum 175
Sperniola ibid.
Speyerlinge 109
Σφαῖραι θαλασσίαι 567
Σφακὸς 293
Σφονδύλιον 453
Spica 274
Spicæ Allii 38
Spica Celtica 299
 Indica ibid.
 Nardi 274 & ibid.
Spick 274
Spieſe v. Hirſch 141

Spiesglas 587
Spieshirſch 142
Spina Cervina 640
Spinachia 69
Spiræa Filipendula 266
Spiritus Abſynth. 196
Aluminis 436
Ammon. Gummi 198
Sal. Aniſat. 240
Aromat. 249
cum Calce viv. 549
cum Sale Tart. 549
Vinoſ. ibid.
Volatil. urinoſ. ibid.
Angelic. 532
Antiſcorb. 448
Aniſi 240
Aperitiv. 448
Arthr. 539
Aurant. 110
Fl. 81
Bezoardic. BUSSI 549
Caſtor. 527
Ceraſorum 82
Citri Cort. 76
Cochlear. 533
Convall. 277
Cornu Cervi ext. 144
Cydon. 105
Ebuli 578
Formicar. 493
Fragor. 90
Galban. 56
Guajac. 563
Junip. e baccis 274
Lavend. 275
Lumbr. 528
Maſtich. 318
Matricar. 220
Mellis 585
Meliſſ. 280
Spiritus Menth. 284
Myrrhæ 222
Nitri 547
Anticolic. ibid.
dulcis ibid.
Roris Mar. 291
Roſar. 428
Rub. Id. 97
Salis 551
Sal. Ammon Aniſ. 240
Aromat. 549
Salis dulc. 552
Salviæ 294
Samb. Baccar. 578
Florum ibid.
Serpilli 298
Theriacalis 523
Camph. ib.
Thymi 301
Trifol. 232
Veneris 502
Vini 103
Camphoratus 312
Rectific. 103
Tartariſ. ibid.
Viperar. 496
Vitrioli coagul. 448
Phil. 552
Volat. arom. oleoſ. 549
Spitzwegerich 389
Σπλάγχνον 386
Σπογγιαὶ 585
Σπογγοὶ ibid.
Σπόνδυλος 52
Spongiæ 585
præpar. 587
Spongiola 425
Springkœrner 480
Spuma Argenti 441
Spires 163
Squilla 228

SYLLABUS RERUM.

Squinanthos 396
Staar 159
Stabwurzel 235
Στάκτη 221
Stalactitæ 184 & 600
Stange 143
Staphis agria 488
Σταφὶς ἀγρία ibid
Σταφυλὴ 97
  ἀκρία 433
Σταφυλῖνος 61
Στάχος 274
  νάρδος 299
Stechapfel 524
Steckrüben 65
Steinbeer 433
Steinbeiſſer 170
Steinbrech 579
Steingallel 160
Steinkrebs 177
Steinkreſſen 565
Steinleber-Kraut 381
Στελεφοῦρον 388
Στέμφυλα 99
Stendelwurzel 464
Stercus Caninum 136
  Suillum 130
Stern-Anis 240
Sterna Nigra 163
Στίβι 587
Stibium 587
Στιχὰς, Στοιχὰς 300
Stichling 169
Stiere 125
Στίμμι 587
Stincus 541
Stockfiſch 172
Stocklack 400
Stœchas 300
Stoer 164
Stomachica 194
Stramonium 524
Στρόβιλα 121
Strobili Lupuli 58
Strongylum 434
Στρουθος 153
Strychnos Colubrina 210
Στρύχνος κηπαῖας 523
  μανικὸς 507
Strychnos Nux vomica 232
Stuckelrüben 65
Stuphæ 190
Στυπτηρία 433
Sturnus 159
Subadſtringentia 371
Subjectum Mat. Med. 1
Subulo 142
Succiſa 394
Succus uvarum immaturar. 98
Sucre 571
  Royal 572
Sudorifera 605
Süsholz 456
Sulphur. aurat. antim. 589
Sumach 430
Sumpfwaſſer 182
Suppurantia 449
Sureau 576
Sus 138
Συκάμινα 93
Σύκη 87
Σῦκον ibid.
Sympatetica Med. 8
Σύμφυτον 466
Symphytum ibid.
Syrop de Sucre 572
Syrupus Abſynth. compoſ. 196
  ſimpl. 196
  ex ſucco Acetoſæ 38
  Acetoſellæ 531
  Acetoſit. citri 76
  Acetoſus 103
  de Agreſta 99
  Alexandr. 427
  Alth. comp. Fern. 451
  ſimpl. ibid.
  de Ammon. 198
  Apii 42

Syrupus Artemiſ. compoſ. 242
ſimpl. ibid.
Aurant. 110
Fl. 81
Beccabung. ſucci 555
Bellid. 377
Berber. 73
Borrag. 355
Braſſicæ 47
Bryon. 612
Bugloſſ. 356
de Calabaſſe 85
Camom. 209
Capill. ven. 373
comp. ibid
Card. Bened. 205
Caſcarill. 250
Cent. min. 206
Ceraſorum 74
Chinæ 256
Cichor. compoſ. 52
c. Rhab. 639
ſimpl. BAUD. 52
Citri Cortic. 76
e toto ibid.
Cochlear. 533
Contrajervæ 259
compoſ. ibid.
Cynamom. 258
Corall. 361
Croci 261
e ſucco Cucurbit. 85
Cydon. 105
Cynogloſſ. 455
Diacod. 520
Crocat. ibid.
Domeſt. 640
Emet. 589
de Eryſ. ſimpl. 534
LOBELII ibid.
Fragorum 90
Fumar. 216
Granat. 91
Hed. terreſtr. 381
Syrupus Hordeatus 20
Hyperic. 383
Hyſſopi compoſ. 270
ſimpl. ibid.
de Jujubis 92
Limonum 76
Liquir. 457
Longæ Vitæ 565
Malorum 78
Compoſitus
SAPOR Regis ibid.
Hellebor. ib.
de Manna 624
Maſtych. 318
Meliſſæ 280
Menthæ 284
Millefol. 385
Moror. 94
a Muſco quercus 388
Myrti 284
Myrtill. 107
Myrtinus compoſ. 284
e ſucco Naſturtii 60
Nuciſtæ 283
Nicot. ſimpl. 539
QUERCET. ibid.
Nymph. 462
Pæoniæ 515
Papav. 520
albi 519
Plantag. 389
Perſic. Fl. 95
Polygon. 390
Portulacæ 65
de Praſio 220
de Rhabarb. 639
Ribes 78
Roris ſolis comp. 486
ſimpl. ibid.
e Roſis pallidis 427
pallidis c.
Senna & Agaric. 427
ſiccis 428
ſolutiv. ibid.

Syrupus

Syrupus Roſat. 417
Rub. Id. 97
Saccharin. 572
Saſſafr. 296
Scilliticus 230
Scordii 225
Sempervivi 584
Symphyt. 467
ſimpl. ibid
Tuſſilag 468
de Teſtud. 177
Veronic. 395
Viperar. 497

T.

Tabacum 537
Tabellæ de Althea 451
ſ. igne 452
Becchicæ 457
de Cancr. ocul. 179
contra Verm. 210
Corall. 361
Diaireos 271
de Margar. 363
de Matre perlar. ibid.
Manus Ch. 427
Pæon. 515
de Rhabarb. 639
Strumal. 587
Symph. 467
Terræ Catech. 218
Tag und Nacht Kraut 566
Talcum Nephrit. 656
Tamarindi 624
Tamaris 230
Tamariſcus ibid.
Tamarisken ibid.
Tamarix ibid.
Tanacetum 231
Tanais 231
Taraxacum 70
Tarette 380
Tartarus 103
Chalyb. ibid.
Tartarus Emet. 103 & 589
Tartariſ. 103
Vitriolatus 448
Tartufflen 34
Taube 419
Taubenkropf 215
Tauche 172
Tauch-Entlein 162
Taureaux 125
Ταῦροι ibid.
Taurus ibid.
Tauſend Gulden Blumen 205
Taxus 146
Teinte 172
Tela GUALDIERI 444
Terra Arſenicalis 497
Fol Tartari 103
Gypſ. pulver. 603
Japonica 217
Lemnia 436
Merita 263
Plumbi 439
Sigillata 437
Viridis 500
Vitrioli dulcis 448
nigra 446
Teſtaceorum agendi modus 7
Teſtæ ovorum 153
Teſtudo 176
ad Tetradynamiam pertinentium effectus 6
Tetrao Bonaſia 151
Coturnix 150
Perdix 154
Rufa ibid.
Tetrix 156
Vrogallus ibid.
Teucrium Chamædris 206
Chamæp. 209
Creticum 289
Polium ibid.
Scordium 226
Teufels Abbiſs 394
Teufelsdreck 505

Τεῦτλον 44
σικελικὸν 45
Thapſus Barbatus 468
Θάσιαι 111
Thauwaſſer 183
Thea 430
Viridis ibid.
Boe ibid.
Theobroma Cacao 114
Theriaca ANDROM. 522
Celeſtis 522
Thermæ 184 & 187
Θηλεῖα 200
Θμελαία 483
Θόμβρα 296
Θριδακίνη 56
Θρίδαξ ibid.
Θρύμμα 13
Thus 318
Orobæum ibid
Thym 300
Thymallus 168
Thymian 300
Thymus Vulg. 301
Serpillum 298
Θύμαλλος 168
Θυμίαμα ἀμμωνιακὸν 197
Θύμον 300
Tiglia Grana 488
Tinca 172
Tincar 542
Tinctura Aloes 630
Antim. acr. 589
Tartar. ibid
Antiphtiſica 444
Aquïleg. 452
Aſari 611
Aurant. Fl. 81
Auri 365
Balſ. Peruv. albi 313
Bellidis 377
Benzoes 309
Bezoard. LUDOV. 523
Tinctura Benzoard. MICH. ibid.
Canthar. 492
Caſtor. 527
Chinæ 256
TALBOT ibid.
Cinam. 258
Contrajervæ 259
Corall. 361
Croci 261
Vinoſa ibid.
Hellebor. comp. 635
Hyperic. 383
Junip. baccar. 274
Lavend. 275
Martis Hellebor. 635
Melampod. 635
Metall. 589
Myrrhæ 222
Alcaliſ. ibid.
Odont. HOFFM. 523
Papav. 520
Propr. MYNS. 630
Rhabarb. 639
compoſ. 640
Ror. Mar. 291
Roſarum 429
Rutæ 292
Salviæ 294
Scordii 226
Stomach. 549
Tartari 103
acris ibid.
Τίτανος 600
Τμητικά 530
Tobac 537
Tonica 194
Tophi 184 & 600
Topinambours 33
Tormentilla 432
Tortue 176
Totanus ruber 160
la Touche 189
Tourdelle 156

Tourquette 563
Τραγάκανθα 467
Tragant ibid
Tragea granor. Actes 578
Ophtalm. 214
Tragemata 85
Τραγοπωγον 70
Tragopogon ibid.
Τράγος 136
Tragus ibid.
Trainaſſe 390
Trapa 122
Trappe 153
Traube 97
Trauben ſpaniſche ibid.
Traumatica 306
Treberen 99
Tremella auricula 376
Τρίβολος ἔνυδρος 122
Tribulus Aquat. ibid.
Τριχὰς 156
Trichechus Manatus 471
Τριχίας 174
Trichites 434
Τριχομανὲς 371
Trichomanes 372
Trifol. fibrin. 231
Melilotus 279
Trigonella fœnugræc. 456
Tringa 160
Trippes 126
Triticum 26
Æſtivum ibid.
Hybernum 27
Repens 561
Spelta 27
Trimeſtre 26
Trochiſci Actes 578
de Agarico 641
Albi 444
Alkekengi 650
Anthelm. 594
Becchici nigri 457
citrini 457
Trochiſci Eſchar. 595
c. minio ibid.
ex nitro & Cinnab. 547
Hermet. 594
de Myrrha 222
Scillitici 230
Terræ Catech. 218
de Vipera 497
Troeſne 313
Tropæolum Minus 61
Tropfbaad 189
Trufle 56
Truïe 138
Trutta 169
Truitte ibid.
Saumonée ibid.
Tuber 56
Terræ 633
Türkiſchkorn 21
Turdus 155
Turiones Lupuli 59
Turpethum 647
Mineral. 448 & 594
Turbith 648
Tuſſicularis 468
Tuſſilago Petaſites 224
Farfara 468
Typhi 143
Τυρὸς 127

U.

Οὖα 109
Umbelliferæ quo modo agant. 7
Unguent. Ægypt. 502
Alabaſtr. 604
Album 445
Camphor. ibid.
de Alth. 452
Ad ambuſta 445
de Arthan. 633
Aurant. Fl. 81
Cardiac. 204
Diapomphol. 445
Epiſpaſt. 492

Unguent. Epiſpaſt. alter. 488
Fuſcum 445
Helenii 535
ad Fiſſ. labior. 99
Deſiccativ. Rubr. 445
Hæmorrh. extemp. ib. & 523
Hyoſcyami 513
de Linaria 460
de Liquir. 458
de Litharg. 445
Majoranæ 278
Malvæ 462
Mercuriale citr. 595
gryſ. ibid.
de Minio Camph. 445
Mundificans ibid.
de Apio 4[illegible]
Neapol. 595
Nicot. 539
compoſ. ibid.
Nutritum 445
de Panno linteo 44[illegible]
Pedic. 595
Pomatum 78 & 427
rubr. 78
Potab. rubr. 133
viride 133
Purpur. 502
Roſat. 427
ſimpl. ibid.
Rubrum ex ſiccans 445
Sambuc. 578
Santalin. 394
ad Scabiem 595
de Solano 524
Tripharmac. 445
de Uvis 99
ad Vermes 631
Ungues 30[illegible]
Unicornu 528
Foſſile 47
Uniones 362
Urogallus 156
Urſus 146
Urtica 652
Urticationes 476
Uſneæ 386
Uſnea cranii humani 387
Uſtiones 476
Uterina 194
Uva 97
criſpa 104
Taminea 488
Urſi 433

V

Vacca 125
Vaccinium Myrtillus 106
Vache 125
Valantia Cruciata 570
Valeriana Celtica 299
Officin. 301
Olitoria 58
Valerianella 57
Vandoiſe 166
Vanellus 160
Vaniglia 302
Vanneau 160
Veau 125
Vegetabilia 195
Velar 534
Velarum ibid.
Venena 2
Ventriculi Bovini 126
Gallinar. 152
Veratrum 614
alb. 615
Verbaſcum 468
Verbena 232
Verd de Gris 502
Verd de Veſſie 640
Verge d'or 396
Verjus 98
Vermes Teſtacei 179
Vermicelli 15
Veronica 395
Beccabunga 555

Veronique 395
Verrat 138
Verres 138
Vers de Terre 527
Verticillatorum virtutes 6
Verveine 232
Vervex 137
Veſicantia 475
Veſicaria 650
Veſou 572
Veſſe de Loup 417
Vicia 29
Victorialis 582
Vieux Cerf 142
Vinacea 97 & 99
Vinca 396
Vincetoxicum 583
Vin cuit 99
de Palma 119
de Preſſurage 99
Vini ſecci 101
Vins de Liqueurs 101
Vinum Abſynth. 197
Ceraſorum 82
Cydon. 105
Emetic. 589
Febrifug. 256
Granator. 91
Hippocrat. 258
Rub. Id. 97
Scilliticum 230
Viola Ipecacua 616
Violen gelbe 556
Violwurzel 270
Vipera 49
Virga Aurea 396
Viride Montan. 500
Virulento odore præditorum vis 6
Viſceralia 194
Viſcum 397
Album ibid.
Coryl. 114
Opobalſam. 320
Vitellus ovorum 153
Vitex agnus caſtus 374
Vitis alba 611
Apyrena 98
Laciniata 97
Vinifera ibid.
Vitreſcentium vires 7
Vitriolum 445
Album 447
Atrament. 446
Commune 447
de Cypro 446
Martis 448
Nativ. 446
Oleum 448
Phlegma ibid.
Spiritus ibid.
Viride 447
Vitrum Antim. 589
Cerat. ibid.
Emetic. ibid.
Vitulus 125
Viverra Zibetha 353
Vogelkraut 450
Vogelleim 398
Vogelneſt 53
Vomicæ nuces 232
Vomitoria 607
Vorlauf 99
Vulpes 147
Vulvæ Suillæ 139

W.

Wachholder 272
Wachtel 150
Wachtelkœnig 159
Waitzen 26
Waldmeiſter 382
Wallrath 473
Wallroſszæhne 471
Waſſer 180
Waſſerbreſem 165
Waſſerhühnlein 162
Waſſermelonen 82
Waſſernüſſe 122

Waſſerſchnepfe 159
Wegerich 388
Weggras 3[illegible]0
Wegſenf 534
Wegweis 50
Weihrauch 318
Weindroſtel 155
Weinkernel 158
Weinmus 99
Weiſer Senf 481
Weisforell 169
Weisguldig Erz 366
Weiswurzel 466
Weiſſe Nieswurzel 614
Welſche oder türkiſche Bohnen 31
Welſcher Hahn 151
Welſche Kirſchen 104
Welſcher Sallat 57
Werk 454
Wermuth 195
Widder 137
Wildſchwein 140
Winterania 303
Winteranus Cort. 301
Wintergerſt 18
Wintergrün 392
Wirſing 46
Wolgemuth 285
Wollkraut 468
Wolverley 553
Wurmſaamen 209

X.

Χυλοβάλσαμον 320
Χυλοκασσία 251

Y.

Ὕδνον 56
Ὑδρόμηλον 105
Ὑδρορόσατον 428
Yeble 576
Yeux d'Ecriviſſes 178
Ὕλη ἰατρικὴ 1
Ὑπέρικον 382
Ὕπνοι 386
Ὗς 138

Z.

Zahlperlen 362
Zapfenholz 613
Zaunrübe 611
Zea 574
  Mays 22
Zedoaria 303
Zehen von Knoblauch 38
Ζειὰ δίκοκκος 27
Zeiſig 149
Zeitloſen 377
Zeolites cœruleus 367
Zerocarpus Calamus 429
Zibebæ 98
Zibeben ibid.
Zibet 353
Zibethum ibid.
Ziege 141
Zieger 134
Zickelchen 136
Ziemer 141
Zimmet-Rinde 256
Zingiber 304
Ζιγγίβερις 304
Zinzib. coct. 305
Ziſel 149
Zittwer 303
Zoſtera marina 567
Zucker 571
Zuckerwurzeln 68
Zwecken 561
Zwetſchen 95
Zwieback 13
Zwiebeln 48

Typis HEITZIANIS.

CORRIGENDA & ADDENDA.

P. 7. *l.* 12. *leg.* balſamica. *l.* 14. *leg.* determinanda. *p.* 10. *l.* 2. *leg.* tenetur. *l.* 32. pro Medicamentorum *leg.* alimentorum. *p.* 12. *l.* 23. poſt peſtibus *add.* ſolent inquinari. *p.* 13. *l.* 19. *leg.* fermentationis. *p.* 17. *l.* 5. *leg.* BRUYERINO. *l.* 25. *leg.* temulenti. *p.* 28. *l.* 27. *leg.* cui. *l.* 32. *leg.* CICERA. *p.* 29. *l.* 14. *leg.* ut. *p.* 31. *l.* 6. add. BLACWELL 283. *p.* 32. *l.* 17. *leg.* ſiliquarum. *p.* 34. *l.* 12. *leg.* album. *p.* 41. *l.* 15. *leg.* 443. *p.* 42. *l.* 6. *leg.* PRÆP. *p.* 43. *l.* 18. add. BLACWELL 332. *p.* 46. *l.* 14. *leg.* *Gongylodes* L. *p.* 52. *l.* 15. *leg.* *Dracunculus*. *l.* 23. *leg.* folia. *l.* 34. *leg.* Carduncule. *p.* 55. *l. ult. leg.* volva. *p.* 56. *l. ult.* add. * *p.* 57. *l.* 33. *leg.* leviſſime. *p.* 58. *leg.* 448. *p.* 59. *l.* 30. ad Semina add. * *l.* 32. add. BLACWELL 312. *p.* 60. *ad l.* 15. add. BLACWELL 260. *p.* 62. *l.* 7. *leg.* 379. *p.* 65. *l.* 10. ad Aqua add.* *p.* 67. *l.* 16. *leg.* egregiam. *p.* 69. *l.* 25. add. BLACWELL 49. *l.* 28. *leg.* hortos. *p.* 77. *l.* 2. *leg.* proprii ſaporis. *p.* 81. *l.* 24. ad Tinctura add. * *p.* 83. *l.* 7. add. BLACWELL 157. *p.* 89. *l.* 8. *leg.* *Veſca*. *l.* 12. *leg.* *Fraiſier Freſant*. *p.* 93. *l.* 20. *leg.* * *Aqua deſtillata*. *p.* 94. *l.* 20. add. BLACWELL 101. *l.* 27. *leg.* Perſea. *p.* 95. *l.* 29. add. BLACWELL 305. *l.* 33. add. BLACWELL 494. *p.* 96. *l.* 19. poſt tertium add. *Framboiſes*. *p.* 102. *l.* 24. *leg.* multam. *p.* 107. *l.* 22. *leg.* 199. *p.* 108. *l.* 19. *leg.* POUTEAU. *l.* 21. *leg.* BROGIANI. *p.* 109. *l.* 30. *leg.* 174. *p.* 113. *l.* 24. add. BLACWELL 293. *p.* 114. *l.* 3. *leg.* *Corylini*. *l.* 23. *leg.* *Braſilienſes*. *p.* 116. *l.* 16. *del.* habet. & add. BLACWELL 337. *p.* 118. *l.* 26. *leg.* mucronem. *p.* 119. *l.* 15. præfig. * *p.* 121. *l.* 28. *leg.* 189. *p.* 122. *l.* 23. *leg.* *Trapá*. *p.* 123. *l.* 7. *leg.* requirunt. *p.* 134. *l.* 1. *leg.* evidenter. *l.* 8. *leg.* affuſo. *p.* 135. *l.* 23. *del.* obtinet. *p.* 136. *l.* 15. *leg.* * *Axungia*. *p.* 139. *l.* 8. *leg.* gignunt. *p.* 141. *l* 6. *del.* circa finem Aprilis. *p.* 147. *l.* 22. præfig. * *p.* 148. *l.* 22. *leg.* æquinoctium. *p.* 151. *l.* 2. *leg.* Bonaſia. *l.* 19. *leg.* Ecandata. *l.* 34. *leg.* adductæ. *p.* 152. *l.* 18. *leg.* OVELGÜN. *p.* 159. *l.* 3. *leg.* *Crax*. *p.* 169. *l.* 1. *leg.* duas. *p.* 180. *l.* 15. *leg.* illæ. *l. penult. leg.* illa. *p.* 181. *l.* 25. *pro terra leg.* ſtratum quod ſcaturiginem emittit. *p.* 184. *l.* 4. *leg.* majore. *p.* 186. *l.* 8. *leg.* quem. *p.* 187. *l.* 10. *leg.* petrolei. *p.* 187. *l.* 3. *leg.* *Sulzbacenſes*. *p.* 194. *l.* 17. *leg.* *Tonica*. *p.* 195. *l.* 26. add. BLACWELL 527. *p.* 198. *ad l.* 28. add. * *l.* 14. *pro reſinoſ. leg.* aquoſum. *p.* 201. *l.* 32. add. BLACWELL 534. *p.* 204. *l.* 17. add. BLACWELL 476. *l. penult. leg.* exeſa. *p.* 206. *l.* 1. add. BLACWELL 452. *l.* 12. *leg.* maligna. *p.* 207. *l.* 5. *leg.* CHAMÆMELUM *p.* 209. *l.* 22. *pro antecedens leg.* Chamædrys. *p.* 213. *l.* 20. add. BLACWELL 110. *p.* 215. *l.* 6. *præfig.* * *p.* 219. *l.* 19. *præfig.* * *p.* 224. *l* 11. *leg.* LOCHNER. *p.* 226. *l.* 22. *leg.* recludenda. *p.* 228. *l.* 13. *leg.* illum. *l. antepen. leg.* nauſeam. *p.* 230. *l.* 24. *præfig.* * *l.* 31. add. BLACWELL 331. *l.* 32. *leg.* Panonia. *p.* 231. *poſt l.* 8. add. *Tanacetum* Corollis tubuloſis compoſitis, calyce hemiſphærico comprehenſis, ſeminibus & receptaculis nudis gaudet: *Vulgare* L. BLACWELL 464. folia bipinnata & habitum lævem habet. *p.* 233. *l.* 7. *leg.* curatas. *p.* 239. *l.* 17. *del.* & *p.* 240. *l.* 20. *leg.* affectus. *p.* 241. *l.* 24. add. BLACWELL 431. *p.* 249. *l.* 8. *leg.* oriundos. *l.* 13. *del.* * *p.* 250. *l.* 31. *præfig.* * *p.* 256. *l.* 21. *del.* idem quoque Wurtembergenſes habent.

l. 30. *leg.* prælongos. *p.* 260. *l.* 3. *pro illud leg.* Coriandrum. *l.* 34. *pro* $\frac{2}{4}$ *leg.* $\frac{3}{4}$. *p.* 261. *l.* 26. *leg.* * *Tinctura.* *l.* 27. *leg.* * *Oleum.* *p.* 264. *l.* 29. *leg.* antecedentes. *p.* 267. *l.* 23. *leg.* non marginatis. *p.* 268. *l.* 9. *leg.* * *Confectio.* *l.* 29. add. BLACWELL 296. *p.* 270. *l.* 26. add. BLACWELL 414. *p.* 271. *l.* 26. add. BLACWELL 261. *p.* 272. *l.* 13. *del.* includunt. *l.* 22. *del.* trigynæ. *l.* 23. *leg.* 187. *p.* 281. *l.* 1. *del.* omnino. *p.* 283. *l.* 5. *leg.* LOBEL. *p.* 288. *l.* 11. add. BLACWELL 129. *p.* 290. *l.* 18. *leg.* 159. *l.* 33. *leg.* SCHULZ. *p.* 292. *l.* 25. *leg.* * *Extractum.* *p.* 293. *l.* 2. add. inde obtinuit. *p.* 294. *l.* 1. add. BLACWELL 10 & 71. *p.* 294. *l.* 22. *leg.* CULLEN. *p.* 296. *l.* 19. *poſt eoſdem add.* uſus. *p.* 297. *l.* 19. add. BLACWELL 359. *p.* 307. *l.* 4. *del.* ſunt. *l.* 13. *leg.* *Calambac.* *p.* 308. *l.* 5. *leg.* illam. *p.* 311. *l.* 4. *leg.* BARTHES. *l.* 24. *leg.* TRAMPEL. *l.* 28. *leg.* PRANGE. *p.* 317. *l.* 2. *leg.* * *Lignum.* *l.* 7. *leg.* quarum. *l.* 29. poſt reddendo add. uſurpare. *p.* 319. pro lignum *leg.* linguam. *p.* 321. *l.* 28. *præfig.* * *p.* 324. *l.* 4. *præfig.* * *p.* 325. *l.* 33. *præfig.* * *p.* 328. *l.* 6. *leg.* hæc. *p.* 331. *l.* 32. *leg.* *Toloctanum.* *p.* 332. *l.* 22. *leg.* planus. *l.* 28. *leg.* antherarum. *p.* 337. *l.* 3. *leg.* calore. *l.* 34. *leg.* ſcateat. *p.* 389. *l. penult. leg.* duritie. *p.* 343. *l.* 16. poſt monent add. & *p.* 346. *l.* 2. *leg.* ſuaveolentia & graveolentia. *p.* 350. *l.* 16. pro CLOSSIUS *leg.* SCHOLZ. *p.* 356. *l.* 28. *leg.* uncia. *p.* 357. *l.* 2. *leg.* hanc. *l.* 3. *leg.* *Radicis.* *p.* 362. *l.* 12. *leg.* ſingula. *p.* 363. *l.* 30. *leg.* χρυσὸς. *p.* 377. *l. ult.* add. ſpicam habet interruptam. *p.* 374. *l.* 3. add. BLACWELL 193. *p.* 379. *l.* 5. add. Non raro *Pteris* Filix cujus fructificationes in lineas, margini frondis ſubjectas ordinatæ ſunt: *Aquilina* L. BLACWELL 325. frondibus multum diviſis, pinnis integerrimis, ultimis lanceolatis, ubique per Europam occurrens radices ſubminiſtrat. *p.* 380. *l.* 17. *leg.* 92. *l.* 29. add. BLACWELL 225. *p.* 384. add. *Aſplenium Scolopendrium* L. BLACWELL 138. frondibus ſimplicibus cordato-linguiformibus, integerrimis gaudet. *p.* 385. *l. penult.* præfig. * *p.* 393. *l.* 5. *leg.* albumen. *p.* 398. *l.* 24. *leg.* RUUSCHER. *p.* 415. *l.* 30. *leg.* CULLEN. *p.* 454. *leg.* MAINARDES. *p.* 466. *leg.* CULLEN. *p.* 472. *l.* 11. poſt genuina add. paratur. *p.* 490. *l.* 27. *leg.* CULLEN. *p.* 498. *l.* 4. *leg.* BOESZLER. *p.* 507. *l.* 31. *leg.* CULLEN. *p.* 509. *l.* 4. *leg.* GUYOT. *l.* 32. *leg.* MAZARS DE CAZELLE. *p.* 510. *l.* 2. *leg.* CULLEN. *p.* 519. *l.* 4. *leg.* FARR. *p.* 521. *l.* 25. *leg.* * *Opiata.* *l.* 27. *leg.* * *Orvictanum.* *p.* 526. *l.* 20. *leg.* FASCH. *p.* 543. *l.* 21. *leg.* KAAS. *p.* 577. *l.* 3. *leg.* GUYOT. *p.* 580. *l.* 12. *leg.* HEERS. *p.* 592. *l.* 27. *leg.* ERNIUS. *p.* 610. *l.* 29. *leg.* SCHEFFLER. *p.* 630. *l.* 15. *leg.* BURGHARD. *l.* 35. *del.* & *p.* 647. *l.* 12. *leg.* MANARDUS.